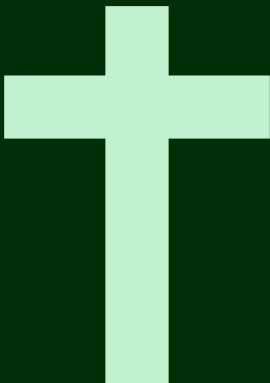

Biblica® Kiugo
Gĩtheru Kĩa Ngai
Kĩhingũre

Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre (Bible) of
Kenya

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre

Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre (Bible) of Kenya

copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

All content on open.bible is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 License (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: “Original work available for free at www.biblica.com and open.bible” Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Use of trademarks: Biblica® is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. and may not be included on any derivative works. Unaltered content from open.bible must include the Biblica® trademark when distributed to others. If you alter the content in any way, you must remove the Biblica® trademark before distributing your work.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-11-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Jan 2022 from source files dated 29 Jan 2022
fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63

Contents

Mathayo	1
Mariko	48
Luka	77
Johana	127
Atūmwo	163
Aroma	210
1 Akorinitho	231
2 Akorinitho	250
Agalatia	263
Aefeso	270
Afilipi	277
Akolosai	283
1 Athesalonike	288
2 Athesalonike	292
1 Timotheo	295
2 Timotheo	301
Tito	305
Filemona	308
Ahibirania	310
Jakubu	326
1 Petero	331
2 Petero	337
1 Johana	341
2 Johana	346
3 Johana	347
Judasi	348
Kūguūrīrio	350

MATHAYO

Rũciaro rŭrĩa Jesũ Oimire

¹ Maya nĩ maandiko makoniĩ rũciaro rŭrĩa Jesũ Kristũ, mŭrũ wa Daudi, mŭrũ wa Iburahĩmu oimire:

- ² Iburahĩmu aarĩ ithe wa Isaaka,
nake Isaaka aarĩ ithe wa Jakubu,
nake Jakubu aarĩ ithe wa Juda na ariũ a ithe,
³ nake Juda aarĩ ithe wa Perezu na Zera, arĩa nyina wao aarĩ Tamaru,
nake Perezu aarĩ ithe wa Hezironi,
nake Hezironi aarĩ ithe wa Ramu,
⁴ nake Ramu aarĩ ithe wa Aminadabu,
nake Aminadabu aarĩ ithe wa Nahashoni,
nake Nahashoni aarĩ ithe wa Salimoni,
⁵ nake Salimoni aarĩ ithe wa Boazu, ũrĩa nyina aarĩ Rahabu,
nake Boazu aarĩ ithe wa Obedi, ũrĩa nyina aarĩ Ruthu,
nake Obedi aarĩ ithe wa Jesii,
⁶ nake Jesii aarĩ ithe wa Mũthamaki Daudi.

Daudi aarĩ ithe wa Solomoni, ũrĩa nyina aarĩ mŭtumia wa Uria,

- ⁷ nake Solomoni aarĩ ithe wa Rehoboamu,
nake Rehoboamu aarĩ ithe wa Abija,
nake Abija aarĩ ithe wa Asa,
⁸ nake Asa aarĩ ithe wa Jehoshafatu,
nake Jehoshafatu aarĩ ithe wa Joramu,
nake Joramu aarĩ ithe wa Uzia,
⁹ nake Uzia aarĩ ithe wa Jothamu,
nake Jothamu aarĩ ithe wa Ahazu,
nake Ahazu aarĩ ithe wa Hezekia,
¹⁰ nake Hezekia aarĩ ithe wa Manase,
nake Manase aarĩ ithe wa Amoni,
nake Amoni aarĩ ithe wa Josia,
¹¹ nake Josia aarĩ ithe wa Jekonia na ariũ a ithe, hĩndĩ ĩrĩa andũ maatahirwo, magĩtwarwo Babuloni.
- ¹² Thuutha wa gŭtahwo, magĩtwarwo kũu Babuloni:
Jekonia aarĩ ithe wa Shealitieli,
nake Shealitieli aarĩ ithe wa Zerubabeli,
¹³ nake Zerubabeli aarĩ ithe wa Abihudu,
nake Abihudu aarĩ ithe wa Eliakimu,
nake Eliakimu aarĩ ithe wa Azoro,
¹⁴ nake Azoro aarĩ ithe wa Zadoku,
nake Zadoku aarĩ ithe wa Akimu,
nake Akimu aarĩ ithe wa Eliudi,
¹⁵ nake Eliudi aarĩ ithe wa Eleazaru,
nake Eleazaru aarĩ ithe wa Maathani,
nake Maathani aarĩ ithe wa Jakubu,
¹⁶ nake Jakubu aarĩ ithe wa Jusufu, mũthuuri wa Mariamu, ũrĩa waciarire Jesũ, ũrĩa wĩtagwo Kristũ.

¹⁷ Ūguo nĩ kuuga njiaro ciothe ciarĩ ikũmi na inya kuuma Iburahĩmu nginya Daudi, na njiaro ikũmi na inya kuuma Daudi nginya hĩndĩ ĩrĩa andũ maatahirwo magĩtwarwo kũu Babuloni, na ningĩ njiaro ikũmi na inya kuuma hĩndĩ ĩrĩa andũ maatahirwo nginya hĩndĩ ya Kristũ.*

Gũciarwo kwa Jesũ Kristũ

¹⁸ Ūhoru wa gũciarwo kwa Jesũ Kristũ watarĩi ūũ: Nyina Mariamu nĩ oorĩtio nĩ Jusufu atũĩke mĩtumia wake, no matanaikarania-rĩ, nĩamenyekire atĩ arĩ na nda ya Roho Mũtheru. ¹⁹ Nake Jusufu mũthuri wake tondũ aarĩ mündũ mũthingu na ndangĩendire kũmũconorithia kũrĩ andũ, agĩciiria amũtĩge na hitho.

²⁰ No thuutha wa gwĩciiria ūndũ ūcio, mũraika wa Mwathani akĩmuumĩrĩra kĩroto-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Jusufu, mũrũ wa Daudi, ndũkae gwĩtigĩra kũhikia Mariamu atũĩke mĩtumia waku, tondũ nda ĩyo arĩ nayo nĩ ya Roho Mũtheru.

²¹ Nĩagaciara kahĩ, nawe nĩũgagatua Jesũ, tondũ nĩwe ūkaahonokia andũ ake kuuma mehia-inĩ mao.”

²² Na rĩrĩ, maũndũ macio mothe meekĩkire nĩguo ũrĩa Mwathani aarĩtie na kanua ka mũnabii ũhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ, ²³ “Mũirĩtu gathirange nĩakagĩa nda na nĩagaciara kahĩ, nao magaagatua Imanueli” ūguo nago ūgĩtaũrwo nĩ kuuga, “Ngai hamwe na ithuĩ.”

²⁴ Rĩrĩa Jusufu ookĩrĩre, agĩka o ta ũrĩa mũraika wa Mwathani aamwathĩte, nake akĩinũkia Mariamu gwake mũciĩ, agĩtuĩka mĩtumia wake. ²⁵ No matiigana kũmenyana nginya rĩrĩa aaciariire mwana ūcio wa kahĩ. Nake Jusufu agĩtua mwana ūcio Jesũ.

2

Gũceerewo nĩ Andũ Oogĩ-a-Njata

¹ Na rĩrĩ, thuutha wa Jesũ gũciarwo kũu itũũra-inĩ rĩa Bethlehemu bũrũri wa Judea, hĩndĩ ya mũthamaki wetagwo Herode, andũ Oogĩ-a-Njata moimĩte irathĩro magĩũka Jerusalemu, ² makiũria atĩrĩ, “Ūrĩa ūciarĩtwo arĩ mũthamaki wa Ayahudi-rĩ, arĩ ha? Nĩtuonire njata yake mwena wa irathĩro, na nĩtũũkite kũmũhooya.”

³ Rĩrĩa Mũthamaki Herode aigũire ūguo, agĩtangĩka ngoro, o hamwe na andũ Jerusalemu othe. ⁴ Na aarĩkia gwĩta athĩnjĩri-Ngai* arĩa anene othe, na arutani a watho hamwe, akĩmooria kũrĩa Kristũ aarĩ aciariĩrwo. ⁵ Makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ Bethlehemu, bũrũri wa Judea, nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo nĩ mũnabii, akoiga atĩrĩ:

⁶ “‘Nawe Bethlehemu, kũu bũrũri wa Juda, tiwe ũrĩa mũnini mũno wa aathani a Juda; tondũ thĩinĩ waku nĩgũkoima ũrĩa ūgaathanaga, ũrĩa ūgaatuĩka mũrĩithi wa andũ akwa a Isiraeli.’”

⁷ Nake Herode agĩta andũ acio Oogĩ-a-Njata na hitho, na agĩtuĩria kuuma kũrĩ o ihinda rĩria njata ĩyo yoonekete. ⁸ Akĩmatũma Bethlehemu akĩmeera atĩrĩ, “Thĩĩ mũgatuĩrie wega ūhoru wa kaana kau. Mwarĩkia gũkoona mũũke mũũmenyithie, nĩgeetha o na nĩ thĩĩ ngagaturĩrie ndu ndikahooe.”

⁹ Nao maarĩkia kũigua ciugo cia mũthamaki magĩthĩĩ, nayo njata ĩrĩa moonete irathĩro ikĩmatongoria nginya ikĩrũgama igũrũ rĩa harĩa kaana kau kaarĩ. ¹⁰ Rĩrĩa moonire njata ĩyo, magĩkena gikeno kĩnene mũno. ¹¹ Nao magĩtoonya nyũmba, na makĩona kaana karĩ na nyina Mariamu, magĩkainamĩrĩra,

* 1:17 Kristũ nĩ kuuga “Ūrĩa Mũtirĩrie maguta”; Kĩhibirania nĩ Mesia. atongoria a mahooya ma Ayahudi, na nĩo maarutagĩra Ngai magongona.

* 2:4 Athĩnjĩri-Ngai maarĩ

magĩkahooya. Magĩcooka makĩohora indo ciao cia goro, magĩkahe iheo cia thahabu, na ũbumba, na manemane.[†] ¹² Na nĩ ũndũ wa gũkaanio na kiroto matigacookere kwa Herode, magĩcooka bũrũri wao magereire njĩra ingĩ.

Kũũrĩra Bũrũri wa Misiri

¹³ Maarĩkia gũthĩ-rĩ, mũraika wa Mwathani akiumĩrĩra Jusufu kiroto-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũkĩra woe kaana gaka na nyina mũũrĩre Misiri. Ikarai kũu nginya rĩrĩa ngaakwĩra, nĩgũkorwo Herode nĩegũcaria kaana kau akoorage.”

¹⁴ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, agĩũkĩra, akĩoya kaana na nyina ũtukũ, magĩthĩ Misiri, ¹⁵ kũrĩa maikarire nginya rĩrĩa Herode aakuire. Na nĩ ũndũ ũcio, ũhoru ũrĩa Mwathani oigĩte na kanua ka mũnabii ũkĩhinga, rĩrĩa oigire atĩrĩ, “Ndeetire mũrũ wakwa oime bũrũri wa Misiri.”

¹⁶ Hĩndĩ ĩrĩa Herode aamenyire atĩ nĩaaheenirio nĩ Oogĩ-a-Njata, akĩrakara mũno, akĩruta watho wa kũũraga tũhĩ tuothe kũu Bethilehemu na kũrĩa gũkuhi nakuo, tũrĩa twarĩ na ũkũrũ wa miaka ĩrĩ gũcooka na thĩ, kũringana na ihinda rĩrĩa eerĩtwo nĩ Oogĩ-a-Njata. ¹⁷ Hĩndĩ iyo ũhoru ũrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii Jeremia ũkĩhinga, rĩrĩa oigire atĩrĩ:

¹⁸ “Mũgambo nĩwaiguirwo kũu Rama,
kĩrĩro na gũcakaya kũnene,
Rakeli akĩrĩrĩa ciana ciake,
na akarega kũhoorerio, tondũ itirĩ ho.”

Gũcooka Nazarethi

¹⁹ Na rĩrĩ, Herode akua-rĩ, mũraika wa Mwathani akiumĩrĩra Jusufu kiroto-inĩ kũu Misiri, ²⁰ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũkĩra, woe kaana gaka na nyina, mũthĩ bũrũri wa Isiraeli, nĩgũkorwo arĩa maageragia gũkooraga nĩmakuĩte.”

²¹ Nĩ ũndũ ũcio, agĩũkĩra, akĩoya kaana na nyina, magĩthĩ bũrũri wa Isiraeli. ²² Rĩrĩa aigũire atĩ Arikelau nĩwe wathamakaga Judea handũ ha ithe Herode, agĩtigĩra gũthĩ kuo. Na aarĩkia gũkaanio kiroto-inĩ-rĩ, agĩthĩ bũrũri wa Galili, ²³ agĩthĩ gũtũura itũura rĩĩtagwo Nazarethi. Nĩ ũndũ ũcio ũhoru ũrĩa waarĩtio na tũnua twa anabii ũkĩhinga, rĩrĩa moigire atĩrĩ, “Nĩageetagwo Mũnazari.”

3

Johana Mũbatithania Kũhaarĩra Njĩra

¹ Matukũ-inĩ macio Johana ũrĩa Mũbatithania nĩokire, akĩhunjagia kũu Werũ-inĩ wa Judea, ² akiugaga atĩrĩ, “Mwĩrĩrei, nĩgũkorwo ũthamaki wa igũrũ nĩũkuhĩrĩrie.” ³ Ũyũ nĩwe ũrĩa ũhoru wake waarĩtio nĩ mũnabii Isaia rĩrĩa oigire atĩrĩ:

“Kũrĩ na mũgambo wa mũndũ ũkwanĩrĩra werũ-inĩ, akoiga atĩrĩ:
‘Haarĩriai njĩra ya Mwathani,
rũngariai njĩra ciake.’”

⁴ Johana eekagĩra Nguo ya guoya wa ngamĩra, na nĩeyohaga mũcibi wa rũũ njohero. Irio ciake ciarĩ ngigĩ na ũũkĩ wa gĩthaka. ⁵ Nao andũ nĩmathiiaga kũrĩ we moimĩte Jerusalemu, na mĩena yothe ya Judea, na bũrũri wotho ũrĩa wariganĩtie na Jorodani. ⁶ Moimbũraga mehia mao, nake akamabatithĩria Rũũ-inĩ rwa Jorodani.

⁷ Na rĩrĩa oonire Afarisai na Asadukai* aingĩ magĩũka hau nĩgeetha amabatithie, akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ rũciarĩ rũrũ rwa ndũira! Nũũ ũmũheete

[†] 2:11 Ūbumba nĩ mahuti manungĩ wega macinagwo na mwaki. Manemane nĩ indo ithondekagwo na kindũ kĩaana ta ũũkĩ wa gĩthaka, inungaga wega na nĩ cia goro mũno. * 3:7 Afarisai na Asadukai ciarĩ ikundi igĩrĩ cia atongoria a ndini ya Ayahudi itaiguanaga. Asadukai matietikĩtie ũhoru wa kũrĩũka kana wa araiika.

ūhoro atĩ mūūrĩre marakara marĩa makiriĩ gūũka? ⁸ Ciarai maciaro maringaine na kwĩrira. ⁹ Na mūtikeĩre na ngoro cianyu atĩrĩ, ‘Ithe witũ nĩ Iburahĩmu.’ Ngūmwĩra atĩrĩ, Ngai no atũme mahiga maya matuĩke ciana cia Iburahĩmu. ¹⁰ Ithanwa nĩrĩge itina-inĩ cia mĩtĩ, na mūtĩ o wotho ūtaciaraaga maciaro mega nĩugatemo, ūikio mwaki-inĩ.

¹¹ “Nĩ ndĩmubatithagia na maaĩ mwerira. No thuutha wakwa nĩgūgūũka mūdũ ūngĩ ūrĩ na hinya kūrĩ nĩ, na ndiagĩrĩre o na kũmũkuũra iraatũ ciake. We akaamubatithagia na Roho Mũtheru na mwaki. ¹² Gĩtarũrũ gĩake akĩnyĩtĩte na guoko, na nĩgatharia kĩhuhĩro gĩake, na acookanĩrĩre ngano yake ikũmbĩ, acooke acine mahuti na mwaki ūtangĩhoreka.”

Kũbatithio kwa Jesũ

¹³ Hĩndĩ ĩyo Jesũ akiuma Galili agĩthĩ Rũũ-inĩ rwa Jorodani akabatithio nĩ Johana. ¹⁴ Nowe Johana akĩgeria kũmũgĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ njagĩrĩrwo nĩkubatithio nĩwe, nawe wagĩũka kūrĩ nĩ atĩa?”

¹⁵ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Reke gũtuĩke ūguo rĩu; tondũ nĩt-wagĩrĩrwo twike ūndũ ūyũ nĩguo tũhingie maūdũ mothe ma ūthingu.” Hĩndĩ ĩyo Johana agĩtĩkĩra.

¹⁶ Jesũ aarĩkia kũbatithio o ūguo-rĩ, akiumĩra maaĩ-inĩ. Kahinda o kau igĩrũ rĩkĩhingũka, nake akĩona Roho wa Ngai agĩkũrũka ta ndutura, akĩũmba igĩrũ rĩake. ¹⁷ Naguo mũgambo ūkiuma igĩrũ, ūkiuga atĩrĩ, “Ūyũ nĩwe Mũrũ wakwa, ūrĩa nyendete; na nĩngenaga mũno nĩ we.”

4

Kũgerio kwa Jesũ

¹ Hĩndĩ ĩyo Jesũ nĩatongoririo nĩ Roho agĩtwarwo werũ-inĩ akagerio nĩ mũcukani. ² Na aniina mĩthenya mĩrongo ĩna, ūtukũ na mũthenya, ehingĩte kũrĩa irio-rĩ, akĩgua ahũtĩ. ³ Nake mũgerania akĩmũkora, akĩmwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai-rĩ, ĩra mahiga maya matuĩke mĩgate.”

⁴ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: ‘To mũgate wiki ūngĩtũũria mūdũ muoyo, no nĩ kiugo gĩothe kĩrĩa kiumaga kanua ka Ngai.’”

⁵ Hĩndĩ ĩyo mũcukani akĩmũtware itũũra rĩria itheru, akĩmũrũgamia gath-ũrũmūdũ ka hekarũ, ⁶ akĩmwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai-rĩ, wĩgũithie thĩ. Nĩgũkorwo kwandĩkĩtwo atĩrĩ:

“Nĩagaatha araike ake nĩ ūndũ waku,
nao nĩmagakwanĩrĩria na moko mao,
nĩguo ndũkanahĩngwo kũgũrũ nĩ ihiga.”

⁷ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩgĩ nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: ‘Ndũkanagerie Mwathani Ngai waku.’”

⁸ Nĩgĩ mũcukani akĩmũtware kĩrĩma-inĩ kĩraaya mũno, akĩmuonia mothamaki mothe ma thĩ na riiri wamo. ⁹ Akĩmwĩra atĩrĩ, “Maūdũ maya mothe nĩngũkũhe, ūngĩtĩkĩra kũnyinamĩrĩra ūũhooe.”

¹⁰ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Thĩ Shaitani ndiga! Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: ‘Hooyaga Mwathani Ngai waku, na ūmũtungatagĩre o we wiki.’”

¹¹ Hĩndĩ ĩyo mũcukani akĩmũtiga, nao araike magĩũka makĩmũtungatĩra.

Jesũ Kwambĩrĩria Kũhunja

¹² Na rĩria Jesũ aigũire atĩ Johana nĩaikĩtio njeera-rĩ, agĩthĩ Galili. ¹³ Akiuma Nazarethi, agĩthĩ gũtũra Kaperinaumu. Itũura rĩu rĩarĩ hakuhĩ na iria, bũrũri-inĩ wa Zebuluni na Nafitali. ¹⁴ Ūndũ ūcio wekĩkire nĩguo ūhoro ūrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii Isaia ūhinge, rĩria oigire atĩrĩ:

¹⁵ “Būrūri wa Zebuluni, o na būrūri wa Nafitali,
n̄jira ya gūthiī iria-inī, gūikūrūkania na Rūūi rwa Jorodani,
kūu gwītagwo Galili-kwa-Ndūrīrī:

¹⁶ andū arīa matūūruga nduma-inī

nīmonete ūtheri mūnene;

nao arīa matūūruga būrūri ūrī kīiruru gīa gīkuū-rī,

nīmarīrwo nī ūtheri.”

¹⁷ Kuuma hīndī iyo Jesū akīambīrīria kūhunja ūhoru akiugaga atīrī,
“Mwīrirei, nīgūkorwo ūthamaki wa igūrū nīukuhīrīrie.”

Jesū gwīta Arutwo ake a Mbere

¹⁸ Rīrīa Jesū aaceeraga hūgūrūrū-inī cia Iria rīa Galili, nīonire andū eerī a nyina ūmwe, nao nī Simoni ūrīa wetagwo Petero, na mūrū wa nyina Anderea. Maikagia neti iria-inī, nīgūkorwo maarī ategi a thamaki. ¹⁹ Nake Jesū akīmeera atīrī, “Ūkai, mūnūmīrīre, na nīngūmūtua ategi a andū.” ²⁰ Nao o rīmwe magītiganīria neti ciao, makīmūrūmīrīra.

²¹ Na aathiathia akīona andū angī eerī a nyina ūmwe, Jakubu mūrū wa Zebedi, na mūrū wa nyina Johana. Maarī thīinī wa gatarū hamwe na ithe wao Zebedi makīhaarīria neti ciao. Nake Jesū akīmeeta, ²² na o rīmwe magītiganīria gatarū na magītiga ithe wao, makīmūrūmīrīra.

Jesū Kūhonia Andū Arūaru

²³ No rīrī, Jesū niathiire Galili guothe, akīrutanaga thunagogi-inī ciao, akīhunja ūhoru-ūria-Mwega wa ūthamaki wa Ngai, na akīhonagia andū mīrimū yothe na ndwari ciothe iria maarī nacio. ²⁴ Nayo ngumo yake ikīhunjo būrūri wotha wa Suriata, nao andū makīmūrehera andū arīa othe maarī arūaru ndwari cia mīthemba mīngī, na arīa maarī na ruo rūingī, na arīa maarī na ndaimono, na arīa maarī na mūrīmū wa kūgūūaga, o na arīa maarī na mūrīmū wa gūkua ciiga, nake akīmahonia othe. ²⁵ Nao andū aingī mūno kuuma Galili, na Dekapoli,* na Jerusalemu, na Judea, na mūrīmo ūūrīa ūngī wa Rūūi rwa Jorodani makīmūrūmīrīra.

5

Irathimo

¹ Na rīrīa Jesū oonire andū aingī mūno-rī, akīambata kīrīma-igūrū, agīkara thī. Arutwo ake magīthiī harī we. ² Nake akīambīrīria kūmaruta ūhoru, akīmeera atīrī:

³ “Kūrathimwo-rī, nī arīa athīini ngoro,
nīgūkorwo ūthamaki wa igūrū nī wao.

⁴ Kūrathimwo-rī, nī arīa marī na kīeha,
nīgūkorwo nīmakaniinīrwo kīeha.

⁵ Kūrathimwo-rī, nī arīa ahooreri,
nīgūkorwo nīmakagaya thī.

⁶ Kūrathimwo-rī, nī arīa mahūūtagīra na makanyootera ūthingu,
nīgūkorwo nīmakahūūnio.

⁷ Kūrathimwo-rī, nī arīa maiguanagīra tha,
nīgūkorwo nīmakaguīrwo tha.

⁸ Kūrathimwo-rī, nī arīa atheru ngoro,
nīgūkorwo nīmakona Ngai.

⁹ Kūrathimwo-rī, nī arīa macaragia thayū,
nīgūkorwo nīmagetwo ariū a Ngai.

* 4:25 Dekapoli nī kuuga “Matūūra Ikūmi.”

¹⁰ Kūrathimwo-rī, nī arīa manyariiragwo nī ūndū wa ūthingu, nīgūkorwo ūthamaki wa igūrū nī wao.

¹¹ “Kūrathimwo-rī, nī inyuī hīndī īrīa andū mekūmūruma, na makamūn-yariira, na makamūigīrīra maūndū mothe mooru nī ūndū wakwa. ¹² Kenai na mūcanjamūke, tondū kīheo kīanyu nī kīnene igūrū, nīgūkorwo ūguo noguo manyariire anabii arīa maarī kuo mbere yanyu.

Cumbi na Ūtheri

¹³ “Inyuī nī inyuī cumbi wa thī. No cumbi ūngīkorwo nīūthirīte mūcamo wago-rī, ūngīcooka gūcamithio ta cumbi nī kīi? Ndūngīcooka kīgīa kīene rīngī, tīga no ūteirwo ūrangwo nī andū.

¹⁴ “Inyuī nī inyuī ūtheri wa thī. Itūūra inene rīakītvo kīrīma igūrū rītingīhithīka. ¹⁵ O na ningī andū matiakagia tawa magacooka kūūkunīkīra na mbakūri; handū ha ūguo, maūigagīrīra igūrū handū haguo, naguo ūkamūrīkīra andū othe arīa marī thīinī wa nyūmba. ¹⁶ O ūguo naguo, na inyuī rekei ūtheri wanyu ūmūrīkagīre andū, nīguo mone ciiko cianyu njega, nao magoocage lthe wanyu ūrīa ūrī igūrū.

Kūhingia Watho

¹⁷ “Mūtīkae gwīciirīa njūkīte kweheria Watho kana Mohoro ma Anabii; ndūkīte kūmeeheria, no njūkīte kūmahingia. ¹⁸ Ngūmwīra atīrī na ma, ngīnya hīndī īrīa thī na igūrū ikeehera, gūtīrī kairīa ka maandīko, o na gūtīrī gakururo kanini ga karamu gakeehera o na atīa kuuma Watho-inī, ngīnya maūndū mothe makaahingio. ¹⁹ Ūrīa wothe ūkoina rīathani o na rīmwe rīa marīa manini, na arute arīa angī gwīka ūguo, nīagatuuo mūnini makīria thīinī wa ūthamaki wa igūrū, no ūrīa wothe wīkaga na akarutana maathani maya-rī, nīagatuuo mūnene ūthamaki-inī wa igūrū. ²⁰ Nī ūndū ūcio ngūmwīra atīrī, ūthingu wanyu waga gūkīra ūrīa wa Afarisai na wa arutani a watho, mūtīgatoonya ūthamaki wa igūrū o na atīa.

Ūragani

²¹ “Nīmūiguīte atī hīndī ya tene andū nīmerirwo atīrī, ‘Ndūkanoragane, na mūndū o na ūrīkū ūkooragana no ngīnya agaatuika wa gūtūirwo ciira.’ ²² No nī ngūmwīra atīrī, ūrīa wothe ūkarakarīra mūrū wa ithe nīagatuika wa gūtūirwo ciira. Na ningī-rī, mūndū ūrīa wothe wīraga mūrū wa ithe atīrī, ‘Wee ndūrī bata,’ nīagaciirithio nī Kīama. No ūrīa wothe ūngiuga atīrī, ‘Wee wī mūkīgu!’ Nīagakorwo arī ūgwati-inī wa gūkio mwaki-inī wa Jehanamu.

²³ “Nī ūndū ūcio, angīkorwo nīwīhaarīrie kūruta kīheo gīaku kīgongona-inī, na hīndī īyo ūrī hau ūrīrikane atī mūrū wa thoguo arī na ūndū nawe-rī, ²⁴ tīga kīheo gīaku o hau mbere ya kīgongona. Amba ūthīi ūkaiguane na mūrū wa thoguo; ūcooke ūūke ūrutīre Ngai kīheo gīaku.

²⁵ “Hiūha kwīguithania na thū yaku īrīa īragūtware igooti-inī. Īka ūguo mūrī o njīra-inī, kwaga ūguo nīgūgūtware kūrī mūtuanīrī-ciira, nake mūtuanīrī-ciira akūneane kūrī mūnene wa thigari, ūkio njeera. ²⁶ Ngūkwīra atīrī na ma, ndūkoima kuo ūtarīhīte thīirī wothe hatarī gathendi ūgūtīgia.

Ūtharia

²⁷ “Nīmūiguīte atī hīndī ya tene nī kwērīrwo atīrī, ‘Ndūkanatharanie.’ ²⁸ No nī ngūmwīra atīrī, ūrīa wothe ūkaarora mūndū-wa-nja na amwīrīrīrie, nīarīkītīe gūtharia nake ngoro-inī yake. ²⁹ Riitho rīaku rīa ūrīo rīngītūma wīhie-rī, rīkūūre, ūrīte. Nī kaba kīgga kīmwe kīa mwīrī waku kīūre gūkīra mwīrī waku wothe ūkio Jehanamu. ³⁰ Na guoko gwaku kwa ūrīo kūngītūma wīhie-rī,

gūtinie ūgūte. Nĩ kaba kīga kīmwe kĩa mwĩrĩ waku kīure gūkĩra mwĩrĩ waku wothē ūikio Jehanamu.

Gūtharia Ūhiki

³¹ “Nĩgĩ nĩ kwĩrĩtwo atĩrĩ, ‘Ūrĩa wothē ūngītigana na mūtumia wake no nginya amũhe marũa ma kuonania nĩmatigana nake.’ ³² No ngũmwĩra atĩrĩ: mũndũ ūrĩa wothē ūtiganaga na mūtumia wake, o tĩa nĩ ūndũ wa ūtharia-rĩ, nĩatũmaga atũike mũtharia, na ūrĩa wothē ūhikagia mūtumia ūrĩa ūtiganite na mũthuuriwe, nĩ gūtharia atharagia.

Mũhĩtwa

³³ “Nĩgĩ, nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene andũ nĩmerirwo atĩrĩ, ‘Ndũkanehĩte tũhũ, no hĩngagĩria Mwathani mũhĩtwa ĩrĩa wĩhĩtite.’ ³⁴ No ngũmwĩra atĩrĩ: Mũtikanehĩte o na atĩa; mũtikanehĩte na igũrũ tondũ nĩkuo gĩtĩ kĩa ūnene kĩa Ngai; ³⁵ kana mwĩhĩte na thĩ, nĩgũkorwo nĩkuo gĩturwa gĩa kũigĩrĩra magũrũ make; o na kana mwĩhĩte na Jerusalemu, nĩgũkorwo nĩrĩo itũũra inene rĩa Mũthamaki mũnene. ³⁶ Na ndũkanehĩte na mūtwe waku, nĩgũkorwo ndũngĩhota gũtũma rũcuĩrĩ o na rũmwe rwerũhe kana rũire. ³⁷ Reke ‘ĩr’ yaku ĩtũike ‘ĩr’, na ‘Aca’ yaku ĩtũike ‘Aca’; ūndũ o wothē makĩria ma ūguo-rĩ, uumaga kũrĩ ūrĩa mũũru.

Ūhoro wa Kwĩrĩhĩria

³⁸ “Nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene nĩ kwerirwo atĩrĩ: ‘Riitho rĩrĩhagwo na riitho, narĩo igego rĩrĩhagwo na igego.’ ³⁹ No nĩ ngũmwĩra atĩrĩ: Mũtikangiane na mũndũ ūrĩa mũũru. No rĩrĩ, mũndũ angĩkũgũtha rũthĩa rwa ūrĩo-rĩ, mũhũgũkĩrie rũu rũngĩ o naruo. ⁴⁰ Na mũndũ angĩenda gũgũthitanga oe kanjũ yaku-rĩ, mũnengere o na igooti riaku. ⁴¹ Mũndũ angĩkũhatĩrĩria ūthĩ itĩina rĩmwe-rĩ, thĩi nake matĩina meerĩ. ⁴² Mũndũ ūrĩa ūngĩkũhooya kĩndũ, mũhe, na mũndũ ūrĩa ūngĩenda ūmũkombere kĩndũ, ndũkareke kũmũkombera.

Endagai Thũ Cianyũ

⁴³ “Nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene nĩ kwerirwo atĩrĩ, ‘Endaga mũndũ wa itũũra riaku, na ūthũũrage thũ yaku.’ ⁴⁴ No nĩ ngũmwĩra atĩrĩ: Endagai thũ cianyũ, na mũhooyagĩre arĩa mamũnyariiraga, ⁴⁵ nĩgeetha mũtũike ariũ a Ithe wanyu ūrĩa ūrĩ igũrũ. Atũmaga riũa riake rĩrathĩre arĩa oorũ na arĩa ega, na akoiria mbura kũrĩ arĩa athingu na kũrĩ arĩa matarĩ athingu. ⁴⁶ Angĩkorwo mwendete o arĩa mamwendete-rĩ, mũgaakĩrĩhwo kĩ? Githĩ o na etia mbeeca cia igooti matiikaga o ūguo? ⁴⁷ Na nĩgĩ angĩkorwo mũgeithagia o ariũ na aarĩ a Ithe wanyu-rĩ, mũgĩkĩrite arĩa angĩ na kĩ? Githĩ o na arĩa matetĩkitie Ngai matiikaga o ūguo? ⁴⁸ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, tuĩkai aagĩrĩru kũna, o ta ūrĩa Ithe wanyu ūrĩa ūrĩ igũrũ arĩ mwaĩrĩru kũna.

6

Gũteithia arĩa Abatari

¹ “Mwĩmenyererei mūtigekage ciiko cianyũ cia ūthingu mbere ya andũ nĩguo mamuone. Mũngũka ūguo-rĩ, mūtĩrĩ kĩheo mũkaaheo nĩ Ithe wanyu ūrĩa ūrĩ igũrũ.

² “Nĩ ūndũ ūcio, rĩrĩa ūkũheana kĩndũ kũrĩ arĩa abatari, ndũkae kwanĩrĩra ūrĩa ūreka na tũrumbeta, ta ūrĩa hinga ciikaga thunagogi-inĩ na njĩra-inĩ, nĩguo itĩagwo nĩ andũ. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, acio nĩmarĩkitie kwamũkĩra kĩheo kĩaogĩothe. ³ No hĩndĩ ĩrĩa ūkũheana kĩndũ kũrĩ arĩa abatari-rĩ, ndũkareke guoko gwaku kwa ūmotho kũmenye ūrĩa guoko gwaku kwa ūrĩo kũreeka, ⁴ nĩgeetha

ũheani ūcio waku ūtũike wa hitho-inĩ. Nake Ithe wanyu, ūrĩa wonaga maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ, nĩakamũhe kũheo.

Kũhooya

⁵ “Na rĩrĩa mũkũhooya-rĩ, mũtikanatuĩke ta hinga, nĩgũkorwo ciendaga kũhooya irũgamĩte thĩinĩ wa thunagogi na macemanĩrio ma njĩra nĩguo cionwo nĩ andũ. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, icio nĩirĩkĩtie kwamũkĩra mũaara wacio wothe. ⁶ No hĩndĩ ĩrĩa ūkũhooya, toonya nyũmba yaku, ũhinge mũrango na ũhooye Thoguo ūrĩa ūtoonekaga. Nake Thoguo ūrĩa wonaga maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ, nĩagakũhe mũaara waku. ⁷ Na ningĩ hĩndĩ ĩrĩa mũkũhooya-rĩ, tigagai kũhũhũtika ta andũ arĩa matetikĩtie Ngai, nĩgũkorwo meciiragia nĩ mekũiguuo nĩ ūndũ wa kũraiha mahoooya. ⁸ Mũtigatuĩke tao, nĩgũkorwo Ithe wanyu nĩoi kĩrĩa kĩmũbatairie o na mũtanamũhooya.

⁹ “Nĩ ūndũ ūcio mwagĩrĩrwo nĩkũhooyaga atĩrĩ:

“ ‘Ithe witũ ūrĩ igũrũ,

rĩitwa rĩaku nĩrĩamũrwo,

¹⁰ ũthamaki waku nĩũũke,

ũrĩa wendete Wee nĩwĩkagwo

gũkũ thĩ ta ūrĩa wĩkagwo kũu igũrũ.

¹¹ Tũhe ūmũthĩ irio ciitũ cia gũtũigana.

¹² Na ūtũrekere mahĩtia maitũ,

ta ūrĩa o na ithuĩ tũrekagĩra arĩa matũhĩtagĩra.

¹³ Na ndũgatũtware magerio-inĩ,

no ūtũhonokagie kuuma kũrĩ ūrĩa mũũru.’

¹⁴ Nĩgũkorwo mũngĩrekera andũ hĩndĩ ĩrĩa mamũhĩtĩria, o nake Ithe wanyu ūrĩa ūrĩ igũrũ nĩarĩmũrekagĩra. ¹⁵ No mũngĩaga kũrekera andũ mehia mao-rĩ, o nake Ithe wanyu ndarĩmũrekagĩra mehia manyu.

Kwĩhinga Kũrĩa

¹⁶ “Nĩgĩ rĩrĩa mũkwĩhinga kũrĩa irio-rĩ, tigagai gũtukia mothiũ manyu ta ūrĩa hinga ciikaga, nĩgũkorwo nĩitukagia mothiũ macio nĩguo cionie andũ atĩ nĩciũhingĩte kũrĩa irio. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, icio nĩirĩkĩtie kwamũkĩra mũaara wacio wothe. ¹⁷ No rĩrĩa wĩhingĩte kũrĩa, wĩhakage maguta mũtwe na wĩthambage ũthiũ, ¹⁸ nĩguo andũ matikamenye atĩ nĩwĩhingĩte kũrĩa, tiga o Thoguo ūrĩa ūtoonekaga amenye; nake Thoguo ūrĩa wonaga maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ, nĩagakũhe mũaara.

Mũthiithũ kũu Igũrũ

¹⁹ “Tigagai kwĩgĩra mĩthiithũ gũkũ thĩ, kũrĩa indo irĩagwo nĩ memenyi na ikaroota, na kũrĩa aici mabunjaga makaiya. ²⁰ No mwĩigagĩrei mĩthiithũ igũrũ, kũrĩa itangĩrĩio nĩ memenyi kana ĩroote, na kũrĩa aici matangĩbunja maiye. ²¹ Nĩgũkorwo kũrĩa mĩthiithũ yanyu ĩrĩ, nokuo ngoro cianyu o nacio irĩkoragwo irĩ.

²² “Riitho nĩrĩo tawa wa mwĩrĩ. Maitho maku mangĩkorwo marĩ mega, mwĩrĩ waku wothe nĩũrĩyũragwo nĩ ũtheri. ²³ No rĩrĩ, maitho maku mangĩkorwo nĩ mathũku, mwĩrĩ waku wothe ũrĩyũragwo nĩ nduma. Naguo ũtheri ūrĩa ūrĩ thĩinĩ waku ũngĩkorwo nĩ nduma-rĩ, nduma ĩyo kaĩ nĩ nene-ĩ!

²⁴ “Gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũtungatĩra aathani eerĩ. Nĩ ūndũ no athũũrire ũmwe, na ende ūcio ũngĩ; kana eheane harĩ ũmwe, na anyarare ūcio ũngĩ. Mũtingĩtungatĩra Ngai na mũtungatĩre mbeeca.

Mũtigatangĩke

²⁵ “Nĩ ūndũ ūcio ngũmwĩra atĩrĩ, tigagai gūtangĩkĩra mĩoyo yanyu, nĩ ūndũ wa kĩa mūrĩrĩaga kana kĩa mūrĩnyuuga; kana kĩa mūrĩhumbaga mūrĩ yanyu. Githĩ muoyo ndũrĩ bata gũkĩra irio, naguo mwĩrĩ ūkagĩa bata gũkĩra nguo? ²⁶ Ta rorai nyoni cia rĩera-inĩ; itihaandaga, kana ikagetha, kana ikaiga magetha ikũmbĩ, no Ithe wanyu ūrĩa ūrĩ Igũrũ nĩaciheaga irio. Githĩ inyuĩ mūtĩkĩrĩ a bata muno gũkĩra icio? ²⁷ Nũũ wanyu ūngĩhota kuongerera muoyo wake ithaa o na rĩmwe nĩ ūndũ wa gwĩtanga?”

²⁸ “Na nĩ kĩĩ gītũmaga mwĩtange nĩ ūndũ wa nguo? Ta rorai itoka cia gĩthaka ūrĩa ikũraga. Itirutaga wĩra kana ikogotha ndĩgi, ²⁹ no ngũmwĩra atĩrĩ, o na Solomonĩ arĩ na riiri wake wothe ndagemete ta kĩmwe gĩacio. ³⁰ Angĩkorwo ūguo nĩguo Ngai ahumbaga nyeki ya gĩthaka rĩa rĩ ho ūmũthĩ na rĩciũ ĩgaikio mwaki-inĩ-rĩ, githĩ inyuĩ ndarĩkĩmũhumbaga wega makĩria, inyuĩ mwĩtikĩtie o hanini? ³¹ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, tigagai gwĩtanga, mũkĩũria atĩrĩ: ‘Tũkũria kĩĩ?’ kana ‘Tũkũnyua kĩĩ?’ kana ‘Tũkũhumba kĩĩ?’ ³² Nĩgũkorwo maũndũ maya mothe nĩmo macaragio nĩ andũ arĩa matetikĩtie Ngai. No Ithe wanyu wa igũrũ nĩoi atĩ nĩmũbataragio nĩmo. ³³ No ambai mũcarie ūthamaki wake na ūthingu wake, na maũndũ maya mangĩ mothe o namo nĩarĩmũheaga. ³⁴ Nĩ ūndũ ūcio tigagai gwĩtanga nĩ ūndũ wa rĩciũ, nĩgũkorwo rĩciũ nĩrũgetangĩkĩra ruo rwene. O mũthenya ūrĩ na mathĩina maguo ma kũũigana.

7

Gũtuĩra Andũ arĩa angĩ Ciira

¹ “Mūtĩgaciirithanagie nĩgeetha na inyuĩ mūtikanaciirithio. ² Nĩgũkorwo o ta ūrĩa mũtuagĩra andũ arĩa angĩ ciira, noguo na inyuĩ mũgaatuĩrwo ciira, na gĩthimi kĩa mũthimanagĩra nakĩo, no kĩo mũrĩthimagĩrwo nakĩo.

³ “Nĩ kĩĩ gītũmaga wone kĩhuti kĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo, no ūkaaga kuona mũgogo ūrĩa ūrĩ riitho rĩaku wee mwene? ⁴ Wahota atĩa kwĩra mũrũ wa thoguo atĩrĩ, ‘Reke ngũrute kĩhuti kĩu kĩrĩ riitho rĩaku,’ o rĩrĩa wee mwene ūrĩ na mũgogo riitho rĩaku? ⁵ Wee hinga ĩno, amba ūrute mũgogo ūcio ūrĩ riitho rĩaku, nĩguo wone wega na ūhote kũruta kĩhuti kĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo.

⁶ “Mūtikanaha magui kĩndũ kĩa kĩamũre, na mūtikanakĩrie ngũrwe ruu cianyu. Mũngĩka ūguo-rĩ, ingĩrangĩrĩria ruu na magũrũ ma cio, icooke imũgarũrũke, imũtihangie.

Hooyai, Mathaai, Ringaringai Mũrango

⁷ “Hooyai na nĩmũkũheo; mathaai na nĩmũkuona; ringaringai mũrango na nĩmũkũhingũrĩrwo. ⁸ Nĩgũkorwo ūrĩa wothe ūhooyaga nĩaheagwo, na ūrĩa ūmaathaga nĩonaga, na ūrĩa ūringaringaga mũrango, nĩahingũragĩrwo.

⁹ “Na rĩrĩ, nũũ wanyu ūngĩitio mũgate nĩ mwana wake amũhe ihiga? ¹⁰ Kana amwĩtie thamaki nake amũhe nyoka? ¹¹ Angĩkorwo inyuĩ, o na mũrĩ oorũ, nĩmũũĩ kũhe ciana cianyu iheo njega-rĩ, githĩ Ithe wanyu ūrĩa ūrĩ igũrũ ndagakĩrĩrĩria kũhe iheo njega kũrĩ arĩa mamũhooyaga! ¹² Nĩ ūndũ ūcio, maũndũ-inĩ mothe, ikagai andũ arĩa angĩ ūrĩa mũngĩenda mamwĩkage, nĩgũkorwo ūcio nĩguo Watho wa Musa na Ūrutani wa Anabii.

Mũromo ūrĩa Mũceke na ūrĩa Mwariĩ

¹³ “Toonyerai mũromo ūrĩa mũceke. Nĩgũkorwo mũromo nĩ mwariĩ na njĩra nĩ njariĩ rĩa yerekeire rĩũrĩro, na andũ arĩa matoonyagĩra ho nĩ aingĩ. ¹⁴ No mũromo nĩ mũkunderu na njĩra nĩ njeke rĩa ikinyaga muoyo-inĩ, na andũ arĩa mamĩonaga nĩ anini.

Mūtī na Maciaro Maguo

¹⁵ “Mwihūgagei anabii a maheeni. Mokaga kūrī inyuī mehumbite njūa cia ng’ondū, no thiinī wao nī njūūi ndīani. ¹⁶ Nīmūrīmamenyaga na maciaro mao. Kaī thabibū igītūuagwo mītī-inī ya mīigua, kana ngūyū igatuuu kuuma mahiū-inī ma nyeki? ¹⁷ Ūguo noguo, mūtī wothē mwega ūciaraga maciaro mega, no mūtī mūūru ūciaraga maciaro mooru. ¹⁸ Mūtī mwega ndūngīciara maciaro mooru, nago mūtī mūūru ndūngīciara maciaro mega. ¹⁹ Mūtī o wothē ūtaciaraaga maciaro mega nīgūtemwo ūtemagwo ūgaikio mwaki-inī. ²⁰ Ūguo nīguo mūrīmamenyaga nī ūndū wa maciaro mao.

²¹ “To mūdū ūrīa ūnjītaga, ‘Mwathani, Mwathani,’ ūgaatoonya ūthamaki wa igūrū, no nī ūrīa wīkaga ūrīa Baba ūrīa ūrī igūrū endaga. ²² Mūthenya ūcio aingī makanjīra atīrī, ‘Mwathani, Mwathani, githī tūtīarathaga maūdū na rītwa rīaku, na thiinī wa rītwa rīaku tūkaingata ndaimono na tūkaringa ciama nyingī?’ ²³ Hīndī ūyo nīngameera wega atīrī, ‘Nī ndirī hīndī ndaamūūi o na rī. Eherai harī nī, inyuī mwīkaga ūūru!’

Aaki Oogī na Aaki Akīgu

²⁴ “Nī ūndū ūcio-rī, mūdū o wothē ūiguaga ciugo ici ciakwa na ageeka ūrīa ciugīte, ahaana ta mūdū mūūgī ūrīa wakire nyūmba yake igūrū rīa rwaro rwa ihiga. ²⁵ Nayo mbura īkiura, na njūūi ikīiyūra, naruo rūhuho rūkīhurutana nacio ikīhūūra nyūmba ūyo na nditī, no nyūmba ūyo ndīagūire, tondū mūthingi wayo wakītwo igūrū rīa rwaro rwa ihiga. ²⁶ No mūdū o wothē ūiguaga ciugo ici ciakwa na ndekaga ūrīa ciugīte ahaana ta mūdū mūkīgu ūrīa wakire nyūmba yake mūthanga igūrū. ²⁷ Nayo mbura īkiura, njūūi ikīiyūra, naruo rūhuho rūkīhurutana nacio ikīhūūra nyūmba ūyo na nditī, nayo nyūmba ūyo īkīmomoka na kūgūa kūnene.”

²⁸ Rīrīa Jesū aarīkirie kuuga maūdū macio, kīrīndī kīu gīkīgega nī ūndū wa ūrutani wake, ²⁹ tondū aarutanaga ta mūdū warī na ūhoti, na ti ta ūrīa arutani ao a watho maarutanaga.

8

Mūdū ūrīa warī na Mangū

¹ Hīndī ūrīa aikūrūkire kuuma kīrīma-inī, ikundi nene cia andū ikīmūuma thuutha. ² Na mūdū warī na mangū agīthī harī we, agīturia maru mbere yake, akīmwīra atīrī, “Mwathani, ūngīenda-rī, no ūūtherie.”*

³ Nake Jesū agītambūrūkia guoko gwake, akīhutia mūdū ūcio, akīmwīra atīrī, “Nīngwenda. Therio!” O hīndī ūyo akīhonio mangū make. ⁴ Jesū agīcooka akīmwīra atīrī, “Menya ndūkeere mūdū o na ūrīkū. No thiī ūkeyonanie kūrī mūthīnjīri-Ngai, na ūrute kīheo kīrīa Musa aathanire gītūike ūira kūrī o.”

Wītīkio wa Mūnene-wa-Thigari-Igana

⁵ Na Jesū aarīkia gūtoonya Kaperinaumu, mūnene-wa-thigari-igana agītūka kūrī we, akīmūhooya ūteithio. ⁶ Akīmwīra atīrī, “Mwathani, ndungata yakwa īkomete mūciī ūrūarīte mūrīmū wa gūkua cīga na ūrī na ruo rūingī mūno.”

⁷ Nake Jesū akīmwīra atīrī, “Nīngūthī kūmīhonia.”

⁸ No mūnene ūcio wa thigari igana akīmūcookeria atīrī, “Mwathani, nī ndiagīrīre atī wee ūūke gwakwa. No uga o kiugo, na ndungata yakwa nīkūhona. ⁹ Nīgūkorwo nī mwene ndī mūdū wathagwo, na ndī na thigari

* 8:2 Mūdū warī na mangū aatūikaga arī na thaahu, na no atheririo.

njathaga. Ndeera ūmwe ‘Thiī,’ nīathiiaga, na ndeera ūngī atīrī, ‘Ūka,’ nīokaga. Na ningī ndeera ndungata yakwa atīrī, ‘Īka ūna,’ nīikaga.”

¹⁰ Rīrīa Jesū aiguire ūguo-rī, akīgega, akīira arīa maamumīte thuutha atīrī, “Ngūmwīra atīrī na ma, ndionete mūdū o na ūrīkū gūkū Isiraēli ūrī na wītīkio mūnene ūū. ¹¹ Ngūmwīra atīrī, aingī nīmagooka kuuma mwena wa irathīro na wa ithūiro, na nīmagaikara iruga-inī hamwe na Iburahīmu, na Isaaka, na Jakubu, ūthamaki-inī wa igūrū. ¹² No arīa marī a ūthamaki ūcio nīmagaikio nja, kūu nduma-inī, kūrīa gūgaakorwo kīrīro na kūhagarania magego.”

¹³ Nake Jesū agīcooka akīira mūnene ūcio wa thigari igana atīrī, “Thiī! Nīūgwīkīrwo o ūguo wītīkītie.” Nayo ndungata yake īkīhonio o ithaa rīu.

Jesū Kūhonia Andū Aingī

¹⁴ Rīrīa Jesū aatoonyire nyūmba ya Petero, akīona atī nyina wa mūtumia wa Petero aarī mūrūaru mūrīmū wa kūhiūha mwīrī, agakoma gītanda-inī. ¹⁵ Akīmūhutia guoko, nake agītiga kūhiūha mwīrī, akīarahūka, akīambīrīria kūmūtungatīra.

¹⁶ Hwaī-inī ūcio, andū aingī arīa maarī na ndaimono makīrehwo kūrī we, nake akīingata maroho macio na kuuga o kiugo, na akīhonia arīa othe maarī arūaru. ¹⁷ Ūhoro ūyū warī wa kūhingia ūrīa kwaarītio na kanua ka mūnabii Isaia, rīrīa oigire atīrī:

“We mwene nīoire wonje witū,
na akīeheria mīrimū iitū.”

Thogora wa Kūrūmīrīra Jesū

¹⁸ Rīrīa Jesū oonire gikundi kīa andū arīa maamūthiūrūrūkīrie, agīathana maringe mūrīmo ūrīa ūngī wa iria. ¹⁹ Hīndī īyo mūrutani ūmwe wa watho agīūka harī we, akīmīrīra atīrī, “Mūrutani, nīndīkūrūmagīrīra kūrīa guothe ūrīthiiaa.”

²⁰ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Mbwe nī irī marima, na nyoni cia rīera-inī nī irī itara, no Mūrū wa Mūdū ndarī handū angīgīrīra mūtwe wake.”

²¹ Nake mūrutwo ūngī akīmīrīra atīrī, “Mwathani, reke nyambe thiī ngathike baba.”

²² Nowe Jesū akīmīrīra atīrī, “Nūmīrīra, na ūreke arīa akuū mathike akuū ao ene.”

Jesū Kūhooreria Kīhuhūkano

²³ Hīndī īyo agītoonya gatarū, nao arutwo ake makīmūrūmīrīra. ²⁴ Na rīrī, gūkīgīa kīhuhūkano kīnene gīteerīgīrīrwo kūu iria-inī, gīgītūma gatarū kende kūhubwo nī makūmbī ma maaī. No Jesū aarī toro. ²⁵ Nao arutwo magīthīī, makīmūkīria, makīmīrīra atīrī, “Mwathani, tūhonokie! Nītūkūrīra maaī-inī!”

²⁶ Nake agīcookia atīrī, “Inyūī mūrī a wītīkio mūnini, nī kī gīgītūma mwītīgīre ūguo?” Thuutha ūcio agīkīra, agīkūma rūhuho na makūmbī macio, nakuo gūkīhoorera biū.

²⁷ Andū acio makīgega, makīūra atīrī, “Kaī mūdū ūyū akīrī ū atī o na rūhuho na makūmbī ma maaī nīmwathīkagīra?”

Jesū Kūhonia Andū Eerī Maarī na Ndaimono

²⁸ Rīrīa aakinyire rūgongo rwa būrūri wa Agadari-rī, agītūngwo nī andū eerī maarī na ndaimono, moimīte mbīrīra-inī. Maarī na ūūru mūingī mūno, atī gūtīrī mūdū ūngīagerire njīra īyo. ²⁹ Nao makīanīrīra, makīūra atīrī, “Ūrenda atīa na ithuī, wee Mūrū wa Ngai. Woka gūkū gūtūnyariira ihinda rīrīa rīamūre rītanakinya?”

³⁰ Nĩ haarĩ na rūūru rūnene rwa ngūrwe rwarĩithagio[†] handũ hataarĩ haraaya na hau maarĩ. ³¹ Nacio ndaimono igĩthaita Jesũ, ikĩmwĩra atĩrĩ, “Akorwo nĩũgũtũingata-rĩ, tũtũme kũrĩ rūūru rūūrĩa rwa ngūrwe.”

³² Nake agĩciĩra atĩrĩ, “Thĩĩ!” Nĩ ũndũ ũcio ikiuma, igĩtoonya ngūrwe, naruo rūūru ruothe rūgĩkũrũka kiharũrũka-inĩ na ihenya, rūkĩgũa iria thĩinĩ, rūgĩkũira maaĩ-inĩ. ³³ Arĩa maarĩithagia ngūrwe icio makĩūra, magĩthĩ itũūra-inĩ, makĩheana maũndũ macio mothe o na ũrĩa gwekĩkĩte kũrĩ andũ arĩa maarĩ na ndaimono. ³⁴ Hĩndĩ ĩyo itũūra rĩothe rikiumagara rĩgatũnge Jesũ. Na hĩndĩ ĩrĩa maamuonire, makĩmũthaita oime rūgongo rwao.

9

Jesũ Kũhonia Mũndũ Wakuĩte Cĩga

¹ Nake agĩtoonya gatarũ, akĩringa iria, agĩkinya itũūra rĩa kwao. ² Andũ amwe makĩmũrehera mũndũ warĩ na mũrimũ wa gũkua cĩga, akuuĩtwo na kĩbarĩ. Rĩrĩa Jesũ oonire wĩtikio wao, akĩira mũndũ ũcio wakuĩte cĩga atĩrĩ, “Mũriũ, wĩyũmĩrĩrie, nĩwarekerwo mehia maku.”

³ Nĩ ũndũ wa ũguo, arutani amwe a watho makĩira na ngoro atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ nĩaruma Ngai!”

⁴ Jesũ aamenya ũrĩa meeciiragia, akĩmooria atĩrĩ, “Mũreciiria ũũru ngoro-inĩ cianyu nĩkĩ? ⁵ Nĩ ũndũ ũrikũ mũhũthũ: nĩ kwĩra mũndũ, ‘Nĩwarekerwo mehia maku,’ kana kũmwĩra, ‘Ŭkĩra wĩware?’ ⁶ No nĩgeetha mũmenye atĩ Mũrũ wa Mũndũ arĩ na ũhoti gũkũ thĩ wa kũrekanĩra mehia-rĩ...” Na o hĩndĩ ĩyo akĩira mũndũ ũcio wakuĩte cĩga atĩrĩ, “Ŭkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku ũinũke mũciĩ.” ⁷ Nake mũndũ ũcio agĩũkĩra, akĩinũka mũciĩ. ⁸ Rĩrĩa kĩrĩndĩ kũ kĩonire ũguo, gĩkĩmaka na gĩkĩgooca Ngai, ũrĩa waheete andũ ũhoti ta ũcio.

Gwĩtwo kwa Mathayo

⁹ Na rĩrĩa Jesũ oimaga kũu, akĩona mũndũ wetagwo Mathayo aikarĩte harĩa heetagĩrio mbeeca cia igooti. Akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩra,” nake Mathayo agĩũkĩra, akĩmũrũmĩrĩra.

¹⁰ Na rĩrĩa Jesũ aarĩ kwa Mathayo mũciĩ makĩrĩa irio cia hwaĩ-inĩ, etia mbeeca cia igooti aingĩ na andũ ehia magĩũka kũrianĩra hamwe nake na arutwo ake.

¹¹ Rĩrĩa Afarisai moonire ũguo, makĩũria arutwo ake atĩrĩ, “Mũrutani wanyu arĩĩanagĩra na etia mbeeca cia igooti na andũ ehia nĩkĩ?”

¹² Jesũ aigua ũguo, akĩmeera atĩrĩ, “Andũ arĩa agima mũĩrĩ ti o mabataragio nĩ ndagĩtarĩ, no nĩ arĩa arũaru. ¹³ No rĩrĩ, thĩĩ mũkeerute ũrĩa ciugo ici ciugĩte: ‘Kũiguanĩra tha nĩkuo nyendaga, no ti magongona.’ Nĩgũkorwo nĩ ndiokire gũcaria arĩa athingu, no ndokire nĩ ũndũ wa arĩa ehia.”

Jesũ Kũũrio Ũhoro wa Kwĩhinga Kũrĩa

¹⁴ Hĩndĩ ĩyo arutwo a Johana magĩũka kũrĩ we makĩmũũria atĩrĩ, “Ithuĩ na Afarisai nĩtwĩhingaga kũrĩa, no nĩ kĩ gĩtũmaga arutwo aku mage kwĩhinga kũrĩa irio?”

¹⁵ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ageni a mũhikania mangĩhota atĩa kũigua kĩa rĩrĩa mũhikania arĩ hamwe nao? Ihinda nĩrĩgakinya rĩrĩa mũhikania akeherio kũrĩ o; hĩndĩ ĩyo nĩguo makeehinga kũrĩa irio.

¹⁶ “Gũtirĩ mũndũ ũtumagĩrĩra nguo ngũrũ kĩraka kĩa nguo njerũ, nĩgũkorwo kĩraka kũu no kĩguucie nguo ĩyo gĩtũme ĩtarũke makĩria. ¹⁷ Nĩngĩ andũ matiikagĩra ndibei ya mũhikano mondo-inĩ ngũrũ.* Mangĩka ũguo, mondo

[†] 8:30 Ndũrĩrĩ iria ciatũũruga Galilĩ nĩcio ciarĩ arĩithi a ngũrwe. ciatumagwo na njũũa cia mbũri.

* 9:17 Ndibei yekagĩrwo mondo

icio no itarũke, nayo ndibei iĩtike, na mondo icio cia ndibei cianangĩke o biũ. No andũ mekagĩra ndibei ya mũhihano mondo-inĩ njerũ, nacio cieri igaikara irĩ njega.”

Mũirĩtu Wakuĩte na Mũtumia warĩ Mũrũaru

¹⁸ Na rĩrĩa aaragia maĩndũ macio, hagĩũka mũndũ warĩ mũnene, akĩmũ-turĩria ndu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũirĩtu wakwa no hĩndĩ aakua; no ũka ũkamũgĩrĩre guoko, na nĩekũriũka.” ¹⁹ Nake Jesũ agĩũkĩra, agĩthiĩ nake, arĩ na arutwo ake.

²⁰ O hĩndĩ iyo mũtumia watũire oiraga thakame mĩaka ikũmi na iĩrĩ agĩũka na thuutha wa Jesũ, akĩhutia gĩcũrĩ kia nguo yake. ²¹ Tondũ eĩraga atĩrĩ, “Ingĩhutia o nguo yake, no hone.”

²² Nake Jesũ akĩhũgũra, akĩmuona, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwarĩ ũyũ, wĩyũmĩrĩrie gwiĩtĩkia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone.” Nake mũtumia ũcio akĩhonio o hĩndĩ iyo.

²³ Na rĩrĩa Jesũ aatoonyire nyũmba ya mũnene ũcio, akĩona ahuhi mĩturĩrũ na gĩkundi kia andũ kĩrĩa kĩaenegena, ²⁴ akĩmeera atĩrĩ, “Eherai. Mũirĩtu ũyũ ti mũkuũ, nĩ gũkoma akomete.” Nao andũ acio makĩmũthekerera. ²⁵ Thuutha wa andũ acio kuumio nja, agĩtoonya thĩĩnĩ, akĩnyĩita mũirĩtu ũcio guoko, nake agĩũkĩra. ²⁶ Ũhoru ũcio ũkĩhunja bũrũri ũcio wothē.

Jesũ Kũhonia Atumumu na Mũndũ Ũtaaragia

²⁷ Na rĩrĩa Jesũ oimire kũu, aathianga-rĩ, andũ eerĩ atumumu makĩmũrũmĩrĩra, makĩanagĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Tũiguĩre tha, wee Mũrũ wa Daudi!”

²⁸ Na hĩndĩ iĩrĩa aatoonyire nyũmba, atumumu acio magĩũka kũrĩ we, nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩmwĩtikĩtie atĩ no hote gwĩka ũguo?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Iĩ-ni, Mwathani.”

²⁹ Hĩndĩ iyo akĩmahutia maitho, akiuga atĩrĩ, “Mũroĩkwo o ũguo mwĩtikĩtie;”

³⁰ namo maitho mao makĩhingũka magĩcooka kuona. Nake Jesũ akĩmakaania na hinya, akĩmeera atĩrĩ, “Mũtikareke mũndũ o na ũrĩkũ amenye ũhoru ũyũ.”

³¹ No-o makĩumagara na makĩhunja ũhoru wake bũrũri ũcio wothē.

³² Na hĩndĩ iĩrĩa moimaga hau, Jesũ akĩreherwo mũndũ warĩ na ndaimono, na ndaaragia. ³³ Nayo ndaimono yaingatwo, mũndũ ũcio ũtaaragia, akĩaria. Kĩrĩndĩ gĩkĩgega, gikiuga atĩrĩ, “Ũndũ ta ũyũ ndũrĩ woneka Isiraeli.”

³⁴ No Afarisai makiuga atĩrĩ, “Aingataga ndaimono na hinya wa mũnene wa ndaimono.”

Aruti Wĩra nĩ Anini

³⁵ Nake Jesũ agĩtuĩkania matũũra-inĩ mothe na mĩciĩ-inĩ yothē, akĩrutanaga thĩĩnĩ wa thunagogi ciao, akĩhunjagia Ũhoru-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki, na akĩhonagia mĩrimũ na ndwari cia mĩthemba yothē. ³⁶ Na rĩrĩa oonire ũrĩa kĩrĩndĩ kũ kĩaiganaga, agĩkũguĩra tha tondũ kĩarĩ gĩthũĩniku na gĩkaaga ũteithio, ta ng’ondũ itarĩ na mũrĩithi. ³⁷ Hĩndĩ iyo akĩra arutwo ake atĩrĩ, “Magetha nĩ maingĩ, no aruti a wĩra nĩ anini. ³⁸ Nĩ ũndũ ũcio, hooyai Mwathani wa magetha atũme aruti wĩra mathiĩ magetha-inĩ make.”

10

Jesũ Gũtũma Arutwo arĩa Ikũmi na Eerĩ

¹ Nake Jesũ nĩetire arutwo ake ikũmi na eerĩ moke harĩ we, nake akĩmahe ũhoti wa kũingata ngoma thũku na kũhonia mĩrimũ yothē na ndwari ciothe.

² Maya nĩmo marĩitwa ma arutwo acio ikũmi na eerĩ: Wa mbere nĩ Simoni (ũrĩa wĩtagwo Petero), na mũrũ wa nyina Anderea; na Jakubu mũrũ wa Zebedi,

na mŭrũ wa nyina Johana; ³ na Filipu, na Baritholomayo; na Toma, na Mathayo ũrĩa mwĩtia wa mbeeca cia igooti; na Jakubu mŭrũ wa Alifayo, na Thadayo; ⁴ na Simoni ũrĩa Mŭzelote, na Judasi Mũsikariota, ũrĩa wamũkunyaniire.

⁵ Aya ikũmi na eerĩ nĩo Jesũ aatũmire na akĩmataara ũũ: “Mũtigathiĩ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ kana mũtoonye itũũra rĩa Asamaria. ⁶ Nĩ kaba mũthĩĩ kũrĩ ng’ondũ iria ciũrĩte cia Isiraeli. ⁷ Mwathiĩ-rĩ, hunjagiai ndũmĩrĩrĩ ĩno: ‘Ũthamaki wa igũrũ nĩũkuhĩĩrie.’ ⁸ Honagiai andũ arĩa arũaru, na mũriũkagie arĩa akuũ, na mũtheragie arĩa marĩ na mangũ, na mũingatage ndaimono. Mũheetwo tũhũ, heanagai tũhũ. ⁹ Mũtigekuuĩre thahabu, kana betha, kana gĩcango mĩcibi-inĩ yanyu; ¹⁰ O na ningĩ mũtigekuuĩre mũhuko rũgendo-inĩ, kana nguo igĩrĩ, kana iraatũ, kana mũtirima; nĩgũkorwo mũrutĩ wa wĩra nĩabataire kũheo gĩa kũmũtũũria muoyo.

¹¹ “Itũũra o rĩothe kana gatũũra karĩa mũngĩtoonya-rĩ, tuĩriai mũmenye mũndũ ũrĩa mwagĩrĩru kuo, mũikare gwake nginya rĩrĩa mũkoima kuo. ¹² Mwatoonya mũciĩ ũcio-rĩ, geithagiai ene kuo. ¹³ Angĩkorwo mũciĩ ũcio nĩwagĩrĩre-rĩ, ũrathimeĩ na thayũ wanyu; angĩkorwo ndwagĩrĩre-rĩ, rekei kĩrathimo kianyu kĩmũcookerere. ¹⁴ Mũndũ o wotho angĩrega kũmũnyiita ũgeni kana arege gũthikĩrĩria ciugo cianyu-rĩ, mũkiuma mũciĩ ũcio kana itũũra rĩu-rĩ, mũkaaribariba magũrũ manyu nĩguo rũkũngũ rũitike.* ¹⁵ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma ituĩro rĩa itũũra rĩu rĩgaakorwo rĩrĩ inene gũkĩra rĩa Sodomu na Gomora mũthenya ũrĩa wa ciira. ¹⁶ Atĩrĩrĩ ndamũtũma o ta ng’ondũ gatagatĩ ka njũũ. Nĩ ũndũ ũcio, gĩa na ũũgĩ ta nyoka, na mwage ũũru ta ndutura.

¹⁷ “Mwĩmenyererei andũ; tondũ nĩmakamũneana ciama-inĩ, na mamũhũũre na iboko thunagogi-inĩ ciao. ¹⁸ Nĩ ũndũ wa ũhoro wakwa-rĩ, nĩmũgatwarwo mbere ya aathanĩ na athamaki nĩgeetha mũtuĩke aira kũrĩ o na kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. ¹⁹ No rĩrĩa makaamũnyiita-rĩ, mũtikanetange nĩ ũndũ wa ũrĩa mũkoiga kana ũrĩa mũgaacookia. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkeerwo ũrĩa mũkoiga, ²⁰ nĩgũkorwo ti inyuĩ mũgaakorwo mũkĩaria, no nĩ Roho wa Ithe wanyu ũkaarĩa arĩ thĩĩnĩ wanyu.

²¹ “Mũndũ nĩagakunyanĩra mŭrũ wa nyina ooragwo, na ithe wa mũndũ akunyanĩre mwana wake; ciana nĩikaremera aciari a cio na imoragithie. ²² Andũ othe nĩmakamũmena nĩ ũndũ wakwa, no ũrĩa ũgaakĩrĩrĩria nginya hĩndĩ ya mũthia nĩakahonoka. ²³ Hĩndĩ ĩrĩa mwanyariirwo itũũra-inĩ rĩmwe-rĩ, ũrĩrai rĩrĩa rĩngĩ. Ngũmwĩra na ma atĩ, mũtigaakorwo mũthĩite matũũra mothe ma Isiraeli, Mŭrũ wa Mũndũ atookite.

²⁴ “Mũrutwo ti mũnene kũrĩ mũrutani wake, o na ndungata ti nene kũrĩ mũmĩathi. ²⁵ Nĩkũiganĩire mũrutwo aiganane na mũrutani wake, o na ndungata ĩiganane na mũmĩathi. Angĩkorwo mwene nyũmba nĩetĩtwo Beelizebuli-rĩ,[†] githĩ andũ a nyũmba yake matigetwo mariĩtwa mooru gũkĩra rĩu!

²⁶ “Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũtikametigĩre. Gũtirĩ ũndũ mũhithanie ũtakaguũrio, kana ũndũ mũhithie ũtakamenyeka. ²⁷ Ũrĩa ngũmwĩra nduma-inĩ-rĩ, warieĩ mũthenya barigici, na ũrĩa warĩtio na mĩheehũ matũ-inĩ manyu-rĩ, wanĩrĩrei mũrĩ nyũmba-igũrũ. ²⁸ Mũtigetigĩre arĩa moragaga o mwĩrĩ, no matingĩhota kũũraga ngoro. Nĩ kaba gwĩtigĩra Ũrĩa ũngĩananga ngoro na mwĩrĩ kũu Jehanamu. ²⁹ Githĩ tũnyoni twĩrĩ tũtiendagio thendi ĩmwe? No gũtirĩ o na kamwe gatuo kangĩgũa thĩ Ithe wanyu atetikĩrĩte. ³⁰ O na njuĩrĩ cianyu cia

* 10:14 Kũribariba rũkũngũ magũrũ nĩ ũndũ wekagwo nĩ Afarisai moima ciikaro cia Ndũrĩrĩ metherie tondũ metikite nĩmakuuĩte thaahu. ũndũ ũyũ warĩ wa kuonia andũ ũrĩa mageekwo marega ndũmĩrĩrĩ ya Ngai.

† 10:25 Rĩtwa Beelizebuli rĩgĩtaũrwo nĩ kuuga “Mũnene wa ndaimono,” no Kĩhibirania Beelizebubu rĩataũragwo “Mũnene wa ngi.”

mūtwe nĩndare. ³¹ Nĩ ũndũ ũcio mūtigetigĩre; mūrĩ a bata gũkĩra tũnyoni tũingĩ.

³² “Ūrĩa wothē ũkaanyumbūra mbere ya andũ, o na nĩ nĩngamumbūra mbere ya Baba ūrĩa ūrĩ kũu igũrũ. ³³ No ūrĩa wothē ũkangaana mbere ya andũ, na nĩ nĩngamũkaana mbere ya Baba ūrĩa ūrĩ igũrũ.

³⁴ “Mūtigeciirie atĩ njũkĩte kũrehe thayũ gũkũ thĩ. Ndiokire kũrehe thayũ, no ndookire kũrehe rūhiũ rwa njora. ³⁵ Nĩgũkorwo njũkĩte gũtũma “‘mũndũ okanĩrĩre na ithe,

na mũirĩtu okanĩrĩre na nyina,
nake mūtumia okanĩrĩre na nyaciaraawe;

³⁶ thũ cia mũndũ igaakorwo irĩ andũ a nyũmba yake kũmbe.’

³⁷ “Ūrĩa wothē wendete ithe kana nyina kũngĩra ndagĩrĩre gũtuĩka wakwa; na ūrĩa wothē wendete mũriũ kana mwarĩ kũngĩra ndagĩrĩre gũtuĩka wakwa; ³⁸ nake ūrĩa wothē ũtagakuua mũtharaba wake wa kwambĩrwo aanũmĩrĩre ndagĩrĩre gũtuĩka wakwa. ³⁹ Ūrĩa wothē ũgeragia gũtũũria muoyo wake nĩakoorwo nĩguo; no ūrĩa wothē ũkoorwo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa nĩakaũtũũria.

⁴⁰ “Mũndũ ūrĩa ũmwamũkagĩra, nĩ nĩ amũkagĩra. Nake ūrĩa ũnyamũkagĩra, amũkagĩra ūrĩa wandũmire. ⁴¹ Ūrĩa wothē ũkaamũkĩra mũnabii tondũ nĩ mũnabii, nĩakamũkĩra kĩheo kĩrĩa kĩheagwo mũnabii, nake ūrĩa wothē ũkaamũkĩra mũndũ mũthingu tondũ nĩ mũthingu-rĩ, nĩakamũkĩra kĩheo kĩrĩa kĩheagwo mũndũ mũthingu. ⁴² Nake ūrĩa wothē ũheaga ũmwe wa aya anini o na gĩkombe kĩa maaĩ mahehu tondũ nĩ mũrutwo wakwa-rĩ, ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ndakaaga kũheo kĩheo gĩake.”

11

Jesũ na Johana Mũbatithania

¹ Na rĩrĩ, Jesũ aarĩkia gwatha arutwo acio ake ikũmi na eerĩ-rĩ, akiuma kũu agĩthĩi kũrutana na kũhunja matũũra-inĩ ma Galili.

² Na rĩrĩa Johana aigũire arĩ njeera maũndũ marĩa Kristũ eekaga-rĩ, agĩtũma arutwo ake, ³ makamũurie atĩrĩ, “Wee nĩwe warĩ ũũke, kana tweterere mũndũ ũngĩ?”

⁴ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Cookai mũkeere Johana maũndũ marĩa mwaigua na marĩa muona: ⁵ Atumumu nĩmaroona, na arĩa mathuaga nĩmaretwara, na arĩa marĩ na mangũ nĩmarahonio magathera, na arĩa mataiguaga nĩ maraigua, na arĩa akuũ nĩmarariũkio, na ũhoro-ũrĩa-Mwega nĩũrahunjĩrio arĩa athĩni. ⁶ Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ūrĩa ũtekũhĩngwo arakare nĩ ũndũ wakwa.”

⁷ Rĩrĩa arutwo a Johana moimaga hau, Jesũ akĩambĩrĩria kwarĩria kĩrĩndĩ ũhoro wa Johana, akĩmooria atĩrĩ: “Mwathiĩte werũ-inĩ kuona kĩ? Mwathiĩte kuona kamũrangĩ kainainagio nĩ rūhuho? ⁸ Akorwo ti ũguo-rĩ, mwathiĩte kuona kĩ? Hihi nĩ mũndũ wehumbĩte nguo njega? Aca, arĩa mehumbaga nguo njega makoragwo thĩinĩ wa nyũmba cia ũthamaki. ⁹ Mwangĩthĩte kuona kĩ? Hihi mwathiĩte kuona mũnabii? Īĩ, ngũmwĩra atĩrĩ, muonire mũndũ ũkĩrĩte mũnabii. ¹⁰ Ūyũ nĩwe ũhoro wake waandikĩtwo atĩrĩ:

“‘Nĩngũtũma mūtũmwo wakwa athĩi mbere yaku,
agagũthondekere njĩra yaku.’

¹¹ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma: Harĩ andũ arĩa manaciawo nĩ andũ-a-nja, gũtirĩ kuoneka mũndũ mũnene gũkĩra Johana Mũbatithania; no rĩrĩ mũndũ ūrĩa mũnini mũno ũthamaki-inĩ wa igũrũ-rĩ, nĩ mũnene kũmũkĩra. ¹² Kuuma matukũ ma Johana Mũbatithania gwata rĩu, ũthamaki wa igũrũ nĩũkoretwo

ũkũhatĩrĩria gũtheerema, nao andũ arĩa mehatagĩrĩria nĩo mawĩgwatagĩra na hinya. ¹³ Nĩgũkorwo Anabii othe, hamwe na Watho wa Musa, nĩmatũire marathaga ũhoru nginya hĩndĩ ya Johana. ¹⁴ Na angĩkorwo no mwende kwamũkĩra ũhoru ũcio-rĩ, ũcio nĩwe Elija ũrĩa werĩtwo nĩagooka. ¹⁵ Ũrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua nĩague.

¹⁶ “Rĩu-rĩ, ingĩgerekania rũciaro rũrũ na kĩ? Rũhaana ta ciana ciikarĩte ndũnyũ igĩtaga iria ingĩ, igaciĩra atĩrĩ:

¹⁷ “Twamũhuhĩire mūtũrirũ,
mũkiaga kũina;

o na twamũĩnĩire nyĩmbo cia macakaya,
no mũtiacakaire.’

¹⁸ Nĩgũkorwo Johana ookire atekũrĩa na atekũnyua, nao andũ makiuga atĩrĩ, ‘Arĩ na ndaimono.’ ¹⁹ Mũrũ wa Mũndũ ookire akĩrĩaga na akĩnyuuaga, nao makiuga atĩrĩ, ‘Onei mũndũ mũkoroku na mũrĩũ, nĩ mũrata wa etia mbeeca cia igooti na “andũ ehia”.’ No ũũgĩ wonekaga nĩ wa ma nĩ ũndũ wa ciĩko ciaguo.”

Haaro kũrĩ Matũũra Manene marĩa Materĩrĩte

²⁰ Hĩndĩ iyo Jesũ akĩambĩrĩria gũtetia matũũra manene marĩa maaringĩrwo ciana ciake iria nyingĩ, tondũ andũ akuo matiigana kwĩrira, akiuga atĩrĩ, ²¹ “Inyuĩ andũ a Korazini, kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! O na inyuĩ andũ a Bethsaida, kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Nĩ ũndũ korwo ciana iria mwarĩngĩrwo nĩcio ciaringĩrwo andũ a Turo na Sidoni, mangĩerĩre tene, mehumbĩte nguo cia makũnia na mehurĩrie mũhu mĩtwe. ²² No ngũmwĩra atĩrĩ, andũ a Turo na Sidoni nĩmagakorwo marĩ murũ mũthenya ũcio wa ciira gũkĩra inyuĩ. ²³ Na inyuĩ, andũ a Kaperinaumu, nĩmũkambarario nginya matu-inĩ? Aca, mũkaaharũrũkio mũkinye kũrĩa kũriku mũno. Ciana iria mwarĩngĩrwo ingĩaringĩrwo Sodomu, nĩkũngĩtũũraga nginya ũmũthĩ. ²⁴ No ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Sodomu nĩgũgakorwo murũ mũthenya ũcio wa ciira kũmũkĩra.”

Kũhurũka kwa arĩa anogu

²⁵ Hĩndĩ iyo Jesũ akiuga atĩrĩ, “Baba, wee Mwathani wa igũrũ na thĩ, nĩngũkũgaatha tondũ nĩũhithĩte andũ arĩa oogĩ na marĩ na ũmenyo maũndũ maya, na ũkamaguũrĩria tũkenge. ²⁶ Īĩ, Baba, nĩgũkorwo ũyũ nĩ wendi waku.

²⁷ “Nĩnengeretwo maũndũ mothe nĩ Baba. Gũtirĩ mũndũ ũũĩ Mũriũ tiga Ithe, na gũtirĩ mũndũ ũũĩ Ithe tiga Mũriũ, na arĩa Mũriũ, endaga kũguũrĩria.

²⁸ “Ũkai kũrĩ nĩ, inyuothe anogu na mũkuuĩte mĩrigo mĩritũ, na nĩngũmũhurũkia. ²⁹ Oyai icooki rĩakwa mwĩgĩrĩre na mwĩrute na nĩ, nĩgũkorwo ndĩ mũhooreri na mwĩnyihia ngoro-inĩ, nacio ngoro cianyu nĩikũhurũkio. ³⁰ Nĩgũkorwo icooki rĩakwa nĩ ihũthũ, na mũrigo wakwa nĩ mũhũthũ.”

12

Mwathani wa Thabatũ

¹ Ihinda rĩu Jesũ nĩatuikaniĩrie mĩgũnda-inĩ ya ngano mũthenya wa Thabatũ, na arutwo ake maarĩ ahũtu, na makĩambĩrĩria gũtua ngira cia ngano, magĩcirigitha, makĩria ngano. ² Rĩria Afarisai moonire ũguo, makĩmwĩra atĩrĩ, “Ta rora! Arutwo aku nĩmareeka ũrĩa watho ũtetikĩrĩtie gwĩkwo mũthenya wa Thabatũ.”

³ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Kaĩ mūtathomete ũrĩa Daudi eekire rĩria we na arĩa maarĩ nake maarĩ ahũtu? ⁴ Aatoonyire nyũmba ya Ngai, na arĩ hamwe na arĩa maarĩ nake, makĩria mĩgate ĩria yamũrĩrwo Ngai ĩria mateetikĩrĩtio kũria nĩ watho, tiga no athĩnjĩri-Ngai meetikĩrĩtio kũmĩria. ⁵ O na ningĩ kaĩ mũthomete Watho-inĩ atĩ mũthenya wa Thabatũ, athĩnjĩri-Ngai arĩa marĩ thĩinĩ wa hekarũ nĩmathaahagia mũthenya ũcio na matituagwo

ahitia? ⁶ Ngūmwīra atīrī, ūmwe mūnene gūkīra hekarū arī haha. ⁷ Korwo nīmwareniete gītūmi gĩa ciugo ici, atīrī, ‘Kūiguanīra tha nīkuo nyendaga, no ti magongona,’ mūtingiatūirīre andū mateehitie mahitia. ⁸ Nīgūkorwo Mūrū wa Mūdū nīwe Mwathani wa mūthenya wa Thabatū.”

⁹ Oima kūu-rī, agīthī agītoonya thunagogi yao, ¹⁰ na nī haarī mūdū wonjete guoko. Na tondū nīmacaragia gītūmi gĩa gūthitangīra Jesū-rī, makīmūria atīrī, “Watho nīwītīkīritie kūhonania mūthenya wa Thabatū?”

¹¹ Nake akīmooria atīrī, “Nūū wanyu ūngīkorwo na ng’ondū, nayo īgwe irima mūthenya wa Thabatū-rī, ūtangīmīruta irima? ¹² Kai mūdū atakīrī wa bata mūno gūkīra ng’ondū! Nī ūndū ūcio watho nīwītīkīritie gwīka wega mūthenya wa Thabatū.”

¹³ Agīcooka akīira mūdū ūcio atīrī, “Tambūrūkia guoko gwaku.” Nake agītambūrūkia guoko, nakuo gūgītūika kūgima, o ta kūu kūngī. ¹⁴ No Afarisai makiuma nja, magīcookania ndundu ya ūria mangīuragithia Jesū.

Ndungata ya Ngai īria Thuure

¹⁵ Nake Jesū aamenya ūhoru ūcio, akīehera kūu. Andū aingī makīmūrūmīrīra, nake akīhonania arūaru ao othe, ¹⁶ agīcooka akīmakaania atī matikoige we nīwe ū. ¹⁷ Ūndū ūyū nīguo wahingirie ūhoru ūria waarītio na kanua ka mūnabīi Isaia, rīria oigire atīrī:

¹⁸ “Ino nīyo ndungata yakwa īria ndīthuurīre,
īria nyendete, na nīyo īkenagia ngoro yakwa;
nīngamūitīrīria Roho wakwa,
nayo nīkamenyithia ndūrīrī ciira wa kīhooto.

¹⁹ Ndīgaatetania kana īgūūthūke;
na gūtīrī mūdū ūkaigua mūgambo wayo njīra-inī.

²⁰ ndikoina kamūrangi kagondoku,
kana īhorie rūtambī rūria rūgūtooga,
nginya rīria īgaatūma itua rīakwa rīhootane.

²¹ Thīinī wa rītwa rīayo ndūrīrī nīkaagīa na kīrīgīrīro.”

Jesū na Beelzebuli

²² Magīcooka makīmūrehera mūdū warī na ndaimono, na aarī mūtumumu, na ndaaragia, nake Jesū akīmūhonania, akīhota kwaria na kuona. ²³ Andū othe makīgega, makīūrania atīrī, “Ūyū no akorwo arī we Mūrū wa Daudī?”

²⁴ No rīria Afarisai maaiguire ūguo, makiuga atīrī, “Mūdū ūyū aingataga ndaimono na hinya wa Beelzebuli ūria mūnene wa ndaimono.”

²⁵ Nake Jesū aamenya ūria meciiragia, akīmeera atīrī, “Ūthamaki o wothē ūngīgayūkana ūkanīrīre guo mwene no ūharagane, narīo itūūra o rīothe kana nyūmba īngīgayūkana ndīngīhaanda. ²⁶ Angīkorwo Shaitani nīwe ūingataga Shaitani-rī, nīgayūkanite we mwene. Ūthamaki wake ūngīkīlhaanda atīa? ²⁷ Na angīkorwo nī nyīngataga ndaimono na hinya wa Beelzebuli-rī, nao andū anyu maīngataga ndaimono na hinya wa ū? Nī ūndū wa ūguo-rī, acio nīo makaamūtūira ciira. ²⁸ No nī ingīkorwo nyīngataga ndaimono na Roho wa Ngai-rī, ūthamaki wa Ngai nīkinyīte kūrī inyūi.

²⁹ “Nīngī-rī, mūdū aahota atīa gūtoonya nyūmba ya mūdū njamba na amūtunye indo ciake ataambīte kuoha mūdū ūcio njamba? Hīndī īyo no rīo angīhota kūmūtunya indo cia nyūmba yake.

³⁰ “Mūdū ūria ūtarī hamwe na nīi, ūcio nī thū yakwa, nake ūria ūta-cookanagīrīria hamwe na nīi, ūcio nīkūhurunja ahurunjaga. ³¹ Nīngī ngūmwīra atī, rīlīha o rīothe o na kūruma Ngai, andū no marekerwo, no mūdū ūria ūkaaruma Roho, ūcio ndakarekerwo. ³² Mūdū o wothē ūria ūgacaambia

Mūrū wa Mündū nīakarekerwo, no ūrīa wothe ūgaacambia Roho Mūtheru, ūcio ndakaarekerwo, ihinda rīrī tūrī kana ihinda rīrīa rīgooka.

³³ “Agīriai mūtī na maciaro maguo nīmekwagīra, kana mūthūkie mūtī na mūthūkie maciaro maguo mooru, nīgūkorwo mūtī ūmenyekaga na maciaro maguo. ³⁴ Inyuī rūciaro rūrū rwa ndūira, mwahota atīa kwaria maūndū mega, na mūrī oorū? Nīgūkorwo kanua kaaragia maūndū marīa maiyūrīte ngoro-inī. ³⁵ Mündū mwega aaragia maūndū mega moimīte mūthiithū-inī wake mwega, nake mündū mūūru aaragia maūndū mooru moimīte mūthiithū-inī wake mūūru. ³⁶ No ngūmwīra atīrī, mūthenya wa itua rīa ciira, andū nīmakaheana ūhoru wa ciugo ciothe cia tūhū iria manaaria. ³⁷ Nīgūkorwo ciugo ciaku nīcio igaatūma ūtuuo ndūrī na mahītia, na ciugo ciaku no cio igaatūma ūtuuo mūhītia.”

Kīama kīa Jona

³⁸ Hīndī ūyo Afarisai amwe na arutani a watho makīmīrīra atīrī, “Mūrutani, tūkwenda ūtūringīre kīama.”

³⁹ Nake akīmācookeria atīrī, “Rūciaro rwaganu na rwa ūtharia rūrenda rūringīrwo kīama! No gūtīrī kīama rūkūringīrwo tīga o kīama kīrīa kīa mūnabīi Jona. ⁴⁰ Nī gūkorwo o ta ūrīa Jona aikarīre matukū matatū, mūthenya na ūtukū, arī nda ya thamaki īrīa nene, ūguo noguo Mūrū wa Mündū agaikara matukū matatū, mūthenya na ūtukū, arī tīrī-inī. ⁴¹ Andū a Nīneve nīmakarūgama hīndī ya ciira hamwe na rūciaro rūrū marūtuīre ciira; nīgūkorwo nīmerīre rīrīa maahunjīrio nī Jona, na rūu ūmwe mūnene gūkīra Jona arī haha. ⁴² Mūthamaki mündū-wa-nja wa mwena wa Gūthini nīakarūgama hīndī ya ciira hamwe na rūciaro rūrū arūtuīre ciira; nīgūkorwo nīoimīre ituri cia thī oke athikīrīre ūūgī wa Solomoni, na rūu ūmwe mūnene gūkīra Solomoni arī haha.

⁴³ “Na rīrī, roho mūūru woima thīinī wa mündū, ūtuīkanagīria werū-inī ūgīcaria ūhurūko, na ūkaaga. ⁴⁴ Hīndī ūyo ūkoiga atīrī, ‘Nīngūcooka nyūmba īrīa ndoimīre.’ Na wacooka-rī, ūgakora nyūmba ūyo īrī theri, īrī haate, īgathera na īgathondekwo wega. ⁴⁵ Hīndī ūyo roho ūcio ūkagīra maroho mangī mūgwanja mooru makīria maguo mwene, magatoonya magaikara kūu. Naguo mūikarīre wa mündū ūcio ūgathūka gūkīra wa mbere. Ūguo nīguo gūkahaana kūrī rūciaro rūrū rwaganu.”

Nyina wa Jesū na Ariū a Nyina

⁴⁶ O hīndī ūyo Jesū aaragīria andū-rī, nyina na ariū a nyina makīrūgama nja makīenda kwaria nake. ⁴⁷ Nake mündū ūmwe akīmīrīra atīrī, “Maitūguo na ariū a maitūguo marūngīi haha nja, makīenda kwaria nawe.”

⁴⁸ Nake Jesū akīmūcookeria akīmūūria atīrī, “Maitū nūū, na ariū a maitū nī a?” ⁴⁹ Agīcooka akīorota arutwo ake, akiuga atīrī, “Aya nīo maitū na ariū a maitū. ⁵⁰ Nīgūkorwo mündū wothe wīkaga ūrīa Baba ūrīa ūrī igūrū endaga, ūcio nīwe mūrū na mwarī wa maitū, na nī we maitū.”

13

Ngerekano ya Mūhuri wa Mbeū

¹ Mūthenya o ro ūcio-rī, Jesū nīoimīre nyūmba agīthīi agīikara thī hūgūrūrū-inī cia iria. ² Ikundi cia andū aingī mūno ikīūngana harīa aarī nginya īgītūma atoonye gatarū na agīikara thī thīinī wayo, nao andū acio othe makīrūgama hūgūrūrū-inī cia iria. ³ Nake akīmāruta maūndū maingī na ngerekano, akīmeera atīrī: “Mūrīmi nīoimagarīre akahure mbeū ciake. ⁴ Na rīrīa aahuraga mbeū cio-rī, imwe ikīgūa mūkīra-inī wa njīra, nacio nyoni igīūka īgīcīrīa. ⁵ Ingī ikīgūa rūnyanjara-inī kūrīa gūtaarī na tīrī mūingī. Nacio ikīmera o narua

tondū tīri ndwarī mūriku. ⁶ Na hīndī īrīa rīua rīarire, rīgīcina mīmera īyo, nayo ikīūma tondū ndīarī na mīri. ⁷ Na mbeū ingī ikīgūa mīigua-inī, nayo mīigua īgīkūra, īgīthararia mbeū icio rīrīa ciamerire. ⁸ Ingī nacio ikīgūa tīri-inī ūrīa mūnoru, ikīgīa na maciaro imwe īgīciara maita igana, iria ingī īgīciara maita mīrongo ītandatū, na iria ingī īgīciara maita mīrongo ītatū ma iria ciahandirwo. ⁹ Ūrīa ūrī na matū ma kūigua, nīaigue.”

¹⁰ Nao arutwo ake magīūka kūrī we, makīmūūria atīrī, “Waragīria andū na ngerekano nīkī?”

¹¹ Nake akīmacookeria atīrī, “Inyuī nīmūheetwo ūmenyo wa kūmenya hittho cia ūthamaki wa igūrū, no-o matiheetwo. ¹² Ūrīa wothē ūrī na indo nīakoon-gererwo nyingī aingīhie makīria. Nake ūrīa wothē ūtarī, nīagatuunyo o na kīrīa arī nakīo. ¹³ Gīkī nīkīo gītūmaga ndīmaarīrie na ngerekano:

“Nī ūndū o na gūkorwo nīmoonaga-rī, mationaga;

o na gūkorwo nīmaiguaga-rī, matiiguaga kana makamenya.

¹⁴ Nīo makinyīrwo nī ūhorō ūrīa warathirwo nī mūnabīi Isaia, rīrīa oigire atīrī:

“Kūigua mūgūtūūra mūiguaga, no mūtikaamenya ūndū;

kuona mūgūtūūra muonaga, no mūtigakuūkīrwo.

¹⁵ “‘Nīgūkorwo ngoro cia andū aya nī ngingitaru;

matū mao matiiguaga,

na nīmahingīte maitho mao.

Tondū maahota kuona na maitho mao,

na maigue na matū mao,

o na ngoro ciao igīe na ūmenyo,

manjookerere, na nīi ndīmahonie.’

¹⁶ No kūrathimwo nī maitho manyu tondū nīmoonaga, na matū manyu tondū nīmaiguaga. ¹⁷ Tondū ngūmwīra atīrī na ma, anabīi na andū aingī athingu nīmerirīrie kuona maūndū marīa mūrona no-o matiamonire, na nīmerirīrie kūigua maūndū marīa mūraigua no matiamauigire.

¹⁸ “Nī ūndū ūcio, ta iguai ngītaarīria ūhorō wa ngerekano īyo ya mūhuri wa mbeū: ¹⁹ Hīndī īrīa mūndū o wothē aigua ndūmīrīri ya ūthamaki na akaaga kūmīmenya-rī, hīndī īyo ūrīa mūūru okaga akamūtunya kīrīa kīhaande ngoro-inī yake. Īno nīyo mbeū īrīa yahurirwo mūkīra-inī wa njīra. ²⁰ Ūrīa wamūkīrie mbeū īrīa yagūire rūnyanjara-inī nī mūndū ūrīa ūiguaga kiugo, na o rīmwe agakāmūkīra arī na gīkeno. ²¹ No tondū ndarī mīri-rī, aikaraga o kahinda kanini. Hīndī īrīa thīina woka, kana kwagīa na kīnyariirano nī ūndū wa kiugo-rī, agagītiganīria o narua. ²² Nake ūrīa wamūkagīra mbeū īrīa yagūire mīigua-inī-rī, nī mūndū ūrīa ūiguaga kiugo, no mīhang’o ya mūtūūrīre ūyū, na kūheenererio nī ūtonga, igagīthararia, ikagīria kīgīe na maciaro. ²³ No ūrīa wamūkīrie mbeū īrīa yagūire tīri-inī ūrīa mūnoru-rī, nī mūndū ūrīa ūiguaga kiugo, na agakīmenya. Nake agaciara maciaro, ūmwe akaruta maita igana, ūngī maita mīrongo ītandatū, na ūngī maita mīrongo ītatū ma mbeū īrīa yahaandītwo.”

Ngerekano ya Riya

²⁴ Ningī Jesū akīmahe ngerekano īngī, akīmeera atīrī: “Ūthamaki wa igūrū ūhaana ta mūndū ūrīa wahaandire mbeū njega mūgūnda wake. ²⁵ No rīrīa andū othe maakomete-rī, thū yake īgīūka, ikīhura itindīi thīinī wa ngano, na īgīthīira. ²⁶ Hīndī īrīa ngano yamerire na īgīciara-rī, hīndī īyo itindīi o narīo rikīonekana.

²⁷ “Ndungata cia mwene mūgūnda igīuka kūrī we, ikīmwīra atīrī, ‘Mwathi witū, githī ndwahaandire mbeū njega mūgūnda waku? Kaī itindī rikiumite kū?”

²⁸ “Agīcookia atīrī, ‘Nī mūdū ūrī ūthū na nī wekire ūguo.’

“Ndungata icio ikīmūria atīrī, ‘Nīukwenda tūthī, tūkarīmunye?”

²⁹ “Nake agīcookia atīrī, ‘Aca, tondū mūkīmunya itindī rīu, mwahota kūrīmūnyanīra na ngano. ³⁰ Rekei ikūranīre nginya hīndī ya magetha. Hīndī īyo-rī, nīngeera agethi atīrī: Ambai mūmunye itindī na mūrīohe itīā, nīguo rīcinwo; mūcooke mūcookanīrīre ngano, mūmīge ikūmbī rīakwa.’”

Ngerekano ya Mbeū ya Karatarī, na ya Ndawa ya Kūmbia Mīgate

³¹ Nīamaheire ngerekano īngī, akīmeera atīrī: “Ūthamaki wa igūrū ūtarī ta mbeū ya karatarī, īrīa mūdū oire akihaanda mūgūnda wake. ³² O na akorwo mbeū īyo nīyo nini mūno kūrī mbeū ciothe-rī, rīrīa yakūra, nīnenehaga kūrī mīmera īrīa īngī ya mūgūnda na īgatuika mūtī, nacio nyoni cia rīera-inī igooka igaaika itara honge-inī ciaguo.”

³³ Agīcooka akīmahe ngerekano o īngī, akīmeera atīrī: “Ūthamaki wa igūrū ūhaana ta ndawa ya kūmbia mīgate īrīa mūdū-wa-nja oire na akīmītukania na mūtu mūingī o nginya mūtu ūcio wothe ūkīmbio nīyo.”

³⁴ Jesū aaragīria kīrīndī maūdū macio mothe na ngerekano na ndaama-ragīria ūndū o na ūmwe atekūhūthīra ngerekano. ³⁵ Nīguo ūhoro ūrīa waaririo na kanua ka mūnabī ūhinge rīrīa oigire atīrī:

“Ngaatumūra kanua gakwa njarie na ngerekano,

nīngaaria maūdū marīa matūire marī mahithe kuuma rīrīa thī yombirwo.”

Gūtaarīra Ngerekano ya Itindī

³⁶ Hīndī īyo agītiga kīrīndī, agītoonya nyūmba. Arutwo ake magīuka kūrī we, makīmwīra atīrī, “Tūtaarīrie ngerekano ya itindī rīrīa rīarī thīinī wa mūgūnda.”

³⁷ Nake akīmacookeria atīrī, “Ūrīa wahaandire mbeū njega nī Mūrū wa Mūdū. ³⁸ Mūgūnda nī thī, nayo mbeū njega nīcio ciana cia ūthamaki. Itindī nī ciana cia ūrīa mūūru, ³⁹ nayo thū īrīa īrīhaandaga nī ūrīa mūūru. Magetha nī ithirīro rīa mahinda maya, na agethi nī araika.

⁴⁰ “Nī ūndū ūcio o ta ūrīa itindī rīmūnyagwo rīgacinwo na mwaki-rī, ūguo noguo gūkahaana hīndī ya ithirīro rīa mahinda maya. ⁴¹ Mūrū wa Mūdū nīagatūma araika ake, na nīmakeheria maūdū mothe marīa marehaga mehia na andū arīa othe mekaga ūūru ūthamaki-inī wake. ⁴² Nīmakamaika thīinī wa icua rīa mwaki, kūrīa gūgaakorwo kīrīro na kūhagarania magego. ⁴³ Hīndī īyo arīa athingu magaakenga ta rīūa thīinī wa ūthamaki wa Ithe wao. Ūrīa ūrī na matū nī aigue.

Ngerekano ya Mūthiithū Mūhithe, na Ruru

⁴⁴ “Ūthamaki wa igūrū ūhaanaine na mūthiithū wahithitwo mūgūnda. Na rīrīa mūdū aawoonire, akūhitha rīngī, na nī ūndū wa ūrīa akenete, agithīi akiendia indo ciothe iria arī nacio akīgūra mūgūnda ūcio.

⁴⁵ “Nīngī ūthamaki wa igūrū ūhaanaine na mwonjorithia wacaragia ruru njega. ⁴⁶ Hīndī īrīa oonire īmwe ya thogora mūnene-rī, agithīi akiendia indo ciake ciothe iria aarī nacio, akīmīgūra.

Ngerekano ya Neti

⁴⁷ “O rīngī, ūthamaki wa igūrū ūhaanaine na neti īrīa yaikirio iria-inī, nayo īgītega thamaki cia mīthemba yothe. ⁴⁸ Hīndī īrīa yaīyūrire, ategi

acio a thamaki makĩmĩguucia hũgũrũrũ-inĩ cia iria. Hĩndĩ ĩyo magĩkara thĩ, magĩthuura thamaki iria njega, magĩciĩkĩra ikabũ-inĩ, no iria njũru magĩcite. ⁴⁹ Ũguo nĩguo gũgaakorwo hĩndĩ ya ithĩrĩro rĩa mahinda maya. Araika nĩmagooka maamũranie arĩa aaganu kuuma kũrĩ arĩa athingu, ⁵⁰ na maikie arĩa aaganu icua-inĩ rĩa mwaki, kũrĩa gũgaakorwo na kĩrĩro na kũhagarania mageo.”

⁵¹ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Nĩmwataũkĩrwo nĩ maũndũ macio mothe?”

Magĩcookia atĩrĩ, “Ĩĩ, nĩmwataũkĩrwo.”

⁵² Akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũcio, mũrutani wa watho o wotho ũrĩa ũrutĩtwo ũhoru wa ũthamaki wa igũrũ-rĩ, ahaanaine na mwene nyũmba ũrĩa ũrutaga mũthiithũ-inĩ wake indo iria njerũ o na iria ngũrũ.”

Mũnabii ũtarĩ Mũtĩe

⁵³ Nake Jesũ aarĩkia kũheana ngerekano icio-rĩ, akiuma kũu. ⁵⁴ Aakinya itũũra rĩa kwao-rĩ, akĩambĩrĩria kũrutana thunagogi-inĩ ciao, nao makĩgega. Makĩũrania atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ arutĩte kũ ũũgĩ ũyũ na ciĩko ici cia hinya? ⁵⁵ Githĩ ũyũ ti we mũrũ wa mũtharamara? Githĩ rĩitwa rĩa nyina ti Mariamu, na githĩ ariũ a nyina ti Jakubu, na Jusufu, na Simoni, na Juda? ⁵⁶ Na githĩ aarĩ a nyina othe tũtirĩ nao? Mũndũ ũyũ akĩrutĩte maũndũ maya mothe kũ?” ⁵⁷ Nao makĩmũrega.

No Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Kũndũ mũnabii ataheagwo gĩtĩno no itũũra-inĩ rĩake na gwake mũciĩ.” ⁵⁸ Nake ndaaringire ciamu nyingĩ kũu, tondũ wa ũrĩa maagĩte gwiĩkia.

14

Johana Mũbatithania Kũrengwo Mũtwe

¹ Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo, Mũthamaki Herode nĩaiguire ngumo ya Jesũ, ² nake akĩra arĩa maamũtungataga atĩrĩ, “Ŭcio nĩ Johana Mũbatithania; nĩ ariũkite kuuma kũrĩ arĩa akuĩ! Nĩkĩo arĩ na hinya mũnene ũguo wa kũringa ciamu.”

³ Na rĩrĩ, Herode nĩanyiitĩte Johana akamuoha, na akamũikia njeera nĩ ũndũ wa Herodia, ũrĩa warĩ mũtumia wa mũrũ wa nyina Filipu, ⁴ tondũ Johana nĩamwĩrĩte atĩrĩ: “Watho ndũgwĩtikĩrĩtie ũmũhikie.” ⁵ Herode nĩendaga kũũraga Johana, no nĩetigagĩra andũ, tondũ nĩmeetĩkĩtie atĩ Johana aarĩ mũnabii.

⁶ Mũthenya wa gũkũngũra gũciarwo kwa Herode-rĩ, mwarĩ wa Herodia nĩainĩre andũ, na agĩkenia Herode mũno. ⁷ Nĩ ũndũ ũcio Herode akĩhĩta na mwĩhĩtwa atĩ nĩekũmũhe kĩrĩa gĩothe angĩendire. ⁸ Nake mũirĩtu ũcio aarĩkia gũtaarwo nĩ nyina, akiuga atĩrĩ, “He mũtwe wa Johana Mũbatithania o rĩu ũrĩ thĩnĩ wa kiuga.” ⁹ Mũthamaki nĩataangĩkire mũno, no nĩ ũndũ wa mwĩhĩtwa wake, na ageni arĩa maarĩ iruga-inĩ rĩake-rĩ, agĩathana atĩ mũirĩtu ũcio aheo kĩrĩa eetĩtie. ¹⁰ Nĩ ũndũ ũcio agĩtũmana kũu njeera na Johana akĩrengwo mũtwe. ¹¹ Naguo mũtwe ũcio wake ũkĩrehwo na kiuga, ũkĩnengerwo mũirĩtu ũcio, nake akĩũtwarĩra nyina. ¹² Nao arutwo a Johana magĩthĩ makĩoya kĩimba gĩake, magĩgĩthika, magĩcookia magĩthĩ makĩra Jesũ.

Jesũ Kũhũũnia Andũ Ngiri Ithano

¹³ Na rĩrĩa Jesũ aiguire ũhoru ũcio, akiuma kũu ahaicĩte gatarũ andũ matekũmenya, agĩthĩ handũ hataarĩ na andũ. Nakĩo kĩrĩndĩ kĩaigua ũguo-rĩ, gĩkiama matũũra-inĩ gĩkĩmũrũmĩrĩra na magũrũ. ¹⁴ Rĩrĩa Jesũ oimire gatarũ na akĩona andũ aingĩ, akĩmaiguĩra tha, na akĩhonia arũaru ao.

¹⁵ Na gwakuhīrria gūtuka-rī, arutwo ake magīthīi harī we, makīmwīra atīrī, “Gūkū nī kūdū gūtari mīcīi, na nīkūratuka. Īra andū aya mathīi, nīgeetha makegūrīre irio tūtūura-inī.”

¹⁶ Jesū akīmacookeria atīrī, “Hatirī bata wa mathīi. Mahei gīa kūrīa inyuī ene.”

¹⁷ Nao makīmūcookeria atīrī, “Haha tūrī na mīgate ĭtano tu na thamaki igīrī.”

¹⁸ Akīmeera atīrī, “Ndeherai haha.” ¹⁹ Nake agīathana andū maikare thī nyeki-inī. Akīoya mīgate ĭyo ĭtano na thamaki icio igīrī, akīrora igūrū, agī-cookia ngaatho, akīenyūranga mīgate ĭyo. Agīcooka akīmīnengera arutwo, nao arutwo makīhe andū. ²⁰ Othe makīrīa makīhūūna, nao arutwo makīūngania cienyū iria ciatigarīte makīyūrīa ciondo ikūmi na igīrī. ²¹ Mūigana wa andū arīa maarīire maarī ta arūme ngiri ithano, andū-a-nja na ciana matatarītwo.

Jesū Kūgerera Maaī Igūrū

²² O hīndī ĭyo Jesū akīra arutwo ake matoonye gatarū, mathīi mbere yake mūrīmo ūrīa ūngī wa iria mūrīa wa oigīre kīrīndī ūhorō. ²³ Thuutha wa kūmoigīra ūhorō-rī, akīambata kīrīma-inī arī wiki nīguo akahooe. Na gūgītuka aarī o ho wiki, ²⁴ no gatarū nīkarīkītīe gūthīi itīna iraiharaihu kuuma thī nyūmū, gakīhūūrāgwo nī makūmbī ma maaī tondū kerekeire na kūrīa rūhuho ruoimaga.

²⁵ Na rīrī, ta thaa kenda cia ūtukū-rī, Jesū agīthīi kūrī o agereire maaī igūrū. ²⁶ Hīndī ĭrīa arutwo maamuonire agīthīi agereire maaī igūrū, makīnyitwo nī guoya, makiuga atīrī, “Īrīa nī ngoma,” na magīkaya nī gwītīgīra.

²⁷ No hīndī o ĭyo Jesū akīmeera atīrī, “Ūmīrīria! Nī nīi. Tigai gwītīgīra.”

²⁸ Petero akīmūcookeria atīrī, “Mwathani, akorwo nīwe-rī, njīra njūke kūrī we ngereire maaī igūrū.”

²⁹ Nake Jesū akīmīwīra atīrī, “Ūka.”

Hīndī ĭyo, Petero akīuma gatarū, agīthīi agereire maaī igūrū erekeire harī Jesū. ³⁰ No rīrīa oonire rūhuho, agītīgīra, na akīambīrīria gūtoonyerera maaī-inī, agīkaya, akiuga atīrī, “Mwathani, honokia!”

³¹ O rīmwe, Jesū agītāmbūrūkīa guoko, akīmūnyīta, akīmīwīra atīrī, “Wee kaī ūrī na wītīkio mūnīni-ī! Wagīa na nganja nīkī?”

³² Na hīndī ĭrīa maahaicire gatarū-rī, rūhuho rūgītīga kūhurutana. ³³ Hīndī ĭyo arīa maarī thīinī wa gatarū makīmūgooca, makiuga atīrī, “Nī ma wee nīwe Mūrū wa Ngai.”

³⁴ Na maarīkia kūringa mūrīmo ūrīa ūngī, magīkīnya būrūri wa Genesareti.

³⁵ Na hīndī ĭrīa andū a kūu maamenyire atī nī Jesū, makīhunja ūhorō ng’ongo ciothe iria cīamarīgīcīrīe. Nao makīmūrehera andū othe arīa maarī arūaru, ³⁶ na makīmūthaitha areke arūaru mahutīe gīcūrī kīa nguo yake, na arīa othe maamūhutīrie makīhonio.

15

Ūhorō wa Thaahu

¹ Na rīrī, thuutha ūcio Afarisai amwe na arutani a watho magīūka kūrī Jesū moimīte Jerusalemu, makīmūūria atīrī, ² “Nī kīi gītūmaga arutwo aku mathūkīe kīrīra gīa athuuri? Matīithambaga moko rīrīa mekūrīa irio!”

³ Nake Jesū akīmōoria atīrī, “Na inyuī mūthūkīgia watho wa Ngai nī ūndū wa irīra cīanyu nīkī? ⁴ Nīgūkorwo Ngai oigīre atīrī, ‘Tīia thoguo na nyūkwa’ na ‘Mūdū wa kūruma ithe kana nyina no ngīnya ooragwo.’ ⁵ No inyuī muugaga atī mūdū angūrīa ithe kana nyina atīrī, ‘Ūteithio ūrīa ingīagūteithia naguo, nī kīheo kīamūrīre Ngai,’ ⁶ mūdū ūcio ndarī bata wa ‘gūtīia ithe’ naguo. Nī ūndū

ũcio mŭgagĩtua kiugo kĩa Ngai gĩa tũhũ nĩ ũndũ wa kĩa rĩra kĩanyu. ⁷ Inyuĩ hinga ici! Isaia nĩamenyete wega hĩndĩ ĩrĩa aarathire ũhoro wanyu, akiuga atĩrĩ:

⁸ “‘Andũ aya maaheaga gĩtĩo na mĩromo,
no ngoro ciao ĩrĩ kũraya na nĩ.

⁹ Nao maahooyaga o tũhũ;

morutani marĩa marutanaga no mawatho ma andũ.’”

¹⁰ Nake Jesũ agĩta kĩrĩndĩ kũ gĩuke harĩ we, agĩkũira atĩrĩ, “Thikĩrĩriai na mũtaũkĩrwo. ¹¹ Kĩrĩa gĩtoonyaga na kanua ka mũndũ ti kĩa ‘kĩmũthaahagia’, no kĩa kiumaga kanua gake nĩkĩo ‘kĩmũthaahagia.’”

¹² Na hĩndĩ ĩyo arutwo ake magĩthĩ harĩ we, makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩũ atĩ Afarisai nĩmararakarire rĩrĩa maraigũire ũhoro ũcio?”

¹³ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũmera o wotho ũtaahandĩtwo nĩ Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ nĩukamunywo na mĩri. ¹⁴ Tiganai nao; acio nĩ atongoria atumumu. Mũtumumu angĩtongoria mũtumumu ũngĩ, eerĩ no kũgĩa mangĩgĩa irima.”

¹⁵ Nake Petero akiuga atĩrĩ, “Tũtaũrĩre ngerekano ĩyo.”

¹⁶ Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “O na inyuĩ mũtirĩ mũrataũkĩrwo o na rĩu? ¹⁷ Kaĩ mũtooĩ atĩ kĩndũ kĩa gĩtoonyaga na kanua gĩthiiaaga nda, gĩgacooka gĩkoima mwĩrĩ? ¹⁸ No maũndũ marĩa moimaga kanua moimaga ngoro-inĩ, na nĩmo ‘mathaahagia’ mũndũ. ¹⁹ Nĩ ũndũ ngoro-inĩ nĩkũo kuumaga meciiria mooru, na ũragani, na ũtharia, na ũhũũri maraya, na ũici, na kũiganĩrĩa igenyo, na njambanio. ²⁰ Macio nĩmo maũndũ marĩa ‘mathaahagia’ mũndũ; no kũrĩa irio na moko matarĩ mathambie matingĩtũma mũndũ agĩe na ‘thaahu.’”

Wĩtikio wa Mũndũ-wa-Nja Mũkaanani

²¹ Ningĩ Jesũ akiuma kũu, agĩthĩĩ ndeere-inĩ cia Turo na Sidoni. ²² Mũndũ-wa-nja Mũkaanani woimite gũkuhĩ na kũu agĩũka kũrĩ we, akĩmũkayagĩra, akiugaga atĩrĩ, “Mwathani, Mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha! Mũirĩtu wakwa nĩaratũĩnio mũno nĩ ndaimono.”

²³ No Jesũ ndarĩ ũndũ o na ũmwe oigire. Nĩ ũndũ ũcio arutwo ake magĩthĩĩ kũrĩ we makĩmũringĩrĩa, makĩmwĩra atĩrĩ, “Mwĩre athĩĩ, tondũ nĩaratũrũmĩrĩa agĩkayaga.”

²⁴ Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Ndaatũmirwo o kũrĩ ng’ondũ cia nyũmba ya Isiraeli iria ciũrĩte tu.”

²⁵ Nake mũndũ-wa-nja ũcio agĩũka, akĩmũturĩria ndu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ndeithia!”

²⁶ Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Gũtiagĩrĩre kuoya mũgate wa ciana ũikĩrie ngui.”*

²⁷ Nake mũndũ-wa-nja ũcio akiuga atĩrĩ, “Ĩĩ nĩguo Mwathani; no o na ngui nĩĩrĩaga rũitiki rũrĩa rũgũaga kuuma metha-inĩ ya mwene cio.”

²⁸ Nake Jesũ akĩmũcokeria atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ, wĩtikio waku nĩ mũnene! Ihooya rĩaku nĩrĩahingio.” Nake mwarĩ akĩhonio ithaa o rĩu.

Jesũ kũhe Andũ Ngiri Inya Irio

²⁹ Jesũ akiuma kũu, agĩthĩĩ agereire hũgũrũrũ-inĩ cia iria rĩa Galili, agĩcocoa akĩambata kĩrĩma-inĩ, agĩkara thĩ. ³⁰ Nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩũka kũrĩ we, gĩkĩmũrehera andũ arĩa maathuaga, na atumumu, na arĩa maarĩ onju na arĩa mataaragia, na angĩ aingĩ, makĩmaiga magũrũ-inĩ make; nake akĩmahonia. ³¹ Nao andũ makĩgega rĩrĩa moonire arĩa mataaragia makĩaria, na arĩa onju mahonetio, na arĩa maathuaga magĩitwara, na atumumu makĩona. Nao makĩgooca Ngai wa Isiraeli.

* 15:26 Ayahudi meetaga andũ-a-Ndũrĩrĩ “Ngui” nĩ ũndũ wa kũmamena.

³² Nake Jesū agĩta arutwo ake moke harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩndĩraiguĩra andũ aya tha tondũ makoretwo hamwe na nĩ mĩthenya itatũ, na matĩrĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa. Ndikwenda mathiĩ marĩ ahũtu, tondũ maahota kũringĩkĩra njĩra.”

³³ Nao arutwo ake magĩcookia atĩrĩ, “Tũngĩruta kũ mĩgate ya kũhũunia kĩrĩndĩ ta gĩkĩ, gũkũ werũ-inĩ?”

³⁴ Nake Jesū akĩmooria, atĩrĩ, “Mũrĩ na mĩgate iigana?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Tũrĩ na mĩgate mũgwanja, na tũthamaki tũnini tũtarĩ tũingĩ.”

³⁵ Nake akiĩra kĩrĩndĩ kũ gũikare thĩ. ³⁶ Agĩcooka akĩoya mĩgate iyo mũgwanja na tũthamaki tũu, na aarĩkia gũcooka ngaatho-rĩ, akĩmĩenyũranga, akĩmĩnengera arutwo nao makihe andũ. ³⁷ Othe makĩrĩa makĩhũũna. Thuutha ũcio arutwo makĩũngania cienyũ iria ciatigarĩte makĩiyũria ciondo mũgwanja. ³⁸ Mũigana wa andũ arĩa maarĩire maarĩ andũ ngiri inya, andũ-a-nja na ciana matatarĩtwo. ³⁹ Jesū aarĩkia kuugĩra kĩrĩndĩ ũhoro, agĩtoonya gatarũ, agĩthiĩ mwena wa Magadani.

16

Jesũ Kũũrio Aringe Kĩama

¹ Na rĩrĩ, Afarisai na Asadukai magĩũka kũrĩ Jesũ, makĩmũgeria na kũmwĩra amaringĩre kĩa kiumĩte igũrũ makĩone.

² Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Hĩndĩ irĩa gwatuka, muugaga atĩrĩ, ‘Kaĩ nĩgũkaara-ĩ, tondũ igũrũ nĩ gũtune’. ³ Ningĩ rũciinĩ muugaga atĩrĩ, ‘Ūmũthĩ nĩgũkũgĩa kihuhũkanio, tondũ igũrũ nĩ gũtune na gũgathimba.’ Nĩmũũĩ gũtaũra ũrĩa igũrũ rĩtarĩ, no mũtingĩhota gũtaũra imenyithia cia mahinda maya tũrĩ. ⁴ Rũciaro rũrũ rwaganu na rwa ũtharia rũuragia rũringĩrwo kĩa, no gũtirĩ kĩa rũkũringĩrwo tiga kĩa kĩa kĩa Jona.” Nake Jesũ akĩmatiga, agĩthiĩra.

Ndawa ya Kũmbia Mĩgate ya Afarisai na Asadukai

⁵ Rĩrĩa maaringire iria, arutwo ake magĩkorwo nĩmariganĩrwo nĩgũkuua mĩgate. ⁶ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyererei, na mwĩhũgaga ndawa ya kũmbia mĩgate ya Afarisai na Asadukai.”

⁷ Nao makĩaranĩria, makiuga atĩrĩ, “Hihi nĩ tondũ tũtinoka na mĩgate.”

⁸ Nake Jesũ aamenya ũrĩa meeranaga, akĩmooria atĩrĩ, “Inyuĩ a wĩtikio mũnini, nĩ kĩĩ kĩratũma mwanĩrie ũhoro wa kwaga mĩgate? ⁹ Kaĩ mũtarĩ mwataũkĩrwo? Mũtingĩririkana mĩgate itano irĩa yarĩrwo nĩ andũ ngiri ithano, na nĩ ciondo ciigana muonganirie? ¹⁰ Kana mĩgate mũgwanja irĩa yarĩrwo nĩ andũ ngiri inya, na nĩ ciondo ciigana muonganirie? ¹¹ Nĩ kĩĩ kĩragiria mũmenye atĩ ndikwaragia ũhoro wa mĩgate? No mwĩhũgagai ndawa iyo ya kũmbia mĩgate ya Afarisai na Asadukai.” ¹² Hĩndĩ iyo makĩmenya atĩ ndaameeraga mehũũge nĩ ũndũ wa ndawa ya kũmbia mĩgate, no nĩ memenyagĩrĩre ũrutani wa Afarisai na Asadukai.

Petero Kuumbũra Kristũ

¹³ Na rĩrĩa Jesũ aakinyire rũgongo rwa Kaisarea-Filipi, nĩoririe arutwo ake atĩrĩ, “Andũ moigaga Mũrũ wa Mũndũ nũũ?”

¹⁴ Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Amwe moigaga atĩ nĩwe Johana Mũbatithania; angĩ makoiga nĩwe Elija, o na angĩ makoiga nĩwe Jeremia, kana ũmwe wa anabii.”

¹⁵ Nake akĩmooria atĩrĩ, “Inyuĩ na inyuĩ muugaga atĩa? Muugaga niĩ nĩ niĩ ũ?”

¹⁶ Simoni Petero akīmūcookeria atĩrĩ, “Wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai ūrĩa wĩ muoyo.”

¹⁷ Nake Jesũ akīmwĩra atĩrĩ, “Kũrathimwo-rĩ, nĩwe Simoni mũrũ wa Jona, nĩgũkorwo ndũguĩrĩrio ūndũ ũyũ nĩ mũndũ, no nĩ Baba ūrĩa ũrĩ igũrũ. ¹⁸ Na nĩ ngũkwĩra atĩrĩ, wee nĩwe Petero, na igũrũ rĩa ihiga rĩrĩ nĩngaka kanitha wakwa, nacio ihingo cia kwa ngoma itikaũtooria. ¹⁹ Nĩngakũnengera cabi cia ũthamaki wa igũrũ; na kĩa gĩothe ũkooha gũkũ thĩ nĩgĩkoohwo igũrũ, na kĩa gĩothe ũkoohora gũkũ thĩ, nĩgĩkoohorwo igũrũ.” ²⁰ Agĩcooka agĩkaania arutwo ake matikeere mũndũ o na ũrĩkũ atĩ we nĩwe Kristũ.

Jesũ Kuumbũra Ũhoru wa Gĩkuũ Gĩake

²¹ Kuuma hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩambĩrĩra gũtaarĩra arutwo ake atĩ no nginya athĩĩ Jerusalemu, na athĩĩnio mũno nĩ athuuri, na athĩĩjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, na atĩ no nginya ooragwo, na thuutha wa mĩthenya ĩtatũ ariũke.

²² Nake Petero akīmūtware keheri-inĩ, akīmũkaania, akīmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, kũroaga gũtuika ũguo! Ūndũ ũcio ndũkanagũkore!”

²³ Nake Jesũ akĩhũgũrĩra Petero, akīmwĩra atĩrĩ, “Cooka thuutha wakwa, Shaitani! Wee wĩ mũhĩnga harĩ nĩ; wee ndwĩciiragia maũndũ moimĩte kũrĩ Ngai, tĩa maũndũ moimĩte kũrĩ andũ.”

²⁴ Hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, “Mũndũ o wotho ũngĩenda kũnũmĩrĩra, no nginya eerege we mwene, oe mũtharaba wake aanũmĩrĩre.

²⁵ Nĩgũkorwo mũndũ ūrĩa wotho wendaga kũhonokia muoyo wake nĩakoorwo nĩguo; no ūrĩa wotho ũkoorwo nĩ muoyo wake nĩ ūndũ wakwa nĩakũhonokia.

²⁶ Nĩ ūndũ-rĩ, mũndũ angĩũguna nakĩ o na angĩũgwatĩra thĩ yotho, na orwo nĩ muoyo wake? Kana nĩ kĩ mũndũ angĩkũũrania muoyo wake nakĩo?

²⁷ Nĩgũkorwo Mũrũ wa Mũndũ niagooka na riiri wa lthe hamwe na arĩa ake, na hĩndĩ ĩyo nĩakahe o mũndũ kĩheo gĩake kũringana na ciiko ciake.

²⁸ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, amwe marũngĩ haha matigacama gĩkuũ matonete Mũrũ wa Mũndũ agĩũka na ũthamaki wake.”

17

Jesũ Kũgarũrũka ūrĩa Aatarĩ

¹ Thuutha wa mĩthenya ĩtandatũ, Jesũ nĩathiire na Petero, na Jakubu, na mũrũ wa nyina Johana, akĩmatwara kĩrĩma-inĩ kĩaaya handũ hataarĩ na andũ.

² Arĩ hau mbere yao akĩgarũrũka ūrĩa aahaanaga. Ũthiũ wake ũkĩara ta riũa, na nguo ciake ikĩerũha cua, ta ũtheri. ³ O hĩndĩ ĩyo hau mbere yao makĩumĩrĩrwo nĩ Musa na Elija makĩaranĩra na Jesũ.

⁴ Nake Petero akĩĩra Jesũ atĩrĩ, “Mwathani, nĩ wega tũikare gũkũ; ũngĩenda-rĩ, no njake ithũnũ ithatũ, kĩmwe gĩaku, na kĩmwe kĩa Musa, na kĩa kĩngĩ kĩa Elija.”

⁵ O akĩaragia-rĩ, itu ikengu rĩgĩũka rĩkĩmahumbĩra, na mũgambo ũkiuma itu-inĩ rĩu ũkiuga atĩrĩ, “Ūyũ nĩwe Mũrũ wakwa ūrĩa nyendete; na nĩngenagio mũno nĩwe. Mũiguagei!”

⁶ Rĩrĩa arutwo maiguire ũguo-rĩ, makĩinamĩrĩra, magĩturumithia mothiũ mao thĩ mamakĩte mũno. ⁷ No Jesũ agĩũka, akĩmahutia na akĩmeera atĩrĩ, “Arahũkai, tĩa gwĩtigĩra.” ⁸ Na rĩrĩa maatiirire maitho-rĩ, mationire mũndũ ũngĩ tĩa o Jesũ wiki.

⁹ Rĩrĩa maikũrũkaga kuuma kĩa-inĩ, Jesũ akĩmaatha akĩmeera atĩrĩ, “Mũtikae kwĩra mũndũ o na ũrĩkũ ūrĩa muona, nginya rĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ akaariũkio oime kũrĩ arĩa akuũ.”

¹⁰ Nao arutwo makīmūūria atīrī, “Nikī gītūmaga arutani a watho moige atī Elija no nginya aambe ooke?”

¹¹ Nake Jesū akīmācookeria atīrī, “Ti-itherū, Elija no nginya aambe ooke, ahaarīrie maūndū mothe. ¹² No ngūmwīra atīrī, Elija nīarīkītie gūūka, no andū makīaga kūmūmenya, no nīmamwīkire ūrīa wotho meendaga kūmwika. O ūguo noguo nake Mūrū wa Mūndū akaanyariirwo nīo.” ¹³ Hīndī ūyo arutwo makīmenya atī aamaheaga ūhoro wa Johana Mūbatithania.

Kūhonia Kamwana kaarī na Ndaimono

¹⁴ Rīrīa maakinyire harīa kīrīndī kīarī, mūndū ūmwe agīthīī harī Jesū, akīmūtūrīria ndu, ¹⁵ akīmwīra atīrī, “Mwathani iguīra mūrū wakwa tha, arī na mūrīmū wa kībaba na nīmūthīnāgia mūno. Kaingī nīagūūaga mwaki-inī kana akagūa maaī-inī. ¹⁶ Nīndīramūreheire arutwo aku, no matinahota kūmūhonia.”

¹⁷ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Rūciaro rūrū rūtetikītie na rūremi, nī nginya rī ngūikara na inyūī? Ngūmūkīrīrīria nginya rī? Ndeherai kamwana kau.” ¹⁸ Jesū agīkūūma ndaimono ūyo, nayo īkiuma kamwana kau, na gakīhonio o hīndī ūyo.

¹⁹ Nao arutwo magīthīī kūrī Jesū keheri-inī, makīmūūria atīrī, “Tūremirwo nīkūingata ndaimono ūyo nīkī?”

²⁰ Nake akīmācookeria atīrī, “Nī tondū wītīkio wanyu nī mūnini. Ngūmwīra atīrī na ma, mūngīkorwo na wītīkio mūnini ta mbeū ya karatarī, no mūhote kwīra kīrīma gīkī atīrī, ‘Ehera haha, ūthīī haarīa’ na gīthīī. Gūtīrī ūndū ūkaamūrema.” (²¹ No ndaimono mūthemba ūcio ndīngīngatika na kīndū kīngī, tiga mahooya na kwīhinga kūrīa irio.”)

²² Hīndī īrīa macookanīrīrie kūu Galili, akīmeera atīrī, “Mūrū wa Mūndū nīegūkunyaīrwo aneanwo moko-inī ma andū. ²³ Nīmākamūūrāga, na mūthenya wa ītatū nīakariūkio.” Nao arutwo makīyūrwo nī kīeha.

Igooti rīa Hekarū

²⁴ Na rīrī, Jesū na arutwo ake maarīkia gūkinya Kaperinaumu, arīa meetagia andū daraki igīrī cia igooti rīa hekarū magīthīī kūrī Petero, makīmūūria atīrī, “Kaī mūrutani wanyu atarutaga igooti rīa hekarū?”

²⁵ Nake akīmācookeria atīrī, “Īī, nīarutaga.”

Rīrīa Petero aatoonyire nyūmba, Jesū akīmūhīta kwaria akīmūūria atīrī, “Ūgwīciiria atīa, wee Simoni? Athamaki a thī-rī, metagia igooti kuuma kūrī a? Metagia ariū ao, kana metagia andū arīa angī?”

²⁶ Nake Petero akīmūcookeria atīrī, “Nī kuuma kūrī andū arīa angī.”

Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Nī ūndū ūcio ariū ao matirīhaga. ²⁷ No nīguo tūtīkamarakarie-rī, thīī iria-inī ūkie ndwano kuo, na thamaki īrīa ūkūnyīita mbere, ūmītūmūre kanua kayo, na nīūkuona mbeeca, daraki inya; cioe ūthīī ūrīhe igooti riakwa na riaku.”

18

Mūndū ūrīa Mūnene mūno Ūthamaki-inī wa Igūrū

¹ Ihinda o rīu arutwo magīūka kūrī Jesū, makīmūūria atīrī, “Nūū mūnene gūkīra arīa angī ūthamaki-inī wa igūrū?”

² Nake agīūta kaana, agīkarūgamia gatagatī kao. ³ Agīcooka akiuga atīrī, “Ngūmwīra atīrī na ma, tiga mūgarūrūkire mūtūike o ta twana, mūtīgatoonya ūthamaki wa igūrū. ⁴ Nī ūndū ūcio, ūrīa wotho wīnyīihagia ta kaana gaka nīwe mūnene gūkīra arīa angī ūthamaki-inī wa igūrū.”

⁵ “Nake ūria wothē wamūkagīra kaana ta gaka thīinī wa rīitwa rīakwa, nī nī aamūkagīra. ⁶ No ūria wothē ūngihītithia kamwe ga twana tūtū tūnjītīkītie keehie, nī kaba mūdū ūcio aharūkio ihiga rīa gīthīi ngingo aikio iria-inī kūrīa kūrīku.

⁷ “Kāi gūkū thī kūrī na haaro-ī, nī ūndū wa maūdū marīa matūmaga andū mehie! Maūdū ta macio no nginya moke, no mūdū ūria ūtūmaga moke kāi arī na haaro-ī! ⁸ Guoko gwaku kana kūgūrū gwaku kūngītūma wīhie-rī, gūtīnie ūgūte. Nī kaba ūtoonye muoyo-inī wī gīthua kana wī kionje, gūkīra ūkorwo na moko meerī kana magūrū meerī na ūikio mwaki-inī wa tene na tene. ⁹ Narīo riitho rīaku rīngītūma wīhie-rī, rīkūūre, ūrīte. Nī kaba ūtoonye muoyo-inī na riitho rīmwe, gūkīra ūkorwo na maitho meerī na ūikio mwaki-inī wa kwa ngoma.

Ngerekano ya Ng'ondū ūria Yorīte

¹⁰ “Menyererai mūtīkae kūnyarara o na kamwe ga twana tūtū tūnini. Nīgūkorwo ngūmwīra atīrī, araika a tuo nīmonaga ūthiū wa Baba ūria ūrī igūrū, hīndī ciothe.” (¹¹ Nīgūkorwo Mūrū wa Mūdū ookire kūhonokia kīria kīorīte.)

¹² “Rīu-rī, mūgwīciiria atīa? Mūdū angīkorwo arī na ng'ondū igana rīmwe, na īmwe yacio yūre-rī, githī ndangītiga icio mīrongo kenda na kenda kūu irīma-inī, athīi agacarie iyo yūrīte? ¹³ Na angīmīona-rī, ngūmwīra atīrī na ma, akenagīra ng'ondū iyo īmwe īrorīte kūrī ūria akenagīra icio mīrongo kenda na kenda itaroorīte. ¹⁴ Ūguo noguo Ithe wanyu ūria ūrī Igūrū atangīenda o na kamwe ga twana tūtū tūnini koore.

Mūdū Wanyu Akūhītīrie

¹⁵ “Mūrū kana mwarī wa thoguo angīkūhītīria-rī, thīi ūmuonie ihītia rīake mūrī o inyuī eerī. Angīgūthikīrīria-rī, nīmwacookanwo nake. ¹⁶ No angīrega gūgūthikīrīria, oya mūdū ūngī ūmwe kana eerī mūthīi nao, nīguo ūndū o wothē ūrūgamagīrīrwo nī ūira wa andū eerī kana atatū. ¹⁷ Angīrega kūmathikīrīria-rī, īra kanitha ūndū ūcio; na angīkīrega gūthikīrīria o na kanitha-rī, mūtue o ta mūdū ūtetikītie kana ta mwītia wa mbeeca cia igooti.

¹⁸ “Ngūmwīra atīrī na ma, ūndū o wothē mūkooha gūkū thī, o na igūrū nīūkooohwo, na ūria wothē mūkoohora gūkū thī, o na igūrū nīūkohorwo.

¹⁹ “O rīngī ngūmwīra atīrī, andū eerī anyu mangīguanīra gūkū thī ūndū o wothē ūria marahooya, nīmakahingīrio nī Baba ūria ūrī igūrū. ²⁰ Nīgūkorwo harīa andū eerī kana atatū monganīte thīinī wa rīitwa rīakwa-rī, ngoragwo ndī ho gatagatī kao.”

Ngerekano ya Ndungata ītarī Tha

²¹ Nīngī Petero agīūka harī Jesū, akīmūūria atīrī, “Mwathani, mūrū kana mwarī wa baba angīhītīria maita maigana ngīmūrekagīra? Hīhi nī maita mūgwanja?”

²² Jesū akīmūcookeria atīrī, “Ngūkwīra atīrī, ti maita mūgwanja, no nī mīrongo mūgwanja, maita mūgwanja.

²³ “Nī ūndū ūcio, ūthamaki wa igūrū ūhaananītio na mūthamaki ūria wendaga kuonio mathabu ma mbeeca ciake nī ndungata ciake. ²⁴ Aambīrīria kūrora mathabu-rī, mūdū warī na thīrī wake wa taranda ngiri ikūmi* akīrehwo kūrī we. ²⁵ Na tondū nīaremetwo nī kūrīha-rī, mwathi wake agīathana atī mūdū ūcio, endio hamwe na mūtumia wake, na ciana ciake, na kīria gīothe aarī nakīo nīguo thīrī ūrīhike.

* 18:24 Taranda nī mbeeca yarī makīria ma mūcaara wa mīaka ikūmi na ītano wa mūruti wīra, kana mina mīrongo ītandatū. Ūmūthī nī ciringī milioni nyingī.

²⁶ “Ndungata iyo ikĩgũithia mbere yake, ikĩmũthaita, ikĩmwĩra atĩrĩ, ‘Ngirĩrĩria, na nĩndĩkũriha thĩrĩ wothe.’ ²⁷ Nake mwathi ũcio wa ndungata iyo akĩmĩguĩra tha, akĩmĩrekerera thĩrĩ ũcio akĩreka ithĩĩ.

²⁸ “No ndungata iyo yoima nja, igĩcemanina na ndungata ingĩ yarutaga wĩra nayo yarĩ na thĩrĩ wayo wa dinari igana rĩmwe.† Ikĩmĩnyiita mũmero imĩite, ikĩmũra na hinya atĩrĩ, ‘Ndiha thĩrĩ wakwa ũria ũrĩ naguol’

²⁹ “Ndungata iyo ikĩgũithia thĩ, ikĩmĩthaita, ikĩmũra atĩrĩ, ‘Ngirĩrĩria, na nĩndĩkũriha.’

³⁰ “Nowe akĩrega. Handũ ha ũguo, agĩthĩ ikĩmũkithia njeera nginya rĩria ikaarĩha thĩrĩ ũcio. ³¹ Rĩria ndungata iria ingĩ cioonire ũria gwekĩka-rĩ, ikĩguu ũũru mũno, igĩthĩ ikĩra mwathi wacio ũria wothe gwekĩkite.

³² “Nake mwathi wao agĩta ndungata iyo, akĩmũra atĩrĩ, ‘Wee ndungata ĩno njaganu, ngũrekeire thĩrĩ waku wothe tondũ nĩũũthaithe. ³³ Githĩ nawe ndũkwagĩrĩrwo ũiguire ndungata ĩria ingĩ tha o ta ũria nĩ ngũiguĩrĩre tha?’

³⁴ Nĩ ũndũ wa kũrakara, mwathi wayo akĩmĩneana kũrĩ anene a njeera nĩguo ikaherithio o nginya rĩria ikaarĩha thĩrĩ wothe.

³⁵ “Ūguo nĩguo Baba ũria ũrĩ igũrũ ageeka o ũmwe wanyu, mũngĩaga kũrekerera mũrũ kana mwarĩ wa ithe wanyu na ma kuuma ngoro-inĩ cianyũ.”

19

Gũtigana kwa Mũthuuri na Mũtumia

¹ Na rĩrĩ, Jesũ aarĩkia kũmeera maũndũ macio-rĩ, akiuma Galili, agĩthĩ rĩgongo rwa Judea mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa Rũĩĩ rwa Jorodani. ² Nao andũ aingĩ makĩmũrũmĩrĩra, nake akĩmahonera kuo.

³ Na Afarisai amwe magĩthĩ kũrĩ we nĩguo mamũgerie. Makĩmũria atĩrĩ, “Watho nĩwĩtikĩritie mũndũ atigane na mũtumia wake nĩ ũndũ wa gĩtũmi o na kĩrikũ?”

⁴ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Kaĩ mũtathomete, atĩ o kĩambĩrĩria Mũũmbi ‘ombire mũndũ-mũrũme na mũndũ-wa-nja’, ⁵ na akiuga atĩrĩ, ‘Nĩ ũndũ wa gĩtũmi kũ mũndũ mũrũme nĩagatigana na ithe na nyina, na anyiitane na mũtumia wake, nao eerĩ matũike mwĩrĩ ũmwe?’ ⁶ Na nĩ ũndũ ũcio, acio ti andũ eerĩ rĩngĩ, no nĩ mũndũ ũmwe. Nĩ ũndũ ũcio, arĩa Ngai anyiitithanĩtie, mũndũ ndakanamatigithanie.”

⁷ Nao makĩmũria atĩrĩ, “Nĩ kĩ gĩatũmire Musa aathane atĩ mũndũ no ahe mũtumia wake marũa ma gũtigana nake, amũte?”

⁸ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Musa aamwĩtikĩririe mũtiganage na atumia anyu tondũ wa ũmũ wa ngoro cianyũ. No gũtiarĩ ũguo kuuma kĩambĩrĩria. ⁹ Ngũmwĩra atĩrĩ, mũndũ o wothe angĩtigana na mũtumia wake, tiga amũteire nĩ ũndũ wa ũtharia, nake ahikie mũtumia ũngĩ-rĩ, mũndũ ũcio nĩatharĩtie.”

¹⁰ Nao arutwo makĩmwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo ũguo nĩguo kũrĩ gatagatĩ ka mũthuuri na mũtumia-rĩ, nĩ kaba kwaga kũhikania.”

¹¹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ti mũndũ o wothe ũngĩhota gwĩtikĩra ũhoro ũyũ, tiga no arĩa maheetwo ũhoti ũcio. ¹² Nĩgũkorwo andũ amwe maaciariro mahaana ta marĩ ahakũre; angĩ maahakũrĩro nĩ andũ; na angĩ makarega kũhikania nĩ ũndũ wa ũthamaki wa igũrũ. Mũndũ ũria ũngĩhota gwĩtikĩra ũndũ ũyũ, nĩawĩtikĩre.”

Jesũ Kũhoera Twana

¹³ Hĩndĩ iyo Jesũ akĩreherwo twana nĩguo atũigĩrĩre moko na atũhooere. No arutwo magĩkũma arĩa maatũrehete.

† 18:28 Dinari yarĩ mũcaara wa mũthenya ũmwe.

¹⁴ Nowe Jesū akiuga atirī, “Rekei twana tūuke kūrī nī, tigai gūtūgiria, nīgūkorwo ūthamaki wa Igūrū nī wa arīa mahaana ta tuo.” ¹⁵ Aarīkia gūtūgīrira moko, akiuma kūu.

Mwanake warī Gītonga

¹⁶ Na rīrī, mūdū ūmwe nīokire kūrī Jesū, akīmūūria atirī, “Mūrutani, nī ūndū ūrīkū mwega ingīka nigeetha ngē na muoyo wa tene na tene?”

¹⁷ Nake Jesū akīmūcookeria atirī, “Ūkūnjūūria ūhoro wa ūndū ūrīa mwega nīkī? Kūrī o Ūmwe mwega. Ūngīenda gūtoonya muoyo-inī-rī, athikagira maathani.”

¹⁸ Mūdū ūcio akīmūūria atirī, “Nī maathani marīkū?”

Jesū akīmūcookeria atirī, “Ndūkanoragane, na ndūkanatharanie, na ndūkanaiye, na ndūkanaigīrīre mūdū ūrīa ūngī kīgeenyo, ¹⁹ na tīia thoguo na nyūkwa,’ o na ‘endaga mūdū ūrīa ūngī o ta ūrīa wīyendete wee mwene.’”

²⁰ Mwanake ūcio akiuga atirī, “Maūdū macio mothe ndūire ndīmarūmītie, nī kīi kīngī ndigairie?”

²¹ Nake Jesū akīmūcookeria atirī, “Ūngīenda kwagīrīra kūna, thīi wendie indo ciaku ūhe athīni mbeeca icio, na nīūkagīa na mūthiithū igūrū. Ūcooke ūke ūnūmīrīre.”

²² Rīrīa mwanake ūcio aigūire ūguo-rī, agīthīi arī na kīeha, tondū aarī na ūtonga mūngi.

²³ Nake Jesū akīra arutwo ake atirī, “Ngūmwīra atirī na ma, nī ūndū ūrī hinya gītonga gūtoonya ūthamaki-inī wa igūrū. ²⁴ O rīngī ngūmwīra atirī, nī ūhūthū ngamīra ihungurīre irima rīa cindano, gūkīra gītonga gūtoonya ūthamaki wa Ngai.”

²⁵ Rīrīa arutwo maigūire ūguo-rī, makīmaka mūno, makīūrania atirī, “Rīu-rī, nū ūngīkīhonoka?”

²⁶ Nake Jesū akīmarora akīmeera atirī, “Ūndū ūcio ndūngīhoteka nī andū, no maūdū mothe nīmahotekaga nī Ngai.”

²⁷ Petero akīmūcookeria atirī, “Ithūi nītūtīgīte maūdū mothe, tū-gakūrūmīrīra! Ithūi-rī, nī kīi tūkaaheo?”

²⁸ Nake Jesū akīmeera atirī, “Ngūmwīra atirī na ma, hīndī īrīa Mūrū wa Mūdū agaikaīra gītī gīake kīa ūnene kīrī riiri, thīinī wa thīi njerū, inyuī arīa mūnūmagīrīra nī inyuī mūgaikaīra itī ikūmi na igīrī cia ūnene, na nīmūgatuīra mīhīrīga īrīa ikūmi na īrī ya Isiraeli ciira. ²⁹ Na ūrīa wothe ūtigīte nyūmba, kana ariū a nyina, kana aarī a nyina, kana ithe, kana nyina, kana ciana, kana mīgūnda nī ūndū wakwa nīakamūkīra maita igana ma irīa atigīte, na agae muoyo wa tene na tene. ³⁰ No rīrī, andū aingī arīa marī mbere nīo makaarīgīa thuutha, na aingī arīa marī thuutha nīo magaatongoria.

20

Ngerekano ya Aruti Wīra a Mūgūnda wa Mīthabībū

¹ “Nīgūkorwo ūthamaki wa igūrū ūhaana ta mūdū warī na gīthaka, ūrīa woimagarire rūciinī tene akaandike andū a kūruta wīra mūgūnda wake wa mīthabībū. ² Na aarīkanīra nao atī nīekūmarīha dinari mūthenya ūcio, akīmatūma makarute wīra mūgūnda-inī wake wa mīthabībū.

³ “Ta thaa ithatū nīoimagarire na akīona andū angī marūngīi thoko-inī matarī ūndū meekaga. ⁴ Akīmeera atirī, ‘O na inyuī-rī, thīi mūkarute wīra mūgūnda-inī wakwa wa mīthabībū, na nīngūmūrīha o kīrīa kiagīrīre.’ ⁵ Nī ūndū ūcio magīthīi.

“Ningĩ akiumagara rĩngĩ ta thaa thita, na thaa kenda agĩka o ũguo. ⁶ Na ta thaa ikũmi na ĩmwe, akiumagara na akĩona andũ angĩ marũngĩ o hau. Akĩmooria atĩrĩ, ‘Nĩ kĩ gĩtũmĩte mĩtinde mũrũngĩ haha mũthenya mũgima mũtarĩ ũndũ mũreka?’

⁷ “Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Tondũ gũtirĩ mũndũ ũtwandĩkire.’

“Akĩmeera atĩrĩ, ‘O na inyuĩ thĩĩ mũkarute wĩra mũgũnda-inĩ wakwa wa mĩthabĩbũ.’

⁸ “Gwatuka-rĩ, mwene mũgũnda ũcio wa mĩthabĩbũ akĩra mũrũgamĩrĩri wa wĩra wake atĩrĩ, ‘Ita aruti a wĩra ũmarĩhe mũcaara, wambĩrĩrie na arĩa maandĩkirwo thuutha, ũrĩkie na arĩa maandĩkirwo mbere.’

⁹ “Aruti a wĩra arĩa maandĩkĩtwo thaa ikũmi na ĩmwe moka, makĩrĩhwo dinari ĩmwe o mũndũ. ¹⁰ Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa arĩa maandĩkĩtwo mbere mookire-rĩ, meeciirĩtie mekũrĩhwo makĩria. No rĩrĩ, o nao maarĩhirwo dinari ĩmwe o mũndũ. ¹¹ Maarĩkia kũrĩhwo, makĩambĩrĩria kũnugunĩkĩra mwene mũgũnda. ¹² Makiuga atĩrĩ, ‘Andũ arĩa marigirie kwandĩkwo-rĩ, marutire wĩra o ithaa rĩmwe, na wamaiganania na ithuĩ arĩa twatinda wĩra na mĩnoga na kũhĩa nĩ rĩũa.’

¹³ “Nake agĩcookeria ũmwe wao atĩrĩ, ‘Mũrata wakwa, ndinagwĩka ũũru. Githĩ tũtirĩkaniĩre atĩ ngũrĩhe dinari ĩmwe? ¹⁴ Kĩoe mũcaara waku ũthĩĩ. Nĩ nĩ ndenda kũrĩha mũndũ ũcio wandĩkirwo thuutha o ta ũguo ndakũrĩha. ¹⁵ Githĩ ndirĩ na kĩhoo to gĩa gwĩka ũrĩa ngwenda na mbeeca ciakwa? Kana ũraigua ũũru tondũ ndĩ mũtaana?’

¹⁶ “Nĩ ũndũ ũcio arĩa marĩ thuutha, magaatuĩka a mbere, na arĩa marĩ mbere magaatuĩka a thuutha.”

Jesũ Kuumbũra Ũhoru wa Gĩkuũ Gĩake rĩngĩ

¹⁷ Na rĩrĩa Jesũ aambataga Jerusalemu-rĩ, nĩetire arutwo ake arĩa ikũmi na eerĩ keheri-inĩ akĩmeera atĩrĩ, ¹⁸ “Twerekeire kwambata Jerusalemu, na kũu Mũrũ wa Mũndũ nĩagakunyanĩrwo aneanwo kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho. Nao nĩmakamũtuĩra kũũragwo ¹⁹ na nĩmakamũneana kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ anyũrũrio na ahũũrwo na kĩboko na mamwambe mũtĩ igũrũ. Na mũthenya wa gatatu nĩakariũkio!”

Ihooya rĩa Nyina wa Ciana cia Zebedi

²⁰ Thuutha ũcio, nyina wa ciana cia Zebedi nĩokire kũrĩ Jesũ arĩ na ariũ ake, agĩturia ndu, akĩmũthaita amũhingĩrie ũndũ mũna.

²¹ Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũrĩkũ ũkwenda?”

Akĩmũcookeria atĩrĩ, “Itĩkĩra atĩ ũmwe wa aanake aya akwa eerĩ magaikara ũmwe mwena waku wa ũrĩo, na ũcio ũngĩ mwena waku wa ũmotho ũthamaki-inĩ waku.”

²² Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũtiũ ũrĩa mũrahooya. No mũhote kũnyuĩra gĩkombe kĩrĩa ngũnyuĩra?”

Nao magĩcookia atĩrĩ, “Itĩ, no tũhote.”

²³ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ti-itherũ nĩ mũkaanyuĩra gĩkombe gĩakwa, no gũikara mwena wakwa wa ũrĩo kana wa ũmotho ti nĩ heanaga. Itĩ icio ikaaheo arĩa mathondekeirwo cio nĩ Baba.”

²⁴ Rĩrĩa arutwo acio angĩ ikũmi maiguire ũhoru ũcio, makĩrakarĩra arutwo acio eerĩ a nyina ũmwe. ²⁵ Nake Jesũ akĩmeeta hamwe, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩmũũ atĩ aathani a Ndũrĩrĩ nĩ metũũgagĩria igũrũ rĩa andũ ao, na anene ao nĩmamaathaga na hinya. ²⁶ No rĩrĩ, gũtikanahaane ũguo gatagatĩ kanyu. Handũ ha ũguo, ũrĩa ũngĩenda gũtuĩka mũnene thĩĩnĩ wanyu-rĩ, nĩ atũike ndungata yanyu, ²⁷ na ũrĩa ũngĩenda gũtuĩka wa mbere thĩĩnĩ wanyu nĩatuĩke

ngombo yanyu, ²⁸ o ta ūrĩa Mūrū wa Mündū atookire gūtungatĩrwo, no ookire gūtungata, na arute muoyo wake ūtũike thogora wa gũkũura andũ aingĩ.”

Atumumu Eerĩ Kũhonio

²⁹ Na rĩrĩa Jesũ na arutwo ake moimaga Jeriko-rĩ, andũ aingĩ makĩmũrũmĩrĩra. ³⁰ Nao andũ eerĩ atumumu maikarĩte mũkĩra-inĩ wa njĩra, na rĩrĩa maiguire atĩ nĩ Jesũ wahĩtũkaga-rĩ, makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, “Mwathani, Mūrū wa Daudi, tũguĩre tha!”

³¹ Gĩkundi kũ kĩa andũ gĩkĩmakaanĩa, gĩkĩmeera makire, no-o magĩkĩrĩrĩra kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Mwathani, Mūrū wa Daudi, tũguĩre tha!”

³² Nake Jesũ akĩrũgama, akĩmeeta. Akĩmooria atĩrĩ, “Mũrenda ndĩmwĩkĩre atĩa?”

³³ Makĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, tũrakũhooya o tũcooke kuona.”

³⁴ Nake Jesũ akĩmaiguĩra tha, akĩmahutia maitho. Na kahinda o kau makĩambĩrĩra kuona, makĩmũrũmĩrĩra.

21

Jesũ Gũtoonya Jerusalemu na Ūhootani

¹ Na rĩrĩa maakuhĩrĩrie Jerusalemu, maakinya itũũra rĩa Bethifage kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaĩyũ-rĩ, Jesũ agĩtũma arutwo ake eerĩ, ² akĩmeera atĩrĩ, “Thĩĩ itũũra rĩrĩa rĩrĩ mbere yanyu, na mwaingĩra o ũguo nĩmũgũkora ndigiri yohetwo, ĩrĩ na njaũ yayo. Ciohorei mũndehere. ³ Na mündũ o na ūrĩkũ angĩmũũria ūndũ-rĩ, mwĩrei atĩ Mwathani nĩabatarĩtio nĩcio, na nĩegũcicookia o narua.”

⁴ Ūndũ ũyũ wekĩkire nĩgeetha ũrathi ũrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii ũhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ:

⁵ “Ĩrai Mwarĩ wa Zayuni atĩrĩ,
‘Mũthamaki waku nĩarooka kũrĩwe,
nĩ mũhooreri na akuuĩtwo nĩ ndigiri,
o njaũ ya ndigiri.’”

⁶ Nao arutwo magĩthĩi magĩtĩka o ũrĩa Jesũ aamerĩte. ⁷ Makĩrehe ndigiri na njaũ yayo, na makĩara nguo ciao igũrũ rĩayo, nake Jesũ agĩkuuo nĩyo. ⁸ Na andũ gĩkundi kĩnene mũno makĩara nguo ciao njĩra-inĩ, nao arĩa angĩ magĩtua mathĩgĩ ma mĩtĩ makĩmaara njĩra-inĩ. ⁹ Nacio ikundi cia andũ arĩa maamũtongoretie na arĩa maamũrũmĩrĩre maanagĩrĩra makoiga atĩrĩ, “Hosana, Mūrū wa Daudi!”

“Kũrathimwo-rĩ, nĩ mündũ ũrĩa ũgũũka na rĩtwa rĩa Mwathani!”

“Hosana igũrũ, o igũrũ mũno!”

¹⁰ Rĩrĩa Jesũ aatoonyire Jerusalemu, andũ a itũũra rĩu inene rĩothe makĩambũrũrũka, makĩũrania atĩrĩ, “Ūyũ nake nũu?”

¹¹ Nakĩo kĩrĩndĩ kũ gĩgĩcookia atĩrĩ, “Ūyũ nĩwe Jesũ ũrĩa mũnabii wa kuuma Nazarethi itũũra rĩa Galili.”

Jesũ arĩ thĩĩnĩ wa Hekarũ

¹² Nake Jesũ agĩtoonya kũu hekarũ-inĩ akĩrutũrũra andũ othe arĩa maagũragaga na meendagia indo kuo, akĩng’aurania metha cia arĩa maakũũranagia mbeeca, na akĩng’aurania itĩ cia arĩa meendagia ndutura. ¹³ Akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ, ‘Nyũmba yakwa ĩgeetagwo nyũmba ya kũhooyagĩrwo,’ no inyuĩ mũmĩtuĩte ‘ngurunga ya atunyani.’”

¹⁴ Nao atumumu na cionje magĩthĩi kũrĩ we kũu hekarũ-inĩ, nake akĩmahonia. ¹⁵ No rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho moonire maũndũ

ma magegania marĩa eekaga, na maigua ũrĩa ciana cianagĩrĩra kũu hekarũ-inĩ ikiugaga atĩrĩ, “Hosana Mũrũ wa Daudi,” makĩrakara.

¹⁶ Makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩũraigua ũrĩa ciana ici iroiga?”

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ĩi, nĩndĩraigua. Kaĩ inyuĩ mūtathomete ciugo iria ciugĩte atĩrĩ,

“Kuuma tũnua-inĩ twa twana na twa ngenge

nĩtũmĩte hoime ũgooci?”

¹⁷ Agĩcooka akĩmatiga, akiuma itũũra rĩu inene, agĩthiĩ Bethania, akĩraara kuo.

Mũkũyũ Kũhooa

¹⁸ Na rũciini tene, arĩ njĩra agĩcooka kũu itũũra inene, akĩigua arĩ mũhũũtu.

¹⁹ Nake akiona mũkũyũ mũkĩra wa njĩra, agĩthiĩ harĩ guo, no ndaigana kuona kĩndũ thĩinĩ wago tiga o mathangũ. Nake akĩwĩra atĩrĩ, “Ūroaga gũgaaciara maciaro rĩngĩ!” O hĩndĩ iyo mĩtĩ ũcio ũkĩhoha.

²⁰ Rĩrĩa arutwo ake moonire ũguo makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, “Kaĩ mũkũyũ ũyũ wahooa narua atĩa?”

²¹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũngĩkorwo na wĩtikio na mūtigathanganie-rĩ, to ũguo mũkũyũ ũyũ wĩkĩtwo mũngĩhota gwĩka, no rĩrĩ, o na no mũhote kwĩra kĩrĩma gĩkĩ atĩrĩ, ‘Ūrokũũrũka ũkio iria-inĩ,’ na gwĩkĩke ũguo. ²² Maũndũ mothe marĩa mũrĩhooyaga mwĩtikĩtie nĩmũkaheo.”

Kĩũria Gĩkonĩ Ũhoti wa Jesũ

²³ Na rĩrĩa Jesũ aatoonyire hekarũ-inĩ-rĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a andũ makĩmũkora akĩrutana, makĩmũũria atĩrĩ, “Ūreka maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ? Na nũũ ũkũheete ũhoti ũcio?”

²⁴ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “O na nĩ nĩngũmũũria kĩũria. Mwanjookeria-rĩ, nĩngũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ.

²⁵ Ūbatithio wa Johana-rĩ, woimĩte kũ? Woimĩte igũrũ-ĩ, kana woimĩte kũrĩ andũ?”

Makĩaranĩria o ene ũhoro ũcio, makĩũrania atĩrĩ, “Tũngiuga atĩ, ‘Woimĩte igũrũ,’ egũtũũria atĩrĩ, ‘Mwakĩregire kũmwĩtikia nĩkĩ?’ ²⁶ No tũngiuga atĩ, ‘Woimĩte kũrĩ andũ,’ nĩtũgwĩtigĩra andũ, nĩgũkorwo othe nĩmeetikĩtie atĩ Johana aarĩ mũnabii.”

²⁷ Nĩ ũndũ ũcio magĩcookeria Jesũ atĩrĩ, “Ithuĩ tũtiũ.”

Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “O na nĩ ndikũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ.

Ngerekano ya Ariũ arĩa Eerĩ

²⁸ “Na rĩrĩ, mũgwĩciiria atĩa? Nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ na ariũ eerĩ. Agĩthiĩ harĩ ũrĩa wa mbere, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mũriũ, thĩi ũkarute wĩra ũmũthĩ mũgũnda-inĩ wa mĩthabibũ.’

²⁹ “Nake agĩcookia, akiuga, ‘Ndigũthiĩ,’ no thuutha akĩrĩcũkwo, agĩthiĩ.

³⁰ “Nĩngĩ mũthuuri ũcio agĩthiĩ kũrĩ mũriũ ũcio ũngĩ akĩmwĩra o ũguo. Nake agĩcookia akiuga, ‘Ĩi baba, nĩngũthiĩ,’ no ndaathĩre.

³¹ “Acio eerĩ-rĩ, nũũ wekire ũrĩa ithe eendaga?”

Magĩcookia atĩrĩ, “Nĩ ũrĩa wa mbere.”

Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, etia mbeeca cia igooti na maraya nĩmaratoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai mbere yanyu. ³² Nĩgũkorwo Johana ookire kũrĩ inyuĩ amwonie njĩra ya ũthingu, no mĩtiamwĩtikirie, no etia mbeeca cia igooti na maraya nĩmamwĩtikirie. Na inyuĩ o na muona ũguo, mĩtiigana kwĩrĩra mũmwĩtikie.

Ngerekano ya Akombori Mũgũnda

³³ “Ta thikĩrĩrai ngerekano ingĩ: Mũndũ warĩ mwene mũgũnda nĩhaandire mũgũnda ũcio wake mĩthabibũ. Agĩaka rūgiri rūgĩthiūrũkĩria mũgũnda ũcio, akienja kĩhihĩro gĩa thabibũ o kũu thĩinĩ, na agĩaka nyũmba ndaaya na igũrũ ya arangĩri. Agĩcooka agĩkomborithia mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ kũrĩ arĩmi na agĩthii rūgendo. ³⁴ Hĩndĩ ya kũgetha yakuhĩrĩria-rĩ, agĩtũma ndungata ciake kũrĩ akombori acio nĩguo ikanengerwo maciaro make.

³⁵ “Akombori acio makĩnyiita ndungata ciake; makĩhũura ĩmwe, na makĩũraga ĩria ingĩ, na ya gatatũ makĩmĩhũura na mahiga nyuguto. ³⁶ Agĩcooka akĩmatũmĩra ndungata ingĩ nyingĩ kũrĩ ĩria aatũmĩte mbere, nao akombori acio magĩciika o ro ũguo. ³⁷ Mũthia-inĩ akĩmatũmĩra mũrũwe, akiuga atĩrĩ, ‘Nĩmagatĩia mũrũ wakwa.’

³⁸ “No rĩrĩa akombori acio moonire mũriũ, makĩĩrana atĩrĩ, ‘Ŭyũ nĩwe ũkaagaya mũgũnda ũyũ. Ŭkai tũmũũrage, twĩyoere igai rĩake.’ ³⁹ Nĩ ũndũ ũcio makĩmũnyiita, makĩmũikia nja ya mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ, na makĩmũũraga.

⁴⁰ “Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa mwene mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ agooka-rĩ, ageeka akombori acio atĩa?”

⁴¹ Nao magĩcookia atĩrĩ, “Nĩakaniina andũ acio aaganu, na acooke akomborithie andũ angĩ mũgũnda ũcio, arĩa marĩmũgayagĩra maciaro hĩndĩ ya magetha yakinya.”

⁴² Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ mũtathomete thĩinĩ wa Maandĩko atĩ: “‘Ihiga rĩrĩa aaki maaregire

nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene rĩa koine;

Mwathani nĩ we wikĩte ũndũ ũcio,
na nĩ wa magegania tũkiwona?”

⁴³ “Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, ũthamaki wa Ngai nĩũkeeherio kũrĩ inyuĩ, ũheo andũ angĩ arĩa magaaciaraga maciaro maguo. ⁴⁴ Mũndũ ũrĩa ũkaagwĩra ihiga rĩrĩ nĩagathuthĩka, no ũrĩa ũkaagwĩrwo nĩrĩo nĩrĩkamũthethera.”

⁴⁵ Rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai maaiguire ngerekano ĩcio cia Jesũ, makĩmenya atĩ aaragia ũhoru wao. ⁴⁶ Magĩcaria ũrĩa mangĩmũnyiita, no nĩmetigagĩra kĩrĩndi kũu, tondũ andũ nĩmeetikĩtie atĩ aarĩ mũnabii.

22

Ngerekano ya Iruga rĩa Ŭhiki

¹ Nake Jesũ akĩmaarĩria rĩngĩ na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ, ² “Ŭthamaki wa igũrũ ũhaanaine na mũthamaki warugire iruga nĩ ũndũ wa ũhiki wa mũriũ. ³ Agĩcooka agĩtũma ndungata ciake kũrĩ andũ arĩa meetĩtwo iruga-inĩ, ikameere moke, nao makĩrega gũũka.

⁴ “Nĩngĩ agĩtũma ndungata ingĩ agĩciĩra atĩrĩ, ‘Irai acio metĩtwo atĩ nĩndĩkĩtie kũhaarĩria iruga: Ndegwa ciakwa na ng’ombe ĩria noru nĩrĩkĩtie gũthĩnjwo na maũndũ mothe nĩmahaarĩrie. Ŭkai iruga-inĩ rĩa ũhiki.’

⁵ “No andũ acio matiarũmbũirie ũhoru ũcio magĩthiĩra, ũmwe agĩthii mũgũnda wake, na ũrĩa ũngĩ agĩthii wonjoria-inĩ wake. ⁶ Acio angĩ magĩtharĩkĩra ndungata ciake, magĩcinyariira na magĩciũraga. ⁷ Mũthamaki ũcio nĩarakarire mũno, agĩtũma mbũtũ yake ĩkaniine oragani acio, na ĩgĩcina itũura rĩa inene.

⁸ “Hĩndĩ ĩyo akĩra ndungata ciake atĩrĩ, ‘Iruga rĩa ũhiki nĩrĩhaarĩrie no rĩrĩ, arĩa ndĩretire-rĩ, matiraagĩrĩrwo nĩ gũũka. ⁹ Thĩii magomano-inĩ ma njira mwĩre mũndũ o wotha mũkuona oke iruga-inĩ rĩa kĩhikano.’ ¹⁰ Nĩ ũndũ

ũcio ndungata icio ikiumagara, igĩthĩ njĩra-inĩ, igĩcookanĩrĩa andũ othe arĩa ciahotire kuona, igĩta arĩa ega o na arĩa ooru, nayo nyũmba ya kihikanĩrio ikĩyũra ageni.

¹¹ “No rĩrĩa mũthamaki aatoonyire nĩguo one ageni-rĩ, akĩona kuo mũndũ ũmwe ũtehumbĩte nguo cia ũhiki. ¹² Akĩmũũria atĩrĩ, ‘Mũrata wakwa, ũtoonyire atĩa gũkũ ũtarĩ na nguo cia kihikanio?’ Mũndũ ũcio agĩkira ki.

¹³ “Hĩndĩ ĩyo mũthamaki ũcio akĩra ndungata ciake atĩrĩ, ‘Muohi moko na magũrũ, mũmũikie nja kũu nduma-inĩ, kũu nĩkuo gũgaakorwo kĩrĩro na kũhagarania magego.’

¹⁴ “Nĩgũkorwo aingĩ nĩmetĩtwo, no arĩa athuure nĩ anini.”

Kĩũria gĩkonĩ Kũrĩha Igooti rĩa Kaisari

¹⁵ Hĩndĩ ĩyo Afarisai makiuma nja, magĩthugunda ũrĩa mangĩmũtega na ciugo ciake. ¹⁶ Magĩtũma arutwo ao hamwe na Aherodia kũrĩ we. Magĩthĩ makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, nĩtũũ atĩ wee wĩ mũndũ wa ma, na ũrutanaga ũhoru wa Ngai na ma. Wee ndwĩtigagĩra andũ, tondũ ndũrũmbũyagia ũrĩa mahaana. ¹⁷ Rĩu-rĩ, ta gĩtwĩre ũrĩa ũgwĩciiria. Nĩ kwagĩrĩre tũrutagĩre Kaisari igooti, kana aca?”

¹⁸ No Jesũ, nĩ ũndũ wa kũmenya meciiria mao mooru, akĩmeera atĩrĩ, “Inyũ hinga ici, mũrenda kũngeria nĩkĩ? ¹⁹ Nyoniai mbeeca ĩrĩa ihũthagĩrwo ya kũrĩha igooti.” Nao makĩmũtwarĩra dinari, ²⁰ nake akĩmooria atĩrĩ, “Mbica ĩno na rĩtwa rĩrĩ nĩ cia ũ?”

²¹ Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ cia Kaisari.”

Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Rutagĩrai Kaisari kĩrĩa kĩrĩ gĩake, na mũrutagĩre Ngai kĩrĩa kĩrĩ gĩake.”

²² Rĩrĩa maiguire ũguo-rĩ, makĩgega. Nĩ ũndũ ũcio magĩtigana nake, magĩthĩra.

Kĩũria gĩkonĩ Kũrĩũka

²³ Mũthenya o ro ũcio Asadukai, arĩa moigaga atĩ gũtirĩ ũhoru wa kũrĩũka, magĩũka kũrĩ Jesũ makĩmwĩra atĩrĩ, ²⁴ “Mũrutani, Musa aatwĩre atĩ mũndũ angĩkua atarĩ na ciana, mũrũ wa nyina no nginya ahikie mũtumia ũcio wa ndigwa, nĩguo aciarĩre mũrũ wa nyina ciana. ²⁵ Na rĩrĩ, kwarĩ aanake mũgwanja a nyina ũmwe gatagatĩ-inĩ gaitũ. Nake ũrĩa mũkũrũ akihikania na agĩkua, na tondũ ndaarĩ na ciana, agĩtigĩra mũrũ wa nyina mũtumia. ²⁶ Na gũkĩhaana o ũguo kũrĩ mũrũ wa nyina wa keerĩ, na wa gatātũ, makĩrũmanĩrĩa, magĩkua othe mũgwanja. ²⁷ Marigĩrĩrio-rĩ, mũtumia ũcio nake agĩkua. ²⁸ Rĩu-rĩ, hĩndĩ ya kũrĩũka-rĩ, mũtumia ũcio agaakorwo arĩ wa ũ harĩ acio mũgwanja, tondũ othe nĩmamũhikĩtie?”

²⁹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Inyũ mũhĩtĩtie tondũ mũtĩũ Maandĩko o na kana hinya wa Ngai. ³⁰ Hĩndĩ ya kũrĩũka andũ matikahikania kana mahike; magaatuĩka ta araika arĩa marĩ kũu igũrũ. ³¹ No ha ũhoru wa kũrĩũka kwa arĩa akuũ-rĩ, kaĩ mũtathomete ũrĩa Ngai oigire atĩrĩ, ³² ‘Nĩ nĩ nĩ Ngai wa Iburahĩmu, na Ngai wa Isaaka, na Ngai wa Jakubu?’ We ti Ngai wa arĩa akuũ, no nĩ Ngai wa arĩa marĩ muoyo.”

³³ Rĩrĩa kĩrĩndĩ kũu kĩaiguire ũguo, gĩkĩgegio nĩ ũrutani wake.

Rĩathani Rĩrĩa Inene

³⁴ Hĩndĩ ĩrĩa Afarisai maaiguire atĩ Jesũ nĩahootete Asadukai, magĩ-cookanĩrĩa hamwe. ³⁵ ũmwe wao, warĩ njorua ya watho, akĩmũgeria na kũmũũria kũrĩa gĩkĩ: ³⁶ “Mũrutani, nĩ rĩathani rĩrĩkũ inene thĩnĩ wa Watho?”

³⁷ Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “‘Endaga Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yotho, na muoyo waku wotho, na meciiria maku mothe.’ ³⁸ Rĩrĩ nĩrĩo rĩathani

rĩa mbere na rĩrĩa inene. ³⁹ Narĩo rĩa keerĩ no ta rĩu: ‘Endaga mündũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wiyendete wee mwene.’ ⁴⁰ Watho wotho na ũrutani wa Anabii ũhingĩtio nĩ maathani macio meerĩ.”

Kristũ nĩ Mũrũ wa Ũ?

⁴¹ Na hĩndĩ iyo Afarisai monganĩte hamwe-rĩ, Jesũ akĩmooria atĩrĩ,

⁴² “Mwĩciiragia atĩa ũhoru wa Kristũ? Muugaga nĩ mũrũ wa ũ?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ mũrũ wa Daudi.”

⁴³ Nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩagĩtũmire Daudi akĩaria arĩ na Roho amwĩte ‘Mwathani’? Nĩgũkorwo oigire atĩrĩ,

⁴⁴ “ ‘Mwathani eerire Mwathani wakwa atĩrĩ:

“Ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo,

nginya ngaiga thũ ciaku

rungu rwa makinya maku.””

⁴⁵ Angĩkorwo Daudi amwĩtaga ‘Mwathani-rĩ’, angĩgĩtuĩka mũrĩũ wake atĩa?”

⁴⁶ Gũtirĩ mündũ wahotire kũmũcookeria, na kuuma mũthenya ũcio gũtirĩ mündũ wacookire kũgeria kũmũria ciũria ingĩ.

23

Haaro Mĩthemba Mũgwanja

¹ Ningĩ Jesũ akĩria ikundi cia andũ o hamwe na arutwo ake atĩrĩ: ² “Arutani a watho na Afarisai maikaragĩra gĩtĩ kĩa Musa. ³ Nĩ ũndũ ũcio, maathĩkagĩrei na mwĩkage ũrĩa wotho marĩmwĩraga. No mūtigekage ũrĩa mekaga, nĩgũkorwo matiĩkaga ũrĩa mahunjagia. ⁴ Mohaga mĩrigo mĩritũ mũno makamĩgĩrĩra ciande cia andũ, no-o ene matiendaga o na kũmĩhutia na kaara.

⁵ “Ũrĩa wotho mekaga, mekaga nĩguo monwo nĩ andũ: Maaraaramagia tũthandũkũ tũria meyohaga thiĩthi tũrĩ na maandĩko thiĩnĩ, na makaraihia ciohe cia ndigi cia nguo ciao, ⁶ na nĩmendete gũkara handũ ha gũtĩo marugainĩ, na gũkarĩra itĩ cia mbere thiĩnĩ wa thunagogi; ⁷ na nĩmendete kũgeithio ndũnyũ-inĩ, na gwiĩtwo nĩ andũ ‘Rabii’.

⁸ “No inyuĩ mũtikanetwo ‘Rabii’, nĩgũkorwo Mũnene wanyu no ũmwe, na inyuotho mũrĩ a ithe ũmwe. ⁹ Na mũtikaneete mündũ o na ũrĩkũ gũkũ thĩ ‘baba’, nĩgũkorwo mũrĩ na Ithe o ũmwe, nake arĩ igũrũ. ¹⁰ O na mũtikanetwo ‘mũrutani’, nĩgũkorwo mũrĩ na ‘Mũrutani’ o ũmwe, nake nĩwe Kristũ. ¹¹ ũrĩa mũnene thiĩnĩ wanyu nĩatuĩkage ndungata yanyu. ¹² Nĩgũkorwo ũrĩa wotho wĩtũgagĩra nĩakanyĩhio, na ũrĩa wotho wĩnyĩhagia nĩagatũũgĩrio.

¹³ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũhin-gagĩrĩria andũ gũtoonya ũthamaki wa igũrũ, na inyuĩ-ene mũtitoonyaga, o na mũtirekaga arĩa marena gũtoonya matoonye.

(¹⁴ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũtoonyagĩrĩria nyũmba cia atumia a ndigwa, mũkamatunya indo ciao, na mũkahooyaga mahooya maraihu ma kwĩonania. Nĩ ũndũ ũcio nĩmũkaherithio makĩria ma andũ arĩa angĩ.)

¹⁵ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai hinga ici! Mũtuĩkanagia bũrũri na mũkaringa irĩa mũgĩcaria mündũ ũmwe mũmũgarũre amũrũmĩrĩre, na aamũrũmĩrĩra mũkamũtua mũrũ wa Jehanamu maita meerĩ manyu.

¹⁶ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ atongoria atumumu! Muugaga atĩrĩ, ‘Mündũ o na ũrĩkũ angĩhĩta na hekarũ, ũcio ti ũndũ; no mündũ angĩhĩta na thahabu ya hekarũ-rĩ, ũcio nĩekuohwo nĩ mwĩhĩtwa wake.’ ¹⁷ Inyuĩ atumumu aya akĩgu! Nĩ kĩĩ kinene? Nĩ thahabu iyo, kana nĩ hekarũ ĩrĩa ĩtũmaga thahabu ĩtuĩke

nyamũre? ¹⁸ Ningĩ muugaga atĩrĩ, ‘Mũndũ o na ũrikũ angĩhĩta na kīgongona-rĩ, ũcio ti ũndũ; no mũndũ angĩhĩta na kĩheo kĩa kĩa kĩa kīgongona-igũrũ, ũcio nĩekuohwo nĩ mwĩhĩtwa wake.’ ¹⁹ Inyuĩ andũ aya atumumu! Nĩ kĩa kinene? Nĩ kĩaheo kĩa, kana nĩ kīgongona kĩaheo gĩtũmaga kĩaheo kĩaheo gĩtũũke kĩaheo? ²⁰ Nĩ ũndũ ũcio, ũrĩa wĩhĩtaga na kīgongona, ehĩtaga nakĩo na akehĩta na kĩaheo gĩothe kĩaheo kĩaheo-igũrũ. ²¹ Nake ũrĩa wĩhĩtaga na hekarũ, ehĩtaga nayo na akehĩta na ũrĩa ũikaraga thĩĩnĩ wayo. ²² Nake ũrĩa wĩhĩtaga na igũrũ, ehĩtaga na gĩtĩ kĩaheo kĩaheo Ngalĩ, na akehĩta na ũrĩa ũgĩkaragĩra.

²³ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũrutaga gĩcunji gĩa ikũmi kĩa nyeni; na nĩcio terere, na bitharĩ, na thuu. No nĩmũtiganĩrie maũndũ marĩa ma bata makĩria marĩa makoniĩ watho na nĩmo kĩaheo, na kũiguanĩra tha, na wĩhokeku. Maya-rĩ, nĩmo mwagĩrĩrwo nĩ gwĩka mũtegũtiganĩria macio mangĩ. ²⁴ Inyuĩ atongoria aya atumumu! Inyuĩ mũcungaga rũmuru, no mũkameria ngamĩra.

²⁵ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũthambaga gĩkombe na mbakũri mwena wa nja, no thĩĩnĩ-rĩ, kũiyũrite ũkoroku na kwenda kwĩhũũnia. ²⁶ Wee Mũfarisai ũyũ mũtumumu! Amba ũthambie gĩkombe na mbakũri mwena wa thĩĩnĩ, nago mwena wa nja o nago nĩũgũthera.

²⁷ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũhaana mbĩrĩra hake mũnyũ mwerũ, iria cionekaga irĩ thaka mwena wa nja, no thĩĩnĩ ciyũrite mahĩndĩ ma andũ akuũ, na gĩko kĩa mĩthemba yothe. ²⁸ No taguo andũ mamuonaga mũrĩ athingu mwena wa nja, no mwena wa thĩĩnĩ mĩyũrwo nĩ ũhinga na waganu.

²⁹ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mwakagĩra anabii mbĩrĩra na mũkagemia mbĩrĩra cia arĩa athingu. ³⁰ Mũgacooka mũkoiga atĩrĩ, ‘Tũngĩarĩ muoyo hĩndĩ ya maithe maitũ-rĩ, tũtingĩagwatanĩrie nao gũita thakame ya anabii.’ ³¹ Nĩ ũndũ ũcio mũkaruta ũira wa atĩ inyuĩ mũrĩ njaro cia arĩa mooragire anabii. ³² Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, kũiyũrĩrie kĩgeri kĩa mehia ma maithe manyu ma tene.

³³ “Inyuĩ nyoka ici! Inyuĩ ciana cia ndũira! Mũgaagĩtheema atĩa gũtũrwo ciana wa gũkio Jehanamu? ³⁴ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ngũmũtũmĩra anabii, na andũ arĩa oogĩ, o na arutani. Amwe ao nĩmũkamooraga na mwambe amwe ao mũtĩ-igũrũ, na arĩa angĩ mũmahũure na iboko thĩĩnĩ wa thunagogi cianyu na mũmaingate kuuma itũũra rĩmwe nginya rĩrĩa rĩngĩ. ³⁵ Na nĩmũgagĩcookererwo nĩ thakame yothe ya andũ arĩa athingu, irĩa irĩkĩtie gũitwo gũkũ thĩ, kuuma thakame ya Habili ũrĩa warĩ mũthingu, nginya thakame ya Zekaria mũrũ wa Barakia, ũrĩa mworagĩre gatagatĩ ka Handũ-harĩa-Hatheru na kīgongona. ³⁶ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, maũndũ maya mothe nĩmagakinyĩra rũciarũ rũrũ.

³⁷ “Wee Jerusalemu, Jerusalemu, wee ũragaga anabii, na ũkahũũra arĩa matũmĩtuo kũrĩ wee na mahiga nyuguto, nĩ maita maingĩ atĩa ndanenda gũcookanĩrĩa ciana ciaku hamwe, ta ũrĩa ngũkũ icookanagĩrĩa tũcui twayo rungu rwa mathaga mayo, no ndũnjĩtikagĩra! ³⁸ Atĩrĩrĩ, nyũmba yaku itĩgitwo ikĩrite ihoorũ. ³⁹ Ngũmwĩra atĩrĩ, kuuma rĩu mũtikanyona rĩngĩ nginya rĩrĩa mũkoiga atĩrĩ, ‘Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũgũũka na rĩtwa rĩa Mwathani.’”

ciothe? Ngūmwīra atīrī na ma, gūtīrī ihiga o na rīmwe rīa maya rīgaakorwo rīrī igūrū wa rīrīa rīngī; mothe nīmakamomorwo.”

³ Na rīrīa Jesū aikarīte thī Kīrīma-inī kīa Mītamaiyū-rī, arutwo ake magīuka harī we hatarī andū angī, makīmūūria atīrī, “Ta twīre, maūndū macio mageekīka rī, na kīmenyithia gīa gūcooka gwaku na kīa mūthia wa mahinda maya nī kīrīkū?”

⁴ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Mwīmenyagīrīrei mūtikanahēenio nī mūndū o na ūrīkū. ⁵ Nīgūkorwo andū aingī nīmagooka na rīitwa rīakwa, makiugaga atīrī, ‘Nī nī nī Kristū,’ na nī makaheenia andū aingī. ⁶ Nīmūkaigua ūhoru wa mbaara, na mūhuhu ūkonī mbaara, no inyuī mūtikanamake. Maūndū ta macio no nginya mageekīka, no ithirīro ti rikinyu. ⁷ Rūrīrī nīrūgookīra rūria rūngī, na ūthamaki ūkīrīre ūria ūngī. Nīgūkaagīa ng’aragu na ithingithia kūndū na kūndū. ⁸ Maūndū macio mothe nī kīambīrīria kīa ruo ta rwa mūndū-wa-nja akīrūmwō agīe mwana.

⁹ “Nīngī nīmūkaneanwo mūnyariirwo na mūūrāgwo, na mūmenwo nī ndūrīrī ciothe nī ūndū wakwa. ¹⁰ Hīndī ūyo-rī, andū aingī nīmagatiganīria wītīkio na makunyananīre mūndū na ūria ūngī, na mamenane. ¹¹ Na anabii aingī a maheeni nīmakōimīra na nīmakaheenia andū aingī. ¹² Na tondū waganu nīukaingīha mūno-rī, wendani wa andū aingī nīūkanyīha, ¹³ no ūria ūgaakīrīrīria nginya hīndī ya ithirīro-rī, ūcio nīakahonoka. ¹⁴ Naguo ūhorō-ūyū-Mwega wa ūthamaki nīūkahunjio thī yothe ūtūike ūira kūrī ndūrīrī ciothe, na thuutha ūcio ithirīro rikinye.

¹⁵ “Nī ūndū ūcio rīrīa mūkoona ‘kīndū kīrīa kīrī thaahu na gīa kūrehe ihooru’ kīrūgamīte Handū-harīa-Hatheru, o kīrīa kīarītio na kanua ka mūnabii Danieli (ūria ūrathoma nīamenye ūhoru ūcio), ¹⁶ hīndī ūyo arīa marī Judea nīmōrīre irīma-inī. ¹⁷ Mūndū ūria ūrī nyūmba yake igūrū ndakaharūrūke atī akarute kīndū kuuma nyūmba yake. ¹⁸ Nake ūria wī mūgūnda ndagacooke mūcī kīgīra nguo ciake. ¹⁹ Kāi atumia arīa magaakorwo na nda na arīa magaakorwo makiongithia hīndī ūyo nīmagakorwo na thīina-ī! ²⁰ Hooyai nīguo gwithara kwanyu gūtikanakorwo kūrī hīndī ya heho kana mūthenya wa Thabatū. ²¹ Nīgūkorwo hīndī ūyo nīgūkagīa na mīnyamaro mīnene, itarī yoneka kuuma kīambīrīria gīa thī nginya rīu, na itakooneka rīngī. ²² Na tiga matukū macio makuhīhīro-rī, gūtīrī mūndū ūngīkaahonoka, no nī tondū wa andū arīa aamūre, matukū macio nīmagakuhīhio. ²³ Hīndī ūyo mūndū o na ūrīkū angīkamwīra atīrī, ‘Kristū arī na hahal’ kana, ‘Arī harīa!’ Mūtikanetīkie ūhoru ūcio. ²⁴ Nīgūkorwo Kristū a maheeni na anabii a maheeni nīmakeyumīria monanie morirū manene na maringe ciama, nīguo maheenie o na arīa aamūre, korwo no kūhoteke. ²⁵ Na rīrī, inyuī ndaamūmenyithia ūhoru ūcio mbere ya hīndī ūyo.

²⁶ “Nī ūndū ūcio mūndū o na ūrīkū angīkamwīra atīrī, ‘Arī werū-inī,’ mūtikanathīi kuo; kana angīmwīra, ‘Arī nyūmba thīini,’ mūtikanetīkie ūhoru ūcio. ²⁷ Nīgūkorwo o ta ūria rūheni ruumīte irathīro ruonekaga ithūiro-rī, ūguo noguo gūūka kwa Mūrū wa Mūndū gūgaakorwo kūhaana. ²⁸ Harīa hothe harī kīimba, hau nīho nderi ciūnganaga.

²⁹ “Na rīrī, o rīmwe thuutha wa mīnyamaro ya matukū macio,
 “‘rīua nīrīkagīa nduma,
 naguo mweri ūtīge kwara;
 nacio njata nīkaagīa kuuma igūrū,
 namo maahinya ma igūrū nīmakenyenyio.’

³⁰ “Hĩndĩ ĩyo kĩmenyithia kĩa Mũrũ wa Mũndũ nĩgĩkooneka kũu igũrũ, na ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ nĩigacakaya. Nĩikoona Mũrũ wa Mũndũ agũũka arĩ igũrũ rĩa matu, na arĩ na hinya na riiri mũingĩ. ³¹ Nake nĩagatũma araika ake na mũgambo mũnene wa karumbeta, nao nĩmakoongania arĩa ake aamũre moimĩte mĩena ĩna ĩrĩa yumaga rũhuho, kuuma gĩturi kĩmwe kĩa igũrũ nginya kĩrĩa kĩngĩ.

³² “Na rĩrĩ, mwĩrutei na mũkũyũ: Rĩrĩa honge ciagua ciarĩkia gũthundũka na ciaruta mathangũ-rĩ, nĩmũmenyaga atĩ hĩndĩ ya rĩũa ĩrĩ hakuhĩ. ³³ Ũguo noguo rĩrĩa mũkoona maũndũ macio mothe, mũkaamenya atĩ ihinda rĩrĩ hakuhĩ, rĩrĩ o ta mũrango-inĩ. ³⁴ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, rũciaro rũrũ rũtigaathira nginya maũndũ macio mothe mahinge. ³⁵ Igũrũ na thĩ nĩigathira, no ciugo ciakwa itigathira.

Mũthenya na Thaa Itiũĩkaine

³⁶ “Gũtirĩ mũndũ ũũĩ ũhoru wa mũthenya ũcio kana ithaa rĩu, o na araika a igũrũ matiũĩ, o na Mũriũ ndooĩ, tiga no Ithe wiki. ³⁷ O ta ũrĩa gwatarĩ matukũ-inĩ ma Nuhu, noguo gũkahaana hĩndĩ ya gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ. ³⁸ Nĩgũkorwo o ta ũrĩa gwatarĩ matukũ marĩa maarĩ mbere ya kĩguũ, andũ nĩmarĩaga na makanyua, na nĩmahikanagia na makahika, o nginya mũthenya ũrĩa Nuhu aatoonyire thabina; ³⁹ nao matiamenyire nginya rĩrĩa kĩguũ gĩokire, gĩkĩmaniina othe. Ũguo noguo gũkahaana hĩndĩ ya gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ. ⁴⁰ Hĩndĩ ĩyo arũme eerĩ magaakorwo marĩ mũgũnda; ũmwe nĩakoywo na ũrĩa ũngĩ atigwo. ⁴¹ Andũ-a-nja eerĩ magaakorwo magĩthĩa hamwe; ũmwe nĩakoywo na ũrĩa ũngĩ atigwo.

⁴² “Nĩ ũndũ ũcio, ikaragai mwĩguĩte, tondũ mũtiũĩ mũthenya ũrĩa Mwathani wanyu agooka. ⁴³ No menyai atĩrĩ, korwo mwene nyũmba nĩamenyete thaa cia ũtukũ iria mũici angĩũka, angĩaikarire eiguĩte, nyũmba yake ĩtuuo. ⁴⁴ Nĩ ũndũ ũcio o na inyuĩ no nginya mũikarage mwĩhaarĩrie, tondũ Mũrũ wa Mũndũ agooka ithaa rĩrĩa mũtamwĩrĩgĩrĩre.

⁴⁵ “Nĩngĩ-rĩ, ndungata ya kwĩhokeka na njũgĩ nĩrĩkũ, ĩrĩa mwathi wayo angĩlhokera kũroraga ndungata iria ingĩ cia nyũmba yake, na ĩciheage irio ihinda rĩrĩa riagĩrĩre? ⁴⁶ Kaĩ nĩũgaakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata ĩyo, rĩrĩa mwathi wayo agooka akore ĩgĩka o ũguo-ĩ! ⁴⁷ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩakamĩlhokera indo ciake ciothe. ⁴⁸ No rĩrĩ, ndungata ĩyo ĩngĩkorwo nĩ njaganu, na ĩire na ngoro atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa nĩegũikara ihinda iriaya atacookete,’ ⁴⁹ na ĩkĩambĩrĩrie kũhũura ndungata iria ingĩ, na kũrĩa na kũnyua hamwe na arĩũ. ⁵⁰ Mwathi wa ndungata ĩyo agooka mũthenya ũrĩa ĩtamwĩrĩgĩrĩre, na ithaa rĩrĩa ĩtooĩ. ⁵¹ Nake nĩakamĩherithia mũno, na amũkie hamwe na andũ arĩa hinga, kũrĩa gũgaakorwo na kĩrĩro na kũhagarania magego.

25

Ngerekano ya Airĩtu Ikũmi

¹ “Hĩndĩ ĩyo-rĩ, ũthamaki wa igũrũ ũkaahaananio na airĩtu ikũmi arĩa mooire matawa mao, makiumagara nĩguo magatũnge mũhikania. ² Atano ao maarĩ akĩngu, na atano maarĩ oogĩ. ³ Acio akĩngu nĩmakuuire matawa mao, no matiakuuire maguta. ⁴ No rĩrĩ, acio oogĩ, nĩmakuuire maguta na cuba, o hamwe na matawa mao. ⁵ Na rĩrĩ, Mũhikania nĩaikarire angĩgooka, na othe magĩcũnga, magĩkoma.

⁶ “Na ũtukũ gatagatĩ gũkianĩrĩrwo atĩrĩ: ‘Mũhikania nĩ mũũku! Umai mũkamũtũnge!’

⁷ “Hĩndi ĩyo airĩtu othe magĩũkĩra, magĩthondeka matawa mao. ⁸ Acio akĩĩgu makĩĩra acio oogĩ atĩrĩ, ‘Tũgaĩrei maguta manyu tondũ; matawa maitũ nĩmarahora.’

⁹ “No acio oogĩ makĩmacookeria atĩrĩ, ‘Aca, matingĩtũigana na mamũigane. Handũ ha ũguo-rĩ, thiĩ kũrĩ arĩa mendagia maguta mũkegũrĩre manyu.’

¹⁰ “No rĩrĩa maarĩ njĩra-inĩ magĩthĩĩ kũgũra maguta-rĩ, mũhikania agĩkinya. Airĩtu arĩa mehaarĩrie magĩtoonya kĩhikania-inĩ hamwe na mũhikania. Naguo mũrango ũkĩhingwo.

¹¹ “Thuutha ũcio airĩtu acio angĩ o nao magĩũka. Makiuga atĩrĩ, ‘Mwathani! Mwathani! Tũhingũrĩre mũrango!’

¹² “Nowe agĩcookia atĩrĩ, ‘Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, niĩ ndimũũĩ.’

¹³ “Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mwĩhũgagei, tondũ mũtiũĩ mũthenya kana thaa.

Ngerekano ya Taranda

¹⁴ “Nĩngĩ, ũthamaki wa igũrũ ũkaahaanania na mũndũ wathiiaga rũgendo, nake agĩĩta ndungata ciake, agĩciĩhokera indo ciake. ¹⁵ Akĩnengera ĩmwe yacio taranda ithano cia mbeeca, na ĩngĩ taranda igĩrĩ, na ĩrĩa ĩngĩ taranda ĩmwe, o ndungata kũringana na ũhoti wayo. Agĩcooka agĩthĩĩ rũgendo. ¹⁶ Ndungata ĩrĩa yaneetwo taranda ithano igĩthĩĩ o ĩhĩndi ĩyo, ikĩonjorithia mbeeca ciayo, na ikĩona uumithio wa taranda ĩngĩ ithano. ¹⁷ O nayo ĩrĩa yaheetwo taranda igĩrĩ ikĩonjorithia ikĩona uumithio wa ĩngĩ igĩrĩ. ¹⁸ No ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda ĩmwe igĩthĩĩ, ikĩenja irima, ikĩhitha mbeeca cia mwathi wayo.

¹⁹ “Thuutha wa ihinda iraaya, mwathi wa ndungata icio nĩacookire na agĩciĩta nĩguo iheane ũhoru wa mathabu ma mbeeca ciake. ²⁰ Ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda ithano ikĩrehe ĩngĩ ithano, ikiuga atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa, waheire taranda ithano. Atĩrĩrĩ, nĩthũkũmĩte ĩngĩ ithano.’

²¹ “Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Nĩwĩkĩte wega, wee ndungata ĩno njega na ya kwĩhokeka! Nĩtũũkĩte mwĩhokeku harĩ indo nini; nĩngũgũtua mũrori wa indo nyingĩ. Ũka ũtoonye gĩkeno-inĩ kĩa mwathi waku!’

²² “Ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda igĩrĩ o nayo igĩũka. Ikiuga atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa waheire taranda igĩrĩ! Atĩrĩrĩ, nĩthũkũmĩte ĩngĩ igĩrĩ.’

²³ “Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Nĩwĩkĩte wega, wee ndungata ĩno njega na ya kwĩhokeka! Nĩtũũkĩte mwĩhokeku harĩ indo nini; nĩ ngũgũtua mũrori wa indo nyingĩ. Ũka ũtoonye gĩkeno-inĩ kĩa Mwathi waku!’

²⁴ “Nayo ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda ĩmwe o nayo igĩũka. Ikiuga atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa, nĩ ndooĩ atĩ wee wĩ mũndũ mwĩ, ũgethaga kũrĩa ũtahandĩte, na ũkongania kũrĩa ũtaahandire mbeũ. ²⁵ Nĩ ũndũ ũcio nĩndetigĩrĩre, ngĩthĩĩ ngĩhitha taranda yaku thĩ. Atĩrĩrĩ, ĩno no ĩrĩa yaku ndagũcookeria.’

²⁶ “Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Wee ndungata ĩno njaganu na ngũũtaru! Ũguo nĩ wooĩ atĩ ngethaga kũrĩa itaahandĩte, na ngongania kũrĩa itaahurĩte mbeũ? ²⁷ Gũkĩrĩ ũguo-rĩ, wagĩrĩrwo nĩ kũiga mbeeca ciakwa bengi, na ndacooka-rĩ, nĩngĩacookerio mbeeca ciakwa irĩ hamwe na uumithio wacio.

²⁸ “Nĩ ũndũ ũcio, mĩtunyei taranda ĩyo, mũmĩnengere ũrĩa ũrĩ na taranda ikũmi. ²⁹ Nĩgũkorwo mũndũ o wotho ũrĩ na indo nĩwe ũkoongererwo ĩngĩ nyingĩ na akĩrĩrĩrio. Nake ũrĩa ũtarĩ, o na kĩrĩa arĩ nakĩo nĩagatuunywo. ³⁰ Oyai ndungata ĩyo ĩtarĩ bata mũmĩkie nja kũu nduma-inĩ, kũrĩa gũgaakorwo kĩrĩro na kũhagarania magego.’

Ng'ondũ na Mbũri

³¹ “Hĩndi ĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ agooka arĩ na riiri wake, na araika othe marĩ hamwe nake, nĩagaikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene na kĩrĩ riiri wa igũrũ. ³² Ndũrĩrĩ

ciothe nīgacookanīrīrio mbere yake, nake nīakamūrania andū kuuma kūrī arīa angī, o ta ūrīa mūrīithi aamūranagia ng’ondū na mbūrī. ³³ Nīakaiga ng’ondū mwena wake wa ūrīo, na mbūrī aciige mwena wake wa ūmotho.

³⁴ “Nīngī Mūthamaki nīakeera arīa marī mwena wake wa ūrīo atīrī, ‘Ūkai, inyuī mūrathimītūo nī Baba; oyai igai rīa ūthamaki ūrīa mwathondekeirwo kuuma rīrīa thī yombirwo. ³⁵ Nīgūkorwo ndaarī mūhūūtu mūkīihe gīa kūrīa, na ndaarī mūnyootu mūkīihe gīa kūnyua, na ndaarī mūgeni mūkīinyiita ūgeni, ³⁶ na ndaarī njaga mūkīihe nguo, na ndaarī mūrūaru na inyuī mūkīimenyerera, o na ndaarī njeera na mūgīuka kūndora.’

³⁷ “Hīndī iyo arīa athingu nīmakamūcookeria mamūūrie atīrī, ‘Mwathani, nī rī twakuonire ūrī mūhūūtu tūgīkūhe gīa kūrīa, kana ūrī mūnyootu tūgīkūhe gīa kūnyua? ³⁸ Na nī rī twakuonire ūrī mūgeni tūgīkūnyiita ūgeni, kana ūrī njaga tūgīkūhe nguo? ³⁹ O na nī rī twakuonire ūrī mūrūaru kana ūrī njeera na tūgīuka gūkūrora?’

⁴⁰ “Nake Mūthamaki nīagacookia, ameere atīrī, ‘Ngūmwīra atīrī na ma, ūndū wothē mwekīire ariū a Baba o na arīa anini mūno, nī nī mwekīire.’

⁴¹ “Nīngī nīakeera arīa marī mwena wake wa ūmotho atīrī, ‘Njeherera, inyuī mūrūmītūo, mūthīi mwaki-inī wa tene na tene ūrīa ūthondekeirwo mūcukani na araika ake. ⁴² Nīgūkorwo ndaarī mūhūūtu na mūtīaheire gīa kūrīa, na ndaarī mūnyootu na mūtīaheire gīa kūnyua, ⁴³ na ndaarī mūgeni na mūtīanyīitire ūgeni, ndaarī njaga na mūtīaheire nguo, ndaarī mūrūaru na ndaarī njeera na mūtīokire kūnyona.’

⁴⁴ “Nao nīmagacookia, mamūūrie atīrī, ‘Mwathani, nī rī twakuonire ūrī mūhūūtu, kana ūrī mūnyootu, kana ūrī mūgeni, kana ūrī njaga, kana ūrī mūrūaru, o na kana ūrī njeera na tūtīagūteithire?’

⁴⁵ “Nake nīakamacookeria atīrī, ‘Ngūmwīra atīrī na ma, ūndū o wothē mūteekire ūmwe wa aya anini mūno, nī nī mūteekīire.’

⁴⁶ “Hīndī iyo nīmagathiī kūrīa andū maherithagio tene na tene, no arīa athingu mathīi muoyo-inī wa tene na tene.”

26

Gūciirīa Kūūrāga Jesū

¹ Rīrīa Jesū aarīkirie kuuga maūndū macio mothe-rī, akīra arutwo ake atīrī, ² “O ta ūrīa mūūī, Gīathī kīa Bathaka gītigairie matukū meerī gīkinye, nake Mūrū wa Mūndū nīakaneanwo nīgeetha aambwo mūtī-igūrū.”

³ Hīndī iyo athīnjīri-Ngai arīa anene na athuuri a kīrīndī makīgomana kwa mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene, wetagwo Kaiāfa, ⁴ nīguo maciire ūrīa mangīnyīitithia Jesū na njīra ya wara, na mamūūrāgithie. ⁵ No makiuga atīrī, “Tūtīngīmūnyīita hīndī ya Gīathī, nīguo andū matikarute haaro.”

Jesū Gūtīrīrio Maguta Bethania

⁶ Na rīrī, hīndī īmwe Jesū aarī Bethania, mūciī wa mūndū wetagwo Simoni ūrīa warī na mūrīmū wa mangū, ⁷ na mūndū-wa-nja warī na cuba ya maguta ma goro mūno na manungi wega, agīuka kūrī Jesū, akīmūtīrīria maguta mūtwe arī metha-inī akīrīa.

⁸ Rīrīa arutwo moonire ūguo, makīrakara, makīūrania atīrī, “Ūitangi ūyū nī wakī? ⁹ Maguta macio manungi wega nīmangīendio goro na mbeeca icio iheo athīni.”

¹⁰ Nake Jesū aamenya ūguo, akīmooria atīrī, “Mūrathūnia mūndū-wa-nja ūyū nīkī? We nīanjika ūndū mwega. ¹¹ Arīa athīni mūrīkoragwo nao hīndī ciothe, no nī-rī, mūtīrīkoragwo na nī hīndī ciothe. ¹² Hīndī rīra aitīrīrie mwīrī

wakwa maguta macio manungi wega, eekire ũguo nĩgeetha aathagathage ũria ngaathikwo. ¹³ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, kũria guothe Ũhoru-ũyũ-Mwega ũkaahunjio thĩinĩ wa thĩ yothe-rĩ, ũndũ ũcio eeka nĩũkeeragwo andũ nĩgeetha aririkanagwo.”

Judasi Gwĩtikĩra Gũkunyaĩra Jesũ

¹⁴ Hĩndĩ ĩyo ũmwe wa acio ikũmi na eerĩ, ũrĩa wetagwo Judasi Mũsikariota, agĩthĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, ¹⁵ akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩ mũkũũhe ingĩmũneana kũrĩ inyuĩ?” Nao makĩmũtarĩra icunjĩ cia betha mĩrongo ĩtatũ, makĩmũnengera. ¹⁶ Kuuma hĩndĩ ĩyo Judasi akĩambĩrĩria gũcaria mweke wa kũmũneana.

Gĩathĩ kĩa Bathaka

¹⁷ Mũthenya wa mbere wa kwambĩrĩria kũrĩa Mĩgate ĩrĩa ĩtarĩ Mũkĩre Ndawa ya Kũmbia-rĩ, arutwo magĩthĩ kũrĩ Jesũ makĩmũũria atĩrĩ, “Ũkwenda tũkahaarĩrie irio cia Bathaka kũ?”

¹⁸ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Thĩĩ itũũra-inĩ kũrĩ mũndũ mũna mũmwĩre atĩrĩ, ‘Mũrutani oiga atĩrĩ: Ihinda rĩakwa rĩrĩa rĩtuĩtwo rĩrĩ hakuhĩ. Ngũrĩra irio cia Bathaka nyũmba gwaku tũrĩ na arutwo akwa.’” ¹⁹ Nĩ ũndũ ũcio arutwo magĩka o ũrĩa Jesũ aamathĩte, na makĩhaarĩria irio cia Bathaka.

²⁰ Gwakinya hwaĩ-inĩ-rĩ, Jesũ agĩkara metha-inĩ ya irio hamwe na arutwo ake acio ikũmi na eerĩ. ²¹ Na rĩrĩa maarĩaga, akiuga atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũmwe wanyu nĩekũgunyanĩra.”

²² Nao makĩnyĩtwo nĩ kĩa mũno, makĩambĩrĩria kũmũũria o mũndũ atĩrĩ, “Mwathani, ti-itherũ nĩ nĩ?”

²³ Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ũrĩa waikanĩria guoko na nĩ mbakũri-inĩ nĩwe ũrĩgunyanĩra. ²⁴ Mũrũ wa Mũndũ nĩegũthĩ o ta ũrĩa ũhoru wake wandikĩtwo. No mũndũ ũrĩa ũgũkunyaĩra Mũrũ wa Mũndũ kaĩ arĩ na haaro-ĩ! Nĩ kaba mũndũ ũcio atangĩaciarĩwo.”

²⁵ Hĩndĩ ĩyo Judasi, ũrĩa mũmũkunyaĩri, akiuga atĩrĩ, “Rabii, ti-itherũ nĩ nĩ?”

Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Iĩ, nĩwe.”

²⁶ Na rĩrĩa maarĩaga, Jesũ akĩoya mũgate, agĩcookia ngaatho, akĩwenyũranga, akihe arutwo ake, akĩmeera atĩrĩ, “Oyai mũrĩe; ũyũ nĩ mwĩrĩ wakwa.”

²⁷ Agĩcooka akĩoya gĩkombe, agĩcookia ngaatho, akĩmanengera, akĩmeera atĩrĩ, “Nyuanĩrai inyuothe. ²⁸ ĩno nĩyo thakame yakwa ya kĩrĩkanĩro, ĩrĩa ĩgũitwo nĩ ũndũ wa andũ aingĩ nĩ ũndũ wa kũrekanĩrwo kwa mehia. ²⁹ Ngũmwĩra atĩrĩ, ndikũnyua rĩngĩ ndibei ya maciaro ma mũthabibũ kuuma rĩu nginya mũthenya ũrĩa ngaamĩnyuanĩra na inyuĩ ĩrĩ njerũ ũthamaki-inĩ wa Baba.”

³⁰ Na maarĩkia kũina rwĩmbo-rĩ, makiumagara magĩthĩ Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ.

Jesũ Kuuga ũrĩa Petero Akaamũkaana

³¹ Nĩngĩ Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ũtukũ wa ũmũthĩ inyuothe nĩmũrĩndirika nĩgũkorwo nĩ kwandikĩtwo atĩrĩ:

“‘Nĩngaringa mũrĩthi,
nacio ng’ondũ cia rũũru ihurunjũke.’

³² No ndariũkio-rĩ, nĩngamũtongoria gũthĩ Galili.”

³³ No Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “O na arĩa angĩ othe mangĩgũtirika, nĩ ndigagũtirika.”

³⁴ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, ũmũthĩ, ũtukũ o ũyũ ngũkũ itanakũga, ũrĩkorwo ũngaanĩte maita matatũ.”

³⁵ No Petero akiuga atĩrĩ, “O na angĩkorwo nĩgũkua ndikuanĩra nawe, nĩ ndingĩgũkaana.” Nao arutwo arĩa angĩ othe makiuga o ũguo.

Mũgũnda wa Gethisemane

³⁶ Ningĩ Jesũ agĩcooka agĩthiĩ na arutwo ake handũ heetagwo Gethisemane, akĩmeera atĩrĩ, “Ikarai haha, na nĩ thĩi haarĩa ngahooe.” ³⁷ Agĩthiĩ na Petero, na ariũ arĩa eerĩ a Zebedi, nake akĩambĩrĩria kũigua kĩa na gũthĩnĩka ngoro. ³⁸ Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ngoro yakwa ĩrĩ na kĩa mũno, o hakuĩ gũkua. Ikarai haha mwĩguĩte hamwe na nĩi.”

³⁹ Agĩthiĩathia, agĩturumithia ũthiũ thĩ, akĩhooya, akiuga atĩrĩ, “Baba, kũngĩhoteka-rĩ, njehereria gĩkombe gĩkĩ. No ti ũrĩa nĩ ngwenda, no nĩ ũrĩa wee ũkwenda.”

⁴⁰ Hĩndĩ ĩyo agĩcooka kũrĩ arutwo ake, agĩkora makomete, akĩũria Petero atĩrĩ, “Mũtingĩhota gũikara ithaa rĩmwe mwĩguĩte hamwe na nĩi? ⁴¹ Mwĩhũgei na mũhooe nĩguo mĩtikagwe magerio-inĩ. Ngoro nĩyenda, no mwĩrĩ ndũrĩ na hinya.”

⁴² Jesũ agĩthiĩ riita rĩa keerĩ, akĩhooya, akiuga atĩrĩ, “Baba, angĩkorwo gũtingĩhoteka njehereria gĩkombe gĩkĩ itakĩnyũĩrĩre-rĩ, wendi waku ũrohingio.”

⁴³ Aacooka rĩngĩ akĩmakora makomete, tondũ nĩmahĩtĩtwo nĩ toro. ⁴⁴ Nĩ ũndũ ũcio akĩmatiga, agĩthiĩ, akĩhooya rĩngĩ riita rĩa gatatũ, akiuga ciugo o ro ĩcio.

⁴⁵ Ningĩ agĩcooka kũrĩ arutwo akĩmooria atĩrĩ, “O na rĩu mũrĩ o toro mũhurũkite? Atĩrĩrĩ, ihinda rĩ hakuĩ, na Mũrũ wa Mũndũ nĩakunyanĩrwo moko-inĩ ma andũ ehia. ⁴⁶ Ūkĩrai, tũthiĩ! Ūrĩa ũkũngunyanĩra nĩarookal!”

Jesũ Kũnyiitwo

⁴⁷ O akĩaragia-rĩ, Judasi, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, agĩkinya. Ookire na gĩkundi kĩnene kĩa andũ, marĩ na hiũ cia njora na njũgũma, matũmĩtwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a kĩa. ⁴⁸ Na rĩrĩ, ũcio wamũkunyanĩre nĩamaheete kĩmenyithia gĩkĩ: “Ūrĩa ndĩmumunya, ũcio nĩwe, mũnyiitei.” ⁴⁹ Nake Judasi agĩthiĩ harĩ Jesũ o rĩmwe, akĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii, ũrĩ mũhorol!” na akĩmũmumunya.

⁵⁰ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũrata wakwa, ĩka ũrĩa ũũkire gwĩka.”

Nao andũ acio makĩmũguthũkĩra, makĩmũnyiita. ⁵¹ Na rĩrĩ, mũndũ ũmwe wa arĩa maarĩ na Jesũ agĩcomora rũhiũ rwake rwa njora, agĩtinia gũtũ kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene.

⁵² Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Cookia rũhiũ rwaku njora nĩgũkorwo arĩa othe macomoraga rũhiũ makaaniinwo na rũhiũ. ⁵³ Kana ũgwĩciiria ndingĩhota kũhooya Baba, na o rĩmwe andũmĩre araika makĩria ya mbũtũ ikũmi na igĩrĩ? ⁵⁴ No rĩrĩ, Maandiko mangĩkihingia atĩa marĩa moigĩte atĩ ũndũ ũyũ no nginya ũhinge na njĩra ĩno?”

⁵⁵ Hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩũria kĩrĩndĩ kũ atĩrĩ, “Kaĩ ndĩ mũtongoria wa akararia a watho, atĩ nĩkĩo muoka mũũnyiite mũrĩ na hiũ cia njora na njũgũma? O mũthenya ndĩrakoragwo hekarũ-inĩ ngĩrutana, na mũtingĩnyiita. ⁵⁶ No ũndũ ũyũ wotho wĩkĩĩte nĩguo ũhoro ũrĩa waandĩkitwo nĩ anabii ũhinge.” Nao arutwo othe makĩmũtiganĩria, makĩũra.

Jesũ Gũtwarwo Kĩama-inĩ kĩa Ayahudi

⁵⁷ Nao acio maanyiitire Jesũ makĩmũtwara gwa Kaiafa, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, kũria arutani a watho na athuuri moonganĩte. ⁵⁸ Nowe Petero

akīmūrūmīrīra arī haraaya, o nginya agikinya nja ya kwa mūthīnjīri-Ngai ūcio mūnene. Agītoonya agīkarania na arangīri nīguo amenye ūrīa ūhorō ūgūthīi.

⁵⁹ Na rīrī, athīnjīri-Ngai arīa anene na Kīama kīrīa Kīnene gīothe nī-macarīrīrie ūira wa maheeni nīguo mamūūrāgithie. ⁶⁰ No makīaga ūira ta ūcio, o na gūkorwo andū aingī nīmarutīte ūira wa maheeni.

Thuutha-inī andū eerī makīrūgama, ⁶¹ makiuga atīrī, “Mūndū ūyū nīoigire atīrī, ‘No hote gūtharia hekarū ya Ngai, na ndīmīake rīngī na mīthenya ītatū.’”

⁶² Nīngī mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene akīrūgama, akīūria Jesū atīrī, “Kaī wee ūtarī na ūndū ūgūtūcookeria? Nī ūhorō ūrīkū ūyū ūrathītangīrwo?” ⁶³ No Jesū agīkira ki.

Mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene akīmūwīra atīrī, “Ndakwīhītithia na Ngai ūrīa wī muoyo: Twīre kana wee nīwe Kristū, Mūrū wa Ngai.”

⁶⁴ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Tī, wee nīwoiga, no ngūmwīra atīrī, inyuī inyuothe nīmūkona Mūrū wa Mūndū aikarīte guoko-inī kwa ūrīo kwa ūrīa-ūrī-Hinya, agīka arī igūrū rīa matu.”

⁶⁵ Hīndī tīyo mūthīnjīri-Ngai ūcio mūnene agītembūranga nguo ciake, akīuga atīrī, “Nīaruma Ngai! Tūgūkībatarīo nī aira angī aakī? Atīrīrī, inyuī nīmweiguīra akīruma Ngai. ⁶⁶ Mūgwīciiria atīa?”

Magīcookia atīrī, “Aagīrīrwo nī kūūrāgwo.”

⁶⁷ Magīcooka makīmūtuīra mata ūthīū, na makīmūhūūra na ngundi. Angī makīmūhūūra na hī, ⁶⁸ makīmūwīra atīrī, “Wee Kristū, tūrathīre ūhorō ūtwīre, nūū wakūgūtha!”

Petero Gūkaana Jesū

⁶⁹ Na rīrī, Petero aikarīte nja, nake mūrīrītu warī ndungata akīmūkora, akīmūwīra atīrī, “O nawe uuma hamwe na Jesū ūcio wa Galīli.”

⁷⁰ Nowe agīkaana ūhorō ūcio mbere yao othe, akiuga atīrī, “Nīī ndiūī ūrīa ūroiga.”

⁷¹ Nīngī akīumagara, agīthīī kīhīngo-inī, harīa mūrīrītu ūngī aamuonire, akīira andū arīa maarī hau atīrī, “Mūndū ūyū moima na Jesū wa Nazarethī.”

⁷² Agīkaana ūhorō ūcio o rīngī, na akīhīta, akiuga atīrī, “Nīī ndiūī mūndū ūcio!”

⁷³ Thuutha wa kahinda kanini, arīa maarūgamīte hau magīthīī harī Petero, makīmūwīra atīrī, “Tī-itherū wee ūrī ūmwe wao, tondū mwarīrie waku nīūrakumbūra.”

⁷⁴ Nake akīambīrīria kwīhīta, akiuga atīrī, “Nīī mūndū ūcio ndīmūūī!”

Kahinda o kau ngūkū īgīkūga. ⁷⁵ Nake Petero akīrīrikana ūhorō ūrīa Jesū aamwīrīte atīrī, “Ngūkū ītanakūga, ūrīkorwo ūngaanīte maita matatū.” Akīuma nja, akīrīra mūno.

27

Judasi Kwīta

¹ Na rīrī, rūciinī tene, athīnjīri-Ngai arīa anene othe na athuuri a andū makīguithania atī matuīre Jesū kūūrāgwo. ² Makīmūoha na mīnyororo; makīmūruta kūu, makīmūtware kūrī Pilato, ūrīa warī barūthi.

³ Rīrīa Judasi, ūcio wamūkunyañire oonire atī Jesū nīatuīrwo gūkua-rī, akīrīra na agīcookeria athīnjīri-Ngai arīa anene na athuuri mbeeca icio cia betha mīrongo ītatū. ⁴ Akiuga atīrī, “Nīnjīhītīe, nīgūkorwo nīngunyañire thakame ītarī na mahītīa.”

Nao makīmūcookeria makīmūūria atīrī, “Ūcio ūkīrī ūhorō wītū? Ūcio nī ūhorō waku.”

⁵ Nĩ ūndũ ūcio Judasi agĩkania mbeeca icio thĩinĩ wa hekarũ, agĩthiira. Agĩcooka agĩthĩ akĩĩta.

⁶ Athĩnjĩri-Ngai acio anene makĩoya mbeeca icio makiuga atĩrĩ, “Kũiga mbeeca ici kĩgĩina-inĩ nĩ kuuna watho, nĩgũkorwo nĩ mbeeca cia thakame.” ⁷ Nĩ ūndũ ūcio makĩguithania mahũthĩre mbeeca icio na kũgũra gĩthaka kĩrĩa kĩa mũũmbi nyũngũ gĩtuĩke gĩa gũthikagwo ageni. ⁸ Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga gĩthaka kĩu gĩtũwo Gĩthaka gĩa Thakame nginya ūmũthĩ. ⁹ Hĩndĩ iyo nĩguo ūhoru ūrĩa waarĩtio nĩ Jeremia ūrĩa Mũnabii wahingire, rĩrĩa oigire atĩrĩ: “Nao nĩmoire icunji icio mĩrongo itatũ cia betha, thogora ūrĩa andũ a Isiraeli maatuĩte wa kũmũgũra, ¹⁰ nao magĩchũthĩra na kũgũra gĩthaka kĩa mũũmbi nyũngũ, o ta ūrĩa Mwathani aanjathire gwĩkwo.”

Jesũ Mbere ya Pilato

¹¹ Na rĩrĩ, Jesũ akĩrũgama mbere ya barũthi, nake barũthi ūcio akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe Mũthamaki wa Ayahudi?”

Jesũ agĩcookia atĩrĩ. “Ĩĩ, wee nĩwoiga.”

¹² No rĩrĩa aathitangĩrwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri, ndarĩ ūndũ aacookirie. ¹³ Nĩ ūndũ ūcio Pilato akĩmũũria atĩrĩ, “Kaĩ ūtaragwa ūira wa maũndũ marĩa maragũthitangĩra?” ¹⁴ Nowe Jesũ ndaigana gũcookia ūndũ o na ūmwe wa macio; nake barũthi akĩgega mũno.

¹⁵ Na rĩrĩ, hĩndĩ ya Gĩathĩ kĩa Bathaka, barũthi ūcio nĩamenyerete kuohora mũndũ ūmwe wa arĩa oohe, o ūrĩa kĩrĩndĩ kĩngĩathuurire. ¹⁶ Hĩndĩ iyo nĩ maarĩ na mũndũ kĩmaramari wohetwo na woĩkaine mũno, wetagwo Baraba. ¹⁷ Nĩ ūndũ ūcio, hĩndĩ irĩa kĩrĩndĩ kiagomanire, Pilato agĩkĩũria atĩrĩ, “Nũũ mũkwenda ndĩmuohore; nĩ Baraba, kana nĩ Jesũ ūrĩa wĩtagwo Kristũ?” ¹⁸ Nĩgũkorwo we nĩamenyaga atĩ maatwarĩte Jesũ kũrĩ we nĩ ūndũ wa ūiru.

¹⁹ Na hĩndĩ iyo Pilato aikarĩire gĩtĩ gĩa ciira, mũtumia wake akĩmũtũmĩra mũndũ, akĩmwĩra atĩrĩ: “Ndũkae gwĩka mũndũ ūcio ūndũ tondũ ndarĩ na mahĩtia, nĩgũkorwo ūmũthĩ nĩthĩnĩtio nĩ kiroto mũno nĩ ūndũ wake.”

²⁰ No rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri makĩringĩrĩria kĩrĩndĩ gĩtie Baraba, nake Jesũ ooragwo.

²¹ Barũthi ūcio akĩmooria atĩrĩ, “Andũ aya eerĩ nĩ ūrĩkũ mũkwenda ndĩmuohore?”

Nao makiuga atĩrĩ, “Tũkwenda Baraba.”

²² Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Ngũgĩka atĩa na Jesũ ūyũ wĩtagwo Kristũ?”

Othe magĩcookia atĩrĩ, “Mwambe mũtĩ-igũrũ.”

²³ Nake Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Nĩkĩ? Nĩ ngero irĩkũ agerete?”

Nao magĩkĩrĩria kwanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, “Mwambe mũtĩ-igũrũ!”

²⁴ Rĩrĩa Pilato oonire atĩ matiraiguithania, na akĩona atĩ nĩ ngũĩ yambagĩrĩria-rĩ, akĩoya maaĩ, agĩthamba moko hau mbere ya kĩrĩndĩ, akiuga atĩrĩ, “Nĩ ndikoorio thakame ya mũndũ ūyũ ūtarĩ na mahĩtia. Ūcio nĩ ūhoru wanyu!”

²⁵ Nao andũ acio othe magĩcookia atĩrĩ, “Thakame yake ĩrotũcookerera hamwe na ciana ciitũ!”

²⁶ Pilato akĩmohorera Baraba. No akĩhũũrithia Jesũ iboko, agĩcooka akĩmũneana akaambwo mũtĩ-igũrũ.

Thigari Kũnyũrũria Jesũ

²⁷ Ningĩ thigari cia barũthi cigĩtwara Jesũ thĩinĩ wa gĩkaro kĩa barũthi, nacio cigĩcookanĩrĩria mbũtũ yotha ya thigari, cikĩmũrigiicĩria. ²⁸ Cikĩmũruta nguo ciake, cikĩmũhumba nguo ndune, ²⁹ cigĩcooka cigĩtuma thũmbĩ ya mĩigua, cikĩmwikira mũtwe. Cikĩmũnengera kamũrangi guoko-inĩ gwake kwa ūrĩo,

cikimūturīria ndu, na cikimūnyūrūria, cikiuga atīrī, “Wī mūhorō, mūthamaki wa Ayahudi!” ³⁰ Cikimūtuīra mata, cikioya kamūrangi kau, na cikimūhūura nako mūtwe. ³¹ Ciarīkia kūmūnyūrūria, cikimūruta nguo iyo, na cikimūhumba nguo ciake mwene. Cigīcooka cikimūmagaria cikamwambe mūtī-igūrū.

Kwambwo kwa Jesū Mūtī-Igūrū

³² Na hīndī īrīa moimagaraga-rī, magīcemanīa na mūdū woimīte Kurene, wetagwo Simoni, nacio thigari cikimūkuuithia mūtharaba ūcio na hinya. ³³ Magīthīī, magīkinya handū heetagwo Gologotha (ūguo nī kuuga Handū hahaana ta Ihīndī rīa Mūtwe). ³⁴ Nacio cikihe Jesū ndibei anyue, itukanītio na kīndū kīrūrū ta maaī ma nyongo; no aamīcama akīrega kūmīnyua. ³⁵ Ciarīkia kūmwamba mūtī-igūrū, cikīgayana nguo ciake na njīra ya gūcicuukīra mītī. ³⁶ Nacio cigīikara thī hau, cikimūrangīra. ³⁷ Na hau igūrū rīa mūtwe wake, nīhandīkītwo maūdū marīa aathitangīrwo, atīrī: ŪYŪ NĪWE JESŪ, MŪTHAMAKI WA AYAHUDI. ³⁸ Na rīrī, atunyani eerī nīmambirwo mītī-igūrū hamwe nake, ūmwe mwena wake wa ūrīo, na ūcio ūngī mwena wake wa ūmotho. ³⁹ Nao andū arīa maahītūkagīra hau makamūrūmaga, makīinagia mītwe yao, ⁴⁰ makiugaga atīrī, “Wee ūngīratharīrie hekarū na ūcooke ūmīake na mīthenya itatū-rī, kīlīhonokie! Harūrūka uume mūtharaba-inī, aakorwo wee nīwe Mūrū wa Ngai!”

⁴¹ O ūndū ūmwe athīnjīri-Ngai arīa anene, na arutani a watho, na athuuri o nao makimūnyūrūria. ⁴² Makiuga atīrī, “Nīarahonokagia andū arīa angī, no ndangīhota kwīhonokia we mwene! Nīwe Mūthamaki wa Isiraeli! Nīakīume rīu mūtharaba-inī, na ithuī nītūkūmwītīkia. ⁴³ Nīehokete Ngai, nīakīmūhonokie rīu aakorwo nīamwendete, nīgūkorwo oigire atīrī, ‘Nīī ndī Mūrū wa Ngai.’” ⁴⁴ O na atunyani arīa maambanīirio hamwe nake o nao makimūrūma.

Gūkua kwa Jesū

⁴⁵ Na rīrī, kuuma thaa thita cia mūthenya nginya thaa kenda būrūrī wothe ūkīgīa nduma. ⁴⁶ Na ta thaa kenda Jesū akīgūthūka na mūgambo mūnene, akiuga atīrī, “Eli, Eli, lama sabakithani?” (Ūguo nī kuuga, “Ngai wakwa, Ngai wakwa, ūndiganīirie nīkī?”)

⁴⁷ Nao andū amwe a arīa maarūngīī hau rīrīa maiguire ūguo, makiuga atīrī, “Areeta Elija.”

⁴⁸ Na o rīmwe, ūmwe wao agīteng’era akīoya thibūnji. Akīmītobokia thiki-inī, akīmīthecerera kamūrangi-inī, akīhe Jesū anyue. ⁴⁹ Arīa angī nao makiuga atīrī, “Tiganai nake. Nītūkuona kana Elija nīegūka kūmūhonokia.”

⁵⁰ Nake Jesū akīgūthūka rīngī na mūgambo mūnene, agītuikana.

⁵¹ Na rīrī, ihinda o rīu gītambaya kīa hekarū gīgīatūkana icunjī igīrī kuuma igūrū nginya thī. Nayo thī igīthingitha, nacio ndwaro cia mahiga igīatūkana. ⁵² Mbīrīra nacio ikīhingūka, nao andū aingī arīa atheru arīa maarīkītīe gūkua makīrīūka, ⁵³ makīuma thīnī wa mbīrīra. Na thuutha wa kūrīūka kwa Jesū, magīthī itūūra rīu inene iheru, na makīmīrīra andū aingī.

⁵⁴ Rīrīa mūnene-wa-thigari-igana na arīa maarī nake makīrangīra Jesū moonire gīthingithia na maūdū mothe marīa meekīkire-rī, makīnyīitwo nī guoya, makīanīrīra, makiuga atīrī, “Ti-itherū mūdū ūyū oima Mūrū wa Ngai!”

⁵⁵ Na nī haarī andū-a-nja aingī meeroragīra marī o haraaya. Maarūmīrīire Jesū kuuma Galili nīguo mamūtungatagīre. ⁵⁶ Thīnī wao haarī Mariamu Mūmagidali, na Mariamu ūrīa nyina wa Jakubu na Jose, na nyina wa ariū a Zebedi.

Gūthikwo kwa Jesū

⁵⁷ Na hwaĩ-inĩ wakinya-rĩ, mündũ warĩ gĩtonga wa kuuma Arimathea, wetagwo Jusufu, ũria watuikite mūrutwo wa Jesũ agĩũka. ⁵⁸ Nake agĩthiĩ kũrĩ Pilato, na akĩhooya aheo mwĩrĩ wa Jesũ, nake Pilato agĩathana anengerwo mwĩrĩ ũcio. ⁵⁹ Jusufu akĩoya mwĩrĩ ũcio, akĩwoha na taama mũtheru wa gatani, ⁶⁰ akĩũiga thĩinĩ wa mbĩrĩra yake njerũ ĩria eenjithĩtie rwaro-inĩ rwa ihiga. Akĩgaragaria ihiga inene mũromo-inĩ wa mbĩrĩra iyo, na agĩthiĩra. ⁶¹ Mariamu Mũmagidali na Mariamu ũcio ũngĩ maikarĩte hau mang'etheire mbĩrĩra.

Arangĩri Mbĩrĩra-inĩ

⁶² Na mũthenya ũyũ ũngĩ ũria ũrũmagĩrĩra Mũthenya wa Ihaarĩria, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai magĩthiĩ kwa Pilato. ⁶³ Makĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathi witũ, nĩtũkũrĩrikana atĩ rĩria mũheenania ũcio aarĩ muoyo. nĩoigire atĩrĩ, ‘Thuutha wa matukũ matatũ nĩngariũka.’” ⁶⁴ Nĩ ũndũ ũcio ruta watho nĩguo mbĩrĩra iyo ĩrangĩrwo nginya mũthenya wa gatatũ. Kwaga ũguo, arutwo ake maahota gũthiĩ maiye mwĩrĩ ũcio macooke meere andũ atĩ nĩariũkĩtio kuuma kũrĩ arĩa akuũ. Maheeni macio maahota gũtuika mooru gũkĩra marĩa ma mbere.”

⁶⁵ Nake Pilato akĩmacookeria atĩrĩ, “Oyai arangĩri, mũthiĩ mũrangĩre mbĩrĩra iyo wega o ta ũria mũngĩhota.” ⁶⁶ Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ, makĩhinga ihiga rĩa mbĩrĩra iyo biũ, na makĩrĩkĩra rũuri rwa mũhũra, na makĩiga arangĩri ho.

28

1 Kũriũka kwa Jesũ

¹ Thuutha wa Thabatũ, gwatua gũkĩa mũthenya wa mbere wa kiumia, Mariamu Mũmagidali na Mariamu ũcio ũngĩ magĩthiĩ kũrora mbĩrĩra.

² Na rĩrĩ, nĩ kwagĩire na gĩthingithia kĩnene, nĩgũkorwo mũraika wa Mwathani nĩaikũrũkire oimĩte igũrũ na agĩthiĩ mbĩrĩra-inĩ, akĩgaragaria ihiga akĩrĩeheria na akĩrĩkarĩra. ³ Oonekaga ahaana ta rũheni, na nguo ciake cieriũhite o ta ira. ⁴ Nao arangĩri acio makĩmwĩtigĩra mũno nginya makĩinaina makĩhaana, ta andũ akuũ.

⁵ Nake mũraika ũcio akĩĩra andũ-a-nja acio atĩrĩ, “Inyũ-rĩ, tigai gwĩtigĩra, nĩgũkorwo nĩnjũũ atĩ nĩ Jesũ ũria ũraambirwo mũtĩ-igũrũ mũracaria. ⁶ Ndarĩ haha, nĩariũkĩte, o ta ũria oigire. Ũkai muone harĩa arakomete. ⁷ Na rĩrĩ, thĩĩ narua mũkeere arutwo ake atĩrĩ, ‘Nĩariũkĩte akoima kũrĩ arĩa akuũ, na nĩegũthiĩ Galili mbere yanyu. Kũu nĩkuo mũrĩmuona.’ Ririkanai ũguo ndaamwĩra.”

⁸ Nĩ ũndũ ũcio, andũ-a-nja acio makiuma mbĩrĩra-inĩ mahiũhĩte marĩ na guoya, no ningĩ maiyũrĩtwo nĩ gĩkeno, makĩhanyũka makeere arutwo ake ũhoro ũcio. ⁹ Na o rĩmwe Jesũ agĩtũngana nao, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩndamũgeithia.” Nao magĩthiĩ harĩ we, makĩmũnyiita nyarĩrĩ, makĩmũhooya. ¹⁰ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Tigai gwĩtigĩra. Thĩĩ mũkeere ariũ na aarĩ a Baba mathiĩ Galili; kũu nĩkuo marĩnyona.”

Ũhoro wa Arangĩri

¹¹ Na rĩrĩa andũ-a-nja acio maathiiaga-rĩ, arangĩri amwe a arĩa maarangĩrĩte mbĩrĩra magĩtoonya itũura inene na makĩĩra athĩnjĩri-Ngai arĩa anene maũndũ mothe marĩa mekĩkĩte. ¹² Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩcemanina na athuuri, magĩthugunda ũria megwĩka; makĩhe thigari icio mbeeca nyingĩ, ¹³ magĩciĩra atĩrĩ, “Inyũ mũkuuga atĩrĩ, ‘Arutwo ake marookire ũtukũ maramũiya twĩ toro.’” ¹⁴ Ũhoro ũyũ ũngĩkinyĩra barũthi, nĩtũkamũguithia, na tũmũgitĩre mũtikone ũũru.” ¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio thigari ikĩoya mbeeca icio, igĩka

o ta ũrĩa cieriŵo. Naguo ũhoro ũcio ũkĩhunjio kūrĩ Ayahudi, na nĩũhunjagio o nginya ũmũthĩ.

Gūtũmwo Gūtungata

¹⁶ Hĩndĩ iyo arutwo arĩa ikūmi na ũmwe magĩthiĩ Galili, kīrĩma-inĩ kīrĩa Jesũ aamerĩte mathiĩ. ¹⁷ Na rĩrĩa maamuonire-rĩ, makĩmũhooya, no amwe maarĩ na nganja. ¹⁸ Nake Jesũ agĩthiĩ kūrĩ o akĩmeera atĩrĩ, “Nĩheetwo ũhoti wotho igūrũ na gūkũ thĩ. ¹⁹ Nĩ ũndũ ũcio thiĩ mūgatũme andũ a ndūrĩrĩ ciothe matuĩke arutwo akwa, mūkĩmabatithagia thiĩnĩ wa rĩtwa rĩa Ithe na rĩa Mũriũ na rĩa Roho Mũtheru, ²⁰ na mūkĩmarutaga gwathikĩra maũndũ marĩa mothe ndĩmwathĩte. Na ti-itherũ ndĩ hamwe na inyuĩ hĩndĩ ciothe, o nginya mũthia wa mahinda maya.”

MARIKO

Johana Mūbatithania Kūhaarīria Njira

¹ Kĩambĩrīria kĩa Ūhoro-ūrĩa-Mwega ūkonĩ Jesũ Kristũ Mũrũ wa Ngai.

² O ta ūrĩa kwandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa Isaia ūrĩa mūnabii atĩrĩ:
“Nĩngūtũma mūtũmwo wakwa athĩĩ mbere yaku,
ūrĩa ūgũgũthondekera njira yaku.”

³ “Kũrĩ mũgambo wa mũndũ ūkwanĩrĩra werũ-inĩ akoiga atĩrĩ,
‘Haarĩriai njira ya Mwathani,
rũngariai njira ciake.’”

⁴ Nĩ ūndũ ūcio Johana ookire akĩhunjagia, na akĩbatithanagĩria werũ-inĩ. Aahunjagia atĩ andũ merire, nĩguo marekerwo mehia mao, nĩgeetha mabatithio. ⁵ Nao andũ othe a bũrũri wa Judea na andũ othe a Jerusalemu magĩthĩĩ kũrĩ we. Moimbũraga mehia mao, nake akamabatithĩria rũũ-inĩ rwa Jorodani. ⁶ Johana ehumbaga nguo ciathondeketwo na guoya wa ngamĩira, na nĩehotoraga mũcibi wa rũũa njohero, na aarĩaga ngigĩ na ūũkĩ wa gĩthaka. ⁷ Nayo ndũmĩrĩri yake yarĩ ĩno: “Thuutha wakwa nĩgũgũũka mũndũ ūngĩ ūrĩ na hinya kũngĩra, ūrĩa nĩ itagĩrĩire kũinamĩrĩra njohore ndigi cia iraatũ ciake. ⁸ Nĩ ndĩmubatithagia na maaĩ, nowe arĩmubatithagia na Roho Mũtheru.”

Kũbatithio na Kũgerio kwa Jesũ

⁹ Na rĩrĩ, ihinda o rĩu Jesũ agĩũka oimĩte Nazarethi kũu Galili, na akĩbatithio nĩ Johana rũũ-inĩ rwa Jorodani. ¹⁰ Na rĩrĩa Jesũ oimĩraga maaĩ-inĩ akĩona igĩrũ rĩahingũka, nake Roho Mũtheru akĩmũikũrũkĩra ahaana ta ndutura. ¹¹ Mũgambo ūkiuma igĩrũ ūkiuga atĩrĩ, “We nĩwe Mũrũ wakwa ūrĩa nyendete, na nĩngenaga mũno nĩwe.”

¹² Na o rĩmwe Roho akĩmuoya akĩmũtwara werũ-inĩ, ¹³ na agĩikara kũu werũ-inĩ matukũ mĩrongo ĩna, akĩgeragio nĩ Shaitani. Nake aikaranagia na nyamũ cia gĩthaka, nao araika makamũtungatagĩra.

Jesũ gwĩta Arutwo ake a Mbere

¹⁴ Thuutha wa Johana gũikio njeera, Jesũ agĩthĩĩ Galili akĩhunjagia Ūhoro-ūrĩa-Mwega wa Ngai, ¹⁵ akiuga atĩrĩ, “Ihinda nĩikinyu, naguo ūthamaki wa Ngai nĩũkuhĩrĩrie. Mwĩrirei mwĩtikie Ūhoro-ūrĩa-Mwega!”

¹⁶ Na rĩrĩa Jesũ aathiiagĩra hũgũrũrũ-inĩ cia iria rĩa Galili, nĩonire Simoni na mũrũ wa nyina Anderea magĩikia neti ciao iria-inĩ, nĩgũkorwo maarĩ ategi a thamaki. ¹⁷ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ūkai, mũnũmĩrĩre, na nĩngamũtua ategi a andũ.” ¹⁸ O rĩmwe magĩtiganĩria neti ciao makĩmũrũmĩrĩra.

¹⁹ Na aathiathia hanini, akĩona Jakubu mũrũ wa Zebedi hamwe na mũrũ wa nyina Johana marĩ gatarũ-inĩ makĩhaarĩria neti ciao. ²⁰ O rĩmwe akĩmeeta, nao magĩtiga ithe wao Zebedi gatarũ-inĩ hamwe na aruti ake a wĩra na makĩmũrũmĩrĩra.

Jesũ Kũingata Ngoma Thũku

²¹ Nao magĩthĩĩ Kaperinaumu, na rĩrĩa mũthenya wa Thabatũ wakinyire, Jesũ agĩtoonya thunagogi na akĩambĩrĩria kũrutana. ²² Na andũ makĩgegio nĩ ūrutani wake, nĩgũkorwo aamarutaga ta mũndũ warĩ na ūhoti, no ti ta arutani a watho. ²³ Na rĩrĩ, hĩndĩ o iyo kũu thunagogi yao, nĩ kwari na mũndũ warĩ na ngoma thũku, nake akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, ²⁴ “Ūrenda atĩa na ithuĩ, wee

Jesū wa Nazarethi? Ūikīte gūtūniina? Nīnjūūi wee nīwe ū! Wee nīwe Ūrīa-Mūtheru-wa-Ngai.”

²⁵ Nake Jesū akīmīkūma na hinya, akiuga atīrī, “Kira na uume thīinī wake!”

²⁶ Ngoma īyo thūku ikīmūthukathuka na hinya na ikiuma thīinī wake īgīkayaga.

²⁷ Andū acio othe makīgega mūno nginya makīūrania atīrī, “Ūndū ūyū nī ūrīkū? Ūyū nī ūrutani mwerū, wī na ūhoti! Nī araatha o na ngoma thūku na ikamwathīkīra.” ²⁸ Nayo ngumo yake ikīhunja na ihenya būruri wothe wa Galili.

Jesū Kūhonia Andū Aingī

²⁹ Na maarīkia kuuma thunagogi, magīthiī na Jakubu na Johana mūciī gwa Simoni na Anderea. ³⁰ Na rīrī, nyīna wa mūtumia wa Simoni aarī gītanda-inī arī mūrūaru mūrīmū wa kūhiūha mwīrī, nao makīra Jesū ūhorō wake. ³¹ Nī ūndū ūcio Jesū agīthiī harīa aarī, akīmūnyīita guoko akīmūūkīria. Mūrīmū ūcio wa kūhiūha mwīrī ūkīmūtiga na akīambīrīria kūmatungatīra.

³² Hwaī-inī ūcio thuutha wa rīūa gūthūa, andū makīrehera Jesū andū arīa othe maarī arūaru na arīa maarī na ndaimono. ³³ Nao andū a itūūra othe makīūngana hau mūrango-inī wa nyūmba, ³⁴ nake Jesū akīhonia andū aingī arīa maarī na mūrīmū mīthemba mīngī. Nīngī akīingata ndaimono nyingī, no ndetīkirīrie ndaimono ciarie tondū nīciamūūi.

Jesū Kūhooya arī Handū Keheri-inī

³⁵ Rūciinī kīroko tene kūrī o na nduma, Jesū agīūkīra akiuma nyūmba agīthiī handū keheri-inī, akīhoera ho. ³⁶ Nake Simoni na arīa maarī nao magīthiī kūmwetha, ³⁷ na rīria maamuonire, makīanīrīra, makīmīra atīrī: “Andū othe nīwe maracaria!”

³⁸ Jesū akīmacookeria atīrī, “Rekei tuume gūkū tūthiī kūndū kūngī, matūūra-inī marīa me hakuhī, nīguo hunjie o nakuo. Tondū nīkīo ndokire.” ³⁹ Nī ūndū ūcio agīthiūrūruka Galili guothe akīhunjagia thunagogi-inī ciao na akīingataga ndaimono.

Mūdū warī na Mangū

⁴⁰ Na mūdū ūmwe warī na mangū agīūka kūrī we na akīmūthaita aturītie maru, akīmīra atīrī, “Ūngīenda-rī, no ūūtherie.”

⁴¹ Nake Jesū akīringwo nī tha nyingī, agītambūrūkia guoko gwake akīhutia mūdū ūcio. Akīmīra atīrī, “Nī ngwenda. Therio.” ⁴² Na o hīndī īyo mūdū ūcio agīthirwo nī mangū, akīhonio.

⁴³ Nake Jesū akīmūkaania na hinya na akīmīra athiī, ⁴⁴ nīngī akīmīra atīrī, “Menya ndūkeere mūdū o na ūrīkū ūhorō ūyū. No thīi ūkeyonanie kūrī mūthīnjīri-Ngai, na ūrute magongona marīa Musa aathanīte nī ūndū wa gūtherio gwaku, ūtūike ūira kūrī o.” ⁴⁵ No handū ha ūguo agīthiī, akīambīrīria kwaria na kūmemerekia ūhorō ūcio. Nī ūndū ūcio Jesū ndacookire kūhota gūtoonya itūūra thīinī akīonagwo nī andū, no aikaraga na nja kūndū gūtaari andū. No andū no mookaga kūrī we moimīte kūndū guothe.

2

Jesū Kūhonia Mūdū Wakuīte Cīga

¹ Matukū manini maathira, Jesū agīcooka Kaperinaumu rīngī, nao andū makīigua atī nīoka mūciī. ² Nī ūndū ūcio andū aingī makīūngana nginya hakīaga handū ha gūkarwo, o na nginya nja ya mūrango, nake akīmahunjīria ūhorō. ³ Nīhookire andū, makīmūrehera mūdū warīarīte mūrīmū wa gūkua cīga, akuuītvo nī andū ana. ⁴ Na tondū matingīahotire kūmūkinyia harīa Jesū

aarī nī ūndū wa ūingī wa andū-rī, magītharūria nyūmba igūrū wa hau Jesū aarī na maarīkia kūhatharia, makīharūrūkia mūdū ūcio wakuīte cīga arī kībarī-inī kīu aakomeire. ⁵ Rīrīa Jesū oonire wītīkio wao, akīra mūdū ūcio wakuīte cīga atīrī, “Mūrīū, nīwarekerwo mehia maku.”

⁶ Na rīrī, arutani amwe a watho maarī ho, nao makīyūria na ngoro atīrī, ⁷ “Mūdū ūyū ekwaria ūguo nīkī? Nī araruma Ngai! Nūū ūngī ūngihota kūrekanīra mehia tīga Ngai wiki?”

⁸ O rīmwe Jesū akīmenya thīnī wa roho wake atī ūguo nīguo meciiragia ngoro-inī ciao, nake akīmooria atīrī, “Nī kī gīgūtūma mwīcīrie maūdū macio ngoro-inī cianyu? ⁹ Nī ūndū ūrīkū mūhūthū: kwīra mūdū ūyū ūkuīte cīga atīrī, ‘Nī warekerwo mehia maku,’ kana kūmwīra atīrī, ‘Ūkīra woe kībarī gīaku wītware?’ ¹⁰ No nīgeetha mūmenye atī Mūrū wa Mūdū arī na ūhoti gūkū thī wa kūrekanīra mehīa-rī ...” Akīra mūdū ūcio wakuīte cīga atīrī, ¹¹ “Ndakwīra atīrī, ūkīra, oya kībarī gīaku ūinūke mūcī.” ¹² Nake agīūkīra, akīoya kībarī gīake, agīūthīra andū othe mamwīroire. Ūndū ūcio ūgītūma andū othe magege, nao makīgooa Ngai, makiuga atīrī, “Kaī tūtīrī tuona ūndū ta ūyū-ī!”

Gwītwa kwa Lawi

¹³ O rīngī Jesū nīoimagarire agīthīi hūgūrūrū-inī cia iria; nakīo kīrīndī kīnene gīgūka kūrī we, nake akīambīrīria gūkīruta ūhorō. ¹⁴ Na hīndī rīra aahītūkaga, akīona Lawi mūrū wa Alufayo aikarīte harīa heetagīrio mbeeca cia igooti. Jesū akīmīra atīrī, “Nūmīra,” nake Lawi agīūkīra akīmūrūmīra.

¹⁵ Na rīrīa Jesū aarīaga irio cia hwaī-inī nyūmba kwa Lawi, etia mbeeca cia igooti aingī na ehia nīmarīānīre nake na arutwo ake, tondū maarī aingī nīmamūrūmīre. ¹⁶ Rīrīa arutani a watho arīa maarī Afarisai moonire akīrīanīra na andū ehia na etia mbeeca cia igooti, makīūria arutwo ake atīrī, “Arīanagīra na etia mbeeca cia igooti na ehia nīkī?”

¹⁷ Nake Jesū aigua ūguo akīmeera atīrī, “Andū arīa agima mūrī ti o mabataragio nī ndagītārī, no nī arīa arūaru. Ndiokire gwīta andū arīa athingu, no nī arīa ehia.”

Jesū Kūrīo Ūhorō wa Kwīhinga kūrīa Irio

¹⁸ Na rīrī, arutwo a Johana na Afarisai nīmehingīte kūrīa irio. Andū amwe magīūka makīūria Jesū atīrī, “Nīkī gītūmaga arutwo a Johana na arutwo a Afarisai mehingē kūrīa irio, no arutwo aku matīhīhinga?”

¹⁹ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Ageni a mūhikania mangīhinga kūrīa irio atīa rīrīa arī hamwe nao? Matingīhinga rīrīa rīothe marī hamwe nake. ²⁰ No ihinda nīrīgakinya rīrīa mūhikania akeeherio kuuma kūrī o, na hīndī ūyo nīmakehinga kūrīa irio.”

²¹ “Gūtīrī mūdū wīkagīra nguo ngūrū kīraka kīerū. Angīka ūguo, kīraka kīu kīerū no kīguucie nguo ūyo ngūrū, nakīo gītūme hau hatarūku hatūrīke makīra. ²² Nīngī gūtīrī mūdū wīkīraga ndibei ya mūhīhano mondo-inī ngūrū. Angīka ūguo, ndibei ūyo no ītarūre mondo icio, nayo ndibei ūyo īitike, nacio mondo ithūke. No rīrī, ndibei ya mūhīhano īkīragwo thīnī wa mondo njerū.”

Mwathani wa Thabatū

²³ Na mūthenya ūmwe warī wa Thabatū-rī, Jesū nīatuīkanīrie mīgūnda-inī ya ngano. Na rīrīa aathīaga arī hamwe na arutwo ake, arutwo makīambīrīria gūtua ngira cia ngano. ²⁴ Nao Afarisai makīmīra atīrī, “Ta rora, nī kīrātūma arutwo aku meke ūrīa watho ūtetīkīrītie mūthenya wa Thabatū?”

²⁵ Nake akīmacookeria atīrī, “Kaī mūtārī mwathoma ūrīa Daudi we mwene na arīa maarī nake meekire rīrīa maarī ahūtu na makabatario nī gīa kūrīa?”

²⁶ Aatoonyire nyumba ya Ngai riria Abiatharu aari muthinjiri-Ngai uria munene, akiria migate iria yamurirwo Ngai, o iria yetikirio kuriaagwo ni athinjiri-Ngai oiki. Na agicooka akihe aria maarĩ nake imwe yayo.”

²⁷ Ningĩ akimeera atiri, “Muthenya wa Thabatũ wekirirwo ho ni undũ wa mündũ, no mündũ ndombirwo ni undũ wa Thabatũ. ²⁸ Ni undũ ucio, Mũrũ wa Mündũ ni Mwathani o na wa muthenya wa Thabatũ.”

3

¹ Ningĩ nĩatoonyire thunagogi ringĩ, na thĩinĩ ni kwarĩ na mündũ wonjete guoko. ² Andũ amwe ao nimacaragia undũ mangithitangĩra Jesũ, ni undũ ucio makimurora muno mone kana niekũhonia mündũ ucio muthenya wa Thabatũ.

³ Nake Jesũ akĩra mündũ ucio warĩ mwonju guoko atiri, “Rũgama haha mbere ya andũ othe.”

⁴ Ningĩ Jesũ akĩmooria atiri, “Ni undũ urĩkũ mwitikirie ni watho muthenya wa Thabatũ; ni gwĩka wega kana ni gwĩka ũuru, ni kũhonokia muoyo kana ni kũuraga?” No-o magĩkira ki.

⁵ Akĩmarora arakaire, na aiguĩte ũuru ni undũ wa ũremi wa ngoro ciao, akĩra mündũ ucio atiri, “Tambũrũkia guoko gwaku.” Nake agĩgũtambũrũkia, nakuo guoko gũkihona biũ. ⁶ Hĩndĩ iyo Afarisai makiumagara na makĩambĩrĩria gũthugunda me hamwe na Aherodia uria mangĩuraga Jesũ.

Gĩkundi Kĩnene Kũrũmĩrĩra Jesũ

⁷ Nake Jesũ na arutwo ake makiuma kũu magĩthĩ iria-inĩ, nakĩo gĩkundi kĩnene kĩa andũ kuuma Galili gĩkimũrũmĩrĩra. ⁸ Na rĩria maiguire uria wotho eekaga, andũ aingĩ magĩũka kũrĩ we moimĩte Judea, na Jerusalemu na Idumea o na mũrimo uria ũngĩ wa Jorodani, o na kuuma kũria gwakuhĩrĩrie Turo na Sidoni. ⁹ Na tondũ wa gĩkundi kũu, akĩra arutwo ake mamũhaarĩrie gatarũ nĩguo gĩkundi kũu gĩtike kũmũhatika. ¹⁰ Nĩgũkorwo nĩahonetie andũ aingĩ, ni undũ ucio aria maarĩ na mĩrimũ nĩmatindikanaga nĩguo mamũhutie. ¹¹ Na rĩria rĩothe ngoma thũku ciamuonaga, cieguĩthagia thĩ mbere yake, igakaya ikiugaga atiri, “Wee nĩwe Mũrũ wa Ngai.” ¹² Nowe agĩcikaania na hinya muno itikoige we nĩwe ũ.

Jesũ Gũthuura Arutwo Ikũmi na Eerĩ

¹³ Jesũ agĩcooka akĩambata kĩrĩma-inĩ na agĩta aria eyendeire, nao magĩũka harĩ we. ¹⁴ Akĩamũra ikũmi na eerĩ, akĩmatua atũmwo, nĩgeetha makoragwo nake, na nĩguo amatũmage makahunjie, ¹⁵ na magĩe na ũhoti wa kũingata ndaimono. ¹⁶ Andũ acio ikũmi na eerĩ aathuurire ni Simoni (ũria aatuire Petero); ¹⁷ na Jakubu wa Zebedi na mũrũ wa nyina Johana (nao acio akĩmatua Boanerigesĩ, ũguo ni kuuga Ariũ a Marurumĩ); ¹⁸ na Anderea, na Filipu na Baritholomayo, na Mathayo, na Toma, na Jakubu wa Alufayo na Thadayo, na Simoni uria Mũzelote ¹⁹ na Judasi Mũsikariota, uria wamũkunyanĩre.

Jesũ na Beelizebuli

²⁰ Ningĩ Jesũ agĩtoonya nyumba, na o ringĩ kĩrĩndĩ gĩkũngana o nginya we na arutwo ake makĩremwo ni kũria irio. ²¹ Riria andũ ao maiguire ũhoru ucio, magĩthĩ kũmũnyiita, nĩgũkorwo moigire atiri, “Nĩagũrũkĩte.”

²² Nao arutani a watho aria maikũrũkĩte kuuma Jerusalemu makiuga atiri, “Aiyũrĩtwo ni Beelizebuli! Araingata ndaimono na hinya wa munene wa ndaimono.”

²³ Ni undũ ucio Jesũ akĩmeeta, na akĩmarĩria na ngerekano, akĩmeera atiri: “Shaitani angĩhota atĩa kũingata Shaitani? ²⁴ Ũthamaki ũngĩamũkana guo mwene, ũthamaki ucio ndũngĩtũũra. ²⁵ Nyumba ingĩamũkana na andũ

ayo mokañĩrĩre, nyũmba ñyo ndĩngĩtũũra. ²⁶ Nake Shaitani angĩyũkĩrĩra we mwene na aamũkane-rĩ, ndangĩtũũra; nĩ gũthira egũthira. ²⁷ Na gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũtoonya nyũmba ya mũndũ njamba na amũtunye indo ciake, tiga ambire kuoha mũndũ ũcio njamba. Hĩndĩ ñyo no rĩo angĩhota kũmũtunya indo cia nyũmba yake. ²⁸ Ndamwĩra atĩrĩ na ma, andũ nĩmakarekerwo mehia mao mothe o na irumi ciao ciothe iria magaakorwo marumĩte Ngai nacio. ²⁹ No ũrĩa wothe ũkaaruma Roho Mũtheru ndarĩ hĩndĩ akarekerwo, nĩehĩtie rĩhĩa rĩa gũtũũra tene na tene.”

³⁰ Oigire ũguo tondũ moigaga atĩrĩ, “Arĩ na ngoma thũku.”

Nyina na Ariũ a Nyina na Jesũ

³¹ Hĩndĩ ñyo, nyina wa Jesũ na ariũ a nyina na Jesũ magĩũka. Makĩrũgama nja, magĩtũma mũndũ atoonye akamwĩte. ³² Nakĩo gĩkundi kĩa andũ nĩgĩaikarĩte thĩ hau kĩmũrigiicĩrie, nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Maitũguo na ariũ a maitũguo marĩ nja magĩgũcaria.”

³³ Nake akĩmooria atĩrĩ, “Maitũ na ariũ a maitũ nĩ a?”

³⁴ Agĩcooka akĩrora arĩa maikarĩte mamũrigiicĩrie, akĩmeera atĩrĩ, “Maitũ na ariũ a maitũ nĩ aya! ³⁵ ũrĩa wothe wĩkaga maũndũ marĩa Ngai endaga, ũcio nĩwe mũrũ wa maitũ, na mwarĩ wa maitũ, o na maitũ.”

4

Ngerekano ya Mũhuri wa Mbeũ

¹ Nake Jesũ akĩambĩrĩa kũrutana o rĩngĩ arĩ kũu hũgũrũrũ-inĩ cia iria. Na rĩrĩ, gĩkundi kĩa andũ kĩrĩa kĩonganĩte gĩkamũrigiicĩria kĩarĩ kĩnene nginya gĩgĩtũma atoonye gatarũ-inĩ, agĩkara thĩinĩ wako kũu iria-inĩ; nao andũ acio angĩ othe magĩikara hũgũrũrũ-inĩ cia iria. ² Na akĩmaruta maũndũ maingĩ na ngerekano, na akĩrutana akĩmeera atĩrĩ, ³ “Ta thikĩrĩria! Mũrĩmi ũmwe nĩoimagarĩre akahure mbeũ ciake. ⁴ Na rĩrĩa aahuraga mbeũ icio, imwe ikĩgũa mũkĩra-inĩ wa njĩra, nacio nyoni igĩũka igĩcĩria. ⁵ Iria ingĩ ikĩgũa rũnyanjara-inĩ kũrĩa gũtaarĩ na tĩiri mũingĩ. Nacio ikĩmera narua tondũ tĩiri ndwarĩ mũriku. ⁶ No rĩrĩa rĩua rĩaarire rĩgĩcina mĩmera ñyo, nayo ikĩũma tondũ ndiarĩ na mĩri. ⁷ Mbeũ iria ingĩ ikĩgũa mĩigua-inĩ, nayo mĩigua igĩkũra, igĩthararia mbeũ icio ikĩaga gũciara. ⁸ Ingĩ nacio ikĩgũa tĩiri-inĩ mũnoru. Ikĩmera, igĩkũra na igĩciara maciara, imwe ikiumia maita mĩrongo itatũ, ingĩ maita mĩrongo itandatũ, o na ingĩ maita igana.”

⁹ Jesũ agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Ŭrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩigwe.”

¹⁰ Na rĩrĩa aarĩ wiki, arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, o na arĩa angĩ maarĩ hamwe nake, makĩmũũria ũhoru wa ngerekano icio. ¹¹ Nake akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ nĩmũheetwo ũmenyo wa kũmenya hitho cia ũthamaki wa Ngai. No arĩa marĩ na kũu nja maaragĩrio maũndũ mothe na ngerekano ¹² nĩgeetha, “‘matũũre maroraga no makaaga kuona,

na matũũre maiguaga na matimenye ũndũ;

nĩguo hihi matikae kũgarũrũka marekerwo mehia maol’”

¹³ Ningĩ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ mũtanataũkĩrwo nĩ ngerekano ñyo? Mũngĩkĩmenya atĩa ngerekano iria ingĩ? ¹⁴ Mũrĩmi ahuraga kiugo kĩa Ngai. ¹⁵ Andũ amwe matariĩ ta mbeũ iria ciagũire njĩra-inĩ harĩa ũhoru ũhuragwo. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoru, na maarĩkia kũigua-rĩ, Shaitani agooka akeheria ũhoru ũcio wahaandwo thĩinĩ wao. ¹⁶ Angĩ nao matariĩ ta mbeũ iria ciagũire rũnyanjara-inĩ. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoru na o rĩmwe makawamũkĩra na gĩkeno. ¹⁷ No tondũ matirĩ na mĩri-rĩ, maikaraga o kahinda kanini. Hĩndĩ rĩa thĩina woka kana maanyarĩrwo nĩ ũndũ wa ũhoru wa Ngai, magũũaga o narua.

¹⁸ Angĩ nao matariĩ ta mbeũ iria ciagũire mĩigua-inĩ. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoru, ¹⁹ no mĩhang'o ya maũndũ ma mütũũrĩre ũyũ, na kũheenererio nĩ ũtonga, na merirĩria ma maũndũ mangĩ, magathararia ũhoru ũcio, magatũma wage maciaro. ²⁰ Angĩ matariĩ ta mbeũ iria ciagũire tĩĩri-inĩ ũrĩa mũnoru. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoru, makawĩtikĩra, na magaciara maciaro, amwe maita mĩrongo ĩtatũ, na angĩ maita mĩrongo ĩtandatũ, o na angĩ maita igana ma kĩrĩa kĩaahandirwo."

Tawa Ũigĩĩrwo Handũ Igũrũ

²¹ Jesũ agĩcooka akĩmooria atĩrĩ, "No anga tawa wakagio ũgacooka ũgakunĩkĩrio na irebe, kana ũkaigwo rungu rwa ũrĩrĩ? Handũ ha ũguo githĩ ndũigagĩrwo handũ igũrũ? ²² Nĩgũkorwo kĩrĩa gĩothe kĩrĩ hitho-inĩ nĩgĩkaguũrio, nakĩo kĩrĩa gĩothe kĩhithĩtwo nĩgĩkareehwo ũtheri-inĩ. ²³ Akorwo mũndũ arĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩigwe."

²⁴ Agĩthĩĩ na mbere, akĩmeera atĩrĩ, "Menyagĩrĩrai wega ũrĩa mũiguaga. Gĩthimĩ kĩrĩa mũthimanagĩra nakĩo, no kĩo mũrĩthimagĩrwo nakĩo, na nĩmũrĩkĩragĩrĩrio. ²⁵ ũrĩa wothĩ wĩ na indo nĩakongererwo nyingĩ; na ũrĩa wothĩ ũtarĩ nĩagatuunywo o na kĩrĩa arĩ nakĩo."

Ngerekano ya Mbeũ ĩrakũra

²⁶ Jesũ agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Ũthamaki wa Ngai ũtarĩrĩ ta mũndũ ũrĩa ũhaandaga mbeũ tĩĩri-inĩ. ²⁷ Akomaga ũtukũ na agokĩra mũthenya, nacio mbeũ ikamera na igakũra, nowe ndamenyaga ũrĩa ikũraga. ²⁸ Tĩĩri guo mwene nĩguo ũtũmaga iciare. Ciambaga kũruta nguha igacooka ikaruta igira, na thuutha ũcio igira thĩĩnĩ hakagĩa na hĩndĩ ĩria njiganu. ²⁹ Na maciaro macio maarĩkia kũũma, mũrĩmĩ ũcio akoya rūhiũ rwa igetha, akagetha tondũ hĩndĩ ya magetha nĩ yakinya."

Ngerekano ya Mbeũ ya Karatarĩ

³⁰ Agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Tũngĩhaanania ũthamaki wa Ngai na kĩ? Kana nĩ ngerekano ĩrĩkũ tũngĩheana ũhoru wago nayo? ³¹ ũhaana ta mbeũ ya karatarĩ, arĩ yo mbeũ ĩria nini mũno mũhaandaga tĩĩri-inĩ. ³² No yahaandwo-rĩ, ĩkũraga ĩgatuĩka mũmera mũnene gũkĩra mĩmera ĩria ĩngĩ yothĩ ya mũgũnda, na ũkagĩa na honge nene nginya nyoni cia rĩera-inĩ igooka igaaka itara na ikahurũka kĩĩruru-inĩ kĩaguo."

³³ Jesũ nĩamaheaga ũhoru na ngerekano ĩngĩ nyingĩ ta ĩcio o ta ũrĩa mangĩahotire kũigua. ³⁴ Gũtirĩ ũndũ aameeraga atekwaria na ngerekano. No rĩrĩa maarĩ na arutwo ake oiki, nĩamataragĩria maũndũ mothe.

Jesũ Kũhooreria Makũmbĩ ma Maaĩ

³⁵ Na mũthenya o ũcio gwakinya hwaĩ-inĩ-rĩ, akĩira arutwo ake atĩrĩ, "Nĩtũringei tũthĩĩ mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ." ³⁶ Na maarĩkia gũtiga gĩkundi kĩa andũ na thuutha, makĩhaica gatarũ-inĩ o harĩa Jesũ aarĩ. Na nĩ kwarĩ na tũtarũ tũngĩ twatwanire hamwe nake. ³⁷ Na rĩrĩ, kũu iria-inĩ gũkĩgĩa na kĩhuhũkanio kĩnene, namo makũmbĩ ma maaĩ magĩtoonya gatarũ thĩĩnĩ, o nginya gakĩenda kũũrĩra. ³⁸ Jesũ aarĩ toro akomeire muto mũthia-inĩ wa gatarũ. Nao arutwo makĩmũũkĩria makĩmũũria atĩrĩ, "Mũrutani, kaĩ wee ũtaramaka tũkĩũrĩra maaĩ-inĩ?"

³⁹ Nake Jesũ agĩũkĩra, agĩkaania rūhuho na akĩira makũmbĩ macio ma iria atĩrĩ, "Kira! Na ũhooreri!" Naruo rūhuho rūgĩtiga kũhurutana, gũkĩhoorera biũ.

⁴⁰ Jesũ akĩũria arutwo ake atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũmake ũguo? O na rĩu mũtirĩ mũretĩkia?"

⁴¹ Nao magĩtigĩra mũno na makĩũrania atĩrĩ, “Kaĩ mũndũ ũyũ akĩrĩ ũũ? Tondũ o na rũhuho na makũmbĩ ma iria nĩramwathikĩra!”

5

Kũhonio kwa Mũndũ warĩ na Ndaimono

¹ Jesũ na arutwo ake magĩkinya mũrĩmo ũũria ũngĩ wa iria, magĩthĩ bũrũri wa Agerasi. ² Na Jesũ aarĩkia kuuma gatarũ-inĩ, agĩtũngwo nĩ mũndũ warĩ na ngoma thũku oimĩte mbĩrĩra-inĩ. ³ Mũndũ ũcio aatũũraga kũu mbĩrĩra-inĩ, na gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire kũmuoha na kindũ, o na mũnyororo. ⁴ Nĩgũkorwo nĩohagwo kainingĩ na mũnyororo moko na magũrũ, no akamĩtuanga icunjĩ na akoinanga igeri iria ciamuohaga magũrũ. Na gũtirĩ mũndũ warĩ na hinya wa kũmũhooreria. ⁵ Aatũũraga akayaga ũtukũ na mũthenya, kũu mbĩrĩra-inĩ na irĩma-inĩ agĩitemangaga na mahiga.

⁶ Rĩrĩa oonire Jesũ arĩ o haraaya akĩhanyũka, akĩgũithia thĩ mbere yake. ⁷ Akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Ũrenda atĩa na nĩ, wee Jesũ, Mũrũ wa Ngai-Ūria-Ūrĩ-Igũrũ-Mũno? Ndagũthaitha na Ngai ndũkaanyariire!” ⁸ Nĩgũkorwo Jesũ aamwĩrite atĩrĩ, “Wee ngoma ĩno thũku uma thĩinĩ wa mũndũ ũyũ!”

⁹ Jesũ agĩcooka akĩmũũria atĩrĩ, “Wĩtagwo atĩa?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Njĩtagwo Legioni, nĩgũkorwo tũrĩ aingĩ.”*

¹⁰ Nake agĩkĩrĩrĩa gũthaitha Jesũ mũno ndagacingate ciume bũrũri ũcio.

¹¹ Na rĩrĩ, haarĩ na rũũru rũnene rwa ngũrwe rwarĩaga harũrũka-inĩ cia kĩrĩma kĩarĩ hakuhĩ na hau. ¹² Ndaimono icio igĩthaitha Jesũ, ikĩmwĩra atĩrĩ, “Twĩtikĩrie tũthĩ kũrĩ ngũrwe iria, tũtoonye thĩinĩ wacio.” ¹³ Nake agĩciĩtikĩria. Nacio ndaimono icio ikĩuma igĩthĩ igĩtoonya thĩinĩ wa ngũrwe. Rũũru rũu ruothe rwa mũigana wa ngũrwe ngiri igĩrĩ, rũkĩharũrũka kĩhurũrũka-inĩ na ihanya rũgĩtoonya iria-inĩ, rũkĩũrĩra.

¹⁴ Aĩa maarĩthagia ngũrwe icio makĩũra, magĩthĩ kũheana ũhoru ũcio itũũra-inĩ na mĩgũnda-inĩ, nao andũ magĩũka kuona ũria gwekĩkĩte. ¹⁵ Na rĩrĩa mookire harĩ Jesũ, makĩona mũndũ ũria warĩ na Legioni ya ndaimono aikarĩte thĩ hau, ehumbĩte nguo na arĩ na meciiria mega; nao magĩtigĩra. ¹⁶ Andũ arĩa moonete ũndũ ũcio ũgĩkwo makĩra andũ acio angĩ maũndũ marĩa mekĩkire kũrĩ mũndũ ũcio waiyũrĩtwo nĩ ndaimono, o na makĩmahe ũhoru wa ngũrwe. ¹⁷ Nao andũ acio makĩambĩrĩra gũthaitha Jesũ oime bũrũri ũcio wao.

¹⁸ Rĩrĩa Jesũ aatoonyaga gatarũ, mũndũ ũcio warutĩtwo ndaimono agĩthaitha Jesũ etĩkire mathĩ nake. ¹⁹ No Jesũ akĩmũgĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Inũka mũciĩ kũrĩ andũ anyu, ũmeere ũria wothe Mwathani agwĩkĩire, o na ũria akũgũĩrĩre tha.” ²⁰ Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ ũcio agĩthĩ akĩambĩrĩra kũheana ũhoru kũu Dekapoli wa maũndũ marĩa mothe Jesũ aamwĩkĩire. Nao andũ othe makĩgega.

Kairĩtu Gaakuĩte na Mũtumia warĩ Mũrũaru

²¹ Nake Jesũ aarĩkia kũringa rĩngĩ na gatarũ na aakinya mũrĩmo ũria ũngĩ wa iria, kĩrĩndĩ kĩingĩ gĩkĩũngana harĩ we o hau aarĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria. ²² Na hĩndĩ o ĩyo mũnene ũmwe wa thunagogi wetagwo Jairũ agĩũka hau. Oona Jesũ, akĩgũithia thĩ magũrũ-inĩ make ²³ akĩmũthaitha mũno, akĩmwĩra atĩrĩ, “Kairĩtu gakwa gakirie gũkua. Ndagũthaitha ũũke, ũgakaigĩrĩre moko nĩgeetha kahone, gatũũre muoyo.” ²⁴ Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthĩ nake.

Nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩkĩmũrũmĩrĩra, na gĩkamũhatikaga na mĩena yothe. ²⁵ Na rĩrĩ, hau nĩ haarĩ na mũtumia watũire oiraga thakame mĩaka ikũmi na

* 5:9 Legioni nĩ kiugo gĩa Kĩroma gĩa kuuga “mbũtũ ya thigari ngiri ithathatũ” (6,000).

ĩĩrĩ. ²⁶ Nĩathĩĩnikĩte mũno agĩthondekwo nĩ mandagĩtarĩ aingĩ, na akahũthĩra kĩrĩa gĩothe aakoretwo nakĩo, no handũ ha kũhona aakĩragĩrĩria o kwĩhĩrwo. ²⁷ Rĩrĩa aigũire ũhoro wa Jesũ, agĩũka na thuutha wake gatagatĩ-inĩ ga kĩrĩndĩ, akĩhutia nguo yake, ²⁸ tondũ eeciiririe atĩrĩ, “Ingĩhutia nguo ciake, no hone.” ²⁹ O rĩmwe agĩtiga kuura, na akĩigua nĩhererio thĩĩna mwĩrĩ-inĩ wake.

³⁰ Nake Jesũ o rĩmwe akĩigua atĩ hinya nĩwoima harĩ we. Akĩhũgũrĩra kĩrĩndĩ kũu akĩũria atĩrĩ, “Nũũ ũcio wahutia nguo ciakwa?”

³¹ Nao arutwo ake makĩmũcookeria atĩrĩ, “Woria ‘Nũũ wahutia?’ ũkĩonaga ũrĩa andũ aya marakũhatĩka?”

³² Na Jesũ akĩroranga one nũũ wamũhutĩtie. ³³ Nake mũtumia ũcio, aamenya ũrĩa eekĩtwo, agĩũka, akĩgũithia magũrũ-inĩ make akĩĩnainaga nĩ guoya, akĩmũhe ũhoro wothe ũrĩa watariĩ. ³⁴ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwarĩ ũyũ, wĩtikio waku nĩguo watũma ũhone; thĩĩ na thayũ na ũhone mũrimũ waku.”

³⁵ O hĩndĩ iyo Jesũ akĩaragia-rĩ, hagĩũka andũ moimĩte kwa Jairũ ũrĩa warĩ mũnene wa thunagogi, makĩmwĩra atĩrĩ, “Mwarĩguo nĩakua. Ũgũgĩthĩĩna mũrutani rĩngĩ nĩkĩ?”

³⁶ Nake Jesũ akĩaga gũthikĩrĩria ũguo moigaga, akĩĩra mũnene ũcio wa thunagogi atĩrĩ, “Wee ĩtikia na ndũgetigĩre.”

³⁷ Jesũ ndetĩkĩririe mũndũ o na ũrĩkũ amũrũmĩrĩre, o tiga Petero na Jakubu na Johana mũrũ wa nyina na Jakubu. ³⁸ Na maakinya mũciĩ kwa mũnene ũcio wa thunagogi, Jesũ akĩona andũ magagaĩte makĩrĩraga na makiugagĩrĩria. ³⁹ Agĩtoonya thĩĩnĩ akĩmeera atĩrĩ, “Kĩagago gĩkĩ gĩothe na kĩrĩro nĩ cia kĩ? Mwana ti mũkuũ, no nĩ gũkoma akomete.” ⁴⁰ Nao makĩmũthekerera.

Na thuutha wa kũmoimia nja othe, akĩoya ithe na nyina wa mwana na arutwo arĩa aarĩ nao magĩtoonya harĩa mwana ũcio aarĩ. ⁴¹ Akĩnyĩita mwana guoko, akĩmwĩra atĩrĩ, “Talitha kumi!” (naguo wataũrwo nĩ ta kuuga, “Kairĩtu gaka, ndakwĩra atĩrĩ, ũkĩra!”) ⁴² O rĩmwe kairĩtu kau gagĩũkĩra, gakĩambĩrĩria gũthĩĩ (nako kaarĩ na ũkũrũ wa mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ). Nao mona ũguo makĩgega mũno. ⁴³ Nake akĩmakaania mũno matikareke mũndũ o na ũrĩkũ amenye ũhoro ũcio, na akĩmeera makahe kĩndũ gĩa kũrĩa.

6

Mũnabii ũtarĩ Mũtĩie

¹ Thuutha ũcio Jesũ akĩuma kũu agĩthĩĩ itũũra rĩao, arĩ hamwe na arutwo ake. ² Mũthenya wa Thabatũ wakinya, Jesũ akĩambĩrĩria kũruta andũ ũhoro arĩ thĩĩnĩ wa thunagogi, na andũ aingĩ arĩa maamũigũire makĩgega.

Nao makĩũrania atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ aarutire maũndũ maya kũ? Nĩ ũũgĩ wa mũthemba ũrĩkũ ũyũ aheetwo, atĩ o na nĩaringaga ciama! ³ Gĩthĩ ũyũ ti ũrĩa bundi wa mbaũ? Gĩthĩ ũyũ ti mũrũ wa Mariamu, o we mũrũ wa nyina na Jakubu na Jusufu na Judasi na Simoni. Na aarĩ a nyina gĩthĩ matirĩ gũkũ hamwe na ithuĩ?” Nao makĩmũrakarĩra.

⁴ Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Kũndũ mũnabii ataheagwo gĩtĩio no itũũra-inĩ rĩake, na kwa andũ a nyũmba yao, na gwake mũciĩ.” ⁵ Nake Jesũ ndaahotire kũringa ciama kũu, o tiga atĩ nĩagĩrĩire andũ mataarĩ aingĩ moko arĩa maarĩ arũaru nao makĩhona. ⁶ Nake akĩgega nĩ ũndũ wa ũrĩa maagĩte wĩtikio.

Jesũ Gũtũma Arutwo arĩa Ikũmi na Eerĩ

Jesũ agĩcooka agĩthĩĩ akĩrutanaga itũũra gwa itũũra. ⁷ Agĩcooka agĩta arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, akĩmatũma mathĩĩ eerĩ eerĩ na akĩmahe ũhoti wa kũingata ngoma thũku.

⁸ Na akĩmeera atĩrĩ, “Mūtigekuuĩre kĩndũ o nakĩ rūgendo-inĩ tĩga o mūtĩrima; na mūtĩgakuue mūgate, kana mondo, kana mbeeca ibeeti-inĩ cianyu. ⁹ Īkĩrai iraatũ no mūtĩgakuue nguo cia kũgarũrĩra. ¹⁰ Rĩrĩa rĩothe mwatoonya nyũmba, ikarai kuo nginya rĩrĩa mũkoima itũũra rĩu. ¹¹ Na kũrĩa andũ matakamũnyĩita ũgeni kana marege kũmũthĩkĩrĩria-rĩ, mũkiuma kuo mũkaaribariba magũrũ manyu rũkũngũ rũitĩke, rũtuĩke ũira wa kũmatũira ciira.”

¹² Nao makiumagara magĩthĩ makĩhunjagia atĩ andũ merire. ¹³ Ningĩ makĩngata ndaimono nyingĩ na magĩtĩrĩria andũ aingĩ arĩa maarĩ arũaru maguta nao makĩhona.

Johana Mũbatithania Kũrengwo Mũtwe

¹⁴ Mũthamaki Herode nĩaigũire ũhoru ũcio, nĩgũkorwo rĩtwa rĩa Jesũ nĩrĩagĩte igweta mũno. Andũ amwe moigaga atĩrĩ, “Johana Mũbatithania nĩariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuũ, na nĩkĩo arĩ na hinya mũnene ũguo wa kũringa ciama.”

¹⁵ Angĩ nao makoiga atĩrĩ, “Ŭyũ nĩ Elija.”

Angĩ nao makoiga atĩrĩ, “Ŭyũ nĩ mũnabii ta ũmwe wa arĩa a tene.”

¹⁶ Nowe Herode rĩrĩa aigũire ũhoru ũcio, akiuga atĩrĩ, “Johana, mũndũ ũrĩa ndaatinithirie mũtwe-rĩ, nĩariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuũ!”

¹⁷ Nĩgũkorwo, Herode we mwene nĩanyĩitĩthĩtie Johana na akamũikithia njeera. Eekĩte ũguo nĩ ũndũ wa Herodia, ũrĩa warĩ mũtumia wa mũrũ wa nyĩna Filipu, nĩgũkorwo Herode nĩamũhĩkĩtie. ¹⁸ Nake Johana nĩeraga Herode atĩrĩ, “Ndũrĩ na rũtha kũhikia mũtumia wa mũrũ wa maitũguo.” ¹⁹ Nĩ ũndũ ũcio Herodia agĩtuma Johana ũthũ na akĩenda kũmũũragithia. No ndangĩahotire gwĩka ũguo, ²⁰ nĩgũkorwo Herode nĩetigĩrĩte Johana na akamũgitagĩra, tondũ nĩoĩ atĩ aarĩ mũndũ mũthingu na mũtheru. Herode nĩathikagĩrĩria Johana, no nĩatangikaga mũno amũigua; no nĩendaga mũno kũmũthĩkĩrĩria.

²¹ Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe Herodia nĩagĩire na mweke. Herode nĩarugithirie iruga inene rĩa kũririkana mũthenya wa gũciarwo gwake, nake agĩta anene arĩa maamũeithagia na atongoria ake a mbũtũ cia ita, na andũ arĩa maarĩ igweta kũu Galili. ²² Na rĩrĩa mwarĩ wa Herodia aatoonyire kũu maarĩ na akĩina-rĩ, agĩkenia Herode na ageni ake arĩa meetĩtwo iruga rĩu.

Mũthamaki akĩira mũirĩtu ũcio atĩrĩ, “Hooya o kĩrĩa gĩothe ũngĩenda na nĩngũkũhe.” ²³ Akĩĩhĩta, akĩmwĩra atĩrĩ, “Kĩrĩa gĩothe ũngĩhooya nĩngũkũhe, o na angĩkorwo nĩ nuthu ya ũthamaki wakwa.”

²⁴ Mũirĩtu ũcio agĩthĩi akĩũria nyĩna atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ ngwĩtia?”

Nyĩna akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ītia mũtwe wa Johana Mũbatithania.”

²⁵ O rĩmwe mũirĩtu ũcio akĩhĩũha, agĩtoonya he mũthamaki, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ngwenda ũũhe o rĩu mũtwe wa Johana Mũbatithania ũrĩ thĩĩnĩ wa kiuga.”

²⁶ Mũthamaki akĩigua kĩeha mũno, no tondũ wa mwĩhĩtwa wake na nĩ ũndũ wa ageni ake, ndangĩaregire gwĩka ũguo orĩtio. ²⁷ Nĩ ũndũ ũcio agĩtuma mũthigari ũmwe wa arĩa maamũrangagĩra, o hĩndĩ iyo akĩmwatha athĩi arehe mũtwe wa Johana. Mũndũ ũcio agĩthĩi njeera agĩtinia Johana mũtwe ²⁸ akĩũrehe na kiuga, akĩnengera mũirĩtu ũcio, nake akĩũnengera nyĩna. ²⁹ Nao arutwo a Johana maigua ũhoru ũcio, magĩũka, makĩoya mwĩrĩ wake, magĩthĩi, makĩũthika.

Jesũ kũhe Andũ Ngiri Ithano Irio

³⁰ Atũmwo nĩmagomanire harĩ Jesũ, makĩmwĩra maũndũ marĩa mothe meekĩte, na marĩa maarufĩte andũ. ³¹ Na tondũ wa ũrĩa andũ aingĩ mookaga magĩthĩiaga-rĩ, matingĩahotire kuona o na hĩndĩ ya kũrĩa irio, nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ŭkai inyuĩ oiki, tũthĩi handũ hatarĩ inegene, tũkahurũke.”

³² Nĩ ūndũ ūcio makĩingĩra gatarũ marĩ oiki, magĩthiĩ handũ hataarĩ andũ. ³³ Nao andũ aingĩ arĩa maamonire magĩthiĩ, makĩmamenya, magĩteng'era na magĩrũ moimĩte matũũra-inĩ mothe, magĩkinya mbere yao. ³⁴ Na rĩrĩa Jesũ oimire gatarũ, akĩona andũ aingĩ, akĩmaiguĩra tha, tondũ maatariĩ ta ng'ondũ itarĩ na mũrũithi. Nĩ ūndũ ūcio akĩambĩrĩria kũmaruta maũndũ maingĩ.

³⁵ Na gwatua gũtuka, arutwo ake magĩthiĩ kũrĩ we, makĩmwĩra atĩrĩ, "Gũkũ nĩ werũ-inĩ na rĩu gũkiriĩ gũtuka. ³⁶ Īra andũ aya mathiĩ nĩguo makinye mĩgũnda-inĩ na matũũra-inĩ marĩa me hakuhi makegũrĩre kĩndũ gĩa kũrĩa."

³⁷ Nowe akĩmacookeria akĩmeera atĩrĩ, "Maheei kĩndũ gĩa kũrĩa arĩ inyuĩ."

Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Ūrenda tũthiĩ tũkagũre mĩgate ya dinari magana meerĩ tũmahe marĩ?"

³⁸ Nake akĩmooria atĩrĩ, "Mũrĩ na mĩgate iigana? Thiĩ mũrore."

Hĩndĩ ĩrĩa maarorire makĩmwĩra atĩrĩ, "Harĩ na mĩgate ĩtano, na thamaki igĩrĩ."

³⁹ Nake Jesũ agĩathana andũ othe maikare thĩ ikundi ikundi kũu nyeki-inĩ ĩrĩa yarĩ ho nduru. ⁴⁰ Nĩ ūndũ ūcio magĩkara thĩ marĩ ikundi cia andũ igana na cia andũ mĩrongo ĩtano. ⁴¹ Nake akĩoya mĩgate ĩyo ĩtano na thamaki icio igĩrĩ, akĩrora na igũrũ, agĩcookia ngaatho na akĩenyũranga mĩgate ĩyo. Agĩcooka akĩmĩnengera arutwo ake mahe andũ. Ningĩ akĩoya thamaki icio igĩrĩ akĩmagayania othe. ⁴² Nao othe makĩrĩa makĩhũũna, ⁴³ nao arutwo makĩũngania cienyũ cia mĩgate na cia thamaki iria ciatigarĩte makĩiyũria ciondo ikũmi na igĩrĩ. ⁴⁴ Mũigana wa arũme arĩa othe maariĩre irio icio maariĩ giri ithano.

Jesũ Kũgerera Maai Igũrũ

⁴⁵ Na hĩndĩ o ĩyo Jesũ akĩĩra arutwo ake matoonye gatarũ mathiiaage mbere yake makinye Bethisaida, mũira wa oigĩre kĩrĩndĩ ūhoru. ⁴⁶ Thuutha wa kũmoigĩra ūhoru, akĩambata kĩrĩma-inĩ agĩthiĩ kũhooya.

⁴⁷ Na gũgĩkinya hwaĩ-inĩ, gatarũ kaarĩ gatagatĩ ka iria, nake Jesũ aarĩ thĩ nyũmũ arĩ wiki. ⁴⁸ Nake akĩona arutwo makĩgũmĩra gũtwara gatarũ, tondũ rũhuho wrekeire na kũria moimaga. Na rĩrĩ, ta thaa kenda cia ūtukũ, Jesũ agĩthĩ kũrĩ o agereire maai igũrũ. Nake aarĩ o hakuhi kũmahĩtũka, ⁴⁹ no-o mamuona agereire maai igũrũ magĩciĩria nĩ ngoma moonaga. Magĩkaya ⁵⁰ tondũ othe nĩmamuonire na magĩtigĩra mũno.

O hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ūmĩrĩriai! Nĩ nĩ. Tigai gwĩtigĩra."

⁵¹ Agĩcooka agĩtoonya gatarũ kau maarĩ, naruo rũhuho rũgĩtuika. Nao makĩgega mũno, ⁵² tondũ matiataũkĩrwo nĩ ūhoru wa mĩgate ĩyo; ngoro ciao ciarĩ o nyũmũ.

⁵³ Na maarĩkia kũringa mũrĩmo ūrĩa ūngĩ, magĩkinya Genesareti, makĩoha gatarũ kao hũgũrũrũ-inĩ cia iria. ⁵⁴ Maarĩkia kuuma gatarũ-inĩ, o rĩmwe andũ makĩmenya Jesũ. ⁵⁵ Magĩtuikania bũrũri-inĩ ūcio wotho magakuuaga andũ arĩa maarĩ arũaru na ibarĩ, makĩmatwaraga kũria guothe maiguaga atĩ nĩkuo arĩ. ⁵⁶ Na kũria guothe aathiiaga, mĩciĩ-inĩ, na tũtũũra-inĩ o na kana mĩgũnda-inĩ, o maigaga arĩa arũaru ndũnyũ-inĩ, na makamũthaitha ametĩkĩrie naarĩ mahutie gĩcũrĩ kĩa guo yake, na arĩa othe maamũhutirie makĩhona.

7

Kĩndũ kĩrĩ Thaahu na Gĩtarĩ Thaahu

¹ Na rĩrĩ, Afarisai na arutani amwe a watho arĩa moimĩte Jerusalemu makĩũngana harĩ Jesũ na ² makĩona arutwo ake amwe makĩrĩa irio na moko maarĩ na thaahu, ūguo nĩ ta kuuga, matethambĩte moko. ³ (Afarisai na Ayahudi

othe matiriāga irio matethambite moko mao wega kuringana na kirira gĩa athuuri. ⁴ Kiria moima ndunyū matingirĩa matambite gwithamba. Na nĩ marūmagia irira ingĩ, ta gũthambia ikombe, na nyūngũ o na mbirika).

⁵ Nĩ ūndũ ūcio Afarisai na Arutani a watho makĩūra Jesũ atĩrĩ, “Nĩ kĩ gĩtū-maga arutwo aku mage gĩtũūra kuringana na irira cia athuuri, na makarĩaga irio na moko marĩ na thaahu?”

⁶ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Isaia aaririe ma rĩrĩa aarathire ūhoru wanyu, inyuĩ hinga ici; o ta ūria kwandikĩtwo atĩrĩ:

“‘Andũ aya maaheaga gĩtĩo na mĩromo,
no ngoro ciao ikoragwo irĩ kũraya na nĩi.

⁷ Nao maahooyaga o tũhũ;

morutani marĩa marutanaga no mawatho ma andũ.’

⁸ Mūtiganĩrie maathani ma Ngai, mũkarūmia irira cia andũ.”

⁹ Agĩcoka akĩmeera atĩrĩ, “Ti-itherũ nĩmũgĩte na njĩra njega ya gūtiganĩria maathani ma Ngai atĩ nĩguo mūrūmie irira cianyũ ene! ¹⁰ Nĩgũkorwo Musa oigire atĩrĩ, ‘Tĩia thoguo na nyũkwa,’ na, ‘Ūria wotho ūkaaruma ithe kana nyina no nginya ooragwo.’ ¹¹ No inyuĩ muugaga atĩ mūdũ angĩra ithe kana nyina atĩrĩ, ‘Kĩrĩa ingĩagũteithia nakĩo nĩ Korubani’ (ũguo nĩ kuuga, nĩ kĩheo kĩamũrĩre Ngai), ¹² na mūtĩcookaga kũmwĩtĩkĩria ekĩre ithe kana nyina ūndũ. ¹³ Nĩ ūndũ ūcio mũkaagithia kiugo kĩa Ngai kĩene na ūndũ wa kirira kĩanyũ kirĩa mũthiia mũgĩtiganagĩra. Na nĩmwĩkaga maūdũ maingĩ ta macio.”

¹⁴ O rĩngĩ Jesũ agĩta kĩrĩndĩ harĩ we agĩkĩra atĩrĩ, “Inyuĩ andũ aya othe, thikĩrĩriai na mũigue. ¹⁵ Gūtĩrĩ kĩndũ kĩrĩ nja ya mūdũ kĩngĩmũgwatia ‘thaahu’ nĩ ūndũ wa gũtoonya thĩĩnĩ wake. No rĩrĩ, kirĩa kiumaga thĩĩnĩ wa mūdũ nĩkĩo kĩmũgwatagia ‘thaahu.’” ¹⁶ (Aakorwo mūdũ arĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩgue).

¹⁷ Thuutha wa gūtigana na kĩrĩndĩ na gũtoonya nyũmba, arutwo ake makĩmũria ūhoru wa ngerekano iyo. ¹⁸ Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “O na inyuĩ mūtĩrĩ mūrataũkĩrwo o na rĩu? Kaĩ mūtũoĩ atĩ gūtĩrĩ kĩndũ gĩtoonyaga thĩĩnĩ wa mūdũ kuuma na nja kĩngĩmũgwatia thaahu? ¹⁹ Nĩgũkorwo gĩtitoonyaga ngoro-inĩ yake, no gĩtoonyaga nda yake gĩgacooka gĩkoima mwĩrĩ-inĩ wake.” (Akiuga ūguo-rĩ, Jesũ nĩgũtua aatuaga atĩ irio ciothe itĩrĩ thaahu).

²⁰ Agĩthĩĩ na mbere na kwaria, akiuga atĩrĩ, “Kĩrĩa kiumaga thĩĩnĩ wa mūdũ nĩkĩo kĩmũgwatagia thaahu. ²¹ Nĩgũkorwo ngoro-inĩ cia andũ nĩkũo kuumaga meciiria mooru, ūhũũri maraya, na ūici, na ūragani, na ūtharia, ²² na ūkoroku, na rūmena, na maheeni, na ūūra-thoni, na ūiru, na njambanio, na mwĩtĩio, o na ūrimũ. ²³ Maũru maya mothe moimaga thĩĩnĩ wa mūdũ na makamũgwatia thaahu.”

Wĩtikio wa Mūtumia Mũfoinike

²⁴ Nake Jesũ akiuma kũu agĩthĩĩ gũkuhĩ na Turo. Agĩtoonya nyũmba ĩmwe na ndeendaga mūdũ o na ūrĩkũ amenye atĩ arĩ kũu; no ndangĩahotire kwĩhitha.

²⁵ Na rĩrĩ, mūtumia warĩ na kairĩtu kaarĩ na ngoma thũku rĩrĩa aigũire ūhoru wake, agĩũka akĩgũithia thĩ magũrũ-inĩ make. ²⁶ Mūtumia ūcio aarĩ Mũyunani, waciariĩrwo Foinike ya Suriata. Nake agĩthaita Jesũ aingate ngoma iyo thũku yume thĩĩnĩ wa kairĩtu gake.

²⁷ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Reke ciana ciambe irĩe ihũũne, nĩgũkorwo ti wega kuoya mĩgate ya ciana na kũmĩkĩria ngui.”

²⁸ Nake mūtumia ūcio akĩmũcokeria atĩrĩ, “Noguo Mwathani, no o na ngui irĩ rungu rwa metha nĩ irĩaga rūitiki rūrĩa rūitagwo nĩ ciana.”

²⁹ Jesū agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ ūndũ wa ūguo wacookia-rĩ, wĩthiire; ndaimono nĩyoima thĩĩnĩ wa mwarĩguo.”

³⁰ Mũtunia ūcio akĩinũka mũciĩ agĩkora kaana gake gakomete ūrĩrĩ-inĩ na ndaimono ĩrĩkĩtie gũthiĩ.

Kũhonio kwa Mũndũ Ūtaiguaga na Ūtaaragia

³¹ Ningĩ Jesū akiuma kũ gũkuhĩ na Turo agĩtuĩkanĩria Sidoni, agĩkũrũka nginya iria-inĩ rĩa Galili, agĩtoonya bũrũri wa Dekapoli. ³² Arĩ kũu andũ amwe makĩmũrehere mũndũ ūtaiguaga na ūtaaragia, makĩmũthaitha amũigĩrĩre guoko.

³³ Na thuutha wa kũmũtwara handũ keheri-inĩ, haraaya na kĩrĩndĩ, Jesū agĩtoonya ciara ciake matũ ma mũndũ ūcio. Agĩcooka agĩtua mata na akĩhutia rũrĩmĩ rwa mũndũ ūcio namo. ³⁴ Akĩrora na igũrũ, akĩhũmũka na hinya, akĩmwĩra atĩrĩ, “Efatha!” (ũguo nĩ kuuga, “Hingũka!”). ³⁵ Aarĩkia kuuga ūguo matũ ma mũndũ ūcio makĩhingũka na rũrĩmĩ rwake rũkĩregera akĩambĩrĩria kwaria o wega.

³⁶ Nake Jesū akĩmaatha matikeere mũndũ o na ūrĩkũ. No ūrĩa akĩragĩrĩria kũmakaania, noguo makĩragĩrĩria kwaria mũno ūhoru ūcio. ³⁷ Nao andũ makĩgega mũno makĩria, makiuga atĩrĩ, “Nĩekite maũndũ mothe wega. O na agatũmaga andũ arĩa mataiguaga maigue na arĩa mataaragia maarie.”

8

Jesũ kũhe Andũ Ngiri Inya Irio

¹ Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio kĩrĩndĩ kĩingĩ gĩkĩũngana rĩngĩ. Na tondũ gĩtiarĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa-rĩ, Jesū agĩta arutwo ake moke harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, ² “Nĩndĩraiguĩra andũ aya tha Nĩgũkorwo makoretwo hamwe na nĩ rĩu mĩthenya ĩtatũ na matĩrĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa. ³ Ingĩmeera mainũke mahũũtĩ mekũringĩkĩra njĩra, tondũ amwe ao moimĩte kũraya.”

⁴ Nao arutwo makĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ angĩruta irio cia kũmahũũnia kũ gũkũ werũ-inĩ ūyũ?”

⁵ Jesū akĩmooria atĩrĩ, “Mũrĩ na mĩgate ĩigana?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Tũrĩ na mĩgate mũgwanja.”

⁶ Akĩra kĩrĩndĩ gũikare thĩ. Nake akĩoya mĩgate ĩyo mũgwanja, na aarĩkia gũcookia ngaatho akĩenyũranga mĩgate ĩyo, akĩmĩnengera arutwo ake mahe andũ, nao magĩka o ūguo. ⁷ O na nĩ maarĩ na tũthamaki tũnini tũtarĩ tũingĩ; agĩcookia ngaatho nĩ ūndũ watuo, na akĩra arutwo magaĩre andũ. ⁸ Nao makĩria makĩhũũna. Thuutha ūcio arutwo makĩũngania cienyũ iria ciatigarĩte, ikĩiyũra ciondo mũgwanja. ⁹ Andũ arũme arĩa maarĩire maarĩ ta ngiri inya. Na aarĩkia kũmeera mathiĩ, ¹⁰ agĩtoonya gatarũ me na arutwo ake, magĩthiĩ bũrũri wa Dalumanutha.

¹¹ Nao Afarisai magĩũka na makĩambĩrĩria kũũria Jesū ciũria. Makĩmwĩra aringe kĩa kuuma igũrũ no nĩkũmũgeria maamũgeragia. ¹² Nake akĩhũmũka ihũmũka inene, akĩũria atĩrĩ, “Nĩkĩ gĩgũtũma rũciaro rũrũ rũũrie rũringĩrwo kĩa? Ngũmwĩra atĩrĩ na ma gũtirĩ kĩa rũkũringĩrwo.” ¹³ Agĩcooka akĩmatiga, agĩtoonya gatarũ akĩringa mũrĩmo ūrĩa ūngĩ.

Ndawa ya Kũmbia Mĩgate ya Afarisai na ya Herode

¹⁴ Na rĩrĩ, arutwo nĩmariganĩrwo nĩ gũkuua mĩgate, tiga o mũgate ūmwe marĩ naguo gatarũ-inĩ. ¹⁵ Nake Jesū akĩmataara akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyererei. Mwĩhũgagai ndawa ya kũmbia mĩgate ya Afarisai na ya Herode.”

¹⁶ Nao makīaranīria ūhoru ūcio mündū na ūrīa ūngī, makīrana atīrī, “Aratwīra ūguo tondū tūtīrī na mīgate.”

¹⁷ Jesū aamenya ūrīa meeranaga akīmooria atīrī, “Nī kī kīratūma mwaranīrie ūhoru wa kwaga mīgate? Nginya rīu mūtīrī mūrataūkīrwo o na kana mūkamenya? Nī kūūmia mūūmītīe ngoro cianyu? ¹⁸ Anga mūrī na maitho na mūtīonaga, na mūrī na matū na mūtīiguaga? Kaī mūtārārikana? ¹⁹ Rīrīa ndenyūrangīre andū ariā ngiri ithano mīgate īrīa ītano-rī, nī ciondo ciigana muonganīrie ciyūrīte cienyū cia mīgate?”

Nao makīmūcookeria atīrī, “Ciarī ciondo ikūmi na igīrī.”

²⁰ “Na rīrīa ndenyūrangīre andū ariā ngiri inya mīgate īrīa mūgwanja-rī, nī ciondo ciigana muonganīrie ciyūrīte cienyū cia mīgate?”

Nao makīmūcookeria atīrī, “Ciarī ciondo mūgwanja.”

²¹ Akīmooria atīrī, “Kaī mūtārī mūrataūkīrwo nī ūhoru nginya rīu?”

Kūhonio kwa Mūtumumu Karia-inī ka Bethisaida

²² Na maakinya Bethisaida, andū amwe makīmūrehera mündū warī mūtumumu, na magīthaita Jesū amūhutie. ²³ Akīnyiita mündū ūcio mūtumumu guoko, akīmuumia na nja ya itūūra. Na aarīkia kūmūtūra mata maitho na kūmūigīrīra moko, Jesū akīmūūria atīrī, “Nī kūrī kīndū ūroona?”

²⁴ Nake agītiira maitho, akiuga atīrī, “Nīndīrona andū; no ngoona mahaana ta mītī magīthīi.”

²⁵ O rīngī Jesū akīigīrīra mündū ūcio moko maitho. Hīndī īyo maitho make makīhingūka, agīcooka kuona na akīona indo ciothe wega. ²⁶ Jesū akīmūwīra atīrī, “Inūka, na ndūgatoonye itūūra-inī.”

Petero Kuumbūra Kristū

²⁷ Jesū na arutwo ake magīthīi na mbere o nginya tūtūūra-inī tūrīa twarigi-icīrie Kaisarea-Filipi. Na me nījira-inī akīmooria atīrī, “Andū moigaga nī nī nī ū?”

²⁸ Nao makīmūcookeria atīrī, “Amwe moigaga wee nīwe Johana Mūbatithania; angī makoiga wee nīwe Elija; o na angī moigaga wee ūrī ūmwe wa anabii.”

²⁹ Nake akīmooria atīrī, “Inyuī na inyuī muugaga atīa? Muugaga nī nī nī ū?”

Petero akīmūcookeria atīrī, “Wee nīwe Kristū.”

³⁰ Nake Jesū akīmakaania matikeere mündū o na ūrīkū ūhoru wake.

Jesū Kuumbūra Ūhoru wa Gīkuū Gīake Gītanakinya

³¹ Ningī Jesū akīambīrīria kūmaruta atī Mūrū wa Mündū no nginya one mathīina maingī na aregwo nī athuuri, na athīnjīri-Ngai ariā anene o na arutani a watho, na atī no nginya ooragwo, na thuutha wa mīthenya itatū ariūke. ³² Aaririe ūhoru ūcio atekūhitha, nake Petero akīmūtware keheri-inī, akīambīrīria kūmūkaania.

³³ No Jesū akīhūgūra akīrora arutwo ake, na agīkūūma Petero, akiuga atīrī, “Cooka thuutha wakwa, Shaitani! Wee ndwīciiragia maūndū moimīte kūrī Ngai, tīga o maūndū marīa moimīte kūrī andū.”

³⁴ Agīcooka agīta kīrīndī hamwe na arutwo ake moke harī we, akīmeera atīrī, “Mündū o wothē ūngīenda kūnūmīrīra, no nginya eerege we mwene, na akuue mūtharaba wake anūmīrīre. ³⁵ Nīgūkorwo ūrīa wothē wendaga kūhonokia muoyo wake nī kūrwo akoorwo nīguo, no ūrīa wothē ūkoorwo nī muoyo wake nī ūndū wakwa na nī ūndū wa Ūhoru-ūrīa-Mwega, nīkaūhonokia. ³⁶ Mündū angīgūna nakī angīgūwatīra thī yothē, no orwo nī muoyo wake? ³⁷ Kana nī kī mündū angīkūūrania na muoyo wake? ³⁸ Mündū o wothē ūngīconoka nī ūndū wakwa na aconoke nī ūndū wa ciugo ciakwa hīndī

ino ya rūciaro rūrū rwa ūtharia na rwa mehia, o nake Mūrū wa Mündū nīakamūconokera rīrīa agaacooka arī na riiri wa Ithe, arī na araika arīa atheru.”

9

¹ Jesū agīcooka akīmeera atīrī, “Ngūmwīra atīrī na ma, amwe marūngiī haha matigacama gīkuū matonete ūthamaki wa Ngai ūgiūka wī na hinya!”

Jesū Kūgarūrūka ūrīa Aatarī

² Thuutha wa mīthenya itandatū, Jesū nīmathiire na Petero na Jakubu na Johana, akīmatwara kīrīma-inī kīraaya, marī oiki. Na rīrī, arī hau mbere yao akīgarūrūka ūrīa aahaanaga. ³ Nguo ciake ikīerūha cua; gūtīrī mündū gūkū thī ūngīahotire gūcithambia cierūhe ūguo. ⁴ Na marī o hau makiumīrīrwo nī Elija na Musa, makīaranīria na Jesū.

⁵ Nake Petero akīra Jesū atīrī, “Rabii,* nītwagīrīrwo nī gūikara gūkū. Reke twake ithūnū ithatū, kīmwe giaku, na kīmwe kīa Musa, na kīmwe kīa Elija.” ⁶ (Petero oigire ūguo tondū nīarigītvo nī ūrīa ekuuga, nī tondū wa ūrīa maamakīte.)

⁷ Ningī hagīūka itu, rīkīmahumbīra, na mūgambo ūkiuma itu-inī rīu, ūkiuga atīrī, “Ūyū nīwe Mūrū wakwa, ūrīa nyendete. Mūiguagei!”

⁸ Na kahinda o kau makīhūgūra, no mationire mündū ūngī arī hamwe nao, tīga o Jesū.

⁹ Na rīrīa maikūrūkaga kuuma kīrīma-inī, Jesū akīmaatha matikeere mündū o na ūrīkū ūrīa monete, nginya rīrīa Mūrū wa Mündū agaakorwo ariūkīte akoima kūrī arīa akuū. ¹⁰ Nao magīkira na ūhoro ūcio, no makooranagia o ene atīrī, “kūrīūka kuuma kūrī akuū nī kuuga atīa.”

¹¹ Nao makīmūria atīrī, “Nī kī gītūmaga arutani a watho moige atī Elija no nginya ambe ooke?”

¹² Jesū akīmacookeria atīrī, “Ti-itherū Elija no nginya ambe ooke ahaarīrie maūndū mothe. Ningī nī kī gītūmīte kwandīkwo atī Mūrū wa Mündū no nginya athīnīke mūno na aregwo nī andū? ¹³ No ngūmwīra atīrī, Elija nīarīkītie gūūka na andū makamwīka o ūrīa wotho meendaga kūmwīka, o ta ūrīa ūhoro wake wandīkītvo.”

Kūhonio gwa Kamwana Kaarī na Ngoma Thūku

¹⁴ Na rīrīa maakinyire harī arutwo arīa angī, makīona kīrīndī kīnene kīmarigīcīrie, na arutani a watho magīkararania nao. ¹⁵ Na rīrīa andū othe moonire Jesū, makīgega mūno magīteng’era makamūgeithie.

¹⁶ Nake akīmooria atīrī, “Nī kī mūrakararānīria nao?”

¹⁷ Mündū ūmwe warī kīrīndī-inī kīu akīmūcookeria atīrī, “Mūrutani, ngūkūreheire mūrū wakwa, ūkoragwo arī na ngoma thūku na ndaaragia. ¹⁸ Hīndī irīa yotho yamūnyiita, imūtungumanagia thī na akarutaga mūhūyū na kanua, akahagarania magego na akomagara. Njūūrīrie arutwo aku maingate ngoma iyo thūku, no matinahota.”

¹⁹ Jesū akīmacookeria atīrī, “Inyūī rūciaro rūrū rūtetīkagia, nī nginya rī ngūikarania na inyūī? Ngūmūkirīrīria nginya rī? Ndeherai kamwana kau.”

²⁰ Nī ūndū ūcio magīgatwarīra Jesū. Rīrīa ngoma iyo thūku yoonire Jesū, īgīgathiorania o rīmwe. Gagītungumana thī, gakīgaragara, gakīrutaga mūhūyū na kanua.

²¹ Nake Jesū akīūria ithe wa kamwana kau atīrī, “Nī hīndī iigana atīa gakoretwo kahaana ūguo?”

* 9:5 Rabii nī kuuga “mūrutani.”

Nake agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ kuuma arĩ o kaana. ²² Na maita mainĩ yanagaikia mwaki-inĩ o na maaĩ-inĩ ikoorage. No akorwo nĩ harĩ ũndũ ũngika, tũguire tha ũtũteithie.”

²³ Jesũ akĩmũuria atĩrĩ, “Atĩ ‘korwo ndahota’? Maũndũ mothe nĩmahotekaga kũrĩ mũndũ ũrĩa wĩtĩkĩtie.”

²⁴ O rĩmwe ithe wa kamwana kau akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Nĩndetikia, ndeithia harĩa njagĩte gwĩtikia.”

²⁵ Rĩrĩa Jesũ oonire atĩ kĩrĩndĩ nĩgĩateng’erete gĩũke hau, agĩkũũma ngoma ĩyo thũku. Akĩmũira atĩrĩ, “Wee ngoma ĩno thũku ũtaiguaga na ũtaaragia, nĩndagwatha uume thĩnĩ wa kamwana gaka, na ndũkanacooke gũtoonya thĩnĩ wako rĩngĩ.”

²⁶ Ngoma ĩyo thũku igĩkayũrũrũka, igĩgathiorania na hinya, na ĩkiuma. Kamwana kau gakĩhaana ta karĩ gakuũ, o nginya andũ aingĩ makiuga atĩrĩ, “Nĩ gakuũ.” ²⁷ No Jesũ agĩkanyĩta guoko, agĩgokĩria, nako gakĩrũgama.

²⁸ Thuutha wa Jesũ gũtoonya nyũmba, arutwo ake makĩmũũrĩria keheri-inĩ atĩrĩ, “Nĩ kũ gĩtũmire ithuĩ tũremwo nĩ kũngata ngoma ĩyo?”

²⁹ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngoma ya mũthemba ta ũcio ndĩngiuma na njĩra ĩngĩ tiga o ya mahooya (o na kwĩima irio).” (Nĩ harĩ maandiko mangĩ matakoragwo na ũhoru ũyũ wa kwĩima irio).

³⁰ Nao makiuma kũu magĩtuĩkanĩria bũrũri wa Galili, na Jesũ ndeendaga mũndũ o na ũrĩkũ amenye kũrĩa marĩ, ³¹ tondũ nĩarutaga arutwo ake. Nake akĩmeera atĩrĩ, “Mũrũ wa Mũndũ nĩegũkunganĩrwo aneanwo moko-inĩ ma andũ, nao nĩmakamũũraga, no thuutha wa mũthenya ĩtatũ nĩakariũka.” ³² No matiigana gũtaũkirwo nĩ ũrĩa oigaga, na magĩtigĩra kũmũuria ũhoru ũcio.

Nũũ Mũnene kũrĩ arĩa Angĩ?

³³ Nao magĩkinya Kaperinaumu. Na rĩrĩa aarĩ nyũmba thĩnĩ akĩmooria atĩrĩ, “Mũgũkararanagĩria kũ tũrĩ njĩra-inĩ?” ³⁴ No-o magĩkira tondũ marĩ njĩra-inĩ nĩmakararanagia makĩũranagia nũũ mũnene kũrĩ arĩa angĩ.

³⁵ Na aikara thĩ, Jesũ agĩta arutwo arĩa ikũmi na eerĩ akĩmeera atĩrĩ, “Ūrĩa wotho ũngĩenda gũtuĩka wa mbere, no nginya akorwo arĩ wa thuutha wa arĩa angĩ na atuĩke ndungata ya andũ othe.”

³⁶ Nake akĩrehe kaana agĩkarũgama gatagatĩ kao. Na aarĩkia gũkaiyũkia moko-inĩ make, akĩmeera atĩrĩ, ³⁷ “Ūrĩa wotho ũngĩamũkĩra kaana kamwe ta gaka thĩnĩ wa rĩitwa riakwa, nĩ nĩ aamũkagĩra; na ũrĩa ũngĩnyamũkĩra nĩ to nĩ aamũkagĩra, no nĩamũkagĩra ũrĩa wandũmire.”

Ūrĩa ũtarĩ Thũ litũ arĩ Mwena Witũ

³⁸ Johana akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, nĩtũronire mũndũ akĩingata ndaimono thĩnĩ wa rĩitwa riaku tũramwĩra atige, tondũ ti ũmwe witũ.”

³⁹ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mũtikamũgirie! Gũtirĩ mũndũ ũngĩringa kĩama thĩnĩ wa rĩitwa riakwa na thuutha ũcio ahote gũcoka kwaria ũũru wakwa, ⁴⁰ Nĩgũkorwo ũrĩa ũtarĩ ũthũ na ithuĩ nĩ ũmwe witũ. ⁴¹ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ o wotho ũrĩa ũkaamũhe gĩkombe kĩa maaĩ thĩnĩ wa rĩitwa riakwa nĩ ũndũ mũrĩ a Kristũ, ndarĩ hĩndĩ akoorwo nĩ igai riake.”

Gũtũma Mũndũ Eehie

⁴² “Na mũndũ ũrĩa wotho ũgaatũma kamwe ga twana tũtũ tũnjĩtikĩtie kehie, wega nĩ mũndũ ũcio ohererwo ihiga rĩa gĩthĩ ngingo na aikio thĩnĩ wa iria. ⁴³ Guoko gwaku kũngĩtũma wĩhie, gũtinie. Nĩ kaba ũtoonye muoyo-inĩ wĩ kĩonje, ⁴⁴ gũkĩra ũthĩ Jehanamu kũrĩa kũrĩ mwaki ũtahoraga ũrĩ na moko meerĩ. ⁴⁵ Nakuo kũgũrũ gwaku kũngĩtũma wĩhie, gũtinie. Nĩ kaba ũtoonye

muoyo-inĩ ũrĩ gĩthua, gũkĩra ũikio Jehanamu ũrĩ na magũrũ meerĩ. ⁴⁶ Kũu kĩgunyũ kĩrĩa kĩmarĩaga gĩtikuaga, nague mwaki ũrĩa ũmacinaga ndũhoraga. ⁴⁷ Na riitho rĩaku rĩngĩtũma wĩhie, rĩkũire. Nĩ kaba ũtoonye ũthamaki-inĩ wa Ngai ũrĩ na riitho rĩmwe gũkĩra ũikio Jehanamu ũrĩ na maitho meerĩ, ⁴⁸ kũu “kĩgunyũ kĩrĩa kĩmarĩaga gĩtikuaga, nague mwaki ũrĩa ũmacinaga ndũhoraga.”

⁴⁹ Mũndũ o wotho agekĩrwo mũcamo wa cumbĩ nĩ mwaki, (na igongona o rĩothe rĩĩkĩrwo mũcamo na cumbĩ).

⁵⁰ “Cumbĩ nĩ mwega, no cumbĩ ũngĩkorwo nĩũthirĩte mũcamo wague-rĩ, ũngĩcooka gũcamithio ta cumbĩ na kĩ? Tuikai cumbĩ, na mũikaranagie na thayũ.”

10

Ndigano ya Mũthuuri na Mũtumia

¹ Jesũ agĩcooka akiuma kũu agĩthĩ bũrũri wa Judea na mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jorodani. O rĩngĩ andũ ikundi magĩũka kũrĩ we, nake akĩmaruta ũhoru o ta ũrĩa aamenyerete gwĩka.

² Na Afarisai amwe magĩũka kũrĩ we makienda kũmũgeria, makĩmũuria atĩrĩ, “Watho nĩwĩtikĩrĩtie mũndũ atigane na mũtumia wake?”

³ Nake agĩcookia ũhoru, akĩmooria atĩrĩ, “Musa aamwathire mwĩkage atĩa?”

⁴ Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Musa nĩetĩkagĩria mũndũ aandĩkĩre mũtumia wake marũa ma gũtigana nake, amũte.”

⁵ Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Musa aamwandĩkĩre watho ũcio tondũ wa ũrĩa muomĩtie ngoro cianyu. ⁶ No kuuma o kĩambĩrĩria, Ngai ‘ombire mũndũ mũrũme na mũndũ-wa-nja’. ⁷ ‘Gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmaga mũndũ mũrũme atige ithe na nyina na anyiitane na mũtumia wake, ⁸ nao eerĩ magatuĩka mwĩrĩ ũmwe.’ Nĩ ũndũ ũcio, acio ti andũ eerĩ rĩngĩ, no nĩ mũndũ ũmwe. ⁹ Nĩ ũndũ ũcio, arĩa Ngai anyiitithanĩtie, mũndũ ndakanamatigithanie.”

¹⁰ Na maatoonya nyũmba thĩinĩ, arutwo makĩũria Jesũ ũhoru ũcio o rĩngĩ.

¹¹ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũndũ o wotho angĩtigana na mũtumia wake acooke ahikie mũtumia ũngĩ, mũndũ ũcio nĩ atharĩtie. ¹² Nake mũtumia angĩtigana na mũthuuriwe, ahikĩre mũndũ mũrũme ũngĩ, o nake nĩ atharĩtie.”

Twana Tũnini na Jesũ

¹³ Nao andũ makĩrehera Jesũ twana tũnini nĩguo atũhutie, no arutwo ake makĩmakaania. ¹⁴ Rĩrĩa Jesũ oonire ũguo, akĩrakara, akĩmeera atĩrĩ, “Rekei twana tũu tũũke kũrĩ nĩ, tigai gũtũgĩria, nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai nĩ wa arĩa matariĩ ta tuo. ¹⁵ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wotho ũtakamũkĩra ũthamaki wa Ngai ta kaana ndakaũtoonya o na atĩa.” ¹⁶ Nake akĩoya twana tũu, agĩtũgĩrĩra moko, agĩtũrathima.

Mwanake warĩ Gĩtonga

¹⁷ Na rĩrĩa Jesũ oimagaraga, mũndũ ũmwe nĩateng’erire harĩ we, agĩturia ndu mbere yake, akĩmũuria atĩrĩ, “Mũrutani mwega, ingĩka atĩa nĩguo ngaagaya muoyo wa tene na tene?”

¹⁸ Nake Jesũ akĩmũuria atĩrĩ, “Ũkũnjĩta mwega nĩkĩ? Gũtirĩ o na ũmwe mwega, tĩga o Ngai we wiki. ¹⁹ Wee nĩ ũũĩ ũrĩa maathani moigĩte: ‘Ndũkanoragane, na ndũkanatharanie, na ndũkanaiye, na ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩgeenyoy, na ndũkanaheenanie, na tĩia thoguo na nyũkwa.’”

²⁰ Nake akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, macio mothe ndũire ndĩmarũmĩtie kuuma ndĩ mũnini.”

²¹ Nake Jesū amūrora, akīmwenḁa, akīmḁira atīrī, “Nī kūrī ūndū ūmwe ūtigairie: Thīi wendie indo ciaku ciothe iria ūrī nacio ūhe athīni mbeeca icio, na nīūkaḁia na mūthithū igūrū. Ūcooke ūūke, ūnūmīrīre.”

²² Mwanake ūcio agītukia gīthiithi. Agīthiī arī na kīeha, tondū aarī na ūtonga mūngī.

²³ Nake Jesū akīihūgūra, akīira arutwo ake atīrī, “Kaī nī ūndū wī hinya gītonga gūtoonya ūthamaki-inī wa Ngai-ī!”

²⁴ Nao arutwo makīgega maigua ciugo ciake. No Jesū akiuga o rīngī atīrī, “Ciana, kaī nī ūndū wī hinya gūtoonya ūthamaki-inī wa Ngai-ī! ²⁵ Nī ūhūthū ngamīira kūhungura irima rīa cindano gūkīra gītonga gūtoonya ūthamaki-inī wa Ngai.”

²⁶ Arutwo ake magīkīrīrīria kūgega, makīūrania atīrī, “Nūū ūngīkīhonoka?”

²⁷ Nake Jesū akīmarora, akīmeera atīrī, “Harī mūndū ūndū ūyū ndūngīhoteke, no harī Ngai tiguu; maūndū mothe nī mahotekaga nī Ngai.”

²⁸ Petero akīmḁira atīrī, “Ithui tūtīgīte maūndū mothe tūgakūrūmīrīra!”

²⁹ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Ngūmḁira atīrī na ma, gūtīrī mūndū ūtigīte mūciī kana ariū a nyina, kana aarī a nyina, kana nyina, kana ithe, kana ciana, o na kana ithaka nī ūndū wakwa, na nī ūndū wa Ūhoro-ūrīa-Mwega, ³⁰ ūtakeho ūtonga maita igana matukū maya tūrī, na aheo maita igana ma nyūmba, na ariū a nyina, na aarī a nyina, na manyina, na ciana o na ithaka, na hamwe na macio, mīnyamaro. Na ihinda rīrīa rīgooka aheo muoyo wa tene na tene. ³¹ No rīrī, andū aingī arīa marī mbere nīmagaḁiika a thuutha, na a thuutha matuīke a mbere.”

Jesū kwaria Rīngī Ūhoro wa Gīkuū Gīake

³² Na rīrīa maarī nīira-inī makīambata merekeire Jerusalemu, Jesū amatongoretie, arutwo ake nīmagegire, nao arīa maamarūmīrīre magītīgīra. O rīngī Jesū agītware arutwo arīa ikūmi na eerī keheri-inī, akīambīrīria kūmeera maūndū marīa maakirie kūmūkora. ³³ Akīmeera atīrī, “Nītūkambata tūthī Jerusalemu, nake Mūrū wa Mūndū nīegūkunyaīrwo kūrī athīnjīri-Ngai arīa anene na kūrī arutani a watho. Nao mamūtuīre kūūragwo na mamūneane kūrī andū-a-Ndūrīrī, ³⁴ nao mamūnyūrīrie na mamūtuīre mata, na mamūhūūre iboko o na mamūūrage. No thuutha wa mīthenya ītatū nīakariūka.”

Ihooya rīa Jakubu na Johana

³⁵ Na rīrī, Jakubu na Johana, ariū a Zebedi, magīūka kūrī Jesū. Makīmḁira atīrī, “Mūrutani, tūkwenḁa ūtwīkīre o ūrīa tūgūkūhooya.”

³⁶ Nake akīmooria atīrī, “Mūkwenḁa ndīmḁikīre atīa?”

³⁷ Nao makīmūcookeria atīrī, “Ūtwīkīrie tūgaikara ūmwe guoko-inī gwaku kwa ūrīo na ūrīa ūngī guoko-inī gwaku kwa ūmotho riiri-inī waku.”

³⁸ Jesū akīmacookeria atīrī, “Mūtiūī kīrīa mūrahooya. Mwahota kūnyuīra gīkombe kīrīa nīī ngūnyuīra, kana mūbatithio na ūbatithio ūrīa ngūbatithio nago?”

³⁹ Nao magīcookia atīrī, “Īī no tūhote.”

Jesū akīmeera atīrī, “Gīkombe kīrīa ngūnyuīra nī mūkaanyuīra, o na mūbatithio na ūbatithio ūrīa ngūbatithio nago. ⁴⁰ No ha ūhoro wa gūikara guoko-inī gwakwa kwa ūrīo kana kwa ūmotho ti nīī heanaga. Itī icio ikaaheo arīa mathondekeirwo cio.”

⁴¹ Rīrīa arutwo acio angī ikūmi maiguire ūhoro ūcio, makīrakarīra Jakubu na Johana. ⁴² Nake Jesū akīmeeta hamwe akīmeera atīrī, “Nī mūūī atī andū arīa matuagwo aathani a andū-a-Ndūrīrī nīmetūūgagīria igūrū rīao, nao anene ao nīmamaathaga. ⁴³ No rīrī, inyuī mūtitarīī ūguo. Handū ha ūguo, ūrīa

wothe ūngiēnda gūtuika mūnene thīnī wanyu no nginya atuīke ndungata yanyu, ⁴⁴ nake ūria wothē ūkwenda gūtuika wa mbere thīnī wanyu, no nginya atuīke ngombo ya andū othe. ⁴⁵ Nīgūkorwo o na Mūrū wa Mündū ndookire gūtungatīrwo, no ookire gūtungata na arute muoyo wake nīguo arihe thogora wa gūkūura andū aingī.”

Mūtumumu Baritimayo Kūhota Kuona

⁴⁶ Nao magīkina Jeriko. Na rīria Jesū na arutwo ake, hamwe na kīrīndi kīnene moimaga itūūra-inī rīu, mündū warī mūtumumu wetagwo Baritimayo (ūguo nī kuuga mūrū wa Timayo), aikarīte thī mūkīra-inī wa njīra akīhooya thendi. ⁴⁷ Na rīria aiguiere atī nī Jesū wa Nazarethi, akīambīrīria kwanīrīra akiugaga atīrī, “Jesū, Mūrū wa Daudi, njiguīra tha!”

⁴⁸ Andū aingī makīmūkaania, makīmwīra akire, nowe agīkīrīrīria kwanīrīra, akiugaga atīrī, “Mūrū wa Daudi, njiguīra tha!”

⁴⁹ Nake Jesū akīrūgama, akiuga atīrī, “Mwītei.”

Nī ūndū ūcio magīita mündū ūcio warī mūtumumu, makīmwīra atīrī, “Wīyūmīrīrie! Rūgama! Nīaragwīta.” ⁵⁰ Agīteania nguo yake ya igūrū, agīūkīra na ihenya agīthīi harī Jesū.

⁵¹ Jesū akīmūūria atīrī, “Ūkwenda ngwīkīre atīa?”

Nake mündū ūcio warī mūtumumu akīmūcookeria atīrī, “Mūrutani, ngwenda o njooke kuona.”

⁵² Nake Jesū akīmwīra atīrī, “Wīthīire, wītīkio waku nīguo watūma ūhone.” O rīmwe akīambīrīria kuona, nake akīrūmīrīra Jesū.

11

Jesū Gūtoonya Jerusalemu na Ūhootani

¹ Na rīrī, maakuhīrīria itūūra rīa Jerusalemu, maakinya matūūra ma Bethifage na Bethania hau Kīrīma-inī kīa Mītamaiyū-rī, Jesū agītūma arutwo ake eerī, ² akīmeera atīrī, “Thīii itūūra rīrīria rīrī mbere yanyu, na mwatoonya o ūguo, nīmūkuona njaū ya ndigiri yohetwo hau, nayo ndīrī yakua mündū. Mīohorei mūmīrehe. ³ Na mūngīūrio nī mündū atīrī, ‘Mūreka ūguo nīkī?’ Mwīrei atīrī, ‘Mwathani nīabatarītio nīyo na nīekūmīcookia haha o narua.’”

⁴ Nao magīthīi magīkora njaū ya ndigiri yohetwo mūromo-inī handū nja, hakuhi na njīra. Na rīria maamīohoraga-rī, ⁵ andū arīa maarūngīi ho makīmoo-ria atīrī, “Mūrohora njaū īyo nīkī?” ⁶ Nao makīmacookeria o ūria Jesū aamerīte, nao andū acio makīmetīkīria mathīi nayo. ⁷ Rīria maatwarīire Jesū njaū īyo, makīmīandika nguo ciao nake Jesū agīkuuo nīyo. ⁸ Andū aingī makīara nguo ciao njīra-inī, nao arīa angī makīara mathīgī marīa maatuīte mīgūnda-inī. ⁹ Andū arīa maatongoretie na arīa maamumīte thuutha makīanīrīra makiuga atīrī,

“Hosana!”*

“Kūrathimwo-rī, nī ūria ūgūūka na rītwa rīa Mwathani!”

¹⁰ “Kūrathimwo-rī, nī ūthamaki ūria ūgūūka, ūria wa ithe witū Daudi!”

“Hosana igūrū o igūrū!”

* 11:9 Hosana nī kuuga “honokia rīu”, na no kīo kiugo gīa kūgaatha mūthamaki.

¹¹ Nake Jesũ aatoonya Jerusalemu, agĩthĩ hekarũ-inĩ. Na aarĩkia kwĩro-rangĩra maũndũ mothe, akiumagara agĩthĩ Bethania hamwe na arutwo aĩa ikũmi na eerĩ, tondũ kwarĩ hwaĩ-inĩ.

Jesũ Kũruma Mũkũyũ

¹² Mũthenya ũyũ ũngĩ rĩria moimaga Bethania, Jesũ akĩigua ahũtĩ. ¹³ Nake akĩona mũkũyũ warĩ haraaya ũrĩ na mathangũ maruru agĩthĩ kũrora kana warĩ na ngũyũ. Aakinya harĩ guo, agĩkora ndwarĩ na ngũyũ tiga o mathangũ, tondũ ndĩarĩ hĩndĩ ya mĩkũyũ gũciara. ¹⁴ Nake akĩira mũkũyũ ũcio atĩrĩ, “Mũndũ ndakanarĩ maciaro maku nginya tene.” Nao arutwo ake makĩigua akiuga ũguo.

Jesũ Gũtheria Hekarũ

¹⁵ Na maakinya Jerusalemu, Jesũ agĩtoonya hekarũ thĩinĩ,[†] akĩambĩrĩria kũrutũrũra aĩa maagũraga, na aĩa meendanagĩria kuo. Akĩng’aurania metha cia aĩa maakũũranagia mbeeca, o na itĩ cia aĩa meendagia ndutura, ¹⁶ na ndangĩetĩkĩirie mũndũ o na ũrĩkũ ahitũkĩrie kĩndũ gĩa kwendia kũu nja cia hekarũ.[‡] ¹⁷ Na rĩria aamarutaga, akĩmooria atĩrĩ, “Githĩ ũhoro ndwandikĩtwo atĩrĩ,

“Nyũmba yakwa ĩgeetagwo

nyũmba ya mahooya ya kũhooyagĩrwo nĩ ndũrĩrĩ ciothe’[§]?

No inyũĩ mũmĩtuĩte ‘ngurunga ya atunyani’.”

¹⁸ Nao athĩnjĩri-Ngai aĩa anene na arutani a watho maigua ũguo, makĩambĩrĩria gũcacia ũria mangĩmũũraga, nĩ ũndũ nĩmamwĩtigagĩra, tondũ kĩrĩndĩ gĩothe nĩkĩagegetio nĩ ũrutani wake.

¹⁹ Gwakinya hwaĩ-inĩ, Jesũ na arutwo ake makiuma itũũra rĩu.

Mũkũyũ kũuma

²⁰ Rũciinĩ, makĩhitũka makĩona mũkũyũ ũria Jesũ aarumĩite ũmĩte wothe nginya mĩri. ²¹ Petero akĩrĩrikana ũhoro wa mũkũyũ ũcio, akĩira Jesũ atĩrĩ, “Rabii, ta rora! Mũkũyũ ũria ũrarumire-rĩ, nĩũmĩte!”

²² Nake Jesũ akĩmacookeria, akĩmeera atĩrĩ, “Itĩkiai Ngai. ²³ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ angĩkeera kĩrĩma gĩkĩ atĩrĩ, ‘Thĩĩ, wĩkie iria-inĩ,’ na ndagathanganie ngoro-inĩ yake, no etikie atĩ ũria oiga nĩũgwikika-rĩ, nĩagekĩrwo ũndũ ũcio. ²⁴ Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, ũria wothe mũrĩhooyaga mũheo, itĩkagiai atĩ nĩ mũrĩkĩtie kũwamũkĩra, nagueo nĩũritũkaga wanyu. ²⁵ Na rĩria mwarũgama mũhoote, mũrekanagĩre angĩkorwo mũrĩ ũthũ na mũndũ, nĩgeetha Ithe wanyu ũria ũrĩ igũrũ o nake amũrekanagĩre mehia manyu.” (²⁶ No mũngĩkorwo mũtĩrekanagĩra mehia, nake Ithe wanyu ũria ũrĩ igũrũ ndarĩmũrekanagĩra mehia manyu.)

Kĩũria Gĩkonĩ Ũhoti wa Jesũ

²⁷ Magĩkinya o rĩngĩ Jerusalemu, na rĩria Jesũ aaceeraga kũu nja cia hekarũ, athĩnjĩri-Ngai aĩa anene, na arutani a watho, o na athuuri magĩũka kũrĩ we. ²⁸ Makĩmũũria atĩrĩ, “Wĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ? Na nũũ wakũheire ũhoti wa gwĩka maũndũ maya?”

²⁹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩngũmũũria kĩũria kĩmwe. Mwanjooke-ria, na nĩ nĩngũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ. ³⁰ Ũbatithio wa Johana-rĩ, woimire igũrũ kana kũrĩ andũ? Njookeriai!”

[†] 11:15 Nĩ mwena wa hekarũ kũria andũ-a-Ndũrĩrĩ metĩkĩrĩtio kũhoera Ngai. [‡] 11:16 Andũ maatuĩte nja ya hekarũ ta njĩra ya kũhitũkĩria indo cia kwendia. [§] 11:17 Andũ a Ndũrĩrĩ aĩa meetĩgĩrĩte Ngai nĩmerirwo nĩ Ngai atĩ nĩmũkahooyagĩra thĩinĩ wa hekarũ yake (Isa 56:7). Handũ hau nĩho Ayahudi maatuĩte ndũnyũ.

³¹ Makīaranīria o ene ūhoro ūcio, makīirana atīrī, “Tūngiuga atī, ‘Woimire igūrū’, egūtūuria atīrī, ‘Mwakīregire kūmwitikia niki?’” ³² No tūngiuga atīrī, ‘Woimire kūrī andū’” (Nīmetigagīra andū, tondū andū othe mooī kūna atī Johana aarī mūnabii.)

³³ Nī ūndū ūcio magīcookeria Jesū atīrī, “Ithuī tūtiū.”

Nake Jesū akīmeera atīrī, “O na nī ndikūmwīra njikaga maūndū maya na ūhoti ūrikū.”

12

Ngerekano ya Akombori a Mūgūnda

¹ Nake akīambīrīria kūmahe ūhoro na ngerekano, akīmeera atīrī, “Mūndū ūmwe nīahaandire mūgūnda wake mīthabibū. Agīaka rūgiri rūgīthiūrūkīria mūgūnda ūcio, na akienja irima rīa kūhīhīra thabibū, na agīaka nyūmba ndaaya na igūrū ya arangīri. Agīcooka agīkomborithia mūgūnda ūcio kūrī arīmi angī, na agīthī rūgendo. ² Na rīrī, hīndī ya magetha yakinya-rī, agītūma ndungata yake kūrī akombori acio īgīre maciaro mamwe ma mūgūnda ūcio wa mīthabibū. ³ Nao makīmīnyiita makīmīhūūra, na makīmīngata itarī na kīndū. ⁴ Agīcooka akīmatūmīra ndungata īngī; nao magītīhia ndungata īyo mūtwe na makīmīka maūndū ma thoni. ⁵ Na o rīngī agītūma ndungata īngī, nayo makīmīūruga. Nīatūmire ndungata ingī nyingī, imwe ciacio magīcihūūra, na iria ingī magīciūruga.

⁶ “Mūndū ūcio ndaarī na mūndū ūngī watigaire wa gūtūma, tiga o mūrīū wake ūrīa eendete mūno. Akīmūtūma thuutha wa acio angī othe, akiuga atīrī, ‘Nīmegūtīia mūrū wakwa.’

⁷ “No akombori acio makīirana atīrī, ‘Ūyū nīwe ūkaagaya mūgūnda ūyū. Ūkai, rekei tūmūūrage, nīguo igai rīake rīgaatuika rīitū.’” ⁸ Nī ūndū ūcio makīmūnyiita, makīmūūruga, makīmūikia nja ya mūgūnda ūcio wa mīthabibū.

⁹ “Rīu-rī, mwene mūgūnda ūcio ageeka atīa? Agooka oorage akombori acio, acooke ahe andū angī mūgūnda ūcio. ¹⁰ Kai mūtārī mwathoma maandīko maya: “‘Ihiga rīrīa aaki maaregire,

nīrīo rītuikīte ihiga inene rīa koine;

¹¹ Mwathani nīwe wīkīte ūndū ūcio, nāguo nī wa magegania tūkīwona?’”

¹² Magīcaria ūrīa mangīmūnyiita tondū nīmamenyire aaragia ūhoro wao na ngerekano īyo, no nīmetigagīra kīrīndī; nī ūndū ūcio magītīgana nake, magīthīi.

Kūrīha Igooti kūrī Kaisari

¹³ Thuutha ūcio magītūma Afarisai amwe na Aherodia kūrī Jesū nīguo mamūtege na mīario yake. ¹⁴ Magīūka kūrī we makīmūwīra atīrī, “Mūrutani, nītūūī atī ūrī mūndū wa ma. Ndwītīgagīra andū, tondū ndūrūmbūyagia ūrīa mahana; no ūrutnaga ūhoro wa Ngai na ma. Rīu-rī, nī kwagīrīre kūrūtīra Kaisari mbeeca cia igooti, kana aca?” ¹⁵ Tūrutage kana tūtīkarutage?”

No tondū Jesū nīamenyaga ūhinga wao, akīmooria atīrī, “Mūrenda kūngeria niki? Ta ndeherai dinari ndīmīone.” ¹⁶ Makīmūrehera dinari īyo, nake akīmooria atīrī, “Mbica īno na rītīwa rīrī nī cia ū?”

Nao makīmūcookeria atīrī, “Nī cia Kaisari.”

¹⁷ Nake Jesū akīmeera atīrī, “Rutagīrai Kaisari kīrīa kīrī gīake, na mūrutagīre Ngai kīrīa kīrī gīake.”

* 12:14 Andū nīmaarutaga mbeeca cia igooti kūrī būrūrī ūrīa wamathaga. Ayahudi matiakenagio nī ūhoro ūcio, na angī nīmaregaga kūrūruta.

Nao makĩgegio nĩwe.

Ūhiki Hĩndĩ ya Kũriũka

¹⁸ Ningĩ Asadukai, arĩa moigaga atĩ gũtirĩ ūhoro wa kũriũka magĩũka kũrĩ Jesũ na makĩmũũria atĩrĩ, ¹⁹ “Mũrutani, Musa aatwandikĩire atĩ mũrũ wa nyina na mũndũ angĩkua atige mĩtumia atarĩ na ciana-rĩ, mũndũ ūcio no nginya ahikie mĩtumia ūcio watigwo, aciarĩre mũrũ wa nyina ciana. ²⁰ Na rĩrĩ, kwarĩ aanake mũgwanja a nyina ūmwe. Wa mbere akĩhikania na agĩkua, na ndatige ciana. ²¹ Nake wa keerĩ akĩhikia mĩtumia ūcio wa ndigwa, no o nake agĩkua na ndatige ciana. O na wa gatatũ nake agĩka o ūguo. ²² Ūhoro wa ma nĩ atĩ, gũtirĩ o na ūmwe wa acio mũgwanja watigire ciana. Thuutha wao othe, mĩtumia ūcio o nake agĩkua. ²³ Rĩu-rĩ, hĩndĩ ya kũriũka mĩtumia ūcio agaakorwo arĩ wa ū, nĩgũkorwo othe mũgwanja nĩmamũhikĩtie?”

²⁴ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩmũhĩtĩtie tondũ mĩtiũ Maandĩko kana hinya wa Ngai? ²⁵ Rĩrĩa akuũ makaariũka, matikahikania kana mahike; magaatũka ta arĩa marĩ kũu igũrũ. ²⁶ Naguo ha ūhoro wa akuũ kũriũka-rĩ, kaĩ mũtathomete ibuku-inĩ rĩa Musa, ūhoro ūkonĩ kĩhinga kĩrĩa kĩaĩaga, na ūrĩa Ngai aamwĩrĩre atĩrĩ, ‘Nĩ nĩ nĩ Ngai wa Iburahĩmu na Ngai wa Isaaka, o na Ngai wa Jakubu?’ ²⁷ We ti Ngai wa arĩa akuũ, no nĩ wa arĩa marĩ muoyo. Inyuĩ mũhĩtĩtie mũno.”

Rĩathani rĩrĩa Inene

²⁸ Na rĩrĩ, mũrutani ūmwe wa watho nĩokire akĩgũka makĩaria. Aamenya atĩ Jesũ nĩamacookeirie icooko rĩega-rĩ, akĩmũũria atĩrĩ, “Harĩ maathani marĩa mangĩ mothe-rĩ, nĩ rĩrĩkũ rĩa bata mũno?”

²⁹ Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Rĩathani rĩrĩa rĩa bata mũno nĩ rĩrĩ: ‘Thikĩrĩria, inyuĩ Isiraeli, Mwathani Ngai witũ, Mwathani nĩ ūmwe. ³⁰ Endaga Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wotho, na meciiria maku mothe, na hinya waku wotho.’ ³¹ Narĩo rĩa keerĩ nĩ rĩrĩ: ‘Endaga mũndũ ūrĩa ūngĩ o ta ūrĩa wĩendete wee mwene.’ Gũtirĩ rĩathani rĩngĩ inene kũrĩ macio.”

³² Nake mũndũ ūcio agĩcookia atĩrĩ, “Mũrutani, ti-itherũ nĩwoiga wega atĩ Ngai nĩ ūmwe na gũtirĩ ūngĩ tiga we! ³³ Ningĩ ūmwende na ngoro yaku yothe, o na ūmenyo waku wotho, o na hinya waku wotho; o nakuo kwenda mũndũ ūrĩa ūngĩ o ta ūrĩa wĩendete wee mwene, ūcio nĩ ūndũ ūrĩ bata gũkĩra maruta mothe ma njino na magongona.”

³⁴ Rĩrĩa Jesũ oonire nĩacookia wega, akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee-rĩ, ndũrĩ haraaya na ūthamaki wa Ngai.” Na kuuma hĩndĩ iyo gũtirĩ mũndũ wacookire kũmĩrĩria kũmũũria ciũria ingĩ.

Kristũ nĩ Mũriũ Wa ū?

³⁵ Na rĩrĩ, Jesũ akĩrutana nja-inĩ cia hekarũ akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩ gĩtũmaga arutani a watho moige atĩ Kristũ nĩ mũrũ wa Daudi? ³⁶ Daudi we mwene, akĩaria arĩ na Roho Mũtheru, oigire atĩrĩ:

“‘Mwathani eerire Mwathani wakwa atĩrĩ:

“ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ūrĩo

nginya ngaiga thũ ciaku

rungu rwa makinya maku.”’

³⁷ Daudi we mwene aramwĩta ‘Mwathani.’ Angĩgĩtuĩka mũrũwe atĩa?”

Na nĩ haarĩ na gĩkundi kĩnene kĩa andũ kĩa mũthikagĩrĩria gĩkenete.

³⁸ Ningĩ Jesũ akĩrutana, akiuga atĩrĩ, “Mwĩmenyagĩrĩrei arutani a watho. Mendete gũthĩi mehumĩte nguo iria ndaaya† na kũgeithagio nĩ andũ othe

† 12:38 Arutani a watho mekagĩra kanjũ ndaihu mũno hakuĩ kũhutia thĩ.

rĩria mekũgera ndũnyũ-inĩ, ³⁹ na makenda gũikaragĩra itĩ iria cia bata thunagogi-inĩ, na gũikara handũ ha andũ arĩa atĩku maruga-inĩ. ⁴⁰ Na no-o matoonyagĩrĩra nyũmba cia atumia a ndigwa makamatunya indo ciao, na nĩguo meyonanie, makahooya mahooya maraihu. Andũ ta acio nĩ makaaherithio mũno makĩria.”

Iruta rĩa Mũtumia wa Ndigwa

⁴¹ Jesũ agĩkara thĩ ang’etheire harĩa heekagĩrwo maruta,[‡] akĩĩrorera ũrĩa gĩkundi kũ kĩaohothaga. Andũ aingĩ itonga makĩhotha mbeeca nyingĩ. ⁴² No mũtumia ũmwe wa ndigwa warĩ mũthĩini agĩũka akĩhotha tũthendi twĩrĩ tũnini mũno twa gĩcango tũrĩa twarĩ mũigana wa mbeeca ĩmwe.[§]

⁴³ Jesũ agĩta arutwo ake harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũtumia ũyũ wa ndigwa mũthĩini nĩekĩra mbeeca nyingĩ kĩgĩina-inĩ gũkĩra andũ arĩa angĩ othe. ⁴⁴ Acio angĩ othe maheana kũringana na ũingĩ wa ũtonga wao, no mũtumia ũyũ aheana kĩrĩa gĩothe oima nakĩo, o na arĩ mũthĩini-rĩ, aheana mũthithũ wake wothē.”

13

Imenyithia cia Hĩndĩ ya Mũthia

¹ Na rĩria Jesũ oimaga hekarũ-inĩ, ũmwe wa arutwo ake akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, ta rora! Mahiga maya kaĩ nĩ manene-ĩ!”^{*} Kaĩ nyũmba ici nĩ thaka-ĩ!”

² Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩũrona nyũmba ici nene ũũ? Gũtirĩ ihiga o na rĩmwe rĩa maya rĩgaakorwo rĩrĩ igũrũ wa rĩria rĩngĩ; mothe nĩmakamomorwo.”

³ Rĩria Jesũ aikarĩte thĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ ang’etheire hekarũ-rĩ, Petero na Jakubu na Johana na Anderea makĩmũũria marĩ keheri-inĩ atĩrĩ, ⁴ “Ta twĩre, maũndũ macio mageekĩka rĩ? Na kĩmenyithia atĩ maũndũ macio marĩ hakuhi gwĩkĩka nĩ kĩrĩkũ?”

⁵ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanahenio nĩ mũndũ o na ũrĩkũ. ⁶ Andũ aingĩ nĩ magooka na rĩutwa rĩakwa makiugaga atĩrĩ, ‘Nĩ nĩ nĩ Kristũ,’ na nĩmakaheenia andũ aingĩ. ⁷ Rĩria mũkaigua mbaara na mũhuhu wa mbaara mũtikanamake. Maũndũ ta macio no nginya mekĩke, no rĩrĩ, ithĩrĩro ti rĩkinyu. ⁸ Rũrĩrĩ nĩrũgookĩrĩra rũrĩa rũngĩ, na ũthamaki ũkĩrĩre ũthamaki ũrĩa ũngĩ. Nĩgũkaagĩa na ithingithia kũndũ na kũndũ, o na kũgĩe ng’aragu. Maũndũ maya nĩ kĩambĩrĩria kĩa ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo.

⁹ “No inyuĩ-rĩ, ikaragai mwĩguĩte. Nĩmũkaneanwo kũrĩ ciama cia athuuri na mũhũũrwo iboko thĩini wa thunagogi. Nĩmũkarũgama mbere ya aathani na athamaki nĩ ũndũ wakwa, mũtuĩke aira akwa kũrĩ o. ¹⁰ Naguo Ũhoro-ũrĩa-Mwega no nginya wambe ũhunjo kũrĩ ndũrĩrĩ ciothe. ¹¹ Rĩria rĩothe mũkaanyitiwo mũtwarwo mũgaciirithio, mũtikanetange mũgĩciiria ũrĩa mũkoiga. Inyuĩ mũkoiga o ũrĩa mũkaahotithio hĩndĩ ĩyo, nĩgũkorwo ti inyuĩ mũgaakorwo mũkĩaria, no nĩ Roho mũtheru.

¹² “Mũndũ nĩagakunyanĩra mũrũ wa nyina ooragwo, na ithe wa mũndũ akunyanĩre mwana wake, o na ciana nĩikaremera aciari a cio na imoragithie.

[‡] 12:41 Ithandũkũ rĩa mũhothi rĩaigagwo kũrĩa andũ-a-nja maahooyagĩra; arũme matiagiragio gũtoonya kuo. [§] 12:42 Gaka nĩko gathendi karĩa kaarĩ kanini mũno thĩini wa Palestina hĩndĩ ĩyo.

Mũtumia ũyũ wa ndigwa aarehire tũthendi twĩrĩ, na no tuo aarĩ natuo. ^{*} 13:1 Maandĩko ma tene moigaga mahiga ma hekarũ ĩyo maarĩ manene mũno; mamwe maarĩ na ũraihi wa buti mĩrongo itatũ na mũgwanja (37), warĩ wa buti ikũmi na inyanya (18), na buti ikũmi na igĩrĩ (12) kũraiha na igĩrũ.

¹³ Andũ othe nĩmakamũmena nĩ ũndũ wakwa, no ũrĩa ũgaakirĩrĩa nginya hĩndĩ ya mũthia nĩakahonoka.

¹⁴ “Rĩrĩa mũkoona kĩrĩa kĩrĩ thaahu na gĩa kũrehe ihooru kĩarũgama harĩa gĩtagĩrĩrwo nĩ kũrũgama-rĩ, (ũrĩa ũrathoma nĩamenye ũhoru ũcio), hĩndĩ iyo arĩa marĩ Judea nĩmoorĩre irĩma-inĩ. ¹⁵ Mũndũ ũrĩa wotho ũgaakorwo arĩ nyũmba yake igũrũ ndakanaharũrũke kana atoonye kũruta kĩndũ nyũmba. ¹⁶ Nake mũndũ ũrĩa ũgaakorwo arĩ mũgũnda ndagacooke mũciĩ kũgĩra nguo ciale. ¹⁷ Kaĩ atumia arĩa magaakorwo marĩ na nda na arĩa magaakorwo makĩongithia hĩndĩ iyo nĩmagakorwo marĩ na haaro-ĩ! ¹⁸ Hooyagai Ngai atĩ maũndũ macio matikanakinye hĩndĩ ya heho, ¹⁹ nĩ ũndũ matukũ macio gũgaakorwo na mĩnyamaro itarĩ yoneka ĩngĩ tayo kuuma kĩambĩrĩria rĩrĩa Ngai ombire thĩ nginya rĩu, na gũtikoneka ĩngĩ tayo. ²⁰ Tiga Mwathani anyihanyihirie matukũ macio, gũtirĩ mũndũ ũngĩgatigara. No tondũ wa andũ ake arĩa aamũre, matukũ macio nĩmagakuhĩhio. ²¹ Hĩndĩ iyo mũndũ o na ũrĩkũ angĩkamwĩra atĩrĩ, ‘Kristũ arĩ haha!’ kana amwĩre atĩrĩ, ‘Kristũ arĩ haarĩa!’ mũtikanetĩkie ũhoru ũcio. ²² Nĩgũkorwo Kristũ a maheeni na anabii a maheeni nĩmakeyumĩria monanie morirũ na maringe ciana nĩguo mahĩtithie andũ arĩa aamũre, korwo no kũhoteke. ²³ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ikaragai mwĩguĩte tondũ nĩndamwĩra maũndũ mothe mbere ya ihinda rĩtanakinya.

²⁴ “No ihinda-inĩ rĩu, thuutha wa maũndũ macio ma mĩnyamaro,
“rĩũa nĩrĩkagĩa nduma,
naguo mweri ndũkaara;

²⁵ njata nacio nĩkaagũa kuuma igũrũ,
namo maahinya ma igũrũ nĩmakenyenyio.’

²⁶ “Hĩndĩ iyo andũ nĩ makooona Mũrũ wa Mũndũ agĩũka arĩ thĩnĩ wa matu, arĩ na hinya mũingĩ mũno o na riiri. ²⁷ Nake nĩagatũma arĩa ake macookanĩrĩrie andũ ake arĩa aamũre kuuma mĩena ĩna ĩrĩa yumaga rũhuho, o na kuuma ituri ciothe cia thĩ na cia igũrũ.

²⁸ “Na rĩrĩ, mwĩrutei na mũkũyũ: Rĩrĩa honge ciaguo ciarĩkia gũthundũra na ciaruta mathangũ-rĩ, nĩmũmenyaga atĩ hĩndĩ ya rĩũa ĩrĩ hakuĩ. ²⁹ ũguo noguo, rĩrĩa mũkoona maũndũ macio magĩkĩka mũkaamenya ihinda rĩrĩ hakuĩ, rĩrĩ o mũromo-inĩ. ³⁰ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, rũciaro rũrũ rũtigaathira nginya maũndũ macio mothe makaahingio. ³¹ Igũrũ na thĩ nĩgathira, no ciugo ciakwa itigathira.

Gũtirĩ Mũndũ ũũĩ Mũthenya na Ithaa

³² “Gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũũĩ ũhoru wa mũthenya ũcio kana ithaa rĩu, o na arĩa a igũrũ matiũĩ, o na Mũriũ ndooĩ, tiga lthe wiki! ³³ Ikaragai mwĩguĩte! Ikaragai mwĩhũgite! Mũtiũĩ rĩrĩa ihinda rĩu rĩgaakinya. ³⁴ Gũkahaana ta mũndũ ũgũthĩ rũgendo ũrĩa atigaga egaĩra ndungata ciale irorage mũciĩ, o ndungata akamĩhe wĩra wayo, na agatiga atha mũikaria wa mũrango o nake aikarage ehũũgite.

³⁵ “Nĩ ũndũ ũcio, ikaragai mwĩguĩte tondũ mũtiũĩ rĩrĩa mwene mũciĩ aga-cooka, kana agooka hwaĩ-inĩ, kana ũtukũ gatagatĩ, kana ngũkũ ikĩgamba, o na kana gũgĩthererũka. ³⁶ O rĩrĩa angĩũka-rĩ, mũtikanareke amũkore mwĩrigĩtwo. ³⁷ ũguo ngũmwĩra, noguo ngwĩra andũ othe, atĩrĩ, ‘Ikaragai mwĩguĩte.’”

¹ Na rĩrĩ, gwatigaire o mĩthenya ĩĩrĩ nĩguo kũgĩe na Ĝĩathĩ kĩa Bathaka na kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mũkĩre Ndawa ya Kũĩmbia,* nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho nĩmacaragia ũrĩa mangĩnyĩtithia Jesũ na njĩra ya wara nĩguo mamũũrage. ² Makiuga atĩrĩ, “No tũtingĩmũnyiita hĩndĩ ya Ĝĩathĩ, tondũ andũ mahota kũruta haaro.”

³ Na rĩrĩa arĩ itũũra-inĩ rĩa Bethania kwa mũndũ wetagwo Simoni ũrĩa warĩ na mangũ, aikarĩte metha-inĩ akĩrĩa irio-rĩ, nĩhookire mũndũ-wa-nja arĩ na cuba ya maguta ma goro mũno na manungi wega. Akĩũraga cuba ĩyo na akĩmũitĩrĩa maguta macio mũtwe.

⁴ Andũ amwe arĩa maarĩ kuo makĩigua ũũru, makĩũrania atĩrĩ, “Maguta maya maitangwo ũguo nĩkĩ? ⁵ Maguta macio nĩmangĩendio mbeeca ikĩrĩte mũcara wa mũndũ wa mwaka mũgima nacio mbeeca icio iheo athĩĩni.” Magĩkũũma mũndũ-wa-nja ũcio marĩ na ũũru.

⁶ Nowe Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Tiganai nake, mũramũtanga nĩkĩ? Nĩanjika ũndũ mwega mũno. ⁷ Athĩĩni marĩkoragwo na inyuĩ hĩndĩ ciothe na no mũmateithie hĩndĩ ĩrĩa yothie mũngĩenda. No nĩ mũtirĩkoragwo na nĩ hĩndĩ ciothe. ⁸ Anjika o ũrĩa angĩahota. Aitĩrĩa mwĩrĩ wakwa maguta o mbere nĩ ũndũ wa kũhaarĩria gũthikwo gwakwa. ⁹ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, kũrĩa guothe Ũhoru-ũyũ-Mwega ũkaahunjagio thĩĩnĩ wa thĩ, ũguo eka nĩũkeeragwo andũ nĩgeetha aririkanagwo.”

¹⁰ Hĩndĩ ĩyo Judasi Mũsikariota, ũmwe wa arĩa ikũmi na eerĩ, agĩthĩĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene agakunyanĩre Jesũ kũrĩ o. ¹¹ Nao magĩkena mũno maigua ũguo na makĩmwĩra nĩmekũmũhe mbeeca. Nĩ ũndũ ũcio Judasi agĩcaria mweke wa kũmũneana kũrĩ o.

Jesũ Kũrianĩra Ĝĩathĩ kĩa Bathaka na Arutwo Ake

¹² Mũthenya wa mbere wa Ĝĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mũkĩre Ndawa ya Kũĩmbia, o ũrĩa wathĩnjagwo gatũrũme ka Bathaka-rĩ, arutwo a Jesũ makĩmũũria atĩrĩ, “Ũkwenda tũthĩĩ kũ tũkahaarĩre nĩguo ũkarĩire irio cia Bathaka kuo?”

¹³ Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma arutwo ake eerĩ akĩmeera atĩrĩ, “Thĩĩ mũtoonye itũũra, na nĩ mũgũcemanĩa na mũndũ ũkuuĩte ndigithũ ya maaĩ. Mũrũmĩrĩrei.

¹⁴ Kũrĩa egũtoonya mwĩre mwene nyũmba ĩyo atĩrĩ, ‘Mũrutani arooria atĩrĩ, nyũmba yakwa ya ageni ĩrĩ ha, harĩa ingĩrĩra irio cia Bathaka na arutwo akwa?’

¹⁵ Nake nĩekũmuonia nyũmba nene ya igũrũ ikĩrĩtwo indo na igathondekwo wega. Haarĩriai irio cia Bathaka iitũ kuo.”

¹⁶ Arutwo acio makĩumagara, magĩtoonya itũũra, magĩkora maũndũ ma-haana o ta ũrĩa Jesũ aamerĩte. Nĩ ũndũ ũcio makĩhaarĩria irio cia Bathaka.

¹⁷ Na gwakinya hwaĩ-inĩ, Jesũ agĩkinya kuo marĩ na arutwo arĩa ikũmi na eerĩ. ¹⁸ Maikarĩte metha-inĩ makĩrĩa akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũmwe wanyu nĩekũgunyanĩra, ũmwe wa arĩa mararĩianĩra na nĩ.”

¹⁹ Makĩnyĩtwo nĩ kĩa mũno, na o ũmwe akamũũria atĩrĩ, “Ti-itherũ hihi nĩ nĩ?”

²⁰ Jesũ akĩmacookeria akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ ũmwe wanyu inyuĩ ikũmi na eerĩ, ũrĩa ũgũtobokanĩria mũgate mbakũri-inĩ hamwe na nĩ. ²¹ Mũrũ wa Mũndũ egũthĩĩ o ta ũrĩa ũhoru wake wandĩkitwo. No mũndũ ũrĩa ũgaakunyanĩra Mũrũ wa Mũndũ kaĩ arĩ na haaro-ĩ! Nĩ kaba mũndũ ũcio atangĩaciarirwo.”

²² Nĩngĩ o makĩrĩaga-rĩ, Jesũ akĩoya mũgate, agĩcookia ngaatho, agĩcooka akĩwenyũranga, akĩhe arutwo ake, akiuga atĩrĩ, “Oyai; ũyũ nĩguo mwĩrĩ wakwa.”

* 14:1 Ĝĩathĩ kĩa Bathaka kĩaririkanagia Ayahudi ũrĩa mũraika wa Ngai aahĩtũkĩre mĩcĩĩ yao agĩthĩĩ kũũraga marigithathi ma andũ a Misiri.

²³ Agĩcooka akĩoya gĩkombe, agĩcookia ngaatho akĩmanengera, nao othe magĩkinyuĩra.

²⁴ Akĩmeera atĩrĩ, “Ĩno nĩyo thakame yakwa ya kĩrĩkanĩro, ĩrĩa ĩitĩtwo nĩ ũndũ wa andũ aingĩ. ²⁵ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ndikũnyua rĩngĩ ndibei ya maciaro ma mũthabibũ, nginya mũthenya ũrĩa ngaamĩnyua ĩrĩ njerũ ũthamaki-inĩ wa Ngai.”

²⁶ Na maarĩkia kũina rwĩmbo, makiumagara magĩthĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩta-maiyũ.

Jesũ Kwaria ũrĩa Petero Arĩmũkaana

²⁷ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ inyuothe nĩmũrĩndirika, nĩgũkorwo nĩ kwandikĩtwo atĩrĩ:

“‘Nĩngaringa mũrĩithi,
nacio ng’ondũ ihurunjũke.’

²⁸ No ndaariũka, nĩngamũtongoria gũthĩ Galili.”

²⁹ Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “O na othe mangĩgũtirika, nĩ ndingĩgũtirika.”

³⁰ Nake Jesũ akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, ũmũthĩ, o ũtukũ ũyũ, ngũkũ ĩtanakũga keerĩ, nĩũrĩngaana maita matatũ.”

³¹ No Petero akĩaria ahinyĩrĩirie, akiuga atĩrĩ, “O na angĩkorwo ndĩrĩkuanĩra nawe, nĩ ndingĩgũkaana!” O na acio angĩ othe makiuga o ũguo.

Mũgũnda-inĩ wa Gethisemane

³² Nao magĩkinya handũ heetagwo Gethisemane, nake Jesũ akĩra arutwo ake atĩrĩ, “Ikarai haha thĩ ngahooe.” ³³ Akĩoya Petero na Jakubu na Johana agĩthĩ nao, na o hĩndĩ iyo akĩnyiitwo nĩ kĩa kĩnene na agĩthĩnĩka mũno.

³⁴ Akĩmeera atĩrĩ, “Ngoro yakwa nĩraigua kĩa mũno o ta ingĩkua, ikarai haha na mwĩhũge.”

³⁵ Na aathiathia hanini, akĩgũithia thĩ, akĩhooya atĩ korwo kwahoteka, ihinda rĩu rĩmweherere. ³⁶ Akiuga atĩrĩ, “Abba, Baba, maũndũ mothe nĩmahotekaga nĩwe. Njehereria gĩkombe gĩkĩ. No ti ũrĩa ngwenda nĩ, no nĩ ũrĩa wee ũkwenda.”

³⁷ Nĩngĩ agĩcooka harĩ arutwo ake akĩmakora makomete. Akĩũria Petero atĩrĩ, “Simoni, kaĩ ũkomete? Ndũngĩhota gũikara ithaa rĩmwe wĩguĩte?

³⁸ Mwĩhũgagei na mũhooyage nĩgeetha mũtikagwe magerio-inĩ. Ngoro nĩyenda, no mwĩrĩ ndũrĩ na hinya.”

³⁹ O rĩngĩ agĩthĩ akĩhooya o ũguo. ⁴⁰ Na acooka rĩngĩ harĩ, agĩkora makomete tondũ nĩmahĩtĩtwo nĩ toro. Nao makĩrigwo nĩ ũrĩa mangĩmwĩra.

⁴¹ Nĩngĩ agĩũka ihinda rĩa gatatũ akĩmooria atĩrĩ, “O na rĩu mũrĩ o toro, o mũhurũkĩte? Kinyiai haul! Ithaa nĩrĩakinya. Atĩrĩrĩ, Mũrũ wa Mũndũ nĩakunyanĩrwo akaneanwo moko-inĩ ma andũ ehia. ⁴² Ũkĩrai, tũthĩ! ũria ũkũngunyanĩra nĩarooka.”

Jesũ Kũnyiitwo

⁴³ O akĩaragia-rĩ, Judasi, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, agĩkinya. Ookire arĩ na gĩkundi kĩnene kĩa andũ marĩ na hiũ cia njora na njũgũma, matũmĩtwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho na athuuri.

⁴⁴ Judasi ũcio wamũkunyanĩre nĩamaheete kĩmenyithia akameera atĩrĩ, “Ũrĩa ndĩmumunya nĩwe; mũmũnyiite na mũmũtware arangĩrwo.” ⁴⁵ Judasi o rĩmwe agĩthĩ harĩ Jesũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii!” na akĩmũmumunya. ⁴⁶ Nao andũ acio makĩguthũkĩra Jesũ makĩmũnyiita. ⁴⁷ Na ũmwe wa arĩa maarũngĩ hakuhi agĩcomora rũhiũ rwake rwa njora agĩtinia gũtũ kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene.

⁴⁸ Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ ndĩ mĩtongoria wa akararia a watho atĩ nĩkio muoka kũũnyiita mũrĩ na hiũ cia njora na njũgũma? ⁴⁹ Ndĩratũũraga na inyuĩ hekarũ-inĩ ngĩrutanaga mũthenya o mũthenya na mũtingĩnyiita. No rĩrĩ, Maandĩko no nginya mahiinge.” ⁵⁰ Hĩndĩ iyo arutwo ake othe makĩmũtiganĩria, makĩũra.

⁵¹ Na mwanake ũmwe ũteehumbĩte kĩndũ tĩga taama wa gatani akĩrũmĩrĩra Jesũ. Na rĩrĩa maamũnyiitire, ⁵² agĩtĩga taama wake nao, akĩũra e njaga.

Jesũ Gũtwarwo Mbere ya Kĩama

⁵³ Nao andũ acio magĩtwara Jesũ kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene othe, na athuuri na arutani a watho makĩgomana hamwe. ⁵⁴ Petero akĩmũrũmĩrĩra arĩ haraaya o nginya agĩkinya nja ya mũciĩ wa mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene. Agĩkarania na thigari kũu agĩota mwaki.

⁵⁵ Na rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, o na Kĩama kũu gĩothe,[†] magĩcaria ũira wa kũuragithia Jesũ, no mationire. ⁵⁶ Na andũ aingĩ nĩmarutire ũira wa maheeni, no ũira wao ũkĩaga kũiguana.

⁵⁷ Gũgĩcooka gũkĩrũgama andũ amwe, nao makĩruta ũira wa maheeni makiuga atĩrĩ, ⁵⁸ “Nĩtwaiquire akiuga atĩrĩ, ‘Nĩngatharia hekarũ ĩno yakĩtwo nĩ andũ, na njake ĩngĩ ĩtakĩtwo nĩ mũndũ na ihinda rĩa mĩthenya ĩtatũ.’” ⁵⁹ No o na moiga ũguo, ũira wao ũkĩaga kũiguana.

⁶⁰ Hĩndĩ iyo mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩrũgama gatagatĩ kao, akĩũria Jesũ atĩrĩ, “Kaĩ wee ũtarĩ na ũndũ ũngĩcookia? Nĩ ũhoro ũrĩkũ ũyũ ũrathitangwo nague?” ⁶¹ No Jesũ agĩkira ki, na ndacookie ũndũ.

O rĩngĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa ũrĩa Mũrathime?”

⁶² Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩ nĩ nĩ. Na nĩmũkona Mũrũ wa Mũndũ aikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa ũrĩa-ũrĩ-Hinya, na agĩũka arĩ igũrũ rĩa matu.”

⁶³ Mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene agĩtembũranga nguo ciake. Akĩũria atĩrĩ, “Tũgũkĩbatario nĩ aira angĩ a kĩ? ⁶⁴ Nĩmweiguĩra akĩruma Ngai. Mũgwĩciiria atĩa?”

Nao othe makĩmũtuĩra atĩ aagĩrĩrwo nĩ kũuragwo. ⁶⁵ Hĩndĩ iyo amwe makĩambĩrĩria kũmũtuĩra mata, na makĩmũhumbĩra ũthiũ, makĩmũringa na ngundi makĩmwĩraga atĩrĩ, “Ta kĩrathe ũhoro.” Nacio thigari ikĩmuoya, ikĩmũhũũra.

Petero Gũkaana Jesũ

⁶⁶ Na hĩndĩ iyo Petero aikarĩte o hau nja-rĩ, ũmwe wa ndungata cia airĩtu cia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩgerera ho. ⁶⁷ Rĩrĩa oonire Petero agĩota mwaki, akĩmũrora wega.

“Akĩmwĩra atĩrĩ, ‘O nawe uuma hamwe na Jesũ ũcio wa Nazarethi.’”

⁶⁸ Nowe Petero agĩkaana ũhoro ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndiũ ũhoro ũcio, o na ndiramanya nĩ atĩa ũroiga,” na akĩumagara agĩthĩ ĩtoonyero-inĩ.

⁶⁹ Na rĩrĩa ndungata iyo ya mũirĩtu yamuonire ho, o rĩngĩ ikĩra arĩa maarũngĩ ho atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ nĩ ũmwe wao.” ⁷⁰ No Petero agĩkaana ũhoro ũcio rĩngĩ.

Thuutha wa kahinda kanini, arĩa maarũgamĩte hakuĩ makĩĩra Petero atĩrĩ, “Ti-itherũ ũrĩ ũmwe wao, nĩ ũndũ wĩ Mũgalili.”[‡]

⁷¹ Nake akĩambĩrĩria kwĩhĩta akiugaga atĩrĩ, “Nĩ ndiũ mũndũ ũyũ mũraaria ũhoro wake.”

[†] 14:55 Kĩama gĩa Sanihedirini gĩakoragwo na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na athuuri, na arutani a watho wa Musa. [‡] 14:70 Mwarĩrie wa andũ a kuuma Galili warĩ na ngũũrani na wa andũ a kuuma Judea.

⁷² O hĩndĩ ĩyo ngũkũ ĩgĩkũga hĩndĩ ya keerĩ. Nake Petero akĩrĩrikana ũhoro ũrĩa Jesũ aamwĩrite atĩrĩ, “Ngũkũ ĩtanakũga keerĩ nĩũrĩngaana maita matatũ.” Nake akĩambĩrĩria kũrĩra.

15

Jesũ Gũtwarwo Mbere ya Pilato

¹ Na rĩrĩ, rūciinĩ tene, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri, na arutani a watho, na Kĩama gĩothe magĩtua ũrĩa megwĩka. Makĩoha Jesũ, makĩmũtwara, makĩmũneana kũrĩ Pilato.

² Nake Pilato akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe Mũthamaki wa Ayahudi?”

Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Īi, ũguo woiga nĩguo.”

³ Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene makĩmũthitangĩra maũndũ maingĩ. ⁴ Nĩ ũndũ ũcio Pilato akĩmũũria o rĩngĩ atĩrĩ, “Kaĩ wee ũtarĩ na ũndũ ũgũcookia? Ta rora maũndũ marĩa mothe maragũthitangĩra.”

⁵ No Jesũ ndaigana gũcookia ũndũ, nake Pilato akĩgega.

⁶ Na rĩrĩ, kwarĩ mĩtugo hĩndĩ ya Iruga rĩu rĩa Bathaka, Pilato nĩamohoragĩra mwohwo ũmwe, o ũrĩa andũ mangĩetirie. ⁷ Na nĩ kwarĩ mũndũ ũmwe wetagwo Baraba woohetwo hamwe na arĩa maambĩrĩrie ngũĩ ya gũũkĩrĩra thirikarĩ na makoora andũ thĩinĩ wa mbũkĩrĩra ĩyo. ⁸ Nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩthĩ harĩ Pilato, gĩkĩmũũria eeki o ũrĩa aamenyerete gwĩka.

⁹ Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ mũkwenda ndĩmuohorere mũthamaki wa Ayahudi?” ¹⁰ Nĩgũkorwo nĩamenyaga atĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene maaneanĩte Jesũ kũrĩ we nĩ ũndũ wa ũiru. ¹¹ No rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene makĩringĩrĩria kĩrĩndĩ kũ kũre Pilato ohore Baraba handũ ha Jesũ.

¹² Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Mũgũkĩenda njĩke atĩa na mũndũ ũyũ mwĩtaga mũthamaki wa Ayahudi?”

¹³ Nao makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, “Mwambe mũtĩ igũrũ!”

¹⁴ Nake Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Nĩkĩ? Nĩ ngero ĩrĩkũ agerete?”

No-o magĩkĩrĩrĩria kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Mwambe mũtĩ igũrũ!”

¹⁵ Na tondũ nĩendaga gũkenia kĩrĩndĩ kũ, Pilato akĩmohorera Baraba. Akĩhũurĩthia Jesũ iboko, agĩcooka akĩmũneana akambwo mũtĩ igũrũ.

Thigari Kũnyũrũria Jesũ

¹⁶ Nacio thigari igĩtwara Jesũ gĩĩkaro-inĩ kĩa barũthi (na nĩkĩo gĩetagwo Puratoria); igĩcookanĩrĩria mbũtũ yothe ya thigari. ¹⁷ Ikĩmũhumba nguo ndaaya ya rangi wa ndathi, igĩcooka igĩtuma thũmbĩ ya mĩigua, ikĩmwĩkĩra mũtwe. ¹⁸ Ikĩambĩrĩria kũmũnyũrũria, ikĩmwĩraga atĩrĩ, “Ŭkĩrĩ mũhoro, wee mũthamaki wa Ayahudi?” ¹⁹ Ikĩmũhũura na rũthanju mũtwe maita maingĩ ikĩmũtuagĩra mata. Ikĩgũĩthia thĩ mbere yake, ikĩmũturagĩria ndu ta ikĩmũhooya. ²⁰ Na ciarikia kũmũnyũrũria-rĩ, ikĩmũruta nguo ĩyo ndaaya ya rangi wa ndathi, ikĩmũhumba nguo ciake mwene. Igĩcooka ikĩmuumagaria ikamwambe mũtĩ igũrũ.

Jesũ Kwambwo Mũtharaba-inĩ

²¹ Na marĩ njĩra thigari ikĩnyĩita mũndũ wahĩtũkaga akiuma mĩgũnda-inĩ, wetagwo Simoni wa kuuma Kurene, ithe wa Alekisandero na Rufusi, na ikĩmũkuuithia mũtharaba wa Jesũ na hinya. ²² Igĩgĩkinyia Jesũ handũ harĩa heetagwo Golgotha (ũguo nĩ kuuga Handũ hahaana ta Ihĩndĩ rĩa Mũtwe). ²³ Nĩngĩ igĩcooka ikĩmũhe ndibei ĩtukanĩtio na manemane, nake Jesũ akĩrega kũmĩnyua. ²⁴ Igĩkĩmwamba mũtĩ igũrũ. Ikĩgayana nguo ciake, na ũndũ wa gũciucũkĩra mĩtĩ nĩguo imenye o ĩrĩa mũndũ egũkuua.

²⁵ Kwarī thaa ithatū cia rūciinī rīrīa ciamwambire mūtī igūrū. ²⁶ Ūndū ūrīa aathitangūrwo wandikītwo atīrī, “Ūyū nīwe MŪTHAMAKI WA AYAHUDI.” ²⁷ Ningī ikīamba atunyani eerī hamwe nake, ūmwe mwena wake wa ūrīo, nake ūcio ūngī mwena wake wa ūmotho. ²⁸ (Namo Maandīko makīhingio marīa moigaga atīrī, “Aataranīirio na andū arīa aagarari watho.”) ²⁹ Andū arīa maahītūkagīra hau nīmamūrūmaga makīinagia mītwe yao, makoiga atīrī, “Hī! Wee ūngīratharirie hekarū na ūmīake na mīthenya itatū-rī, ³⁰ harūrūka uume mūtharaba-inī ūcio, wīhonokie!”

³¹ O ūndū ūmwe athīnjīrī-Ngai arīa anene, na arutani a watho nī-mamūnyūrūragia, makerana atīrī, “Nīarahonokagia arīa angī, no ndan-gīhota kwīhonokia we mwene. ³² Kristū ūyū, Mūthamaki wa Isiraeli-rī, ta nīakīharūrūke rīu oime mūtharaba-inī, nīguo tuone twītīkie.” O nao arīa maambanīirio hamwe nake, makīmūrūma.

Gīkuū kīa Jesū

³³ Na rīrī, thaa thita cia mūthenya ciakinya, būrūrī wothe ūkīgīa nduma nginya thaa kenda. ³⁴ Na thaa kenda Jesū akīgūthūka na mūgambo mūnene, akiuga atīrī, “Eloi, Eloi, lama sabakithani?” naguo ūguo nī kuuga atīrī, “Ngai wakwa, Ngai wakwa, wandiganīria nīkī?”

³⁵ Rīrīa andū amwe a arīa marūngī hau maiguire ūguo, makiuga atīrī, “Ta thikīrīriai agīita Elija.”

³⁶ Mūndū ūmwe agīteng’era, agītobokia thibūnji thiki-inī akīmīthecerera kamūrangi-inī akīhe Jesū anyue. Akiuga atīrī, “Tiganai nake. Rekei tuone kana Elija nīegūūka kūmūcuurūria mūtharaba-inī.”

³⁷ Nake Jesū agīkaya aanīrīre, agītūikana.

³⁸ Nakīo gītambaya kīa hekarū gīgiatūkana icunjī igīrī kuuma igūrū nginya thī.* ³⁹ Na rīrīa mūnene-wa-thigari-igana, ūrīa warūngī hau mang’ethanīre, aiguire ūrīa akaya na akīona ūrīa akua, akiuga atīrī, “Ti-itherū mūndū ūyū oima Mūrū wa Ngai!” ⁴⁰ Nī haarī na atumia meeroragīra marī haraaya. Ūmwe wao aarī Mariamu Mūmagidali, na Mariamu nyina wa Jakubu ūrīa warī Mūnini na wa Jose, na Salome. ⁴¹ Rīrīa aarī Galili, atumia aya nīo maamūrūmagīrīra na makamūtungatagīra. Ningī hau nī haarī na atumia angī aingī arīa mookīte nake Jerusalemu.

Gūthikwo kwa Jesū

⁴² Na tondū kwarī Mūthenya wa Kwīhaarīria (nīguo mūthenya ūrīa wī mbere ya Thabatū), gwakuhīrīria hwaī-inī-rī, ⁴³ Jusufu wa Arimathea, mūndū warī igweta mūno Kīama-inī gīa athuuri, na we mwene nīeetagīrīra ūthamaki wa Ngai, agīthīi kūrī Pilato na ūcamba, akīhooya etikīrio akuue mwīrī wa Jesū.† ⁴⁴ Nake Pilato akīgega aigua atī Jesū nīarīkītie gūkua. Agīita mūthigari ūrīa mūnene-wa-thigari-igana, akīmūūria kana Jesū nīarīkītie gūkua. ⁴⁵ Rīrīa aamenyithirio nī mūnene ūcio wa thigari igana atī nīguo kwarī, agītīkīria Jusufu akuue mwīrī ūcio. ⁴⁶ Nī ūndū ūcio Jusufu akīgūra taama wa gatani, agīcuurūria mwīrī ūcio. Akīūkūnja na taama ūcio wa gatani, agīthīi akīūiga thīinī wa mbīrīra yenjetwo rwaro-inī rwa ihiga. Agīcooka akīgaragarīa ihiga rīkīhinga mūromo wa mbīrīra iyo. ⁴⁷ Nake Mariamu Mūmagidali na Mariamu ūrīa nyina wa Jose makīona harīa aigīrwo.

* 15:38 Gītambaya kīa hekarū kīagayanītie Handū-harīa-Hatheru na Handū-harīa-Hatheru-Mūno. Gwatūkana gwakīo kuonanirīe atī Kristū nīatoonyire kwa Ngai nī ūndū witū, na agītūhingūrīra njīra ya gūthīiaga mbere ya Ngai. † 15:43 Maarī na ihenya rīa kweheria mwīrī wa Jesū mūtī-igūrū maūthike mbere ya Thabatū kwambīrīria.

16

Kūriūka kwa Jesū

¹ Na rīrī, Thabatū yathira, Mariamu Mūmagidali, na Mariamu nyina wa Jakubu, na Salome makīgūra indo nungi wega nīgeetha mathiī makahake mwīrī wa Jesū. ² Mūthenya wa mbere wa kiumia, rūciinī tene thuutha wa rīūa kūratha, marī njīra magīthiī mbīrīra-inī, ³ nīmoranagia atīrī, “Nūū ūgūtūgaragarīria ihiga rīehere mūromo-inī wa mbīrīra?”

⁴ No rīrīa maatiirire maitho, makīona ihiga rīu nīrīagaragarītio rīkehera, nīgūkorwo rīarī inene mūno. ⁵ Na rīrīa maatoonyaga mbīrīra-thīinī, makīona mwanake wehumbīte nguo njerū ndaaya aikarīte thī mwena wao wa ūrīo, nao makīmaka.

⁶ Nake akīmeera atīrī, “Tigai kūmaka. Mūracara Jesū ūrīa wa Nazarethi, ūrīa ūrambirwo mūtī igūrū. Nīariūkīte! Ndarī haha. Onei harīa maramūigīte. ⁷ No thīiī mwīre arutwo ake o na Petero atīrī, ‘Nīekūmūtongoria gūthiī Galili. Kūu nīkuo mūkaamuona, o ta ūrīa aamwīre’.”

⁸ Atumia acio makiuma hau mbīrīra-inī makīinainaga na magegete. Matirī mūdū meerire ūndū, tondū nīmetigagīra.

(Maandīko mamwe ma tene matirī gacunjī gaka kuuma Mariko 16:9-20)

⁹ Mūthenya wa mbere wa kiumia rūciinī tene Jesū ariūka-rī, aambire kuumīrīra Mariamu Mūmagidali ūrīa aarutīte ndaimono mūgwanja. ¹⁰ Nake Mariamu agīthiī akīra arīa maatūire na Jesū, akīmakora magīcakaya na makīrīra. ¹¹ Nao maigua atī Jesū nīariūkīte, na atī Mariamu nīamuonete, makīrega gwītīkia.

¹² Thuutha ūcio Jesū akiumīrīra andū angī eerī ao, ahaana ūndū ūngī, rīrīa maathiiaga mīgūnda-inī. ¹³ Andū acio makīhūdūka, magīthiī makīra arutwo arīa angī; no-o nao makīrega kūmetīkia.

¹⁴ Thuutha ūcio Jesū akiumīrīra arutwo arīa ikūmi na ūmwe makīrīa irio; akīmatetia nī ūndū wa kwaga gwītīkia na nī ūndū wa ūmū wa ngoro ciao, nī ūndū wa kūrega gwītīkia arīa maamuonete thuutha wa kūriūka gwake.

¹⁵ Akīmeera atīrī, “Thīiī thī yothe mūkahunjīrie andū othe Ūhorō-ūrīa-Mwega. ¹⁶ Na mūdū o wothē ūgetīkia na abatithio nīakahonoka, no ūrīa wothē ūtagetīkia nīagatuīrwo ciira. ¹⁷ Nacio ciama ici nī igatwaranaga na arīa metīkītīe: Nīmakaingata ndaimono thīinī wa rītwa rīakwa; na nīmakaaria na thiomī njerū; ¹⁸ na nīmakanyīta nyoka na moko mao; na rīrīa makaanyua thumu, ndūkamathūkia o na hanini; nīmakaigagīrīra andū arīa arūaru moko, nao mahone.”

¹⁹ Mwathani Jesū aarīkia kūmaarīria ūhorō ūcio, agītwarwo igūrū na agīkara thī guoko-inī kwa ūrīo kwa Ngai. ²⁰ Nao arutwo magīcooka makiumagara na makīhunja ūhorō kūdū guothe, nake Mwathani akīrutithania wīra nao, na agekīraga ūhorō wake hinya na ūndū wa ciama iria ciatwaranaga na ūhorō ūcio.

LUKA

Ūhoru wa Gūtongoria

¹ Andū aingĩ nīmarīkītie kwandika ūhoru wa maūndū marīa mahingītio gatagatī-inī gaitū, ² o ta ūrīa twaheirwo ūhoru wamo nī arīa meyoneire maūndū macio kuuma o kīambīrīria marī aira na ndungata cia ūhoru ūcio. ³ Nī ūndū ūcio, tondū nī mwene nīndūrītīe maūndū macio mothe wega kuuma kīambīrīria-rī, ngakīona arī wega o na nī ngwandikīre mūtatarata mwega wa maūndū macio, wee mūnene mūgaathe Theofilo, ⁴ nīgeetha ūmenye na ma maūndū marīa warutirwo.

Gūciarwo kwa Johana Mūbatithania Kūmenyithanio

⁵ Na rīrī, hīndī irīa Herode aarī mūthamaki wa Judea, nī kwarī mūthīnjīri-Ngai wetagwo Zakaria, warī wa gīkundi kīa athīnjīri-Ngai kīa Abija; mūtumia wake eetagwo Elizabethi na aarī wa rūciaro rwa Harūni. ⁶ O eerī maarī arūngīrīru maitho-inī ma Ngai, na nīmathīkagīra maathani ma Mwathani na mawatho mothe matarī na ūcuuke. ⁷ Nao matiarī na twana tondū Elizabethi aarī thaata; na eerī maarī akūrū mūno.

⁸ Na rīrī, mūthenya ūmwe Zakaria nīarutaga wīra wa mūthīnjīri-Ngai arī mbere ya Ngai, tondū rīarī ihinda rīa gīkundi gīake gūtungata-rī, ⁹ nīathuurirwo na njīra ya gūcuukīrwo mītī, kūringana na mūtugo wa ūthīnjīri-Ngai, athīi thīinī wa hekarū ya Mwathani agacine ūbumba. ¹⁰ Na rīrīa ihinda rīa gūcina ūbumba rīakinyire, kīrīndī gīothe kīrīa kīonganīte nī ūndū wa kūhooya, nī kīahooyagīra na kūu nja.

¹¹ Hīndī iyo mūraika wa Mwathani akiumīrīra Zakaria, na akīrūgama mwena wa ūrīo wa kīgongona kīrīa gīa gūcinīra ūbumba. ¹² Rīrīa Zakaria aamuonire, akīhahūka na akīiyūrwo nī guoya. ¹³ No mūraika ūcio akīmīwīra atīrī: “Zakaria, tiga gwītīgīra; mahooya maku nīmaiguītwo. Mūtumia waku Elizabethi nīagagūciarīra mwana wa kahīi, nawe nīūkāmūtua Johana. ¹⁴ Nīūgakena na ūcanjamūke, nī ūndū wake na andū aingĩ nīmagakenio nīgūciarwo gwake, ¹⁵ nīgūkorwo nīagatuīka mūdū mūnene maitho-inī ma Mwathani. Ndarī hīndī akaanyua ndibei o na kana kīndū o kīngī kīagatu kīngītūma mūdū arīo, na nīakaiyūrwo nī Roho Mūtheru kuuma o gūciarwo gwake. ¹⁶ Nake nīakagarūra andū aingĩ a Isiraeli macookerere Mwathani Ngai wao. ¹⁷ Na nīagathiī mbere ya Mwathani arī na roho na hinya wa Elija, nīguo agarūre ngoro cia maithe mendane na ciana ciao, nao arīa aremi amagarūre magīe na ūūgī wa andū arīa athīngu, nīgeetha ahaarīre andū mahote gweterera Mwathani.”

¹⁸ Zakaria akīūria mūraika ūcio atīrī, “Ingīmenya ma ya ūhoru ūcio atīa? Nī ndī mūthuuri mūkūrū o na mūtumia wakwa arī na mīaka mīingī.”

¹⁹ Mūraika ūcio akīmūcookeria atīrī, “Nīi nī nī Gaburieli, ūrīa ūrūgamaga mbere ya Ngai, na nī gūtūmwo ndūmītwo ngwarīre na ngwīre ūhoru ūyū mwega. ²⁰ Na rīu nīūgūkira ūremwo nī kwaria nginya mūthenya ūrīa ūndū ūcio ūkaahinga, tondū ndūnetīkia ciugo ciakwa, o icio ikaahinga ihinda rīrīa rīagīrīre rīakinya.”

²¹ Hīndī iyo yothe, andū nīmetereire Zakaria na makarigagwo nī kīrīa gīatūmīte aikare mūno ūguo thīinī wa hekarū.* ²² Rīrīa oimire, ndaigana kūhota kūmaarīria; magīkīmenya atī nīonete kīoneki arī thīinī wa hekarū,

* 1:21 Andū meetereire Zakaria oime Handū-harīa-Hatheru oke amarathime na kīrathimo kīa Harūni kīrīa kīrī Ndar 6:24-26.

nīgukorwo no kūmaheneria aamahenagīria na guoko, agīkara o ūguo atekūhota kwaria.

²³ Rīrīa ihinda rīake rīa gūtungata† rīathirire-rī, akīinūka gwake mūciī. ²⁴ Thuutha ūcio Elizabethi mūtumia wake akīgīa nda, na handū ha mīeri itano agīkara ehithite. ²⁵ Akiuga atīrī, “Nī Mwathani ūnjikīre ūū. Matukū-inī maya nīanjikite wega na akanjehereria thoni cia kūmenwo nī andū.”

Gūciarwo kwa Jesū Kūmenyithanio

²⁶ Naguo mweri wa itandatū wa Elizabethi gūkorwo arī na nda-rī, Ngai nīatūmire mūraika Gaburieli athīi Nazarethi itūūra rīarī kūu Galili, ²⁷ akīmūtūma kūrī mūrītu gathirange woritio nī mūdū wetagwo Jusufu, wa rūciaro rwa Daudi. Mūrītu ūcio gathirange eetagwo Mariamu. ²⁸ Mūraika ūcio akīmuumīrira, akīmwīra atīrī, “Nīndakūgeithia, wee ūrathimītwo mūno! Mwathani arī hamwe nawe.”

²⁹ Nake Mariamu agithīnīka mūno nī ūndū ūcio, na akīgega akīrigwo nī ūhoro wa ngeithi icio. ³⁰ Nowe mūraika ūcio akīmwīra atīrī, “Mariamu tiga gwtīgīra, nīgukorwo nīukinyīrwo nī wega wa Ngai. ³¹ Nawe nīūkūgīa nda na nīūgaaciara mwana wa kahīi, nawe nīūkamūtua Jesū. ³² Nake nīa-gatuīka mūnene na ageetagwo Mūrū-wa-Ūrīa-ūrī-Igūrū-Mūno. Mwathani Ngai nīakamūhe gītī kīa ūnene kīrīa gīa ithe Daudi, ³³ nake nīagathamakīra nyūmba ya Jakubu nginya tene; ūthamaki wake ndūgaathira o na rī.”

³⁴ Mariamu akīūria mūraika ūcio atīrī, “Ūndū ūyū ūngīhoteka atīa, kuona atī ndī o mūrītu gathirange?”

³⁵ Nake mūraika ūcio akīmūcookeria, akīmwīra atīrī, “Roho Mūtheru nīa-gooka igūrū rīaku naguo hinya wa Ūrīa-ūrī-Igūrū-Mūno nīūgakūhumbīra, nī ūndū ūcio mwana ūrīa ūgaaciarwo nī mūtheru na ageetagwo Mūrū wa Ngai.

³⁶ O na Elizabethi, ūrīa wa mbarī cianyu, o nake nīekūgīa kaana arī mūkūrū, o ūcio weragwo atī nī thaata, nīgukorwo rīu arī na nda ya mīeri itandatū. ³⁷ Nīgukorwo gūtīrī ūndū ūngīrema Ngai.”

³⁸ Nake Mariamu akīmūcookeria atīrī, “Nīi ndī ndungata ya Mwathani. Ndirogīkwo o ta ūguo woiga.” Hīndī iyo mūraika akīmūtiga agithīi.

Mariamu Gūceerera Elizabethi

³⁹ Matukū-inī o ro macio, Mariamu akīlhaarīria, agithīi ahiūhite nginya itūūra rīarī būrūrī ūrīa ūrī irīma wa Judea, ⁴⁰ agītoonya mūciī gwa Zakaria, na akīgeithia Elizabethi. ⁴¹ Rīrīa Elizabethi aiguire ngeithi cia Mariamu-rī, kaana gake gakīambarara karī nda yake, nake Elizabethi akīiyūrwo nī Roho Mūtheru. ⁴² Akīanīrīra na mūgambo mūnene, akiuga atīrī, “Wee wī mūrathime gatagatī ka atumia othe, nako kaana karīa ūgaaciara nīkarathime! ⁴³ No nī kīi gītūmite njikwo wega ūū, atī nyina wa Mwathani wakwa no ooke kūnjeerera? ⁴⁴ Ndaigua mūgambo wa ngeithi ciaku wakinya matū-inī makwa, nako kaana karīa karī nda yakwa kambarara nī ūndū wa gūkena. ⁴⁵ Kūrathimwo-rī, nī mūdū ūcio wītīkītīe atī maūdū marīa Mwathani amwīrīte nīmakahingio!”

Rwīmba rwa Mariamu

⁴⁶ Nake Mariamu akiuga atīrī:

“Ngoro yakwa nīragooa Mwathani,

⁴⁷ naguo roho wakwa nīūrakenera Ngai Mūhonokia wakwa,

⁴⁸ nīgukorwo nīaririkanīte

kwīnyīhīa kwa ndungata yake.

Kuuma rīu njiarwa ciothe irīnjitaga mūrathime,

† 1:23 Mūthīnjīri-Ngai aatungataga hekarū-inī kiumia kīmwe harī mīeri itandatū, nī kuuga maita meerī harī mwaka ūmwe.

- ⁴⁹ nīgūkorwo Ūcio ūrī Hinya nīanjikīire maūndū manene,
narīo rīitwa rīake nī rītheru.
- ⁵⁰ Tha ciake nīikinyagīra arīa mamwītigagīra,
kuuma njiarwa nginya njiarwa.
- ⁵¹ Nīekīte maūndū ma hinya na guoko gwake;
na arīa etīīi aharaganagia meciiria ma ngoro ciao.
- ⁵² Nīaharūrūkītie aathani kuuma itī-inī ciao cia ūnene,
no agatūūgīria arīa menyiihagia.
- ⁵³ Nīahūūnītie arīa ahūtu na maūndū mega,
no arīa itonga akamaingata matarī na kīndū.
- ⁵⁴ Nīateithītie Isiraeli ndungata yake,
akaririkana ūhoru wake wa kūiguanīra tha,
- ⁵⁵ o ta ūrīa eerire maithe maitū,
atī nīakaiguīra Iburahīmu hamwe na njiaro ciake tha, nginya tene.”
- ⁵⁶ Nake Mariamu agīikara na Elizabethi ta mīeri itatū, agīcooka akīinūka
kwao.

Gūciarwo kwa Johana Mūbatithania

⁵⁷ Na rīrī, ihinda rīa Elizabethi rīakinya rīa gūciara, agīciara kahīī. ⁵⁸ Andū
a itūūra rīake na a mbarī ciao makīigua atī Mwathani nīakīrīrīrie kūmūiguīra
tha, nao magīkena hamwe nake.

⁵⁹ Mūthenya wa īnana wakinya, magīūka nīguo maruithie kaana kau, nao
meendaga gūgatua Zakaria o ta ūrīa ithe eetagwo, ⁶⁰ no nyina akīaria, akiuga
atīrī, “Aca! Gegwītvo Johana.”

⁶¹ Nao andū makīmīwīra atīrī, “Gūtīrī mūndū wa mbarī cianyu wīttagwo
rīitwa rīu!”

⁶² Nao makīūria ithe ūrīa angīenda gatuuo na ūndū wa kūmūheneria na
moko. ⁶³ Akīmeetia kahengere ga kwandikwo, nake akīandika atīrī, “Rīitwa
rīako nī Johana.” Naguo ūndū ūcio ūkīgegia andū othe. ⁶⁴ O hīndī īyo
akīhingūka kanua, naruo rūrīmī rwake rūkīregera, akīambīrīria kwaria, akī-
gooca Ngai. ⁶⁵ Nao andū othe a itūūra makīiyūrwo nī guoya, makaaragia ūhoru
wa maūndū macio mothe, namo makīhunja būrūri-inī ūcio wothe wa irīma wa
Judea. ⁶⁶ Nao arīa othe maiguire ūhoru ūcio makīgegio nīguo makīūria atīrī,
“Kaī kaana gaka gagaatuika ū? Nīgūkorwo guoko kwa Mwathani kwarī hamwe
nako.”

Rwīmbo rwa Zakaria

⁶⁷ Nake ithe Zakaria akīiyūrwo nī Roho Mūtheru, akīratha ūhoru, akiuga
atīrī,

⁶⁸ “Mwathani Ngai wa Isiraeli arogoocwo,
tondū nīokīte na agakūūra andū ake.

⁶⁹ Nīatwambarīrie rūhīa rwa ūhonokio
thīinī wa nyūmba ya Daudi, ndungata yake

⁷⁰ (o ta ūrīa aarītīe matukū ma tene na tūnua twa anabii ake atheru),

⁷¹ rwa gūtūhonokia kuuma kūrī thū ciitū,
na kuuma kūrī guoko kwa arīa othe matūmenaga,

⁷² nīguo aigūire maithe maitū tha,
na aririkane kīrīkanīro gīake gītheru,

⁷³ o mwīhītwa ūrīa eehītīire ithe witū Iburahīmu:

⁷⁴ atī nīagatūhonokia kuuma guoko-inī gwa thū ciitū,
na atūhotithie kūmūtungatagīra tūtārī na guoya,

⁷⁵ tūrī atheru na athingu mbere yake matukū-inī maitū mothe.

⁷⁶ “O nawe, kaana gakwa, nūgetagwo mūnabii wa Ūrīa-ūrī-Igūrū-Mūno; nīgūkorwo nūgaathiaga mbere ya Mwathani nīguo ūmūthondekagire njīra ciale,

⁷⁷ na ūmenyithie andū ake ūhoru wa ūhonokio nī ūndū wa kūrekerwo mehia mao,

⁷⁸ na tondū wa tha nyingī cia Ngai witū, tha icio nīgātūma riūa rītūrathire kuuma igūrū,

⁷⁹ nīgeetha rīarīre arīa matūūruga nduma-inī, o na arīa matūūruga kīruru-inī gīa gīkuū, nīguo rītongorie magūrū maitū njīra-inī ya thayū.”

⁸⁰ Nako kaana kau gagīkūra, na gakīgīa hinya roho-inī wako; nake agītūūra werū-inī nginya hīndī irīa eyumīririe kūrī andū a Isiraeli.

2

Gūciarwo kwa Jesū

¹ Na rīrī, matukū-inī macio, Kaisari Augusto nīarutire watho atī andū othe a mabūrūri mothe marīa maathanagwo nī Aroma matarwo. ² (Rīrī nīrīo rīarī itarana rīa mbere rīrīa rīataranirwo hīndī irīa Kuirinio aarī barūthi wa Suriata.) ³ Nao andū magīthiī kwīyandīkithia o mūdū itūūra-inī rīake mwene.

⁴ Nī ūndū ūcio Jusufu o nake akīambata kuuma itūūra rīa Nazarethi kūu Galili, agīthiī Judea, agīkinya Bethilehemu itūūra rīa Daudi, tondū we aarī wa nyūmba o na wa mbarī ya Daudi. ⁵ Nake aathiire kuo nīgeetha makeyandīkithie marī na Mariamu, mūrītu ūrīa endaga kūhikia, nake aarī mūrītū. ⁶ Na hīndī irīa maarī o kūu, ihinda rīa mwana gūciarwo rīgīkinya, ⁷ Nake Mariamu akīrigithatha kaana ga kahī. Agīkooha na taama, agīgakomia thīinī wa mūharatī tondū nīmagīte handū ha kūraara thīinī wa nyūmba ya ageni.

Arīithi na Araika

⁸ Na kūu būrūri ūcio, nī kwarī arīithi maikarağa mīgūnda-inī, maikarītie mahiū mao ūtukū.* ⁹ Mūraika wa Mwathani akīmōimīrīra, nago riiri wa Mwathani ūkīmathera hau maarī, nao makīnyitwo nī guoya. ¹⁰ No mūraika ūcio akīmeera atīrī, “Tigai gwītīgīra. Ndamūrehera ūhoru mwega na wa gīkeno kīnene, ūrīa ūgaatuika wa andū othe. ¹¹ Ūmūthī itūūra-inī rīa Daudi, nīmūciarīrwo mūhonokia; nake nīwe Kristū ūrīa Mwathani. ¹² Na rīrī, kīrīa kīrīmūmenyithia ūhoru ūcio nī gīkī: Nīmūriona gakege koheetwo na taama gakometio thīinī wa mūharatī.”

¹³ Na o rīmwe hakiumīra gīkundi kīnene kīa araika a igūrū hamwe na mūraika ūcio, makīgooca Ngai, makiuga atīrī,

¹⁴ “Ngai arokumio kūu igūrū mūno, nago thayū ūrogīa gūkū thī kūrī andū arīa akenagīra.”

¹⁵ Na rīrīa araika acio maamatigire magīcooka igūrū-rī, arīithi acio makīrana atīrī, “Nītūthī Bethilehemu tūkoone ūndū ūcio wīkīkite, ūcio Mwathani aatūhe ūhoru wago.”

¹⁶ Nī ūndū ūcio magīthiī mahiūhīte, magīkora Mariamu na Jusufu o na gakege kau gakometio thīinī wa mūharatī. ¹⁷ Na maarīkia gūkoona, makīmerekia ūhoru ūrīa maaheetwo ūkonī kaana kau, ¹⁸ nao arīa othe māūguire makīgegio mūno nī maūdū marīa arīithi acio maameeraga. ¹⁹ Nowe Mariamu akīga maūdū macio mothe ngoro-inī yake, na agīkara akīmeciiragia. ²⁰ Nao arīithi acio makīhūdūka, magīkumagia na makīgoocaga

* ^{2:8} Mahiū ma kūrutwo magongona maarīthagīrio gūkuhī na Bethilehemu mwaka wothe. Arīithi maamaroraga matikaiyo kana marīo nī nyamū.

Ngai nĩ ūndũ wa maũndũ macio mothe maiguĩte na makoona, o ta ūrĩa meerĩitwo.

Jesũ Gũtwarwo Hekarũ

²¹ Mũthenya wa kanana wakinya, rĩrĩa ihinda rĩako rĩa kũrwa rĩakinyire-rĩ, kaana kau gagĩtuuo Jesũ, rĩitwa rĩrĩa mũraika aakaheete mbere ya nyina kũgĩa nda yako.

²² Na rĩrĩ, rĩrĩa ihinda rĩao rĩa gũtherio rĩakinyire kũringana na Watho wa Musa-rĩ,[†] Jusufu na Mariamu magĩgatwara Jerusalemu nĩguo magakaneane harĩ Mwathani ²³ (o ta ūrĩa kwandĩkitwo Watho-inĩ wa Mwathani atĩrĩ, “Irigithathi rĩothe rĩa kahĩ nĩ rĩrĩamũragĩrwo Mwathani”), ²⁴ na marute igongona kũringana na ūrĩa Watho wa Mwathani uugĩte: “Nĩ ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ.”

²⁵ Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ mũndũ kũu Jerusalemu wetagwo Simeoni, warĩ mũthingu na mwĩtigĩri Ngai. Nake aatũire eteiree kũhonokio kwa Isiraeli, nake Roho Mũtheru aarĩ hamwe nake. ²⁶ Nĩaguũrĩrio nĩ Roho Mũtheru atĩ ndagakua atoneete Kristũ ūrĩa wa Mwathani. ²⁷ Nake agĩtoonya thĩinĩ wa hekarũ atongoretio nĩ Roho. Na rĩrĩa aciari a kaana kau ti Jesũ, maagatwarire hekarũ thĩinĩ nĩguo mahingie ūrĩa mūtugo wa watho watuĩte-rĩ, ²⁸ Simeoni agĩkaiyũkia moko-inĩ make na akĩgocaa Ngai, akiuga atĩrĩ:

²⁹ “Mwathani Mwene-Hinya,

riũ rekereria ndungata yaku ithĩĩ na thayũ, o ta ūrĩa wanjĩrĩire.

³⁰ Nĩgũkorwo maitho makwa nĩmonete ūhonokio waku,

³¹ ūrĩa ūhaarĩirie mbere ya andũ othe,

³² ūrĩ ūtheri wa kũguũrĩria andũ-a-Ndũrĩrĩ,
o na riiri kũrĩ andũ aku a Isiraeli.”

³³ Nake ithe na nyina makĩgega mũno nĩ ūndũ wa maũndũ marĩa maaririo igũrũ rĩako. ³⁴ Simeoni agĩcooka akĩmarathima akĩra Mariamu, nyina wa kaana kau atĩrĩ, “Kaana gaka nĩ gatuĩtwo ga kũgũithia na gũũkĩria andũ aingĩ thĩinĩ wa Isiraeli, na gatuĩke kĩmenyithia kĩria kĩrĩmenagĩrĩrio, ³⁵ nĩgeetha meciiria ma ngoro nyingĩ maguũrio. O na ngoro yaku o nayo nĩgattheecwo na rũhiũ rwa njora.”

³⁶ Ningĩ nĩ kwarĩ na mūtumia mũnabii, wetagwo Anna mwarĩ wa Fanueli, wa mũhĩrĩga wa Asheri. Mūtumia ūcio aarĩ mũkũrũ mũno; aikarire na mũthuuriwe mĩaka mũgwanja kuuma ahika, ³⁷ agĩcooka agĩkara arĩ wa ndigwa na hĩndĩ iyo aarĩ na mĩaka mĩrongo ĩnana na ĩna. Nake ndoimaga hekarũ-inĩ, no aatũire kuo ahooyaga Ngai ūtukũ na mũthenya, na akehiingaga kũria irio na akahooyaga. ³⁸ Hĩndĩ o iyo agĩũka harĩo, agĩcookeria Ngai ngaatho, na akĩaria ūhoru wa kaana kau kũrĩ arĩa othe meetagĩrĩra kuona gũkũũrwo kwa Jerusalemu.

³⁹ Rĩrĩa Jusufu na Mariamu maarĩkirie gwĩka maũndũ marĩa mothe maathanĩtwo nĩ watho wa Mwathani-rĩ, magĩcooka Galili, makĩinũka itũura rĩao kũu Nazarethi. ⁴⁰ Nako kaana kau gagĩkũra, gakĩgĩa na hinya; gakĩiyũrwo nĩ ūũgĩ, nagueo wega wa Ngai warĩ hamwe nako.

Jesũ arĩ Kamwana thĩinĩ wa Hekarũ

⁴¹ Mwaka o mwaka aciari ake nĩmathiiaga Jerusalemu nĩ ūndũ wa Gĩathĩ kĩa Bathaka.[‡] ⁴² Jesũ aakinya mĩaka ikũmi na ĩrĩ, makĩambata nake magĩthĩĩ

[†] 2:22 Mūtumia angĩagĩre kaana etagĩrĩra mũthenya mĩrongo ĩna nĩguo acooke athĩĩ hekarũ akarute igongona rĩa gũtherio.

[‡] 2:41 Arũme othe a Ayahudi na andũ a mĩcĩĩ yao maagĩrĩrwo nĩgũthĩĩ Jerusalemu ciathĩ ithatũ o mwaka, nĩcio Bathaka, na Bendegothito, na Gĩathĩ gĩa itũũnũ.

Gĩathĩ-inĩ kũ kũringana na mũtugo.[§] ⁴³ Na Gĩathĩ kũ gĩathira, rĩrĩa aciari ake mainũkaga-rĩ, kamwana kau ti Jesũ, gagĩtigwo na thuutha kũu Jerusalemu, no matiamenyire. ⁴⁴ Nao magĩthiĩ rūgendo rwa mũthenya mũgima, magĩciiragia atĩ aarĩ gĩkundi-inĩ kĩa. Thuutha ũcio makĩambĩrĩa kũmũcaria kũrĩ andũ a mbarĩ yao o na kũrĩ arata. ⁴⁵ Hĩndĩ ĩrĩa mamwaagire, magĩcooka Jerusalemu makamũcarie. ⁴⁶ Thuutha wa mũthenya itatũ makĩmũkora hekarũ-inĩ aikarĩte gatagati ka arutani,* amathikĩrĩrie na akĩmooragia ciũria. ⁴⁷ Ũrĩa wotho waiguaga akĩaria nĩagegagio nĩ ũmenyo wake na ũrĩa aacookagia. ⁴⁸ Rĩrĩa aciari ake maamuonire, makĩgega. Nyina akĩmũria atĩrĩ, “Mũriũ, ũgũtũka ũguo nĩkĩ? Nĩ na thoguo nĩ tũgũcarĩtie tũrĩ na kĩa mũno.”

⁴⁹ Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩ gĩtũmite mũnjarie? Kaĩ mũtooĩ atĩ njagĩrĩrwo gũkorwo ndĩ nyũmba-inĩ ya Baba?” ⁵⁰ No-o matiatũkĩrwo nĩ ũrĩa aameeraga.

⁵¹ Nake agĩcooka hamwe nao nginya Nazarethi, na nĩamathĩkagĩra. No nyina nĩagaga maũndũ macio mothe ngoro-inĩ yake. ⁵² Nake Jesũ agĩkũra, akĩũhĩgaga, na akĩenenehaga, akĩendagwo nĩ Ngai, o na andũ.

3

Johana Mũbatithania Kũhaarĩria Njĩra

¹ Na rĩrĩ, mwaka wa ikũmi na itano wa ũthamaki wa Tiberio Kaisari, hĩndĩ ĩrĩa Pontio Pilato aarĩ barũthi wa Judea, nake Herode aathanaga Galili, na Filipu mũrũ wa ithe aathanaga Iturea na Tarokoniti, nake Lusania agaathana Abilene, ² hĩndĩ ĩyo Anasi na Kaiafa maarĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene,* ũhoru wa Ngai nĩwakinyĩre Johana mũrũ wa Zakaria arĩ werũ-inĩ. ³ Nake agĩthiĩ bũrũri wotho ũrĩa warĩ hakuhĩ na Rũũ rwa Jorodani, akĩhunjagia atĩ andũ merire nĩguo marekerwo mehia mao nĩgeetha mabatithio. ⁴ O ta ũrĩa kwandĩkitwo ibuku-inĩ rĩa mũnabii Isaia atĩrĩ:

“Nĩ mũgambo wa mũndũ ũkwanĩrĩa werũ-inĩ, akoiga atĩrĩ,

‘Haarĩrai njĩra ya Mwathani,

rũngariai tũcĩra twake.†

⁵ Mĩkuru yotho nĩgathikwo, nacio ĩrĩa ciothe na tũrĩa nĩkaaraganio.

Njĩra iria njogomu nĩkarũngario, nacio njĩra iria itarĩ njaraganu nĩkaaraganio.

⁶ Nao andũ othe nĩmakona ũhonokio wa Ngai.’”

⁷ Andũ aingĩ nĩmathiire kũrĩ Johana akamabatithie, nake akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ rũciaro rũrũ rwa ndũira! Nũ ũmũtarĩte mũũrĩre marakara marĩa makĩrĩ gũũka? ⁸ Ciarai maciario maringaine na kwĩrĩa. Na mũtikambĩrĩrie kwĩrĩa na ngoro cianyu atĩrĩ, ‘Ithe witũ nĩ Iburahĩmu,’ Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩrĩ, Ngai no atũme mahiga maya matũike ciana cia Iburahĩmu. ⁹ Ithanwa nĩrĩgĩtwo itina-inĩ cia mitĩ, na mũtĩ o wotho ũtaciara maciario mega ũrĩtemagwo ũgaikio mwaki-inĩ.”

¹⁰ Nao andũ acio makĩmũria atĩrĩ, “Tũkĩagĩrĩrwo nĩ gwĩka atĩa?”

§ 2:42 Tũmwana twakinyia mĩaka ikũmi na ĩrĩ nĩtwambagĩrĩa kwĩharĩa gũtongoria maũndũ ma ndini. * 2:46 Arutani a watho kana Rabii nĩo mooĩ maũndũ ma ndini ya Kĩyahudi mũno makĩria.

* 3:2 Anasi aarĩ mũthĩnjĩri-Ngai kuuma mwaka wa itandatũ mbere ya gũciarwo gwa Kristũ. O na gũtũka aathanĩ a Roma nĩmamweherĩrie, Ayahudi nĩmamwĩtikĩrĩte. Andũ a Roma nao maathuurire Kaiafa, na nĩ ũndũ ũcio magĩkorwo marĩ athĩnjĩri-Ngai eerĩ. † 3:4 Tene njĩra nĩciathondekagwo mũthamaki angĩakorirwo agĩthiĩ kũndũ. Johana Mũbatithania ookĩte gũthondeka ngoro cia andũ arĩa meetereire Mũhonokia.

¹¹ Nake Johana akīmacookeria atīrī, “Mündū ūrīa ūrī na nguo igīrī nīagaīre ūrīa ūtarī, nake ūrīa ūrī na irio nīeke o ta ūguo.”

¹² Nao etia mbeeca cia igooti[‡] o nao magīūka mabatithio, makīmūūria atīrī, “Mūrutani, twagīrīrwo nī gwīkaga atīa?”

¹³ Nake akīmacookeria atīrī, “Mūtigetage mbeeca makīria ya ūrīa mwathītvo mwītagie.”

¹⁴ Nacio thigari[§] ikīmūūria atīrī, “Na ithuī-rī, twagīrīrwo nī gwīkaga atīa?”

Nake agīcicookeria atīrī, “Mūtigatunyage andū mbeeca na mūtikamaigagīrīre igenyo; na ningī iganagwoi nī mūcaara wanyu.”

¹⁵ Na rīrī, andū nīmaikaraga metereire marī na mwīhoko, na othe magecūūranagia ngoro-inī ciao kana hihi Johana ahota gūkorwo nīwe Kristū.

¹⁶ Nowe Johana akīmacookeria akīmeera othe atīrī, “Nīi-rī, ndīmūbatithagia na maai. No nī kūrī mündū ūgūūka ūrī na hinya kūngīra, ūrīa nīi itagīrīre kuohora ndigi cia iraatū ciake. We akaamūbatithagia na Roho Mūtheru o na mwaki. ¹⁷ Gitarūrū gīake akīnyīitīte na guoko nīguo atherie kīhuhīro gīake, na acookanīrīre ngano amīikie ikūmbī rīake, no nīagacina mahuti na mwaki ūtangīhoreka.” ¹⁸ Johana nīataarire andū na ciugo nyingī na akamahunja gīria Ūhoro-ūrīa-Mwega.

¹⁹ Na rīrī, rīrīa Johana aatetirie Herode ūrīa warī mūthamaki tondū wa kūhikia Herodia, mūtumia wa mūrū wa ithe na nī ūndū wa maūndū marīa mangī mothe mooru eekīte, ²⁰ Herode nīongereire ūndū ūngī mūūru makīria; naguo nī wa kūnyīitithia Johana na kūmuohithia njeera.

Kūbatithio na Rūciaro rwa Jesū

²¹ Hīndī īrīa andū othe maarīkirie kūbatithio, o nake Jesū nīabatithirio. Na rīrīa aahooyaga, Igūrū rīkīhingūka, ²² nake Roho Mūtheru agīkūrūka akīūmba igūrū rīake arī na mwīrī wahaanaga ta wa ndutura. Naguo mūgambo ūkiūma Igūrū ūkiuga atīrī, “Wee nīwe mūrū wakwa ūrīa nyendete; na nīngenaga mūno nīwe.”

²³ Na rīrī, Jesū akīambīrīria ūtungata wake aarī na ūkūrū wa mīaka ta mīrongo ītatū. Nao andū meeciiragia atī aarī mūrū wa Jusufu,

mūrū wa Heli, ²⁴ mūrū wa Mathati,

mūrū wa Lawī, mūrū wa Meliki,

mūrū wa Janai, mūrū wa Jusufu,

²⁵ mūrū wa Matathia, mūrū wa Amosi,

mūrū wa Nahumu, mūrū wa Esili,

mūrū wa Nagai, ²⁶ mūrū wa Maathi,

mūrū wa Matathia, mūrū wa Semeini,

mūrū wa Joseki, mūrū wa Joda,

²⁷ mūrū wa Joanani, mūrū wa Resa,

mūrū wa Zerubabeli, mūrū wa Shelathieli,

mūrū wa Neri, ²⁸ mūrū wa Meliki,

mūrū wa Adi, mūrū wa Kosamu,

mūrū wa Elimadami, mūrū wa Eri,

²⁹ mūrū wa Joshua, mūrū wa Eliezeri,

mūrū wa Jorimu, mūrū wa Mathati,

mūrū wa Lawi, ³⁰ mūrū wa Simeoni,

mūrū wa Juda, mūrū wa Jusufu,

mūrū wa Jonamu, mūrū wa Eliakimu,

[‡] 3:12 Mbeeca cia igooti cionganagio nī Ayahudi o na gūtuika ciarī cia thirikari ya Roma. Andū acio nīmamenetwo mūno nī ūndū wa gūteithia Aroma. [§] 3:14 Atongoria amwe a Ayahudi o na ciikaro imwe ciao nīmetikīrtio kūgia na thigari ciao cia kwīgītira nī thirikari ya Roma. Andū maathūire mītugo ya thigari, no ti wīra wao.

³¹ mūrū wa Melea, mūrū wa Mena,
 mūrū wa Matatha, mūrū wa Nathani,
 mūrū wa Daudi, ³² mūrū wa Jesii,
 mūrū wa Obedi, mūrū wa Boazu,
 mūrū wa Salimoni, mūrū wa Nahashoni,
³³ mūrū wa Aminadabu, mūrū wa Aruni,
 mūrū wa Hezironi, mūrū wa Perezu,
 mūrū wa Juda, ³⁴ mūrū wa Jakubu,
 mūrū wa Isaaka, mūrū wa Iburahimu,
 mūrū wa Tera, mūrū wa Nahoru,
³⁵ mūrū wa Serugu, mūrū wa Reu,
 mūrū wa Pelegu, mūrū wa Eberi,
 mūrū wa Shela, ³⁶ mūrū wa Kainani,
 mūrū wa Arafakasadi, mūrū wa Shemu,
 mūrū wa Nuhu, mūrū wa Lameku,
³⁷ mūrū wa Methusela, mūrū wa Enoku,
 mūrū wa Jaredi, mūrū wa Mahalaleli,
 mūrū wa Kenani, ³⁸ mūrū wa Enoshu,
 mūrū wa Sethi, mūrū wa Adamu,
 mūrū wa Ngai.

4

Jesū Kūgerio

¹ Nike Jesū akiuma kuu Jorodani aiyūrītwo nī Roho Mūtheru, agītwarwo nī Roho werū-inī, ² kūrīa aagereirio nī mūcukani matukū mīrongo ina. Ndaarīaga kīndū matukū-inī macio, namo maathira agīkorwo arī mūhūutu.

³ Nike mūcukani akīmūwira atīrī, “Angīkorwo wee nīwe Mūrū wa Ngai, ira ihiga rīrī rītūike mūgate.”

⁴ Nike Jesū akīmūcookeria atīrī, “Nī kwandīkitwo atīrī: ‘To mūgate wiki ūngītūria mūdū muoyo.’”

⁵ Ningī mūcukani akīmūtware handū hatūūgīru mūno, na gwa kahinda kanini mūno akīmuonia mothamaki mothe ma gūkū thī. ⁶ Agīcooka akīmūwira atīrī, “Nīngūkūhe wathani wa kuu guothe na riiri wakuo wothe, nīgūkorwo nīheanītwo kūrī nī, na no ndīcheane kūrī mūdū o wothe ūrīa ingienda kūhe. ⁷ Nī ūndū ūcio ūngīnyinamīrīra ūhooe, mothe megūtūika maku.”

⁸ Jesū akīmūcookeria, akīmūwira atīrī, “Nī kwandīkitwo atīrī: ‘Hooyaga Mwathani Ngai waku na ūmūtungatagīre o we wiki.’”

⁹ Nike mūcukani akīmūtware Jerusalemu, na akīmūrūgamia gathūrūmūdū-inī ka hekarū, akīmūwira atīrī, “Angīkorwo wee nīwe Mūrū wa Ngai, wīgūithie thī kuuma haha. ¹⁰ Nīgūkorwo nī kwandīkitwo atīrī:

“Nīagaatha araike ake nī ūndū waku
 makūmenyerere wega;

¹¹ ningī nīmagakwanīrīria na moko mao,
 nīgeetha ndūkaringwo kūgūrū nī ihiga.’”

¹² Nike Jesū akīmūcookeria atīrī, “Maandīko moigīte atīrī: ‘Ndūkanagerie Mwathani Ngai waku.’”

¹³ Rīrīa mūcukani aarīkirie kūmūgeria na njīra ciothe-rī, akīmūtiga nginya ihinda rīrīa rīagīrīre rīkoneka.

¹⁴ Nake Jesũ agĩcooka Galili arĩ na hinya wa Roho, nayo ngumo yake ikĩhunja kũu bũrũri ũcio wothe. ¹⁵ Nake nĩarutanaga thunagogi-inĩ ciao, nao andũ othe makĩmũkumia.

¹⁶ Na rĩrĩ, nĩathiire Nazarethi, kũrĩa aarereirwo, na agĩtoonya thunagogi mũthenya wa Thabatũ, o ta ũrĩa aamenyerete gwĩka. Nake akĩrũgama na igũrũ athome Maandiko. ¹⁷ Akĩengerwo ibuku rĩa gikũngo rĩa mũnabii Isaia. Akĩrikũnjũra, akiona harĩa handikĩtwo atĩrĩ:

¹⁸ “Roho wa Mwathani arĩ igũrũ riakwa,

nĩ ũndũ nĩanjitĩrĩrie maguta

nĩguo hunjagĩrie arĩa athĩini Ũhoru-ũrĩa-Mwega.

Nĩandũmĩte thĩi nyanĩrĩre kuohorwo kwa arĩa moheetwo,

na atĩ arĩa atumumu nĩmegũcooka kuona,

na njohorithie arĩa mahinyĩrĩrio,

¹⁹ ningĩ nyanĩrĩre mwaka wa gwĩtikĩrika wa Mwathani.”

²⁰ Agĩcooka agĩkũnja ibuku rĩu rĩa gikũngo, agĩcookeria mũmenyereri wa thunagogi, agĩkara thĩ. Nao andũ arĩa othe maarĩ thunagogi makĩmũrora.

²¹ Nake akĩambĩrĩria kwaria, akĩmeera atĩrĩ, “Ũmũthĩ maandiko maya nĩ mahingio mũkĩĩguagĩra.”

²² Nao andũ othe makĩmũgaatha na makĩgegio mũno nĩ ciugo njega iria cioimaga kanua gake. Makĩũrania atĩrĩ, “Githĩ ũyũ ti mũrũ wa Jusufu?”

²³ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ti-itherũ nĩ mũkũnjũra thimo ĩrĩa yugaga atĩrĩ, ‘Ndagĩtarĩ, wĩhonie wee mwene! Maũndũ marĩa tũguĩte atĩ nĩ wekire kũu Kaperinaumu meeke gũkũ itũũra-inĩ riaku.’”

²⁴ Agĩthĩ na mbere kuuga atĩrĩ, “Ngũmwĩra na ma, gũtirĩ mũnabii wĩtik-agĩrwo itũũra-inĩ riake. ²⁵ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩ kwarĩ atumia aingĩ a ndigwa Isiraeli matukũ-inĩ ma Elija, rĩrĩa igũrũ rĩarĩ ihinge mĩaka ĩtatũ na nuthu, na ng’aragu nene ikĩyũra bũrũri wothe. ²⁶ No Elija ndaigana gũtũmwo kũrĩ o na ũmwe wao, tiga kũrĩ mũtumia wa ndigwa ũrĩa watũire itũũra rĩa Zarefathu kũu bũrũri wa Sidoni. ²⁷ Ningĩ nĩ kwarĩ andũ aingĩ maarĩ na mangũ thĩini wa Isiraeli ihinda rĩa Elisha ũrĩa mũnabii, no gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wao wahonirio tiga Naamani ũrĩa Mũsuriata.”

²⁸ Andũ othe arĩa maarĩ thĩini wa thunagogi nĩmarakarire mũno rĩrĩa maiguire ũguo. ²⁹ Magĩkĩra makĩmũrutũrũra kuuma itũũra-inĩ rĩu, makĩmũt-wara rwere-inĩ rwa karĩma harĩa itũũra rĩu riakĩtwo, nĩguo mamũikie na kũu kĩharũrũka-inĩ. ³⁰ Nowe Jesũ akĩgerera gatagati-inĩ ka andũ, agĩthĩra.

Jesũ Kũingata Roho Mũũru

³¹ Agĩcooka agĩkũrũka, agĩthĩ Kaperinaumu, itũũra rĩarĩ Galili, na mũthenya wa Thabatũ akĩambĩrĩria kũruta andũ. ³² Nao andũ makĩgega nĩ ũndũ wa ũrutani wake, tondũ ndũmĩrĩri yake yarĩ ya wathani.

³³ Na rĩrĩ, kũu thĩini wa thunagogi nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ na ndaimono, nĩyo ngoma thũku. Nake akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, ³⁴ “Hĩ! Ũrenda atĩa na ithuĩ, wee Jesũ wa Nazarethi? Ũũkĩte gũtũniina? Nĩngũũ, we nĩwe ũrĩa Mũtheru wa Ngai!”

³⁵ Nake Jesũ akĩmũkũma, akĩmũra atĩrĩ, “Kira, na uume thĩini wake!” Nayo ndaimono ĩyo ikĩgũthia mũndũ ũcio thĩ hau mbere yao othe, ikĩuma na ndĩamũthirire.

³⁶ Nao andũ othe makĩgega makĩũrania atĩrĩ, “Kaĩ ũrutani ũyũ ũhaana atĩa? Araatha ngoma thũku arĩ na wathani na hinya, nacio ikoima!” ³⁷ Nayo ngumo yake ikĩhunja kũrĩa guothe kwariganĩtie na kũu.

Jesũ Kũhonia Andũ Aingĩ

³⁸ Nake Jesū akiuma thunagogi, agithiĩ muciĩ gwa Simoni. Na rĩrĩ, nyina wa mūtumia wa Simoni aarĩ mūrũaru mūrĩmũ wa kūhiũha mwĩrĩ mũno, nao magithaitha Jesū nĩ ūndũ wake. ³⁹ Nĩ ūndũ ūcio, akĩĩnamĩrĩra harĩ we, na agĩatha mūrĩmũ ūcio uume mwĩrĩ wake, naguo ūkiuma. Nake mūtumia ūcio agĩũkĩra o rĩmwe na akĩambĩrĩria kũmatungatĩra.

⁴⁰ Na rĩrĩa riũa riathũaga, andũ makĩrehera Jesū andũ arĩa othe maarĩ na mĩrĩmũ ngũrani, nake akĩmaigĩrĩra moko o mũndũ o mũndũ, akĩmahonia. ⁴¹ O na nĩngĩ ndaimono ikiuma andũ aingĩ, ikĩanagĩrĩra atĩrĩ, “Wee nĩwe Mũrũ wa Ngai!” Nowe agĩcikaania na agĩcigiria ciarie, tondũ nĩcioĩ atĩ nĩwe Kristũ.

⁴² Na gwakĩa-rĩ, Jesū akiumagara agithiĩ kũndũ gũtaarĩ andũ. Nao andũ makĩmũcarĩa, na rĩrĩa maakinyire harĩa aarĩ, makĩgeria kũmũgĩrĩrĩria ndakoime kũu amatige. ⁴³ Nowe akĩmeera atĩrĩ, “No nginya hunjie Ūhoro-ũrĩa-Mwega wa ūthamaki wa Ngai matũũra-inĩ marĩa mangĩ o namo, nĩ ūndũ nĩkĩo ndaatũmirwo.” ⁴⁴ Nake agithiĩ na mbere na kũhunja thĩinĩ wa thunagogi cia Judea.

5

Gwĩta Atũmwo a Mbere

¹ Na rĩrĩ, mũthenya ūmwe Jesū arũngĩĩ hũgũrũrũ-inĩ cia irĩa rĩa Genesareti, nakĩo kĩrĩndĩ kĩa andũ aingĩ nakĩahatikanaga kĩmũkuhĩrĩrie nĩguo gĩthikĩrĩrie ūhoro wa Ngai, ² nake akĩona tũtarũ twĩrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia irĩa rĩa, tũtigĩtwo ho nĩ ategĩ a thamaki, arĩa maathambagia neti ciao cia gũtega. ³ Agĩtoonya gatarũ kamwe, nako kaarĩ ga Simoni, akĩmũthaitha agatoonyatoonyie maaĩ-inĩ, kehere hũgũrũrũ-inĩ. Agĩcooka agĩikara thĩ, akĩambĩrĩria kũruta andũ ūhoro arĩ gatarũ-inĩ kau.

⁴ Na aarĩkia kwaria, akĩira Simoni atĩrĩ, “Twara gatarũ haarĩa hariku, mũikũrũkie neti maaĩ-inĩ, mũtege thamaki.”

⁵ Nake Simoni akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathi witũ, tũrutĩte wĩra mũritũ ūtukũ wothe, na tũtinanyiita kĩndũ o na kĩ. No tondũ nĩwoĩga ūguo-rĩ, nĩngũikũrũkia neti.”

⁶ Maarĩkia gwĩka ūguo, makĩnyĩita thamaki nyingĩ mũno, nginya neti ciao ikĩambĩrĩria gũtuĩka. ⁷ Nĩ ūndũ ūcio makĩheneria arĩa maarutithanagia wĩra nao, arĩa maarĩ gatarũ kau kangĩ moke mamateithie, nao magĩũka makĩyũria tũtarũ twerĩ ki, o nginya tũkĩambĩrĩria gũtoonyerera maaĩ-inĩ.

⁸ Hĩndĩ irĩa Simoni Petero onire ūguo, akĩgũithia maru-inĩ ma Jesũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Njeherera Mwathani; nĩ ndĩ mũndũ mwĩhia!” ⁹ Nĩgũkorwo we na arĩa othe maarĩ nao nĩmagegĩre mũno nĩ ūndũ wa thamaki irĩa maanyĩitĩte, ¹⁰ o na Jakubu na Johana, ariũ a Zebedi, arĩa maarutithanagia wĩra na Simoni nĩmagegĩre.

Nake Jesũ akĩira Simoni atĩrĩ, “Tiga gwĩtigĩra; kuuma rĩu ūrĩtegaga andũ.”

¹¹ Nĩ ūndũ ūcio makĩmũria tũtarũ twao hũgũrũrũ-inĩ cia irĩa, magĩtiga indo ciao ciothe, makĩmũrũmĩrĩra.

Mũndũ Warĩ na Mangũ

¹² Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe rĩrĩa Jesũ aarĩ itũũra-inĩ rĩmwe-rĩ, nĩguokire mũndũ waiyũritwo nĩ mangũ mwĩrĩ wothe. Na rĩrĩa onire Jesũ, akĩgũithia, agĩturumithia ūthiũ wake thĩ, akĩmũthaitha, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ūngĩendarĩ, no ūũtherie.”

¹³ Jesũ agĩtambũrũkia guoko gwake, akĩhutia mũndũ ūcio, akĩmwĩra atĩrĩ, “Īi, nĩngwenda. Therio!” Na o hĩndĩ ĩyo akĩhonio mangũ.

¹⁴ Jesũ agĩcooka akĩmũkaania, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũkeere mũndũ o na ũ, no thĩĩ, ũkeyonanie kũrĩ mũthĩnjĩrĩ-Ngai, na ũrute magongona marĩa Musa aathanire nĩ ũndũ wa gũtherio gwaku, arĩ ũira kũrĩ o.”

¹⁵ Na rĩrĩ, ngumo yake ĩgĩkĩrĩrĩria kũhunja makĩria, o nginya kĩrĩndĩ kĩingĩ ma kĩa andũ gĩgĩũka kũmũthikĩrĩria na kũhonio mĩrimũ yao. ¹⁶ No Jesũ nĩheragĩra andũ, agathiĩ kũndũ gũtarĩ andũ kũhoera Ngai kuo.

Jesũ Kũhonia Mũndũ Wakuĩte Cĩga

¹⁷ Mũthenya ũmwe nĩ kũrutana aarutanaga, nao Afarisai na arutani a watho arĩa mookite kuuma matũũra mothe ma Galili, na Judea, na Jerusalemu, maĩkarĩte thĩ hau. Naguo hinya wa Ngai wa kũhonania warĩ hamwe na Jesũ.

¹⁸ Na rĩrĩ, nĩhookire andũ makuĩte mũndũ na kĩbarĩ, warũarĩte mĩrimũ wa gũkua cĩga, nao makĩgeria kũmũtoonyia nyũmba mamũige harĩ Jesũ. ¹⁹ Na rĩrĩa maagire njĩra ya gwĩka ũguo nĩ ũndũ wa ũingĩ wa andũ, makĩhaica nyũmba-igũrũ magĩtharia maturubarĩ, makĩmũikũrũkĩria mwanya-inĩ ũcio o arĩ kĩbarĩ-inĩ, nginya gatagatĩ-inĩ ka andũ acio makĩmũiga o hau Jesũ aarĩ.

²⁰ Rĩrĩa Jesũ onire wĩtikio wao, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrata, nĩwarekerwo mehia maku.”

²¹ Nao Afarisai na arutani a watho makĩambĩrĩria gwĩciiria ngoro-inĩ ciao, makiuga atĩrĩ, “Kaĩ mũndũ ũyũ arĩ ũ, ũkũruma Ngai? Nũũ ũngĩhota kũrekanĩra mehia, tĩa Ngai we wiki?”

²² Nowe Jesũ nĩamenyaga ũrĩa meeciiragia na akĩmooria atĩrĩ, “Mũreciiria maũndũ macio ngoro-inĩ cianyu nĩkĩ? ²³ Nĩ ũndũ ũrĩkũ mũhũthũ; nĩ kwĩra mũndũ, ‘Nĩwarekerwo mehia maku,’ kana nĩ kũmwĩra, ‘Ŭkĩra wĩtware’? ²⁴ No nĩgeetha mũmenye atĩ Mũrũ wa Mũndũ arĩ na ũhoti gũkũ thĩ wa kũrekanĩra mehia-rĩ ...” Akĩĩra mũndũ ũcio wakuĩte cĩga atĩrĩ, “Ndakwĩra atĩrĩ, ũkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku, ũinũke.” ²⁵ O hau hau akĩrũgama mbere yao, akĩoya kĩbarĩ kĩrĩa akomeire, na akĩinũka mũciĩ akĩgoocaga Ngai. ²⁶ Nao andũ othe nĩmagegire na magĩkumia Ngai. Makĩiyũrwo nĩ guoya, makiuga atĩrĩ, “Ŭmũthĩ nĩtuonete maũndũ tũtarĩ tuona.”

Jesũ gwĩta Lawi

²⁷ Thuutha wa ũguo, Jesũ akĩumagara na akĩona mũndũ warĩ mwĩtia wa mbeeca cia igooti wetagwo Lawi aikarĩte harĩa heetagĩrio mbeeca cia igooti. Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩa.” ²⁸ Nake Lawi agĩũkĩra, agĩtiga indo ciake ciothe, akĩmũrũmĩrĩa.

²⁹ Lawi agĩcooka akĩrugithĩria Jesũ iruga inene gwake mũciĩ, na gĩkundi kĩnene kĩa etia mbeeca cia igooti o na andũ angĩ nĩmarĩianagĩra nao. ³⁰ No Afarisai na arutani a watho arĩa maarĩ a gĩkundi kĩa magĩtetia arutwo ake makĩmooria atĩrĩ, “Mũrĩianagĩra na mũkanyuuanĩra na etia mbeeca cia igooti na andũ ehia nĩkĩ?”

³¹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Andũ arĩa agima mĩrĩ tío mabataragio nĩ ndagĩtarĩ, no nĩ arĩa arũaru. ³² Nĩ ndiokire gwĩta andũ arĩa athingu, no nĩ arĩa ehia, nĩguo merire.”

Jesũ Kũurio Kĩũria Igũrũ rĩa Kwĩhinga Kũrĩa

³³ Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Arutwo a Johana nĩ meehingaga kũrĩa irio kaingĩ kaingĩ makahooya, o nao arutwo a Afarisai nĩmekaga o ũguo, no aku marĩtaga na makanyua hĩndĩ ciothe.”

³⁴ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “No mwĩre ageni a mũhikania mehinge kũrĩa rĩria e hamwe nao? ³⁵ No rĩrĩ, ihinda nĩrĩgakinya rĩria mũhikania akeherio kuuma kũrĩ o; matukũ-inĩ macio-rĩ, nĩ makeehinga kũrĩa irio.”

³⁶ Ningĩ Jesũ akĩmahe ũhoro na ngerekano ĩno, akĩmeera atĩrĩ, “Gũtirĩ mũndũ ũngĩtinia kĩraka kuuma harĩ nguo njerũ, agĩkĩre nguo ngũrũ. Angĩka ũguo, angĩkorwo atarũrite nguo njerũ, nakĩo kĩraka kũu kĩa nguo ĩyo njerũ kĩa kwagĩrĩra nguo ĩyo ngũrũ. ³⁷ Ningĩ gũtirĩ mũndũ wĩkagĩra ndibei ya mũhihano mondo-inĩ ngũrũ. Angĩka ũguo, ndibei ĩyo ya mũhihano no ĩtarũre mondo icio, ndibei ĩyo ĩitĩke, nacio mondo icio ĩtarũkange. ³⁸ Aca, ti ta ũguo, ndibei ya mũhihano no nginya ĩkĩrwo mondo-inĩ njerũ. ³⁹ O na gũtirĩ mũndũ thuutha wa kũnyua ndibei ngũrũ ũcookaga kwenda ndibei ĩyo ya mũhihano, nĩ ũndũ oigaga atĩrĩ, ‘Ĩria ngũrũ nĩyo njega.’”

6

Jesũ nĩwe Mwathani wa Thabatũ

¹ Mũthenya ũmwe wa Thabatũ, Jesũ akĩgerera mĩgũnda-inĩ ya ngano, nao arutwo ake makĩambĩrĩria gũtua ngira imwe cia ngano, magĩcirigitha na moko, makĩria ngano. ² Afarisai amwe makĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ kĩratũma mwĩke ũria gũtetikĩrĩtio nĩ watho mũthenya wa Thabatũ?”

³ Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Kaĩ mũtathomete ũria Daudi eekire, rĩria we na arĩa maarĩ nake maarĩ ahũtu? ⁴ Aatoonyire Nyũmba ya Ngai, akĩoya na akĩria mĩgate ĩria yamũrĩrwo Ngai, ĩria ateetikĩrĩtio kũria nĩ watho tiga no athĩnjĩri-Ngai meetikĩrĩtio kũmĩria, na agĩcooka akihe arĩa maarĩ nake imwe yayo.” ⁵ Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Mũrũ wa Mũndũ nĩwe Mwathani wa Thabatũ.”

⁶ Na rĩrĩ, mũthenya ũngĩ wa Thabatũ nĩathiire thunagogi-inĩ, akĩrutana, nakuo nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ mwonju guoko gwake kwa ũrĩo. ⁷ Nao Afarisai na arutani a watho nĩmacaragia ũndũ mangĩhitangĩra Jesũ, nĩ ũndũ ũcio makĩmũrora mũno, mone kana nĩekũhonania mũthenya wa Thabatũ. ⁸ Nowe Jesũ, tondũ nĩamenyaga ũria meeciiragia, akĩira mũndũ ũcio wonjete guoko atĩrĩ, “Ŭkĩra ũrũgame mbere ya andũ othe.” Nĩ ũndũ ũcio agĩũkĩra akĩrũgama hau.

⁹ Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmũũria atĩrĩ, nĩ ũndũ ũrĩkũ mwĩtikĩrie nĩ watho mũthenya wa Thabatũ: nĩ gwĩka wega kana nĩ gwĩka ũũru, nĩ kũhonokia muoyo kana nĩ kũũniina?”

¹⁰ Akĩhũgũra, akĩmarora othe, agĩcooka akĩira mũndũ ũcio atĩrĩ, “Tam-bũrũkia guoko gwaku.” Nake agĩka o ro ũguo; nakuo guoko gwake gũkĩhonio biũ. ¹¹ Nao makĩrakara mũno, makĩambĩrĩria kũũrania ũria mangũka Jesũ.

Atũmwo arĩa Ikũmi na Eerĩ

¹² Mũthenya ũmwe Jesũ nĩoimagarire agĩthĩĩ kĩrĩma-inĩ akahoee, akĩraara akĩhooya Ngai ũtukũ wothē. ¹³ Gwakĩa-rĩ, agĩĩta arutwo ake moke harĩ we, agĩthuura andũ ikũmi na eerĩ ao, akĩmatua atũmwo, nao nĩ: ¹⁴ Simoni (ũria aatũire Petero), na Anderea mũrũ wa nyina, na Jakubu, na Johana, na Filipu, na Baritholomayo, ¹⁵ na Mathayo, na Toma, na Jakubu wa Alufayo, na Simoni ũria wetagwo Zelote, ¹⁶ na Judasi wa Jakubu, na Judasi Mũisikariota ũria wamũkunyanĩire.

Irathimo na Irumi

¹⁷ Nake Jesũ agĩkũrũka hamwe nao, makĩrũgama handũ haarĩ haraganu. Gĩkundi kĩnene kĩa arutwo ake kĩarĩ ho, o na andũ aingĩ mũno kuuma Judea guothe, na Jerusalemu, o na kuuma ndeere-inĩ cia Turo na Sidoni, ¹⁸ nao mookĩte nĩguo mamũigue na mahonio mĩrimũ yao. Nao arĩa maanyamaragio nĩ ngoma thũku makĩhonio, ¹⁹ nao andũ othe makĩgeria kũmũhutia, tondũ hinya nĩwoimaga thĩĩnĩ wake na ũkamahonia othe.

²⁰ Nake akĩrora arutwo ake, akiuga atĩrĩ:

“Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ athĩĩni,
nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai nĩ wanyu.

²¹ Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ mũhũũtaga rĩu,
nĩgũkorwo nĩmũkahũũnio.

Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ mũrarĩra rĩu,
nĩgũkorwo nĩmũgatheka.

²² Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ hĩndĩ ĩrĩa andũ mekũmũmena,
na meyamũre kũrĩ inyuĩ, na mamũruma,
na mathũkĩrĩrie rĩtwa rĩanyu,
nĩ ũndũ wa Mũrũ wa Mũndũ.

²³ “Mũthenya ũcio nĩmũgakena na mũrũgarũge, tondũ mũcaara wanyu nĩ mũingĩ Igũrũ. Nĩgũkorwo ũguo noguo maithe mao meekire anabii.

²⁴ “No rĩrĩ, kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ itonga-ĩ,
nĩgũkorwo nĩmũrikĩtie kwamũkĩra kũnyamarũrwo kwanyu.

²⁵ Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ arĩa mũhũũniĩ rĩu-ĩ,
nĩgũkorwo nĩmũkahũũta.

Kaĩ mũrĩ na haaro arĩa mũratheka rĩu-ĩ,
nĩgũkorwo nĩmũgacakaya na mũrĩre.

²⁶ Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ hĩndĩ ĩrĩa andũ othe mekũmũgaathĩrĩria-ĩ,
nĩgũkorwo ũguo noguo maithe mao meekaga anabii a maheeni.

Kwenda Thũ

²⁷ “No ngũmwĩra atĩrĩ inyuĩ arĩa mũũthikĩrĩrie: endagai thũ cianyu, na mwĩkage wega arĩa mamũthũire, ²⁸ na ningĩ mũrathimage arĩa mamũrumaga, na mũhooyagĩre arĩa mamwĩkaga ũũru. ²⁹ Na rĩrĩ, mũndũ angĩkũgũtha rũthĩa rũmwe, mũhũgũkĩrie rũu rũngĩ o naruo. Na mũndũ angĩgũtunya igooti rĩaku, ndũkamũgĩrie kuoya o na kanjũ yaku. ³⁰ Mũndũ o wotha angĩkũhooya kindũ mũhe, na mũndũ o wotha angĩoya kindũ gĩaku, ndũkamwĩtie. ³¹ Īkagai andũ arĩa angĩ o ũrĩa mũngĩenda mamwĩkage.

³² “Rĩu-rĩ, angĩkorwo mwendete o arĩa mamwendete-rĩ, mwakĩiguna na kĩ? O na ‘ehia’ nĩmendaga arĩa mamendete. ³³ Na mũngĩkorwo mwĩkaga wega o arĩa mamwĩkaga wega-rĩ, mwakĩiguna na kĩ? Nĩgũkorwo ehia o nao nĩmekaga o ũguo. ³⁴ Na ningĩ mũngĩkorwo mũkombithagia o arĩa mwĩhokete nĩmakamũrĩha-rĩ, mwakĩiguna na kĩ? O na ehia nĩmakombagĩra ehia arĩa angĩ, mehokete nĩmakarĩhwo ciothe. ³⁵ No rĩrĩ, endagai thũ cianyu, na mũciĩkage wega, o na mũkombithagie mũtekwiĩhoka gũcookerio kindũ. Hĩndĩ ĩyo irĩhi rĩanyu nĩrĩkaneneha, na inyuĩ nĩmũgatuĩka arĩu a Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, nĩgũkorwo we nĩaiguagĩra arĩa matarĩ ngaatho tha o na arĩa aaganu. ³⁶ Iguanagĩrai tha, o ta ũrĩa lthe wanyu aiguanagĩra tha.

Gũtuanĩra Ciira

³⁷ “Mũtigaciirithanagie nĩgeetha na inyuĩ mũtikanaciirithio. Mũtigatua-nagĩre, nĩgeetha na inyuĩ mũtikanatuĩrwo. Rekanagĩrai, na inyuĩ nĩmũkarek-erwo. ³⁸ Heanagai, na inyuĩ nĩmũrĩheagwo na gĩthimi kĩega, gĩkindĩrĩtwo, kĩinainĩtio na gĩgaitĩkĩrĩra, nĩkĩo mũgaitĩrĩtwo nakĩo nguo-inĩ. Nĩgũkorwo gĩthimi kĩrĩa mũthimanagĩra nakĩo, no kĩo mũrĩthimagĩrwo nakĩo.”

³⁹ Agĩcooka akĩmahe ngerekano ĩno, akĩmooria atĩrĩ, “Mũtumumu no atongorie mũtumumu ũrĩa ũngĩ? Gĩthĩ eerĩ to magũe irima? ⁴⁰ Mũrutwo ti mũnene kũrĩ mũmũrutu, no ũrĩa wotha mũrute wega, no atuĩke ta mũmũrutu.

⁴¹ “Nĩ kĩ gĩgũtũma wone kĩhuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo, no ũkaaga kũrũmbũiya mũgogo ũrĩa ũrĩ riitho rĩaku we mwene? ⁴² Wahota atĩa

kwĩra mŭrũ wa thoguo atĩrĩ, ‘Mŭrũ wa baba, reke ngũrute kihuti kũu kĩrĩ riitho rĩaku,’ o rĩrĩa wee wagĩte kuona mŭgogo ũrĩa ũrĩ naguo riitho rĩaku? Wee hinga ĩno, amba ũrute mŭgogo ũcio ũrĩ naguo riitho, nĩguo wone wega ũhote kũruta kihuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mŭrũ wa thoguo.

Mũtĩ na Maciaro maguo

⁴³ “Gũtirĩ mũtĩ mwega ũciaraga maciaro mooru, kana mũtĩ mũũru ũgaciara maciaro mega. ⁴⁴ O mũtĩ ũmenyekaga na maciaro maguo mwene. Andũ matituaga ngũyũ kuuma mĩtĩ-inĩ ya mĩigua, o na kana magatua thabibũ kuuma cong’e-inĩ. ⁴⁵ Mũndũ ũrĩa mwega aragia maũndũ mega kuuma mũthiithũ-inĩ wa ngoro yake, nake mũndũ ũrĩa mũũru aragia maũndũ mooru kuuma mũthiithũ-inĩ wa ngoro yake. Nĩgũkorwo kanua gake kaaragia o maũndũ marĩa maiyũrite ngoro yake.

Aaki arĩa Ogĩ, na arĩa Akĩgu

⁴⁶ “Atĩrĩrĩ, mũnjĩtaga ‘Mwathani, Mwathani,’ nĩkĩ, na mũtiikaga ũrĩa ndĩmwĩraga? ⁴⁷ Nĩngũmuonia ũrĩa mũndũ ũrĩa ũũkaga kũrĩ nĩ, na akaigua ciugo ciakwa, na ageeka ũrĩa ciugĩte ahaana. ⁴⁸ Ahaana ta mũndũ waakaga nyũmba, ũrĩa wenjire mũthingi, akĩũrikia na akĩwamba igũrũ rĩa ihiga. Hĩndĩ rĩa kwagĩire muiyũro wa maaĩ, kĩguũ gĩkĩgũtha nyũmba ĩyo na nditi, no gĩtiamienyeniririe, tondũ nĩyaakitwo wega. ⁴⁹ No mũndũ ũrĩa ũiguaga ciugo ciakwa, na ndekaga ũrĩa ciugĩte, ahaana ta mũndũ ũrĩa waakire nyũmba ĩtarĩ na mũthingi. Na rĩrĩa kĩguũ kiagũthire nyũmba ĩyo, ikĩmomoka, naguo mwanangĩko wayo warĩ mũnene.”

7

Wĩtikio wa Mũnene-wa-Thigari-Igana

¹ Nake Jesũ aarĩkia kwaria maũndũ macio mothe andũ makĩmũiguaga, agĩtoonya Kaperinaumu. ² No kũu nĩ kwarĩ na ndungata ya mũnene-wa-thigari-igana, ĩrĩa mũmĩathi eendete mũno, nayo yarĩ ndwaru hakuhĩ gũkua. ³ Nake mũnene ũcio wa thigari igana aigua ũhoro wa Jesũ, agĩtũma athuuri a Ayahudi kũrĩ we makamũũrie oke ahonie ndungata yake. ⁴ Nao maakinya kũrĩ Jesũ, makĩmũthaitha magwatiirie mũno, makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ nĩagĩrĩrwo gwĩkwo ũguo nĩwe, ⁵ tondũ nĩendete rũrĩrĩ rwitũ na nĩatwakĩire thunagogi.” ⁶ Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthĩ nao.

Na marĩ hakuhĩ gũkina muciĩ, mũnene ũcio wa thigari igana akĩmũtũmĩra arata makamwĩre atĩrĩ, “Mwathani, tĩa gwithĩnia tondũ ndiagĩrĩre wee ũũke gwakwa muciĩ. ⁷ O na nokio itanona njagĩrĩre gũũka kũrĩ we. No uga o kiugo, na ndungata yakwa nĩkũhona. ⁸ Nĩgũkorwo nĩ mwene ndĩ mũndũ wathagwo, na ndĩ na thigari njathaga. Ndeera ũmwe ‘Thĩi,’ nĩathiaga, na ndeera ũngĩ atĩrĩ, ‘Ŭka,’ nĩokaga. Na nĩngĩ ndeera ndungata yakwa atĩrĩ, ‘Ĭka ũna,’ nĩikaga.”

⁹ Rĩrĩa Jesũ aiguirie ũguo, akĩgega, akĩhũgũkĩra kĩrĩndĩ kĩrĩa kĩamũrũmĩrĩre, agĩkĩra atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ, ndionete mũndũ ũrĩ na wĩtikio mũnene ũũ Isiraeli guothe!” ¹⁰ Nao andũ arĩa maatũmitwo magĩcooka muciĩ magĩkora ngombo ĩyo ĩrĩ honu.

Jesũ Kũrĩũkia Kamwana ka Mũtumia wa Ndigwa

¹¹ Ihinda inini rĩathira, Jesũ agĩthĩ itũũra rĩetagwo Naini, nao arutwo ake na andũ gĩkundi kĩnene magĩthĩ nake. ¹² Na rĩrĩa akuhĩrĩrie kihingo gĩa itũũra rĩu, mũndũ wakuĩte nĩarutagwo kuo na aarĩ mwana wa mũmwene, nake nyina aarĩ mũtumia wa ndigwa. Nao andũ aingĩ a itũũra rĩu maarĩ hamwe nake.

¹³ Rĩria Mwathani onire mūtumia ūcio, akīmũiguĩra tha, akīmwĩra atĩrĩ, “Tiga kũĩra.”

¹⁴ Agĩcooka agĩthĩ, akĩhutia ithandũkũ, nao arĩa maarĩkuuĩte makĩrũgama. Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Mwanake, ndakwĩra atĩrĩ, ūkĩra!” ¹⁵ Mũndũ ūcio wakuĩte agĩũkĩra, akĩambĩrĩria kwaria, nake Jesũ akīmũnengerana kũrĩ nyina.

¹⁶ Andũ othe makĩyũrwo nĩ guoya na makĩgooca Ngai, makiuga atĩrĩ, “Mũn-abii mũnene nĩokĩte gatagatĩ gaitũ. Ngai nĩokĩte gũteithia andũ ake.” ¹⁷ Nayo ngumo ya Jesũ ikĩhunja Judea guothe o na bũrũri ūria wagũthiũrũkĩirie.

Jesũ na Johana Mũbatithania

¹⁸ Nao arutwo a Johana nĩmamũheire ūhoru wa maũndũ macio mothe. Nake Johana agĩta arutwo ake eerĩ, ¹⁹ akĩmatũma kũrĩ Mwathani makamũurie atĩrĩ, “Wee nĩwe ūria werĩtwo nĩagooka kana tweterere mũndũ ũngĩ?”

²⁰ Nao arutwo acio maakinya kũrĩ Jesũ makīmwĩra atĩrĩ, “Johana Mũbatithania aatũtũma kũrĩ we tũkũũrie atĩrĩ, ‘Wee nĩwe ūria werĩtwo nĩagooka kana tweterere mũndũ ũngĩ?’”

²¹ Ihinda-inĩ o rĩu Jesũ akĩhonia andũ aingĩ arĩa maarĩ na mĩrimũ, na ndwari, na akĩingata ngoma thũku o na agĩtũma andũ aingĩ arĩa maarĩ atumumu macooke kuona. ²² Nĩ ūndũ ūcio agĩcookeria arĩa maatũmĩtwo atĩrĩ, “Cookai mũkeere Johana maũndũ marĩa muonete na mũkaigua: atĩ atumumu nĩ marona, na ithua nĩretwara, na arĩa marĩ na mangũ nĩ marahonio, na andũ arĩa mataiguaga nĩmaraua, na arĩa akuũ nĩmarariũkio, na ūhoru-ũria-Mwega nĩũrahunjĩrio arĩa athĩni. ²³ Kũrathimwo nĩ mũndũ ūria ūtarahĩngwo nĩ ūndũ wakwa.”

²⁴ Andũ acio maatũmĩtwo nĩ Johana moima harĩ Jesũ, Jesũ akĩambĩrĩria kwariĩ andũ aingĩ ūhoru wa Johana, akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩ mwathiĩte kuona werũ-inĩ? Hihi mwathiĩte kuona kamũrangi kainainagio nĩ rũhuho?

²⁵ Angĩkorwo ti guo-rĩ, mwathiĩte kuona kĩ? Hihi nĩ mũndũ wĩhumbĩte nguo njega? Aca, arĩa mehumbaga nguo cia goro na magekenia na mĩago ya thĩ maikaraga nyũmba cia ūthamaki. ²⁶ Mwagĩthiĩte kuona kĩ? Hihi mwathiĩte kuona mĩnabii? Īĩ, ngũmwĩra atĩrĩ, muonire mũndũ ūkĩrĩte mĩnabii. ²⁷ Ūyũ nĩwe ūria ūhoru wake wandĩkitwo atĩrĩ:

“Nĩngatũma mūtũmwo wakwa athĩ mbere yaku,
nake nĩagagũthondekera njĩra.’

²⁸ Ngũmwĩra atĩrĩ, harĩ andũ arĩa manaciirwo nĩ atumia-rĩ, gũtirĩ o na ūmwe mũnene gũkĩra Johana; no mũndũ ūria mũnini mũno ūthamaki-inĩ wa Ngai, nĩ mũnene kũmũkĩra.”

²⁹ (Andũ othe, o na etia mbeeca cia igooti, rĩria maiguire ciugo cia Jesũ, magĩtĩkĩra atĩ njĩra ya Ngai nĩ ya ma, tondũ maabatithĩtio nĩ Johana. ³⁰ No Afarisai na arutani a watho makĩregana na ūria Ngai endaga meke, tondũ o matiabatithĩtio nĩ Johana.)

³¹ Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Andũ a rũciaro rũrũ ingĩmagerekania na kĩ? Matariĩ ta kĩ? ³² Matariĩ ta ciana ciikarĩte ndũnyũ igĩta iria ingĩ, igaciĩra atĩrĩ:

“‘Twamũhuhĩire mūtũrĩrũ,
mũkiaga kũina;
twamũiniĩre rwĩmbo rwa macakaya,
no mūtĩarĩire.’

³³ Nĩgũkorwo Johana Mũbatithania ookire atekũrĩa na atekũnyua ndibei, na inyuĩ mũkiuga atĩrĩ, ‘Arĩ na ndaimono.’ ³⁴ Mũrũ wa Mũndũ ookire akĩrĩaga na akĩnyuuaga, na inyuĩ mũkiuga atĩrĩ, ‘Onei mũndũ mũkoroku na mũrĩũ, mũrata wa etia mbeeca cia igooti na “ehia”.’ ³⁵ No ũgĩ nĩũmenyekaga nĩ wa kĩhooto nĩ ciana ciaguo ciothe.”

Jesũ Gũitĩrĩrio Maguta nĩ Mũndũ-wa-nja warĩ Mwĩhia

³⁶ Na rĩrĩ, Mũfarisai ũmwe nĩetire Jesũ gwake makarĩanĩre irio cia hwaĩ-inĩ nake, nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthĩ nyũmba ya Mũfarisai ũcio, agĩkara metha-inĩ. ³⁷ Rĩrĩa mũndũ-wa-nja watũũrĩte mĩtũũrĩre wa mehia itũũra-inĩ rĩu aamenyire atĩ Jesũ nĩararĩa irio nyũmba ya Mũfarisai ũcio-rĩ, agĩũka na cuba wa maguta manungi wega, ³⁸ na akĩrũgama thuutha wake, o hau magũrũ-inĩ make, akĩrĩraga, na akĩambĩrĩria kũmũihũgia nyarĩrĩ na maithori make. Agĩcooka akĩmũgiria nyarĩrĩ na njuĩrĩ yake, agĩcimumunya, na agĩciitĩrĩria maguta manungi wega.

³⁹ Rĩrĩa Mũfarisai ũrĩa wamwĩtĩte onire ũndũ ũcio, akĩra na ngoro atĩrĩ, “Korwo mũndũ ũyũ nĩ mũnabii, nĩangĩamenya ũrĩa ũramũhutia nĩ mũndũ-wa-nja wa mũthemba ũrĩkũ, na atĩ nĩ mwĩhia.”

⁴⁰ Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Simoni, ndĩ na ũndũ wa gũkwĩra.”

Nake akiuga atĩrĩ, “Mũrutani, njĩra.”

⁴¹ “Kũrĩ andũ eerĩ maarĩ na thĩrĩ wa mũndũ wakombithanagia mbeeca. Ũmwe aarĩ na thĩrĩ wa dinari magana matano, na ũrĩa ũngĩ dinari mĩrongo itano. ⁴² Na rĩrĩ, gũtirĩ o na ũmwe wao warĩ na mbeeca cia kũmũrĩha, nĩ ũndũ ũcio marĩ o eerĩ akĩmarekera thĩrĩ ũcio. Rĩu-rĩ, acio eerĩ nũũ ũngĩmwenda makĩria?”

⁴³ Simoni akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ngwĩciiria nĩ ũrĩa warekeirwo thĩrĩ ũrĩa mũnene.”

Jesũ akiuga atĩrĩ, “Nĩwatua wega.”

⁴⁴ Agĩcooka akĩhũgũrĩra mũndũ-wa-nja ũcio, akĩra Simoni atĩrĩ, “Nĩũkuona mũndũ-wa-nja ũyũ? Njũkire nyũmba gwaku, no ndũnaahe maaĩ ma gwithamba nyarĩrĩ, no nĩanjihũgia nyarĩrĩ na maithori make, na acigiria na njuĩrĩ yake. ⁴⁵ Wee-rĩ, ndũnaamumunya, no mũndũ-wa-nja ũyũ, kuuma rĩrĩa ndonyire ndarĩ aratigithĩria kũmumunya nyarĩrĩ ciakwa. ⁴⁶ Wee-rĩ, ndũnanjitĩrĩria maguta mĩtwe, no ũyũ nĩanjitĩrĩrie maguta manungi wega nyarĩrĩ. ⁴⁷ Nĩ ũndũ ũcio ngũkwĩra atĩrĩ, nĩarekeirwo mehia make maingĩ. Nĩgũkorwo nĩendanĩte mũno. No ũrĩa ũrekeirwo mehia manini, endanaga o hanini.”

⁴⁸ Jesũ agĩcooka akĩra mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, “Nĩwarekerwo mehia maku.”

⁴⁹ Ageni arĩa angĩ makĩambĩrĩria kwĩrana atĩrĩ, “Kaĩ ũyũ akĩrĩ ũ, ũrarekanĩra o na mehia?”

⁵⁰ Jesũ akĩra mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, “Gwĩtikia gwaku nĩ gwakũhonokia; thĩ na thayũ.”

8

Ngerekano ya Mũhuri wa Mbeũ

¹ Na rĩrĩ, thuutha wa ũguo, Jesũ agĩthĩ matũũra-inĩ o na tũtũũra-inĩ akĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki wa Ngai. Arutwo ake arĩa ikũmi na eerĩ maarĩ hamwe nake, ² o na atumia amwe a arĩa maarutĩtwo ngoma thũku na arĩa maahonetio mĩrimũ: nao nĩ Mariamu (ũrĩa wetagwo Mũmagidali), nĩwe warutĩtwo ndaimono mũgwanja; ³ na Joana mĩtumia wa Husa, ũrĩa warĩ mũrori wa indo cia Herode; na Susana; na angĩ aingĩ. Atumia aya nĩmamũtungatagĩra na indo ciao ene.

⁴ Andũ aingĩ nĩmathĩire na mbere kũngana harĩ Jesũ moimĩte matũũra-inĩ, na rĩrĩa andũ maingĩhire mũno akĩmahe ũhoro na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ, ⁵ Mũrĩmi nĩoimagarire akahure mbeũ ciake. Na rĩrĩa aahuraga mbeũ icio, imwe ikĩgũa mũkĩra-inĩ wa njira; ikĩrangĩrĩrio na magũrũ, nacio nyoni cia rĩera-inĩ

igĩũka igĩcirĩa. ⁶ Ingĩ ikĩgũa rūnyanjara-inĩ, na rĩrĩa ciamerire, mĩmera iyo ikĩhooha tondũ wa kwaga ũigũ. ⁷ Nacio mbeũ ingĩ ikĩgũa mĩigua-inĩ, nayo mĩigua igĩkũranĩra nacio na igĩcithararia. ⁸ Mbeũ ingĩ nacio ikĩgũa tĩĩri-inĩ mũnoru. Igĩkũra, igĩciara maita igana ma iria ciahhaandĩtwo.

Aarĩkia kuuga ũguo, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Ũrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩague.”

⁹ Nao arutwo ake makĩmũũria ũrĩa ngerekano iyo yoigaga. ¹⁰ Akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ nĩmũheetwo ũmenyo wa kũmenya hitho cia ũthamaki wa Ngai, no arĩa angĩ ndĩmaaragĩria na ngerekano, nĩgeetha, “‘maarora, makaaga kuona;

na maigua, makaaga gũtaũkĩrwo.’

¹¹ “Ngerekano iyo yugĩte atĩrĩ: Mbeũ icio nĩ ũhoru wa Ngai. ¹² Mbeũ iria ciagũire mũkĩra-inĩ wa njĩra nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoru wa Ngai, nake mũcukani agooka akeheria ũhoru ũcio ngoro-inĩ ciao, nĩguo matigetĩkie mahonoke. ¹³ Nacio iria ciagũire rūnyanjara-inĩ nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoru wa Ngai, na makawamũkĩra na gĩkeno, no makaaga mĩri. Metikagia o gwa kahinda kanini, no magerio moka makaũtiganĩria. ¹⁴ Mbeũ iria ciagũire mĩigua-inĩ nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoru, no o magĩthiia-ga-rĩ, magatharario nĩ mĩhang’o, na ũtonga, na mĩago, nao makaaga gũkũra. ¹⁵ No rĩrĩ, mbeũ iria ciagũire tĩĩri-inĩ ũrĩa mũnoru nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoru marĩ na ngoro ya ma na njega, makaũtũũria, na nĩ ũndũ wa gũkĩrĩrĩa, magaciaraga maciaro.

Tawa Ũigĩrĩrwo Handũ Igũrũ

¹⁶ “Na rĩrĩ, gũtirĩ mũndũ ũgwatagia tawa akaũkunĩkĩria na irebe, kana akaũiga rungu rwa ũrĩrĩ. No aũigaga handũ igũrũ, nĩguo andũ arĩa megũtoonya nyũmba mathererwo nĩ ũtheri. ¹⁷ Nĩgũkorwo gũtirĩ ũndũ mũhithe ũtakaguũrio, na gũtirĩ ũndũ ũrĩ hitho-inĩ ũtakamenyeka kana ũtakanĩkwo ũtheri-inĩ. ¹⁸ Nĩ ũndũ ũcio mwĩmenyagĩrĩrei ũrĩa mũthikagĩrĩria. Ũrĩa wothē ũrĩ na indo nĩakongererwo nyingĩ; na ũrĩa wothē ũtarĩ nĩagatuunywo o na kĩria arĩ nakĩo.”

Nyina wa Jesũ na Ariũ a Nyina

¹⁹ Na rĩrĩ, nyina wa Jesũ na ariũ a nyina na Jesũ magĩũka kũmuona, no matingĩahotire gũthĩ hakuhi nake nĩ ũndũ wa andũ kũingĩha. ²⁰ Mũndũ ũmwe akĩmwĩra atĩrĩ, “Maitũguo na ariũ a maitũguo marũgamĩte nja makienda gũkuona.”

²¹ Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Maitũ na ariũ a maitũ nĩ arĩa maiguaga ũhoru wa Ngai na makaũhingia.”

Jesũ Kũhooreria Kĩhuhũkanio

²² Mũthenya ũmwe Jesũ nĩerire arutwo ake atĩrĩ, “Nĩtũringei tũthĩ mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria.” Nĩ ũndũ ũcio magĩtoonya gatarũ magĩthĩ. ²³ Na rĩrĩa maathiiaga Jesũ akĩhĩtwo nĩ toro. Na rĩrĩ, kũu iria-inĩ nĩ kwagĩire na kĩhuhũkanio kĩnene, nako gatarũ kau kaarĩ hakuhi kũũrĩra maaĩ-inĩ, na magĩkorwo marĩ ũgwati-inĩ mũnene.

²⁴ Nao arutwo magĩthĩ makĩmũũkĩria, makĩmwĩra atĩrĩ “Mwathani! Mwathani! Nĩtũkũũrĩra maaĩ-inĩ!”

Nake Jesũ agĩũkĩra agĩkaania rūhuho na maaĩ macio maahũũranaga; namo makũmbĩ macio ma maaĩ makĩnyihanyiiha na gũkĩhoorera. ²⁵ Akĩũria arutwo ake atĩrĩ, “Wĩtikio wanyu ũrĩ ha?”

Nao makĩiyũrwo nĩ guoya na makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, “Kaĩ mũndũ ũyũ arĩ ũ? Aathaga huho o na maaĩ, nacio ikamwathĩkĩra.”

Jesũ Kũhonia Mũndũ warĩ na Ndaïmono

²⁶ Makĩringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria, magĩkinya rūgongo rwa Agerasi rūrĩa rūng'ethanĩire na Galili. ²⁷ Jesũ aarĩkia kuuma gatarũ, aakinya thĩ agĩtũngwo nĩ mũndũ warĩ na ndaïmono oimĩte itũũra-inĩ. Mũndũ ũcio nĩaikarĩte ihinda inene ategwĩkĩra nguo kana agatũũra nyũmba, no aatũũraga mbĩrĩra-inĩ. ²⁸ Rĩrĩa mũndũ ũcio onire Jesũ, agĩkaya na akĩgũithia magũrũ-inĩ make, akĩanĩrĩra na mĩgambo mũnene akĩmũũria atĩrĩ, "Ũrenda atĩa na nĩ, wee Jesũ, Mũrũ wa Ngai-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno? Ndagũthaiha, ndũkaanyariire!" ²⁹ Nĩgũkorwo Jesũ nĩathĩte ngoma iyo thũku yume thĩinĩ wa mũndũ ũcio. Nĩyamũnyiitaga kaingĩ, na o na gũtuĩka nĩohagwo moko na magũrũ na mĩnyororo, na akarangĩrwo-rĩ, nĩatuangaga mĩnyororo iyo yamuohaga, na ndaïmono iyo igatũma athĩĩ kũndũ gũtarĩ andũ.

³⁰ Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Wĩtagwo atĩa?"

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Legioni," nĩgũkorwo aarĩ na ndaïmono nyingĩ. ³¹ Nacio ndaïmono igĩkĩrĩrĩa gũthaiha Jesũ ndagaciathe ithĩĩ Irima-rĩrĩa-Rĩtarĩ-Gĩturi.

³² Na rĩrĩ, nĩ haarĩ na rūũru rũnene rwa ngũrwe rwarĩithagio harũrũka-inĩ cia kĩrĩma kĩarĩ hakuhi na hau. Ndaïmono icio igĩthaiha Jesũ aciĩtikĩrie itoonye thĩinĩ wacio, nake agĩciĩtikĩria. ³³ Ndaïmono cioima thĩinĩ wa mũndũ ũcio, igĩthĩĩ igĩtoonya ngũrwe, naruo rūũru rūu rũkĩharũrũka kĩhurũrũka kũu na ihenya, rũkĩgũa iria-inĩ, rũkĩũrĩra kuo.

³⁴ Rĩrĩa andũ arĩa maarĩithagia ngũrwe icio moonire ũrĩa gwekĩka, makĩũra, magĩthĩĩ kũheana ũhoru ũcio itũũra-inĩ na mĩgũnda-inĩ, ³⁵ nao andũ makĩu-magara makone ũndũ ũcio wekĩkĩte. Rĩrĩa maakinyire harĩ Jesũ na makĩona mũndũ ũcio woimĩtwo nĩ ndaïmono aikarĩte magũrũ-inĩ ma Jesũ, arĩ na nguo na arĩ na meciiria mega, magĩtigĩra mũno. ³⁶ Andũ arĩa meyoire ũndũ ũcio makĩra andũ acio angĩ ũrĩa mũndũ ũcio warĩ na ndaïmono aahonetio. ³⁷ Nao andũ othe a rūgongo rūu rwa Agerasi magĩthaiha Jesũ oime kũu kwao amatige, nĩgũkorwo nĩmanyiĩtĩtwo nĩ guoya. Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩtoonya gatarũ agĩthĩĩ.

³⁸ Nake mũndũ ũcio warutĩtwo ndaïmono akĩmũthaiha mathĩĩ nake, no Jesũ akĩmwatha athĩĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, ³⁹ "Cooka mũcĩĩ ũkoige ũrĩa wothe Ngai agwĩkĩre." Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio agĩthĩĩ akĩra andũ othe a itũũra ũrĩa Jesũ aamwĩkĩre.

Kairĩtu Gaakuĩte na Mũtumia warĩ Mũrũaru

⁴⁰ Na rĩrĩ, Jesũ aacooka kuuma mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa iria, andũ aingĩ nĩmamwamũkĩrĩre tondũ nĩmamwetereire. ⁴¹ Hĩndĩ iyo mũndũ wetagwo Jairũ warĩ mũnene wa thunagogi agĩũka, akĩgũithia magũrũ-inĩ ma Jesũ, akĩmũthaiha athĩĩ gwake, ⁴² nĩ ũndũ mũirĩtu wake wa mũmwe warĩ wa ta mĩaka ikũmi na tĩrĩ aarĩ hakuhi gũkua.

Na Jesũ arĩ njĩra-inĩ agĩthĩĩ-rĩ, andũ nĩmamũhatĩkaga. ⁴³ Gatagatĩ-inĩ ka andũ acio nĩ haarĩ na mũtumia ũmwe watũire oiraga thakame mĩaka ikũmi na tĩrĩ, na gũtĩrĩ mũndũ ũngĩamũhonirĩe. ⁴⁴ Mũtumia ũcio agĩũka na thuutha wa Jesũ, akĩhutia gĩcũrĩ kĩa nguo yake, na o rĩmwe agĩtiga kuura.

⁴⁵ Nake Jesũ akĩũria atĩrĩ, "Nũũ ũcio wahutia?"

Rĩrĩa othe maakaanire, Petero akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, andũ nĩ-magũthiũrũrũkĩirĩe na magakũhatĩka."

⁴⁶ Nowe Jesũ akiuga atĩrĩ, "Nĩ harĩ mũndũ waahutia, tondũ nĩndaigua hinya woima thĩinĩ wakwa."

⁴⁷ Nake mũtumia ũcio, ona atĩ ndangĩhota kwĩhitha, agĩũka akĩinainaga, akĩgũithia magũrũ-inĩ make. Arĩ hau mbere ya andũ othe akĩheana gĩtũmi

kĩria gĩatũmĩte amũhutie na ũrĩa aahonirio o ro rĩmwe. ⁴⁸ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwarĩ ũyũ, gwĩtikia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone. Thiĩ na thayũ.”

⁴⁹ Na o hĩndĩ iyo Jesũ akĩaragia, hagĩkinya mũndũ woimĩte mũciĩ kwa Jairũ ũrĩa mũnene wa thunagogi, akiuga atĩrĩ, “Mwarĩguo nĩarĩkĩtie gũkua, tiga gũthĩnia Mũrutani.”

⁵⁰ Jesũ aigua ũguo, akĩra Jairũ atĩrĩ, “Tiga gwĩtigĩra, wee itĩkia tu, na nĩekũhona.”

⁵¹ Rĩria aakinyire kwa Jairũ, ndaarekire mũndũ o na ũmwe atoonye hamwe nake, tiga o Petero, na Jakubu, na Johana, na ithe na nyina a mwana ũcio.

⁵² Hĩndĩ iyo andũ othe no kũrĩra maarĩraga magĩcakayaga nĩ ũndũ wa mwana ũcio. Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Tigai kũrĩra, ti mũkuũ, nĩ gũkoma akomete.”

⁵³ Nao makĩmũthekerera, tondũ nĩmoo atĩ aarĩ mũkuũ. ⁵⁴ Nowe Jesũ akĩnyiita mwana ũcio guoko, akiuga atĩrĩ, “Mwana wakwa, ũkĩra!” ⁵⁵ Na hĩndĩ o iyo agĩcookererwo nĩ muoyo wake, na o rĩmwe akĩrũgama. Jesũ agĩcooka akĩmeera mahe mwana ũcio kĩndũ gĩa kũria. ⁵⁶ Nao aciari ake makĩgega mũno, nowe akĩmaatha matikeere mũndũ o na ũ ũndũ ũcio wekĩkite.

9

Jesũ Gũtũma Arutwo arĩa Ikũmi na Eerĩ

¹ Na rĩrĩ, Jesũ aarĩkia gwĩta arutwo arĩa ikũmi na eerĩ hamwe, nĩamaheire hinya na ũhoti wa kũingata ndaimono ciothe na kũhonia mĩrimũ, ² na akĩmatũma mathiĩ makahunjie ũhoru wa ũthamaki wa Ngai na mahonagie andũ arĩa arũaru. ³ Nake akĩmeera atĩrĩ, “Mũtigakuue kĩndũ o nakĩ kĩa rũgendo; mũtigakuue mũtirima, kana mũhuko, kana irio, kana mbeeca o na kana nguo tiga o iria mwĩhumbĩte. ⁴ Nyũmba irĩa yothie mũrĩtoonyaga ikaragai kuo nginya rĩria mũkoima itũura riu. ⁵ Andũ mangĩkaarega kũmũnyiita ũgeni-rĩ, mũkaaribariba magũrũ manyu rũkũngũ rũitike mũkiuma itũura rĩao arĩ ũira wa kũmatũra ciira.” ⁶ Nĩ ũndũ ũcio makiumagara magĩthiĩ kuuma gatũura kamwe nginya karĩa kangĩ makĩhunjagia ũhoru-ũria-Mwega na makĩhonagia andũ kũria guothe maathiiaga.

⁷ Na rĩrĩ, rĩria Herode ũria mũthamaki aiguire ũhoru wa maũndũ mothe marĩa maathiiaga na mbere, nĩataangĩkire ngoro mũno tondũ andũ amwe moigaga atĩ Johana nĩariũkite kuuma kũrĩ arĩa akuũ, ⁸ na angĩ makoiga atĩ Elija nĩonekanĩte, o na angĩ makoiga atĩ mũnabii ũmwe wa arĩa a tene nĩariũkite. ⁹ No Herode akiuga atĩrĩ, “Johana nĩndamũrengithirie mũtwe. ũyũ ndĩraigua ũhoru wake-rĩ, niwe ũ?” Nake akĩrĩrĩria kũmuona.

Jesũ Kũhũunia Andũ Ngiri Ithano

¹⁰ Nao atũmwo maacooka, makĩra Jesũ maũndũ marĩa mekĩte. Nake akĩehera kuo, agĩthiĩ nao itũura rĩetagwo Bethisaida, ¹¹ no andũ aingĩ makĩmenya ũhoru ũcio na makĩmũrũmĩrĩra. Nake akĩmaamũkĩra na akĩmahe ũhoru wa ũthamaki wa Ngai, na akĩhonia arĩa maabatarĩtio nĩ kũhonio.

¹² Hwaĩ-inĩ arutwo arĩa ikũmi na eerĩ magĩũka kũrĩ we makĩmwĩra atĩrĩ, “Ingata andũ aya nĩguo mathiĩ mĩciĩ irĩa irĩ hakuhĩ o na mĩgũnda-inĩ mageethe irio na gwa gũkoma, tondũ haha tũrĩ nĩ werũ ũtarĩ andũ.”

¹³ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Maheei kĩndũ gĩa kũria.”

Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Tũrĩ o na mĩgate itano na thamaki igĩrĩ, no tũthiire tũkagũrĩre andũ aya othe irio.” ¹⁴ (Handũ hau haarĩ na arũme ta ngiri ithano.)

Nowe akĩra arutwo ake atĩrĩ, “Maikariei thi marĩ ikundi cia andũ mĩrongo itano itano.” ¹⁵ Nao arutwo magĩka o ũguo, magĩkaria andũ othe thi. ¹⁶ Nake akĩoya mĩgate iyo itano na thamaki icio igĩrĩ, akĩrora na igĩrũ, agĩcookia

ngaatho na agĩcienyũranga. Agĩcooka agĩcinengera arutwo ake magaiĩre andũ.
¹⁷ Othe makĩria makĩhũũna, nao arutwo makĩiyũria ciondo ikũmi na igĩrĩ cia cienyũ iria ciatigarire.

Petero Kuumbũra Kristũ

¹⁸ Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe Jesũ akĩhooya arĩ keheri-inĩ, arutwo ake magĩkorwo marĩ hamwe nake. Akĩmooria atĩrĩ, “Andũ moigaga nĩ nĩ nĩ ũ?”

¹⁹ Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Amwe moigaga nĩwe Johana Mũbatithania; angĩ makoiga nĩwe Elija; angĩ nao makoiga atĩ mũnabii ũmwe wa arĩa a tene nĩariũkĩte.”

²⁰ Nake akĩmooria atĩrĩ, “Inyuĩ na inyuĩ-rĩ, mugaga atĩa? Mugaga nĩ nĩ nĩ ũ?”

Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee nĩwe Kristũ ũrĩa wa Ngai.”

²¹ Nake Jesũ akĩmakaania na hinya, akĩmeera matikeere mũndũ o na ũrĩkũ ũhoru ũcio. ²² Nake akiuga atĩrĩ, “Mũrũ wa Mũndũ no nginya one mathĩina maingĩ, na aregwo nĩ athuuri, na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, o na arutani a watho, na no nginya ooragwo na thuutha wa mĩthenya ĩtatũ ariũkio.”

²³ Agĩcooka akĩmeera othe atĩrĩ, “Mũndũ o wotho ũngĩenda kũnũmĩrĩra, no nginya eerege we mwene, na oyage mũtharaba wake o mũthenya, aanũmagĩrĩre. ²⁴ Nĩgũkorwo ũrĩa wotho wendaga kũhonokia muoyo wake nĩakoorwo nĩguo, no ũrĩa wotho ũkoorwo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa nĩakaũhonokia. ²⁵ Mũndũ angĩiguna nakĩ angĩigwatĩra thĩ yotho, no ate muoyo wake kana orwo nĩguo? ²⁶ Mũndũ o wotho ũngĩconoka nĩ ũndũ wakwa na nĩ ũndũ wa ciugo ciakwa, o nake nĩagaconokerwo nĩ Mũrũ wa Mũndũ rĩria agacooka arĩ na riiri wake, na riiri wa Ithe, o na wa arĩa arĩa atheru. ²⁷ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, amwe a aya marũngĩ haha matigacama gĩkuũ matonete ũthamaki wa Ngai.”

Jesũ Kũgarũrũka ũrĩa Aatarĩ

²⁸ Mĩthenya ta ĩnana thuutha wa Jesũ kwaria ũhoru ũyũ nĩathiire na Petero, na Johana na Jakubu akĩambata nao kĩrĩma igũrũ makahooe. ²⁹ Na rĩria ahooyaga, mũhaanĩre wa ũthĩũ wake ũkĩgarũrũka, nacio nguo ciake ikĩerũha igĩkenga o ta rũheni. ³⁰ Na rĩrĩ, andũ eerĩ, nĩo Musa na Elija, ³¹ makĩumĩrĩra Jesũ marĩ na riiri mũnene makĩaria nake. Maaragia ũhoru wa gũkua gwake, kũrĩa aakirie kũhingia akinya Jerusalemu. ³² Petero hamwe na arĩa maarĩ nake nĩmahĩtĩtwo nĩ toro, na rĩria mookĩrĩre, makĩona riiri wake na andũ acio eerĩ maarũngĩ hamwe nake. ³³ Na rĩria andũ acio maatiganaga na Jesũ, Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, nĩ wega tũikare gũkũ. Reke twake ithũnũ ithatũ, kĩmwe gĩaku, na kĩmwe kĩa Musa, na kĩmwe kĩa Elija.” (Nowe ndaamenyaga ũrĩa oigaga.)

³⁴ Na o akĩaragia-rĩ, itu rĩkĩumĩra na rĩkĩmahumbĩra, nao magĩtĩtigĩra mũno nĩ kũhumbĩrwo nĩ itu rĩu. ³⁵ Mũgambo ũkĩuma itu-inĩ rĩu, ũkiuga atĩrĩ, “Ŭyũ nĩwe Mũrũ wakwa, ũrĩa ndĩthuurĩre; mũiguagei.” ³⁶ Thuutha wa mũgambo ũcio kũiguĩka, makĩona atĩ Jesũ aarĩ wiki. Nao arutwo magĩkira ki na ũhoru ũcio, gũtĩrĩ mũndũ o na ũmwe meerire matukũ-inĩ macio maũndũ marĩa moonete.

Jesũ Kũhonia Kamwana kaarĩ na Ngoma Thũku

³⁷ Mũthenya ũyũ ũngĩ, maikũrũka kuuma kĩrĩma-inĩ, Jesũ agĩtũngwo nĩ andũ aingĩ. ³⁸ Na rĩrĩ, mũndũ warĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ acio akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Mũrutani, ndagũthaitha ũrore mũriũ wakwa, nĩgũkorwo nĩ mwana wakwa wa mũmwe. ³⁹ na ngoma thũku nĩmũnyĩitaga na agakaya o rĩmwe; ningĩ ikamũrũnda na ikamũthiorania, ĩgatũma arute mũhũyũ na

kanua. Ndīmūrekagia o na hanini, na nīramwananga. ⁴⁰ Ndīrathaire arutwo aku maingate ngoma iyo, no mararemwo.”

⁴¹ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Rūciaro rūrū rūtetikagia na rūremi, nī nginya rī ngūikara hamwe na inyuī, na ngūmūkirīrīria nginya rī? Rehe mūrūguo haha.”

⁴² Rīrīa kamwana kau gaathiiaga harī Jesū, ndaimono iyo igigatungumania thī, na igigathiorania. No Jesū agikūūma roho ūcio mūūru, akīhonia kamwana kau, agigacookeria ithe. ⁴³ Nao othe makigegio nī ūnene wa Ngai.

Hīndīrīa andū othe maagegetio nī ūria wothe Jesū eekite, akīra arutwo ake atīrī, ⁴⁴ “Thikīrīrai wega ūria ngūmwīra: Mūrū wa Mūdū nīegūkūnyanīrwo aneanwo moko-inī ma andū.” ⁴⁵ No-o matiamenyire ūguo nī kuuga atīa. Nīmahithitwo ūhoro ūcio, nī ūndū ūcio makīaga kūūmenya, na magītīgīra kūmūria ūhoro ūcio.

Nūū Mūnene kūrī arīa Angī?

⁴⁶ Na gūkīgīa na ngarari gatagatī ka arutwo makīūrania nūū wao ūngitūika mūnene kūrī arīa angī. ⁴⁷ Nake Jesū, tondū nīamenyaga meciiria mao, akīoya kaana kanini agīkarūgāmia hakuhi nake. ⁴⁸ Agīcooka akīmeera atīrī, “Ūria wothe wamūkagīra kaana gaka thīnī wa rītwa rīakwa, nī nī aamūkagīra; na ūria ūnyamūkagīra ti nī aamūkagīra, no nī ūria wandūmire. Nīgūkorwo ūria mūnini gatagatī-inī kanyu inyuothe, ūcio nīwe mūnene kūmūkīra.”

⁴⁹ Nake Johana akīmūwīra atīrī, “Mwathi, nītūronire mūdū akīngata ndaimono na rītwa rīaku, na ithuī tūrageria kūmūgīra tondū ti ūmwe witū.”

⁵⁰ Nake Jesū akīmeera atīrī, “Mūtīkamūgīrie, nīgūkorwo ūria ūtarī ūthū na inyuī, ūcio nī ūmwe wanyu.”

Andū a Samaria Kūrega Jesū

⁵¹ Na rīrī, kahinda gake gaakuhīrīria ga kwambata matu-inī, Jesū nīatuire itua rīa gūthīrī Jerusalemu. ⁵² Nake agītūma andū mathīrī mbere yake kūhaarīria maūdū nī ūndū wake, magīthīrī magītōonya gatūūra kamwe ga Samaria; ⁵³ no andū a kūu matiamūnyīitire ūgeni, tondū aathīiaga Jerusalemu. ⁵⁴ Rīrīa arutwo ake, Jakubu na Johana monire ūguo makīūria atīrī, “Mwathani, nīūkwenda twītīe mwaki uume igūrū ūmaniine?” ⁵⁵ Nowe Jesū akīhūgūra akīmakaania, ⁵⁶ nao magīthīrī gatūūra kangī.

Thogora wa Kūrūmīrīra Jesū

⁵⁷ Rīrīa maathīiaga na njīra, mūdū ūmwe akīmūwīra atīrī, “Nīndīkūrū-magīrīra kūrīa guothe ūrīthīiaga.”

⁵⁸ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Mbwe nī irī marima na nyoni cia rīera-inī nī irī itara, no rīrī, Mūrū wa Mūdū ndarī handū angīgīrīra mūtwe wake.”

⁵⁹ Akīra mūdū ūngī atīrī, “Nūmīrīra.”

No mūdū ūcio akīmūcookeria atīrī, “Mwathani, reke nyambe thīrī ngathike baba.”

⁶⁰ Jesū akīmūwīra atīrī, “Reke arīa akuū mathikage akuū ao ene, no wee thīrī ūkahunjie ūhoro wa ūthamaki wa Ngai.”

⁶¹ Na mūdū ūngī akīmūwīra atīrī, “Mwathani, nī nīngūkūrūmīrīra, no reke nyambe thīrī ngoigīre andū aitū ūhoro.”

⁶² Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Gūtīrī mūdū o na ūrīkū ūnyīitaga mūraū na guoko gwake na agacooka kūrora na thuutha wagīrīre gūtungata ūthamaki-inī wa Ngai.”

* 9:52 Andū a Samaria maarī ūthū mūnene mūno na Ayahudi.

10

Jesũ Gũtũma Arutwo Mĩrongo Mũgwanja na Eerĩ

¹ Thuutha wa ũguo Mwathani agĩthura andũ angĩ mĩrongo mũgwanja na eerĩ, akĩmatũma eerĩ eerĩ, mathĩĩ mbere yake matũũra-inĩ mothe na kũndũ kũria we aakirie gũthĩĩ. ² Akĩmeera atĩrĩ, “Magetha nĩ maingĩ, no aruti a wĩra nĩ anini. Nĩ undũ ũcio, thaithai Mwathani wa magetha atũme aruti wĩra mathĩĩ magetha-inĩ make. ³ Thĩĩ! Ndamũtũma ta tũgondu gatagati-inĩ ka njũũ. ⁴ Mũtigakuue kibeti, kana mũhuko, o na kana iraatũ; na mũtikageithie mũndũ o na ũrĩkũ njĩra-inĩ.

⁵ “Nyũmba o yothe ĩria mũrĩtoonyaga-rĩ, ambagai kuuga atĩrĩ, ‘Thayũ ũrogĩa nyũmba ĩno.’ ⁶ Na kũngĩkorwo nĩ kũrĩ mũndũ mwendi thayũ kuo, thayũ ũcio wanyu nĩũriikaraga nake; na kũngĩkorwo gũtirĩ, thayũ ũcio wanyu nĩ ũrĩmũcookagĩra. ⁷ Ikarai nyũmba ĩyo, mũrĩĩage na mũkanyua kĩa gĩothe marĩmũheaga, nĩgũkorwo mũruti wĩra nĩagĩrĩrwo kũheagwo mũcaara wake. Mutikoimage nyũmba ĩmwe mũgathĩĩ ĩria ĩngĩ.

⁸ “Mũngĩgatoonya itũura mũnyiitwo ũgeni-rĩ, rĩragai o kĩa mũngĩheo. ⁹ Honagiai arĩa arũaru kuo, na mũmeerage atĩrĩ, ‘Ūthamaki wa Ngai nĩũmũkuhĩrĩrie.’ ¹⁰ No mũngĩgatoonya itũura o rĩothe mwage kũnyiitwo ũgeni-rĩ, umagarai, mũthĩĩ njĩra-inĩ ciarĩo muuge atĩrĩ, ¹¹ ‘Nĩtwaribariba o na rũkũngũ rwa itũura rĩanyu rũria rwĩnyiitĩrĩre magũrũ maitũ, rũmũcookerere. No rĩrĩ, menyai wega ũũ: ũthamaki wa Ngai nĩũmũkuhĩrĩrie.’ ¹² Ngũmwĩra atĩrĩ, Sodomu nĩgũgakĩrĩrĩrio mũthenya ũcio gũkĩra itũura rĩu.

¹³ “Inyũ andũ a Korazini, kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! O na inyũ andũ a Bethisaida, kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Tondũ korwo ciana iria mwarĩngĩrwo nĩcio ciarĩngĩrwo andũ a Turo na Sidoni, mangĩerĩre tene mehumbe nguo cia makũnia na mehurĩre mũhu. ¹⁴ No andũ a Turo na Sidoni nĩmagakorwo marĩ murũ mũthenya ũcio wa ciira gũkĩra inyũ. ¹⁵ Na inyũ, andũ a Kaperinaumu, mũũĩ atĩ nĩmũgatũgĩrio nginya matu-inĩ? Aca, mũkaaharũrũkio mũkinye kũria kũriku mũno.

¹⁶ “Mũndũ ũria ũmũthikagĩrĩria inyũ nĩ nĩ athikagĩrĩria, na ũria ũmũregaga nĩ nĩ aregaga, na ũria ũrĩndegaga nĩ ũria wandũmire arĩregaga.”

¹⁷ Nao andũ acio mĩrongo mũgwanja na eerĩ magĩcooka makenete, makiuga atĩrĩ, “Mwathani, o na ndaimono nĩratwathĩkagĩra thĩĩnĩ wa rĩtwa rĩaku.”

¹⁸ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩndĩronire Shaitani akĩgũa kuuma igũrũ ta rũheni. ¹⁹ Inyũ nĩndĩmũheete ũhoti wa kũrangĩrĩria nyoka na tũng’aurũ, na wa gũtooria hinya wothe wa thũ; gũtirĩ kĩndũ gĩkamwika ũũru. ²⁰ No rĩrĩ, mũtigakene tondũ ngoma nĩmwathikagĩra, no kenagai tondũ marĩtwa manyu nĩmandĩkitwo kũrĩia Igũrũ.”

²¹ Na ihinda o rĩu, Jesũ akĩyũrwo nĩ gĩkeno kĩa Roho Mũtheru, akiuga atĩrĩ, “Baba, wee Mwathani wa igũrũ na thĩ, nĩngũkũgaatha tondũ nĩũhithĩe andũ arĩa oogĩ na marĩ na ũmenyo maũndũ maya, no ũkamaguũrĩria tũkenge. Baba, wĩkĩte ũguo tondũ nĩguo wendi waku.

²² “Nĩnengeretwo maũndũ mothe nĩ Baba. Gũtirĩ mũndũ ũũĩ Mũriũ nũũ, tiga Ithe witũ, na gũtirĩ mũndũ ũũĩ Ithe witũ nũũ o tiga Mũriũ na arĩa othe Mũriũ endaga kũguũrĩria.”

²³ Agĩcooka akĩhũgũkĩra arutwo ake, akĩmeera marĩ oiki atĩrĩ, “Kũrathimwo nĩ maitho marĩa marona kĩa mũrona. ²⁴ Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩrĩ, anabii aingĩ na athamaki nĩmerĩrĩrie kuona maũndũ marĩa mũrona, no matiamonire na nĩmerĩrĩrie kũigua maũndũ marĩa mũraigua, no matiamaguire.”

Ngerekano ya Mũsamarĩa ũria Mwega

²⁵ Na rīrī, hīndī ūmwe mūrutani ūmwe wa watho nīarūgamire nīguo agerie Jesū, akīmūria atīrī, “Mūrutani, njagīrīrwo nī gwika atīa nīguo ngaagaya muoyo wa tene na tene?”

²⁶ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Kwandikītwo atīa Watho-inī? Wee-rī, kaī ūthomaga atīa?”

²⁷ Mūdū ūcio akīmūcookeria, akiuga atīrī, “‘Endaga Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wotho, na hinya waku wotho, o na meciiria maku mothe’; na ‘Endaga mūdū wa itūūra rīanyu o ta ūrīa wīyendete wee mwene.’”

²⁸ Jesū akīmūcookeria atīrī, “Nī wacookia wega; ikaga ūguo, na nūgatūūra muoyo.”

²⁹ No mūdū ūcio nīeendaga gwītua mwega, nī ūndū ūcio akīūra Jesū atīrī, “Nake mūdū wa itūūra nū?”

³⁰ Nake Jesū akīmūcookeria, akīmūra atīrī, “Nī kwarī na mūdū ūmwe waikūrūka oimite Jerusalemu arorethe Jeriko, na akīnyitwo nī atunyani. Nao makīmūruta nguo, makīmūhūūra, magīcooka magīthī, makīmūtiga arī hakuhī gūkua. ³¹ Mūthīnjīri-Ngai ūmwe nīagereire njīra iyo, na rīrīa onire mūdū ūcio, akīhītūkīra mūkīra-inī ūrīa ūngī wa njīra. ³² Ūguo noguo Mūlawī eekire, hīndī rīa aakinyire hau, o nake, amuona akīhītūkīra mūkīra ūrīa ūngī wa njīra. ³³ No rīrī, Mūsamaria ūmwe warī rūgendo-inī nīakinyire harīa mūdū ūcio aarī, amuona akīmūguīra tha. ³⁴ Agīthī harī we, akīmuoha irona, na akīmūtīrīa maguta na ndibe. Agīcooka akīmuoya, akīmūhaicia igūrū rīa ndigiri yake, akīmūtware nyūmba ya ageni, akīmūmenyerera. ³⁵ Kwarooka gūkīa Mūsamaria ūcio akīruta dinari igīrī, agīcinengera mwene nyūmba iyo ya ageni, akīmūra atīrī, ‘Mūmenyagīrīre, na ndacooka nīngagūcookeria kīrīa kīngī ūgaakorwo ūhūthīrīte.’

³⁶ “Ūgwīciiria nī mūdū ūrīkū wa acio atatū watūkīre mūdū wa itūūra harī mūdū ūcio wanyitītwo nī atunyani?”

³⁷ Nake mūrutani ūcio wa watho akīmūcookeria atīrī, “Nī ūrīa wamūguīrīre tha.”

Jesū akīmūra atīrī, “Thī ūgeeke o ta ūguo.”

Jesū arī Mūciī kwa Maritha na Mariamu

³⁸ Na rīrī, Jesū na arutwo ake marī njīra-inī magīthī, nīatoonyire gatūūra kamwe kūrīa aanyitirwo ūgeni mūciī kwa mūtumia wetagwo Maritha.

³⁹ Maritha aarī na mwarī wa nyina wetagwo Mariamu, nake aikarīte magūrū-inī ma Mwathani athikīrīrie ūrīa oigaga. ⁴⁰ Nowe Maritha nīarī na mīhang’o nī ūndū wa maūdū marīa mothe magīrīre kūhaarīrio. Agīka harī Jesū, akīmūria atīrī, “Mwathani, kaī ūtarona ūrīa mwarī wa maitū andekereirie wīra? Mwīre oke andeithie!”

⁴¹ Nake Mwathani akīmūcookeria atīrī, “Maritha, Maritha, nūtangīkīte, na ūgethīnīa na maūdū maingī, ⁴² no nī harī ūndū ūmwe tu ūbataranītie. Mariamu nīethurīre ūndū ūrīa mwega makīria, nago ūndū ūcio ndangītunywo.”

11

Ūrutani wa Jesū ūkonī Mahooya

¹ Na rīrī, mūthenya ūmwe Jesū aarī handū akīhooya. Rīrīa aarīkirie kūhooya, mūrutwo ūmwe wake akīmūra atīrī, “Mwathani, tūrute kūhooya o ta ūrīa Johana aarutire arutwo ake.”

² Nake Jesū akīmeera atīrī, “Rīrīa mūkūhooya, ugagai atīrī: “‘Ithe witū (ūrī Igūrū), rītwa rīaku nīrāmūrwo,

ũthamaki waku nĩũũke.

(Ūrĩa wendete nĩwĩkagwo gũkũ thĩ,
o ta ūrĩa gwĩkagwo kũu igũrũ.)

³ Tũheage o mũthenya irio ciitũ cia gũtũigana.

⁴ Na ūtũrekere mehia maitũ,
o ta ūrĩa o na ithuĩ tũrekagĩra arĩa othe matwĩhagĩria.

Na ndũgatũtware magerio-inĩ

(no kũhonokia ūtũhonokagie ūũru-inĩ).’”

⁵ Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Mũndũ ūmwe wanyu angĩkorwo arĩ na mũrata nake athĩ gwake ūtukũ gatagatĩ amwĩre atĩrĩ, ‘Mũrata wakwa, he mĩgate itatũ, ⁶ nĩgũkorwo ndĩ na mũrata wakwa wanjeerera, na ndirĩ na kindũ gĩa kũmũhe arĩe.’

⁷ “Nake mũndũ ūcio ūrĩ nyũmba thĩinĩ amũcookerie atĩrĩ, ‘Tiga gũũthĩnia. Nĩndikĩtie kũhinga mũrango na tũrĩ toro hamwe na ciana ciakwa. Ndingĩhota gũũkĩra ngũhe mĩgate.’ ⁸ Ngũmwĩra atĩrĩ, o na angĩkorwo ndangĩũkĩra amũhe mĩgate iyo nĩ ūndũ wa ūrata-rĩ, no nĩ ūndũ wa ūrĩa amũringĩrĩrie-rĩ, mũndũ ūcio nĩegũũkĩra amũhe kĩria gĩothe abatairio nĩkĩo.”

⁹ “Nĩ ūndũ ūcio ngũmwĩra atĩrĩ: Hooyai na nĩmũkũheo; mathaai na nĩmũkuona; ringaringai mũrango na nĩmũkũhingũrĩrwo. ¹⁰ Nĩgũkorwo ūrĩa wotho ūhooyaga nĩaheagwo; na ūrĩa ūmaathaga nĩonaga; na ūrĩa ūringaringaga mũrango nĩahingũragĩrwo.

¹¹ “Nĩ mũciari ūrĩkũ thĩinĩ wanyu ūngĩtio thamaki nĩ mwana wake, nake amũhe nyoka? ¹² Kana eetio itumbĩ amũhe kang’aurũ? ¹³ Angĩkorwo inyuĩ, o na mũrĩ oorũ, nĩmũũĩ kũhe ciana cianyu iheo njega-rĩ, Ithe wanyu ūrĩa ūrĩ Igũrũ githĩ ndarĩkiragĩrĩria kũhe Roho Mũtheru kũrĩ arĩa mamũhooyaga!”

Jesũ na Beelzebuli

¹⁴ Na rĩrĩ, Jesũ nĩaingataga ndaimono yume thĩinĩ wa mũndũ ūtaaragia. Rĩrĩa ndaimono iyo yomire, mũndũ ūcio ūtaaragia akĩaria, nakĩo kĩrĩndĩ kĩa andũ gĩkĩgega. ¹⁵ No amwe ao makiuga atĩrĩ, “Aingataga ndaimono na hinya wa Beelzebuli ūrĩa mũnene na ndaimono.” ¹⁶ Nao andũ angĩ makĩmũgeria, makĩmũria amaringĩre kĩa kiumĩte igũrũ.

¹⁷ Jesũ nĩamenyire ūrĩa meciiragia, nake akĩmeera atĩrĩ: “Ūthamaki o wotho ūngĩgayũkana ūũkanĩrĩre guo mwene no ūharagane, nayo nyũmba ingĩgayũkana yũkanĩrĩre yo nyene no igwe. ¹⁸ Angĩkorwo Shaitani nĩagayũkanĩte akeyũkĩrĩra we mwene-rĩ, ūthamaki wake ūngĩkĩhaanda atĩa? Ndoiga ūguo tondũ mũroiga atĩ nĩ nyingataga ndaimono na hinya wa Beelzebuli. ¹⁹ Ningĩ angĩkorwo nĩ nyingataga ndaimono na hinya wa Beelzebuli-rĩ, arũmĩrĩri anyu maingataga ndaimono na hinya wa ū? Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, acio nĩo makaamũtuĩra ciira. ²⁰ Na rĩrĩ, ingĩkorwo nyingataga ndaimono na hinya wa kĩa kĩa Ngai-rĩ, ūthamaki wa Ngai nĩũũkĩte kũrĩ inyuĩ.

²¹ “Rĩrĩa mũndũ njamba oya indo ciake ciothe cia mbaara, arangĩre nyũmba yake mwene, indo ciake ciikaraga irĩ ngĩtĩre. ²² No rĩrĩ, mũndũ ūngĩ ūrĩ na hinya kũmũkĩra angĩmũtharĩkĩra amũtoorie, nĩamũtunyaga indo ciake cia mbaara iria ehokete, na akagaĩra andũ indo iria akoragwo atahĩte.

²³ “Mũndũ ūrĩa ūtarĩ hamwe na nĩ, ūcio nĩ thũ yakwa, na ūrĩa ūta-cookanagĩrĩria hamwe na nĩ, ūcio nĩ kũhurunja ahurunjaga.

²⁴ “Na rĩrĩ, hĩndĩ irĩa ngoma thũku yoima thĩinĩ wa mũndũ, ituĩkanagĩria werũ-inĩ igĩcaria ūhurũko na ikawaga. Hĩndĩ iyo ikoiga atĩrĩ, ‘Nĩngũcooka nyũmba irĩa ndoimire.’ ²⁵ Na yacooka igakora nyũmba iyo irĩ haate, igath-ondekwo wega. ²⁶ Hĩndĩ iyo ngoma iyo thũku ikagĩria ngoma ingĩ mũgwanja

thūku makīria mayo, igatoonya, igaikara kuo. Naguo mūikarīre wa mūndū ūcio ūgathūka gūkīra wa mbere.”

²⁷ Rīrīa Jesū aaragia maūndū maya-rī, mūndū-wa-nja warī gatagatī-inī ga kīrīndī akīanīrīra na mūgambo mūnene, akiuga atīrī, “Kūrathimwo nī maitūguo ūrīa wagūciarire na agīkuongithia.”

²⁸ Nake Jesū agīcookia atīrī, “Kūrathimwo nī arīa maiguaga kiugo kīa Ngai na magagīathīkīra.”

Kīmenyithia kīa Jona

²⁹ Na rīrīa kīrīndī kīa andū kīongererekire-rī, Jesū akiuga atīrī, “Rūrū nī rūciaro rwaganu. Rūrūragia rūringīrwo kīama, no gūtīrī kīama rūkaringīrwo tīga o kīrīa kīaringīrwo Jona. ³⁰ Nīgūkorwo o ta ūrīa Jona aarī kīmenyithia kūrī andū a Nineve, ūguo noguo Mūrū wa Mūndū egūkorwo arī kīmenyithia kūrī rūciaro rūrū. ³¹ Mūtumia-mūthamaki ūrīa wa mwena wa Gūthini nīakarūgama hīndī ya ciira hamwe na andū a rūciaro rūrū arūtūire ciira, nīgūkorwo oimire ituri cia thī oke athīkīrīrie ūgī wa Solomoni, na rīu ūmwe mūnene gūkīra Solomoni arī haha. ³² Andū a Nineve nīmakarūgama hīndī ya ciira hamwe na rūciaro rūrū marūtūire ciira; nīgūkorwo nīmeririre maahunjīrio nī Jona, na rīu ūmwe mūnene gūkīra Jona arī haha.

Tawa wa Mwīrī

³³ “Gūtīrī mūndū ūgwatagia tawa agacooka akaūiga handū ūtangīoneka kana akaūiga rungu rwa irebe, no aūigaga handū igūrū nīguo arīa megūtoonya nyūmba mathererwo nī ūtheri. ³⁴ Riitho rīaku nīrīo tawa wa mwīrī waku. Rīrīa maitho maku marī mega, mwīrī waku wothē o naguo ūkoragwo ūiyūrīte ūtheri. No rīrīa matarī mega-rī, mwīrī waku o naguo ūkoragwo ūiyūrīte nduma. ³⁵ Hakīrī ūguo-rī, menyerera ūtheri ūrīa ūrī thīinī waku ndūgatuīke nduma. ³⁶ Nī ūndū ūcio-rī, mwīrī waku wothē ūngīyūrwo nī ūtheri, na ndūrī handū harī nduma, nīūrītheragīrwo nī ūtheri biū, o ta ūrīa ūtheri wa tawa ūkūmūrīkagīra.”

Haaro Ithathatū

³⁷ Hīndī irīa Jesū aarīkirie kwaria, Mūfārisai ūmwe akīmūnyiita ūgeni gwake makarīanīre; nī ūndū ūcio agīthīi, agīkara metha-inī. ³⁸ No Mūfārisai ūcio ona ūguo akīgega nī ūndū Jesū ndaambire gwithamba moko atana rīa irio.

³⁹ Nake Mwathani akīmūwīra atīrī, “Inyuī Afārisai mūthambagia gīkombe na thaani mwena wa na igūrū, no thīinī wanyu mūiyūrītwo nī ūkoroku na waganu. ⁴⁰ Inyuī irimū ici! Githī ūrīa wombire mwena wa na nja to we wombire mwena wa na thīinī? ⁴¹ No rīrī, heagai athīinī kīrīa kīrī thīinī wa thaani, na hīndī iyo indo ciothe nīgūtuīka theru harī inyuī.”

⁴² “Kaī mūrī na haaro inyuī Afārisai-ī! Tondū mūrutagīra Ngai gīcunjī gīa ikūmi gīa terere, na togotia na nyeni cia mīthemba yothē no mūkaaga kūrūmbūiya kīhoo to na wendani wa Ngai. Mwaagīrīrwo nī gwīkaga maūndū macio mūtegūtiganīria macio mangī ma mbere.

⁴³ “Kaī mūrī na haaro inyuī Afārisai-ī! Tondū mwendaga gūikarīra itī iria cia mbere thunagogi-inī na mūgeithagio mūrī ndūnyū-inī.

⁴⁴ “Kaī mūrī na haaro-ī, tondū mūtariī ta mbīrīra itarī rūūrī iria andū mageragīra igūrū rīacio matekūmenya.”*

⁴⁵ Mūrutani ūmwe wa Watho akīmūcookeria, akīmūwīra atīrī, “Mūrutani, rīrīa ūkwaria maūndū macio-rī, nīūrātūruma o na ithuī.”

* 11:44 Ayahudi nīmahakaga mbīrīra ciao coka nīgeetha gūtīkagīe na mūndū ūngīchutia tondū ūguo nīkūngīatūmire mūndū anyītwo nī thaahu.

⁴⁶ Nake Jesũ akimũcookeria atĩrĩ, “O na inyuĩ arutani a Watho kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Tondũ mũkuuithagia andũ mĩrigo mĩritũ ĩrĩa matangĩhota gũkuua, na inyuĩ ene mũtingĩmĩhutia o na kaara kamwe mũmateithie.

⁴⁷ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Tondũ mwakagĩra anabii mbĩrĩra, o arĩa mooragirwo nĩ maithe manyu ma tene. ⁴⁸ Nĩ undũ ũcio mũgakĩruta ũira atĩ nĩmwĩtikanĩtie na ũrĩa maithe manyu meekire; atĩ nĩo mooragire anabii, na inyuĩ mũka-maakĩra mbĩrĩra. ⁴⁹ Tondũ wa ũguo ũũgĩ wa Ngai uugĩte atĩrĩ, ‘Nĩngamatũmĩra anabii na atũmwo, moorage amwe ao na manyariire arĩa angĩ.’ ⁵⁰ Nĩ undũ ũcio rũciaro rũrũ nĩrũgaciirithĩrio thakame ya anabii othe ĩrĩa yanaitwo kuuma o kĩambĩrĩra gĩa thĩ, ⁵¹ kuuma thakame ya Habili nginya thakame ya Zekaria ũrĩa woragĩrwo gatagatĩ-inĩ ga kigongona na handũ harĩa hatheru. Ī nĩguo, ngũmwĩra atĩrĩ, rũciaro rũrũ nĩrũkaherithĩrio thakame ĩyo.

⁵² “Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ arutani a watho-ĩ! Tondũ nĩmweheretie kĩhingũro kĩa ũmenyo. Inyuĩ ene mũtiigana gũtoonya, na arĩa marena gũtoonya mũkamagiria.”

⁵³ Jesũ aarĩkia kuuma kũu, Afarisai na arutani a watho makĩambĩrĩria kũmũkararia marĩ na ũũru mũno na kũmũũgita na kũmũũria ciũria nĩguo aarie maũndũ maingĩ, ⁵⁴ makĩgeria kũmũtega maigue kana nĩ harĩ undũ mũũrũ angĩaria.

12

Gũkaanio na Kũũmĩrĩrio

¹ O hĩndĩ ĩyo, rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩa andũ ngiri nyingĩ kĩonganĩte hamwe, nginya makarangana-rĩ, Jesũ akĩamba kwarĩria arutwo ake, akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyererei ndawa ya kũimbĩa mĩgate ya Afarisai, na nĩyo ũhinga. ² Gũtirĩ undũ mũhithanie ũtakaguũrio, o na kana undũ mũhithe ũtakamenyeka. ³ Maũndũ marĩa mwarĩirie nduma-inĩ, makaiguu mũthenya barigici, na ũrĩa wotho mwanahaniĩrĩra matũ-inĩ mũrĩ tũnyũmba twa thĩinĩ, nĩũkanĩrĩrwo kuuma nyũmba igũrũ.

⁴ “Ngũmwĩra atĩrĩ arata akwa, tigagai gwĩtigĩra arĩa mooragaga mwĩrĩ na thuutha ũcio gũtirĩ undũ mangĩhota gwika. ⁵ No nĩ ngũmuonia ũrĩa inyuĩ mwagĩrĩrwo nĩ gwĩtigĩra: Mwĩtigagĩrei ũrĩa ũngĩũraga mwĩrĩ na thuutha wa ũguo arĩ na ũhoti wa gũikia mũndũ Jehanamu. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mwĩtigagĩrei ũcio. ⁶ Githĩ tũnyoni tũtano tũtiendagio tũthendi twĩrĩ? No rĩrĩ, gũtirĩ o na kamwe gatuo Ngai ariganagĩrwo nĩko. ⁷ No ti-itherũ, o na njuĩrĩ cianyu cia mũtwe nĩ ndare. Tigagai gwĩtigĩra, inyuĩ mũrĩ a bata gũkĩra tũnyoni tũingĩ.

⁸ “Ngũmwĩra atĩrĩ, ũrĩa wotho ũkanyumbũra mbere ya andũ, o nake Mũrũ wa Mũndũ nĩakamumbũra mbere ya arĩa a Ngai. ⁹ No ũrĩa ũkangaana mbere ya andũ ũcio nĩagakaanwo mbere ya arĩa a Ngai. ¹⁰ Nake mũndũ o wotho ũrĩa ũgaacambia Mũrũ wa Mũndũ nĩakarekerwo, no ũrĩa wotho ũkaruma Roho Mũtheru ndakarekerwo.

¹¹ “Rĩrĩa mũgaatwarwo mbere ya thunagogi, na mbere ya aathani na anene mũciirithio-rĩ, mũtikanetange na ũrĩa mũgacookia kana ũrĩa mũkoiga, ¹² nĩgũkorwo hĩndĩ ĩyo Roho Mũtheru nĩakamũruta ũrĩa mwagĩrĩrwo nĩ kuuga.”

Ngerekano ya Gĩtonga Kĩrimũ

¹³ Mũndũ ũmwe warĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ acio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, ĩra mũrũ wa maitũ tũgayane nake igai riitũ.”

¹⁴ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ, nũũ ũndũite wa kũmũtu-ithania ciira kana wa kũmũgayania indo cianyu?” ¹⁵ Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyererei! Mũtigakorokere maũndũ; nĩgũkorwo muoyo wa mũndũ ndũthimagwo na mũigana wa indo iria arĩ nacio.”

¹⁶ Agĩcooka akĩmahe ũhoru na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ, “Mũgũnda wa mũndũ ũmwe gĩtonga nĩwaciariire mũno. ¹⁷ Nake akĩyũria na ngoro yake atĩrĩ, ‘Ngwĩka atĩa? Ndirĩ na handũ ha kũiga magetha makwa.’

¹⁸ “Agĩcooka akiuga atĩrĩ, ‘Nĩndamenya ũria ngwĩka. Ngũtharia makũmbĩ makwa, njake mangĩ manene kũrĩ mo, njige magetha makwa mothe na indo ciakwa ciothe kuo. ¹⁹ Njooke njĩire ngoro yakwa atĩrĩ, “Ũrĩ na indo nyingĩ njega wĩgĩire cia gũkũigana miaka miingĩ. Wĩhuurũkĩre, ũrĩe na ũnyue, na ũcanjamũke.”’

²⁰ “No Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Wee kĩrimũ gĩkĩ! Ũtukũ ũyũ wa ũmũthĩ nĩgũwĩtio muoyo waku. Indo icio wĩgĩire-rĩ, igaatuĩka cia ũ?’

²¹ “Ũguo nĩguo gũgaatuĩka harĩ mũndũ o wotha ũria wĩgagĩra mĩthithũ, no akaaga gwĩtongia na ũhoru wa Ngai.”

Mũtigatangĩke

²² Jesũ agĩcooka akĩra arutwo ake atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, mũtigetangage nĩ ũndũ wa mĩoyo yanyu nĩ ũndũ wa kĩria mũrĩrĩaga, kana kĩria mũrĩhumbaga mĩrĩ yanyu. ²³ Muoyo-rĩ, ũrĩ bata gũkĩra irio, naguo mwĩrĩ ũrĩ bata gũkĩra nguo. ²⁴ Ta mwĩciiriei ũhoru wa mahuru: Matihaandaga kana makagetha, o na matirĩ kũndũ gwa kũiga irio kana makũmbĩ, no Ngai nĩamaheaga irio. Inyuĩ githĩ mũtirĩ a bata mũno gũkĩra nyoni! ²⁵ Nũũ wanyu ũngĩhota kuongerera muoyo wake ithaa o na rĩmwe nĩ ũndũ wa gwĩtanga? ²⁶ Rĩu-rĩ, angĩkorwo mũtingĩhota gwĩka ũndũ mũnini ũguo-rĩ, mũgĩtangĩkaga na maũndũ macio mangĩ nĩkĩ?”

²⁷ Ta mwĩcũraniei ũria itoka ikũraga. Itirutaga wĩra kana ikogotha ndigi. No ngũmwĩra atĩrĩ, o na Solomon arĩ na riiri wake wotha, ndaagemete ta kĩmwe gĩacio. ²⁸ Angĩkorwo ũguo nĩguo Ngai ahumbaga nyeki ya gĩthaka, ĩria ĩrĩ ho ũmũthĩ na rĩciũ igakio mwaki-inĩ-rĩ, githĩ inyuĩ ndarĩkĩmũhumbaga makĩria, inyuĩ mwĩtikĩtie o hanini! ²⁹ Tigagai gũthĩnĩka ngoro-inĩ cianyu nĩ ũndũ wa kĩria mũrĩrĩaga kana mũrĩnyuuga; mũtigatangĩkage nĩ ũndũ wa ũguo. ³⁰ Nĩgũkorwo maũndũ maya mothe nĩmo andũ a gũkũ thĩ aria matetikĩtie Ngai macaranagia namo, no Ithe wanyu nĩoi atĩ nĩmũbatarĩtio nĩmo. ³¹ No rĩrĩ, caragiai ũthamaki wake, na maũndũ maya mangĩ mothe nĩmũrĩheagwo o namo.

³² “Tigagai gwĩtigĩra, inyuĩ rũuru rũrũ rũnini, nĩgũkorwo Ithe wanyu nĩonete arĩ wega kũmũhe ũthamaki ũcio. ³³ Endiai indo iria mũrĩ nacio mũ-cooke mũteithie athĩni. Mwĩthondekereie ibeeti cia mbeeca iria itangĩtarũka, na mwĩgĩire na kĩgĩna igũrũ kĩria gĩtangĩthira, kũria gũtarĩ mũici ũngĩkuhĩrĩria na gũtirĩ memenyi cia gũkĩananga ³⁴ Nĩgũkorwo o kũria mĩthiithũ wanyu ĩrĩ, nokuo ngoro cianyu o nacio irĩkoragwo irĩ.

Gũikara Mwĩguĩte

³⁵ “Ikaragai mwĩhotorete, mwĩhaarĩrie gũtungata, na mũige matawa manyu magĩakanaga, ³⁶ o ta andũ metereire mwathi wao acooke kuuma iruga-inĩ rĩa kĩhikano, nĩguo rĩria agaacooka, aaringaringa mũrango mamũhingĩrĩre o narua. ³⁷ Nĩũgakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata iria mwathi wacio agaakora cĩĩguĩte rĩria agacooka. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩakehotori aci-tungatĩre, aciikarie metha-inĩ, na acooke acihere irio irĩe. ³⁸ Nĩũgakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata iria mwathi wacio agaakora cĩhaarĩrie, o na

ang'igooka utukū gatagatī kana thaa kenda gūgikīa. ³⁹ No rīrī, menyai ūū: Korwo mwene nyūmba nīamenyete ithaa rīria mūici egūūka-rī, ndangīarekire nyūmba yake ituuu. ⁴⁰ O na inyuī no nginya mūikarage mwīhaarīrie, tondū Mūrū wa Mūdū agooka ithaa rīria mūtawīrīgīrie.”

⁴¹ Petero akīmūria atīrī, “Mwathani, nī ithuī ūrahe ūhoru na ngerekano īno kana ūreera mūdū o wothē?”

⁴² Nake Mwathani agīcooka akīmūria atīrī, “Ndungata ya kwīhokwo na njūgī, o īria mwathi wayo angūhokera kūroraga ndungata ciake, na īciheage irio hīndī īria yagīrie, nīrīkū? ⁴³ Nīūgakorwo ūrī ūndū mweha harī ndungata īyo, īria mwathi wayo agooka akore īgīka ūguo. ⁴⁴ Ngūmwīra atīrī na ma, nīakamīhokera indo ciake ciothe. ⁴⁵ No rīrī, ī ndungata īyo īngīra na ngoro yayo atīrī, ‘Mwathi wakwa ndaracooka narua,’ nayo yambīrie kūhūra ndungata cia arūme na cia andū-a-nja, na kūria na kūnyua na kūrīo-rī, ⁴⁶ Mwathi wa ndungata īyo agooka mūthenya ūria itawīrīgīrie o na ithaa rīria itooī, nake nīakamīherithia mūno, na amītuire ciira ta wa andū arīa matarī ehoheku.

⁴⁷ “Ndungata īria īmenyaga ūria mwathi wayo endaga na ndīhaaragīria kana īgeeka ūria Mwathi wayo endaga, īkaahūrwo mahūra maingī. ⁴⁸ No īria itooī na nīkaga maūdū marīa magīrie kūherithanīrio, īkaahūrwo mahūra matarī maingī. Ūria wothē ūheetwo indo nyingī, ageetio indo nyingī; nake ūria wīhokeirwo nyingī makīria nīageetio nyingī makīria.

Gūtīrī Thayū o tīga Nyamūkano

⁴⁹ “Njūkite kūrehe mwaki gūkū thī, naarī korwo mwaki ūcio nīwambīrie gwakana! ⁵⁰ No ndī na ūbatithio ndīrbatithio nago, no kaī nīngūthīnīka mūno ūngīgakinya-ī! ⁵¹ Mūgwīciiria ndokire kūrehe thayū gūkū thī? Ngūmwīra atīrī, ūguo tīguo, ndookire kūrehe nyamūkano. ⁵² Kuuma rīu gūthī na mbere, andū atano a mūci ūmwe marīkoragwo magayūkanīte, atatū magookīria eerī, nao eerī magookīria atatū. ⁵³ Nao marīkoragwo magayūkanīte ūū, ithe agookīria mūriū nake mūriū agookīria ithe, nyina agookīria mwarī nake mwarī agookīria nyina, nyaciarawe agookīria mūtumia wa mūriū nake mūtumia wa mūriū agookīria nyaciarawe.”

Gūkūūrana Mahinda

⁵⁴ Jesū akīra kīrīndī kīu atīrī, “Hīndī īria muona itu rīkīambata riumīte ithūiro, o rīmwe muugaga atīrī, ‘Nīgūkuura mbura,’ na gūkoira. ⁵⁵ Hīndī īria rūhuho rwahurutana riumīte gūthini muugaga atīrī, ‘Nīgūkūgīa na ūrugarī,’ na gūkagīa. ⁵⁶ Inyuī hinga ici! Nīmūū wega gūkūūrana ūria igūrū na thī gūtariī. Mūkīremagwo nīgūkūūrana ūhoru wa mahinda maya tūrī nīkī?

⁵⁷ “Mwagaga gwtūira inyuī ene ūria kwagīrie nīkī? ⁵⁸ Na rīrī, rīria mūrathiī na thū yaku kūrī mūciirithania-rī, geria mūno wīguithanie nayo mūrī o njīra-inī, ndīgagūkururie īgūtware kūrī mūciirithania, nake mūciirithania akūneane kūrī mūnene, nake mūnene ūcio agūkie njeera. ⁵⁹ Ngūkūwīra atīrī, ndūkoima kuo ūtarīhīte thiirī wothē, hatarī gathendi ūgūtīgia.”

13

Mwīreire kana Mūthire

¹ Na rīrī, nī kwarī na andū amwe maarī ho hīndī īyo, arīa meerire Jesū ūhoru wa andū a Galili arīa mooragītwo nī Pilato makīruta magongona, nayo thakame yao īgītukana na ya nyamū cia magongona mao. ² Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Anga mūgwīciiria atī andū acio maanyariirwo ūguo tondū acio maarī ehia gūkīra andū acio angī othe a Galili? ³ Ngūmwīra atīrī, aca! No rīrī,

mwaga kwirira, o na inyuĩ inyuothe mūkaniinwo o tao. ⁴ Kana andũ arĩa ikūmi na anana, arĩa magwirirwo nĩ nyumba irĩa ndaaya kũu itũura rĩa Siloamu ikimooraga-rĩ, anga mūgŵiciiria atĩ maarĩ na mahitĩa maingĩ gũkĩra andũ arĩa angĩ othe maatũruga kũu Jerusalemu? ⁵ Ngũmwĩra atĩrĩ, aca! No rĩrĩ, mwaga kwirira, o na inyuĩ inyuothe mūkaaniinwo o tao.”

⁶ Agĩcooka akĩmaarĩria na ngerekano, akiuga atĩrĩ, “Mündũ ũmwe aarĩ na mūkũyũ wahanditwo thĩinĩ wa mūgũnda wake wa mĩthabibũ, nake agĩthĩ gũcaria maciaro mūtĩ-inĩ ũcio, no ndaigana kuona ngũyũ o na ĩmwe. ⁷ Nĩ ũndũ ũcio, akĩra mūruti wa wĩra wa mūgũnda ũcio wa mĩthabibũ atĩrĩ, ‘Rĩu nĩ mĩaka itatũ njūkaga gũcaria maciaro mūkũyũ-inĩ, ũyũ na ndirĩ ndoona ngũyũ o na ĩmwe. Ūteme! Ūthũkagĩria mūgũnda nĩkĩ?’

⁸ “No mündũ ũcio akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi ũyũ, nĩtũreke ũikare mwaka ũngĩ ũmwe, ndĩũrĩmĩre na ndĩwĩkĩre thumu. ⁹ Naguo ũngĩciara hĩndĩ ĩyo, nĩ wega! No ũngĩaga gũciara, no ũtemwo.’”

Mūtumia Kĩonje Kũhonio Mũthenya wa Thabatũ

¹⁰ Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe wa Thabatũ, Jesũ nĩkũrutana aarutanaga thĩinĩ wa thunagogi ĩmwe, ¹¹ nakuo gũgĩkorwo nĩ kwarĩ na mūtumia wonjetio nĩ ngoma thũku mĩaka ikūmi na ĩnana. Atũire ainamĩrĩre atekũhota gwtĩira o na hanini. ¹² Hĩndĩ irĩa Jesũ aamuonire, akĩmwĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mūtumia ũyũ nĩwohorwo kuuma kũrĩ wonje waku.” ¹³ Agĩcooka akĩmũigĩrĩra moko, na kahinda o kau agĩtiira, na akĩgooca Ngai.

¹⁴ Nake mũnene wa thunagogi akĩrakara muno nĩ ũndũ wa Jesũ kũhonania mũthenya wa Thabatũ. Nake akĩra andũ atĩrĩ, “He na mĩthenya itandatũ ya kũruta wĩra. Nĩ ũndũ ũcio, ũkagai kũhonio mĩthenya ĩyo, no ti mũthenya wa Thabatũ.”

¹⁵ Nowe Mwathani akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Inyuĩ hinga ici! Githĩ o mündũ wanyu ndohoraga ndegwa yake kana ndigiri yake yume kiugũ mũthenya wa Thabatũ, amĩtware ithĩ ikanyue maaĩ? ¹⁶ Nake mūtumia ũyũ mwarĩ wa Iburahĩmu, ũrĩa ũtũire ohetwo nĩ Shaitani mĩaka ikūmi na ĩnana; ndakiagĩrĩrwo nĩ kuohorwo o na kũrĩ mũthenya wa Thabatũ?”

¹⁷ Rĩrĩa oigire ũguo, thũ ciake ciothe igĩconoka, no kĩrĩndĩ kũu kĩa andũ gĩgĩkena nĩ ũndũ wa maũndũ ma magegania marĩa eekaga.

Ngerekano ya Mbegũ ya Karatarĩ na ya Ndawa ya Kũmbia Migate

¹⁸ Ningĩ Jesũ akĩũria atĩrĩ, “Ūthamaki wa Ngai ũhaanaine na kĩ? Na ngũũgerekania na kĩ? ¹⁹ Ūhaana ta mbeũ ya karatarĩ irĩa mündũ oire akihaanda mūgũnda wake. Igikũra igĩtuĩka mūtĩ, nacio nyoni cia rĩera-inĩ igĩũka igĩaka itara honge-inĩ ciaguo.”

²⁰ Ningĩ akĩũria atĩrĩ, “Ingĩgerekania ũthamaki wa Ngai na kĩ? ²¹ Ūhaana ta ndawa ya kũmbia migate irĩa mündũ-wa-nja oire na akĩmĩtukania na mĩtu mũingĩ, o nginya wotha ũkĩimba.”

Mũrango ũrĩa Mũceke

²² Nake Jesũ agĩthĩ ahĩtũkĩire matũura-inĩ na tũtũura-inĩ akĩrutanaga erekeire Jerusalemu. ²³ Nake mündũ ũmwe akĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani anga no andũ anini tu makahonokio?”

Nake akĩmeera atĩrĩ, ²⁴ “Geragiai na hinya gũtoonyera mũrango ũrĩa mũceke; tondũ ngũmwĩra atĩrĩ, andũ aingĩ nĩ makaageria gũtoonya, no matikahota. ²⁵ Rĩrĩa mwene nyumba agaakorwo okĩrĩte na ahinge mũrango-rĩ, mũkaarũgama hau nja mũkĩringaringaga mũrango mũkĩmũthathaga, mũkoiga atĩrĩ, ‘Mwathi witũ, tũhingũrĩre mũrango.’

“Nake nīakamūcookeria amwīre atīrī, ‘Nīi ndimūūi o na ndiūi kūrīa muumīte.’

²⁶ “Hīndi iyo nīmukoiga atīrī, ‘Nītwariīnanagīra na tūkanyuuanīra nawe, o na nīwarutanaga njira-inī cia matūūra maitū.’

²⁷ “Nowe nīakamacookeria atīrī, ‘Nīi ndimūūi, o na ndiūi kūrīa muumīte. Njehererai, inyuī inyuothe mwīkaga ūūru!’

²⁸ “Kūu nīgūkagīa na kīrīro, na kūhagarania magego, rīrīa mūkoona Ibu-rahīmu, na Isaaka, na Jakubu, na anabii othe marī ūthamaki-inī wa Ngai, no inyuī mūkorwo mūkītio nja. ²⁹ Nao andū nīmagooka kuuma mwena wa irathīro, na wa ithūiro, na wa gathigathini, na wa gūthini, maikare thī iruga-inī kūu ūthamaki-inī wa Ngai. ³⁰ No ti-itherū, nī kūrī andū marī thuutha magaatuika a mbere, na nī kūrī a mbere magaatuika a thuutha.”

Kīeha kīa Jesū nī ūndū wa Jerusalemu

³¹ O hīndi iyo Afarisai amwe magīūka kūrī Jesū makīmwīra atīrī, “Uma gūkū ūthīi kūndū kūngī. Herode nīarenda gūkūragithia.”

³² Nake agīcookia atīrī, “Thīi mūkeere mbwe iyo atīrī, ‘Ūmūthī na rūciū ngūkorwo ngīngata ndaimono na ngīhonia andū, na mūthenya wa itatū ndīkie wīra wakwa.’ ³³ O na kūrī ūguo, ūmūthī na rūciū o na oke no nginya ngorwo ngīthī o na mbere, nīgūkorwo ti-itherū gūtirī mūnabii ūngīkūira nja ya Jerusalemu!

³⁴ “Atīrīrī, wee Jerusalemu, Jerusalemu, wee ūragaga anabii, na ūkahūūra na mahiga nyuguto ariā matūmītuo kūrī we, nī maita maingī atīa ndanenda gūcookanīrīia ciana ciaku hamwe o ta ūrīa ngūkū icookanagīrīia tūcui twayo mathagu-inī mayo, no ndūnjītikagīria! ³⁵ Atīrīrī, nyūmba yaku iyyūrīte ihooru. Ngūmwīra atīrī, mūtikanyona rīngī o nginya rīrīa mūkoiga atīrī, ‘Kūrathimwo nī mūdū ūrīa ūgūka na rītwa rīa Mwathani.’”

14

Jesū e Nyūmba kwa Mūfarisai

¹ Na rīrī, mūthenya ūmwe wa Thabatū, Jesū nīathiire kūrīa irio nyūmba ya mūnene ūmwe wa Afarisai, nao andū maikarīte mamūrorete mūno. ² Na hau mbere yake nī haarī na mūdū warūarīte mūrimū wa kūimba mwīrī. ³ Jesū akūria Afarisai na arutani a watho atīrī, “Watho nīwītīkīrītīe kūhonania mūthenya wa Thabatū, kana ndwītīkīrītīe?” ⁴ No-o magīkira ki. Nake akīnyīita mūdū ūcio, akīmūhonia na akīmwīra athīi.

⁵ Agīcooka akīmooria atīrī, “Nūu wanyu ūngīaga kūruta mūriū irima, kana ndegwa yake igwīte irima rīa maaī mūthenya wa Thabatū?” ⁶ Nao makīaga ūndū wa kūmūcookeria.

⁷ Rīrīa Jesū oonire ūrīa ageni maathuuraga itī iria ciaikaragīrwo nī ageni a gūtīio maikarīre cio-rī, akīmahe ngerekano īno, akiuga atīrī: ⁸ “Mūdū angīgwīta iruga-inī rīa kīhikanio-rī, ndūgaikarīre itī iria ciigīrwo ageni a gūtīio, tondū no hakorwo mūdū ūngī mūtīie gūgūkīra wītītuo nī mwene iruga. ⁹ Kūngīkīhaana ūguo-rī, mwene iruga ūrīa ūmwītīte inyuī eerī no ooke, akwīre atīrī, ‘Eherera mūdū ūyū gītī kīu.’ Hīndi iyo, nīūgaakara thuutha biū ūconokete. ¹⁰ No hīndi irīa ūngītuo-rī, ikaragīra itī cia thuutha, nīgeetha ūrīa ūgwītīte ooka, akwīre atīrī, ‘Mūrata wakwa, thīi ūgaikare harīa mbere.’ Hīndi iyo nīūkaheo gītīio maitho-inī ma ageni ariā angī othe. ¹¹ Nīgūkorwo mūdū ūrīa wothē wītūgagīria nīakanyīihio, na ūrīa wothē wīnyīihagia nīagātūūgīrio.”

¹² Jesū agīcooka akīra mūdū ūcio wamwītīte atīrī, “Waruga iruga rīa mūthenya kana rīa hwaī-inī-rī, ndūgetage o arata aku kana ariū a thoguo, kana

andũ anyu, o na kana andũ arĩa atongu a itũũra rĩanyu; ũngĩka ũguo-rĩ, nao nĩmagagwĩta na nĩ ũndũ ūcio makũrĩhe ũguo ũmekĩte. ¹³ No hĩndĩ irĩa waruga iruga itaga athĩĩni, na cionje, na ithua, na atumumu, ¹⁴ nawe nĩũkarathimwo. O na gũtuĩka matingĩhota gũkũrĩha, nĩũkarĩhwo hĩndĩ irĩa andũ arĩa athingu makaariũkio.”

Ngerekano ya Iruga Inene

¹⁵ Na rĩrĩa mũndũ ũmwe wa arĩa maikarĩte metha-inĩ hamwe nake aigwire ũguo, akĩra Jesũ atĩrĩ, “Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkaarĩa irio iruga-inĩ rĩa ũthamaki wa Ngai.”

¹⁶ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũmwe nĩhaariĩrie iruga inene na agũta ageni aingĩ. ¹⁷ Nacio thaa cia kũrĩa ciakinya, agĩtũma ndungata yake ikeere andũ arĩa meetĩtwo atĩrĩ, ‘Ŭkai, nĩgũkorwo maũndũ mothe nĩma-haariĩrie.’

¹⁸ “Nao othe, o mũndũ akĩambĩrĩria kũheana ciĩgwatio. Wa mbere akiuga atĩrĩ, ‘No hĩndĩ ndĩragũrire mũgũnda na no nginya thĩi ngawone. Thĩi ũmwĩre andekere.’

¹⁹ “Ŭrĩa ũngĩ akiuga atĩrĩ, ‘No hĩndĩ ndĩragũrire ndegwa ikũmi cia kũrĩma, na nĩndĩrathĩi gũcigeria. Thĩi ũmwĩre andekere.’

²⁰ “Nake ũngĩ akiuga atĩrĩ, ‘No hĩndĩ ndĩrahikanirie, nĩ ũndũ ūcio ndiihota gũũka.’

²¹ “Ndungata iyo igĩthĩi, ikĩmenyithia mwathi wayo ũhoro ūcio. Hĩndĩ iyo mwene mũciĩ akĩrakara na agĩatha ndungata iyo akimĩra atĩrĩ, ‘Umagara narua ũthĩi njĩra-inĩ iria nene, o na tũcĩra-inĩ twa itũũra, ũrehe athĩĩni, na cionje, na arĩa atumumu, o na ithua.’

²² “Nayo ndungata iyo ikiuga atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa, ũrĩa wathanire nĩwikĩtwo, na no hatigaire handũ.’

²³ “Hĩndĩ iyo Mwathi wayo akĩra ndungata iyo atĩrĩ, ‘Umagara ũthĩi rĩu njĩra-inĩ na ndeere-inĩ cia mĩgũnda, ũkaringĩrĩrie andũ moke nĩgeetha nyũmba yakwa iĩyũre. ²⁴ Ngũmwĩra atĩrĩ, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa acio metĩtwo ũgaacama iruga rĩakwa.’”

Thogora wa Gũtuĩka Mũrutwo

²⁵ Na rĩrĩ, andũ aingĩ nĩmatwaranire na Jesũ, nake akĩmahũgũkĩra, akĩmeera atĩrĩ, ²⁶ “Mũndũ o wotha angĩũka kũrĩ nĩ na aage gũthũũra ithe na nyina, na mĩtumia wake, na ciana ciake, na ariũ a nyina, na aarĩ a nyina, o na muoyo wake we mwene-rĩ, ndangĩhota gũtuĩka mũrutwo wakwa. ²⁷ Nake mũndũ o wotha ũtegwĩkuũra mĩtĩ wake wa kwambĩrwo anũmĩrĩre, ndangĩhota gũtuĩka mũrutwo wakwa.

²⁸ “Atĩrĩrĩ, mũndũ ũmwe wanyu angĩenda gwaka nyũmba ndaaya na igũrũ-rĩ, githĩ ndangĩamba gũikara thĩ atare thogora nĩguo one kana wĩra na mbeeca cia kũmĩrĩkia? ²⁹ Nĩgũkorwo angĩremwo nĩ kũmĩrĩkia thuutha wa gwaka mũthingĩ, andũ arĩa othe marĩmĩonaga nĩmarĩmũthekagĩrĩra, ³⁰ makoĩga atĩrĩ, ‘Mũndũ ũyũ aambĩrĩrie gwaka nyũmba akĩremwo nĩ kũmĩrĩkia.’

³¹ “Kana mũthamaki angĩkorwo akiriĩ gũthĩi kũrĩa mbaara na mũthamaki ũngĩ-rĩ, githĩ ndangĩamba gũikara thĩ ecũũranie kana ahota kũrĩa arĩ na andũ ngiri ikũmi na mũthamaki ũrĩa ũroka kũmũkĩrĩra arĩ na andũ ngiri mĩrongo iĩrĩ? ³² Angĩona atĩ ndangĩhota kũmũtooria, angĩtũmĩra mũthamaki ūcio ũngĩ andũ arĩ o kũraya mathĩi makamũũrie kũgĩe na thayũ. ³³ Ŭguo noguo, mũndũ o wotha wanyu angĩaga kũrekia indo ciothe iria arĩ nacio, ndangĩtuĩka mũrutwo wakwa.

³⁴ “Na rĩrĩ, cumbĩ nĩ mwega, no cumbĩ ũngĩkorwo nĩũthirĩte mũcamo waguorĩ, ũngĩcooka gũcamithio ta cumbĩ na kĩ? ³⁵ Cumbĩ ũcio ndũrĩ bata gũitwo tĩĩrĩ-inĩ o na kana gũitwo kĩara-inĩ, nĩgũteeo ũteagwo.

“Ūrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩgue.”

15

Ngerekano ya Ng'ondũ Yũrite

¹ Na rĩrĩ, etia mbeeca cia igooti na “ehia” othe nĩmoonganaga harĩ we nĩguo mamũigue. ² No Afarisai na arutani a watho magĩteta makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ nĩamũkagĩra ehia na akarĩianĩra nao.”

³ Nĩ ũndũ ũcio Jesũ akĩmahe ngerekano ĩno akĩmeera atĩrĩ: ⁴ “Mũndũ ũmwe wanyu angĩkorwo na ng'ondũ igana rĩmwe, na ĩmwe yacio yũre-rĩ, githĩ ndatigaga icio mĩrongo kenda na kenda kũu werũ-inĩ, athĩĩ agacarie ĩyo ĩmwe yũrite, nginya amĩone? ⁵ Na aarĩkia kũmĩona, akamũigĩrĩra ciande ciake akenete, ⁶ akainũka mũcĩĩ. Agacooka ageeta arata ake na andũ a itũũra hamwe, akameera atĩrĩ, ‘Ūkai tũkenanĩre nĩ ũndũ nĩnyonete ng'ondũ yakwa ĩrĩa ĩrorĩte.’ ⁷ Ngũmwĩra atĩrĩ, ũguo noguo kũgĩaga gĩkeno kĩnene igũrũ nĩ ũndũ wa mũndũ ũmwe mwĩhia wirĩrite, gũkĩra ũrĩa gũkenagwo nĩ ũndũ wa andũ mĩrongo kenda na kenda athingu arĩa matabatarĩtio nĩ kwĩrĩa.

Ngerekano ya Ciringi Yũrite

⁸ “Kana mũtumia angĩkorwo arĩ na icunjĩ ikũmi cia betha, ĩmwe yacio yũre-rĩ, githĩ ndagwatagia tawa, akahaata nyũmba yothē, na akamĩcaria na kĩyo o nginya amĩone? ⁹ Na amĩona-rĩ, ageeta arata ake o na andũ a itũũra hamwe, akameera atĩrĩ, ‘Ūkai tũkenanĩre tondũ nĩnyonete mbeeca yakwa ĩrĩa ĩrorĩte.’ ¹⁰ Ngũmwĩra atĩrĩ, ũguo noguo gũkoragwo na gĩkeno harĩ araika a Ngai nĩ ũndũ wa mwĩhia ũmwe wirĩrite.”

Ngerekano ya Mwanake ũrĩa Worĩte

¹¹ Jesũ agĩthĩĩ na mbere akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe warĩ na ariũ eerĩ. ¹² Ūrĩa mũnini akĩira ithe atĩrĩ, ‘Baba ngaĩra igai rĩrĩa rĩngĩgatuĩka rĩakwa.’ Nĩ ũndũ ũcio ithe akĩmagayania indo ciake.

¹³ “Na matukũ manini mathira, mũriũ ũcio mũnini agĩcookanĩrĩria indo ciake ciothe, akiumagara agĩthĩĩ bũrũri warĩ kũraya, na arĩ kũu agĩtanga indo ciake na mūtũũrĩre wa ũmaramarĩ. ¹⁴ Nake aarĩkia kũhũthĩra indo ciake ciothe, gũkĩgĩa na ng'aragu nene kũu bũrũri ũcio wothe, nake akĩambĩrĩria gũthĩĩnika. ¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio agĩthĩĩ kũũria wĩra kũrĩ mũndũ ũmwe wa bũrũri ũcio, nake akĩmũtwara akarĩithagie ngũrwe gĩthaka-inĩ gĩake. ¹⁶ Nĩeriragĩria kwĩhũũnia na makoro marĩa maarĩagwo nĩ ngũrwe icio tondũ gũtirĩ mũndũ wamũheaga kĩndũ gĩa kũria.

¹⁷ “Na rĩrĩa ecookerire, akiuga atĩrĩ, ‘Nĩ ndungata ciigana atĩa cia baba irĩ na irio cia gũciigana o na igatigara, na nĩĩ nguagĩre gũkũ nĩ ng'aragu! ¹⁸ Nĩngũũkĩra thĩĩ kũrĩ baba ngamwĩre atĩrĩ: Baba, nĩnjĩhĩirie Ngai na ngakwĩhĩria. ¹⁹ Ndiagĩrĩrwo nĩgũcooka gwĩtagwo mũrũguo rĩngĩ; ndua ta ndungata ĩmwe yaku.’ ²⁰ Nĩ ũndũ ũcio agĩũkĩra, agĩthĩĩ kũrĩ ithe.

“No arĩ o haraaya, ithe akĩmuona, nake akĩringwo nĩ tha nĩ ũndũ wake; agĩteng'era kũrĩ mũrũwe, akĩmũhĩmbĩria na akĩmũmumunya.

²¹ “Nake mũriũ akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Baba, nĩnjĩhĩirie Ngai o na ngakwĩhĩria. Ndiagĩrĩrwo nĩgũcooka gwĩtagwo mũrũguo rĩngĩ.’

²² “No ithe akĩra ndungata ciake atĩrĩ, ‘Thĩĩ narua mũrehe nguo ĩrĩa njega mũno mũmũhumbē, na mũmwĩkire gĩcũhĩ kĩara, na iraatũ magũrũ.

²³ Ningĩ murehe njaũ ya gĩcegũ ĩria noru mũmĩthĩnje. Mũreke tũgĩe na iruga na tũkũngũire. ²⁴ Nĩgũkorwo mũriũ ũyũ wakwa ararĩ mũkuũ na nĩariũkĩte; nĩarorĩte na rĩu nĩonekete.’ Nĩ ũndũ ũcio makĩambĩrĩria gũkũngũĩra.

²⁵ “Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo mũriũ ũria mũkũrũ aarĩ mũgũnda. Na rĩrĩa aakuhĩrĩrie mũciĩ akĩinũka-rĩ, akĩĩgua gũkĩinwo nyĩmbo na ndũhiũ. ²⁶ Nĩ ũndũ ũcio mũriũ ũcio agĩta ndungata ĩmwe ya mũciĩ, akĩmĩuria gĩtũmi kĩa maũndũ macio. ²⁷ Nayo ndungata ĩyo ĩkĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mũrũ wa maitũguo nĩokĩte, nake thoguo nĩamũthĩnjĩre njaũ ya gĩcegũ ĩria noru, tondũ nĩamũcookereire arĩ mwega na arĩ mũgima.’

²⁸ “Mũrũ wa nyina ũcio mũkũrũ akĩrakara na akĩrega gũtoonya nyũmba. Nĩ ũndũ ũcio ithe akiuma nja, akĩmũthaitha atoonye thĩĩnĩ. ²⁹ No akĩira ithe atĩrĩ, ‘Ta thĩkĩrĩria! Ndũire ngũrutagĩra wĩra mĩaka ĩyo yothe, na ndĩrĩ ndarega gũgwithĩkĩra. No rĩrĩ, ndũrĩ wahe o na koori nĩguo tũkũngũire na arata akwa. ³⁰ No rĩrĩa mũrũguo ũyũ ũitangĩte indo ciaku na maraya ainũka, ũkamũthĩnjĩra njaũ ya gĩcegũ ĩria noru!’

³¹ “Ithe akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mũrũ wakwa, wee tũtũũraga nawe hĩndĩ ciothe, na indo ciothe iria ndĩ nacio nĩ ciaku. ³² No nĩtwagĩrĩrwo gũkũngũĩra na gũcanjamũka, tondũ mũrũ wa maitũguo ũyũ ararĩ mũkuũ na rĩu nĩariũkĩte; nĩarorĩte na rĩu nĩonekete.’”

16

Ngerekano ya Mũrũgamĩrĩri Indo Warĩ Mũũgĩ

¹ Nake Jesũ akĩira arutwo ake atĩrĩ: “Nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe warĩ gĩtonga, nake nĩ aarĩ na mũrori wa indo ciake mũrori ũcio nĩathitangĩrwo kũrĩ gĩtonga kĩu atĩ nĩaitangaga indo ciake. ² Nĩ ũndũ ũcio agĩta mũrori ũcio wa indo, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Ũhoru ũcio ndĩraigua ũgũkonĩ nĩ ũrĩkũ? Heana ũhoru wa ithabu rĩa ũrũgamĩrĩri waku, tondũ ndũgũcooka kũndorera indo ciakwa rĩngĩ.’

³ “Nake mũrori wa indo ũcio akĩyũria na ngoro atĩrĩ, ‘Ngwika atĩa rĩu? Mwathi wakwa nĩekũndigithia wĩra. Ndirĩ na hinya mũiganu wa kũrĩma, na nĩngũconoka kũhooya. ⁴ Rĩu nĩndamenya ũria ngwika nĩgeetha rĩria ngaatigithio wĩra gũkũ, andũ makaanyamũkagĩra kwao mĩciĩ.’

⁵ “Nĩ ũndũ ũcio agĩta mũndũ o wotho warĩ na thĩrĩ wa mwathi wake. Akĩũria mũndũ wa mbera atĩrĩ, ‘Wee ũrĩ na thĩrĩ ũigana atĩa wa mwathi wakwa?’

⁶ “Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Ndĩ na thĩrĩ wa marebe magana meerĩ ma maguta ma mĩtamaĩyũ.’

“Mũrori ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Oya marũa maku ma thĩrĩ ũikare thĩ narua wandĩke atĩ ũrĩ na thĩrĩ wa marebe igana rĩmwe.’

⁷ “Agĩcooka akĩũria mũndũ wa keerĩ atĩrĩ, ‘Na we ũrĩ na thĩrĩ ũigana atĩa?’

“Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Ndĩ na thĩrĩ wa makũnia igana rĩmwe ma ngano.’

“Mũrori ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Oya marũa maku ma thĩrĩ wandĩke ũrĩ na thĩrĩ wa makũnia mĩrongo ĩnana.’

⁸ “Mwathi ũcio nĩagathĩrĩrie mũrũgamĩrĩri ũcio wa indo ciake ũtaarĩ mwĩhokeku nĩ ũndũ wa kũgĩa na ũũgĩ. Nĩgũkorwo andũ a gũkũ thĩ nĩ oogĩ na maũndũ mao gũkĩra andũ a ũtheri. ⁹ Ngũmwĩra atĩrĩ, hũthagĩrai ũtonga wa gũkũ thĩ na gũthondeka ũrata na andũ, nĩguo rĩria ũtonga ũcio ũgaathira, mũkaamũkĩrwo ciikaro-inĩ iria cia tene na tene.

¹⁰ “Mũndũ ũria wotho ũngĩhokerwo indo nini no ehokerwo o na indo nyingĩ, na ũria wotho ũtangĩhokeka na indo nini o na nyingĩ ndangĩhokerwo.

¹¹ Nĩ ũndũ ũcio mũngĩkorwo mũtarĩ ehokeku na ũtonga wa gũkũ thĩ-rĩ, nũũ

ũngĩmwiwokera ũtonga ũria wa ma? ¹² Ningĩ mũngĩkorwo mũtarĩ ehokeyu na indo cia andũ arĩa angĩ-rĩ, nũũ ũngĩmũhe indo cianyu ene?

¹³ “Gũtirĩ ndungata ingĩhota gũtungatĩra aathani eerĩ. Nĩ undũ no ithũũrire ũmwe yende ũcio ũngĩ, kana iĩheane harĩ ũmwe, iñarare ũcio ũngĩ. Mũtingĩtungatĩra Ngai na mũtungatĩre mbeeca.”

¹⁴ Nao Afarisai, arĩa meendete mbeeca, rĩria maiguire maundũ macio mothe, makĩambĩrĩria gũtemba Jesũ. ¹⁵ Nake akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ mwĩtuuaga ega maitho-inĩ ma andũ, no Ngai nĩoĩ ngoro cianyu, nĩgũkorwo undũ ũria ũtuagwo wa bata mũno harĩ andũ, nĩguo ũrĩ magigi maitho-inĩ ma Ngai.”

Ũrutani Ũngĩ wa Jesũ

¹⁶ “Ũhoru wa Watho na ũrutani wa Anabii watũire ũhunjagio nginya hĩndĩ ya Johana ũria Mubatithania. Kuuma hĩndĩ iyo, Ũhoru-ũria-Mwega wa ũthamaki-wa-Ngai nĩ ũhunjagio, na mũndũ o wothe nĩehatagĩrĩria aũtoonye. ¹⁷ Nĩ ũhũthũ igũrũ na thĩ gũthira, gũkĩra gaturumo karĩa kanini mũno ka Watho keherio watho-inĩ.

¹⁸ “Mũndũ ũria wothe ũngĩtigana na mũtumia acooke ahikie mũtumia ũngĩ, ũcio nĩatharĩte, nake mũndũ mũrũme ũria ũngĩhikia mũtumia ũtiganĩte na mũthuumi-we, nĩatharĩte.”

Gĩtonga na Lazaro

¹⁹ “Nĩ kwarĩ mũndũ warĩ gĩtonga wehumbaga nguo cia rangi wa ndathi na cia mũthemba wa gatanĩ irĩa njega, nake nĩeekenagia o mũthenya. ²⁰ Na rĩrĩ, kĩhingo-inĩ giake nĩhaigagwo mũndũ wahooyaga thendi wetagwo Lazaro, waiyũrĩtwo nĩ ironda mwĩrĩ, ²¹ nake nĩeeriragĩria kũria rũitiki rũria rwagũũaga kuuma metha-inĩ ya gĩtonga kũ. O na ngui nacio nĩciokaga na igacũna ironda ciake.

²² “Ihinda nĩriakinyire mũhooi thendi ũcio agĩkua, nao arĩa makĩmũkuua makĩmũtware harĩ Iburahĩmu. Gĩtonga kũ o nakĩo nĩgiakuire na gĩgĩthikwo.

²³ Kĩrĩ kũu icua-inĩ, kĩna ruo rũnene, gĩgĩtiira maitho, gĩkĩona Iburahĩmu arĩ haraaya, na Lazaro arĩ hau nake. ²⁴ Nĩ undũ ũcio gĩtonga gĩkĩmwĩra gĩkĩmwĩra atĩrĩ, ‘Iburahĩmu, Baba, njiguĩra tha, ũtũme Lazaro atobokie mũthia wa kĩara giake maaĩ-inĩ ooke aahehie rũrĩmĩ, tondũ ndĩ na ruo rũnene gũkũ mwaki-inĩ ũyũ.’

²⁵ “Nowe Iburahĩmu akĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Mũrũ wakwa, ririkana rĩria watũire muoyo woonaga o maundũ mega, hĩndĩ iyo Lazaro nake oonaga o maundũ mooru, no rĩu we nĩmũnyamarũre, nawe ũrĩ ruo-inĩ. ²⁶ Hamwe na ũguo-rĩ, gatagatĩ gaitũ nawe harĩ na mũkuru mũrĩku mũno wĩkĩrĩtwo, nĩguo arĩa mangĩenda kuuma gũkũ tũrĩ moke kũrĩ we matikaahote, o na gũtirĩ mũndũ ũngiuma kũu akĩre ooke gũkũ tũrĩ.’

²⁷ “Nakĩo gĩtonga kũ gĩgĩcookia atĩrĩ, ‘Ndagĩgũthaitha, baba, ũtũme Lazaro kũrĩ andũ a nyũmba ya baba, ²⁸ nĩgũkorwo ndĩ na ariũ a baba atano. Reke athĩĩ akamahe ũhoru, nĩguo matikanooke gũkũ kũrĩ na ruo rũnene ũũ.’

²⁹ “Iburahĩmu akĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Marĩ na Musa na Anabii; nĩma-mathikĩrĩrie.’

³⁰ “Nakĩo gĩtonga gĩkĩmwĩra atĩrĩ, ‘Iburahĩmu, baba, acio ti aiganu; mũndũ angĩthĩĩ kũrĩ o oimĩte kũrĩ arĩa akuũ, no merire.’

³¹ “Agĩkĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Angĩkorwo matingĩguua Musa na Anabii, o na mũndũ angĩrĩũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ matingĩmũguua.’”

¹ Nake Jesũ akiĩra arutwo ake atĩrĩ, “Maũndũ marĩa matũmaga andũ mehie no nginya moke, no mũndũ ũrĩa ũtũmaga maũndũ macio moke kaĩ arĩ na haaro-ĩ! ² Nĩ kaba mũndũ ta ũcio ohererwo ihiga rĩa gĩthĩi ngingo aikio iria-inĩ, gũkĩra atũme kamwe ga twana tũtũ tũnini keehie. ³ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ikaragai mwĩguĩte.

“Mũrũ wa thoguo kana mwarĩ wa thoguo angĩhia, mũkaanie, na angĩrira-rĩ, mũrekere. ⁴ Angĩkwĩhĩria maita mũgwanja o mũthenya ũmwe, na maita macio mothe mũgwanja agooka harĩ we agakwĩra atĩrĩ, ‘Nĩdahera,’ nĩ wega ũmũrekere.”

⁵ Nao atũmwo makĩira Mwathani atĩrĩ, “Tuongerere wĩtikio!”

⁶ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũngĩkorwo na wĩtikio o mũnini ta kabegũ ga karatarĩ-rĩ, mwera mũkũyũ ũyũ atĩrĩ, ‘Kũũrũka, ũkehaande iria-inĩ,’ naguo no ũmwathĩkire.

⁷ “Nĩ mũndũ ũrĩkũ wanyu ũngĩkorwo arĩ na ndungata ya kũmũrĩmĩra na mũraũ kana ya kũmũrĩthĩria ng’ondũ, na ndungata iyo yoimĩra mũgũnda amĩire atĩrĩ, ‘Ūka ũikare thĩ ũrĩe?’ ⁸ Githĩ to amĩire atĩrĩ, ‘Thondekera irio cia hwaĩ-inĩ, na wĩhaarĩrie ũnjikarie ngĩria na nginyua; na thuutha ũcio no ũrĩe na ũnyue?’ ⁹ Ningĩ no agĩcookerie ndungata iyo ngaatho nĩ gwĩka ũrĩa iĩrĩtwo iĩke? ¹⁰ Ūguo noguo o na inyuĩ, rĩrĩa mweka ũrĩa wothe mwĩrĩtwo mwĩke, ugagai atĩrĩ, ‘Tũrĩ o ndungata itarĩ kĩene; twaruta o wĩra witũ tu.’”

Andũ Ikũmi Kũhonio Mangũ

¹¹ Na rĩrĩ, Jesũ arĩ rũgendo-inĩ rwa gũthĩi Jerusalemu nĩagereire mũhaka-inĩ wa Samaria na Galili. ¹² Na rĩrĩa aatoonyaga gatũũra kamwe, agĩtũngwo nĩ andũ ikũmi maarĩ na mũrimũ wa mangũ. Makĩrũgama o haraaya, ¹³ makĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, makiuga atĩrĩ, “Jesũ, Mwathi witũ, tũiguĩre tha!”

¹⁴ Hĩndĩ iĩria aamoonire, akĩmeera atĩrĩ, “Thĩĩi mũkeyonanie kũrĩ athĩnjĩri-Ngai.” Na rĩrĩa maathĩiagari, magĩtherio.

¹⁵ Rĩrĩa ũmwe wao onire nĩahonio, akĩhũndũka akĩgooca Ngai na mũgambo mũnene, ¹⁶ Akĩgũũthia thĩ magũrũ-inĩ ma Jesũ, akĩmũcookeria ngaatho. Mũndũ ũcio aarĩ Mũsamaria.

¹⁷ Jesũ akiũria atĩrĩ, “Githĩ othe ikũmi matiatherio? Acio angĩ kenda marĩ ha? ¹⁸ Gũtirĩ o na ũmwe ũngĩcooka kũhe Ngai ũgooci tiga o mũgeni ũyũ?”

¹⁹ Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūkĩra wĩthĩire; gwĩtikia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone.”

Gũũka kwa Ūthamaki wa Ngai

²⁰ Na rĩrĩ, hĩndĩ ũmwe Afarisai nĩmoririe Jesũ rĩrĩa ūthamaki wa Ngai ũgooka. Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Ūthamaki wa Ngai ndũũkaga na imenyithia iria mũngĩrorera, ²¹ kana andũ moige atĩrĩ, ‘Ūrĩ haha,’ kana ‘Ūrĩ harĩa,’ tondũ ūthamaki wa Ngai ũrĩ thĩĩnĩ wanyu.”

²² Agĩcooka akiĩra arutwo ake atĩrĩ, “Ihinda nĩrĩroka rĩrĩa mũkeriragĩria kuona mũthenya ũmwe wa Mũrũ wa Mũndũ, no mũtikawona. ²³ Andũ nĩmakamwĩra atĩrĩ, ‘Arĩ harĩa!’ kana ‘Arĩ haha!’ Mũtikanateng’ere mũmarũmĩrĩre. ²⁴ O ta ũrĩa rũheni rũhenũkaga rũkamũrĩka matu kuuma mũthia ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ, no taguo gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ gũkahaana mũthenya ũcio wake. ²⁵ No rĩrĩ, no nginya ambe one mathĩina maingĩ na aregwo nĩ andũ a rũciarũ rũrũ.

²⁶ “O ta ũrĩa gwatarĩ matukũ-inĩ ma Nuhu, noguo gũkaahaana matukũ-inĩ ma Mũrũ wa Mũndũ. ²⁷ Andũ acio maakorirwo makĩrĩa, na makĩnyua, na makĩhikania, na makĩhikio, o nginya mũthenya ũrĩa Nuhu aatoonyire thabina. Hĩndĩ iyo kiguũ kĩnene gĩgĩũka gĩkimaniina othe.

28 “Ningĩ ũguo noguo gwatarĩĩ matukũ-inĩ ma Loti. Andũ acio maakorirwo makĩria na makĩnyua, na makĩgũra na makĩendia, na makĩhaanda na magĩaka nyũmba. 29 No mũthenya ũria Loti oimire Sodomu, mwaki na ũbiriti ikiura ta mbura kuuma igũrũ, ikĩmaniiina othe.

30 “Ũguo noguo gũkahaana mũthenya ũria Mũrũ wa Mũndũ akaaguũranĩrio. 31 Mũthenya ũcio, mũndũ o wotho ũgaakorwo arĩ nyũmba igũrũ, na indo ciale irĩ nyũmba thĩinĩ, ndakanaharũrũke gũcigĩira. Ningĩ o na mũndũ ũria ũgaakorwo arĩ mũgũnda ndakanahũndũke agĩire kĩndũ. 32 Ta ririkanai mũtumia wa Loti! 33 Mũndũ ũria wotho ũgeragia gũtũuria muoyo wake nĩakoorwo nĩguo, nake ũria wotho ũuragwo nĩ muoyo wake nĩakaũtũuria. 34 Ngũmwĩra atĩrĩ, ũtukũ ũcio andũ eerĩ nĩmagakorwo makomete ũrĩrĩ ũmwe, nake ũmwe wao akuuo, na ũria ũngĩ atigwo. 35 Atumia eerĩ nĩmagakorwo magĩthĩa hamwe; ũmwe wao akuuo, na ũria ũngĩ atigwo. 36 (Ningĩ arũme eerĩ nĩmagakorwo makĩruta wĩra hamwe, ũmwe wao akuuo, ũria ũngĩ atigwo.)”

37 Nao makĩmũuria atĩrĩ, “Kũu nĩ kũ Mwathani?”

Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Nderi ciũnganaga harĩa hothe harĩ kĩimba.”

18

Ngerekano ya Mũtumia wa Ndigwa Wahooyaga Ategũtigĩthĩria

1 Nake Jesũ akĩhe arutwo ake ngerekano ya kũmaruta atĩ nĩmagĩrĩrwo nĩkũhooyaga hĩndĩ ciothe mategũkua ngoro. 2 Akĩmeera atĩrĩ: “Itũũra-inĩ rĩmwe nĩ kwarĩ na mũtuanĩri ciira ũteetigagĩra Ngai kana agatĩia andũ. 3 Na itũũra-inĩ rĩu nĩ kwarĩ mũtumia ũmwe wa ndigwa wathĩiaga kũrĩ we kaingĩ akamwĩra atĩrĩ, ‘Ndĩhĩria harĩ thũ ciakwa.’

4 “No mũtuanĩri ciira ũcio akĩrega kũmũteithia kwa ihinda. No marigĩrĩrio akĩra na ngoro atĩrĩ, ‘O na gũtuĩka ndĩitigĩrĩte Ngai kana ngatĩia andũ-rĩ, 5 no tondũ wa ũria mũtumia ũyũ wa ndigwa atiindaga agũthĩĩnia, nĩngũtigĩrĩra ciira wake nĩwatuuo na kĩhoo to nĩguo atige kũũnogagia na gũtindaga agĩũka!’”

6 Nake Mwathani akiuga atĩrĩ, “Nĩmwaigua ũria mũtuanĩri ciira ũcio ũtarĩ kĩhoo to oigire? 7 Githĩ o nake Ngai ndagatua ciira na kĩhoo to wa arĩa ake ethuurĩire, o arĩa mamũkayagĩra mũthenya na ũtukũ? No aage kũmateithia na ihenya? 8 Ngũmwĩra atĩrĩ, agaatiigĩrĩra atĩ nĩmaciĩrĩrwo na kĩhoo to, o na ningĩ na ihenya. O na kũrĩ ũguo-rĩ, rĩria Mũrũ wa Mũndũ agooka-rĩ, nĩagakora andũ metikĩtie gũkũ thĩ?”

Ngerekano ya Mũfarisai na Mwĩtia Mbeeca cia Igooti

9 Ningĩ Jesũ akĩarĩria andũ amwe arĩa meihokaga o ene, magetuaga athingu na makahũthagia andũ arĩa angĩ othe, akĩmahe ngerekano, akĩmeera atĩrĩ: 10 “Andũ eerĩ nĩmambatire hekarũ-inĩ kũhooya. ũmwe aarĩ Mũfarisai na ũcio ũngĩ aarĩ mwĩtia wa mbeeca cia igooti. 11 Mũfarisai ũcio akĩrũgama akĩhooera we mwene, akiuga atĩrĩ, ‘Ngai, nĩndagũcokeria ngaatho nĩgũkorwo ndihaana ta andũ arĩa angĩ, arĩa atunyani, na arĩa mekaga ũũru, na itharia, o na kana ta mwĩtia ũyũ wa mbeeca cia igooti. 12 Nĩndĩhingaga kũria irio maita meerĩ o kiumia, na ngaruta gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo ciothe iria nyonaga.’

13 “No rĩrĩ, mwĩtia wa mbeeca cia igooti ũcio akĩrũgama o haraaya; na ndaigana gũtiira maitho make na igũrũ, no nĩ kwĩgũtha eegũthaga gĩthũri enyĩhiĩtie, akoiga atĩrĩ, ‘Ngai, njĩguĩra tha, nĩ mũndũ mwĩhia.’

14 “Ngũmwĩra atĩrĩ, mwĩtia mbeeca cia igooti nĩainũkire atuĩtwo mũthingu mbere ya Ngai gũkĩra ũcio ũngĩ. Nĩgũkorwo ũria wotho wĩtũgagĩria nĩakanyihio nake ũria wĩnyihagia nĩagatũgĩrio.”

Twana na Jesũ

¹⁵ Na rĩrĩ, andũ nao nĩmarehagĩra Jesũ twana nĩguo atũhutie. Arutwo ake mona ũguo, makĩmakaania. ¹⁶ Nowe Jesũ agĩĩta twana tũu harĩ we, akiuga atĩrĩ, “Rekei twana tũu tũũke kũrĩ nĩ, tigai gũtũgĩria, nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai nĩ wa arĩa matariĩ ta tuo. ¹⁷ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothie ũtakamũkĩra ũthamaki wa Ngai ta kaana ndakaũtoonya.”

Mũnene warĩ Gĩtonga

¹⁸ Mũnene ũmwe akĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani mwega, ingĩka atĩa nĩguo ngaagaya muoyo wa tene na tene?”

¹⁹ Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Ŭkũnjĩta mwega nĩkĩ? Gũtirĩ o na ũmwe mwega tĩga Ngai we wiki. ²⁰ We nĩũ ũrĩa maathani moigĩte, ‘Ndũkanatharanie, na ndũkanoragane, na ndũkanaiye, na ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩgeenyoy, na tĩia thoguo na nyũkwa.’”

²¹ Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Maathani macio mothe ndũire ndĩmarũmĩtie kuuma ndĩ o mũnini.”

²² Jesũ aigua ũguo, akĩmwĩra atĩrĩ, “Harĩ ũndũ ũmwe ũtigarĩtie gwĩka. Thĩi wendie kĩrĩa gĩothe ũrĩ nakĩo ũhe athĩini mbeeca icio, na nĩũkũgĩa na mũthiithũ igĩrũ. Ŭcooke ũũke ũnũmĩrĩre.”

²³ Rĩrĩa mũnene ũcio aigũire ũguo, akĩigua kĩaha mũno, tondũ aarĩ mũtongu mũno. ²⁴ Jesũ akĩmũrora, akiuga atĩrĩ, “Kaĩ nĩ hinya andũ arĩa atongu gũtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai-ĩ! ²⁵ Nĩ ũhũthũ ngamĩra ihungurĩre irima rĩa cindano, gũkĩra gĩtonga gũtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai.”

²⁶ Nao arĩa maigũire ũhoru ũcio makĩũria atĩrĩ, “Nũũ ũngĩkĩhota kũhonoka?”

²⁷ Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Maũndũ marĩa matahotekaga nĩ andũ nĩmahotekaga nĩ Ngai.”

²⁸ Nake Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “Ithui tũtigĩte maũndũ maitũ mothe tũgakũrũmĩrĩra!”

²⁹ Jesũ akĩmeera, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ ũtigĩte mũciĩ wake, kana mũtumia wake, kana ariũ a nyina, kana aciari ake, o na kana ciana ciake, nĩ ũndũ wa ũthamaki wa Ngai, ³⁰ ũtakaheo maita maingĩ ma kĩrĩa atigĩte ihinda-inĩ rĩrĩrĩ tũrĩ, na ihinda rĩrĩa rĩgooka aheo muoyo wa tene na tene.”

Jesũ kwaria Ŭhoru wa Gĩkuũ Gĩake Rĩngĩ

³¹ Na rĩrĩ, Jesũ agĩtwara arutwo ake arĩa ikũmi na eerĩ handũ keheri-inĩ akĩmeera atĩrĩ, “Nĩtũkwambata tũthĩ Jerusalemu, na maũndũ mothe marĩa maandĩkirwo nĩ anabii makoniĩ Mũrũ wa Mũndũ no nginya mahingio. ³² Nake nĩakaneanwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. Nao nĩ makaamũnyũrũria, na mamũrume, na mamũtuĩre mata, na mamũhũũre iboko, o na mamũũrage. ³³ Naguo mũthenya wa gatatũ nĩakariũka.”

³⁴ Nao arutwo ake makĩaga kũmenya ũndũ o na ũmwe wa macio. Nĩmahithĩtwo ũhoru ũcio na matiamenyire ũrĩa aameeraga.

Jesũ Kũhonia Mũtumumu

³⁵ Nake Jesũ akuhĩrĩria Jeriko, mũndũ warĩ mũtumumu nĩaikarĩte mũkĩra-inĩ wa njĩra akihooya mbeeca. ³⁶ Rĩrĩa aigũire andũ aingĩ makĩhĩtũka, akĩũria ũrĩa gwekĩkaga. ³⁷ Andũ makĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ Jesũ wa Nazarethi ũrahĩtũka.”

³⁸ Nake akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Jesũ, mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha.”

³⁹ Arĩa maatongoretie makĩmũkaania makĩmwĩra akire, nowe agĩkĩrĩrĩria kwanĩrĩra akiugaga atĩrĩ, “Mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha!”

⁴⁰ Nake Jesũ akĩrũgama, agĩathana, mũndũ ũcio atwarwo harĩ we. ⁴¹ Rĩrĩa aakuhĩrĩrie, Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Ŭkwenda ngwikire atĩa?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, ngwenda njooke kuona.”

⁴² Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Cooka kuona, gwĩtikia gwaku nĩkwo gwatũma ũhone.” ⁴³ O rĩmwe akĩambĩrĩria kuona, nake akĩrũmĩrĩra Jesũ, akĩgoocaga Ngai. Rĩrĩa andũ othe moonire ũguo, o nao makĩgooca Ngai.

19

Zakayo ũrĩa Mwĩtia Mbeeca cia Igooti

¹ Na rĩrĩ, Jesũ nĩatoonyire Jeriko, akĩhĩtũkĩra kuo. ² Nakuo kũu Jeriko nĩ kwarĩ mũndũ wetagwo Zakayo; warĩ mũnene wa etia mbeeca cia igooti na aarĩ gĩtonga. ³ Nĩendaga kuona Jesũ aarĩ ũ, no ndangĩahotire kũmuona nĩ ũndũ wa ũingĩ wa andũ, na tondũ aarĩ mũndũ mũkuhĩ. ⁴ Nĩ ũndũ ũcio akĩhanyũka mbere yao, akĩhaica mũkũyũ nĩguo amuone, nĩgũkorwo Jesũ aageragĩra njĩra iyo.

⁵ Nake Jesũ aakinya hau, agĩtiira maitho na igũrũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Zakayo, harũrũka narua, tondũ ũmũthĩ no nginya thiĩ gwaku mũciĩ.” ⁶ Nĩ ũndũ ũcio akĩharũrũka narua, akĩmũnyĩita ũgeni akenete.

⁷ Nao andũ moona ũguo makĩambĩrĩria kũnuguna, makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ aathiĩ gũceera kwa mũndũ mwĩhia.”

⁸ Nowe Zakayo akĩrũgama, akĩira Mwathani atĩrĩ, “Mwathani, rĩu nĩngũheana nuthu ya indo ciakwa kũrĩ athĩĩni, na hangĩkorwo harĩ mũndũ o na ũrĩkũ ndunyĩte kĩndũ, nĩngũmũrĩha kĩndũ kũu maita mana.”

⁹ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũmũthĩ ũhonokio nĩũkinyĩte nyũmba ĩno, tondũ mũndũ ũyũ o nake nĩ mũrũ wa Ibrahĩmu. ¹⁰ Nĩgũkorwo Mũrũ wa Mũndũ ookire gũcaria na kũhonokia kĩrĩa kiũrite.”

Ngerekano ya Mina Ikũmi

¹¹ Na o mathikĩrĩrie maũndũ macio, agĩthĩ na mbere kũmahe ũhoru na ngerekano, tondũ nĩakuhĩrĩrie Jerusalemu, na andũ acio meciiragia atĩ ũthamaki wa Ngai warĩ o hakuhĩ gũkinya. ¹² Akĩmeera atĩrĩ: “Mũndũ ũmwe warĩ igweta nĩathiire bũrũri wa kũraya agatuuu mũthamaki, na thuutha wa ũguo acooke. ¹³ Nĩ ũndũ ũcio agĩita ndungata ciake ikũmi, agĩcihe mina ikũmi, agĩciĩra atĩrĩ, ‘Onjorithagiai mbeeca ici nginya rĩrĩa ngacooka.’

¹⁴ “No andũ a bũrũri wake nĩmamũthũire, nao magĩtũma andũ mamuume thuutha makoige atĩrĩ, ‘Tũtikwenda mũndũ ũyũ atuĩke mũthamaki witũ.’

¹⁵ “Na rĩrĩ, rĩrĩa aacookire arĩkĩtie gũtuuuo mũthamaki, agĩtũmanĩra ndungata iria aaneete mbeeca, nĩguo amenye uumithio ũria cionete.

¹⁶ “Ndungata ya mbere igĩũka, ikĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, mina yaku nĩyumithĩtie mina ingĩ ikũmi.’

¹⁷ “Nake Mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Nĩwĩkĩte wega, wee ndungata yakwa njega! Na tondũ wa kwĩhokeka na ũndũ mũnini ũguo, tuĩka mũrori wa matũũra manene ikũmi.’

¹⁸ “Nayo ndungata ya keerĩ igĩũka, ikĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, mina yaku nĩyumithĩtie mina ingĩ ithano.’

¹⁹ “Nake mwathi wayo akĩmũira atĩrĩ, ‘Tuĩka mũrori wa matũũra manene matano.’

²⁰ “Nayo, ndungata ya gatatũ igĩũka, ikĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, mina yaku nĩyo ĩno; ndaamĩohire na gĩtambaya ngĩmĩhitha. ²¹ Nĩndagwĩtigĩrĩre, tondũ ũrĩ mũndũ mũũru. Nĩwoyaga kĩrĩa ũtarutĩre wĩra, na ũkagetha kĩrĩa ũtahandĩte.’

²² “Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Wee ndungata ĩno njaganu! Ngũgũtuĩra ciira kũringana na ciugo ciaku. Gĩthĩ nĩwooĩ atĩ ndĩ mũũru, na atĩ njoyaga kĩrĩa itarutĩre wĩra na ngagetha kĩrĩa itahaandĩte? ²³ Wakiagire kũiga mbeeca ciakwa bengĩ nĩkĩ, nĩgeetha rĩrĩa ngaacooka ndĩcioye irĩ na uumithio?’

²⁴ “Agĩcooka akĩra arĩa maarũgamĩte hau atĩrĩ, ‘Mũtunyei mina iyo arĩ nayo, mũminengere ũrĩa ũrĩ na mina ikũmi.’

²⁵ “Makĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, githĩ ndarĩ na mina ikũmi!’

²⁶ “Nake akĩmacookeria atĩrĩ, ‘Ngũmwĩra atĩrĩ, mũndũ ũrĩa wotha ũrĩ na kĩndũ, nĩkongererwo ingĩ nyingĩ, no ũrĩa ũtarĩ na kĩndũ, o na kĩrĩa arĩ nakĩo nĩagatuunywo. ²⁷ No rĩrĩ, andũ acio marĩ ũthũ na nĩ, o acio mateendaga ndũike mũthamaki wao-rĩ, marehei, mũmooragĩre o haha ndĩ.’”

Jesũ Gũtoonya Jerusalemu na Ũhootani

²⁸ Nake Jesũ aarĩkia kuuga ũguo, agĩthĩ na mbere kwambata erekeire Jerusalemu. ²⁹ Aakuhĩrĩria Bethifage na Bethania, o kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ, agĩtũma arutwo ake eerĩ, akĩmeera atĩrĩ, ³⁰ “Thĩĩ itũũra rĩrĩa rĩrĩ mbere yanyu, na mũgĩtoonya, nĩmũkuona njaũ ya ndigiri yohetwo hau, nayo ndĩrĩ yakuuu mũndũ; mĩohorei mũmĩrehe. ³¹ Mũndũ angĩmũũria atĩrĩ, ‘Nĩ kĩ kĩratũma mũmĩohore?’ Mwĩrei atĩrĩ, ‘Mwathani nĩabatarĩtio nĩyo.’”

³² Nao acio maatũmirwo magĩthĩ, magĩkora maũndũ matariĩ o ta ũrĩa Jesũ aamerĩte. ³³ Na rĩrĩa moohoraga njaũ iyo, eene yo makĩmooria atĩrĩ, “Mũroohora njaũ iyo nĩkĩ?”

³⁴ Nao magĩcookia atĩrĩ, “Mwathani nĩabatarĩtio nĩyo.”

³⁵ Makĩmũtarĩra Jesũ, magĩcooka makĩgĩrĩra nguo ciao igũrũ rĩa njaũ iyo, na magĩkarĩria Jesũ igũrũ rĩayo. ³⁶ Na rĩrĩa aathiiaga, andũ makĩara nguo ciao njĩra-inĩ.

³⁷ Rĩrĩa aakinyire hakuĩ na njĩra rĩa iĩkũrũkagĩra Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ, gĩkundi gĩothe kĩa arutwo gĩkĩambĩrĩria kũgocca Ngai, andũ makĩanĩrĩra makenete nĩ ũndũ wa ciana irĩa ciothe moonete makiuga atĩrĩ:

³⁸ “Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũthamaki ũrĩa ũgũũka na rĩitwa rĩa Mwathani!”

“Thayũ ũrogĩa kũu igũrũ, naguo riiri ũgĩe kũu igũrũ mũno!”

³⁹ Afarisai amwe maarĩ gĩkundi-inĩ kũu makĩra Jesũ atĩrĩ, “Mũrutani, kaania arutwo aku!”

⁴⁰ Nowe akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ, aya maangĩkira, mahiga no maanĩrĩre.”

⁴¹ Na rĩrĩa aakuhĩrĩrie itũũra rĩu inene rĩa Jerusalemu, aarĩona akĩrĩra nĩ ũndũ warĩo, ⁴² akiuga atĩrĩ, “Naarĩ korwo ũmũthĩ wee mwene nĩũkũmenyete kĩrĩa kingĩkũrehere thayũ! No rĩu, ũhoro ũcio nĩũhithĩtwo maitho maku.

⁴³ Hĩndĩ nĩũgakinya rĩrĩa thũ ciaku igaaka ihumbu cia tĩri ikũrigiĩcĩrie, na ikũhingĩrĩrie na mĩena yotha. ⁴⁴ Nĩũgagũtungumania thĩ, wee hamwe na ciana ciaku irĩa irĩ kũu thĩinĩ waku. Matigatiga ihiga o na rĩmwe rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ, tondũ ndũigana gũkũũrana ihinda rĩrĩa Ngai ookire gũgũceerera.”

Jesũ arĩ thĩinĩ wa Hekarũ

⁴⁵ Agĩcooka agĩtoonya hekarũ thĩinĩ, na akĩambĩrĩria kũrutũrũra andũ arĩa meendagĩria indo kuo. ⁴⁶ Akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ, ‘Nyũmba yakwa iĩgeetagwo nyũmba ya kũhooyagĩrwo’ no inyuĩ mũmĩtuĩte ‘ngurunga ya atunyani.’”

⁴⁷ Na o mũthenya, nĩarutanaga kũu thĩinĩ wa hekarũ. No athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, na atongoria arĩa maarĩ gatagatĩ ka andũ nĩmageragia kũmũũraga. ⁴⁸ No matingĩonire njĩra ya kũmũũraga, tondũ andũ othe nĩmaikaraga mathikĩrĩrie ciugo ciake.

¹ Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe akĩruta andũ kũu hekarũ-inĩ na akĩhunjabia Ũhoro-ũria-Mwega-rĩ, athĩnjĩri-Ngai aria anene, na arutani a watho, hamwe na athuuri magĩũka kũrĩ we. ² Makĩmũũria atĩrĩ, “Twĩre wĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ. Nũũ wakũheire ũhoti ũcio?”

³ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “O na nĩ nĩngũmũũria kĩũria. ⁴ Ta njĩrai, ũbatithio wa Johana-rĩ, woimĩte igũrũ kana woimire kũrĩ andũ?”

⁵ Makĩaranĩria o ene ũhoro ũcio, makĩrana atĩrĩ, “Tũngiuga atĩ ‘Woimĩte igũrũ’ egũtũũria atĩrĩ, ‘Mwakĩregire kũmwĩtikia nĩki?’ ⁶ Ningĩ tuoiga atĩ ‘Woimĩte kũrĩ andũ’, andũ othe nĩmegũtũhũũra na mahiga nyuguto, nĩ ũndũ nĩmetĩkĩtie atĩ Johana aarĩ mũnabii.”

⁷ Nĩ ũndũ ũcio magĩcookeria Jesũ atĩrĩ, “Ithuĩ tũtiũ woimĩte kũ.”

⁸ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “O na nĩ ndikũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ.”

Ngerekano ya Akombori a Mũgũnda

⁹ Agĩcooka akĩhe andũ ũhoro na ngerekano akĩmeera atĩrĩ, “Mũndũ ũmwe nĩhaandire mũgũnda wake mĩthabibũ, na akĩũkomborithia arĩmi angĩ, agĩcooka agĩthĩ kũndũ kũraya na agĩkara kuo ihinda iraya. ¹⁰ Na rĩrĩ, hĩndĩ ya magetha yakinya-rĩ, agĩtũma ndungata yake kũrĩ akombori acio nĩgeetha mamĩnengere maciaro mamwe ma mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ. No akombori acio makĩmĩhũũra na makĩmĩngata ĩtarĩ na kĩndũ. ¹¹ Agĩcooka agĩtũma ndungata ĩngĩ, ĩyo o nayo makĩmĩhũũra makĩmĩconorithia na makĩmĩngata ĩtarĩ na kĩndũ. ¹² O rĩngĩ agĩtũma ndungata ya gatatũ, nao makĩmĩtihangia na makĩmĩngata.

¹³ “Nake mwene mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ akĩyũria atĩrĩ, ‘Ngwĩka atĩa? Ngũtũma mũrũ wakwa, ũria nyendete; hihi mahota kũmũhe gĩtĩo’.

¹⁴ “No rĩria akombori acio maamuonire, makĩarĩrĩria ũhoro ũcio. Makĩrana atĩrĩ, ‘Ũyũ nĩwe ũkaagaya mũgũnda ũyũ. Nĩtũmũũrageĩ nĩguo igai rĩake rĩtuĩke riitũ.’ ¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio makĩmũruta nja ya mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ, makĩmũũraga.

“Rĩu-rĩ, mwene mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ-rĩ, akaameka atĩa? ¹⁶ Agooka oorage akombori acio, acooke ahe andũ angĩ mũgũnda ũcio.”

Rĩria andũ maiguire ũguo, makiuga atĩrĩ, “Kũroaga gũtuĩka ũguo!”

¹⁷ Jesũ akĩmarora, akĩmooria atĩrĩ, “Maandĩko marĩa mandĩkĩtwo atĩrĩ: “‘Ihiga rĩria aaki maaregire,

nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene rĩa koina’, ũguo nĩ kuuga atĩa? ¹⁸ Mũndũ ũria wotha ũkaagwĩra ihiga rĩu, nĩrĩkamuu-nanga, no ũria rĩkaagwĩra nĩrĩkamũhehenja.”

¹⁹ Arutani a watho na athĩnjĩri-Ngai aria anene magĩcaria ũria mangĩmũnyi-itithia o na ihenya tondũ nĩmamenyire aaheanire ngerekano ĩyo akĩaria ũhoro wao. No nĩmetigagĩra andũ.

Kũrutĩra Kaisari Igooti

²⁰ O makĩmũtũũria-rĩ, makĩmũtũmĩra andũ a kũmũthigaana metuĩte andũ ega. Nao magĩthĩ nĩgeetha mamũnyiite akiuga ũndũ mũũru, nĩguo mamũneane moko-inĩ ma wathani wa barũthi. ²¹ Nĩ ũndũ ũcio athigaani acio makĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani, nĩtũũĩ wee waragia na ũkarutana maũndũ marĩa magĩrĩre, na atĩ ndũtĩagĩra andũ maũthĩ, no wee ũrutana ũhoro wa Ngai na ma, ũria kwagĩrĩre. ²² Atĩrĩrĩ, nĩtwagĩrĩrwo nĩ kũrutĩra Kaisari igooti kana ca?”*

* 20:22 Kuuga andũ marute igooti rĩa Kaisari nĩkũngĩarakaririe Ayahudi, na kuuga matikarute nĩkũngĩarakaririe anene a Roma.

²³ Nowe Jesũ akĩona ũhinga ũrĩa maarĩ nague akĩmeera atĩrĩ, ²⁴ “Ta nyoniai mbeeca cianyu. Mbica ĩno na rĩitwa rĩrĩ nĩ cia ũ?”

²⁵ Makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ cia Kaisari.”

Akĩmeera atĩrĩ, “Kĩrutagĩrei Kaisari kĩa kĩa kĩa gĩa, na mũrutagĩrei Ngai kĩa kĩa gĩa.”

²⁶ Nao makĩaga ũndũ wa kũmũnyiita nague harĩ maũndũ marĩa aaririe arĩ mbere ya andũ. Na tondũ wa ũrĩa maagegiriio nĩ ũrĩa aamacookeirie ũhoro-rĩ, magĩkira ki.

Ũhoro wa Kũriũka na wa Kũhikania

²⁷ Na rĩrĩ, andũ amwe a Asadukai, arĩa moigaga atĩ gũtirĩ ũhoro wa kũriũka, magĩũka kũrĩ Jesũ, makĩmũuria atĩrĩ, ²⁸ “Mũrutani, Musa aatwandĩkiire atĩ mũrũ wa nyina na mũndũ angĩkua atige mũtumia atarĩ na ciana-rĩ, mũndũ ũcio no nginya ahikie mũtumia ũcio watigwo nĩguo aciarĩre mũrũ wa nyina ciana. ²⁹ Na rĩrĩ, kwarĩ aanake mũgwanja a nyina ũmwe. Wa mbere akĩhikania na agĩkua, agĩtiga mũtumia atarĩ na ciana. ³⁰ Nake wa keerĩ, ³¹ na wa gatatũ makĩmũhikia, na makĩrũmanĩrĩra ũguo nginya wa mũgwanja; othe magĩkua, makĩmũtiga atarĩ na ciana. ³² Marigĩrĩrio-inĩ, mũtumia ũcio o nake agĩkua. ³³ Rĩu-rĩ, hĩndĩ ya kũriũka agaakorwo arĩ mũtumia wa ũ harĩ acio mũgwanja, nĩgũkorwo othe nĩmamũhikitie?”

³⁴ Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Andũ a ihinda rĩrĩ nĩo mahikaga na makahikania. ³⁵ No rĩrĩ, arĩa magaatuuo aagĩrĩru a gũkinya ihinda rĩu o na gũkinyanĩrio ihinda rĩa kũriũka kwa arĩa akuũ-rĩ, acio matikahikanagia o na kana mahikanagie. ³⁶ Andũ acio matigacooka gũkua; nĩgũkorwo makahaana ta arĩa. Andũ acio magakorwo marĩ ciana cia Ngai, nĩgũkorwo nĩ ciana cia ũhoro ũcio wa kũriũka. ³⁷ Nague ũhoro wa atĩ andũ arĩa akuũ nĩmariũkagiorĩ, Musa o nake nĩawonanirie harĩa haarĩ kĩa kĩa gĩa kanaga mwaki na gĩthĩe, rĩrĩa eetire Mwathani ‘Ngai wa Ibrahĩmu, na Ngai wa Isaaka, na Ngai wa Jakubu.’ ³⁸ We ti Ngai wa arĩa akuũ, no nĩ wa arĩa marĩ muoyo, nĩgũkorwo harĩ we andũ othe arĩa marĩ muoyo matũũragio nĩwe.”

³⁹ Nao andũ amwe a arutani a watho makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, nĩwoiga wega!” ⁴⁰ Na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wagaririe kũmũuria ciũria ingĩ.

Kristũ nĩ Mũriũ wa Ũ?

⁴¹ Jesũ agĩcooka akĩmooria atĩrĩ, “Andũ moigaga Kristũ nĩ mũriũ wa Daudi nĩ ũndũ wa kĩa? ⁴² Daudi we mwene nĩogĩte ibuku-inĩ rĩa Thaburi atĩrĩ:

“‘Mwathani nĩerire Mwathani wakwa atĩrĩ:

“Ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo,

⁴³ nginya ngaatũma thũ ciaku

itũike gaturwa ka makinya maku.””

⁴⁴ Atĩrĩrĩ, Daudi aamwĩtĩre ‘Mwathani’. Angĩgĩcooka gũtũka mũriũ wake atĩa?”

⁴⁵ O andũ acio othe mathikĩrĩrie, Jesũ akĩra arutwo ake atĩrĩ, ⁴⁶ “Mwĩmenyererei arutani a watho. O mendaga gũthĩ mehumĩte nguo ndaaya, na makenda kũgeithagio ndũnyũ-inĩ, na gũkaragĩra itĩ iria cia bata thunagogi-inĩ, o na gũkara handũ ha andũ arĩa atĩku maruga-inĩ. ⁴⁷ No nĩo matoonyagĩrĩra atumia a ndigwa makamatunya nyũmba ciao, na nĩguo meyonanie, makahooya mahooya maraihu. Andũ ta acio nĩmakaherithio mũno makĩria.”

¹ Na rĩrĩ, aatiira maitho, Jesũ akĩona itonga igũkĩra mĩhothi yao harĩa heekagĩrwo kīgĩina kĩa hekarũ. ² Agĩcooka akiona mĩtumia mũthĩĩni, warĩ wa ndigwa, agĩkĩra tũthendi twĩrĩ o ho thĩĩnĩ. ³ Akiuga atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mĩtumia ũyũ mũthĩĩni wa ndigwa nĩahotha mbeeca nyingĩ gũkĩra andũ arĩa angĩ othe. ⁴ Andũ acio angĩ othe maaheana kũringana na ũtonga wao; no mĩtumia ũyũ o na arĩ mũthĩĩni, ahotha kĩrĩa gĩothe oima nakĩo gĩa kũmũtũria.”

Imenyithia cia Mũthia wa Mahinda

⁵ Na rĩrĩ, arutwo amwe ake nĩmaragia ũhoru wa hekarũ, ũrĩa yagemetio na mahiga mathaka na iheo iria ciarutĩrwo Ngai. No Jesũ akiuga atĩrĩ, ⁶ “Ha ũhoru wa miako ĩno mũrona-rĩ, hĩndĩ nĩiroka rĩrĩa gũtagakorwo ihiga rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ; mothe nĩmakamomorwo.”

⁷ Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani, nĩ rĩ maũndũ macio magekika? Na kĩmenyithia kĩa atĩ marĩ hakuhi gwĩkika nĩ kĩrĩkũ?”

⁸ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanahenio. Nĩgũkorwo andũ aingĩ nĩmagooka na rĩitwa rĩakwa makiugaga atĩrĩ, ‘Nĩ nĩ We,’ na ningĩ mamwĩre atĩrĩ, ‘Ihinda nĩrĩkuhĩrĩrie.’ Mũtikanamarũmĩrĩrie. ⁹ Rĩrĩa mũkaigua ũhoru wa mbaara na wa ngũĩ, mũtikanetigĩre. Maũndũ macio no nginya mekike mbere, no ũguo ti kuuga ithirĩro nĩkinyu.”

¹⁰ Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Rũrĩrĩ nĩrũgookĩrĩa rũrĩa rũngĩ, na ũthamaki ũũkĩrĩre ũrĩa ũngĩ. ¹¹ Nĩgũkaagĩa na ithingithia nene mũno, na ng’aragu, na mĩrimũ mĩuru kũndũ na kũndũ, na maũndũ ma kũmakania na imenyithia nene kuuma igũrũ.

¹² “No maũndũ macio mothe matanakinya-rĩ, nĩmũkanyitwo, na mũn-yariirwo na mũneanwo thunagogi-inĩ na njeera o na mũtwarwo mbere ya athamaki na aathani. Maũndũ macio mothe mũgeekwo nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩakwa. ¹³ Ũndũ ũyũ ũgaakorwo ũrĩ mweke wanyu wa kũmarutĩra ũira. ¹⁴ No rĩrĩ, mũtikanatangĩke mũgĩciiria o mbere, ũrĩa mũgeeciirĩrĩa. ¹⁵ Nĩgũkorwo nĩngamũhe ciugo na ũũgĩ iria thũ cianyu itakahota gwĩtiiria kana gũkararia. ¹⁶ Nĩmũgakunyanĩrwo o na nĩ aciari anyu, na arĩa mũciaranĩrwo nao, na andũ a mbarĩ cianyu, o na arata, na nĩmakooragithia amwe anyu. ¹⁷ Andũ othe nĩmakamũmena nĩ ũndũ wakwa. ¹⁸ No rĩrĩ, gũtirĩ rũcuĩrĩ o na rũmwe rwa mĩtwe wanyu rũkoora. ¹⁹ Kũmĩrĩria kwanyu nĩkuo gũgaatũma mũhonokie mĩoyo yanyu.

²⁰ “Rĩrĩa mũkoona Jerusalemu kũrigiicĩrio nĩ thigari cia mbaara, hĩndĩ ĩyo mũkaamenya atĩ kũniinwo kwarĩo kũrĩ hakuhi. ²¹ Hĩndĩ ĩyo arĩa marĩ Judea nĩmorĩre irĩma-inĩ, na arĩa marĩ thĩĩnĩ wa itũũra rĩu inene nĩmoime kuo, nao arĩa marĩ ng’ongo-inĩ matikarĩtoonye. ²² Nĩgũkorwo ihinda rĩu nĩrĩo rĩgaakorwo rĩrĩ rĩa kũherithanio, nĩguo maũndũ marĩa mothe mandikĩtwo mahingio. ²³ Kaĩ atumia arĩa magaakorwo marĩ na nda, na arĩa magaakorwo makĩongithia twana matukũ macio nĩmagathĩĩnĩka-ĩ! Nĩgũkorwo bũrũrĩ ũyũ nĩũkagĩa na kĩnyariirĩko kĩnene na mang’ũrĩ ma gũũkĩrĩa andũ aya. ²⁴ Nĩmakooragwo na rũhiũ rwa njora, o na matahwo matwarwo mabũrũrĩ mothe ma thĩ. Itũũra rĩa Jerusalemu nĩrĩkarangĩrĩrio nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ o nginya mahinda ma andũ-a-Ndũrĩrĩ mahingio.

²⁵ “Na nĩgũkagĩa imenyithia thĩĩnĩ wa riũa na mweri-inĩ na njata-inĩ. Nakuo gũkũ thĩ, ndũrĩrĩ nĩikaigua ruo na igegeo nĩ mũrurumo wa iria na makũmbĩ ma maaĩ makĩhũũrana. ²⁶ Andũ nĩmakaringĩka nĩ ũndũ wa kũmaka, na guoya wa maũndũ marĩa magooka thĩ, nĩgũkorwo maahinya ma igũrũ nĩmakenyenyio. ²⁷ Hĩndĩ ĩyo nĩmakona Mũrũ wa Mũndũ agĩũka arĩ thĩĩnĩ wa itu arĩ na

hinya na riiri mūngi. ²⁸ Hīndi ĩria maūndū macio makaambĩrĩa gwĩkĩkĩrĩ, mũkaarũgama mũtiire mĩtwe yanyu na igũrũ, nĩgũkorwo hīndi yanyu ya gũkũũrwo nĩkuhĩrĩrie.”

²⁹ Ningĩ akĩmahe ngerekano ĩno: “Ta rorai mũtĩ wa mũkũyũ na mĩtĩ ĩyo ĩngĩ yothē. ³⁰ Rĩria yathundũra mathangũ, mũmĩonaga na mũkamenya atĩ ihinda rĩa riũa rĩrĩ hakuhi. ³¹ Ũguo noguo hīndi ĩria mũkoona maūndū macio mothe magĩkĩkĩ, mũkaamenya o wega atĩ ũthamaki wa Ngai nĩkuhĩrĩrie.

³² “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, rūciaro rūrũ rūtigathira maūndū macio mothe matahingĩtio. ³³ Igũrũ na thĩ nĩgathira, no ciugo ciakwa itigathira.

³⁴ “Mwĩmenyererei, ngoro cianyu itikanakorwo itahĩtwo nĩ ndĩa, na ũrĩũ na metanga ma muoyo ũyũ, naguo mũthenya ũcio ũmũkorerere ta mũtego o rĩria mũtangĩgereria. ³⁵ Nĩgũkorwo ũndũ ũyũ ũgaakorerera andũ arĩa othe matũũraga thĩ-ino. ³⁶ Ikaragai mwĩguĩte hīndi ciothe, na mũhooyage nĩguo mũkaahota kũũrĩa maūndũ marĩa makĩrĩ gwĩkĩkĩ, na nĩguo mũkaahota kũrũgama mbere ya Mũrũ wa Mũndũ.”

³⁷ Na o mũthenya Jesũ nĩarutanaga hekarũ-inĩ, na hwaĩ-inĩ agathĩ gũkoma kĩrĩma-inĩ kĩrĩa gũtagwo Kĩrĩma kĩa Mĩtamaĩyũ. ³⁸ Nao andũ othe nĩmathiagi hekarũ-inĩ rūciĩnĩ tene kũmũthikĩrĩa.

22

Judasi Gwĩtikĩra Gũkũnyanĩra Jesũ

¹ Na rĩrĩ, Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩria ĩtekĩrĩtwo Ndawa ya Kũĩmbia, kĩrĩa gũtagwo Bathaka,* nĩgĩakuhĩrĩrie, ² nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho nĩmacaragia ũrĩa mangĩũragithia Jesũ, nĩgũkorwo nĩmetigagĩra mūngĩ wa andũ. ³ Hīndi ĩyo Shaitani agĩtoonya thĩĩnĩ wa Judasi ũrĩa Mũisikariota, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ. ⁴ Nake Judasi agĩthĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na kũrĩ anene a arangĩri a hekarũ makarĩkanĩre ũrĩa angĩkũnyanĩra Jesũ. ⁵ Nao magĩkena na magĩtikĩra kũmũhe mbeeca. ⁶ Nake agĩtikĩra, na akiambĩrĩa gũcariya mweke wa kũneana Jesũ kũrĩ o rĩria hatarĩ na andũ.

Bathaka ya Mũthia

⁷ Naguo mũthenya wa kũrĩa Mĩgate ĩria ĩtekĩrĩtwo Ndawa ya Kũĩmbia ũgĩkinya, rĩria gatũrũme ka Bathaka kaarutagwo igongona. ⁸ Jesũ agĩtũma Petero na Johana, akĩmeera atĩrĩ, “Thĩĩ mũgatũhaarĩrie irio cia Bathaka, tũrie.”

⁹ Nao makĩmũuria atĩrĩ, “Ũkwenda tũgacihaarĩrie kũ?”

¹⁰ Akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũgĩtoonya itũũra-inĩ inene-rĩ, nĩmũgũcemanĩa na mũndũ ũkuuĩte ndigithũ ĩrĩ na maaĩ. Mũmũrũmĩrĩre o nginya nyũmba ĩria egũtoonya. ¹¹ Mwatoonya mwĩre mũndũ ũrĩa mwene nyũmba ĩyo atĩrĩ, ‘Mũrutani aroria atĩrĩ: Nyũmba ya agenĩ ĩrĩ ha, harĩa ingĩrĩra Bathaka na arutwo akwa?’ ¹² Nake nĩekũmuonia nyũmba nene ya igũrũ ĩrĩ na indo kuo. Haarĩriai irio cia Bathaka kuo.”

¹³ Nao magĩthĩ, magĩkora maūndũ matariĩ o ta ũrĩa Jesũ aamerĩte. Nĩ ũndũ ũcio makĩhaarĩria irio cia Bathaka.

¹⁴ Rĩria ihinda rĩakinyire, Jesũ na atũmwo ake magĩkara metha-inĩ. ¹⁵ Nake akĩmeera atĩrĩ, “Nĩngoretwo ndĩrĩrĩrie mũno kũrĩanĩra Bathaka ĩno na inyũĩ itananyariirwo. ¹⁶ Nĩ ũndũ ngũmwĩra atĩrĩ, ndikamĩria rĩngĩ nginya rĩria ĩgaakinyanĩrio ũthamaki-inĩ wa Ngai.”

¹⁷ Jesu agicooka akioya gikombe, agicookeria Ngai ngaatho, akimeera atiri, “Oyai, muniyuanire. ¹⁸ Nigukorwo ngumwira ati kuuma riu ndikanyua ringi ndibei ya maciaro ma mithabibu, o nginya riria uthamaki wa Ngai ugooka.”

¹⁹ Agicooka akioya mugate, na aarikia gucookeria Ngai ngaatho, akiwenyuranga akimahe akimeera atiri, “Uyu niguu mwiri wakwa uria uheanitwo ni undu wanyu, ikagai uu niguu mundirikanage.”

²⁰ Maarikia kura agika o uguo, akioya gikombe, akimeera atiri, “Gikombe giki nikio kikanani kura kieri thini wa thakame yakwa iria igutwo ni undu wanyu. ²¹ No riri, guoko kwa uria uringunyanira kuri hamwe na ni metha-ini ino. ²² Muri wa Mundu niegwiko o ta uria gututwo, no mundu uria ukumkunganira ka ari na haaro-il” ²³ Nao makiambiriria kuranja gatagati-ini kao ni uriku wao ungika uguo.

²⁴ Ningi nimagire na ngarari makirania nuu gatagati-ini kao ungutuu munene. ²⁵ Nake Jesu akimeera atiri, “Athamaki a andu-a-Nduri nimenene-hagia iguru ria andu ao; nao acio maathanaga nio meitaga Ateithania. ²⁶ No inyu mitagiriwo nikuhaana uguo. Handu ha uguo, uria munene gatagati-ini kanyu agiriwo kuhaana ta uria munini muno, nake uria wathanaga atuika ta uria utungataga. ²⁷ Ni undu-ri, nuu munene, ni uria uikaraga metha-ini kura kana ni uria uramutungata? Githi ti uria uikaraga metha-ini? No ni ndure na inyu, haana ta uria umutungatagira. ²⁸ Inyu ni inyu mukoretwo muri hamwe na ni hinda ya magerio makwa. ²⁹ Na o ta uria Baba aheete uthamaki, o na ni nindamuhe uthamaki, ³⁰ niguu mukariragira na mukanyuagira metha-ini yakwa uthamaki-ini wakwa, na ningi mukarire iti-cia-unene, mutuagire mihiriga iria ikumi na iri ya Isiraeli ciira.

³¹ “Simoni, Simoni, atiri, Shaitani niahooete rutha niguu aguthunguthie o ta uria ngano ithunguthagio. ³² No wee, Simoni ninguhooeire nigeetha witikio waku ndugathire. Na warikia kunjookerera, umagiri arii na aari a thoguo.”

³³ Nowe agicookia atiri, “Mwathani, nindihaaririe gukio njeera o na gukanira hamwe nawe.”

³⁴ Nake Jesu akimucokeria atiri, “Petero, ngukwira atiri, umuthi nguku itanakuga, nuringaana maita matatu uge ati ndunjui.”

³⁵ Jesu agicooka akimooria atiri, “Riria ndamutumire mutari na kabeti, kana mihuko, o na kana iratut-ri, ni hari kindu mwagire?”

Nao magicookia atiri, “Gutiri kindu twagire.”

³⁶ Nake akimeera atiri, “Riu akorwo uri na kabeti kana mihuko-ri, kuua; na akorwo nduri na ruhiu rwa njora-ri, endia nguo yaku ya iguru, urugure. ³⁷ Na ngumwira atiri, uhoru uria wandikitwo ati, ‘Niataraniurio hamwe na aria aagarari watho’ no nginya uhinge hari ni. Nigukorwo maundu maria maandikitwo iguru riakwa ni hinda marahinga.”

³⁸ Nao arutwo makimwira atiri, “Mwathani, ta rora haha turi na hiu cia njora igiri.”

Nake akimeera atiri, “Icio ni njiganu.”

Jesu Kahoera Kirima-ini kia Mitamaiyu

³⁹ Nake Jesu akiumagara agithi Kirima-ini kia Mitamaiyu o ta uria amenyere-gwika, nao arutwo ake makimurumira. ⁴⁰ Na aakinya ho akimeera atiri, “Hooyai mutikagwe magerio-ini.” ⁴¹ Akiehera ho, agithi ta itina ria haria mundu anghota gukia ihiga, agituria ndu akihooya, ⁴² akiuga atiri, “Baba, ungienda-ri, njeheria gikombe giki; no ti uria ni ngwenda, no ni uria wee ukwenda.” ⁴³ Na muraika akimuumira oimite iguru, akimuongerera hinya.

⁴⁴ Nake agĩkĩrĩrĩa kũhooya, arĩ na ruo rũnene ngoro-inĩ, nayo thithino yake yahaanaga ta matata manene ma thakame magĩtaata thĩ.

⁴⁵ Aatiga kũhooya agĩcooka harĩ arutwo, akĩmakora makomete, moorĩtwo nĩ hinya nĩ kĩa. ⁴⁶ Akĩmooria atĩrĩ, “Mũkomete nĩkĩ? Ūkĩrai mũhooe nĩgeetha mũtikagwe magerio-inĩ.”

Jesũ Kũnyiitwo

⁴⁷ O hĩndĩ iyo aragia, hagiũka gĩkundi kĩa andũ, nake mũndũ ũrĩa wetagwo Judasi, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, nĩwe wamatongoretie. Agĩkuhĩrĩa Jesũ amũmumunye, ⁴⁸ nowe Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Judasi, ũgũkunganĩra Mũrũ wa Mũndũ na kũmũmumunya?”

⁴⁹ Hĩndĩ irĩa arũmĩrĩrĩ a Jesũ monire ũrĩa kwerekeire gwikĩka, makĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani, tũmahũũre na hiũ ciitũ cia njora?” ⁵⁰ Nake ũmwe wao agĩtinia gũtũ kwa ũrĩo kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene.

⁵¹ Nowe Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ūhoru ũcio nĩũkinye hau!” Agĩcooka akĩhutia gũtũ kwa mũndũ ũcio, akĩmũhonia.

⁵² Ningĩ Jesũ akiũria athĩnjĩrĩ-Ngai arĩa anene, na anene a arangĩri a hekarũ, o na athuuri, arĩa mookite kũmũnyiita atĩrĩ, “Kaĩ ndĩ mũtongoria wa akararia a watho, atĩ nĩkĩo muoka kũũnyiita mũrĩ na hiũ cia njora na njũgũma?” ⁵³ Ndĩratũũraga na inyũ hekarũ-inĩ o mũthenya, na mũtirĩ mwageria kũnyiita. No rĩrĩ, rĩrĩrĩ nĩrĩo ithaa rĩanyu, ithaa rĩrĩa wathani wa nduma ũraathana.”

Petero Gũkaana Jesũ

⁵⁴ Hĩndĩ iyo makĩmũnyiita, makĩmũruta hau makĩmũtware kwa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, nake Petero akĩmũrũmĩrĩra arĩ o haraaya. ⁵⁵ Nao maarĩkia gwakia mwaki o nja gatagatĩ na gũikara thĩ hamwe, Petero nake agĩkara thĩ hamwe nao. ⁵⁶ Ndungata imwe ya mũirĩtu ikĩmuona na ũtheri wa mwaki aikarĩte hau, ikĩmũrora wega, ikiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ oima hamwe nake.”

⁵⁷ Nowe agĩkaana ũhoru ũcio, akiuga atĩrĩ, “Mũirĩtu ũyũ, nĩ ndimũũ.”

⁵⁸ Thuutha wa kahinda kanini mũndũ ũngĩ akĩmuona, akiuga atĩrĩ, “O nawe ũrĩ ũmwe wao.” Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ, nĩ ndirĩ wao!”

⁵⁹ Thuutha wa ithaa rĩmwe, mũndũ ũngĩ akiuga agwatĩirie atĩrĩ, “Hatirĩ nganja mũndũ ũyũ moima hamwe nake, nĩgũkorwo o nake nĩ Mũgalili.”

⁶⁰ Petero agĩcookia atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ, nĩ ndiũ ũrĩa ũroiga!” Na hĩndĩ o iyo oigaga ũguo, ngũkũ igĩkũga. ⁶¹ Mwathani akĩhũgũra akĩrora Petero. Nake Petero akĩrĩrikana ũrĩa Mwathani aamwĩrĩte atĩ, “Ūmũthĩ ngũkũ itanakũga nĩũrĩngaana maita matatũ.” ⁶² Nake agĩthĩ njja, akĩrĩra arĩ na ruo rĩngĩ.

Arangĩri Kũnyũrũria Jesũ

⁶³ Andũ arĩa maarangĩrĩte Jesũ makĩambĩrĩria kũmũnyũrũria makĩmũhũũraga. ⁶⁴ Makĩmuoha maitho na gĩtambaya makĩmwĩra atĩrĩ, “Toiga nũũ wakũgũtha.” ⁶⁵ Na nĩmamwĩrire maũndũ mangĩ maingĩ ma kũmũruma.

Jesũ Mbere ya Pilato na Herode

⁶⁶ Rũciinĩ gwakĩa, kĩaama gĩa athuuri arĩa atongoria a andũ, hamwe na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, gĩgĩcemanĩa, nake Jesũ akĩrehwo mbere yao. ⁶⁷ Makĩmwĩra atĩrĩ, “Akorwo nĩwe Kristũ, twĩre.”

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ingĩmwĩra, mũtingĩnjĩtikia, ⁶⁸ na ingĩmũũria kũria, mũtingĩnjokeria. ⁶⁹ No kuuma rĩu, Mũrũ wa Mũndũ arĩkoragwo aikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai ũrĩa Mwene-Hinya.”

⁷⁰ Othe makĩmũũria atĩrĩ, “Wee ũkĩrĩ Mũrũ wa Ngai?”

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩmwamenya nĩ kuuga atĩ nĩ nĩ we.”

⁷¹ Makĩũria atĩrĩ, “Tũgũkienda ũira ũngĩ wakĩ? Nĩtweiguĩra ũhoru kuuma kanua gake mwene.”

23

¹ Hĩndĩ ĩyo kĩũngano kũu gĩothe gĩgĩũkĩra, gĩkĩmũtwara kũrĩ Pilato. ² Nakĩo gĩkĩambĩrĩria kũmũhitanga gĩkiuga atĩrĩ, “Nĩtuonete mũndũ ũyũ akĩhĩtithia rũrĩrĩ rwitũ. Nĩakararagia ũhoru wa kũrutĩra Kaisari igooti na agetuaga atĩ nĩwe Kristũ, na nĩ mũthamaki.”

³ Nĩ ũndũ ũcio Pilato akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe mũthamaki wa Ayahudi?”

Nake Jesũ akĩmũcokeria atĩrĩ, “Ĩĩ, ũguo woiga nĩguo.”

⁴ Nake Pilato akĩĩra athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na andũ acio angĩ atĩrĩ, “Ndikuona ũndũ ingĩthitangĩra mũndũ ũyũ.”

⁵ Nao magĩthĩ na mbere kuuga magwatĩirie atĩrĩ, “Nĩatũmĩte andũ mookanĩrĩre Judea guothe nĩ ũndũ wa ũrutani wake. Aambĩrĩrie Galili na nĩokĩte nginya o gũkũ.”

⁶ Pilato aigua ũguo, akĩũria kana mũndũ ũcio nĩ wa kuuma Galili. ⁷ Rĩria aamenyire atĩ Jesũ aarĩ wa bũrũri ũria wathanagwo nĩ Herode, akiuga atwarwo kũrĩ Herode, ũria wakoretwo arĩ Jerusalemu ihinda-inĩ rĩu.

⁸ Rĩria Herode oonire Jesũ, nĩakenire mũno, tondũ kwa ihinda iraaya nĩakoretwo akĩenda kũmuona. Kũringana na ũria aigũite ũhoru wake, aarĩ na mwĩhoko wa kũmuona akĩringa ciama. ⁹ Akĩũria Jesũ ciũria nyingĩ, nowe Jesũ ndaigana kũmũcokeria o na kĩmwe. ¹⁰ Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho maarũgamĩte hau, makĩmũhitanga magwatĩirie mũno. ¹¹ Nake Herode na thigari ciake makĩmũthekerera na makĩmũnyũria. Makĩmũhumba nguo yarĩ thaka, na makĩmũcokia kũrĩ Pilato. ¹² Nao Herode na Pilato magĩtuma ũrata mũthenya ũcio, tondũ mbere ĩyo maatũrĩte marĩ ũthũ.

¹³ Pilato agĩta athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na aathani, na andũ hamwe, ¹⁴ akĩmeera atĩrĩ, “Mũndeheire mũndũ ũyũ atĩ nĩ mũndũ ũhĩtithagia andũ. Na nĩ ndatũria ũhoru wake mũrĩ ho, no ndirĩ ũndũ mũũru ndoona wa maũndũ marĩa mũmũhitangĩre. ¹⁵ O nake Herode ndanamuona arĩ na mahĩtia, nĩgũkorwo nĩamũcokia kũrĩ ithuĩ; nĩ ũndũ ũcio, ndarĩ ũndũ ekĩte wa gũtũma ooragwo. ¹⁶ Nĩ ũndũ ũcio ngũmũhũũrithia, njooke ndĩmũrekererie.” (¹⁷ Nĩgũkorwo, kwarĩ mūtugo amohorere mũndũ ũmwe hĩndĩ ĩyo ya Iruga.)

¹⁸ No andũ acio makĩanĩrĩra na mũgambo ũmwe, makiuga atĩrĩ, “Twehererie mũndũ ũyũ! Tuohorere Baraba!” (¹⁹ Baraba aikĩtio njeera nĩ ũndũ wa kũrutithia ngũĩ itũũra-inĩ rĩu inene, na nĩ ũndũ wa kũũragana.)

²⁰ Nake Pilato, tondũ nĩeendaga kũrekereria Jesũ, akĩmaarĩria o rĩngĩ.

²¹ No-o magĩthĩ na mbere kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Mwambe mũti-igũrũ! Mwambe mũti-igũrũ!”

²² Nake akĩmooria riita rĩa gatatũ atĩrĩ, “Nikĩ? Nĩ ũũru ũrĩkũ mũndũ ũyũ eekĩte? Ndionete gĩtũmi gĩa gũtũma ooragwo. Nĩ ũndũ ũcio ngũmũhũũrithia, njooke ndĩmuohore.”

²³ No-o makĩanĩrĩra mategũtigithĩria makiugaga aambwo mũti-igũrũ, nayo mĩgambo ĩyo yao ĩkĩhootana. ²⁴ Nĩ ũndũ ũcio Pilato agĩtua nĩekũmahingĩria o ũguo moorĩtie. ²⁵ Akĩohora mũndũ ũcio waikĩtio njeera nĩ ũndũ wa kũrutithia ngũĩ na kũũragana, o ũcio moigĩte mohorerwo, nake Pilato akĩneana Jesũ ekwo kũringana na ũria mendaga.

²⁶ Na rīrīa thigari cioimagaragia Jesū, ikīnyiita mūdū woimaga mīgūnda-inī wetagwo Simoni wa kuuma Kurene. Nacio ikīmūigīrīra mūtharaba wa Jesū aūkuue na amuume thuutha. ²⁷ Andū gīkundi kīnene makīmūrūmīrīra, hamwe na atumia maagīrīkaga na makarīra mūno. ²⁸ Nake Jesū akīhūgūra na kūrī o, akīmeera atīrī, “Inyuī aarī a Jerusalemu, tigai kūndīrīra; mwīrīrīre inyuī ene na ciana cianyu. ²⁹ Nīgūkorwo kūrī hīndī īgooka rīrīa mūkoigaga atīrī, ‘Kūrathimwo-rī, nī atumia arīa thaata, na nda iria itarī ciaciara, o na nyondo iria itarī ciongwo!’ ³⁰ Hīndī īyo

“‘nīmakeera irīma atīrī, “Tūgwīreil!”

o na macooke meere tūrīma atīrī, “Tūhumbīreil!”

³¹ Nī ūndū-rī, andū mangīkorwo nīmareeka maūdū maya rīrīa mūtī ūrī mūigū-rī, gūgakīhaana atīa woma?”

³² Na rīrī, andū angī eerī agerī ngero, o nao nīmatwarirwo hamwe nake makooragwo. ³³ Rīrīa maakinyire karīma-inī handū heetagwo Ihīndī-rīa-Mūtwe, makīmwamba ho hamwe na agerī ngero acio, ūmwe mwena wake wa ūrīo, na ūrīa ūngī mwena wake wa ūmotho. ³⁴ Nake Jesū akiuga atīrī, “Baba mohere, nīgūkorwo matiūī ūrīa mareeka.” Nao magīcuukīra nguo ciake mītī, magīcigayana.

³⁵ Nao andū nīmarūgamīte hau makīmwīrorera: Nao anene nīmamūnyūrūragia makoiga atīrī, “Nīarahonokagia andū arīa angī, nīehonokie aakorwo nīwe Kristū wa Ngai, Ūrīa wake Mūthuure.”

³⁶ Thigari o nacio igīūka, ikīmūnyūrūria. Ikīmūkundia thiki,* ³⁷ ikīmwīra atīrī, “Akorwo nīwe Mūthamaki wa Ayahudi, wīhonokie.”

³⁸ Na nī haarī maandīko maandīkitwo igūrū rīake atīrī: ŪYŪ NĪWE MŪTHAMAKI WA AYAHUDI.

³⁹ Ūmwe wa agerī ngero acio maambanīirio nake akīmūruma, akīmwīra atīrī, “Githī wee tiwe Kristū? Wīhonokie, na ūtūhonokie!”

⁴⁰ No mūgeri ngero ūcio ūngī akīmūkaania, akīmūria atīrī, “Ndūngītīgīra Ngai, kuona atī ūtūirīrwo o ūrīa atuīrīrwo? ⁴¹ Ithuī tūherithītio na kīhoto, nīgūkorwo tūraherithīrio ūrīa twīkite. No rīrī, mūdū ūyū ndarī ūndū mūuru ekite.”

⁴² Agīcooka akīira Jesū atīrī, “Ītīkīra gūkandirikana rīrīa ūgooka ūthamaki-inī waku.”

⁴³ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Ngūkwīra na ma, ūmūthī nīūrīkorwo hamwe na nī ikenero.”

Gūkua kwa Jesū

⁴⁴ Na rīrī, kwarī ta thaa thita cia mūthenya, naguo būrūri wothē ūkīgīa nduma ngīnya thaa kenda, ⁴⁵ tondū rīua nīriatigire kwara. Nakīo gītambaya kīa hekarū gīgīatūkana maita meerī. ⁴⁶ Nake Jesū akīanīrīra na mūgambo mūnene, akiuga atīrī, “Baba, roho wakwa ndaūiga moko-inī maku.” Aarīkia kuuga ūguo, agītūkana.

⁴⁷ Rīrīa mūnene wa gīkundi gīa thigari igana oonire ūrīa gwēkīka, akīgooca Ngai, akiuga atīrī, “Ti-itheru ūyū oima mūdū mūthingu.” ⁴⁸ Rīrīa andū arīa othe maarūgamīte hau kwīrorera moonire ūrīa gwēkīka, makīnūka methikīre, na makīhūūruga ithūri nī kīeha. ⁴⁹ No arīa othe maamūūī, o hamwe na atumia arīa maamūrūmīrīre kuuma Galili, makīrūgama o haraaya, meroreire maūdū macio.

Gūthikwo kwa Jesū

* ^{23:36} Thiki yarī kīndū kīgagatu gīa kūnyuuo na no yahūthagīrwo kūniina ruo. Jesū nīaregīre kūnyua kīndū gīa kūmūniinīra ruo.

⁵⁰ Na rĩrĩ, nĩ haarĩ na mũndũ wetagwo Jusufu, mũthuuri wa Kĩama, na aarĩ mũndũ mweka na mũrũngĩrĩru, ⁵¹ nake ndetikanĩtie na ũguo maatuĩte na mageeka. Oimĩte itũũra rĩa Arimathea, bũrũri wa Judea, na nĩetagĩrĩra ũthamaki wa Ngai. ⁵² Nake agĩthĩĩ kũrĩ Pilato, akĩhooya etikĩrio akuue mwĩrĩ wa Jesũ.† ⁵³ Nake agĩcuurũria mwĩrĩ wa Jesũ mũtharaba-inĩ, akĩũkũnja na taama wa gatani, agĩcooka akĩũga thĩinĩ wa mbĩrĩra yenjetwo rwaro-inĩ rwa ihiga, nayo ndĩakoretwo iigĩtwo mũndũ. ⁵⁴ Na mũthenya ũcio warĩ wa Ihaarĩria, nayo Thabatũ yarĩ hakuhi kwambĩrĩria.

⁵⁵ Nao atumia arĩa moimĩte na Jesũ Galili makĩrũmĩrĩra Jusufu, makĩona mbĩrĩra na makĩona ũria mwĩrĩ wake waigirwo ho. ⁵⁶ Magĩcooka makiĩnũka, makihaarĩria mahuti manungi wega na maguta manungi wega. No rĩrĩ, mũthenya wa Thabatũ makĩhurũka kũringana na ũria gwathanĩtwo.

24

Kũriũka kwa Jesũ

¹ Na rĩrĩ, mũthenya wa kwambĩrĩria kiumia, rũciinĩ tene, atumia magĩthĩĩ mbĩrĩra-inĩ makuuĩte indo nungi wega iria maathondekete. ² Nao magĩkora ihiga rĩgaragarĩtio rĩkeherio mũromo-inĩ wa mbĩrĩra, ³ no rĩria maatoonyire, matiigana gũkora mwĩrĩ wa Mwathani Jesũ. ⁴ Na rĩria maagegete nĩ ũhoro ũcio, makĩumĩrĩrwo o rĩmwe nĩ arũme eerĩ mehumbĩte nguo njerũ ciaken-gaga mũno, makĩrũgama hakuhi nao. ⁵ Nao atumia acio metigĩrĩte mũno, makiĩnamĩrĩra, magĩturumithia mothiũ mao thĩ, no arũme acio makĩmooria atĩrĩ, “Mũracaria ũria ũrĩ muoyo kũrĩ arĩa akuu nĩkĩ? ⁶ Ndarĩ haha; nĩariũkĩte! Ririkanai ũria aamwĩrĩke hĩndĩ irĩa aarĩ na inyuĩ Galili atĩ: ⁷ ‘Mũrũ wa Mũndũ no nginya aneanwo moko-inĩ ma andũ ehia, aambwo mũtĩ-igũrũ, na mũthenya wa gatatũ ariũke.’” ⁸ Hĩndĩ iyo makĩrĩrikana ciugo ciake.

⁹ Na rĩrĩ, maacooka kuuma mbĩrĩra-inĩ, makihe arutwo arĩa ikũmi na ũmwe na arĩa angĩ othe ũhoro ũcio. ¹⁰ Mariamu Mũmagidali, na Joana, na Mariamu nyina wa Jakubu, na atumia arĩa angĩ maarĩ nao, nĩo meerire atũmwo ũhoro ũcio. ¹¹ No-o matiigana gwiĩkia atumia acio, tondũ ũhoro ũcio wahaanaga ta ũrimũ kũrĩ o. ¹² No rĩrĩ, Petero agĩũkĩra, agĩteng’era mbĩrĩra-inĩ. Na ainamĩrĩra akĩona mataama ma gatani maigĩtwo thĩ marĩ moiki, agĩthĩĩra agegearĩte nĩ ũndũ wa ũguo gwekĩkĩte.

Arutwo Eerĩ Magĩthĩĩ Emau

¹³ Na rĩrĩ, mũthenya o ro ũcio arutwo eerĩ a Jesũ maarĩ rũgendo-inĩ magĩthĩĩ itũũra rĩetagwo Emau, rĩarĩ ta kilomita ikũmi kuuma Jerusalemu. ¹⁴ Nao nĩmaragia ũhoro wa maũndũ marĩa mothe meekĩkĩte. ¹⁵ Na rĩria maathiiaga makĩaragia ũhoro ũcio, Jesũ akĩmoimĩrĩra, agĩtwarana nao; ¹⁶ no matiigana kũrekwo mamũmenye.

¹⁷ Nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ ũhoro ũrĩkũ ũcio mũrathĩĩ mũkĩaragia?”

Nao makĩrũgama matukĩte mothiũ. ¹⁸ ũmwe wao, wetagwo Kileopa akĩmũũria atĩrĩ, “Wee kaĩ ũrĩ mũgeni Jerusalemu ũtamenyete maũndũ marĩa mekĩkĩte kuo matukũ-inĩ maya?”

¹⁹ Nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ maũndũ marĩkũ?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ ũhoro wa Jesũ wa Nazarethi, ũria ũraarĩ mũnabii ũrĩ na ũhoti wa ciugo iria araaragia na ciiko iria areekaga arĩ mbere ya Ngai o na mbere ya andũ othe. ²⁰ Athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na aathani aitũ maramũneanire atuĩrwo kũũragwo, na maramwambithia mũtĩ-igũrũ. ²¹ No

† 23:52 Mĩrĩ ya ageri ngero arĩa maambagwo mũtĩ-igũrũ ndĩathikagwo, no yateagwo kũndũ kũũru. Jusufu nĩonanirie ũrũme na wendo rĩria eetirie mwĩrĩ wa Jesũ.

ithuĩ-rĩ, türehokaga atĩ ūcio nĩwe ūgũkũũra andũ Isiraeli. Makĩria ma ūguo, rĩu nĩ mũthenya wa itatũ kuuma maũndũ maya mothe mekĩka. ²² Hamwe na ūguo atumia amwe aitũ nĩmatũmakirie mũno tondũ megũthiĩte mbĩrĩra-inĩ rũciĩnĩ tene, ²³ no matinona mwĩrĩ wake. Mokire matwĩra atĩ nĩmonire kĩoneki kĩa araka, arĩa mameerire atĩ arĩ muoyo. ²⁴ Nao amwe a thiritũ iitũ nĩmathiire mbĩrĩra-inĩ, na makora o ūguo atumia acio mekuugĩte, no rĩrĩ, we mwene matinamuona.”

²⁵ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ andũ aya mwagĩte ūũgĩ na mũthiũhaga gwĩtikia maũndũ mothe marĩa anabii moigĩte! ²⁶ Githĩ to mũhaka Kristũ ambe anyariirwo na acooke atoonye riiri-inĩ wake?” ²⁷ Jesũ akĩmataarĩria ūhoru wothe ūria waarĩtio Maandĩko-inĩ ūmũkonĩĩ, ambĩrĩrie na maandĩko ma Musa na ma Anabii othe.

²⁸ Na maakuhĩrĩria itũũra rĩrĩa maathiiaga, Jesũ agĩtua taarĩ kũhĩtũka arahĩtũka. ²⁹ No makĩmũringĩrĩria na hinya, makĩmwĩra atĩrĩ, “Raarĩrĩa gũkũ na ithuĩ, nĩkũratuka na gũkĩrĩ kũgĩa nduma.” Nĩ ūndũ ūcio agĩtoonya aikaranie nao.

³⁰ Rĩrĩa aikarire metha-inĩ hamwe nao, akĩoya mũgate, agĩcookia ngaatho, akĩwenyũranga, akĩmahe. ³¹ Hĩndĩ iyo makĩhingũka maithe, makĩmũmenya, nake akĩbuĩria, makĩaga kũmuona rĩngĩ. ³² Nao makĩũrania atĩrĩ, “Githĩ ngoro ciitũ itiikũhĩahĩaga hĩndĩ ĩrĩa ekwaragia na ithuĩ njĩra-inĩ, na agĩtũtaarĩria ūria Maandĩko moigĩte?”

³³ Nao magĩũkĩra o hĩndĩ iyo magĩcooka Jerusalemu. Kũu magĩkora arutwo arĩa ikũmi na ūmwe, hamwe na arĩa maarĩ nao monganĩte, ³⁴ makiugaga atĩrĩ, “Nĩ ma! Mwathani nĩariũkĩte na nĩomĩrĩire Simoni.” ³⁵ Hĩndĩ iyo acio eerĩ makĩmeera maũndũ marĩa meekĩkĩte marĩ njĩra-inĩ, na ūria maamenyire Jesũ hĩndĩ ĩrĩa eenyũrĩre mũgate.

Jesũ Kuumĩrĩra Arutwo

³⁶ O makĩaragia ūhoru ūcio, Jesũ akĩrũgama gatagatĩ kao akĩmeera atĩrĩ, “Thayũ ūrogĩa na inyuĩ.”

³⁷ Nao makĩhahũka na makĩmaka, magĩĩciirĩa atĩ nĩ ngoma moonaga. ³⁸ Nake akĩmooria atĩrĩ, “Mũratangĩka nĩkĩ, na nĩ kĩ gĩgũtũma mũgĩte na nganja meciirĩa-inĩ manyu? ³⁹ Ta rorai moko makwa na nyarĩrĩ ciakwa. Nĩ nĩ mwene! Huutiai muone; roho ndũrĩ nyama na mahĩndĩ, ta ūria mũrona ndĩ nacio.”

⁴⁰ Aarĩkia kuuga ūguo, akĩmoonia moko make na nyarĩrĩ ciake. ⁴¹ Nao magĩkorwo matarĩ maretĩkia nĩ ūndũ wa ūria makenete na makagega. Nake akĩmooria atĩrĩ, “Mũrĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa?” ⁴² Nao makĩmũnengera gĩcunjĩ gĩa thamaki hĩu. ⁴³ Nake agĩkĩoya, akĩrĩa makĩĩonagĩra.

⁴⁴ Akĩmeera atĩrĩ, “Ūũ nĩguo ndamwĩrĩre hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ na inyuĩ atĩ: Maũndũ mothe marĩa mandĩkĩtwo ūhoru wakwa Watho-inĩ wa Musa, na Maandĩko-inĩ ma Anabii, na Thaburi, no nginya mahingio.”

⁴⁵ Hĩndĩ iyo akĩhingũra meciirĩa mao nĩguo mamenye Maandĩko. ⁴⁶ Akĩmeera atĩrĩ, “Ūũ nĩguo kwandĩkĩtwo: Kristũ nĩakanyariirwo na ariũkio kuuma kũrĩ arĩa akuũ mũthenya wa gatatũ, ⁴⁷ nague ūhoru wa kwĩrĩra na kũrekerwo kwa mehia ūkaahunjĩrio ndũrĩrĩ ciothe thĩĩnĩ wa rĩitwa rĩake, wambĩrĩrie Jerusalemu. ⁴⁸ Inyuĩ mũrĩ aira a maũndũ macio. ⁴⁹ Na rĩrĩ, nĩngũmũtũmĩra kĩrĩa Baba eranĩire; no ikarai thĩĩnĩ wa itũũra rĩrĩ inene nginya rĩrĩa mũkaaheo hinya kuuma Igũrũ.”

Jesũ Kwambata Igũrũ

⁵⁰ Agĩcooka akĩmatongoria kuuma kũu magĩthĩĩ magĩkinya hakuĩ na Bethania; akĩoya moko na igũrũ, akĩmarathima. ⁵¹ Na o akĩmarathimaga, akĩmatiga,

akīiyūkio akīambata igūrū. ⁵² Nao makīmūgooca na magīcooka Jerusalemu makenete mūno. ⁵³ Nao nīmaikaraga hekarū-inī mahinda mothe makīgoocaga Ngai.

JOHANA

Ūhoro Gūtuika Mündū

¹ Kĩambĩrĩria-inĩ Ūhoro aarĩ o kuo, nake Ūhoro aatũũrĩte na Ngai, na Ūhoro aarĩ Ngai. ² We aatũũrĩte na Ngai kuuma o kĩaĩmbĩrĩria.

³ Indo ciothe ciombirwo na ūndũ wake; gũtirĩ kĩndũ kĩa iria ciombirwo kĩaĩĩre atarĩ ho. ⁴ Thĩĩnĩ wake kwarĩ muoyo, nague muoyo ūcio nĩguo warĩ ūtheri wa andũ. ⁵ Ūtheri ūcio nĩũtheraga nduma-inĩ, nayo nduma ndiigana kũũhoota.

⁶ Nĩguokire mündũ watũmitwo nĩ Ngai; eetagwo Johana. ⁷ We okire arĩ mũira oimbũre ūhoro ūkonĩĩ ūtheri ūcio, nĩgeetha andũ othe metĩkie nĩ ūndũ wake.

⁸ We mwene tiwe warĩ ūtheri ūcio, no okire arĩ o ta mũira tu nĩgeetha oimbũre ūhoro wa ūtheri ūcio. ⁹ Ūtheri ūcio wa ma, ūrĩa ūtheragĩra o mündũ o wotho, nĩwokaga thĩ.

¹⁰ We Ūhoro aarĩ gũkũ thĩ, no o na gũtuika thĩ yombirwo na ūndũ wake-rĩ, andũ a thĩ matiigana kũmũmenya. ¹¹ Okire gwake mwene, no andũ ake mwene matiigana kũmwĩtikĩra. ¹² No andũ arĩa othe maamwĩtikĩre, o acio metĩkirie rĩitwa riake, nĩamahotithirie gũtuika ciana cia Ngai ¹³ ciana itaciarĩtwo nĩ thakame, kana igaciarwo nĩ kwenda kwa mwĩrĩ kana kwenda kwa mündũ, no iciarĩtwo nĩ kwenda kwa Ngai.

¹⁴ We Kiugo agĩtuika mündũ na agĩtũũrĩa na ithuĩ. Nĩtuonete riiri wake, riiri wa Mũrũ wake wa Mũmwe, ūrĩa woimire kũrĩ Ithe aiyũrĩtwo nĩ ūtugi na ūhoro wa ma.

¹⁵ Johana nĩoimbũraga ūhoro wake. Aanagĩrĩa akoiga atĩrĩ, “Ūyũ nĩwe ūrĩa ndaaragia ūhoro wake ngiuga atĩrĩ, ‘Ūrĩa ūgũũka thuutha wakwa nĩ mũnene kũngĩra, tondũ aarĩ mbere yakwa.’” ¹⁶ Na kuuma ūiyũrĩrũru wa ūtugi wake-rĩ, ithuotho nĩtwamũkĩrĩte irathimo nyingĩ mũno. ¹⁷ Tondũ watho wokire na Musa, no ūtugi na ūhoro ūrĩa wa ma ciokire na Jesũ Kristũ. ¹⁸ Gũtirĩ mündũ o na ūrĩkũ ūrĩ ona Ngai, o tiga Mũrũ wake wa Mũmwe ūrĩa ūikarĩte hamwe na Ithe, na nĩwe ūtũmĩte amenyeke.

Johana Mũbatithania kuuga tiwe Kristũ

¹⁹ Na rĩrĩ, ūyũ nĩguo ūira wa Johana hĩndĩ rĩria Ayahudi a Jerusalemu maamũtũmĩre athĩnjĩri-Ngai na Alawii makamũũrie we aarĩ ū. ²⁰ We ndaagire kuumbũra, no oimbũrĩre atekũhitha, akiuga atĩrĩ, “Nĩ ti nĩ Kristũ.”

²¹ Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Wee ūkĩrĩ ū? Wee nĩwe Elija?”

Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Aca, ti nĩ.”

Nĩngĩ makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩwe Mũnabii ūrĩa?”

Nake agĩcookia atĩrĩ, “Aca.”

²² Mũthia-inĩ makĩmũũria atĩrĩ, “Wee ūkĩrĩ ū? Tũhe macookio nĩguo tũcokerie arĩa matũtũmire. Ūkuuga atĩa ha ūhoro waku mwene?”

²³ Johana akĩmacookeria na ciugo iria ciarĩtio nĩ mũnabii Isaia, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ ndĩ mũgambo wa mündũ ūranĩrĩa werũ-inĩ akoiga atĩrĩ, ‘Rũngariai njĩra ya Mwachani.’”

²⁴ Na rĩrĩ, Afarisai amwe arĩa maatũmitwo ²⁵ makĩmũũria atĩrĩ, “Angĩkorwo we tiwe Kristũ, na tiwe Elija, o na kana Mũnabii ūrĩa-rĩ, ūkĩbatithanagia nĩkĩ?”

²⁶ Nake Johana akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩ ndĩmũbatithagia na maaĩ. No gatagatĩ-inĩ kanyu nĩ harĩ na ūmwe mũtooĩ. ²⁷ Ūcio nĩwe ūgũũka thuutha wakwa, o we ūrĩa itaagĩĩre kuohora ndigi cia iraatũ ciake.”

28 Maundũ maya mothe mekikire itũũra-inĩ rĩa Bethania, mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Jorodani, kũrĩa Johana aabatithanagĩra.

Jesũ Gatũrũme ka Ngai

29 Mũthenya ũyũ ũngĩ, Johana akĩona Jesũ agĩũka na kũrĩ we, akiuga atĩrĩ, “Onei! Gatũrũme ka Ngai karĩa keheragia mehia ma kĩrĩndĩ! ³⁰ Ũyũ nĩwe ndaaragia ũhoru wake rĩrĩa ndoigire atĩrĩ, ‘Mũndũ ũrĩa ũgũũka thuutha wakwa nĩ mũnene kũrĩ nĩ tondũ we aarĩ kuo mbere yakwa.’ ³¹ Nĩ mwene ndiamũũĩ, no ndokire ngĩbatithanagia na maaĩ nĩgeetha aguũrĩrio andũ a Isiraeli.”

32 Ningĩ Johana akĩheana ũira ũyũ: “Nĩndonire Roho agĩkũrũka kuuma igũrũ atarĩ ta ndutura, agĩkara igũrũ rĩake. ³³ Nĩ ndingĩamũmenyire, tiga ũrĩa wandũmire mbatithanagie na maaĩ aanjĩrĩre atĩrĩ, ‘Mũndũ ũrĩa ũkoona Roho agĩkũrũkĩra na aikare igũrũ rĩake-rĩ, ũcio nĩwe ũkaabatithanagia na Roho Mũtheru.’ ³⁴ Nĩ nĩyonete ũguo na ngoimbũra atĩ ũyũ nĩwe Mũrũ wa Ngai.”

Arutwo a Mbere a Jesũ

35 Ningĩ mũthenya ũyũ ũngĩ, Johana agĩkorwo arĩ kũu o rĩngĩ marĩ na arutwo ake eerĩ. ³⁶ Na rĩrĩa onire Jesũ akĩhĩtũka, akiuga atĩrĩ, “Onei Gatũrũme ka Ngai!”

37 Hĩndĩ rĩa arutwo acio eerĩ maiguire oiga ũguo, makĩrũmĩrĩra Jesũ. ³⁸ Jesũ ehũgũra akĩmoona mamumĩte thuutha, akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ atĩa mũrenda?”

Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii” (ũguo nĩ kuuga Mũrutani), “ũkaraga kũ?”

39 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Ũkai na nĩmũkuona.”

Nĩ undũ ũcio magĩthĩĩ makĩona kũrĩa aikaraga, na magĩkara nake mũthenya ũcio. Na kwarĩ ta thaa ikũmi.

40 Na rĩrĩ, ũmwe wa arutwo acio eerĩ arĩa maiguĩte ũrĩa Johana oigĩte na makĩrũmĩrĩra Jesũ aarĩ Anderea, mũrũ wa nyina na Simoni Petero. ⁴¹ Undũ wa mbere ũrĩa Anderea eekire nĩgũcaria mũrũ wa nyina Simoni, na kũmwĩra atĩrĩ, “Nĩtuonete Mesia” (nĩwe Kristũ). ⁴² Nake akĩmũtwara kũrĩ Jesũ.

Nake Jesũ akĩmũrora, akiuga atĩrĩ, “Wee nĩwe Simoni mũrũ wa Johana. Ũgũcooka gwĩtwo Kefa” (na rĩo rĩgĩtaũrwo nĩ kuuga Petero).

Jesũ gwĩta Filipu na Nathanieli

43 Mũthenya ũyũ ũngĩ Jesũ agĩtua itua rĩa gũthĩĩ Galili. Agĩkora Filipu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩra.”

44 Filipu, o ta Petero na Anderea, aarĩ wa itũũra rĩa Bethisaida. ⁴⁵ Filipu agĩkora Nathanieli, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩtuonete mũndũ ũrĩa Musa aandĩkire ũhoru wake lbuku-inĩ rĩa Watho, na nowe anabii maandĩkire ũhoru wake, nake nĩwe Jesũ wa Nazarethi, mũrũ wa Jusufu.”

46 Nake Nathanieli akĩmũũria atĩrĩ, “Kũrĩ kĩndũ kĩa kĩa kĩa Nazarethi?”

Nake Filipu akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ũka ũkoone.”

47 Hĩndĩ rĩa Jesũ onire Nathanieli agĩũka kũrĩ we, akĩaria ũhoru wake, akiuga atĩrĩ, “Onei Mũisiraeli kũna ũtarĩ ũhinga.”

48 Nake Nathanieli akĩmũũria atĩrĩ, “Ũnjũũ atĩa?”

Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩngũkuonete o na rĩrĩa uuma rungu rwa mũkũyũ, Filipu atanagwĩta.”

49 Hĩndĩ iyo Nathanieli akiuga atĩrĩ, “Rabii, wee nĩwe Mũrũ wa Ngai; wee nĩwe Mũthamaki wa Isiraeli.”

50 Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Wetĩkia tondũ nĩndakwĩra atĩ nĩnguonire ũrĩ rungu rwa mũkũyũ. Nĩũkuona maundũ manene kũrĩ macio.” ⁵¹ Ningĩ akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩmũkona igũrũ rĩhingũkĩte na araika a Ngai makĩambata na magĩkũrũka, harĩ Mũrũ wa Mũndũ.”

2

Jesū Kūgarūra Maaĩ Magatuĩka Ndibei

¹ Na rĩrĩ, mũthenya wa gatatũ nĩ kwagũire na kihikaniao kũu Kana ya Galili. Nyina wa Jesũ aarĩ kuo, ² nake Jesũ na arutwo ake o nao nĩmetĩtwo kĩhikaniao-inĩ kũu. ³ Rĩrĩa ndibei yathirire,* nyina wa Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Matĩrĩ na ndibei ĩngĩ.”

⁴ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ, ndĩ na ũhoru ũrĩkũ nawe? Ihinda riakwa rĩrĩrĩ rĩrakinya.”

⁵ Nake nyina akĩĩra ndungata atĩrĩ, “Ĩkai ũrĩa wothe ekũmwĩra.”

⁶ Hau hakuĩ nao nĩ haarĩ na ndigithũ ithathatũ cia maaĩ ciathondeketwo na ihiga, mũthemba ũrĩa wahũthagĩrwo nĩ Ayahudi magongona-inĩ mao ma gwĩtheria,† na o ĩmwe yaiyũragio nĩ ngeereni kuuma mĩrongo ĩĩrĩ nginya mĩrongo ĩtatũ.

⁷ Nake Jesũ akĩĩra ndungata icio atĩrĩ, “Iyũriai ndigithũ maaĩ”; nacio ikĩiyũria riita.

⁸ Agĩcooka agĩcĩra atĩrĩ, “Rĩu tahiai ĩmwe mũtwarĩre mũtabania wa iruga.”

Nacio igĩĩka o ũguo, ⁹ nake mũtabania wa iruga agĩcama maaĩ macio maagarũritwo magatuĩka ndibei. Ndaamenyaga kũrĩa yoimĩte, o na gũtuĩka ndungata iria ciatahĩte maaĩ nĩciamenyaga. Hĩndĩ ĩyo agĩta mũhikania keheri-inĩ ¹⁰ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũndũ aambaga kũruta ndibei ĩrĩa njega, na ageni maarĩkia kũnyua mũno, agacooka akaruta ĩrĩa ĩtarĩ njega; no wee ũkũgĩte ĩrĩa njega nginya rĩu.”

¹¹ Kũu nĩkĩo kĩama kĩa mbere kĩrĩa Jesũ aaringire, na aakĩringĩre kũu Kana ya Galili. Akĩonania riiri wake, nao arutwo ake makĩmwĩtikia.

Jesũ Gũtheria Hekarũ

¹² Thuutha ũcio agĩĩkũrũka Kaperinaumu, marĩ na nyina, na ariũ a nyina, o na arutwo ake. Magĩĩkara kuo matukũ manini.

¹³ Rĩrĩa Bathaka ya Ayahudi yakuhĩrĩrie-rĩ, Jesũ akĩambata, agĩthĩĩ Jerusalemu. ¹⁴ Kũu hekarũ-inĩ nĩakorire andũ makĩendia ng’ombe, na ng’onde, na ndutura,‡ o na angĩ maikarĩte metha-inĩ magĩceenjia mbeeca. ¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio agĩthondeka mũcarica wa mĩkanda, na akĩmarutũrũra othe kuuma hekarũ-inĩ, hamwe na ng’onde, na ng’ombe; akĩhurunja mbeeca cia arĩa maacenjagia mbeeca na akĩng’aurania metha ciao. ¹⁶ Nao arĩa meendagia ndutura akĩmeera atĩrĩ, “Eheriai ici gũkũ! Mwahota atĩa gũtua nyũmba ya Baba ndũnyũ!”

¹⁷ Nao arutwo ake makĩiririkana nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ, “Kĩyo kĩrĩa ndĩ nakĩo kĩa nyũmba yaku nĩkĩo gĩkaandĩa.”

¹⁸ Hĩndĩ ĩyo Ayahudi makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kĩama kĩrĩkũ ũngĩtũringĩra gĩa gĩtuonia ũhoti ũrĩa ũrĩ nago wa gwĩka maũndũ macio mothe?”

¹⁹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Tharĩai hekarũ ĩno, na nĩngũmĩaka rĩngĩ na mũthenya ĩtatũ.”

²⁰ Nao Ayahudi magĩcookia atĩrĩ, “Hekarũ ĩno yakirwo na mĩaka mĩrongo ĩna na ĩtandatũ, nawe ũkũmĩaka na mũthenya ĩtatũ?” ²¹ No rĩrĩ, hekarũ ĩrĩa aaragia ũhoru wayo nĩ mwĩrĩ wake. ²² Na thuutha wake kũrĩũkio kuuma kũrĩ arĩa akuũ-rĩ, arutwo ake makĩiririkana ũrĩa oigĩte. Nao magĩtikia Maandĩko, o na ciugo icio Jesũ aarĩtie.

* 2:3 Warĩ ũndũ wa thoni mũno kũrĩ andũ a mũcĩĩ ndibei ĩngĩathirire ũhiki-inĩ. † 2:6 Ayahudi meetikĩtie mũndũ nĩanyĩtagwo nĩ thaahu o mũthenya, na nĩkĩo meethambaga moko hĩndĩ ciothe.

‡ 2:14 Nyamũ cia kũrutwo magongona ciendagĩrio Ayahudi arĩa moimaga mabũrĩri mangĩ magooka gũkũngũra ciathĩ icio.

²³ Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa aarĩ Jerusalemu hĩndĩ ya Ġiathĩ kĩa Bathaka, andũ aingĩ makĩona ciana iria aaringaga, nao magĩĩtikia rĩĩtwa rĩake. ²⁴ No Jesũ ndaigana kũmeĩhokera, nĩgũkorwo nĩooĩ andũ othe. ²⁵ Ndaabataragio nĩ ũira wa mũndũ, ũkonĩ mũndũ ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo nĩamenyaga kĩrĩa kĩrĩ thĩinĩ wa mũndũ.

3

Jesũ na Nikodemo

¹ Na rĩrĩ, kwarĩ na mũndũ wa Afarisai wetagwo Nikodemo, warĩ wa kĩa Ġiathanaga kĩa Ayahudi. ² Nĩokire kũrĩ Jesũ ũtukũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii, nĩtũũĩ we ũrĩ mĩrutani uumĩte kũrĩ Ngai. Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũringa ciana iria ũringaga Ngai atarĩ hamwe nake.”

³ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ ũngĩona ũthamaki wa Ngai atangĩciarwo rĩngĩ.”

⁴ Nake Nikodemo akĩmũũria atĩrĩ, “Mũndũ angĩciarwo atĩa arĩ mũkũrũ? Titherũ ndangĩhota gũtoonya nda ya nyina hĩndĩ ya keerĩ nĩguo aciarwo!”

⁵ Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ ũngĩtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai atangĩciarwo na maaĩ na Roho. ⁶ Mwĩrĩ ũciaraga mwĩrĩ, no Roho aciaraga roho. ⁷ Ndũkagegio nĩ ũguo ndoiga atĩ, ‘No nginya ũciarwo rĩngĩ.’ ⁸ Rũhuho rũhurutanaga na kũrĩa rũngĩenda. Ũguaga rũkĩhurutana, no ndũmenyaga kũrĩa rumĩte kana kũrĩa rũrorete. Ũguo noguo gũtarĩ harĩ mũndũ ũrĩa wothe ũciarĩtwo nĩ Roho.”

⁹ Nake Nikodemo akĩmũũria atĩrĩ, “Ũndũ ũcio ũngĩhoteke atĩa?”

¹⁰ Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Wee ũrĩ mĩrutani wa Isiraeli na ndũrataũkĩrwo nĩ maũndũ maya? ¹¹ Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, twaragia ũrĩa tũũĩ, na tũkoimbũra ũrĩa tuonete, no inyuĩ, mũtiĩtikagĩra ũira witũ. ¹² Ndakwĩra maũndũ ma gũkũ thĩ, waga gwĩtikia; ũngĩtikia atĩa ingĩkwĩra maũndũ ma na igũrũ? ¹³ Gũtirĩ mũndũ ũrĩ wathĩ igũrũ tiga ũrĩa woimire igũrũ, na nĩwe Mũrũ wa Mũndũ.”

¹⁴ Na o ta ũrĩa Musa aambararirie nyoka ya ġcango werũ-inĩ, ũguo no taguo Mũrũ wa Mũndũ akaambarario, ¹⁵ nĩguo ũrĩa wothe ũmwĩhokete agĩe na muoyo wa tene na tene.

¹⁶ “Nĩgũkorwo Ngai nĩendire kĩrĩndĩ, akĩruta Mũrũ wake wa mũmwe, nĩgeetha mũndũ o wothe ũmwĩtikĩtie ndakoore, no agĩe na muoyo wa tene na tene. ¹⁷ Nĩgũkorwo Ngai ndaatũmire Mũrũwe gũkũ thĩ aciirithie kĩrĩndĩ, no nĩguo kĩrĩndĩ kĩhonoke nĩ ũndũ wake. ¹⁸ ũrĩa wothe ũmwĩtikĩtie ti wa gũciirithio, no ũrĩa wothe ũtamwĩtikĩtie ũcio nĩarikĩtie gũtuĩrwo ciira, nĩgũkorwo ndehokete rĩĩtwa rĩa Mũrũ wa Ngai wa mũmwe. ¹⁹ Rĩrĩ nĩrĩo itũiro: ũtheri nĩwokire gũkũ thĩ, no andũ makĩenda nduma gũkĩra ũtheri, nĩ ũndũ ciiko ciao ciarĩ njũru. ²⁰ Mũndũ o wothe wĩkaga ũũru nĩathũire ũtheri, na ndangiumĩra ũtheri-inĩ nĩ gwĩtigĩra ciiko ciake itikoimbũke. ²¹ No mũndũ ũrĩa wothe wĩkaga maũndũ ma ma nĩoimagĩra ũtheri-inĩ, nĩguo kuonekane kũna atĩ ũguo ekĩte nĩ Ngai ũmũhotithĩtie.”

Ũira wa Johana Mũbatithania ũkonĩ Jesũ

²² Thuutha wa ũguo, Jesũ na arutwo ake nĩmoimagarire magĩthĩ bũrũri wa Judea, kũrĩa aikarangire nao, na akabatithanagia. ²³ O nake Johana nĩabatithanagĩria Ainoni gũkuhĩ na Salimu, nĩgũkorwo kũu nĩ kwarĩ maaĩ maingĩ, nao andũ nĩmookaga kuo kaingĩ kaingĩ mabatithio. ²⁴ (Hĩndĩ ĩyo Johana ndaakoretwo aikĩtio njeera.) ²⁵ Nĩ kwagĩire na ngarari gatagatĩ-inĩ ka arutwo amwe a Johana na Mũyahudi ũmwe ũhoro-inĩ wa mĩtugo yao ya gwĩtheria. ²⁶ Magĩũka kũrĩ Johana makĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii, mũndũ ũrĩa

mũraarĩ nake mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jorodani, ũrĩa wee warutire ũira ũmũkonĩrĩ, nĩarabatithania, nao andũ othe nĩmarathĩĩ kũrĩ we.”

²⁷ Ũhoroni ũcio Johana agĩcookia atĩrĩ, “Mũndũ ndarĩ ũndũ angĩamũkĩra o tĩga ũrĩa aheetwo kuuma igũrũ. ²⁸ Inyuĩ ene no mũheane ũira muuge atĩ nĩndoigire atĩrĩ, ‘Nĩĩ ti nĩĩ Kristũ, no ndũmĩtwo njũke mbere yake.’ ²⁹ Mũhiki nĩ wa mũhikania. No rĩrĩ, mũrata wa mũhikania ũrĩa ũmũrũgamĩrĩre nĩamũthik-agĩrĩria, na akaĩyũrwo nĩ gĩkeno rĩrĩa aigua mũgambo wa mũhikania. Gĩkeno ta kũu nĩkĩo ndĩ na kĩo, na rĩu nĩgĩkinyanĩru. ³⁰ We no nginya akĩrĩrĩrie kũneneha, na nĩ ngĩrĩrĩrie kũnyiiha.

³¹ “Ũrĩa uumĩte igũrũ nĩ mũnene kũrĩ andũ othe; nake ũrĩa uumĩte thĩ nĩ wa gũkũ thĩ, na maũndũ marĩa aragia no ma gũkũ thĩ. Ũrĩa uumĩte igũrũ arĩ igũrũ rĩa andũ arĩa angĩ othe. ³² We oimbũraga maũndũ marĩa onete na akaigua no gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wĩtikagĩra ũira wake. ³³ Mũndũ ũrĩa wĩtikĩrĩte ũira ũcio nĩahũũrĩte mũhũũri atĩ Ngai nĩ wa ma. ³⁴ Nĩgũkorwo ũrĩa Ngai atũmĩte aragia ciugo cia Ngai nĩ ũndũ Ngai aheanaga Roho hatarĩ gĩthimi. ³⁵ Ithe nĩendete Mũriũ na nĩ agĩte indo ciothe moko-inĩ make. ³⁶ Ũrĩa wotho wĩtikĩtie Mũriũ, arĩ na muoyo wa tene na tene, no ũrĩa wotho ũregete Mũriũ ndakona muoyo, nĩgũkorwo egũtũura arakarĩrwo nĩ Ngai.”

4

Jesũ Kwaria na Mũtumia Mũsamaria

¹ Afarisai nĩmaiguire atĩ Jesũ nĩagĩaga na arutwo aingĩ gũkĩra Johana na akamabatithia, ² o na gũtuĩka, ti Jesũ wabatithanagia, no nĩ arutwo ake. ³ Hĩndĩ rĩa Mwathani aamenyire ũhoroni ũcio, akiuma Judea na agĩcookia Galili o rĩngĩ.

⁴ Na rĩrĩ, no nginya angĩatuĩkanĩrie bũrũri wa Samaria. ⁵ Nĩ ũndũ ũcio, agĩkinya itũura rĩarĩ Samaria rĩetagwo Sukaru, hakuĩ na gĩthaka kĩa Jakubu aaheete mũriũ Jusufu. ⁶ Nakĩo gĩthima kĩa Jakubu nĩkuo kĩaĩrĩ, nake Jesũ, tondũ wa kũnoga nĩ rũgendo, agĩikara thĩ hau gĩthima-inĩ. Na kwarĩ ta thaa thita.

⁷ Na rĩrĩa mũtumia ũmwe Mũsamaria okire gũtaha maaĩ-rĩ, Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “No ũũhe maaĩ ma kũnyua?” ⁸ (Hĩndĩ iyo arutwo ake nĩmathĩite kũgũra irio itũura-inĩ.)

⁹ Nake mũtumia ũcio Mũsamaria akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee ũrĩ Mũyahudi na nĩ ndĩ mũtumia Mũsamaria. Ũngĩkũhooya gĩa kũnyua atĩa?” (Nĩgũkorwo Ayahudi matĩrĩ ngwatanĩro na Asamaria.)

¹⁰ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Korwo nĩũũĩ kĩheo kĩa Ngai na ũkamenya nũũ ũrakũhooya maaĩ ma kũnyua, wee nĩwe ũngĩamũhooya nake nĩangĩakũhe maaĩ ma muoyo.”

¹¹ Nake mũtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, ndũrĩ na kĩndũ gĩa gũtaha maaĩ nakĩo, na gĩthima gĩkĩ nĩ kĩriku. Ũngĩkĩruta kũ maaĩ macio ma muoyo? ¹² Anga ũkĩrĩ mũnene gũkĩra ithe witũ Jakubu ũrĩa watũheire gĩthima gĩkĩ, na we mwene aatũũrĩte anyuuaga maaĩ kuuma kĩo o hamwe na ariũ ake na ndũũru ciake cia mbũri na cia ng’ombe?”

¹³ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ o wotho ũnyuuaga maaĩ maya nĩanyootaga rĩngĩ, ¹⁴ no ũrĩa wotho ũkũnyua maaĩ marĩa ngaamũhe ndarĩ hĩndĩ akaanyoota. Ti-itherũ, maaĩ marĩa ngũmũhe megũtuĩka gĩthima kĩa maaĩ thĩnĩ wake, gĩtherũkage muoyo wa tene na tene.”

¹⁵ Nake mũtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, he maaĩ macio nĩguo ndikananyooto rĩngĩ, na ndige gũũkaga haha gũtaha maaĩ.”

¹⁶ Nake akĩmwĩra atĩrĩ, “Thĩĩ wĩte mũthuuri guo mũũke nake.”

¹⁷ Nake mũtumia ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩĩ ndĩrĩ na mũthuuri.”

Nake Jesū akīmŵira atīrī, “Nī waria ma rīrīa woiga atī ndūrī na mūthuuri.¹⁸ Ūhoro wa ma nī atī ūkoretwo ūrī na athuuri atano, na mūdū mūrūme ūrīa ūrī nake rīu ti mūthuuriguo.* Ūguo woiga nī ūhoro wa ma.”

¹⁹ Nake mūtumia ūcio akīmŵira atīrī, “Mūthuuri ūyū, nīndīrona atī wee ūrī mūnabii. ²⁰ Maithe maitū maahooyagīra Ngai kīrīma-inī gīkī, no inyuī Ayahudi muugaga atī Jerusalemu nokuo kūdū kūrīa twagīrīrwo nīkūhooyagīra Ngai.”

²¹ Nake Jesū akiuga atīrī, “Mūtumia ūyū, nītīkia, kūrī ihinda rīroka rīrīa mūtakaahooyagīra Baba kīrīma-inī gīkī o na kana Jerusalemu. ²² Inyuī Asamaria mūhooyaga kīrīa mūtooī; no ithuī tūhooyaga kīrīa tūūī, nīgūkorwo ūhonokio uumīte kūrī Ayahudi.[†] ²³ No ihinda nīrīroka na rīu nīrīkinyu, rīrīa arīa mahooyaga na ma makaahooyaga Baba na roho, na mamūhooyage na ma, nīgūkorwo nī andū ta acio Baba acaragia a kūmūhooyaga. ²⁴ Ngai nī roho, nao arīa mamūhooyaga na nginya mamūhooyage na roho, na mamūhooyage na ma.”

²⁵ Nake mūtumia ūcio akīmŵira atīrī, “Nīnjūū atī Mesia” (ūrīa wītagwo Kristū) “nīarooka. Hīndī ūrīa agooka nīagatūtaarīria maūdū mothe.”

²⁶ Nake Jesū akiuga atīrī, “Nīī ndīrakwarīria nī nīī we.”

Arutwo Gūcooka harī Jesū

²⁷ O ihinda-inī rīu arutwo ake magīūka, na makīgega maakora akīaranīria na mūtumia. No gūtīrī o na ūmwe woririe atīrī, “Nī kīī ūrenda?” kana akīūria, “Ūraaranīria nake nīkī?”

²⁸ O hīndī ūyo mūtumia ūcio agītiga ndigithū yake ya maaī, agīcooka itūūra-inī, akīira andū atīrī, ²⁹ “Ūkai, mūkone mūdū wanjūra maūdū marīa mothe ndaaneke. Ūcio no akorwo nīwe Kristū?” ³⁰ Nao makiuma kūu itūūra-inī, magīthī harīa Jesū aarī.

³¹ Mūira wa makinye, arutwo ake makīmūringīrīria makīmŵira atīrī, “Rabii, rīa irio.”

³² Nowe akīmeera atīrī, “Ndī na irio cia kūrīa, iria mūtārī ūndū wacio mūūī.”

³³ Nao arutwo ake makīūrania atīrī, “Kaī hīhi harī mūdū ūmūreheire irio?”

³⁴ Nake Jesū akiuga atīrī, “Irio ciakwa nī gwīka wendi wa ūrīa wandūmire na kūrīkia wīra wake. ³⁵ Githī mūtiugaga atī, ‘Nī mīeri īna ītigarīte magetha makinye?’ Ngūmwīra atīrī, hīngūrai maitho manyu muone mīgūnda! Magetha nīmakinu. ³⁶ O na rīu mūgethi nīagūaga na mūcaara wake, o na nīagethaga magetha ma muoyo wa tene na tene, nīgeetha mūhaandi na mūgethi make-nanīre hamwe. ³⁷ Amu nī ūhoro wa ma ūrīa uugaga atī, ‘Ūmwe ahaandaga, nake ūngī akagetha.’ ³⁸ Nīī ndaamūtūmire mūkagethe kīrīa mūtārūtīre wīra. Angī nīo marūtīte wīra mūrītū, na inyuī mūkagetha uumithio wa wīra wao.”

Asamaria Aingī Gwītīkia

³⁹ Nao Asamaria aingī kuuma itūūra rīu makīmŵītīkia nī ūndū wa ūira wa mūtumia ūcio, tondū nīameerire atīrī, “Nīanjīrīre maūdū marīa mothe nda-neeka.” ⁴⁰ Nī ūndū ūcio, hīndī ūrīa Asamaria mokire kūrī Jesū, makīmūringīrīria aikaranie nao, nake agūikara mīthenya īrī. ⁴¹ Na tondū wa ciugo ciake, andū angī aingī magītīkia.

⁴² Magīkīra mūtumia ūcio atīrī, “Ithuī tūtīretīkia no ūndū wa ūrīa ūratwīrīre; rīu nītŵīgūfīre ithuī ene na tūkamenya atī mūdū ūyū ti-itherū nīwe Mūhonokia wa kīrīndī.”

* 4:18 Ayahudi moigaga atī mūtumia nīangīateirwo nī athuuri eerī kana atatū, no angīakīrīrie hau onekaga arī mūdū mwīhia bū. † 4:22 Asamaria maarī na maandīko ma mabuku o marīa matano ma Musa, na matīametīkītīe mothe. Meetīkītīe Mesia, we Mūhonokia, akoima kūrī Ayahudi.

Jesũ Kũhonia Mwana wa Mũnene

⁴³ Thuutha wa mĩthenya iyo iĩrĩ, akiumagara agĩthiĩ Galili. ⁴⁴ (Amu Jesũ we mwene nĩoigĩte atĩ mũnabii ndatĩagwo bũrũri-inĩ wake mwene.) ⁴⁵ Rĩrĩa aakinyire Galili, andũ a Galili makĩmũnyiita ũgeni. Nĩmonete ũrĩa wothē ekite Jerusalemu hĩndĩ ya Gĩathĩ gĩa Bathaka, nĩgũkorwo o nao maarĩ kuo.

⁴⁶ O rĩngĩ agĩceera Kana ya Galili, kũrĩa aagarũrite maaĩ magatuĩka ndibei. Na kũu Kaperinaumu nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe mũnene warĩ na mũriũ mũrũaru. ⁴⁷ Rĩrĩa mũndũ ũcio aagũire atĩ Jesũ nĩomĩte Judea agooka Galili, agĩthiĩ kũrĩ we, akĩmũthaitha athiĩ akahonie mũriũ, ũrĩa warĩ hakuhĩ gũkua.

⁴⁸ Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Inyũ mũtangĩona ciama na morirũ, mũtingĩtikia.”

⁴⁹ Nake mũnene ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, nĩtũikũrũke mwana wakwa atanakua.”

⁵⁰ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Inũka. Mũrũguo nĩekũhona.”

Mũndũ ũcio agĩtĩkia ũguo Jesũ aamwĩrire, na akiinũka. ⁵¹ Naarĩ njĩra akiinũka, ndungata ciake ikĩmũtũnga na ndũmĩrĩri atĩ mũrũwe arĩ o muoyo.

⁵² Rĩrĩa aamooririe nĩ ta thaa ciigana mũriũ aambĩrĩrie kũigua wega, makĩmwĩra atĩrĩ, “Ira thaa mũgwanja nĩguo araahonire.”

⁵³ Nake ithe akĩmenya atĩ thaa icio nocio Jesũ aramwĩrite atĩrĩ, “Mũrũguo nĩekũhona.” Nĩ ũndũ ũcio we na nyũmba yake yothē magĩtikia.

⁵⁴ Gĩkĩ nĩkĩo kĩarĩ kĩama gĩa keerĩ kĩrĩa Jesũ aaringire kũu Galili, oimĩte Judea.

5

Jesũ Kũhonania Karia-inĩ

¹ Thuutha wa maũndũ macio Jesũ nĩambatire Jerusalemu tondũ nĩ kwarĩ na gĩathĩ kia Ayahudi. ² Na rĩrĩ, kũu Jerusalemu hakuhĩ na Kĩhingo-kia-Ng’ondũ nĩ kwarĩ na karia geetagwo na Kĩhibirania Bethesida, nako gaathiũrũrũkiĩrio nĩ ithaku ithano ciarĩ ngite. ³ Kũu nĩkuo gwakomagwo nĩ ikundi nene cia andũ arĩa maarĩ arũaru, ta atumumu, na cionje, na arĩa maakuĩte ciĩga (meetereire maaĩ moinjugwo. ⁴ Nĩgũkorwo nĩ kũrĩ hĩndĩ mũraika wa Mwathani aikũrũkaga akoinjuga maaĩ karia-inĩ kau; na mũndũ wa mbere kũrika kuo maaĩ moinjugwo, nĩahonagio mũrimũ o wothē ũrĩa aarĩ nago.) ⁵ Na hau nĩ haarĩ mũndũ ũmwe watũrũrite arĩ mũrũaru mĩaka mĩrongo itatũ na inana. ⁶ Hĩndĩ iĩa Jesũ aamuonire akomete hau, na akĩmenya atĩ atũrũrite ũguo ihinda iraaya, akĩmũria atĩrĩ, “Nĩũkwenda kũhonio?”

⁷ Nake mũndũ ũcio warũarĩte akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, ndirĩ na mũndũ wa kũndikia thĩinĩ wa karia rĩrĩa maaĩ moinjugwo. Ngĩgeria gũtoboka thĩinĩ-rĩ, mũndũ ũngĩ agatoboka mbere yakwa.”

⁸ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku, wĩtware!” ⁹ Na o rĩmwe mũndũ ũcio akĩhona, akĩoya kĩbarĩ gĩake, na agĩtwara.

Na rĩrĩ, mũthenya ũcio gwekikire ũguo warĩ wa Thabatũ, ¹⁰ na nĩ ũndũ ũcio Ayahudi makĩra mũndũ ũcio wahonetio atĩrĩ, “Ūmũthĩ nĩ mũthenya wa Thabatũ; watho ndũgwĩtikĩritie ũkuue kĩbarĩ gĩaku.”

¹¹ Nowe akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa ũũhonirie anjĩrĩre atĩrĩ, ‘Oya kĩbarĩ gĩaku, wĩtware.’”

¹² Nĩ ũndũ ũcio makĩmũria atĩrĩ, “Mũndũ ũcio ũkwĩrĩre woe kĩbarĩ wĩtware nũ?”

¹³ Mũndũ ũcio wahonetio ndaamenyaga nũũ wamũhonetie, tondũ Jesũ aakoretwo orĩre kĩrĩndĩ-inĩ kĩrĩa kĩarĩ hau.

¹⁴ Thuutha ũcio Jesũ akĩmũkora hekarũ-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “One, rĩu nĩũhonete. Ndũgacooke kwĩhia ndũkae gũkorwo nĩ ũndũ mũũru kũrĩ ũcio.”

¹⁵ Nake mũndũ ũcio agĩthiĩ na akiĩra Ayahudi atĩ Jesũ nĩwe wamũhonetie.

Kūgĩa Muoyo thĩinĩ wa Mũriũ

¹⁶ Nĩ ūndũ ūcio, Ayahudi makĩnyariira Jesũ, tondũ ekite maũndũ macio mũthenya wa Thabatũ. ¹⁷ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Baba atũũrite o arĩ wĩra-inĩ wake nginya rĩu, na o na nĩ no ndĩraruta wĩra.” ¹⁸ Nĩ ūndũ wa gĩtũmi kĩu, Ayahudi magikĩrĩrĩria kũgeria kũmũũraga; nĩgũkorwo to mũthenya wa Thabatũ aathũkagia, no o na nginya nĩetaga Ngai ithe wake mwene, na ūguo akeiganania na Ngai.

¹⁹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Mũriũ ndarĩ ūndũ angĩka we mwene, tiga o ūria onaga lthe agĩka, nĩgũkorwo maũndũ marĩa lthe ekaga no mo Mũriũ o nake ekaga. ²⁰ Nĩgũkorwo lthe nĩendete Mũriũ, na nĩamuonagia maũndũ mothe marĩa ekaga, ĩĩ, na nĩakamuonia maũndũ manene o na gũkĩra maya, nĩgeetha o na inyuĩ mũgege. ²¹ O ta ūria lthe ariũkagia andũ arĩa akuũ akamahe muoyo, noguo o nake Mũriũ aheaga muoyo o ūria angĩenda kũhe. ²² Na ningĩ-rĩ, ithe ndarĩ mũndũ atuagĩra ciira, no ehokeire Mũriũ ūtuanĩri wothe wa ciira,* ²³ nĩgeetha andũ othe matĩĩage Mũriũ o ta ūria matĩĩaga lthe. Ūria ūtatĩĩaga Mũriũ ndatĩĩaga lthe ūria wamũtũmire.

²⁴ “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ūria wothe ūiguaga kiugo gĩakwa na agetĩkia ūria wandũmire, arĩ na muoyo wa tene na tene; na ti wa gũciirithio nĩarikĩtie kuuma gĩkuũ-inĩ agatootya muoyo-inĩ. ²⁵ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, kũrĩ ihinda rĩrooka, na rĩu nĩkinyu rĩria akuũ makaigua mũgambo wa Mũrũ wa Ngai, nao arĩa makaũigua nĩ magaatũũra muoyo. ²⁶ Nĩgũkorwo o ta ūria lthe arĩ na muoyo thĩinĩ wake mwene, no taguo ahotithĩtie Mũriũ kũgĩa na muoyo thĩinĩ wake mwene. ²⁷ Na nĩamũheete ūhoti wa gũtuanĩra ciira nĩ tondũ nĩ Mũrũ wa Mũndũ.

²⁸ “Mũtikagegio nĩ ūhoru ūcio, nĩgũkorwo ihinda nĩrĩroka rĩria andũ arĩa othe marĩ mbĩrĩra-inĩ makaigua mũgambo wake ²⁹ na moime kuo, arĩa mekĩte wega mariũke nĩguo matũũre muoyo, nao arĩa mekĩte ūũru mariũke nĩguo matũũrwo ciira. ³⁰ Ndirĩ ūndũ ingĩhota gwĩka nĩ mwene; nduanagĩra ciira kũringana na ūria njiguaga, na itua rĩakwa nĩ rĩa kĩhotoo, nĩgũkorwo ndicara-gia gwĩkenia nĩ mwene, tiga gũkenia ūria wandũmire.

Ūira Ūkonĩ Jesũ

³¹ “Ingĩheana ūira ūngoniĩ nĩ mwene-rĩ, ūira ūcio wakwa ndũngĩtuĩka wa ma. ³² Nĩ kũrĩ na ūngĩ ūria uumbũraga ūhoru wakwa, na nĩnjũũ atĩ ūira wake igũrũ rĩakwa nĩ wa ma.

³³ “Inyuĩ nĩmwatũmanire kũrĩ Johana, nake nĩaheanire ūira wa ma. ³⁴ Ti atĩ nĩnjĩtikagĩra ūira wa mũndũ; no nĩndĩũgwetaga nĩgeetha mũhonokio. ³⁵ Johana aarĩ tawa ūria wakanire na ūkĩmũrĩka, na inyuĩ mũgĩthuura gũkenera ūtheri wake kwa ihinda.

³⁶ “Nĩ ndĩ na ūira mũnene gũkĩra ūcio wa Johana. Nĩgũkorwo wĩra ūria Baba aaheete ndĩkie, na noguo ndĩraruta, nĩguo uumbũraga atĩ Baba nĩwe ūndũmĩte. ³⁷ Nake Baba ūria wandũmire nĩaheanĩte ūira ūngoniĩ we mwene. Inyuĩ mũtirĩ mwaigua mũgambo wake kana mũkona ūria atarĩ, ³⁸ o na kiugo gĩake gĩtitũũraga thĩinĩ wanyu, tondũ mũtiĩtikĩtie ūria aatũmire. ³⁹ Inyuĩ mũtuĩragia Maandĩko tondũ mwĩciiragia atĩ na ūndũ wamo nĩmwĩgwatĩire muoyo wa tene na tene. Maandĩko macio nĩmo moimbũraga ūhoru ūria ūngoniĩ, ⁴⁰ no nĩmũregaga gũũka kũrĩ nĩ mũgĩe na muoyo.

⁴¹ “Nĩ ndĩtikagĩra ūgooci kuuma kũrĩ andũ, ⁴² no inyuĩ nĩndĩmũũ. Nga-menya atĩ inyuĩ mũtirĩ na wendo wa Ngai ngoro-inĩ cianyu. ⁴³ Njũkĩte thĩinĩ

* 5:22 Ayahudi meetikĩtie atĩ Ngai lthe nĩwe warĩ mũciirithia wa andũ othe. Nĩ ūndũ ūcio ūrutani ūyũ nĩmawonire ta ūtaarĩ wa ma.

wa rīitwa rīa Baba na mūtīnjītīkagīra; no mūdū ūngī angīūka na rīitwa rīake mwene, nīmūkūmwītīkīra. ⁴⁴ Mūngītīkia atīa angīkorwo mwītīkagīra ūgooci kuuma kūrī andū arīa angī, no mūtīcaragia ūgooci ūrīa uumaga kūrī Ngai o ūcio ūmwe?

⁴⁵ “No mūtīgeciirīe atī nīngamūthitanga mbere ya Baba. Musa ūrīa inyuī mwīhokeete nīwe mūmūthitangi. ⁴⁶ Korwo nīmwtīkītīe Musa-rī, no mūn-jītīkie, nīgūkorwo nī ūhoro wakwa aandikire. ⁴⁷ No kuona atī mūtīitīkītīe ūrīa aandikire-rī, mūngītīkīkia atīa ūrīa njugaga?”

6

Jesū Kūhūūnia Andū Ngiri Ithano

¹ Thuutha wa maūdū macio, Jesū akīringa mūrīmo ūrīa ūngī wa Iria rīa Galili (na norīo rīttagwo Iria rīa Tiberia), ² nakīo kīrīndī kīnene kīa andū gīkīmūrūmīrīra tondū nīkīoneete ciama irīa aaringīire andū arīa maarī arūaru.

³ Nake Jesū akīambata kīrīma-inī, agīkara thī marī hamwe na arutwo ake.

⁴ Nakīo Gīathī gīa Bathaka ya Ayahudi nīgīakuhīrīrie.

⁵ Rīrīa Jesū aarorire akīona kīrīndī kīnene gīgīūka kūrī we, akīūria Filīpu atīrī, “Tūkūgūra mīgate kū andū aya marīe?” ⁶ Oriorie ūguo nīguo amūgerie, nīgūkorwo we nīooī ūrīa egwīka.

⁷ Nake Filīpu akīmūcookeria atīrī, “Mūcara wa mīeri īnana ndūngīgūra mīgate ya kūigana nīguo o mūdū arūme kenyū!”

⁸ Nake mūrutwo ūngī wake wetagwo Anderea, mūrū wa nyina na Simoni Petero, akiuga atīrī, ⁹ “Haha harī kahī karī na mīgate ītano ya mūtu wa cairi na thamaki igīrī nini, no ingīkīgana atīa andū marī aingī ūū?”

¹⁰ Nake Jesū akiuga atīrī, “Īraai andū maikare thī.” Hau maarī haarī na nyeki nyingī, nao arūme magīkara thī, na maarī ta arūme ngiri ithano. ¹¹ Jesū agīcooka akīoya mīgate īyo, agīcookia ngaatho na akīgāira arīa maikarīte thī kūringana na mūigana ūrīa o mūdū angīendire. Agīcooka agīka o ūguo na thamaki.

¹² Rīrīa othe maarīire na makīhūūna, akīira arutwo ake atīrī, “Ūnganiai cienyū irīa ciatigara. Mūtīkareke kīndū o na kīrīkū kīūrīre.” ¹³ Nī ūndū ūcio magīciūngania, makīiyūria ikabū ikūmi na igīrī na icunjī cia mīgate īrīa ītano ya cairi, irīa ciatigirio nī andū acio maarīkia kūrīa.

¹⁴ Thuutha wa andū kuona ciama irīa Jesū aaringīte, makīambīrīria kuuga atīrī, “Ti-itherū ūyū nīwe mūnabīi ūrīa ūgooka gūkū thī.” ¹⁵ Nake Jesū akīmenya atī nīmendaga mamūtue mūthamaki wao na hinya, nī ūndū ūcio akīmeherera o rīngī, akīambata kīrīma-inī arī wiki.

Jesū Kūgerera Maaī Igūrū

¹⁶ Rīrīa gwakinyire hwaī-inī arutwo ake magīikūrūka nginya irīa-inī, ¹⁷ magītoonya marikabu, makīringa irīa marorete Kaperinaumu. Hīndī īyo kwarī nduma, na Jesū ndaathiite kūrī o. ¹⁸ Nī kwarī na makūmbī ma maaī tondū wa rūhuho rūnene rūrīa rwahurutana. ¹⁹ Na hīndī irīa maatwarithītie marikabu ta kilomita ithano kana ithathatū, makīona Jesū agīūka kūrī marikabu-inī agereire maaī igūrū; nao makīmaka. ²⁰ Nowe akīmeera atīrī, “Nī nī; tigai gwītīgīra.” ²¹ Magītīkīra atoonye thīinī wa marikabu, na kahinda o kau marikabu īgīkinya hūgūrūrū-inī cia kūrīa maathiiga.

²² Mūthenya ūcio ūngī, kīrīndī kīrīa kīarī mūrīmo ūūrīa ūngī wa irīa gīkīmenya atī no marikabu īmwe yarī ho, na atī Jesū ndaamīingīrīte hamwe na arutwo ake no maathiite marī oiki. ²³ No nīngī gūgīūka marikabu ingī ciumīte Tiberia ikīrūgama hakuhī na harīa andū maarīrīire mīgate thuutha

wa Mwathani gūcookeria Ngai ngaatho. ²⁴ Na rīrīa kīrīndī kīamenyire atī Jesū kana arutwo ake gūtīrī warī ho, gīkīngīra marikabu icio, gīgīthīi Kaperinaumu gūcaria Jesū.

Jesū nīwe Mūgate wa Muoyo

²⁵ Rīrīa maamūkorire mūrīmo ūūrīa ūngī wa iria makīmūūrīa atīrī, “Rabii, ūkinyire gūkū rī?”

²⁶ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Ngūmwīra atīrī na ma, inyuī mūtiranjaria nī ūndū wa ciama iria mūronire, no nī ūndū nīmūrariire mīgate mūrahūūna. ²⁷ Tigagai gūtangīkīra irio iria ithūkaga, no mwītangagei nī ūndū wa irio iria cia gūtūūra nginya muoyo-inī wa tene na tene, iria Mūrū wa Mūdū akaamūhe. Ūcio nīwe Ngai Ithe ahūūrīte mūhūūrī wa gwītīkīrika.”

²⁸ Magīcooka makīmūūrīa atīrī, “Twagīrīrwo nī gwīka atīa nīgeetha tūrutage mawīra marīa Ngai endaga?”

²⁹ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Wīra wa Ngai nī ūyū: nī mwītīkie ūrīa we atūmīte.”

³⁰ Nī ūndū ūcio makīmūūrīa atīrī, “Nī ciama irīkū ūgūtūringīra tuone nīguo tūgwītīkie? Ūgwīka atīa? ³¹ Maithe maitū ma tene maarīaga mana kūu werū-inī; o ta ūrīa kwandīkītwo atīrī: ‘Aamaheire mīgate kuuma igūrū marīe.’”*

³² Nake Jesū akīmeera atīrī, “Ngūmwīra atīrī na ma, ti Musa wamūheire mūgate kuuma igūrū, no nī Baba ūmūheaga mūgate ūrīa wa ma kuuma igūrū. ³³ Nīgūkorwo mūgate wa Ngai nī ūrīa ūikūrūkaga kuuma igūrū akahe kīrīndī gīa thī muoyo wa tene na tene.”

³⁴ Nao makīmūūrīa atīrī, “Mūthuari ūyū, kuuma rīu tūheage mūgate ūcio.”

³⁵ Nake Jesū akiuga atīrī, “Nī nī nī mūgate wa muoyo. Mūdū ūrīa ūūkaga kūrī nī ndakahūūta o na rī, na ūrīa ūnjītīkītīe ndakanyoota o na rī. ³⁶ No rīrī, o ta ūrīa ndīmūrīte, nīmūnyonete, no mūtīrī mūrētīkia. ³⁷ Arīa othe Baba ahee nīmārīūkaga kūrī nī, na ūrīa wothē ūgooka kūrī nī ndīkamūingata o na rī. ³⁸ Nīgūkorwo ndīkūrūkīte kuuma igūrū njūke gwīka wendi wakwa nī mwene, no njūkīte gwīka wendi wa ūrīa wandūmire. ³⁹ Naguo ūyū nīguo wendi wa ūrīa wandūmire, atī ndigaate o na ūmwe wa arīa othe aaheete, no ngaamārīūkīa mūthenya wa kūrīgīrīria. ⁴⁰ Nīgūkorwo wendi wa Baba nī atī ūrīa wothē wonete Mūrīu na akamwītīkia nīakagīa na muoyo wa tene na tene, na nīngamūrīūkīa mūthenya wa kūrīgīrīria.”

⁴¹ Ayahudi maigua ūguo makīambīrīria kūng’ong’ora nī ūndū wake tondū nīoigīte atīrī, “Nī nī nī mūgate ūrīa waikūrūkīre kuuma igūrū.” ⁴² Makiuga atīrī, “Gīthī ūyū ti Jesū mūrū wa Jusufu, ūrīa ithe na nyina tūū? Rīu angīhota atīa kuuga atī, ‘Nī ndaikūrūkīre kuuma igūrū?’”

⁴³ Nake Jesū akīmeera atīrī, “Tigai kūng’ong’ora gatagatī-inī kanyu. ⁴⁴ Gūtīrī mūdū ūngīūka kūrī nī ataguucīrīrio nī Baba ūrīa wandūmire, na nī nīngamūrīūkīa mūthenya wa kūrīgīrīria. ⁴⁵ Nī kwandīkītwo maandīko-inī ma Anabii atīrī, ‘Nao othe makaarutwo ūhorō nī Ngai.’ Nake ūrīa wothē ūthīkagīrīria Baba na akeeruta ūhorō kuuma kūrī we, nīokaga kūrī nī. ⁴⁶ Gūtīrī mūdū ūrī ona Baba, tīga o ūrīa uumīte kūrī Ngai; we wīki nowe wonete Baba. ⁴⁷ Ngūmwīra atīrī na ma, mūdū ūrīa wītīkītīe arī na muoyo wa tene na tene. ⁴⁸ Nī nī nī mūgate wa muoyo. ⁴⁹ Maithe manyu ma tene maarīaga mana marī werū-inī, na no maakuire. ⁵⁰ No ūyū nīguo mūgate ūrīa ūikūrūkīte kuuma igūrū, ūrīa mūdū angīrīa na ndakue. ⁵¹ Nī nī nī mūgate ūrīa ūrī muoyo ūrīa waikūrūkīre kuuma igūrū. Mūdū o wothē ūngīrīa mūgate ūyū, nīagatūūra

* 6:31 Ayahudi meciiragia atī Mesia oka nīangāmaheire irio iria cietagwo mana, iria maithe mao maarīaga marī werū-inī.

tene na tene. Mūgate ūyū nī mwīrī wakwa ūrīa ngūheana nī ūndū wa muoyo wa andū a gūkū thī.”

⁵² Hīndī ūyo nao Ayahudi makīambīrīria gūkararania mūno o ene, makoora-
nia atīrī, “Mūndū ūyū angīhota atīa gūtūhe mwīrī wake tūrīe?”

⁵³ Jesū akīmacookeria atīrī, “Ngūmwīra atīrī na ma, mūtangīrīa mwīrī wa
Mūrū wa Mūndū na mūnyue thakame yake, mūtīrī na muoyo thīinī wanyu.
⁵⁴ Ūrīa wothe ūrīaga mwīrī wakwa na akanyua thakame yakwa arī na muoyo
wa tene na tene, na nīngamūrīūkia mūthenya wa kūrīgīrīria. ⁵⁵ Nīgūkorwo
mwīrī wakwa nī irio kūna, nayo thakame yakwa nī kīndū gīa kūnyua kūna.
⁵⁶ Ūrīa wothe ūrīaga mwīrī wakwa na akanyua thakame yakwa aikaraga
thīinī wakwa na nīi ngaikara thīinī wake. ⁵⁷ O ta ūrīa Baba mūtūūra muoyo
aandūmire na o ta ūrīa na nīi ndūūruga muoyo nī ūndū wa Baba, noguo mūndū
ūrīa ūndīaga agaātūūra muoyo nī ūndū wakwa. ⁵⁸ Ūyū nīguo mūgate ūrīa
waikūrūkire kuuma igūrū. Maithe manyu maarīire mana na nīmakuire, no ūrīa
ūrīaga mūgate ūyū egūtūūra tene na tene.” ⁵⁹ Maūndū macio aamaaririe rīrīa
aarutanaga thunagogi-inī kūu Kaperinaumu.

Arutwo Aingī Gūtiganīria Jesū

⁶⁰ Arutwo ake aingī maigua ūguo makiuga atīrī, “Ūyū nī ūrutani mūrītū
mūno, nūū ūngīhota kūwītīkīra?”

⁶¹ Jesū amenya atī arutwo ake nīmang’ong’oraga nī ūndū wa ūhoru ūcio
akīmeera atīrī, “Kaī ūhoru ūcio wamūrakaria? ⁶² Ī mūngīkīona Mūrū wa Mūndū
akīambata igūrū kūrīa aarī mbere! ⁶³ Roho aheanaga muoyo; mwīrī ndūrī
kīene. Ciugo iria ndamwarīria nī roho na nīcio muoyo. ⁶⁴ No nī kūrī amwe anyu
matarī maretīkia.” Nīgūkorwo kuuma o kīambīrīria Jesū nīooī arīa matetīkītīe,
na ūrīa ūkaamūkunyañīra. ⁶⁵ Agīthīī na mbere, akiuga atīrī, “Nīkīo ndamwīrire
atī gūtīrī mūndū ūngīhota gūūka kūrī nīi atahotithītīo nī Baba.”

⁶⁶ Kuuma hīndī ūyo, arutwo ake aingī makīhūndūka, na matiacookire
kūmūrūmīrīra.

⁶⁷ Jesū akīūra arīa ikūmi na eerī atīrī, “O na inyui kaī mūrenda gūthīī?”

⁶⁸ Nake Simoni Petero akīmūcookeria, atīrī, “Mwathani, tūngīthīī kūrī ū?
Wee nīwe ūrī na ciugo cia muoyo wa tene na tene. ⁶⁹ Nītītītītītīe na tūkamenya
atī wee nīwe ūrīa Mūtheru wa Ngai.”

⁷⁰ Hīndī ūyo Jesū akīmacookeria akīmeera atīrī, “Gīthī ti nīi ndīmūthuurīte
mūrī ikūmi na eerī? No ūmwe wanyu nī ndaimono!” ⁷¹ (Aaragia ūhoru wa
Judasi mūrū wa Simoni Isikariota, tondū o na aakorwo aarī ūmwe wa acio ikūmi
na eerī, nīwe warī amūkunyañīre thuutha ūcio.)

7

Jesū Gūthīī Gīathī gīa Ithūnū

¹ Thuutha ūcio, Jesū nīaceerangire Galili, nī ūndū ndendaga gūthīī Judea
tondū Ayahudi akuo nīmamūcaragia mamūūrage. ² No hīndī īrīa Gīathī gīa
Ithūnū* kīa Ayahudi gīakuhīrīrie-rī, ³ ariū a nyina na Jesū makīmwīra atīrī,
“Nīwagīrīrwo uume gūkū ūthīī Judea, nīguo arutwo aku mone ciama iria
ūringaga. ⁴ Gūtīrī mūndū wendaga kūmenyeka nī andū ūhithaga ūrīa areeka.
Na tondū nīūreeka maūndū maya-rī, wīonanie kūrī kīrīndī.” ⁵ Nīgūkorwo o na
ariū a nyina matiamwītītītīe.

* 7:2 Gīathī gīa Ithūnū kīamarikanagia ūrīa maatūūrīte morūūruga werū-inī, o hamwe na wega wa
Ngai wa kūmakinyia Kaanani.

⁶ Nĩ ūndũ ūcio, Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ihinda riakwa rĩria riagĩrĩre rĩtirĩ rĩrakinya; no harĩ inyuĩ ihinda o rĩothe nĩriagĩrĩre. ⁷ Andũ a gũkũ thĩ matingĩmũthũũra, no nĩ nĩmathũire tondũ nĩnyumbũraga atĩ ūria mekaga nĩ ūũru. ⁸ Inyuĩ thĩĩ Gĩathĩ-inĩ. Nĩ ndikwamba kwambata Gĩathĩ-inĩ kũu, nĩgũkorwo ihinda riakwa rĩria riagĩrĩru rĩtirĩ rĩrakinya.” ⁹ Na aarĩkia kuuga ūguo, agĩkara kũu Galili.

¹⁰ No rĩrĩ, thuutha wa ariũ a nyina gũthĩ Gĩathĩ-inĩ kũu, o nake agĩcooka agĩthĩ, no ndaathiire akĩmenyekaga, no aathiire na hitho. ¹¹ Na rĩrĩ, kũu Gĩathĩ-inĩ-rĩ, Ayahudi nĩmamũcaragia, makĩũranagia atĩrĩ, “Mũndũ ūcio arĩ ha?”

¹² Kũu mũingĩ-inĩ guothe andũ nĩmaragia na mĩheehũ ūhoru wake. Amwe makoiga atĩrĩ, “Mũndũ ūcio nĩ mũndũ mwega.”

Nao arĩa angĩ makoiga atĩrĩ, “Aca, mũndũ ūcio nĩaheenagia andũ.” ¹³ No gũtirĩ mũndũ ūngĩaririe ūhoru wake akĩguagwo nĩ ūndũ wa gwĩtigĩra Ayahudi.

Jesũ Kũrutana Gĩathĩ-inĩ

¹⁴ Gĩathĩ gĩakinya gatagatĩ-rĩ, Jesũ akĩambata agĩthĩ nja-inĩ cia hekarũ, akĩambĩrĩria kũrutana. ¹⁵ Nao Ayahudi makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, “Mũndũ ūyũ aamenyeire maũndũ maya kũ, na ndathomete?”

¹⁶ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ūrutani ūria ndutanaga ti wakwa nĩ mwene. Uumaga kũrĩ ūria wandũmire. ¹⁷ Mũndũ o wothe angĩenda gwĩka wendi wa Ngai, ūcio nĩarĩmenyaga kana ūrutani wakwa uumaga kũrĩ Ngai, kana njaragia ūhoru wakwa mwene. ¹⁸ Mũndũ ūria waragia ūhoru wake we mwene eekaga ūguo nĩgeetha egoocithie we mwene, no ūria ūrutaga wĩra nĩgeetha agoocithie ūria ūmũtũmĩte nĩ mũndũ wa ma; gũtirĩ ūndũ wa maheeni ūmũkonii. ¹⁹ Githĩ Musa ndaamũheire watho? No gũtirĩ o na ūmwe wanyu ūmenyagĩrĩra watho. Mũrageria kũnjũraga nĩkĩ?”

²⁰ Naguo mũingĩ wa andũ ūkĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee ūrĩ na ndaimono. Nũũ ūrageria gũkũũraga?”

²¹ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ndaaringire kĩa kĩmwe, na inyuĩ inyuothe mũkĩgega. ²² No rĩrĩ, tondũ Musa nĩamũheire ūhoru wa kũrua (o na gũtuĩka ūhoru ūcio ndwoimire kũrĩ Musa, no woimĩte kũrĩ maithe manyu ma tene-rĩ), inyuĩ nĩ mũruithagia mwana mũthenya wa Thabatũ. ²³ Rĩu angĩkorwo mwana no aruithio mũthenya wa Thabatũ nĩgeetha watho wa Musa ndũgathaahio-rĩ, mũrakĩndakarĩra nĩkĩ nĩkũhonia mũndũ mũthenya wa Thabatũ? ²⁴ Tigai gũtuanagĩra ciira na ūria mũndũ atarĩ, tuanagĩrai ciira na kĩhooto.”

Jesũ nĩwe Kristũ?

²⁵ Tondũ ūcio andũ amwe a kũu Jerusalemu makĩambĩrĩria kũũrania atĩrĩ, “Githĩ ūyũ tiwe mũndũ ūria marageria kũũraga? ²⁶ Na rĩu araaria atekwĩhitha, na matĩrĩ ūndũ maramwĩra. Kaĩ anene mamenyete kũna atĩ ūyũ nĩwe Kristũ? ²⁷ No ithuĩ nĩtũũĩ kũria mũndũ ūyũ oimĩte; rĩria Kristũ agooka, gũtirĩ mũndũ ūkaamenya kũria agaakorwo oimĩte.”

²⁸ Tondũ ūcio Jesũ, o akĩrutanaga kũu hekarũ-inĩ, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ; “Iĩ nĩguo, nĩmũnjũũ, na mũkamenya kũria nyumĩte. Ndiũkĩte gũkũ nĩ ūndũ wakwa nĩ mwene, no ūria wandũmire nĩ wa ma. Inyuĩ mũtimũũ, ²⁹ no nĩ nĩndĩmũũ, tondũ nyumĩte kũrĩ we, na nĩwe wandũmire.”

³⁰ Maigua ūguo makĩgeria kũmũnyiita, no gũtirĩ o na ūmwe wamũhutirie, tondũ ihinda riake rĩtiarĩ ikinyu. ³¹ O na kũrĩ o ūguo, andũ aingĩ makĩmwĩtikia. Makiuga atĩrĩ, “Hĩndĩ irĩa Kristũ agooka-rĩ, nĩakaringa ciama nyingĩ gũkĩra mũndũ ūyũ?”

³² Afarisai makĩguwa andũ makĩheehana maũndũ ta macio mamũkonĩ. Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai magĩtũma thigari cia hekarũ ikamũnyiite.

³³ Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Nĩ ngũkorwo na inyuĩ o ihinda inini, njooke thĩ kũrĩ ũrĩa wandũmire. ³⁴ Inyuĩ mũkaanjaria, no mũtikanyona; na kũrĩa ngaakorwo, mũtikahota gũkina.”

³⁵ Ayahudi makĩrana atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ nĩ kũ arenda gũthĩ, kũu tũtangĩhota kũmuona? Hihĩ egũthĩ kũrĩa andũ aitũ matũũraga mahurunjũkĩte gatagatĩ ka Ayunani, akarute Ayunani ũhoru? ³⁶ Nĩ atĩa ekwendaga kuuga, rĩrĩa oigire atĩ, ‘Mũkaanjaria no mũtikanyona’ na ‘kũrĩa ngaakorwo mũtikahota gũkina?’”

³⁷ Mũthenya wa mũthia, na ũrĩa warĩ mũnene wa Giathĩ kũ-rĩ, Jesũ akĩrũgama, akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa ũnyootĩ-rĩ, nĩoke harĩ nĩ anyue. ³⁸ ũrĩa wothe ũnjĩtikĩtie, thĩnĩ wake nĩkũriu-maga njũũ cia maaĩ marĩ muoyo, o ta ũrĩa Maandĩko moigĩte.” ³⁹ Akĩaria ũguo aaragia ũhoru wa Roho, ũrĩa arĩa maamwĩtikĩtie makaheo thuutha-inĩ. Amu hĩndĩ ĩyo Roho ndaahaniĩtwo, nĩgũkorwo Jesũ ndaagoochĩthio.

⁴⁰ Hĩndĩ ĩrĩa andũ maiguire ciugo ciake, amwe makiuga atĩrĩ, “Ti-itherũ mũndũ ũyũ nĩ we Mũnabii ũrĩa.”

⁴¹ Arĩa angĩ makiuga atĩrĩ, “Ŭyũ nĩwe Kristũ.”

Nao angĩ makĩũria atĩrĩ, “Kwahoteka atĩa Kristũ oime Galili? ⁴² Githĩ Maandĩko matiugĩte atĩ Kristũ akoima rũciaro-inĩ rwa Daudi, na oime Bethlehemu itũũra rĩrĩa Daudi aatũũraga?” ⁴³ Nĩ ũndũ ũcio gũkĩgĩa na nyamũkano gatagatĩ-inĩ ka andũ acio nĩ ũndũ wa Jesũ. ⁴⁴ Amwe nĩmendaga kũmũnyiita, no gũtirĩ o na ũmwe wamũhutirie.

Atongoria a Ayahudi Kwaga Gwĩtikia

⁴⁵ Marigĩrĩrio-inĩ arangĩri a hekarũ magĩcooka kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai, nao makĩmooria atĩrĩ, “Mwaga kũmũrehe nĩkĩ?”

⁴⁶ Arangĩri acio magĩcookia atĩrĩ, “Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũrĩ waria ta ũrĩa mũndũ ũcio aragia.”

⁴⁷ Nao Afarisai makĩmooria atĩrĩ, “Mũroiga atĩ o na inyuĩ nĩamũheenietie? ⁴⁸ Nĩ kũrĩ mũnene o na ũmwe kana Mũfarisai ũmwĩtikĩtie? ⁴⁹ Aca! No gĩkundi gĩkĩ kĩa andũ matooĩ watho-rĩ, nĩkĩnyiite nĩ kĩrumi.”

⁵⁰ Nikodemo, ũrĩa wathiite kũrĩ Jesũ mbere ĩyo na aarĩ ũmwe wa gĩkundi kĩa, akĩũria atĩrĩ, ⁵¹ “Watho witũ nĩũtuagĩra mũndũ ciira ataambĩte gũthĩkĩrĩrio nĩguo akamenyeka ũrĩa ekĩte?”

⁵² Nao makĩmũũria atĩrĩ, “O nawe kaĩ uumĩte Galili? Tuĩria ũhoru, na nĩkũmenya atĩ mũnabii ndangiuma Galili.”

(Maandĩko mamwe ma tene matirĩ gacunjĩ gaka kuuma Johana 7:53-8:11)

⁵³ (O mũndũ akĩnũka gwake mũcĩ.

8

¹ No rĩrĩ, Jesũ agĩthĩ Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ. ² Na rũciinĩ tene akĩroka o rĩngĩ kũu nja cia hekarũ, kũrĩa andũ othe maamũrigiicĩirie. Nake agĩkara thĩ kũmaruta. ³ Arutani a watho hamwe na Afarisai makĩrehe mĩtumia wanyitĩtwo agĩtharia. Makĩmũrũgamia hau mbere ya gĩkundi, ⁴ na makĩra Jesũ atĩrĩ, “Mũrutani, mĩtumia ũyũ aanyitwo agĩtharia. ⁵ Thĩnĩ wa watho-rĩ, Musa aatwathire tũhũũrage atumia ta aya na mahiga nyuguto. Rĩu we ũkuuga atĩa?” ⁶ Maahũthagĩra kĩũria gĩkĩ kĩrĩ ta mũtego, nĩgeetha magĩe na ũndũ wa kũmũthitangĩra.

No Jesũ akĩĩnamĩrĩra, na akĩambĩrĩria kwandĩka thĩ na kĩara gĩake. ⁷ Na rĩrĩa maathĩre na mbere kũmũũria ũhoru ũcio, akĩĩnamũka, akĩmeera atĩrĩ,

“Angikorwo harĩ na ūmwe wanyu ūtarĩ ehia-rĩ, nĩatũike wa mbere kũmũikĩria ihiga.” ⁸ Agĩcooka akĩĩnamĩrĩra rĩngĩ, akiandika thĩ na kĩara.

⁹ Rĩria maiguire ūguo, makĩambĩrĩria kwehera hau ūmwe kwa ūmwe, maambĩrĩrie na arĩa akūrũ, nginya hagĩtigara o Jesũ na mĩtumia ūcio arũngĩ o hau. ¹⁰ Jesũ akĩĩnamũka, akĩmũũria atĩrĩ, “Mũtumia ūyũ, agũthitangi marĩ ha? Hatĩrĩ o na ūmwe wao wagũtuĩra?”

¹¹ Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũthuuri ūyũ, gũtirĩ o na ūmwe.”

Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “O na nĩ ndigũgũtuĩra. Thĩ, na ndũkanacooke kwĩhia.”)

Ūira wa Jesũ nĩ wa Ma

¹² Rĩria Jesũ aarĩrie andũ rĩngĩ, akiuga atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ ūtheri wa thĩ. Ūria wotho ūnũmagĩrĩra ndarĩ hĩndĩ arĩthiia na nduma, no arĩgiaga na ūtheri wa muoyo.”

¹³ Nao Afarisai makĩmũkararia, makĩmwĩra atĩrĩ, “We ūraheana ūira waku wee mwene; ūira waku ti wa ma.”

¹⁴ Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “O na ingĩruta ūira wakwa nĩ mwene-rĩ, ūira wakwa nĩ wa ma, nĩgũkorwo nĩnjũũ kũria ndoimire o na kũria ndĩrathĩ. No inyuĩ mĩtũũ kũria nyumĩte kana kũria ndĩrathĩ. ¹⁵ Inyuĩ mĩtuanagĩra ciira na ūmũndũ; nĩ ndĩrĩ mũndũ nduagĩra ciira. ¹⁶ No o na ingĩtuanĩra ciira-rĩ, itua rĩakwa nĩrĩagĩrĩre, nĩgũkorwo ndituanagĩra ndĩ nyiki. No nĩ ndĩ na Baba, ūria wandũmire. ¹⁷ Thĩnĩ wa watho wanyu nĩ kwandĩkitwo atĩ ūira wa andũ eerĩ nĩ wa ma. ¹⁸ Nĩ ndĩraruta ūira wakwa mwene; nake mũira wakwa ūcio ūngĩ nĩ Baba ūria wandũmire.”

¹⁹ Nĩngĩ makĩmũũria atĩrĩ, “Thoguo arĩ kũ?”

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Inyuĩ mĩtinjũũ, o na Baba mĩtimũũ. Korwo nĩmũnjũũ, o na Baba nĩmũngĩmũũ.” ²⁰ Nake aaragia ciugo icio akĩrutana hekarũ-inĩ hakuhi na harĩa mũhothi warutagĩrwo. No gũtirĩ mũndũ wamũnyĩtire nĩ tondũ ihinda rĩake rĩtarĩ ikinyu.

²¹ O rĩngĩ Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Nĩngwĩthĩra, na inyuĩ nĩmũkanjaria no mũgaakua mũrĩ o mehia-inĩ manyu. Kũria ngũthĩ inyuĩ mĩtingĩhota gũũka.”

²² Ūhoro ūcio ūgĩtũma Ayahudi morie atĩrĩ, “Kaĩ ekwĩyũraga? Hihi nĩkĩo aroiga atĩ, ‘Kũria ngũthĩ mĩtingĩhota gũũka?’”

²³ Nowe akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ mũrĩ a gũkũ thĩ, nĩ nyumĩte Igũrũ. ²⁴ Inyuĩ mũrĩ a thĩ-ino; no nĩ ndĩrĩ wa thĩ-ino. Ndamwĩre atĩ mũgaakua mũrĩ o mehia-inĩ manyu; mũngĩrega gwĩtikia ūria njugaga atĩ nĩ nĩ we, ti-itherũ mũgaakua mũrĩ o mehia-inĩ manyu.”

²⁵ Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe ū.”

Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ o ūria ndũũrĩte ndĩmwĩraga kuuma o kĩambĩrĩria. ²⁶ Ndĩ na maũndũ mainĩ ingiuga ma kũmũciirithia namo. No ūria wandũmire nĩ mwĩhokeku, nago ūria njiguĩte kuuma kũrĩ we nĩguo njũraga kĩrĩndĩ.”

²⁷ Nao matiigana kũmenya atĩ aameeraga ūhoro wa Ithe. ²⁸ Nĩ ūndũ ūcio Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mwarĩka kwambararia Mũrũ wa Mũndũ-rĩ, nĩguo mũkamenya ūria njugaga atĩ nĩ nĩ nĩ we, na atĩ gũtirĩ ūndũ njikaga ndĩrĩte, no njaragia o ūria Baba andutĩte. ²⁹ Nake ūria wandũmire arĩ hamwe na nĩ; ndandigĩte ndĩ nyiki, nĩgũkorwo hĩndĩ ciothe njikaga maũndũ o marĩa mamũkenagia.” ³⁰ O akĩaragia-rĩ, andũ aingĩ makĩmwĩtikia.

³¹ Nake Jesū akīra Ayahudi ariā maamwītikītie atīrī, “Mūngīrūmia ūrutani wakwa-rī, mūrī arutwo akwa kūna. ³² Nī mūkaamenya ūhoru wa ma, naguo ūhoru ūcio wa ma nī ūkaamūkūūra.”

³³ Nao makīmūcookeria makīmwīra atīrī, “Ithuī tūrī a rūciaro rwa Iburahīmu, na tūtīrī twatuīka ngombo cia mūdū o na ū. Ūngikiuga atīa atī nītūgakūūrwo?”

³⁴ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Ngūmwīra atīrī o ma, mūdū o wothē wīhagia nī ngombo ya mehia. ³⁵ No rīrī, ngombo ti ya gūtūūra mūciī nginya tene no mūrīū wa mwene mūciī nī wa gūtūūra mūciī nginya tene. ³⁶ Nī ūndū ūcio Mūrū wa Ngai angīkamūkūūra-rī, nīmūgakūūrwo kūna. ³⁷ Nīnjūūī mūrī a rūciaro rwa Iburahīmu, no nīmwīhariirie kūnjūraga, tondū ūhoru wakwa ndūrī na ūikaro thīinī wanyu. ³⁸ Nīī ndīramwīra maūdū marīa nyonete harī Baba, na inyuī mwīkaga maūdū marīa mūguite kuuma kūrī ithe wanyu.”

³⁹ Nao makīmūcookeria atīrī, “Iburahīmu nīwe ithe witū.” Nake Jesū akīmeera atīrī,

“Mūngīrī ciana cia Iburahīmu-rī, nī mūngīkaga maūdū marīa Iburahīmu eekaga. ⁴⁰ Ūrīa kūrī nī atī, inyuī nīmūtuīte itua rīa kūnjūraga, o nīī mūdū ūrīa ūmūheete ūhoru ūrīa wa ma, o ūrīa ndaiguire kuuma kūrī Ngai. Ūguo tiguu Iburahīmu eekaga. ⁴¹ Inyuī mūreka maūdū marīa ithe wanyu ekaga.”

Nao makīmūkararia makīmwīra atīrī, “Ithuī tūtīrī ciana cumanīte na ūtharia. Ithuī tūrī na Baba ūmwe tu, na nīwe Ngai.”

Ciana cia Mūcukani

⁴² Jesū akīmeera atīrī, “Ngai angīrī Ithe wanyu-rī, no mūnyende, nīgūkorwo ndoimire kūrī Ngai, na rīu ndī gūkū. Ti nīī mwene ndītūmīte, no nīwe wandūmire. ⁴³ Mūrāga gūtaūkīrwo nī ūrīa ndīroiga nīkī? Tondū mūtīrahota kūmenya ūhoru ūrīa ndīraria. ⁴⁴ Inyuī mūrī ciana cia ithe wanyu, Mūcukani, na mwendaga kūhingia merīrīria ma ithe wanyu. We aarī mūrāgani kuuma o kīambīrīria. Ndathingataga ūhoru wa ma, nīgūkorwo gūtīrī ūhoru wa ma thīinī wake. Rīrīa ekūheenania, aarāgia rūthiomi rwake, tondū we nī mūheenania, na nīwe ithe wa maheeni. ⁴⁵ No tondū njarāgia ūhoru wa ma-rī, mūtīnjītīkagia. ⁴⁶ Nī kūrī mūdū ūmwe wanyu ūngīonania atī ndī mwīhia? Angīkorwo ndīraria ūhoru wa ma-rī, mūregaga kūnjītīkia nīkī? ⁴⁷ Ūrīa ūrī wa Ngai nīaiguaga ūrīa Ngai oigaga. Kīrīa kīgīragia mūmūigue nī tondū mūtīrī a Ngai.”

Uuge wa Jesū Igūrū Rīake we Mwene

⁴⁸ Nao Ayahudi makīmūcookeria atīrī, “Githī tūtīrī na kīhooto gīa kuuga atī wee ūrī Mūsamaria na ūrī na ndaimono?”

⁴⁹ Nake Jesū akīmeera atīrī, “Nīī ndīrī na ndaimono, no nīndīte Baba, no inyuī mūtīndīte. ⁵⁰ Ndirecarīria ūgooci wakwa nīī mwene, no nī harī na ūmwe ūrīa ūūcarāgia, na nīwe mūtuanīri ciira. ⁵¹ Ngūmwīra atīrī na ma, mūdū o wothē angīrūmia kiugo gīakwa, ndarī hīndī akona gīkuū.”

⁵² Ayahudi maigua ūguo, makīgūthūka makīmwīra atīrī, “Rīu nītwaamenya atī ūrī na ndaimono. Iburahīmu nīakuire o na anabīi magīkua, no wee ūroiga atī mūdū o wothē angīrūmia kiugo gīaku, ndagacama gīkuū. ⁵³ Wee ūkīrī mūnene gūkīra ithe witū Iburahīmu? We nīakuire o na anabīi magīkua. Kai ūreciiria we ūrī ū?”

⁵⁴ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Ingīgooca-rī, kwīgooca gwakwa nī gwa tūhū. Baba, ūrīa muugaga atī nīwe Ngai wanyu nīwe ūngoocithāgia. ⁵⁵ O na gūtūika mūtīmūū, nīī nīndīmūū. Ingiuga atī ndīmūū, ingītūika wa maheeni ta inyuī, no nīndīmūū na nīnūmītie kiugo gīake. ⁵⁶ Ithe wanyu Iburahīmu nīakenaga atī nīakona mūthenya wakwa, na nīawonire na agīcanjamūka.”

⁵⁷ Nao Ayahudi makimwira atiri, “Wee o na ndukinyitie miaka mirongo itano, na ukoiga ati niwonete Iburahimu!”

⁵⁸ Nake Jesu akimacookeria atiri, “Ngumwira atiri na ma, Iburahimu atanaciawo, Ni nduire!” ⁵⁹ Maigua uguo makioya mahiga mamuhuire namo nyuguto, no Jesu akihitha, akiama kuu hekaru-ini.

9

Jesu Kuhingura Maitho ma Mundu Waciaritwo ari Mutumumu

¹ Na riria aathiiaga na njira-ri, akiona mundu waciaritwo ari mutumumu.

² Nao arutwo ake makimuria atiri, “Rabii, nuu wehirie, ni mundu uyũ kana ni aciari ake, nigeetha aciawo ari mutumumu?”

³ Nake Jesu akiaga atiri, “Ti mundu uyũ kana aciari ake mehirie. No undũ uyũ wekikire nigeetha wira wa Ngai wonanio mutũũire-ini wake. ⁴ Riria riothe ari muthenya-ri, no nginya tũrute wira wa uria wandũmire. Utukũ nũrooka riria gũtarĩ mundũ ũngĩhota kũruta wira. ⁵ Riria ndĩ gũkũ thĩ, ni niĩ ũtheri wa thĩ.”

⁶ Na aaria kuuga uguo, agĩtua mata thĩ, akiringia ndoro na mata macio, na akimihaka mundũ ũcio maitho. ⁷ Akimwira atiri, “Thii ũgethambe Karia-inĩ ga Siloamu” (nario riitwa Siloamu ni kuuga Gũtũmw).^{*} Ni undũ ũcio mundũ ũcio agithii na agĩthamba, na agũka muciĩ akionaga.

⁸ Nao andũ a itũũra riake na aria maamuonete mbere iyo akihooya ũteithio makĩũrania atiri, “Githĩ mundũ uyũ ti uria ũraikaraga thĩ ahooyage ũteithio?”

⁹ Andũ amwe makiuga ati aari we.

Nao aria angĩ makiuga atiri, “Aca, no kũhaana amũhaana.”

Nowe agikĩrĩria kuuga atiri, “Ni niĩ mundũ ũcio.”

¹⁰ Nao makimuria atiri, “Maitho maku makihingũkire atia?”

¹¹ Nake akimacookeria atiri, “Mundũ uria metaga Jesu niwe ũringirie ndoro aahaka maitho, anjĩra thii ngeethambe Karia-inĩ ga Siloamu. Ni undũ ũcio ndathii na ndeethamba, na ndahota kuona.”

¹² Nao makimuria atiri, “Mundũ ũcio ari ha?”

Nake akimeera atiri, “Niĩ ndiũũ.”

Afarisai Gũtuiria Ũhoro wa Kũhonio kwa Mutumumu ũcio

¹³ Nao magĩtwara mundũ ũcio warĩ mutumumu kũri Afarisai. ¹⁴ Na riri, muthenya ũcio Jesu aaringirie ndoro na akihingura maitho ma mundũ ũcio warĩ wa Thabatũ. ¹⁵ Ni undũ ũcio Afarisai o nao makimuria uria aahotete kuona. Nake mundũ ũcio akimacookeria atiri, “Aahakire ndoro maitho, na niĩ ndeethamba na riũ nĩndirona.”

¹⁶ Nao Afarisai amwe makiuga atiri, “Mundũ uyũ ndoimite kũri Ngai, nĩgũkorwo ndamenyagĩrĩra Thabatũ.”

No aria angĩ makĩũria atiri, “Mundũ mwihia ahota atia kũringa ciama ta ici?” Ni undũ ũcio makiamũkana.

¹⁷ Mũthia-inĩ Afarisai acio makihũgũkĩra mundũ ũcio warĩ mutumumu, makimuria atiri, “Wee ũkuuga atia ha ũhoro wake? Niwe araahingũrire maitho.”

Nake mundũ ũcio agĩcookia atiri, “Ni mĩnabii.”

¹⁸ O na kũri uguo Ayahudi matiigana gwĩtikia ũhoro wa mundũ ũcio ati aari mutumumu na ati niacookete kuona, nginya riria maatũmanĩire aciari ake.

¹⁹ Makĩmooria atiri, “Uyũ ni mwana wanyu? Uyũ niwe mũroiga aaciariwao ari mutumumu? Riũ ahotete atia kuona?”

* 9:7 Karia gaka kaari kamwe ka miako ya kũrehe maaĩ Jerusalemu, na gaakitwo ni Hezekia.

²⁰ Nao aciari ake magĩcookia atĩrĩ, “Ithuĩ tũũĩ nĩ mwana witũ na tũũĩ aaciariro arĩ mūtumumu. ²¹ No ũrĩa ahotete kuona, kana ũrĩa ũmũhingũrire maitho make, ithuĩ tũtũũ. Mũũriei nĩ mũgima, nĩekwĩyarĩrĩa.” ²² Aciari ake moigire ũguo nĩ ūndũ wa gwĩtigĩra Ayahudi, nĩgũkorwo Ayahudi nĩmarĩkĩtie gũtua atĩ mũndũ o wotho ũngiuga atĩ Jesũ nĩwe Kristũ nĩegũikio nja ya thunagogi. ²³ Nĩkĩo aciari ake moigire atĩrĩ, “Nĩ mũgima; mũũriei.”

²⁴ Magĩta mũndũ ūcio warĩ mūtumumu hĩndĩ ya keerĩ. Makĩmwĩra atĩrĩ, “Gocithia Ngai. Nĩtũũĩ mũndũ ũyũ nĩ mwĩhia.”

²⁵ Nake agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ ndiũũ kana nĩ mwĩhia kana ti mwĩhia. No njũũĩ ūndũ ũyũ ūmwe; ndĩraarĩ mūtumumu na rĩu nĩndĩrona!”

²⁶ Ningĩ makĩmũũria atĩrĩ, “Agwĩkire atĩa? Akũhingũrire maitho atĩa?”

²⁷ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩndamwĩra ūhoro o rĩu na inyuĩ mĩti-nathikĩrĩa. Mũrenda kũigua rĩngĩ nĩkĩ? O na inyuĩ nĩmũkwenda gũtuika arutwo ake?”

²⁸ Nao makĩmũruma, makĩmwĩra atĩrĩ, “Wee ũrĩ mũrutwo wa mũndũ ũyũ! Ithuĩ tũrĩ arutwo a Musa! ²⁹ Ithuĩ nĩtũũĩ atĩ Ngai nĩarĩrie Musa, no ha ūhoro wa mũndũ ũyũ-rĩ, tũtũũĩ o na kũrĩa oimĩte.”

³⁰ Nake mũndũ ūcio akĩmacookeria atĩrĩ, “Kaĩ ūcio nĩ ũrĩrũ-ĩ! Inyuĩ mĩtiũĩ kũrĩa oimĩte, na nĩwe ũũhingũrire maitho. ³¹ Nĩtũũĩ atĩ Ngai ndathikagĩrĩa andũ ehia. Athikagĩrĩa mũndũ ũrĩa ũrĩ na ũngai na ũrĩa wĩkaga wendi wake. ³² Gũtirĩ mũndũ ũrĩ waigua ūhoro wa mũndũ ũhingũrĩtwo maitho aciariro arĩ mūtumumu. ³³ Korwo mũndũ ũyũ ndoimĩte kũrĩ Ngai ndarĩ ūndũ angĩhota gwĩka.”

³⁴ Igũrũ rĩa ūhoro ūcio magĩcookia atĩrĩ, “Wee waciariro ũrĩ na mehia. Ũngĩkĩgeria atĩa gũtũrutala!” Nao makĩmũikania na kũu nja.

Ūtumumu wa Kĩĩroho

³⁵ Jesũ nĩaigire atĩ nĩmaikĩtie mũndũ ūcio nja, na rĩrĩa aamuonire akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwĩtikĩtie Mũrũ wa Mũndũ?”

³⁶ Nake mũndũ ūcio akĩmũũria atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, ūcio nĩwe ũ? Njĩra, nĩgeetha ndĩmwĩtikie.”

³⁷ Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Rĩu nĩũmuonete; nĩwe ũyũ ũraaria nawe.”

³⁸ Nake mũndũ ūcio akiuga atĩrĩ, “Mwathani, nĩndetĩkia,” na akĩmũthathaiya.

³⁹ Ningĩ Jesũ akiuga atĩrĩ, “Njũkĩte gũkũ thĩ nĩ ūndũ wa gũtuanĩra ciira, nĩgeetha arĩa atumumu mahote kuona, nao arĩa monaga matũike atumumu.”

⁴⁰ Afarisai amwe arĩa maarĩ nake makĩigua akiuga ũguo, nao makĩmũũria atĩrĩ, “Atĩ atĩa? O na ithuĩ tũrĩ atumumu?”

⁴¹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũngĩrĩ atumumu-rĩ, mũtingĩrĩ na mehia; no rĩu tondũ muugaga atĩ nĩmuonaga-rĩ, mũgũikara o na wĩhia wanyu.”

10

Mũrĩithi na Rũũru Rwake

¹ “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ ũrĩa ūtatoonyaga gĩcegũ kĩa ng’ondũ agereire kĩhingo-inĩ, no akahaicĩra handũ hangĩ-rĩ, ūcio nĩ mũici na nĩ mūtunyani. ² Mũndũ ũrĩa ūtoonyaga na kĩhingo nĩwe mũrĩithi wa ng’ondũ ciake. ³ Mũrangĩrĩ nĩamũhingũragĩra kĩhingo, nacio ng’ondũ nĩithikagĩrĩa mũgambo wake. Eetaga ng’ondũ ciake na marĩitwa, na agaciumagaria. ⁴ Aarĩkia kuumia irĩa irĩ ciake ciothe-rĩ, acitongoragia, nacio ng’ondũ ciake ikamũrũmĩrĩa, tondũ nĩciũĩ mũgambo wake. ⁵ No itirĩ hĩndĩ ingĩrũmĩrĩa

mūgeni; ūrīa kūrī nī atī nīkūmūūrīra, tondū itīū mūgambo wa mūgeni.” ⁶ Jesū aahūthirire ngerekano iyo, no matiigana gūtaūkīrwo nī ūrīa aameeraga.

⁷ Nī ūndū ūcio Jesū akiuga o rīngī atīrī, “Ngūmwīra atīrī na ma, Nī nī nī kīhingo kīa ng’ondū. ⁸ Arīa othe mookire mbere yakwa maarī aici na atunyani, no ng’ondū itiigana kūmathikīrīria. ⁹ Nī nī nī kīhingo; ūrīa wothe ūtoonyagīra harī nī nīakahonoka. Agaatoonyaga na akoima, na onage gīa kūrīa. ¹⁰ Mūici okaga tu nīgeetha aye, na orage, na anange; nī njūkīte nīguo magīe na muoyo, na magīe naguo kūna.

¹¹ “Nī nī nī mūrīithi ūrīa mwega. Mūrīithi ūrīa mwega arutaga muoyo wake nī ūndū wa ng’ondū. ¹² Mūrīithi wa mūcaara tiwe mūrīithi ūrīa mwene ng’ondū. Nī ūndū ūcio rīrīa ona njūūi īgīūka, atiganagīria ng’ondū, akoora. Hīndī iyo nayo njūūi īgatharīkīra rūūru, īkarūhurunja. ¹³ Mūndū ūcio oraga tondū we nī wa kwandīkwo, na ndarūmbūyanagia na ūhoro wa ng’ondū.

¹⁴ “Nī nī nī mūrīithi ūrīa mwega; nīnjūūi ng’ondū ciakwa, nacio ng’ondū ciakwa nīcinjūūi, ¹⁵ o ta ūrīa Baba anjūūi, na nī ngamenya Baba, na nīndutīte muoyo wakwa nī ūndū wa ng’ondū. ¹⁶ Ndī na ng’ondū ingī iria itarī cia gīcegū gīkī. No nginya o nacio ndīcīrehe. O nacio nīgathikīrīria mūgambo wakwa, na gūgaakorwo na rūūru rūmwē, na mūrīithi ūmwē. ¹⁷ Gītūmi kīa Baba kūnyenda nī ūndū nīndutīte muoyo wakwa nīgeetha njooke ndīwoe rīngī. ¹⁸ Gūtīrī mūndū ūngīndunya guo, no nī ngūūruta na kwīyendera. Ndī na ūhoti wa kūūruta, o na ūhoti wa kūwoya rīngī. Watho ūyū ndaamūkīrīre kuuma kūrī Baba.”

¹⁹ Maigua ciugo icio, Ayahudi makīamūkana o rīngī. ²⁰ Aingī ao makiuga atīrī, “Mūndū ūyū arī na ndaimono na akagūrūka. Mūkūmūthikīrīria nīkī?”

²¹ No angī makiuga atīrī, “Ino ti mīario ya mūndū ūrī na ndaimono. Ndaimono no īhingūre maitho ma mūtumumu?”

Kwaga gwītīkia kwa Ayahudi

²² Ningī gūkīgīa na Gīathī gīa Kwamūrwo kūu Jerusalemu. Kwarī kīmera kīa heho, ²³ nake Jesū aarī hekarū-inī agīceraceera gīthaku-inī gīa Solomoni. ²⁴ Nao Ayahudi makīmūrigiicīria makīmwīra atīrī, “Ūgūtūūra ūtūigīte na nganja nginya rī? Angīkorwo nīwe Kristū-rī, twīre ūtekūhitha.”

²⁵ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Nīndīmwīrīte, no mūtīitīkagia. Ciama iria ningaga na rītwa rīa Baba nīcinjaragīrīria, ²⁶ no inyuī mūtīitīkagia tondū mūtīrī ng’ondū ciakwa. ²⁷ Ng’ondū ciakwa nīithikagīrīria mūgambo wakwa; nīndīcīūi, nacio nīcinūmagīrīra. ²⁸ Nīndīcīheaga muoyo wa tene na tene, na gūtīrī hīndī ikoora; gūtīrī mūndū o na ūmwē ūngīcīgutha kuuma moko-inī makwa. ²⁹ Baba ūrīa waheire cio, nī mūnene kūrī othe; gūtīrī mūndū ūngīcīgutha kuuma moko-inī ma Baba. ³⁰ Nī na Baba tūrī ūmwē.”

³¹ O rīngī Ayahudi makīoya mahiga nīguo mamūhūūre namo nyuguto, ³² nake Jesū akīmeera atīrī, “Nīndīmuonetie ciama nyingī nene kuuma kūrī Baba. Nī kīama kīrīkū gīacio mūrenda kūūhūrīra na mahiga nyuguto?”

³³ Nao Ayahudi makīmūcookeria atīrī, “Tūtīrakūhūūra na mahiga nyuguto nī ūndū wa o na kīmwe gīacio, no nī ūndū wa kūrūma Ngai, tondū wītūite Ngai na wee ūrī o mūndū.”

³⁴ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Githī gūtīandīkītwo Watho-inī wanyu atīrī, ‘Ndoigire inyuī mūrī ngai?’ ³⁵ Angīkorwo aametire ‘ngai’, o acio kiugo kīa Ngai gīokire kūrī o, (na Maandiko matheru matīngīaga kūhingio) ³⁶ ī mūndū ūrīa Baba aamūrīre arī wake kūna na akīmūtūma gūkū thī, ūhoro wake nī atīa? Mūragīithitanga nīkī atī nīndaruma Ngai tondū nīndoiga, ‘Ndī Mūrū wa Ngai?’ ³⁷ Ingīaga gwīka ūrīa Baba ekaga mūtikanjītikie. ³⁸ No o na ingīka ūrīa ekaga-rī,

o na gũtuika mũtinjĩtikĩtie, itĩkiai ciamu icio, nĩguo mũmenye na mũtaũkĩrwo atĩ Baba arĩ thĩinĩ wakwa, na nĩ ndĩ thĩinĩ wa Baba.” ³⁹ Na o rĩngĩ makĩgeria kũmũnyiita, nowe akĩhohokia kuuma moko-inĩ mao.

⁴⁰ Nĩngĩ Jesũ agĩcooka mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa Jorodani, harĩa Johana aabathithanagĩria matukũ-inĩ ma mbere. Agĩkara kũu, ⁴¹ nao andũ aingĩ magĩũka kũrĩ we. Nao makiuga atĩrĩ, “O na gũtuika Johana ndarĩ kĩaama aaringire, ũhoru ũrĩa wotho Johana oigire ũkonĩ mũndũ ũyũ warĩ wa ma.” ⁴² Na andũ aingĩ a kũu magĩũtikia Jesũ.

11

Gĩkuũ kĩa Lazaro

¹ Na rĩrĩ, kwarĩ na mũndũ wetagwo Lazaro, nake aarĩ mũrũaru. Aarĩ wa Bethania, itũũra rĩa Mariamu na mwarĩ wa nyina Maritha. ² Mariamu ũyũ nowe waitĩrĩrie Mwachani maguta manungi wega na akĩmũgĩria nyarĩrĩ na njuĩrĩ yake, na aarĩ mwarĩ wa nyina na Lazaro ũcio warĩ mũrũaru. ³ Nĩ ũndũ ũcio aarĩ acio a nyina magĩtũmanĩra Jesũ akeerwo atĩrĩ, “Mwachani, ũrĩa wendete nĩmũrũaru.”

⁴ Rĩrĩa Jesũ aigũire ũhoru ũcio, akiuga atĩrĩ, “Ndwarĩ ĩno ndĩkũrĩkĩrĩra na gĩkuũ. Aca, nĩ ya kũgocithia Ngai, nĩgeetha Mũrũ wa Ngai agoocithio nĩyo.”

⁵ Jesũ nĩendete Maritha na mwarĩ wa nyina, o na Lazaro. ⁶ No o na thuutha wa kũigua atĩ Lazaro aarĩ mũrũaru-rĩ, aikarire kũu aarĩ mũthenya ĩngĩ ĩrĩ.

⁷ Agĩcooka akĩra arutwo ake atĩrĩ, “Nĩtũcookei Judea.”

⁸ Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “No rĩrĩ Rabii, o rĩu ica ikuhĩ Ayahudi marageragia gũkũhũura na mahiga nyuguto, na rĩu ũrenda gũcooka kuo?”

⁹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Githĩ mũthenya ti wa mathaa ikũmi na meeri? Mũndũ ũrĩa ũthiiaa mũthenya ndangĩhĩngwo, nĩgũkorwo onaga na ũtheri wa gũkũ thĩ. ¹⁰ Ahĩngagwo rĩrĩa egũthĩi ũtukũ, nĩ ũndũ ndarĩ na ũtheri.”

¹¹ Aarĩkia kuuga ũguo, agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Mũrata witũ Lazaro nĩakomete; no nĩngũthĩi kũu ngamũũkĩrie.”

¹² Arutwo ake makĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwachani, akorwo nĩ gũkoma akomete-rĩ, nĩekũhona.” ¹³ Jesũ aaragia ũhoru wa gĩkuũ gĩake, no arutwo ake meciiragia aaragia ũhoru wa toro wa ndũire.

¹⁴ Nĩ ũndũ ũcio akĩmeera na njĩra ĩgũtaũka, atĩrĩ, “Lazaro nĩmũkuũ, ¹⁵ no nĩ ũndũ wanyu nĩngenete nĩgũkorwo ndiraarĩ kuo, nĩgeetha mwĩtikie. No rĩrĩ, nĩtũthĩi kũrĩ we.”

¹⁶ Nake Toma (ũrĩa wetagwo Wa-mahatha) akĩra arutwo arĩa angĩ atĩrĩ, “Nĩtũthĩi o na ithũi, tũgakuanĩre nake.”

Jesũ Kũmĩrĩria Aarĩ a Nyina na Lazaro

¹⁷ Jesũ aakinya-rĩ, agĩkora Lazaro nĩaniinĩte mũthenya ĩna thĩinĩ wa mbĩrĩra.

¹⁸ Na rĩrĩ, itũũra rĩa Bethania rĩtiakinyĩtie kilomita ithatũ kuuma Jerusalemu, ¹⁹ nao Ayahudi aingĩ nĩmokĩte kũu kwa Maritha na Mariamu kũmomĩrĩria nĩ ũndũ wa gũkuĩrwo nĩ mũrũ wa nyina wao. ²⁰ Rĩrĩa Maritha aigũire atĩ Jesũ nĩarooka, akiuma, agĩthĩi kũmũtũnga, no Mariamu agĩkara kũu mũciĩ.

²¹ Maritha akĩra Jesũ atĩrĩ, “Mwachani ũngĩraarĩ gũkũ-rĩ, mũrũ wa maitũ ndangĩrakuire. ²² No rĩrĩ, nĩnjũũ atĩ o na rĩu Ngai nĩegũkũhe o kĩria gĩothe ũngĩhooya.”

²³ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrũ wa maitũguo nĩekũriũka.” Nake Maritha akĩmũcookeria atĩrĩ,

²⁴ “Nĩnjũũ nĩakariũka hĩndĩ ya iriũkĩro mũthenya wa mũthia.”

²⁵ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ kũriũka na nĩ nĩ muoyo. Nake ũrĩa wothē ũnjĩtikĩtie, o na aakua, nĩagatũũra muoyo; ²⁶ nake ũrĩa wothē ũtũũraga muoyo na nĩanjĩtikĩtie, ndarĩ hĩndĩ agaakua. Wee nĩwĩtikĩtie ũguo?”

²⁷ Nake Maritha akĩmwĩra atĩrĩ, “Iĩ Mwathani, nĩnjĩtikĩtie atĩ wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai, ũrĩa wĩrĩtwo nĩagooka gũkũ thĩ.”

²⁸ Nake aarĩkia kuuga ũguo, agĩcooka agĩthĩ agĩta mwarĩ wa nyina Mariamu keeheri-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani arĩ gũkũ na nĩarakũũria.” ²⁹ Rĩrĩa Mariamu aigũire ũguo, akĩrũgama na ihenya agĩthĩ kũrĩ we. ³⁰ Na hĩndĩ iyo Jesũ ndaakoretwo atoonete itũũra, no aarĩ o harĩa Maritha aamũtũngĩte. ³¹ Rĩrĩa Ayahudi acio maarĩ na Mariamu kũu nyũmba makĩmũũmĩrĩria monire ũrĩa okĩra na ihenya oĩmĩte nja, makĩmũrũmĩrĩra, magĩciĩria atĩ aathiaga mbĩrĩra-inĩ akarĩrĩre ho.

³² Hĩndĩ rĩrĩa Mariamu aakinyire harĩa Jesũ aarĩ na akĩmuona, akĩgũa thĩ magũrũ-inĩ make, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ũngĩraarĩ gũkũ, mũrũ wa maitũ ndangĩrakuire.”

³³ Hĩndĩ rĩrĩa Jesũ aamuonire akĩrĩra, na Ayahudi arĩa mokĩte hamwe nake o nao makĩrĩra-rĩ, agĩcaaya mũno roho-inĩ thĩnĩ na agĩtangĩka ngoro.

³⁴ Akĩmooria atĩrĩ, “Mũmũigĩte ha?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, ũka wone.”

³⁵ Jesũ akĩrĩra.

³⁶ Nao Ayahudi makiuga atĩrĩ, “Onei ũrĩa aramwendete!”

³⁷ No amwe ao makĩũrania atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ ũrahingũrĩre mũtumumu maitho-rĩ, ndangĩrahotire kũgĩria akue?”

Jesũ Kũriũkia Lazaro

³⁸ Nake Jesũ, o rĩngĩ acaaĩte mũno, agĩthĩ mbĩrĩra-inĩ. Mbĩrĩra iyo yarĩ ngurunga na yahingĩtwo na ihiga. ³⁹ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Eheriai ihiga.”

No Maritha, mwarĩ wa nyina na mũndũ ũcio wakuĩte, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, rĩu nĩmũnungu nĩ ũndũ nĩaniĩnĩte mĩthenya ĩna ho.”

⁴⁰ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Githĩ ndikwĩrĩre atĩ wetĩkia nĩũkuona riiri wa Ngai?”

⁴¹ Nĩ ũndũ ũcio makĩeheria ihiga. Jesũ agĩcooka agĩtiira maitho, akiuga atĩrĩ, “Baba, nĩndagũcookeria ngaatho nĩ ũndũ nĩũnjiguaga. ⁴² Nĩnjũũ atĩ nĩũnjiguaga hĩndĩ ciothe, no ndoiga ũguo nĩ ũndũ wa andũ aya marũgamĩte haha, nĩguo metĩkie atĩ nĩwe wandũmire.”

⁴³ Jesũ aarĩkia kuuga ũguo, akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Lazaro, uma!” ⁴⁴ Nake mũndũ ũcio warĩ mũkuũ akiuma, ohetwo na ndaamĩ cia gatani moko na magũrũ, na akarĩgiĩcĩrio taama ũthiũ.

Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Muohorei mataama macio ma mbĩrĩra, mũreke athĩ.”

Gũciĩrĩra Kũũraga Jesũ

⁴⁵ Nĩ ũndũ ũcio Ayahudi aingĩ arĩa mokĩte gũceerera Mariamu, moona ũrĩa Jesũ eekire, makĩmwĩtikia. ⁴⁶ No amwe ao magĩthĩ kũrĩ Afarisai, makĩmeera ũrĩa Jesũ ekĩte. ⁴⁷ Hĩndĩ iyo athĩnjĩri-Ngai arĩa anene hamwe na Afarisai magĩta Kĩama.

Makĩũrania atĩrĩ, “Nĩ kĩ tũreka? Onei ũrĩa mũndũ ũyũ araringa ciama nyingĩ. ⁴⁸ Twareka athĩ na mbere ũguo, andũ othe nĩmekũmwĩtikia, nao Aroma moke meyoere hekarũ iitũ, o na rũrĩrĩ rwiitũ.”

⁴⁹ Hĩndĩ iyo ũmwe wao wetagwo Kaiafa, ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-Ngai mũnene mwaka ũcio, akiuga atĩrĩ, “Inyũĩ mũtirĩ ũndũ mũũĩ o na atĩa! ⁵⁰ Inyũĩ mũtiũĩ atĩ nĩ kaba mũndũ ũmwe akue nĩ ũndũ wa kĩrĩndĩ, handũ ha rũrĩrĩ ruothe rũthire.”

⁵¹ Ũndũ ũcio ndaaririe etaarite we mwene, no aarathire ũguo arĩ ta mũthĩnjĩri-Ngai mũnene wa mwaka ũcio, atĩ Jesũ nĩagakuĩra rũrĩrĩ rwa Ayahudi, ⁵² na to rũrĩrĩ rũu rwiki, no o na ningĩ akue nĩ ũndũ wa ciana cia Ngai iria ciahurunjũkĩte, nĩgeetha acicookanĩrĩrie atũme ituĩke kĩndũ kĩmwe. ⁵³ nĩ ũndũ ũcio kuuma mũthenya ũcio magĩciĩrĩra kũmũũraga.

⁵⁴ Nĩ ũndũ ũcio Jesũ ndaacookire gũthĩĩ akĩionithanagia kũrĩ Ayahudi. Handũ ha ũguo, akĩehera agĩthĩĩ kũndũ kwari hakuĩ na werũ, gatũũra geetagwo Efiraimu, agĩkara kuo na arutwo ake.

⁵⁵ Na rĩria Bathaka ya Ayahudi yakuhĩrĩrie, andũ aingĩ makĩambata kuuma matũũra-inĩ, magĩthĩĩ Jerusalemu nĩ ũndũ wa igongona rĩa gwĩtheria Bathaka itanakinya. ⁵⁶ Andũ acio magĩkara magĩcaragia Jesũ, na rĩria maarũngĩĩ nja ya hekarũ, makĩũrania atĩrĩ, “Mũgwĩciiria atĩa? Kaĩ hihi ategũũka Gĩathĩ-inĩ?” ⁵⁷ No athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai nĩmarutĩte watho atĩ mũndũ o wotho ũngĩamenyire harĩa Jesũ aarĩ, amarehere ũhoru nĩgeetha mamũnyiite.

12

Jesũ Kũhakwo Maguta arĩ Bethania

¹ Mĩthenya itandatũ mbere ya Gĩathĩ kĩa Bathaka gũkinya, Jesũ agĩthĩĩ Bethania, kũria Lazaro ũria aariũkĩtie aatũũraga. ² Nĩ kwarugirwo irio cia hwaĩ-inĩ nĩ ũndũ wa Jesũ. Maritha nĩwe watungataga, nake Lazaro aarĩ ũmwe wa arĩa maikarĩte metha-inĩ na Jesũ. ³ Nake Mariamu akĩoya cuba ya maguta manungi wega na ma goro mũno, akĩhaka Jesũ magũrũ, agĩcooka akĩmũgiria na njuĩrĩ yake.* Nayo nyũmba ikĩiyũra mũtararĩko mwega wa maguta macio.

⁴ No mũrutwo ũmwe wa Jesũ wetagwo Judasi Isikariota, ũria wacookire kũmũkunyaĩra, akĩregana na ũndũ ũcio, akiuga atĩrĩ, ⁵ “Nĩkĩ kĩragiririe maguta macio mendio na mbeeca icio iheo athĩĩni? Nĩmaraiganĩte mũcaara wa mwaka mũgima.” ⁶ Ndoigire ũguo nĩ ũndũ wa gũcaĩra athĩĩni, no oigire ũguo nĩ ũndũ aarĩ mũici, tondũ nĩwe wakuuaga mũhuko wa mbeeca, na nĩaiyaga imwe akahũthĩra we mwene.

⁷ Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Tiganai nake, araigĩte maguta macio nĩ ũndũ wa mũthenya ũria ngaathikwo. ⁸ Athĩĩni mũrĩ nao hĩndĩ ciothe, no nĩ mũtirĩkoragwo na nĩ hĩndĩ ciothe.”

⁹ Ihinda-inĩ o rĩu gĩkundi kĩnene kĩa Ayahudi gĩkĩmenya atĩ Jesũ aarĩ kũu na gĩgĩũka, na gĩtiokire nĩ ũndũ wa Jesũ tu, no ningĩ nĩgeetha kĩone o na Lazaro ũcio aariũkĩtie kuuma kũrĩ arĩa akuũ. ¹⁰ Nĩ ũndũ ũcio athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩthugunda kũũraga Lazaro o nake, ¹¹ nĩgũkorwo nĩ ũndũ wake Ayahudi aingĩ nĩmathiiga kũrĩ Jesũ na makamwĩtikia.

Jesũ Gũtoonya Jerusalemu na Ũhootani

¹² Mũthenya ũcio ũngĩ andũ aingĩ arĩa mokĩte nĩ ũndũ wa Gĩathĩ kũu† makĩigua atĩ Jesũ aarĩ njĩra-inĩ agĩthĩĩ Jerusalemu. ¹³ Magĩkuua mikĩndũ,‡ magĩthĩĩ namo kũmũtũnga, makĩanagĩrĩra atĩrĩ, “Hosana!”

“Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũria ũgũũka na rĩtwa rĩa Mwathani!”

“Kũrathimwo-rĩ, nĩ Mũthamaki wa Isiraeli!”

* 12:3 Mariamu nĩonanirie wendo mũnene nĩ ũndũ wa gũtiĩrĩria Jesũ maguta macio nyarĩrĩ, na kũmũhuura na njuĩrĩ ciake. † 12:12 Andũ aingĩ mũno nĩmookaga gũkũngũria Gĩathĩ kĩa Bathaka.

‡ 12:13 Mikĩndũ yatũmagĩrwo gũkũngũria ũhootani.

¹⁴ Nake Jesu akiona njaŵ ya ndigiri, akimũkarĩra, o ta ũria kwandikĩtwo atĩrĩ,
¹⁵ “Tiga gwĩtigĩra, wee Mwarĩ wa Zayuni;
 ta rora, mũthamaki waku nĩarooka,
 aikarĩre njaŵ ya ndigiri.”

¹⁶ Arutwo ake matiambĩte gũtaũkĩrwo nĩ gĩtũmi kĩa maũndũ macio. No Jesu aarĩkia kũgoocithio nĩguo maataũkĩrwo atĩ maũndũ macio maandikĩtwo nĩ ũndũ wake, na atĩ ũguo noguo maamwikĩte.

¹⁷ Nakĩo gĩkundi kĩa andũ kĩrĩa kiarĩ nake rĩrĩa eetire Lazaro oime mbĩrĩa-inĩ na akĩmũriũkia kuuma kũrĩ arĩa akuũ gĩgĩthĩ na mbere kũmemerekia ũhoru ũcio. ¹⁸ Andũ aingĩ magĩũka gũtũnga Jesu nĩ ũndũ nĩmaiguĩte atĩ nĩaringĩte kĩa kĩa kĩa. ¹⁹ Nĩ ũndũ ũcio Afarisai makĩrũana atĩrĩ, “Ta kĩonei tũtirĩ ũndũ tũreeka. Onei ũria andũ othe mamũrũmĩrĩre!”

Jesu Kũratha Ũhoru wa Gĩkuũ Gĩake

²⁰ Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ na Ayunani gatagatĩ-inĩ ka arĩa maathiĩte gũthathaiya Ngai Gĩathĩ-inĩ kĩa. ²¹ Nao magĩũka kũrĩ Filipu, ũria woimĩte itũũra rĩa Bethisaida kũu Galili, marĩ na ihooya, makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, no twende kuona Jesu.” ²² Nake Filipu agĩthĩ akĩra Anderea ũhoru ũcio, nao eerĩ magĩthĩ makĩra Jesu.

²³ Nake Jesu akĩmacookeria atĩrĩ, “Ihinda nĩrikinyu Mũrũ wa Mũndũ agoocithio. ²⁴ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, tiga hĩndĩ ya ngano yambire kũgũa tĩrĩ-inĩ ikue-rĩ, itũũraga ĩrĩ iki. No ĩngĩkua, nĩciaraga maciaro maingĩ. ²⁵ Mũndũ ũrĩa wendete muoyo wake nĩakoowo nĩguo, na mũndũ ũrĩa ũthũire muoyo wake arĩ gũkũ thĩ, nĩakaũtũria nginya muoyo wa tene na tene. ²⁶ ũrĩa wotho ũndungatagĩra no nginya anũmĩrĩre, nĩgeetha harĩa ndĩ o nayo ndungata yakwa ĩgaakorwo ho. ũrĩa ũndungatagĩra-rĩ, nake Baba nĩarĩmũtĩaga.

²⁷ “Rĩu ngoro yakwa nĩratangĩka, na nĩ ngũkiuga atĩa? Njuge, ‘Baba honokia harĩ ihinda rĩrĩ?’ Aca, gĩtũmi gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmĩte nginyie ihinda rĩrĩ. ²⁸ Baba, goocithia rĩtwa rĩaku!”

Hĩndĩ ĩyo mũgambo ũkiuma igũrũ ũkiuga atĩrĩ, “Nĩndĩrĩgoocithĩte na no ngũrĩgoocithia o rĩngĩ.” ²⁹ Nakĩo gĩkundi kĩa andũ kĩrĩa kiarĩ ho na gĩkĩigua ũguo, gĩkiuga atĩ mũgambo ũcio nĩwarurumaga; nao arĩa angĩ makiuga atĩ nĩ mũraika wamwarĩra.

³⁰ Nake Jesu akĩmeera atĩrĩ, “Mũgambo ũcio ndũnaaria nĩ ũndũ wakwa, no waria nĩ ũndũ wanyu. ³¹ Hĩndĩ nĩ nginyu thĩ ĩno ĩtũrwo ciira; nake mũnene wa thĩ ĩno nĩekũingatwo. ³² No nĩ ndaarĩkia kũhaicio igũrũ kuuma thĩ, nĩngaguucĩrĩra andũ othe harĩ nĩ.” ³³ Oigire ũguo nĩgeetha onanie gĩkuũ kĩrĩa agaakua.

³⁴ Gĩkundi kĩa gĩkiuga atĩrĩ, “Nĩtũiguĩte kuuma Watho-inĩ atĩ Kristũ egũtũura tene na tene, nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩ atĩa ũguo woiga atĩ ‘Mũrũ wa Mũndũ no nginya ahaicio igũrũ?’ ũcio ‘Mũrũ wa Mũndũ’ nũ?”

³⁵ Nake Jesu akĩmeera atĩrĩ, “Nĩmũgũkorwo na ũtheri ihinda rĩngĩ inini. Thi-iaigai rĩrĩa mũrĩ na ũtheri, nduma ĩtanamũtumanĩra. Mũndũ ũrĩa ũthĩiaiga na nduma ndamenyaga kũrĩa arathĩ. ³⁶ Mwihokagei ũtheri hĩndĩ ĩrĩa mũrĩ naguo, nĩgeetha mũtuĩke ciana cia ũtheri.” Nake Jesu aarĩkia kwaria, akĩmehitha, agĩthĩra.

Ayahudi gũthĩ na Mbere na kwaga Gwĩtikia

³⁷ O na thuutha wa Jesu kũringa ciana ĩcio ciothe makĩonaga-rĩ, matiigana kũmwĩtikia. ³⁸ ũndũ ũcio warĩ wa kũhingia kiugo kĩa Isaia ũrĩa mũnabii kĩrĩa kũrĩagia atĩrĩ:

“Mwathani, nũ wĩtikĩte ũhoru witũ,

nakuo guoko kwa Mwathani kūguũĩrio ũ?”

³⁹ Nĩ ūndũ ūcio matingietikirie, nĩ tondũ Isaia nĩoigĩte handũ hangĩ atĩrĩ:

⁴⁰ “Nĩamatũite atumumu,

na akoomia ngoro ciao,

nĩgeetha matikoone na maitho mao,

kana mataũkĩrwo ngoro-inĩ ciao,

o na kana magarũrũke, na nĩ ndĩmahonie.”

⁴¹ Isaia oigire ũguo nĩ ūndũ nĩooneete riiri wa Jesũ, na akĩaria ũhoru wake.

⁴² No o na gũtariĩ o ũguo, aingĩ o na gatagatĩ ka atongoria a Ayahudi nĩmamwĩtikirie. No nĩ ūndũ wa Afarisai, matingĩoimbũire wĩtikio wao nĩ gwĩtigira matikaingato thunagogi; ⁴³ nĩgũkorwo nĩmendete kūgoocwo nĩ andũ gũkĩra kūgoocwo nĩ Ngai.

⁴⁴ Jesũ agĩcoka akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa ũnjĩtikĩte, to nĩ nyiki etikĩte, no etikĩte o na ũrĩa wandũmire. ⁴⁵ Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ ūcio andora, onaga ũrĩa wandũmire. ⁴⁶ Nĩ njũkĩte gũkũ thĩ ndĩ ũtheri, nĩgeetha gũtikagĩe o na ũmwe ũnjĩtikĩte ũngĩkara nduma-inĩ.

⁴⁷ “Ha ũhoru wa mũndũ ũrĩa ũiguaga ũhoru wakwa no akaaga kūũhingia, ndikũmũtũira ciira; nĩgũkorwo ndiokire gũtũira andũ a thĩ ciira, no ndokire kũmahonokia. ⁴⁸ Mũtuanĩri ciira arĩ ho, harĩ mũndũ ũrĩa ũndegaga na akaaga gwĩtikĩra ciugo ciakwa; kiugo kũ ndaaririe nĩkĩo gĩkaamũtũira ciira mũthenya wa mũthia. ⁴⁹ Nĩgũkorwo ndiaririe ndĩrĩte nĩ mwene, no Baba ũrĩa wandũmire nĩwe wanjathire ũrĩa ingiuga, na ũrĩa ingĩaria. ⁵⁰ Nĩnjũũ atĩ riathani riake rĩkinyagia mũndũ muoyo-inĩ wa tene na tene. Nĩ ūndũ ūcio ũhoru ũrĩa wotha njaragia no ũrĩa Baba anjĩrĩte njarie.”

13

Jesũ Gũthambia Arutwo ake Nyarĩrĩ

¹ Na rĩrĩ, gwatigĩtie o hanini Gĩathĩ kĩa Bathaka gĩkinye. Jesũ nĩamenyete atĩ ihinda riake rĩa kuuma gũkũ thĩ athĩrĩ kũrĩ Ithe nĩriakinyĩte. Na tondũ nĩendete arĩa maarĩ ake gũkũ thĩ, akĩmoonia ũrĩa aamendete nginya kĩrĩkĩrĩro.

² Na rĩrĩa maarĩaga irio cia hwaĩ-inĩ, Mũcukani nĩarĩkĩtie gwĩkĩra ngoro-inĩ ya Judasi Isikariota, mũrũ wa Simoni, meciiria ma gũkũnyanĩra Jesũ, ³ Jesũ nĩamenyete atĩ Ithe nĩamũheete ũhoti wa maũndũ mothe, na atĩ oimĩte kũrĩ Ngai, na acookaga kũrĩ o Ngai; ⁴ nĩ ūndũ ūcio Jesũ agĩũkĩra, akiuma hau maarĩagĩra, akĩruta nguo yake ya igũrũ, akĩoya taurũ, akĩioha njohero. ⁵ Thuutha wa ũguo, agĩtĩrĩra maaĩ kĩraĩ-inĩ na akĩambĩrĩria gũthambia arutwo ake nyarĩrĩ, akĩmagiragia na taurũ ĩyo eyohete njohero.

⁶ Na aakinya harĩ Simoni Petero, Petero akĩmũũria atĩrĩ, “Hĩ, Mwathani, wee nĩwe ũgũũthambia nyarĩrĩ?”

⁷ Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ndũngĩmenya ũrĩa ndĩreka rĩu, no thuutha-inĩ nĩũrĩmenya.”

⁸ Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “Aca, wee ndũrĩ hĩndĩ ũngĩthambia nyarĩrĩ ciakwa.”

Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Itangĩgũthambia, ndũngĩgĩa ngwatanĩro na nĩ.”

⁹ Simoni Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, ndũgaathambie o nyarĩrĩ ciiki, no gũthambie moko o na mĩtwe!”

¹⁰ Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ wĩthambĩte mwĩrĩ abatairio nĩ gwĩthamba o nyarĩrĩ ciiki; mwĩrĩ wake wotha nĩ mũtheru. Na inyuĩ mũrĩ atheru, o na gũtũika ti inyuotha.” ¹¹ Nĩgũkorwo nĩamenyete ũrĩa ũkaamũkunyanĩra, na nĩkĩo oigire atĩ ti othe maarĩ atheru.

¹² Aarikia kũmathambia nyarĩrĩ, akĩhumba nguo yake ya igũrũ, na agĩ-cooka harĩa aakarĩte. Akĩmooria atĩrĩ, “Nĩmwataũkĩrwo nĩ ũguo ndamwĩka?”
¹³ Mũnjĩtaga ‘Mũrutani’ na ‘Mwathani’, na ũguo nĩguo kũrĩ, nĩgũkorwo ũguo nĩguo ndĩ. ¹⁴ Na rĩrĩ, kuona atĩ Nĩ, Mwathani na Mũrutani wanyu, nĩndamũthambia nyarĩrĩ-rĩ, o na inyuĩ nĩmwagĩrĩrwo mũthambanagie nyarĩrĩ mũndũ na ũrĩa ũngĩ. ¹⁵ Nĩndamuonia kĩonereria nĩguo mwĩkage o ta ũguo ndamwĩka. ¹⁶ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ ndungata nene gũkĩra mwathi wayo, kana mūtũmwo agakĩra ũrĩa ũmūtũmĩte. ¹⁷ Kuona atĩ rĩu nĩmũmenyete maũndũ maya, nĩmũrĩrathimagwo mwameka.

Jesũ Kũratha Ũhoru wa Gũkũnyanĩrwo Gwake

¹⁸ “Ndiraaria ũhoru wanyu inyuothē; nĩnjũũ arĩa thuurĩte. No ũhoru ũyũ nĩ wa kũhingia maandĩko marĩa moigĩte atĩrĩ, ‘O ũrĩa tũrĩanagĩra irio nake nĩangarũrũkĩte.’”

¹⁹ “Ndiramwĩra maũndũ maya rĩu matanekĩka, nĩgeetha hĩndĩ irĩa marĩkĩka mũrĩnjĩtikia atĩ nĩ nĩ nĩ we. ²⁰ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothē wamũkagĩra mũndũ ũrĩa ndũmĩte nĩ nĩ mwene aamũkagĩra; na ũrĩa wothē ũnyamũkagĩra, aamũkagĩra ũrĩa wandũmĩre.”

²¹ Jesũ aarikia kuuga ũguo, agĩtangĩka ngoro na akĩumbũra atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũmwe wanyu nĩekũgunyanĩra.”

²² Nao arutwo ake makĩambĩrĩria kũrorana marigĩtwo nũũ gatagatĩ-inĩ kao aaragia ũhoru wake. ²³ ũmwe wao, mũrutwo ũrĩa Jesũ endete, aakarĩte thĩ etiiranĩtie na Jesũ. ²⁴ Nake Simoni Petero akĩheneria mũrutwo ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ta mũũrie araaria ũhoru wa ũ.”

²⁵ Nake mũrutwo ũcio, agĩtiirania na Jesũ na akĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani, ũcio nũũ ũraaria ũhoru wake?”

²⁶ Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ ũrĩa ngũhe kĩenyũ gĩkĩ kĩa mũgate ndaarikia gũgĩtobokia thubu-inĩ.” Na aarikia gũtobokia kĩenyũ kĩa mũgate thubu-inĩ, agĩkĩhe Judasi Isikariota mũrũ wa Simoni. ²⁷ Judasi aarikia kũria mũgate ũcio, Mũcukani akĩmũingĩra.

Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũrĩa ũkĩrĩ gwĩka-rĩ, ĩka narua.” ²⁸ No gũtirĩ o na ũmwe warĩ metha-inĩ wataũkĩrwo nĩ gĩtũmi kĩa Jesũ kũmwĩra ũguo. ²⁹ Na tondũ Judasi nĩwe waigaga mbeeca-rĩ, amwe magĩciirĩa Jesũ aamwĩraga agũre kĩrĩa kĩabataranĩtie nĩ ũndũ wa Gĩathĩ, kana aheane kĩndũ nĩ ũndũ wa arĩa athĩini. ³⁰ Nake Judasi aarikia kwamũkĩra mũgate ũcio, akiuma nja. Na kwarĩ ũtukũ.

Jesũ Kũratha atĩ Petero Nĩekũmũkaana

³¹ Na Judasi aarikia gũthĩ, Jesũ akiuga atĩrĩ, “Rĩu Mũrũ wa Mũndũ nĩagoocithĩtio, nake Ngai nĩagoocithĩtio arĩ thĩini wake. ³² Angĩkorwo Ngai nĩagoocithĩtio thĩini wake, Ngai nĩekũgoocithia Mũriũ arĩ thĩini wake mwene, na amũgoocithie o narua.

³³ “Ciana ciakwa, ngũkorwo na inyuĩ o gwa kahinda kanini. Nĩmũkanjaria, na o ta ũrĩa ndeerire Ayahudi, no taguo ngũmwĩra: Kũria ndĩrathĩ, inyuĩ mũtingĩhota gũũka.

³⁴ “Ngũmũhe rĩathani rĩerũ: Endanagai mũndũ na ũrĩa ũngĩ. O ta ũrĩa ndĩmwendete, o na inyuĩ no nginya mwendanage mũndũ na ũrĩa ũngĩ. ³⁵ ũndũ ũyũ nĩguo ũrĩmenyithagia andũ othe atĩ mũrĩ arutwo akwa, mũngĩendana mũndũ na ũrĩa ũngĩ.”

³⁶ Simoni Petero akĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani nĩ kũ ũgũthĩ?”

Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Kũria ngũthĩ, mũtingĩhota kũnũmĩrĩra rĩu, no nĩmũrĩnũmĩrĩra thuutha-inĩ.”

³⁷ Petero akīmūūria atīrī, “Mwathani nī kī kīngīgiria ngūrūmīre rīu? Nī nīngūruta muoyo wakwa nī ūndū waku.”

³⁸ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Atī no ūrute muoyo waku nī ūndū wakwa? Ngūkwīra atīrī na ma, ngūkū itanakūga, nīūrīngaana maita matatū!

14

Jesū Kūūmīrīria Arutwo Ake

¹ “Mūtīgatāngīke ngoro, mwīhokei Ngai; o na nī mūnjīhoke. ² Thīnī wa nyūmba ya Baba kūrī na ciikaro nyingī; gūtāngīrī ūguo ingīrī kūmwīra. Nīngūthīi kuo kūmūthondekera handū. ³ Na ndathīi na ndamūthondekera handū-rī, nīngacooka ndīmūgīre nīgeetha o na inyuī mūkoragwo harīa ndī. ⁴ Njīra ya kūrīa ndīrathīi inyuī nīmūmūi.”

Jesū Nīwe Njīra ya Gūthīi kūrī Baba

⁵ Nake Toma akīmwīra atīrī, “Mwathani, ithuī tūtīūi kūrīa ūgūthīi, nī ūndū ūcio-rī, njīra tūngīkīmīmenya atīa?”

⁶ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Nī nī nī njīra, na nī nī ūhoro ūrīa wa ma, na nī nī muoyo. Gūtīrī mūdū ūkinyaga kūrī Baba atagereire harī nī. ⁷ Korwo nīmūūmenyete kūna, no mūmenye Baba o nake. Kuuma rīu, nīmūmūi na nī mūmuonete!”

⁸ Filipu akīmwīra atīrī, “Mwathani, tuonie Baba na ithuī nītūkūiganīra.”

⁹ Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Filipu, ndūrī wamenya o na thuutha wa gūkorwo na inyuī ihinda iraihu ūguo? Mūdū ūrīa wothē ūnyonete nīonete Baba. Ūngīkiuga atīa atī, ‘Tuonie Baba?’ ¹⁰ Ka ūtetīkītie atī nī ndī thīnī wa Baba, na atī Baba arī thīnī wakwa? Ciugo iria ndīmwīraga ti ciakwa nī mwene; no Baba ūrīa ūtūūraga thīnī wakwa, nīwe ūraruta wīra wake. ¹¹ Njītīkīai rīrīa nguuga atī ndī thīnī wa Baba, nake Baba arī thīnī wakwa; kana mūgītīkie nī ūndū wa ūira wa ciama iria ningaga. ¹² Ngūmwīra atīrī na ma, mūdū ūrīa wothē ūnjītīkītie, nīarīkaga maūdū marīa njīkaga. Na nīageeka o na maūdū manene kūrī macio, tondū ndīrathīi kūrī Baba. ¹³ Na ūrīa wothē mūkahooya, nīngawīka thīnī wa rītwa rīakwa, nīgeetha Mūrīū arehere Baba rīiri. ¹⁴ Mwahooya ūndū o wothē thīnī wa rītwa rīakwa, nīndīrīwīkaga.

Jesū Kwīranīra Roho Mūtheru

¹⁵ “Angīkorwo nīmūnyendete, nīmūrīathīkagīra ūrīa ndīmwathīte. ¹⁶ Na nī nīngahooya Baba, nake nīakamūhe Mūteithia ūngī aikarage na inyuī nginya tene, ¹⁷ nake nīwe Roho ūrīa wa ma. Nao andū a gūkū thī matīngīmwtīkīra tondū matimuonaga na matīmūi. No inyuī nīmūmūi nīgūkorwo atūūranagia na inyuī, na aikaraga thīnī wanyu. ¹⁸ Ndīkūmūtīga ta ciana cia ngoriai, nīngūūka kūrī inyuī. ¹⁹ Thuutha wa ihinda inyinyi, thī ndīgūcooka kūnyona, no inyuī nīmūrīnyonaga. Tondū nīndūūraga muoyo, o na inyuī nīmūgūtūūra muoyo. ²⁰ Mūthenya ūcio nīmūkamenya atī nī ndī thīnī wa Baba, na inyuī mūrī thīnī wakwa, na nī ndī thīnī wanyu. ²¹ Ūrīa wothē ūiguaga maathani makwa na akamaathīkīra, ūcio nīwe ūnyendete. Nake ūcio ūnyendete nīarīendagwo nī Baba, o na nī nīndīmwendaga na ndīonithanagie kūrī we.”

²² Nake Judasi (no ti Isikariota) akiuga atīrī, “No rīrī Mwathani, nī kī gīgūtūma wīonithanie kūrī ithuī na ti kūrī andū a gūkū thī?”

²³ Nake Jesū agīcookīa atīrī, “Mūdū o wothē ūnyendete nīarīathīkagīra ūrutani wakwa. Baba nake nīarīmwendaga, na nītūrīkaga kūrī we tūtūūranagie nake. ²⁴ Ūrīa ūtanyendete ndathīkagīra ūrutani wakwa. Ciugo ūcio mūiguaga ti ciakwa nī mwene; nī cia Baba ūrīa wandūmire.

²⁵ “Maündũ maya mothe ndamwarĩria tũrĩ o na inyuĩ. ²⁶ No rĩrĩ, we Mũteithia, na nĩwe Roho Mũtheru, ũria Baba agaatumã thĩinĩ wa rĩitwa riakwa, nĩakamũruta maündũ mothe na amũiririkanie ũria wothe ndĩmwĩrite. ²⁷ Thayũ nĩguo ngũmũtigĩra; thayũ wakwa nĩguo ndaamũhe. Ndikũmũhe thayũ ta ũria ũheanagwo nĩ andũ a gũkũ thĩ. Mũtigatangĩke ngoro kana mwĩtigĩre.

²⁸ “Inyuĩ nĩmwaiguire ngiuga atĩrĩ, ‘Nĩngũthĩĩ na nĩngacooka njũke kũrĩ inyuĩ rĩngĩ.’ Angĩkorwo nĩmũnyendete-rĩ, no mũkene tondũ ndĩrathĩĩ kũrĩ Baba, nĩgũkorwo Baba nĩ mũnene kũrĩ nĩĩ. ²⁹ Ndamwĩra maündũ macio o rĩu matanekĩka nĩgeetha rĩrĩa mageekĩka mũgeetikia. ³⁰ Ndikũmwarĩria ũhoru ũyũ ihinda irayya, nĩgũkorwo mũnene wa gũkũ thĩ nĩarooka. We ndarĩ na hinya wa kũnjatha, ³¹ no andũ a gũkũ thĩ no nginya mamenye atĩ nĩnyendete Baba, na atĩ njĩkaga o ũria Baba anjathĩte.

“Ũkai rĩu; nĩtũthĩĩ.

15

Mũthabibũ na Honge

¹ “Nĩ nĩ nĩ mũthabibũ ũria wa ma nake Baba nĩwe mũrĩmĩri. ² Rũhonge o ruothe rũrĩ thĩinĩ wakwa rūtaciara nĩarũtemaga akarweheria. Naruo rũhonge o ruothe rũria rũciaraga nĩarũceehaga nĩguo rũciare maciaro maingĩ makĩria. ³ Inyuĩ o na rĩu mũrĩ atheru nĩ ũndũ wa ũhoru ũria ndĩmũheete. ⁴ Ikaragai thĩinĩ wakwa na nĩ nĩndĩrĩkaraga thĩinĩ wanyu. Gũtirĩ rũhonge rũngĩciara maciaro rũrĩ rwiki; no nginya rũikare thĩinĩ wa mũthabibũ. O na inyuĩ mũtingĩciara maciaro mũtangĩkara thĩinĩ wakwa.

⁵ “Nĩ nĩ mũthabibũ, na inyuĩ mũrĩ honge. Mũndũ angĩkara thĩinĩ wakwa na nĩ njikare thĩinĩ wake, nĩarĩciaraga maciaro maingĩ; tondũ mũtarĩ hamwe na nĩ mũtirĩ ũndũ mũngĩhota gwĩka. ⁶ Mũndũ o wothe angĩaga gũikara thĩinĩ wakwa-rĩ, atariĩ o ta rũhonge rũria rũteagwo rũkooma; honge icio nĩkũnganio ciũnganagio, igaikio mwaki-inĩ ikahĩa. ⁷ Mũngĩkara thĩinĩ wakwa, nacio ciugo ciakwa ciikare thĩinĩ wanyu, hooyai o kĩa gĩothe mũngĩenda, na nĩmũkũheo kĩa. ⁸ ũndũ ũria ũngĩgoocithia Baba nĩ atĩ, mũciarage maciaro maingĩ nĩguo mwĩonanie mũrĩ arutwo akwa.

⁹ “O ta ũria Baba anyendete, ũguo noguo na nĩ ndĩmwendete. Rĩu-rĩ, ikaragai o wendo-inĩ wakwa. ¹⁰ Mũngĩathĩkĩra maathani makwa-rĩ, nĩmũrĩkaraga wendo-inĩ wakwa o ta ũria nĩ njathĩkĩre maathani ma Baba na ngaikara wendo-inĩ wake. ¹¹ Ndamwĩra maündũ macio nĩguo gĩkeno gĩakwa kĩgĩe thĩinĩ wanyu, nakĩo gĩkeno kĩanyu gĩkinyanĩre. ¹² Riathani riakwa nĩ rĩrĩ: Endanagai inyuĩ ene, o ta ũria nĩ ndĩmwendete. ¹³ Gũtirĩ mũndũ ũrĩ wendo mũnene kũrĩ ũyũ, atĩ mũndũ no arute muoyo wake nĩ ũndũ wa arata ake. ¹⁴ Inyuĩ mũrĩ arata akwa, mũngĩka ũria ndĩmwathĩte. ¹⁵ Ndĩgũcooka kũmwĩta ndungata, tondũ ndungata ndĩmenyaga ũria mũmĩathi areeka; no inyuĩ ndĩmwĩte arata nĩgũkorwo maündũ marĩa mothe ndĩrutĩte kuuma kũrĩ Baba nĩndĩmũenyithĩte. ¹⁶ Ti inyuĩ mwathuurire, no nĩ nĩ ndamũthuurire, na ngĩmwamũra mũthĩĩ mũgaciare maciaro, namo maciaro macio matũũre. Nake Baba nĩakamũhe kĩa gĩothe mũkahooya thĩinĩ wa rĩitwa riakwa. ¹⁷ Rĩrĩ nĩrĩo rĩathani riakwa: Endanagai.

Andũ a Thĩ Gũthũũra Arutwo

¹⁸ “Andũ a thĩ mangĩmũthũũra, menyai atĩ nĩ nĩ maambire gũthũũra. ¹⁹ Korwo mũrĩ a gũkũ thĩ, andũ a thĩ no mamwende ta mũrĩ ao. No rĩrĩ, inyuĩ mũtirĩ a gũkũ thĩ, no nĩndĩmũthuurĩte kuuma kũrĩ andũ a thĩ. Nĩkĩo andũ a thĩ mamũthũire. ²⁰ Ririkanai ũhoru ũria ndamwĩrĩre atĩrĩ, ‘Gũtirĩ ndungata

nene gūkira mūmīathi.’ Angīkorwo nī nīmanyariire, o na inyuī nīmakamūnyarira. Angīkorwo nīmathīkīre ūrutani wakwa o na wanyu nīmakawathīkīra. ²¹ Nao makaamwīka ūguo nī ūndū wa rīitwa rīakwa, nīgūkorwo matiūī ūria wandūmire.

²² “Korwo ndiokire ngīmahe ūhoru, matingīamenyire nī ehia. No rīu matirī na kīgwatīo nī ūndū wa mehīa mao. ²³ Mūndū ūria ūūthūūrīte, nīathūūire Baba o nake. ²⁴ Korwo ndīkīte gatagatī-inī kao maūndū marīa matarī mekwo nī mūndū ūngī matingīamenyire nī ehia. No rīu nīmonete cīama ici, no no maathūire na magathūūra Baba. ²⁵ No nīgeetha kūhingio ūria kwandīkitwo Watho-inī wao atirī, ‘Nīmathūūire hatarī gītūmi.’

²⁶ “Hīndī rīria Mūteithia agooka, ūria ngaamūtūmīra kuuma kūrī Baba, na nīwe Roho wa ma ūria uumaga kūrī Baba, we nīakaheana ūira wakwa. ²⁷ Na o na inyuī no nginya mūkaaruta ūira, tondū mūtūūrīte na nī kuuma o kīambīrīria.

16

¹ “Ndamwīra maūndū macio mothe nīgeetha mūtikanāe gūtiganīria wītīkio. ² Nīmakamūingata thunagogi-inī; na ūhoru wa ma nī atī, kūrī hīndī īgūka rīria mūndū o wothē ūkaamūūraga ageciiragia atī nī Ngai aratungatīra. ³ Mageekaga maūndū macio nī ūndū matimenyete Baba o na kana makaa-menya. ⁴ Ndamwīra maūndū macio nīgeetha hīndī īyo yakinya mūkaaririkana atī nīndamwīrīte. Ndiamwīrīre maūndū macio kīambīrīria-inī tondū ndaarī hamwe na inyuī.

Wīra wa Roho Mūtheru

⁵ “Rīu nīngūthīī kūrī ūria wandūmire. No gūtīrī o na ūmwe wanyu ūranjūria atirī, ‘Ūrathīī kū?’ ⁶ Mwaiyūrwo nī kīeha nī tondū nīndamwīra maūndū macio. ⁷ No ngūmwīra atirī na ma, nī kwagīrīre nī thīī nī ūndū wanyu. Tondū ndaaga gūthīī, Mūteithia ndagooka kūrī inyuī. No ndaathīī, nīngamūtūma oke kūrī inyuī. ⁸ Nake oka, nīakaiguithia andū a gūkū thī ūria mahītītīe ūhoru-inī wa mehīa, na ūhoru-inī wa ūthingu, o na ūhoru-inī wa ciira: ⁹ Nīmahītītīe ūhoru-inī wa mehīa, nīgūkorwo andū matinjītīkītīe; ¹⁰ nīmahītītīe ūhoru-inī wa ūthingu, nīgūkorwo ndīrathīī kūrī Baba kūrīa mūtangīcooka kūnyona; ¹¹ na nīmahītītīe ūhoru-inī wa ciira tondū mūnene wa gūkū thī nīarīkītīe gūtūirwo ciira.

¹² “Ndī na maūndū mangī maingī ma kūmwīra, makīria ya marīa mūngīhota kūmīrīria rīu. ¹³ No rīrī, Roho Mūtheru ūcio wa ma oka, nīakamūtongoria ūhoru-inī ūria wa ma wothē. Ndakaaragia ūhoru wake mwene; akaaragia ūhoru wa maūndū marīa aigūte, ningī nīakamwīra ūhoru wa maūndū marīa magooka thuutha. ¹⁴ Nīakangoocithia nīgūkorwo nīakamūmenyithia ūhoru wakwa ūria arutīte kuuma kūrī nī. ¹⁵ Maūndū mothe ma Baba nī makwa. Nīkīo ndamwīra atī Roho nīakamūmenyithia ūhoru wakwa ūria arutīte kuuma kūrī nī, mūūmenye.

¹⁶ “Thuutha wa kahinda kanini mūtīkūnyona rīngī na ningī thuutha wa kahinda kanini nīmūkūnyona.”

Kīeha kīa Arutwo nī Gīgūtuika Gīkeno

¹⁷ Amwe a arutwo ake makīūrania atirī, “Arenda kuuga atīa rīria aroiga atī, ‘Thuutha wa kahinda kanini mūtīkūnyona rīngī na ningī atī thuutha wa kahinda kanini nīmūkūnyona’, ningī atī ‘Tondū ndīrathīī kūrī Baba?’” ¹⁸ Magīthīi na mbere kūūrania atirī, “Arenda kuuga atīa rīria aroiga atī, ‘Kahinda kanini?’ Ithūi tūtīramenya ūria aroiga.”

¹⁹ Nake Jesū akiona atī nīmendaga kūmūria ūhoru ūcio, nī ūndū ūcio akimeera atīrī, “Nī kūrānia mūrōrānia ūrīa ngwendaga kuuga rīrīa njugire atī ‘Thuutha wa kahinda kanini mūtīkūnyona rīngī, na nīngī thuutha wa kahinda kanini nīmūkūnyona?’ ²⁰ Ngūmwīra atīrī na ma, mūkaarīra na mūcākae rīrīa andū a thī marakena. Inyuī mūkanyitwo nī kīeha, no kīeha, kīanyu nīgīkagarūrūka gītūike gīkeno. ²¹ Mūndū-wa-nja agīciara nīakoragwo na ruo tondū hīndī yake nī nginyu; no aarīkia gūciara kaana, akariganīrwo nī ruo nī ūndū wa gūkena nīgūkorwo kaana nī gaaciārwo gūkū thī. ²² O na inyuī nogo: Rīu nī ihinda rīanyu rīa kīeha, no nīngamuona rīngī na nīmūgakena, na gūtīrī mūndū o na ūmwe ūkaamūtunya gīkeno kīu. ²³ Mūthenya ūcio wakinya mūtīgacooka kūnjūria ūndū o na ūrīkū. Ngūmwīra atīrī na ma, Baba nīakamūhe kīrīa gīothe mūkaahooya thīinī wa rītwa rīakwa. ²⁴ Nginyagia rīu mūtīrī mwahooya ūndū thīinī wa rītwa rīakwa. Hooyai na nīmūkūheo, nīguo gīkeno kīanyu gīkinyanīre.

²⁵ “O na gūtūika ngoretwo ngīaria na ngerekano-rī, hīndī nīroka rīrīa itagacooka kūmwarīria na njīra iyo, no ngaamwīraga ūhoru wa Baba itekūhithīrīra. ²⁶ Mūthenya ūcio nīmūkahoooya thīinī wa rītwa rīakwa. Ndiroiga atī nīngahoooya Baba ithenya rīanyu. ²⁷ No rīrī, Baba we mwene nīamwendete, nīgūkorwo inyuī nīmūnyendete, na nīmwtīkītīe atī ndoimire kūrī Ngai. ²⁸ Nī ndoimire kūrī Baba, ngūka gūkū thī; na rīu nīnguuma gūkū thī, njooke kūrī Baba.”

²⁹ Hīndī iyo arutwo a Jesū makiuga atīrī, “Rīu nīuratūhe ūhoru wega, ūtekwarīa na ngerekano. ³⁰ Rīu nītwamenya atī wee nīūū maūndū mothe, na atī o na ndūbataire mūndū o na ūrīkū akūūrie ciūria. Ūhoru ūcio nīwatūma twītīkie atī woimīte kūrī Ngai.”

³¹ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Rīu nīmwtīkia! ³² No hīndī nīroka, na nīnginyu, rīrīa mūkahurunjūka, o mūndū athīi gwake mūciī. Mūkaandiga ndī nyiki, no ndirī nyiki, nīgūkorwo Baba arī hamwe na nīi.

³³ “Ndamwīra maūndū macio nīgeetha mūgīe na thayū thīinī wakwa. Gūkū thī nīmūrionaga thīina. No ūmīrīria! Nī nīndooretie thī.”

17

Jesū Kwīhoera

¹ Jesū aarīkia kuuga maūndū macio, agītīira maitho akīrora na igūrū, akīhooya, akiuga atīrī:

“Baba hīndī nī nginyu. Goocthīa Mūrūguo, nīguo nake Mūrūguo akū-goocthīe. ² Nīgūkorwo nīmūheete ūhoti wa gwatha andū othe, nīguo arīa othe ūmūheete amahe muoyo wa tene na tene. ³ Na rīu ūyū nīguo muoyo wa tene na tene: Atī makūmenye, o Wee Ngai ūrīa wa ma, na mamenye Jesū Kristū, ūrīa ūtūmīte. ⁴ Nīngūgoocthītīe gūkū thī na ūndū wa kūrīkia wīra ūrīa waheire ndute. ⁵ Na rīu Baba, ngoocthīa ndī mbere yaku na riiri ūrīa ndaarī nāguo hamwe nawe o mbere thī itaanagīa.

Jesū Kūhoera Arutwo ake

⁶ “Nīnguūrīrie andū arīa waheire gūkū thī rītwa rīaku. Acio maarī aku; nawe ūkīhe o, nao nīmathīkīire kiugo gīaku. ⁷ Na rīu nīmamenyete atī indo iria ciothe ūheete ciūmīte kūrī wee. ⁸ Nīgūkorwo nīndamaheire ciugo iria waheire, nao magīcītīkīra. Nīmamenyire hatarī nganja atī ndoimire kūrī wee, na magītīkia atī wee nīwe wandūmire. ⁹ Acio nīo ndīrahoera. Ndirahoera andū a gūkū thī, no ndīrahoera arīa ūūheete, nīgūkorwo nī aku.

¹⁰ Kĩria gĩothe ndĩ nakĩo nĩ gĩaku, na kĩa gĩothe ũrĩ nakĩo nĩ gĩakwa. Naguo ũgooci nĩũkĩte kũrĩ nĩ nĩ ūndũ wao. ¹¹ Ndigũikara gũkũ thĩ rĩngĩ, no-o marĩ o gũkũ thĩ, na nĩ ndĩroka kũrĩ wee. Baba Mũtheru, magitĩre na ũhoti wa rĩitwa rĩaku, rĩitwa rĩrĩa waheire, nĩgeetha matuĩke ūmwe o ta ũrĩa ithuĩ tũrĩ ūmwe. ¹² Rĩrĩa ndĩraarĩ nao, nĩndĩramagitagĩra na ngamamenyerera na rĩitwa rĩu waheire. Gũtirĩ o na ūmwe ūrĩte o tĩga ũrĩa wathĩrĩrwo kwanangwo nĩguo Maandĩko mahingio.

¹³ “Rĩu ndĩroka kũrĩ wee, no maũndũ maya ndĩroiga ndĩ o gũkũ thĩ, nĩguo maiyũrwo nĩ gĩkeno gĩakwa kĩrĩ gĩkinyanĩru kũna thĩinĩ wao. ¹⁴ Nĩndĩmaheete kiugo gĩaku, nao andũ a gũkũ thĩ makamathũũra, nĩgũkorwo o ti a gũkũ thĩ rĩngĩ, o ta ũrĩa nĩ itarĩ wa gũkũ thĩ. ¹⁵ Ihooya rĩakwa ti ūmarute gũkũ thĩ, no nĩ atĩ ūmagitagĩre kuuma kũrĩ ũrĩa mũũru. ¹⁶ O ti a gũkũ thĩ, o ta ũrĩa o na nĩ itarĩ wakuo. ¹⁷ Maamũre, ūmatherie na ũhoru ũrĩa wa ma; ũhoru waku nĩguo ũhoru wa ma. ¹⁸ O ta ũrĩa wandũmire gũkũ thĩ, na nĩ noguo ndamatũma kũrĩ andũ a gũkũ thĩ. ¹⁹ Ndĩtheretie nĩ ūndũ wao, nĩguo o nao matherio kũna nĩ ũhoru ũrĩa wa ma.

Jesũ Kũhoera Etikia othe

²⁰ “Nĩngĩ to aya oiki ndĩrahoera. Ndĩrahoera o na arĩa angĩ makaanjĩtikia nĩ ūndũ wa ndũmĩrĩri ya aya, ²¹ nĩguo othe matuĩke ūmwe Baba, o ta ũrĩa we ũrĩ thĩinĩ wakwa na nĩ ndĩ thĩinĩ waku. O nao marogĩa thĩinĩ witũ nĩgeetha andũ a gũkũ thĩ metikie atĩ nĩwe ūndũmĩte. ²² Nĩndĩmaheete riiri ũrĩa waheire, nĩguo matuĩke ūmwe o ta ũrĩa ithuĩ tũrĩ ūmwe, ²³ nĩ ndĩ thĩinĩ wao, nawe ũrĩ thĩinĩ wakwa. Marotuĩka ūmwe kũna, nĩgeetha andũ a gũkũ thĩ mamenye atĩ nĩwe wandũmire, na atĩ nĩũmendete o ta ũrĩa ūnyendete.

²⁴ “Baba, ngwenda arĩa ūũheete makorwo na nĩ harĩa ndĩ na mone riiri wakwa, riiri ũrĩa ūũheete nĩ ūndũ nĩwanyendete thĩ itanombwo.

²⁵ “Baba Mũthingu, o na gũtuĩka andũ a gũkũ thĩ matikũũĩ-rĩ, nĩ nĩngũũĩ, nao nĩ moĩ atĩ nĩwe ūndũmĩte. ²⁶ Nĩngũmenyithanĩtie kũrĩ o, na nĩngũkĩrĩrĩa gũkũmenyithania, nĩgeetha wendani ũrĩa ūnyendete naguo ũikarage thĩinĩ wao na nĩguo o na nĩ mwene ngoragwo thĩinĩ wao.”

18

Jesũ Kũnyiitwo

¹ Jesũ aarĩkia kũhooya, agĩthĩ arĩ na arutwo ake, makĩringa mũkuru wa Karũũ ga Kidironi. Mũrĩmo ūcio ūngĩ nĩ haarĩ na mũgũnda wa mĩtamaiyũ, agĩtoonya ho na arutwo ake.

² Na rĩrĩ, Judasi, ũrĩa wamũkunyaĩire, nĩooĩ handũ hau, nĩ ūndũ Jesũ nĩacemanagĩria ho kaingĩ na arutwo ake. ³ Nĩ ūndũ ūcio Judasi agĩthĩ hau mũgũnda-inĩ ūcio, atongoretie mbũtũ ya thigari na anene amwe kuuma kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai. Nao nĩmakuuĩte icinga, na matawa, na indo cia mbaara.

⁴ Nake Jesũ nĩ ūndũ nĩamenyaga maũndũ marĩa mothe maakirie kũmũkora-rĩ, akiumĩra akĩmooria atĩrĩ, “Nũũ mũracaria?”

⁵ Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ Jesũ wa Nazarethi.”

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ we.” (Nake Judasi ūcio wamũkunyaĩire aarũngĩĩ hau hamwe nao.) ⁶ Rĩrĩa Jesũ aameerire atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ we,” magĩcooka na thuutha makĩgũa thĩ.

⁷ O rĩngĩ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Nũũ mũracaria?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ Jesũ wa Nazarethi.”

⁸ Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ndamwĩra atĩ nĩ nĩ we. Akorwo nĩ nĩ mũracaria-rĩ, rekei andũ aya mathiĩ.” ⁹ Gwekikire ũguo nĩgeetha ũhoru ũrĩa aarĩtie ũhing’e, rĩrĩa oigire atĩrĩ, “Andũ arĩa waheire gũtĩrĩ o na ũmwe wao ndeete.”

¹⁰ Hĩndĩ ĩyo Simoni Petero, tondũ aarĩ na rũhiũ rwa njora, akĩrũcomora na agĩtinia gũtũ kwa ũrĩo kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. (Ndungata ĩyo yetagwo Maliku.)

¹¹ Nake Jesũ agĩatha Petero atĩrĩ, “Cookia rũhiũ rwaku rwa njora! Gĩkombe kĩrĩa Baba aaheete-rĩ, nĩngwaga gũkĩnyũira?”

Jesũ Gũtwarwo kwa Anasi

¹² Nayo mbũtũ ĩyo ya thigari na mũnene wayo, hamwe na anene acio a Ayahudi makĩnyũia Jesũ. Makĩmuoha na ¹³ makĩamba kũmũtwara kwa Anasi, ũrĩa warĩ mũthoniwe wa Kaiafa, ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene mwaka ũcio. ¹⁴ Kaiafa nĩwe wataarĩte Ayahudi atĩ no gũkorwo arĩ wega mũndũ ũmwe akuĩre andũ othe.

Petero Gũkaana Jesũ Ihinda rĩa Mbere

¹⁵ Simoni Petero marĩ na mũrutwo ũngĩ makĩrũmĩrĩra Jesũ. Na tondũ mũrutwo ũcio nĩoĩo nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩtwarana na Jesũ kũu nja ya mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene. ¹⁶ No Petero agĩtigwo etereire hau nja ya kĩhingo. Nake mũrutwo ũcio ũngĩ, woĩo nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩcooka, akĩaria na mũirĩtu ũrĩa warĩ kĩhingo-inĩ agĩtoonya Petero.

¹⁷ Nake mũirĩtu ũcio warĩ kĩhingo-inĩ akĩũria Petero atĩrĩ, “Kaĩ wee ũrĩ ũmwe wa arutwo a mũndũ ũyũ?”

Nake agĩcooka agĩkiuga atĩrĩ, “Aca, ndirĩ ũmwe wao.”

¹⁸ Na rĩrĩ, ndungata na thigari ciarũgamĩte irigiiciĩrie mwaki ũrĩa ciakĩtie ikĩwota, tondũ kwarĩ na heho. Petero o nake aarũgamĩte hamwe nao agĩota mwaki.

Mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa Mũnene kũũria Jesũ Ciũria

¹⁹ Ihinda-inĩ o rĩu, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene oragia Jesũ ũhoru wa arutwo ake na ũhoru wa ũrutani wake.

²⁰ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ njariĩrie andũ othe a thĩ itarĩ undũ ngũhitha, na ngarutana hĩndĩ ciothe thunagogi-inĩ o na hekarũ-inĩ, kũria Ayahudi othe macemanagia. Ndirĩ undũ njaragia na hitho. ²¹ Ūranjũria ũguo niki? Ūria arĩa mananjigua ngĩaria. Ti-itherũ nĩmoĩ ũrĩa ndanoiga.”

²² Rĩrĩa Jesũ oigire ũguo, ũmwe wa thigari iria ciarĩ hau akĩmũgũtha rũhĩ, akĩmũũria atĩrĩ, “Ūguo nĩguo ũgũcookeria mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene?”

²³ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo nĩndoiga ũũru-rĩ, heana ũira wa ũũru ũcio. No angĩkorwo ndaaria ũhoru wa ma-rĩ, wangũthĩra ki?” ²⁴ Nake Anasi akĩmũneana atwarwo arĩ o muohe kũrĩ Kaiafa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene.

Petero Gũkaana Jesũ rĩa Keerĩ na rĩa Gatatũ

²⁵ O hĩndĩ ĩyo Simoni Petero arũgamĩte agĩota mwaki, akĩũrio atĩrĩ, “Kaĩ wee ũrĩ ũmwe wa arutwo a mũndũ ũyũ?”

Nake agĩkaana, akiuga atĩrĩ, “Aca, ndirĩ ũmwe wao!”

²⁶ Ndungata ĩmwe ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, na yarĩ ya mbarĩ ya mũndũ ũrĩa Petero aatinĩtie gũtũ, ikĩmũũria atĩrĩ, “Na githĩ nĩ ndirakuonire mũrĩ nake hau mũgũnda-inĩ wa mĩtamaĩyũ?” ²⁷ O rĩngĩ Petero agĩkaana, na o hĩndĩ ĩyo ngũkũ igĩkũga.

Jesũ Mbere ya Pilato

²⁸ Ningĩ Ayahudi makĩruta Jesũ gwa Kaiafa makĩmũtwara gĩikaro-inĩ kĩa Barũthi wa Kĩroma. Hĩndĩ ĩyo kwarĩ rũciinĩ tene, na nĩgeetha matikagwatwo nĩ thaahu, Ayahudi matiatoonyire gĩikaro kũ; nĩ ũndũ nĩmendaga mahote kũrĩa gĩathĩ kĩa Bathaka. ²⁹ Nĩ ũndũ ũcio Pilato akiama akĩmakora kũu nja akĩmooria atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ mũramũthitangĩra kĩ?”

³⁰ Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Atangĩrĩ muuni watho-rĩ, tũtingĩmũrehe kũrĩ we.”

³¹ Nake Pilato akĩmeera atĩrĩ, “Kĩmuoei inyuĩ ene mũkamũciirithie kũringana na watho wanyu.”

Nao Ayahudi makĩregana na ũhoru ũcio, makiuga atĩrĩ, “Ithuĩ tũtirĩ na rũũtha rwa kũũraga mũndũ o na ũ.” ³² Maũndũ maya mekĩkire nĩgeetha ciugo iria Jesũ aarĩtie akĩonania mũthemba wa gĩkuũ kĩrĩa agaakua ihingio.

³³ Pilato agĩcooka agĩtoonya gĩikaro kũ kĩa Barũthi, agĩta Jesũ akĩmũuria atĩrĩ, “Wee nĩwe mũthamaki wa Ayahudi?”

³⁴ Nake Jesũ akĩmũuria atĩrĩ, “Ŭcio nĩ woni waku, kana nĩ andũ makwĩrite ũhoru wakwa?”

³⁵ Nake Pilato akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ ndĩkĩrĩ Mũyahudi? Andũ anyu na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene nĩo makũneanĩte kũrĩ nĩ. Nĩ atĩa wĩkĩte?”

³⁶ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ŭthamaki wakwa ti wa gũkũ thĩ. Korwo nĩ ũguo-rĩ, ndungata ciakwa nicingĩndũĩrĩre ndikanyitwo nĩ Ayahudi. No ũthamaki wakwa nĩ wa kuuma kũndũ kũngĩ.”

³⁷ Nake Pilato akĩmũcookeria atĩrĩ, “nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, wee ũkĩrĩ Mũthamaki!”

Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩwaria ma kuuga atĩ nĩ ndĩ Mũthamaki. Ma nĩ atĩrĩ, gĩtũmi gĩkĩ nĩkĩo gĩatũmire njiarwo, na nĩkĩo ndokire gũkũ thĩ atĩ nyumbũrage ũhoru ũrĩa wa ma. Mũndũ o wotho ũrĩ mwena wa ũhoru wa ma nĩathikagĩrĩa.”

³⁸ Nake Pilato akĩmũuria atĩrĩ, “Ŭhoru wa ma nĩ ũrĩkũ?” Aarĩkia kũuria ũguo akiama nja o rĩngĩ agĩthĩ kũrĩ Ayahudi akĩmeera atĩrĩ, “Ndirona gĩtũmi gĩa kũmũthitangĩra. ³⁹ No ningĩ nĩ mūtugo wanyu hĩndĩ ya Bathaka ndĩmuohorere mũndũ ũmwe. Nĩmũkwenda ndĩmuohorere ‘mũthamaki wa Ayahudi?’”

⁴⁰ Nao makĩanĩrĩra, magĩcookia atĩrĩ, “Aca, tũtikwenda ũcio! Tuohorere Baraba!” Na rĩrĩ, Baraba ũcio aarĩ mūtunyani.

19

Jesũ Gũtuĩrwo kwambwo Mũtĩ-Igũrũ

¹ Hĩndĩ ĩyo Pilato akĩoya Jesũ, akĩmũhũũrithia iboko. ² Nacio thigari igĩtuma thũmbĩ ya mĩigua, ikĩmwĩkĩra mūtwe, na ikĩmũhumba kanjũ ya rangi wa ndathi, ³ igathiiaga harĩ we o ihinda kwa ihinda, ikamũnyũrũragia ikiugaga atĩrĩ, “Ngeithi, mũthamaki wa Ayahudi!” Nacio ikamũgũthaga ũthiũ na hĩ.

⁴ O rĩngĩ Pilato akiama nja, akĩra Ayahudi atĩrĩ, “Ta onei ngũmũruta nja ndĩmũrehe kũrĩ inyuĩ, nĩguo mũmenye atĩ nĩ ndionete ũndũ o na ũrĩkũ angĩthitangĩrwo.” ⁵ Rĩrĩa Jesũ oimire nja ekĩrite thũmbĩ ĩyo ya mĩigua na ehumbĩte kanjũ ĩyo ya rangi wa ndathi-rĩ, Pilato akĩmeera atĩrĩ, “Mũndũ nĩ ũyũ!”

⁶ Rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa anene o na atongoria a Ayahudi maamuonire, makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ, “Mwambithie mũtĩ-igũrũ! Mwambithie mũtĩ-igũrũ!”

No Pilato akĩmacookeria atĩrĩ, “Muoei mũmwambe mũtĩ igũrũ arĩ inyuĩ. Ha ũhoru wakwa, ndirona ũndũ o na ũrĩkũ angĩthitangĩrwo.”

⁷ Nao Ayahudi makiuga magwatiirie atĩrĩ, “Ithuĩ nītūrĩ watho; na kũringana na watho ūcio no nginya akue, tondũ nĩetuĩte Mũrũ wa Ngai.”

⁸ Rĩrĩa Pilato aigũire ũguo, agĩtigĩra mũno makĩria, ⁹ agĩcooka thĩinĩ wa nyũmba iyo ya ũthamaki. Ningĩ akĩũria Jesũ atĩrĩ, “Wee-rĩ, uumĩte kũ?” Nowe Jesũ ndaigana kũmũcookeria. ¹⁰ Pilato akĩmũũria atĩrĩ, “Kaĩ ũkũrega kũnjarĩria? Kaĩ ũtooi ndĩ na ũhoti wa gũkuohorithia, kana wa gũkwambithia mũtĩ igũrũ?”

¹¹ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee ndũngĩrĩ na ũhoti igũrũ riakwa korwo ndũheetwo guo kuuma igũrũ. Nĩ ũndũ ūcio ũrĩa ũũneanire kũrĩwe nĩwe ũrĩ na mehia marĩa manene.”

¹² Kuuma hĩndĩ iyo, Pilato akĩgeria kuohora Jesũ, no Ayahudi magĩthĩ na mbere kwanĩrĩra atĩrĩ, “Ũngĩrekereria mũndũ ũyũ, wee ndũrĩ mūrata wa Kaisari. Mũndũ o wotho wĩtuaga mũthamaki nĩamenete Kaisari.”

¹³ Rĩrĩa Pilato aigũire ũguo-rĩ, akiumia Jesũ nja, na agĩkarĩra gĩtĩ kĩa mĩtuanĩri ciira handũ hoikaine ta “Harĩa-haare-Mahiga” (na heetagwo na Kĩhibirania Gabatha). ¹⁴ Kwarĩ mũthenya wa Ihaarĩria rĩa Kiumia gĩa Gĩathĩ kĩa Bathaka; na kwarĩ ta thaa thita.

Nake Pilato akĩĩra Ayahudi atĩrĩ, “Ŭyũ mũthamaki wanyu.”

¹⁵ No-o makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, “Mweherie! Mweherie! Mwambithie mũtĩ-igũrũ!”

Nake Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Nyambithie Mũthamaki wanyu?”

Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩcookia atĩrĩ, “Ithuĩ tūtĩrĩ mũthamaki ũngĩ tĩa Kaisari.”

¹⁶ Mũthia-inĩ Pilato akĩmũneana kũrĩ o nĩguo akambwo mũtĩ-igũrũ.

Jesũ Kwambwo Mũtĩ-Igũrũ

Nacio thigari ikĩnyĩta Jesũ. ¹⁷ Na ekuuĩre mũtharaba wake agĩthĩ nginya harĩa heetagwo “Ha Ihĩndĩ rĩa Mũtwe” (na no ho hetagwo na Kĩhibirania, Gologotha.) ¹⁸ Hau nĩho maamwambire, na hamwe nake makĩamba andũ angĩ eerĩ, ũmwe mwena ũmwe na ūcio ũngĩ mwena ūcio ũngĩ; nake Jesũ arĩ gatagatĩ.

¹⁹ Nake Pilato akĩandikithia kibaũ na gĩkĩhũũrĩro mũtharaba-inĩ. Nakĩo kĩandikĩtwo atĩrĩ, JESŨ WA NAZARETHI, MŪTHAMAKI WA AYAHUDI. ²⁰ Nao Ayahudi aingĩ magĩthoma maandiko macio, nĩgũkorwo handũ harĩa Jesũ aambiĩrwo haarĩ hakuhi na itũũra rĩu inene, nakĩo kibaũ kĩu kĩandikĩtwo na Kĩhibirania, na Kĩlatini, na Kĩyunani.* ²¹ Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene a Ayahudi makĩĩra Pilato atĩrĩ, “Tiga kwandika ‘Mũthamaki wa Ayahudi’, no andika atĩ mũndũ ũyũ nĩ kuuga oigire atĩ nĩwe mũthamaki wa Ayahudi.”

²² Nake Pilato akĩmacookeria atĩrĩ, “Ŭguo ndandika nĩndandika.”

²³ Rĩrĩa thigari ciarikirie kwamba Jesũ, ikĩoya nguo ciake, igĩcigayania maita mana, o mũndũ yake, no kanjũ yatigarire. Nguo iyo ndĩarĩ na rĩtumo, yatumĩtwo kuuma igũrũ nginya thĩ rĩ o taama ũmwe.

²⁴ Nacio ikĩĩrana atĩrĩ, “Nĩtũtĩgei kũmĩtarũra; rekei tũmĩcuukĩre mĩtĩ nĩguo tũmenye ũrĩa ũgũthĩ nayo.”

Gwekĩkire ũguo nĩguo Maandiko mahinge marĩa moigĩte atĩrĩ, “Maagayanire nguo ciakwa,

na magĩcuukĩra kanjũ yakwa mĩtĩ.”

Ŭguo nĩguo thigari ciekire.

²⁵ Hakuhi na mũtharaba wa Jesũ nĩho nyina aarũgamĩte, na mwarĩ wa nyina na nyina, na Mariamu mĩtumia wa Kiliopa, na Mariamu Mũmagidali. ²⁶ Rĩrĩa

* 19:20 Rũthiomi rwa Asuriata rwarĩ rĩmwe rwa thiomi iria Ayahudi maaragia, na Kĩhibirania, na Kĩlatini, o hamwe na Kĩyunani.

Jesū onire nyina na mūrutwo ūria endete marūngiī hakuhi nake, akiira nyina atiri, “Mutumia ūyū, ūcio mūrūguo,” ²⁷ agicooka akiira mūrutwo ūcio atiri, “Ūcio maitūguo.” Kuuma hīndi iyo mūrutwo ūcio akiya nyina wa Jesū, agithii gūtūura mūciī kwa mūrutwo ūcio.

Gūkua kwa Jesū

²⁸ Thuutha ūcio, Jesū amenya ati maūdū mothe nīmathira, na nīguo Maandiko mahinge, akiuga atiri, “Ninyootiī.” ²⁹ Hau nī haarī na cuba yarī na thiki, nī ūndū ūcio thigari igītobokia thibūnji ho, igicooka igithecerera thibūnji iyo rūthanju-inī rwa mūthobi, ikīmītwarīria kanua-inī ka Jesū. ³⁰ Hīndi iria Jesū aamīkundire, akiuga atiri, “Ūhorō nīwathira.” Na oiga ūguo, akīnamia mūwe, agītūikana.

³¹ Na riri, kwarī mūthenya wa lhaarīria wa Ayahudi, nīguo marokere Thabatū ya mwanya. Na tondū Ayahudi matiendaga mīri iyo itigwo mītharaba-inī hīndi ya Thabatū, makīūria Pilato aathane ati andū acio maambitwo moīno magūrū, na mīri yao icuurio. ³² Nī ūndū ūcio thigari igithii ikiuna magūrū ma mūdū wa mbere ūria mambanīrio na Jesū na igicooka ikiuna ma ūcio ūngi. ³³ No riri maakinyire harī Jesū na makiona ati nīarīkie gūkua, makīaga kuuna magūrū make. ³⁴ Handū ha ūguo-rī, mūthigari ūmwe agitheeca Jesū mbaru na itimū, na o rīmwe hakiura thakame na maa. ³⁵ Nake mūdū ūria wonire maūdū macio nīarutite ūira, nago ūira wake nī wa ma. We nīooi ati aaragia ūhorō wa ma, na oimbūraga nīgeetha o na inyuī mwitīkie. ³⁶ Namō maūdū macio meekīkire nīgeetha Maandiko mahinge marīa moigite atiri, “Gūtiri ihīndi o na rīmwe rīake rikoinwo.” ³⁷ O na nīngi no harī Maandiko mangi moigite atiri, “Makeerorera mūdū ūria maathecire.”

Gūthikwo kwa Jesū

³⁸ Thuutha ūcio, Jusufu wa Arimathea akihooya Pilato mwiri wa Jesū. Na riri, Jusufu aari mūrutwo wa Jesū, no amūrūmagiri na hitho tondū wa gwitigira Ayahudi. Nake Pilato akīmūhe rūtha, nake agithii agikua mwiri ūcio. ³⁹ Maathiire na Nikodemo, ūria wathiite kūrī Jesū ūtukū. Nikodemo agitwara mūtukanio wa manemane na thubiri ingikinya o ta ratiri mīrongo mūgwanja na ithano. ⁴⁰ Nao eerī makīya mwiri wa Jesū, makīwoha na mataama ma gatani hamwe na mītukanio iyo mīnungi wega, kūringana na mītugo ya Ayahudi ya gūthikana. ⁴¹ Hau Jesū aambīrwo nī haarī na mūgūnda, na thīinī wa mūgūnda ūcio nī kwarī na mbīrira njerū, iria itakoretwo iigitwo mwiri wa mūdū o na ūmwe. ⁴² Tondū kwarī mūthenya wa lhaarīria wa Ayahudi nīguo marokere Thabatū, na nīngi nī ūndū mbīrira iyo yarī o hakuhi-rī, makīga Jesū ho.

20

Mbīrira Theri

¹ Na riri, mūthenya wa mbere wa kwambīrira kiumia rūciinī tene, kūrī o na nduma, Mariamu Mūmagidali nīathiire mbīrira-inī na akiona ihiga riri rīari mūromo-inī riri rīherie. ² Nī ūndū ūcio agithii ateng’erete kūrī Simoni Petero na mūrutwo ūria ūngi, ūria Jesū endete, akīmeera atiri, “Nīmarutite Mwathani mbīrira-inī, na tūtiū harīa mamūigite!”

³ Nī ūndū ūcio Petero na mūrutwo ūcio ūngi makiumagara marorete mbīrira-inī. ⁴ Marī o eerī magiteng’era, no mūrutwo ūcio ūngi agikīria Petero ihenya, agikinya mbīrira-inī mbere. ⁵ Akīnamīrira, na akīrora thīinī, akiona mataama ma gatani marī maige thī, no ndaatoonyire. ⁶ Nake Simoni Petero, ūria warī thuutha wake, agikinya na agitoonya mbīrira thīinī. Akiona mataama

ma gatani maigĩtwo hau, ⁷ o hamwe na gĩtambaya kĩa Jesũ ohetwo mĩtwo agĩthikwo. Nakĩo gĩakũnjĩtwo gĩkaigwo kĩa gĩiki, gĩtarĩ hamwe na mataama macio ma gatani. ⁸ Thuutha ũcio mĩrutwo ũcio ũngĩ, ũrĩa wakinyĩte mbĩrĩra-inĩ mbere, o nake agĩtoonya thĩinĩ. Akĩona na agĩĩtikia. ⁹ (Nĩgũkorwo nginyagia hĩndĩ iyo matiakoretwo mataũkĩrwo nĩ Maandĩko atĩ Jesũ nĩarĩ ariũke kuuma kũrĩ arĩa akuũ.)

Jesũ Kuumĩrĩra Mariamu Mũmagidali

¹⁰ Arutwo acio magĩcooka makĩinũka kwao, ¹¹ no Mariamu akĩrũgama hau nja ya mbĩrĩra akĩrĩraga. O akĩrĩraga-rĩ, akĩnamĩrĩra, akĩrora mbĩrĩra thĩinĩ, ¹² akĩona arĩa eerĩ marĩ na nguo njerũ, maikarĩte thĩ harĩa mwĩrĩ wa Jesũ waigĩtwo, ũmwe agaikara mĩtwo-inĩ nake ũcio ũngĩ agaikara magũrũ-inĩ.

¹³ Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ, nĩ kĩ kĩrakũrĩria?”

Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩ ũndũ nĩmeheretie Mwathani wakwa mbĩrĩra-inĩ, na ndĩũ harĩa mamũigĩte.” ¹⁴ O hĩndĩ iyo akĩhũgũra, akĩona Jesũ arũgamĩte hau, no ndaigana kũmenya atĩ aarĩ Jesũ.

¹⁵ Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ, nĩ kĩ kĩrakũrĩria? Nũũ ũracaria?”

Mariamu agĩciiria atĩ ũcio aarĩ mũrĩmi wa mũgũnda, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, akorwo nĩwe ũmweheretie njĩra harĩa ũmũigĩte nĩguo thĩ ngamuo.”

¹⁶ Nake Jesũ akĩmwĩra, “Mariamu!”

Nake akĩhũgũra akĩmwĩtika na Kĩhibirania atĩrĩ, “Raboni!” (naguo nĩ kuuga Mũrutani).

¹⁷ Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũkae kũnyiita, nĩ ũndũ ndĩrĩ ndĩrambata thĩ kũrĩ Baba! No rĩrĩ, thĩ kũrĩ arutwo akwa, ũmeere atĩrĩ, ‘Nĩndĩracooka thĩ kũrĩ Baba, na nowe lthe wanyu, njooke kũrĩ Ngai wakwa, na nowe Ngai wanyu.’”

¹⁸ Mariamu Mũmagidali agĩthĩ kũrĩ arutwo, akĩmatwarĩra ũhoru, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩnyonete Mwathani!” Na akĩmeera atĩ nĩwe wamwĩrĩte maũndũ macio.

Jesũ Kuumĩrĩra Arutwo Ake

¹⁹ Hwaĩ-inĩ wa mũthenya o ũcio wa mbere wa kwambĩrĩria kiumia, rĩrĩa arutwo maarĩ hamwe, na mĩrango ĩrĩ mĩhinge nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Ayahudi, Jesũ agĩũka akĩrũgama gatagatĩ-inĩ kao, akĩmeera atĩrĩ, “Gĩai na thayũ!”

²⁰ Aarĩkia kuuga ũguo akĩmoonia moko make na mbaru ciake. Nao arutwo makĩyũrwo nĩ gĩkeno nĩ ũndũ wa kuona Mwathani.

²¹ Na o rĩngĩ Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Gĩai na thayũ! O ta ũrĩa Baba aandũmire, noguo o na nĩ ndamũtũma.” ²² Na oiga ũguo, akĩmahuhĩrĩria mĩhũmũ yake, akĩmeera atĩrĩ, “Amũkĩrai Roho Mũtheru. ²³ Arĩa othe mwarekera mehia mao, nĩmarĩrekagĩrwo, na arĩa othe mũtarĩrekagĩra, matĩrĩrekagĩrwo.”

Jesũ Kuumĩrĩra Toma

²⁴ Na rĩrĩ, Toma (ũrĩa wetagwo Wa-mahatha), ũmwe wa arĩa ikũmi na eerĩ, ndaarĩ hamwe na arutwo rĩrĩa Jesũ okire. ²⁵ Tondũ ũcio arutwo arĩa angĩ makĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩtuonete Mwathani.”

Nowe akĩmeera atĩrĩ, “Itoonete irema cia mĩcumarĩ moko-inĩ make, na ndoonyie kĩara gĩakwa hau irema-inĩ cia mĩcumarĩ, na njooke ndoonyie guoko mbaru-inĩ ciake, ndingĩĩtikia ũhoru ũcio.”

²⁶ Thuutha wa kiumia kĩmwe, arutwo ake maarĩ kũ nyũmba rĩngĩ, na Toma aarĩ hamwe nao. O na gũtuũka mĩrango yarĩ mĩhinge-rĩ, Jesũ agĩũka, akĩrũgama gatagatĩ-inĩ kao, akiuga atĩrĩ, “Gĩai na thayũ!” ²⁷ Agĩcooka akĩĩra Toma atĩrĩ, “Toonyia kĩara gĩaku haha; rora moko makwa. Tambũrũkia guoko gwaku ũgũkie mbaru-inĩ ciakwa. Tĩga kũgia na nganja, ĩtikia.”

²⁸ Nake Toma akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani wakwa na Ngai wakwa!”

²⁹ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Wetĩkia tondũ niwanyona. Kũrathimwo nĩ arĩa metĩkagia matonete.”

³⁰ Jesũ nĩaringire ciamu ingĩ nyingĩ akĩonagwo nĩ arutwo ake, iria itaandikĩtwo Ibuku-inĩ rĩrĩ. ³¹ No rĩrĩ, ici ciandikĩtwo nĩgeetha mwĩtikie atĩ Jesũ nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai, na atĩ na ũndũ wa gwĩtikia mũgĩ na muoyo thĩinĩ wa rĩitwa rĩake.

21

Jesũ Kũringa Kĩama gĩa Kũgwatia Thamaki

¹ Thuutha ũcio Jesũ nĩacookire akĩumĩrĩra arutwo ake iria-inĩ rĩa Tiberia. Ũũ nĩguo kwahaanire: ² Simoni Petero, na Toma (ũrĩa wetagwo Wa-mahatha), na Nathanieli wa kuuma Kana ya Galili, na arĩu a Zebedi, o na arutwo angĩ eerĩ maarĩ hamwe. ³ Simoni Petero akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ ndathĩĩ gũtega thamaki.” Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Tũgũthĩĩ nawe.” Nĩ ũndũ ũcio makĩumagara, magĩtoonya marikabu, no ũtukũ ũcio matĩrĩ kĩndũ magwatirie.

⁴ Rũciinĩ tene, Jesũ akĩrũgama hũgũrũrũ-inĩ cia iria, no arutwo matia-menyaga atĩ nĩ Jesũ.

⁵ Nake akĩmeeta akĩmooria atĩrĩ, “Arata akwa, nĩmũgwatĩtie thamaki?”

Nao magĩcookia makiuga atĩrĩ, “Aca.”

⁶ Nake akĩmeera atĩrĩ, “Ikiai wabu mwena wa ũrĩo wa marikabu na nĩmũkũgwatia.” Rĩrĩa meekire ũguo, makĩremwo nĩ kũguucia wabu ũcio nĩ ũrĩa thamaki icio ciarĩ nyingĩ.

⁷ Nake mũrutwo ũrĩa Jesũ eendete akĩĩra Petero atĩrĩ, “Nĩ Mwathani!” Na rĩrĩa Simoni Petero aigũire mũrutwo ũcio aamwĩra atĩ, “Nĩ Mwathani,” akĩĩoha nguo yake ya igũrũ (tondũ nĩamĩrutĩte), na akĩrũga maaĩ-inĩ. ⁸ Nao arutwo acio angĩ makĩmũrũmĩrĩra na marikabu maguucĩtie wabu ũiyũrĩte thamaki tondũ matĩarĩ haraaya, maarĩ ta itĩĩna rĩa makinya igana rĩmwe kuuma hũgũrũrũ-inĩ. ⁹ Maarĩkia kuumĩria marikabu, makĩona mwaki wa makara wakĩtio hau, na thamaki irĩ njĩkĩre riiko, na mũgate.

¹⁰ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Rehei thamaki imwe cia iria mwagwatia.”

¹¹ Nake Simoni Petero akĩhaica marikabu akĩguucia wabu ũcio nginya hũgũrũrũ-inĩ. Naguo waiyũrĩte thamaki iria nene, 153, no o na irĩ nyingĩ ũguo, wabu ũcio ndwatuĩkire. ¹² Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ũkai mwĩgagũre.” Hatĩrĩ o na ũmwe wa arutwo acio wamũũrĩrie atĩrĩ, “Nĩwe ũ?” Nĩmamenyire atĩ nĩ Mwathani. ¹³ Nake Jesũ agĩthĩĩ, akĩoya mũgate akĩmahe, agĩcooka akĩmahe thamaki o nacio. ¹⁴ Rĩrĩ nĩrĩo rĩarĩ ihinda rĩa gatatũ rĩa Jesũ kuumĩrĩra arutwo ake thuutha wa kũrĩũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ.

Jesũ Gũcookia Petero

¹⁵ Nao maarĩkia kũrĩa, Jesũ akĩũria Simoni Petero atĩrĩ, “Simoni mũrũ wa Jona, na ma ti-itherũ nĩũnyendete gũkĩra aya?”

Nake agĩcookia atĩrĩ, “Ĩ Mwathani, wee nĩũũ atĩ nĩngwendete.”

Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Heaga tũgondu twakwa gĩa kũrĩa.”

¹⁶ Ningĩ Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Simoni mũrũ wa Jona, ti-itherũ nĩũnyendete?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩ Mwathani, wee nĩũũ atĩ nĩngwendete.”

Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Rĩithagia ng’onde ciakwa.”

¹⁷ Agĩcooka akĩmũũria hĩndĩ ya gatatũ atĩrĩ, “Simoni mũrũ wa Jona, nĩũnyendete?”

Nake Petero akĩigua ũũru ngoro nĩ ũndũ wa ũrĩa Jesũ aamũũririe hĩndĩ ya gatatũ atĩrĩ, “Nĩũnyendete?” Nake akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, wee nĩũũ maũndũ mothe; wee nĩũũ atĩ nĩngwendete.”

Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Heaga ng’ondũ ciakwa gĩa kũrĩa.” ¹⁸ “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, rĩrĩa warĩ mwĩthĩ nĩwehumbaga nguo, ũgathiĩ kũrĩa ũkwenda; no rĩrĩa ũgaakũra, nĩũgatambũrũkia moko, nake mũndũ ũngĩ nĩagakũhumba nguo, acooke agũtware kũrĩa ũtekwenda gũthiĩ.” ¹⁹ Jesũ oigire ũguo nĩgeetha onanie gĩkuũ kĩrĩa Petero agaakua, agoocithie Ngai. Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrira!”

²⁰ Nake Petero eehũgũra akĩona mũrutwo ũrĩa Jesũ endete amarũmĩrĩire. (Ŭcio nĩ ũrĩa wetiranĩtie na Jesũ rĩrĩa mariĩaga irio cia hwaĩ-inĩ, na nowe wamũũrĩtie atĩrĩ, “Mwathani, nũ ũcio ũgũgũkunyaĩra?”) ²¹ Na rĩrĩa Petero aamuonire-rĩ, akĩũria atĩrĩ, “Mwathani, nake mũndũ ũyũ ũhoru wake nĩ atĩa?”

²² Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ingĩenda atũũre muoyo nginya rĩrĩa ngacooka-rĩ, ũcio ũkĩrĩ ũhoru waku? Wee no nginya ũnũmĩrĩire.” ²³ Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, mũhuhu ũkĩhunja thĩinĩ wa ariũ na aarĩ a lthe witũ gũkĩrwo atĩ mũrutwo ũcio ndagakua. No Jesũ ndoigĩte atĩ ndagakua; ũrĩa oigĩte no atĩ, “Ingĩenda atũũre muoyo nginya rĩrĩa ngacooka-rĩ, ũcio ũkĩrĩ ũhoru waku?”

²⁴ Mũrutwo ũcio nĩwe ũrĩ na ũira wa maũndũ maya mothe, na nowe ũmandĩkĩte. Na ithuĩ nĩtũũ atĩ ũira wake nĩ wa ma.

²⁵ Jesũ nĩekire maũndũ mangĩ mainĩ. Korwo mothe nĩmandĩkirwo-rĩ, ngwĩgereria atĩ o na thĩ yothe ndĩngĩganĩra mabuku mariĩ mangĩandĩkwo.

ATŪMWŌ

Jesū Kuoywo Athi Igūrū

¹ Thīnī wa ibuku riakwa rīa mbere, wee Theofilo-rī, nīndakwandikire maūndū mothe marīa Jesū aambīriire gwika na kūrutana ² nginya mūthenya ūrīa oirwo agīwarwo igūrū thuutha wa kūhe atūmwō arīa aathuurite mawatho na ūndū wa Roho Mūtheru. ³ Thuutha wa kūnyariirika gwake, akīōnania kūrī andū acio na akīheana imenyithia nyingī cia kuonania atī aarī muoyo. Nīamoimīrīre ihinda rīa mīthenya mīrongo īna, na akīaria ūhorō ūkonīī ūthamaki wa Ngai. ⁴ Hīndī īmwe, rīrīa aarīanagīra nao, nīamathire, akīmeera atīrī: “Mūtikoime Jerusalemu, no etererai kīheo kīrīa Ithe witū eeranīire, o kīrīa inyuī mwanaigua ngīaria ūhorō wakīo. ⁵ Nīgūkorwo Johana aabatithanagia na maaī, no inyuī mūrībatithio na Roho Mūtheru mīthenya mīingī itaanathira.”

⁶ Nī ūndū ūcio rīrīa maagomanire hamwe makīmūuria atīrī, “Mwathani, ihinda rīrī nīrō ūgūcookeria andū a Isiraeli ūthamaki wao?”

⁷ Nake akīmeera atīrī: “Tī ūhorō wanyu kūmenya ciathī o na kana mahinda marīa Ithe witū atuīte na ūhoti wake mwene. ⁸ No nīmūrīheo hinya rīrīa Roho Mūtheru arīuka igūrū rīanyu; na inyuī nīmūgatuika aira akwa thīnī wa Jerusalemu, na Judea guothe, na Samaria, na nginya ituri ciothe cia thī.”

⁹ Aarīkia kuuga ūguo, akīoywo na igūrū o meroreire, narīo itu rīkīmūhum-bīra magītiga kūmuona rīngī.

¹⁰ O hīndī iyo maikarīte macūthīrīrie mūno akīambata matu-inī-rī, o rīmwe andū eerī mehumbīte nguo njerū makīrūgama o hau maarī. ¹¹ Makīmooria atīrī, “Andū aya a Galili,* mūrūgamīte haha mūcūthīrīrie igūrū nīkī? Jesū o ro ūcio, ūrīa weherio harī inyuī aatwarwo igūrū-rī, agaacooka o ro ūguo mwamuona agīthīi.”

Mathia Gūthuurwo Acooke Ithenya rīa Judasi

¹² Hīndī iyo magīcooka Jerusalemu moimīte Kīrīma-inī kīa Mītamaiyū,† mūigana wa rūgendo rūrīa rūngīathiirwo mūthenya wa Thabatū kuuma itūūra inene. ¹³ Rīrīa maakinyire, makīambata nyūmba ya igūrū īrīa maikaraga. Nao andū arīa maarī ho maarī Petero, na Johana, na Jakubu na Anderea; Filipu na Toma, na Baritholomayo na Mathayo; Jakubu mūrū wa Alufayo, na Simoni Mūzelote, na Judasi mūrū wa Jakubu. ¹⁴ Othe makīnyiitanīra hamwe, makīrūmanīrīria kūhooya, hamwe na atumia, na Mariamu nyina wa Jesū, o na arīū a nyina na Jesū.

¹⁵ Na rīrī, matukū-inī macio Petero akīrūgama gatagatī-inī ka andū arīa meetikītie (gīkundi kīa andū ta igana rīa mīrongo īrī), ¹⁶ akiuga atīrī, “Ariū na aarī a Ithe witū, Maandiko no nginya mangīahingire marīa Roho Mūtheru aarīrie tene na kanua ka Daudi ūhorō ūkonīī Judasi, ūrīa watongorīrie andū arīa maanyiitire Jesū. ¹⁷ Aarī ūmwe witū na nīagwatanagīra na ithuī ūtungata-inī ūyū.”

¹⁸ (Judasi nīagūrīre gīthaka na kīheo kīrīa aamūkīrīre nī ūndū wa waganu wake. Nake akīgūa gīthaka-inī kīu na mūduru, nayo nda yake īgītathūka, namo mara mothe makīuma. ¹⁹ Andū othe a kūu Jerusalemu makīigua ūhorō

* 1:11 Arutwo a Jesū othe moimīte Galili tīga o Judasi, no hīndī īno nīeyūragīte. † 1:12 Kīrīma gīkī kīarī gatagatī ka Jerusalemu na Bethania. Ayahudi matietikīrītio gūthīi rūgendo rūraihi mūthenya wa Thabatū.

ūcio, na nĩ ūndũ ūcio magĩta gĩthaka kũu na rūthiomi rwao Ekiladama, ūguo nĩ kuuga, Gĩthaka kĩa Thakame.)

²⁰ “Nĩgũkorwo nĩ kwandikĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Thaburi atĩrĩ,

“Mũciĩ wake ūrokira ihoorũ;
kũroaga mũndũ wa gũtũũra kuo,
ningĩ gũkaandikwo atĩrĩ,

“Ūtongoria wake ūrooywo nĩ mũndũ ūngĩ.”

²¹ Nĩ ūndũ ūcio nĩ kwagĩĩre gũthuurwo mũndũ ūmwe kuuma kũrĩ andũ arĩa makoretwo marĩ hamwe na ithuĩ ihinda rĩothe rĩrĩa Mwathani Jesũ aaceeraga na ithuĩ, ²² kwambĩrĩria hĩndĩ ya ūbatithio wa Johana nginya hĩndĩ rĩa Jesũ oirwo akiambata akiehera harĩ ithuĩ. Nĩgũkorwo mũndũ ūmwe wa aya no nginya atuĩke mũira hamwe na ithuĩ ūhoru-inĩ wa kũriũka gwake.”

²³ Nĩ ūndũ ūcio makĩrũgamia andũ eerĩ, Jusufu ūrĩa wetagwo Barasaba[‡] (na no oĩkaine ta Jusito), na Mathia. ²⁴ Magĩcooka makĩhooya makiuga atĩrĩ, “Mwathani, wee nĩũũ ngoro ya mũndũ wothe. Tuonie nũũ wa aya eerĩ ūthuurĩte ²⁵ nĩguo oe ūtungata ūyũ wa gũtuũka mĩtũmwō, ūrĩa Judasi aatigire nĩguo athiĩ kũrĩa kũrĩ gwake.” ²⁶ Magĩcooka magĩcuuka mĩtĩ, naguo mĩtĩ ūkĩgwĩra Mathia; nĩ ūndũ ūcio akĩongererwo harĩ atūmwō acio ikũmi na ūmwe.

2

Roho Mũtheru Gũũka Hĩndĩ ya Bendegothito

¹ Hĩndĩ rĩa mũthenya wa Bendegothito^{*} wakinyire-rĩ, acio othe magĩkorwo maarĩ handũ hamwe. ² Na o rĩmwe mũgambo ta wa rūhuho rūnene rūkũhurutana na hinya ūgĩũka kuuma igũrũ, ūkĩyũra nyũmba yothe rĩa maaikarĩte. ³ Makĩona kindũ giatarĩ ta nĩnĩmbĩ cia mwaki iria ciagayũkanĩte igĩkara igũrũ rĩa mũndũ o mũndũ. ⁴ Othe makĩyũrio Roho Mũtheru na makĩambĩrĩria kwaria na thiomi ingĩ o ta ūrĩa Roho aamahotithirie.

⁵ Na rĩrĩ, kũu Jerusalemu nĩ gwaikaraga Ayahudi etigĩri Ngai kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe cia thĩ. ⁶ Rĩrĩa maiguire mũgambo ūcio, gĩkundi kĩa andũ gĩgĩcookanĩrĩa kĩgegete, tondũ o mũndũ aamaiguaga makĩaria na rūthiomi rwake kiũmbe. ⁷ Nao makĩgega mũno, makĩũrania atĩrĩ, “Githĩ andũ aya othe maraaria ti andũ a Galili? ⁸ Nĩ kĩ kĩratũma mũndũ o mũndũ witũ amaigue makĩaria na rūthiomi rwa kũrĩa aaciariirwo? ⁹ Andũ a Parithi, na a Media, na a Elamu; o na andũ arĩa matũũraga Mesopotamia, na Judea, na Kapadokia, na Ponto, na Asia, ¹⁰ na Firigia, na Pamufilia, na Misiri, na mĩena ya Libia rĩa rĩrĩ gũkuhĩ na Kurene, na ageni a kuuma Roma, ¹¹ (Ayahudi hamwe na andũ arĩa meegarũrĩte magatuũka Ayahudi); na andũ a Kirete, na a Arabia, tũramaigua makĩaria na thiomi ciitũ ūhoru wa magegania ma Ngai!” ¹² Mamakĩte na makagega makĩũrania atĩrĩ, “Ūũ nĩ kuuga atĩa?”

¹³ Amwe ao, o na kũrĩ ūguo, nĩmamathirikirie, makiuga atĩrĩ, “Aya nĩkũrĩo marĩtwo nĩ ndibeĩ.”

Petero Kwarĩria Gĩkundi kĩa Andũ

¹⁴ Hĩndĩ iyo Petero akĩrũgama hamwe na arĩa ikũmi na ūmwe, akĩanĩrĩra na akĩarĩria gĩkundi kũu kĩa andũ akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ andũ aitũ Ayahudi o na inyuĩ inyuothe mĩtũũraga Jerusalemu, rekei ndĩmũtaarĩrie ūhoru ūyũ; thikĩrĩria wega ūrĩa nguuga. ¹⁵ Andũ aya ti arĩũ, ta ūrĩa mũreciiria. Rĩu nĩ

[‡] 1:23 Barasaba nĩ kuuga “Mũrũ wa Thabatũ.”

^{*} 2:1 Bendegothito nĩ kuuga “mĩrongo itano” (Alaw 23:16) tondũ giathĩ kũu giokaga mũthenya wa mĩrongo itano kuuma kiumia kĩa Bathaka.

thaa ithatū tu cia rūciinī! ¹⁶ Aca gūtitarī ta ūguo, ūhorō ūyū nīguo warītio nī mūnabii Joeli, akiuga atīrī:

¹⁷ “‘Ngai ekuuga atīrī, matukū-inī ma kūrīgīrīria nīngaitīrīria andū othe Roho wakwa.

Ariū na aarī anyu nīmakarathaga mohoro,
Aanake anyu nīmakonaga cioneke,
nao athuuri anyu marootage irooto.

¹⁸ O na ningī nīngaitīrīria ndungata ciakwa
cia arūme na cia andū-a-nja Roho wakwa matukū-inī macio,
nacio nīkarathaga mohoro.

¹⁹ Nīngonania morirū kūu igūrū matu-inī,
na nyonanie cīama gūkū thī,
cia thakame, na cia mwaki, na cia ndogo ikwambata.

²⁰ Riūa nīrīkagarūrwo rītūike nduma,
naguo mweri ūtūike ta thakame,
mbere ya mūthenya ūcio mūnene wa Mwathani ūrī ūrī riiri gūkinya.

²¹ Na nīgūgakinya atīrī, atī mūdū wothe ūgaakāra
rītwa rīa Mwathani niakahonokio.’

²² “Inyuī andū aya a Isiraeli, thikīrīriai ūhorō ūyū: Jesū wa Nazarethi aarī mūdū waheanītwo nī Ngai kūrī inyuī na ūndū wa cīama, na morirū, na cionereria, iria Ngai aaringire gatagatī-inī kanyu agereire harī we, o ta ūrīa inyuī ene mūū. ²³ Mūdū ūyū aaneanirwo moko-inī manyu, kūrīgana na ūrīa Ngai aatuīte na ūrīa aamenyete o mbere; na inyuī, mūteithīrīrio nī andū arīa aaganu, mūkīmūūruga na njīra ya kūmwambithia mūtharaba-inī. ²⁴ No Ngai akīmūrīūkia kuuma kūrī arīa akuū, akīmuohora ruo-inī rwa gīkuū, tondū gūtingīahotekire atūūre anyiitītwo nīkio. ²⁵ Tondū Daudi oigire atīrī ūhorō wake:

“‘Nīndonaga Mwathani arī mbere yakwa hīndī ciothe.

Tondū arī guoko-inī gwakwa kwa ūrīo-rī,
ndingīenyenyeka.

²⁶ Nī ūndū ūcio ngoro yakwa nīnjanjamūku, naruo rūrīmī rwakwa rūgakena;
o naguo mwīrī wakwa nīūgūtūūra ūrī na mwīhoko,

²⁷ tondū ndūkandiganīria mbīrīra-inī,
o na kana ūreke ūrīa waku Mūtheru abuthe.

²⁸ Nīūūmenyithītie njīra cia muoyo;
nīūkanjiyūria gīkeno ndī harīa ūrī.’

²⁹ “Ariū na aarī a lthe witū, no ndīmwire ndī na ūūmīrīru atī ithe witū Daudi nīakuire na agīthikwo, na mbīrīra yake īrī o gūkū nginya ūmūthī ūyū. ³⁰ Nowe aarī mūnabii na nīamenyete atī Ngai nīamwīrīre na mwīhītwa atī nīagaikarīria ūmwe wa rūciaro rwake gītī gīake kīa ūnene. ³¹ Nī ūndū nīamenyete ūhorō ūcio mbere, nīaririe ūhorō wa kūrīūka gwa Kristū, atī ndaatiganīrio mbīrīra-inī, o na kana mwīrī wake ūkībutha. ³² Ngai nīarīūkītie Jesū ūcio, na ithuī ithuothe tūrī aira a ūhorō ūcio. ³³ Kuona atī nīatūūgīrītio guoko-inī kwa ūrīo kwa Ngai, na nīamūkirire kīranīro kīa Roho Mūtheru kuuma kūrī lthe, nake nīatūtīrīrie Roho ta ūrīa mūrōna rīu na mūkaigua. ³⁴ Nīgūkorwo Daudi ndaambatire agīthīi igūrū, no nīoigire atīrī,

“‘Mwathani nīeerire Mwathani wakwa atīrī:

“Ikara guoko-inī gwakwa kwa ūrīo,

³⁵ o nginya rīrīa ngaatua thū ciaku
gaturwa ka makinya maku.”’

³⁶ “Nī ūndū ūcio andū othe a Isiraeli nīmamenye atīrī: Ngai nī atuīte Jesū, o ūcio mwambire, Mwathani na Kristū.”

³⁷ Rīrīa andū maiguire ūhorō ūcio, ūkīmatheeca ngoro, makīūria Petero na atūmwō acio angī atīrī, “Ariū a Baba, twagīrīrwo nī gwīka atīa?”

³⁸ Nake Petero akīmacookeria atīrī, “Mwīrirei na mūbatithio mūdū o mūdū thīnī wa rītwa rīa Jesū Kristū, nīguo mūrekerwo mehīa manyu. Na inyuī nī mūkwmūkīra kīheo kīa Roho Mūtheru. ³⁹ Kīranīro gīkī nī kīanyu na cīana cīanyu, na andū arīa othe marī kūrāya, na andū arīa othe Mwathani Ngai witū ageeta moke harī we.”

⁴⁰ Akīmataara na ciugo ingī nyingī, akīmakaanagia; na akīmathaitha, akīmeera atīrī, “Mwīhonokiei kuuma kūrī rūciaro rūrū ruogomu.” ⁴¹ Andū arīa meetikīrire ndūmīrīri yake makībatithio, na mūthenya ūcio makīongerereka andū ta ngiri ithatū.

Ngwatanīro ya Andū arīa Metikītie

⁴² Nao nīmerutīire kūgwatīria ūrutani wa atūmwō, na ngwatanīro-inī, na ūhorō-inī wa kwenyūrana mūgate, na kūhooya. ⁴³ Andū othe makīyūrwo nī guoya, nao atūmwō magīka morirū maingī, na makīringa cīama. ⁴⁴ Andū arīa othe meetikītie maarī hamwe, na nīmagwatanagīra indo ciothe. ⁴⁵ Makīendia ithaka cīao na indo cīao, makaheaga mūdū o wothē kūringana na bata wake. ⁴⁶ O mūthenya nīmagomanaga hekarū-inī. Nīmenyūrāga mūgate marī mīcī-inī yao, na makarīanīra marī na gīkeno, na marī na ngoro theru, ⁴⁷ makāgoocaga Ngai, na magetīkīrīka kūrī andū othe. Nake Mwathani nīongagīrīra thiritū-inī yao andū arīa maahonokaga o mūthenya.

3

Petero Kūhonia Mūdū warī Mwonju

¹ Mūthenya ūmwe Petero na Johana nīmambatire magīthīi hekarū-inī ihinda rīa mahooya, na kwarī thaā kenda cīa mūthenya. ² Na rīrī, mūdū waciariṭwo arī mwonju nīakuuagwo agatwarwo kīhingo-inī kīa hekarū kīrīa gīetagwo Gīthaka, akaigwo ho o mūthenya nīguo ahoōe mbeeca kūrī andū arīa maatoonyaga hekarū. ³ Na rīrīa onire Petero na Johana marī hakuḥī gūtoonyarī, akīmahooya mbeeca. ⁴ Nao Petero na Johana makīmūkūūrīra maitho. Hīndī īyo Petero akīmwīra atīrī, “Ta tūrore!” ⁵ Nī ūndū ūcio mūdū ūcio akīmarora, erīgīrīire atī nīmekūmūhe kīndū.

⁶ Petero agīcooka akīmwīra atīrī, “Betha na thahabu ndirī nacio, no kīrīa ndī nakīo nīkīo ngūkūhe. Thīnī wa rītwa rīa Jesū Kristū wa Nazarethi, ūkīra witware.” ⁷ Akīmūnyīita guoko gwake kwa ūrīo, akīmūrūgamia na igūrū, na o hīndī īyo magūrū na thūng’wa cīa mūdū ūcio ikīgīa na hinya. ⁸ Nake akīrūga na igūrū, akīambīrīra gwītware. Agīcooka agīthīi nao hekarū-inī, etwarīte na magūrū, akīrūgarūgaga na akīgoocaga Ngai. ⁹ Rīrīa andū othe monire agītware na magūrū akīgoocaga Ngai, ¹⁰ makīmenya atī nī mūdū ūrīa watūūrāga aikarīte kīhingo-inī kīa hekarū kīrīa gīetagwo Gīthaka akīhooya mbeeca. Nao makīgega mamakīte nīkuona ūrīa kwahanīkīte harī mūdū ūcio.

Petero Kwarīria Andū arīa Meroreire

¹¹ Mūdū ūcio watūūrīte ahooyaga mbeeca-rī, o enyiitīrīire Petero na Johana, andū othe makīgega na magīka mateng’erete nginya hau maarī, naho heetagwo Gīthaku gīa Solomoni. ¹² Rīrīa Petero onire ūguo, akīmeera atīrī, “Andū aya a Isiraeli, ūndū ūyū ūramūgegīa nīkī? Mūrātūrora atīa taarī hinya witū kana ūthingu witū watūma mūdū ūyū etware na magūrū?” ¹³ Ngai wa Iburahīmu, na Isaaka na Jakubu, o we Ngai wa maithe maitū, nīagoocithīie

ndungata yake Jesū. Inyuī nīmwmūneanire ooragwo, na mūkīmūkaana mbere ya Pilato, o na gūtuika nīatuite itua rīa kūmūrekereria. ¹⁴ Mwakaanire Ūrīa Mūtheru na Mūthingu mūkiuga muohorerwo mūūragani. ¹⁵ Mworagire ūrīa mūheani wa muoyo, no Ngai nīamūriūkirie kuuma kūrī arīa akuū. Ithuī tūrī aira a ūhorō ūcio. ¹⁶ Nī ūndū wa wītikio thīinī wa rītwa rīa Jesū, mūdū ūyū mūrōna na mūū, nīagīte na hinya. Nī rītwa rīa Jesū na wītikio ūrīa uumanaga nake watūma mūdū ūyū ahone o ta ūrīa inyuothe mūreyonera.

¹⁷ “Na rīrī, ariū a Ithe witū, nīnjūū atī mwekire ūguo nī ūndū wa kūrīgwo, o ta ūrīa atongoria anyu o nao meekire. ¹⁸ No rīrī, ūguo nīguo Ngai aahingirie ūrīa aarītie o mbere na tūnua twa anabii othe, akiuga atī Kristū wake nīakanyariirika. ¹⁹ Nī ūndū ūcio mwīreire na mūgarūrūke kūrī Ngai, nīgeetha mehia manyu meherio, nīguo mūgīe na mahinda ma kūrurumūkio moimīte kūrī Mwathani, na ²⁰ nīguo atūme Kristū, o we ūrīa wamūrītwa nī ūndū wanyu, nake nīwe Jesū. ²¹ We no nginya aikare igūrū o nginya ihinda rīkinye rīa Ngai rīa gūcookereria maūdū mothe, o ta ūrīa eranīire o tene na tūnua twa anabii aake atheru. ²² Nīgūkorwo Musa oigire atīrī, ‘Mwathani Ngai wanyu nīkamwarahūrīa mūnabii o ta nī kuuma kūrī andū anyu. Na no nginya mūgaathikīrīa ūrīa wothē akaamwīra. ²³ Na rīrī, mūdū o wothē ūrīa ūtakamūthikīrīa, nīakeherio biū kuuma kūrī andū ao.’

²⁴ “Ti-itherū, anabii othe kuuma hīndī ya Samūeli, arīa manaaria, nī maaririe ūhorō wa matukū maya. ²⁵ Na inyuī mūrī ariū a anabii, na a kīrīkanīro kīrīa Ngai aarīkanīire na maithe manyu. Eerire Iburahīmu atīrī, ‘Na nī ūndū wa rūciaro rwaku, andū othe a thī nīmakarathimwo.’ ²⁶ Rīrīa Ngai aariūkirie ndungata yake, aambire kūmītūma kūrī inyuī nīgeetha amūrathime na ūndū wa kūgarūra o ūmwe wanyu kuuma kūrī mītūūrīre yanyu ya waganu.”

4

Petero na Johana Marī Mbere ya Kīama

¹ Nao athīnjīri-Ngai, na mūnene wa arangīri a hekarū, o na Asadukai magīthī harī Petero na Johana rīrīa maaragīria andū. ² Nīmaiguīte ūūru mūno tondū atūmwō nīmarutaga andū na makahunjia ūhorō wa kūrīūka kuuma kūrī arīa akuū thīinī wa Jesū. ³ Makīnyiita Petero na Johana, na tondū kwarī hwaī-inī, makīmaikia njeera nginya mūthenya ūyū ūngī warūmīrīire. ⁴ No rīrī, andū aingī arīa maiguire ndūmīrīi iyo nīmetīkirie, nāguo mūigana wa arūme ūkōngerereka magīkinya ta 5,000.

⁵ Mūthenya ūyū ūngī, aathanī ao na athuuri, na arutani a watho makīgo-mana kūu Jerusalemu. ⁶ Nake Anasi, mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene, aarī ho, marī na Kaiafa, na Johana, na Alekisandero, na andū arīa angī maarī a nyūmba ya mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene. ⁷ Magīathana atī Petero na Johana mareehwo mbere yao, na makīambīrīria kūmooria ciūria. Makīmooria atīrī, “Mūrahotire gwīka ūndū ūcio na hinya ūrīkū, kana na rītwa rīrīkū?”

⁸ Nake Petero, aiyūrītwa nī Roho Mūtheru, akīmeera atīrī, “Inyuī aathanī na athuuri a andū! ⁹ Angīkorwo twītītwa ūmūthī nīgeetha tūtaarīire ūhorō wa gīko kīega kīrīa gīkīrwo mūdū ūcio ūratūūrīte arī mwonju, na tūūrīo ūrīa arahonirīo-rī, ¹⁰ kīmenyei inyuī, o na andū othe a Isiraeli atīrī: Mūdū ūyū arūngī mbere yanyu arī mūhonu nī ūndū wa rītwa rīa Jesū Kristū wa Nazarethi, ūrīa mwambithirie, nake Ngai akīmūriūkīa kuuma kūrī arīa akuū.

¹¹ We nīwe

“ihiga rīrīa inyuī aaki mwaregire,

na nīrīo rītūikīte ihiga rīrīa inene rīa koine.”

¹² Naguo ūhonokia ndungĩoneka harĩ mũndũ ũngĩ o wothē, nĩ ũndũ gũtirĩ rĩitwa rĩngĩ gũkũ thĩ riheanĩtwo kũrĩ andũ rĩngĩtũhonokia.”

¹³ Rĩrĩa monire ũmĩrĩru wa Petero na Johana, na makĩmenya atĩ matiarĩ athomu, na atĩ maarĩ andũ o ũguo-rĩ, makĩgega na makĩmenya atĩ andũ acio maakoreetwo marĩ na Jesũ. ¹⁴ No rĩrĩ, mona mũndũ ūcio wahonetio arũgamĩte hamwe nao-rĩ, matingĩahotire kuuga ũndũ. ¹⁵ Nĩ ũndũ ūcio makĩmaatha mehere Kĩama-inĩ, nao athuuri magĩciira marĩ oiki. ¹⁶ Makĩũrania atĩrĩ, “Andũ aya tũkũmeeka atĩa? Andũ othe arĩa matũũraga Jerusalemu nĩmooĩ atĩ nĩmarĩngĩte kĩama kĩnene na tũtingĩhota gũkaana ũhoru wakĩo. ¹⁷ No nĩguo tũgirie ũndũ ũyũ gũthĩĩ na mbere makĩria gatagatĩ-inĩ ka andũ-rĩ, no nginya tũkaanie andũ aya kwarĩria mũndũ o na ũrĩkũ na rĩitwa rĩu.”

¹⁸ Magĩcooka makĩmeeta thĩinĩ rĩngĩ na makĩmaatha atĩ matikaarie kana marutane o na atĩa na rĩitwa rĩa Jesũ. ¹⁹ No Petero na Johana makĩmacookeria atĩrĩ, “Tuai ciira inyuĩ ene kana nĩ kwagĩrĩire maitho-inĩ ma Ngai tũmwathĩkĩre inyuĩ gũkĩra gwathĩkĩra Ngai. ²⁰ Nĩgũkorwo tũtingĩhota gũtiga kwaria ũria tuonete na tũkaigua.”

²¹ Na thuutha wa kũmakaania, maamehĩire mũno, makĩmarekereria mathĩĩ. Matingĩahotire gũtua ũrĩa mangĩamaherithirie, tondũ andũ othe nĩmagoocaga Ngai nĩ ũndũ wa ũria gwekĩkĩte. ²² Nĩgũkorwo mũndũ ūcio wahonetio na njĩra ya kĩama aarĩ na ũkũrũ wa makĩria ma mĩaka mĩrongo ĩna.

Mahooya ma Etikia

²³ Na rĩrĩa Petero na Johana maarekereirio, magĩthĩĩ kũrĩ andũ a thiritũ yao, na makĩmeera ũrĩa wothē athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri maameerĩte.

²⁴ Rĩrĩa maiguire ũhoru ūcio, makĩanĩrĩra marĩ ngoro ĩmwe makĩhooya Ngai, makiuga atĩrĩ, “Mwathani Jehova, nĩwe wombire igũrũ na thĩ na iria, o na indo ciothe iria irĩ kuo. ²⁵ Nawe nĩwaririe na ũndũ wa Roho Mũtheru na kanua ka ndungata yaku, o we ithe witũ Daudi, ũkiuga atĩrĩ:

“Nĩ kĩĩ gĩtũmaga ndũrĩrĩ irakare mũno,
na andũ mathugunde mĩbango ya tũhũ?

²⁶ Athamaki a thĩ nĩmatuĩte itua,
na aathani magacookania ndundu,
nĩguo mokĩrĩre Mwathani,
na mokĩrĩre Ūrĩa wake Mũitĩrĩrie Maguta.’

²⁷ Ti-itherũ, Herode na Pontio Pilato nĩmoonganire hamwe na andũ-a-Ndũrĩrĩ, na andũ a Isiraeli, itũũra-inĩ rĩrĩrĩ inene nĩguo mathugunde ũrĩa megũũkĩrĩra Jesũ ndungata yaku theru, o ĩria wee waitĩrĩrie maguta. ²⁸ O mekire ũrĩa hinya waku na wendi waku watuĩte o mbere atĩ nĩguo gũgaatuĩka. ²⁹ Na rĩrĩ, Mwathani, kĩone ũrĩa matwĩhĩire, na ũkĩhotithie ndungata ciaku kwaria kiugo gĩaku irĩ na ũmĩrĩru mũingĩ. ³⁰ Tambũrũkia guoko gwaku ūhonanie, na ũringe ciamu na morirũ na ũndũ wa rĩitwa rĩa Jesũ, ndungata yaku theru.”

³¹ Nao maarĩkia kũhooya, handũ hau moonganĩte hagĩthingitha. Nao othe makĩyũrwo nĩ Roho Mũtheru, makĩaria kiugo kĩa Ngai marĩ na ũcamba.

Etikia Kũhũthĩra Indo Ciao marĩ Hamwe

³² Nao andũ arĩa othe meetĩkĩtie maarĩ na ngoro ĩmwe na meciiria o mamwe. Gũtiarĩ mũndũ woigaga atĩ kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩa indo ciake nĩ gĩake we mwene, no maahũthagĩra indo ciothe iria maarĩ nacio hamwe. ³³ Nao atůmwo, marĩ na hinya mũingĩ, magĩthĩĩ na mbere kũheana ũira wa kũriũka kwa Mwathani Jesũ, na wega mũingĩ wa Ngai warĩ igũrũ rĩao. ³⁴ Gũtiarĩ andũ maagaga kĩndũ gatagatĩ-inĩ kao. Nĩgũkorwo ihinda kwa ihinda andũ arĩa maarĩ na ithaka kana nyũmba nĩmaciendagia, makarehe mbeeca icio mendetie, ³⁵ magaciiga

magŭrŭ-inĩ ma atŭmwo, nacio ikagaĩrwo mŭndũ o mŭndũ kŭringana na bata wake.

³⁶ Jusufu, Mŭlawii wa kuuma Kuporo,* ũrĩa atŭmwo meetaga Baranaba (ũguo nĩ kuuga Mŭrũ wa Ũmanĩrĩa), ³⁷ nĩendirie gĩthaka gĩa ke na akĩrehe mbeeca icio, agĩciiga magŭrŭ-inĩ ma atŭmwo.

5

Anania na Safira

¹ Na rĩrĩ, mŭndũ wetagwo Anania, marĩ hamwe na mŭtumia wake Safira o nao nĩmendirie gĩconjĩ gĩa gĩthaka kĩa. ² Anania agĩtigĩria mbeeca imwe, no icio ingĩ agĩcirehe na agĩciiga magŭrŭ-inĩ ma atŭmwo, nake mŭtumia wake Safira agĩkorwo nĩoo ũhoru ũcio wega.

³ Nowe Petero akĩmũuria atĩrĩ, “Anania, nĩ kĩ ngoro yaku iĩyŭritwo nĩ Shaitani ũguo, agatũma ũheenie Roho Mũtheru, na ũgetigĩria mbeeca imwe cia iria wendetie gĩthaka? ⁴ Rĩria ũtarakiendetie-rĩ, githĩ gĩtirarĩ gĩaku? Na thuutha wa gũkiendia-rĩ, githĩ mbeeca itirakĩrĩ o ciaku wĩke nacio o ũrĩa ũkwenda? Ũreciiririe gwĩka ũguo nĩkĩ? Ti andũ ũheenetie, no nĩ Ngai.”

⁵ Rĩria Anania aigũire ũguo-rĩ, akĩgũa thĩ na agĩkua. Nao andũ arĩa othe maigũire ũrĩa kwahaana makĩyŭrwo nĩ guoya. ⁶ Nao aanake magĩũka, makĩoha mwĩrĩ wake na cuka, makĩuumia nja na makĩũthika.

⁷ Thuutha wa ta mathaa matatũ-rĩ, mŭtumia wake agĩtoonya atekũmenya ũrĩa gwekĩkite. ⁸ Petero akĩmũuria atĩrĩ, “Ta njĩra atĩrĩ, ici nĩcio mbeeca iria wee na Anania mĩrendirie gĩthaka?”

Nake mŭtumia ũcio agĩcookia atĩrĩ, “Iĩ, nĩcio tũrendirie.”

⁹ Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ kĩ gĩtũmĩte mũrĩkanĩre mũgerie Roho wa Mwathani? Atĩrĩrĩ, magŭrũ ma andũ arĩa maathika mũthuuri guo marĩ mũromo-inĩ, nĩmegũkuumia nja o nawe.”

¹⁰ O kahinda kau akĩgũa thĩ magŭrũ-inĩ make, agĩkua. Nao aanake magĩtoonya, makĩmũkora akuĩte, makĩmuoya, magĩthĩ, makĩmũthika hakuĩ na mũthuuriwe. ¹¹ Naguo kanitha wothe, hamwe na andũ arĩa othe maigũire maũndũ macio makĩnyiitwo nĩ guoya mũnene.

Atŭmwo Kũhonia Andũ aingĩ

¹² Na rĩrĩ, atŭmwo nĩmarĩngire ciamu nyingĩ, na makĩonania morĩrũ gatagatĩ-inĩ ka andũ. Nao andũ arĩa othe metĩkĩtie nĩmagomanaga hamwe Gĩthaku-inĩ gĩa Solomoni. ¹³ Gũtirĩ mŭndũ wacookire kũgeria gwĩturanĩra nao, o na gũtuĩka andũ nĩmamahaete gĩtĩio mũno. ¹⁴ O na kũrĩ ũguo-rĩ, arũme na andũ-a-nja aingĩ nĩmetĩkirie Mwathani, naguo mũigana wao ũkĩongerereka. ¹⁵ Nĩ ũndũ wa ũguo, andũ nĩmareehaga andũ arĩa arũaru njĩra-inĩ, makamakomeria itanda na ibarĩ, nĩguo naarĩ amwe ao mahutio nĩ kĩĩruru gĩa Petero. ¹⁶ Nĩngĩ andũ aingĩ nĩmonganaga hamwe moimĩte matũũra-inĩ marĩa maathiũrũkĩirie Jerusalemu, makareehaga andũ ao arĩa arũaru, na arĩa maanyariiragwo nĩ ngoma thũku, nao othe makahonio.

Atŭmwo Kũnyariirwo

¹⁷ Na rĩrĩ, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene na andũ arĩa othe maakoragwo nake, arĩa maarĩ a thiritũ ya Asadukai, makĩyŭrwo nĩ ũiru. ¹⁸ Makĩnyiita atŭmwo, makĩmaikia njeera irĩa ya mũingĩ. ¹⁹ No ũtukũ-rĩ, mũraika wa Mwathani

* 4:36 O na gũtuĩka Alawii matietikĩritio kũgĩa na ithaka kũu Isiraeli, matiagirĩtio kũgĩa nacio mabũrũri-inĩ mangĩ.

akĩhingũra mĩrango ya njeera, na akĩmoimia nja. ²⁰ Akĩmeera atĩrĩ, “Thiĩ mũrũgame hekarũ-inĩ, mwĩre andũ ũhoro wotha wa muoyo ũyũ mwerũ.”

²¹ Na rĩrĩ, ruoro rũgĩtema magĩtoonya hekarũ-inĩ, na makĩambĩrĩria kũruta andũ o ta ũrĩa meerĩtwo.

Rĩrĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene na andũ arĩa maakoragwo nake maakinyire-rĩ, magĩcookanĩrĩria Kĩama, kĩungano gĩa athuuri othe a Isiraeli, na magĩtũmana njeera atůmwo magĩrwo. ²² No rĩrĩa thigari ciakinyire njeera-rĩ, itiamakorire kuo. Nĩ ũndũ ũcio, magĩcookia ũhoro makĩmeera atĩrĩ, ²³ “Twakora mĩrango ya njeera ĩrĩ mĩhinge wega, nao arangĩri marũgamĩte mĩrango-inĩ; no twamĩhingũra, tũtinakora mũndũ kũu thĩinĩ.” ²⁴ Rĩrĩa mũnene wa arangĩri a hekarũ na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene maiguire ũhoro ũcio makĩ-maka na makĩrigwo nĩ ũrĩa gũgũkara.

²⁵ Hĩndĩ ĩyo hagĩũka mũndũ, akiuga atĩrĩ, “Ta rorai! Andũ arĩa mũraikirie njeera marũgamĩte hekarũ-inĩ makĩruta andũ.” ²⁶ Maigua ũguo, mũnene wa arangĩri a hekarũ agĩthĩ na anene a thigari ciake na makĩrehe atůmwo. Matiigana kũhũthĩra hinya, tondũ nĩmetigagĩra andũ matikamahũũre na mahiga nyuguto.

²⁷ Maarĩkia kũrehe atůmwo-rĩ, makĩmarũgamia mbere ya Kĩama nĩguo morio ciũria nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. ²⁸ Nake akĩmeera atĩrĩ, “Githĩ tũtiramũkaanirie biũ mũtikarutane na rĩitwa rĩrĩ, no rĩu mũiyũrĩtie Jerusalemu ũrutani wanyu, na nĩmwĩrutanĩirie gũtũma tũcookererwo nĩ thakame ya mũndũ ũcio.”

²⁹ Petero na atůmwo acio angĩ magĩcookia atĩrĩ, “Ithuĩ no nginya twathĩkĩre Ngai gũkĩra gwathĩkĩra andũ! ³⁰ Ngai wa maithe maitũ nĩariũkirie Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ, ũrĩa mworagire na ũndũ wa kũmwamba mũti-igũrũ.

³¹ Ngai nĩamũtũgĩirie akĩmũiga guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo arĩ Mũthamaki na Mũhonokia nĩguo Isiraeli merire na marekerwo mehia. ³² Ithuĩ tũrĩ aira a maũndũ macio, nake Roho Mũtheru, ũrĩa Ngai aheete andũ arĩa mamwathĩkagĩra-rĩ, o nake nĩ mũira.”

³³ Rĩrĩa maiguire ũguo makĩrakara mũno makĩenda kũmooraga. ³⁴ No rĩrĩ, Mũfarisai wetagwo Gamalieli, mũrutani wa watho na watĩitwo nĩ andũ othe akĩrũgama Kĩama-inĩ, agĩathana atĩ andũ acio mambe moimio nja gwa kahinda kanini. ³⁵ Nake akĩra Kĩama atĩrĩ, “Andũ aya a Isiraeli, cũraniai wega ũrĩa mũratanya gwĩka andũ aya. ³⁶ Ihinda rĩhĩtũku mũndũ wetagwo Theuda nĩeyumĩirie agĩtũuaga atĩ we nĩ mũndũ ma, na akĩgĩa na arũmĩrĩri ta magana mana. Nĩooragĩrwo, nao arũmĩrĩri aake othe makĩhurunjwo na ũhoro ũcio wotha ũgĩtũika wa tũhũ. ³⁷ Thuutha wake, Judasi ũrĩa woimĩte Galili akĩyũmĩria matukũ-inĩ ma kwĩyandĩkithia na agĩtongoria mbũtũ ya andũ nĩguo makararie watho. O nake akĩũragwo, na arũmĩrĩri aake othe makĩhurunjwo. ³⁸ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, igũrũ rikoniĩ ũhoro ũyũ ngũmũtaara atĩrĩ, tiganai na andũ aya! Marekeei mathii! Nĩ ũndũ angĩkorwo muoroto kana ciĩko ciao ciumanĩte na ũmũndũ-rĩ, ũndũ ũcio nĩũgũthira. ³⁹ No angĩkorwo ũndũ ũyũ uumanĩte na Ngai, mũtingĩhota kũgĩrĩrĩria andũ aya; mũgwĩkora mũkĩhũũrana na Ngai.”

⁴⁰ Nao magĩtĩkania na mĩario yake. Nao magĩita atůmwo matoonye makĩmahũũrithia iboko.* Magĩcooka makĩmaatha matikaarie thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Jesũ, magĩcooka makĩmarekereria mathii.

⁴¹ Nao atůmwo makiuma Kĩama-inĩ makenete tondũ wa ũrĩa maatũitwo aagĩrũ a gũconorithio nĩ ũndũ wa Rĩitwa rĩu. ⁴² Mũthenya o mũthenya, marĩ

* 5:40 Mũyahudi angĩonirwo na mahĩtia, aatuuagĩrwo kũhũũrwo iboko mĩrongo ĩtatũ na kenda.

hekarū-inĩ o na marĩ mĩcĩ-inĩ, matiigana gũtiga kũrutana na kũhunja ũhoro ūcio mwega atĩ Jesũ nĩwe Kristũ.

6

Andũ Mũgwanja Gũthuurwo

¹ Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio rĩrĩa mũigana wa arutwo wongererekagarĩ, Ayahudi amwe arĩa maaciarĩrwo kwa Ayunani nĩmatetirie Ayahudi a Kĩhibirania tondũ atumia ao a ndigwa matiagayagĩrwo irio rĩrĩa ikũgayanwo o mũthenya. ² Nĩ ūndũ ūcio, atūmwo acio ikũmi na eerĩ magĩcookanĩrĩa arutwo othe hamwe na makĩmeera atĩrĩ, “Gũtiagĩrĩre tũtiganĩrie ūtungata wa kiugo kĩa Ngai nĩguo tũtungatage metha-inĩ. ³ Ariũ na aarĩ a lthe witũ, thuurai andũ mũgwanja kuuma gatagatĩ-inĩ kanyu, andũ arĩa moĩkaine atĩ nĩ maiyũrĩtwo nĩ Roho, o na ūũgĩ, na nĩtũkũmehokera wĩra ūcio, ⁴ na ithuĩ tũrũmbũie ũhoro wa mahooya na ūtungata wa kiugo.”

⁵ Ūndũ ūcio moigire nĩwakenirie gĩkundi kũ gĩothe. Nao magĩthuurwa Stefano, mũndũ waiyũrĩtwo nĩ wĩtikio na Roho Mũtheru, na Filipu, na Porokoro, na Nikanora, na Timoni, na Paramena, na Nikola, mũndũ wa kuuma Antiokia ūrĩa wagarũrũkĩte agatuĩka Mũyahudi. ⁶ Makĩneana andũ acio kũrĩ atūmwo, nao atūmwo makĩmahoea na makĩmaigĩrĩa moko.

⁷ Nĩ ūndũ ūcio kiugo kĩa Ngai gĩkihunja. Mũigana wa arutwo kũu Jerusalemu ūkĩongerereka mũno, nakĩo gĩkundi kĩnene kĩa athĩnjĩri-Ngai gĩgĩathĩkĩra ũhoro wa wĩtikio.

Stefano Kũnyiitwo

⁸ Na rĩrĩ, Stefano, mũndũ waiyũrĩtwo nĩ wega wa Ngai na ũhoti, nĩekire morirũ manene na akĩringa ciama gatagatĩ-inĩ ka andũ. ⁹ No rĩrĩ, nĩ kuomĩrĩre ngarari kuuma kũrĩ andũ a Thunagogi ya Andũ arĩa Oohore (ta ūrĩa yetagwo), nao nĩ Ayahudi a kuuma Kurene na Alekiserandia o hamwe na mabũrũri ma Kilikia na Asia. Andũ aya makĩambĩrĩa gũkararania na Stefano, ¹⁰ no matingĩetiiririe ūũgĩ wake kana Roho ūrĩa aaragia naguo.

¹¹ Hĩndĩ iyo makĩringĩrĩa andũ amwe na hitho moige atĩrĩ, “Nĩtũguĩte Stefano akĩaria ciugo cia kũruma Musa, o na Ngai.”

¹² Nĩ ūndũ ūcio magĩtũma okĩrĩrwo nĩ andũ, na athuuri, na arutani a watho. Makĩnyiita Stefano makĩmũrehe mbere ya Kĩama. ¹³ Magĩcooka makĩrehe aira a maheeni, arĩa maarutire ūira makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ūyũ ndatigithagĩria kwaria agĩũkagĩrĩa handũ haha hatheru, o na gũũkĩrĩa watho. ¹⁴ Nĩgũkorwo nĩtũguĩte akiuga atĩ Jesũ ūyũ wa Nazarethi nĩagatharia handũ haha, na agarũre mĩtugo irĩa Musa aatũtigĩre.”

¹⁵ Andũ arĩa othe maarĩ Kĩama-inĩ magĩkũũrĩa Stefano maithe, nao makĩona ūthiũ wake ūtarĩ ta ūthiũ wa mũraika.

7

Stefano Kwarĩria Kĩama

¹ Nake mũthĩnjĩri-Ngai ūrĩa mũnene akĩmũũria atĩrĩ, “Thitango ici nĩ cia ma?”

² Nake Stefano agĩcookia atĩrĩ, “Ariũ a Baba na maithe maitũ, ta thikĩrĩria! Ngai mwene riiri nĩomĩrĩre ithe witũ Iburahĩmu hĩndĩ irĩa aatũũraga bũrũri wa Mesopotamia, atanathĩ gũtũũra bũrũri wa Harani. ³ Akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Thaama uume bũrũri wanyu na ūtĩge andũ anyu, ūthiĩ bũrũri ūrĩa ngaakuo-nia.’

⁴ “Nĩ ūndũ ūcio Iburahĩmu akiuma bũrũri wa Akalidei agĩthĩ gũtũura Harani. Thuutha wa gĩkuũ gĩa ithe, Ngai akĩmũruta kuo na agĩka bũrũri ūyũ mĩtũũraga. ⁵ Ndaamũheire igai gũkũ, o na ikinya rĩmwe. No Ngai nĩamwĩrire atĩ we hamwe na njiaro ciake nĩmakegwatĩra bũrũri ūyũ, o na gũtuika hĩndĩ ĩyo Iburahĩmu ndaarĩ na mwana. ⁶ Ngai eerire Iburahĩmu atĩrĩ: ‘Njiaro ciaku igaatũura irĩ ng’eni bũrũri utarĩ wacio, kũria igaatuuu ngombo na inyariirwo ihinda rĩa mĩaka magana mana.’ ⁷ Ningĩ Ngai akiuga atĩrĩ, ‘No nĩngaherithia rũrĩrĩ rĩu igaatungata irĩ ngombo; na thuutha ūcio-rĩ, nĩkoima bũrũri ūcio, nacio nĩkaahooya irĩ kũndũ gũkũ.’ ⁸ Hĩndĩ ĩyo nĩarĩkanĩire na Iburahĩmu kĩrĩkanĩro kĩa ūhoru wa kũrua. Nake Iburahĩmu agĩtuika ithe wa Isaaka na akĩmũruithia thikũ ya kanana thuutha wa gũciarwo gwake. Thuutha-inĩ Isaaka agĩtuika ithe wa Jakubu, nake Jakubu agĩtuika ithe wa athuuri arĩa ikũmi na eerĩ.

⁹ “Na tondũ wa maguuka maitũ kũiguĩra Jusufu ūiru, nĩmamwendirie bũrũri wa Misiri agatũike ngombo kuo. No Ngai aarĩ hamwe nake ¹⁰ na akĩmũhonokia mathĩina-inĩ make mothe. Nĩheire Jusufu ūũgĩ na akĩmũhotithia atuĩke wa kwendeka nĩ Firaũni mũthamaki wa Misiri; nĩ ūndũ ūcio akĩmũtua wa gwachaga Misiri o na nyũmba yake yothe ya ūthamaki.

¹¹ “Thuutha ūcio gũkĩgĩa ng’aragu bũrũri-inĩ wothe wa Misiri, na Kaanani, na ikĩrehe gũthĩĩnika kũingĩ mũno, namo maithe maitũ makĩaga irio. ¹² Rĩria Jakubu aigũire atĩ Misiri nĩ kwarĩ na ngano, agĩtũma maithe maitũ kuo hĩndĩ ya mbere. ¹³ Na rĩria maathiire riita rĩa keerĩ-rĩ, Jusufu akĩmenyithania kũrĩ ariũ a ithe, nake Firaũni akĩmenya ūhoru wa nyũmba ya Jusufu. ¹⁴ Thuutha wa ūguo-rĩ, Jusufu agĩtũmanĩra ithe Jakubu na nyũmba yake yothe moke, nao othe maarĩ andũ mĩrongo mũgwanja na atano. ¹⁵ Nake Jakubu agĩkũrũka, agĩthĩ Misiri, kũria we na maithe maitũ maakuĩrĩre. ¹⁶ Mĩrĩ yao nĩyacookirio Shekemu na ĩgithikwo mbĩrĩra-inĩ ĩria Iburahĩmu aagũrite na mbeeca kuuma kũrĩ ariũ a Hamori kũu Shekemu.

¹⁷ “Rĩria ihinda rĩakuhĩrĩrie rĩa Ngai kũhingia kĩranĩro gĩa kũrĩ Iburahĩmu-rĩ, mũigana wa andũ aitũ kũu Misiri nĩwongererekete mũno. ¹⁸ Hĩndĩ ĩyo mũthamaki ūngĩ ūtooĩ ūhoru wa Jusufu agĩtuika wa gũthamaka Misiri. ¹⁹ Agĩka andũ aitũ ūuru mũno na akĩhinyĩrĩria maithe maitũ na ūndũ wa kũmarĩngĩrĩria na hinya mate tũkenge twao nĩgeetha tũkue.

²⁰ “Ihinda-inĩ rĩu Musa nĩaciarirwo, nake aarĩ mwana mũthaka mũno. Akĩrererwo mũciĩ gwa ithe ihinda rĩa mĩeri ĩtatũ. ²¹ Rĩria aigirwo nja-rĩ, mwarĩ wa Firaũni akĩmuoya akĩmũrera ta mwana wake. ²² Musa agĩthomithio na ūũgĩ wothe wa andũ a Misiri na aarĩ na hinya wa mĩario na ciiko.

²³ “Rĩria Musa aakinyirie mĩaka mĩrongo ĩna-rĩ, agĩtua itua rĩa gũceerera andũ ao a Isiraeli. ²⁴ Nĩonire mũndũ ūmwe wao akĩnyariirwo nĩ mũndũ wa Misiri. Nĩ ūndũ ūcio agĩthĩ kũmũrĩrĩria na akĩmũrĩhĩria na ūndũ wa kũũraga mũndũ ūcio Mũmisiri. ²⁵ Musa eeciirĩtie atĩ andũ ao nĩmangĩonire atĩ Ngai nĩamũhũthagĩra nĩgeetha amahonokie, no-o matiamenyire ūguo. ²⁶ Mũthenya ūyũ ūngĩ Musa agĩthĩ agĩkora andũ eerĩ a Isiraeli makĩrĩa. Akĩgeria kũmaiguithania akĩmeeraga atĩrĩ, ‘Andũ aya, inyũ mĩrĩ a ithe ūmwe; nĩ kĩrĩtũma mwende gwĩkana ūũru?’

²⁷ “No mũndũ ūrĩa wekĩte ūcio ūngĩ ūũru agĩkania Musa, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Nũu wagũtuire mwathi na mũtuithania wa maciira maitũ?’ ²⁸ Ūrenda kũnjũraga o ta ūrĩa ūrooragire Mũmisiri ira?’ ²⁹ Rĩria Musa aigũire ūguo akĩũra agĩthĩ bũrũri wa Midiani, kũria aatũũrĩre arĩ ta mũgeni na akĩgĩa na ariũ eerĩ.

³⁰ “Na rĩrĩ, mĩaka mĩrongo ĩna yarĩkia gũthĩra-rĩ, mũraika akiumĩrĩra Musa arĩ nĩnĩmbĩ-inĩ cia mwaki iria ciakanaga kĩhinga-inĩ kũu werũ-inĩ hakuhi

na Kīrīma gīa Sinai. ³¹ Rīrīa onire ūguo, akīgega nī kīrīa onire. Na rīrīa aakuhagīrīria nīguo one wega-rī, akīgua mūgambo wa Mwathani ūkiuga atīrī: ³² ‘Nīi nī nīi Ngai wa maithe manyu, Ngai wa Iburahīmu, na Isaaka, o na Jakubu.’ Musa akīinaina nī gwītīgīra na ndaigana kūrora.

³³ “Nake Mwathani akīmīwīra atīrī, ‘Ruta iraatū ciaku, nīgūkorwo hau ūrūgamīte nī handū hatheru. ³⁴ Ti-itherū nīnyonete kūhinyīrīrio kwa andū akwa kūu būrūri wa Misiri. Nīnjigūite gūcaaya kwao, na nīnjikūrūkīte thī nīguo ndīmohorithie. Rīu ūka nīngūgūtūma ūcooke Misiri.’

³⁵ “Ūyū nowe Musa ūrīa maaregete makiuga atīrī, ‘Nūū ūgūtūite mwathi witū na mūtūciirithia?’ Ngai we mwene nīamūtūmire atuīke mūnene na mūkūūrī wao, na ūndū wa mūrīka ūrīa wamuumīrīre kīhinga-inī. ³⁶ Akīmatongoria makiuma Misiri na agīka morirū na akīringa ciama arī kūu Misiri, o na Iria-inī Itune, na ihinda rīa mīaka mīrongo īna kūu werū-inī.

³⁷ “Ūyū nowe Musa ūrīa werire andū a Isiraēli atīrī, ‘Ngai nīakamūtūmīra mūnabii ta nīi kuuma kūrī andū anyu kīūmbe.’ ³⁸ We aarī kīūngano-inī kūu werū-inī, arī hamwe na mūrīka ūrīa wamwarīrie Kīrīma-inī gīa Sinai, na aarī hamwe na maithe maitū; nake nīamūkīrīre ciugo irī muoyo nīgeetha atūkinyīrie.

³⁹ “No rīrī, maithe maitū nīmaregire kūmwathīkīra. Handū ha ūguo-rī, o makīmūrega, na thīinī wa ngoro ciao makīrīrīria gūcooka Misiri. ⁴⁰ Nao makīra Harūni atīrī, ‘Tūthondekere ngai iria irītūtongoragia. Nīgūkorwo mūndū ūyū ūgwītūwo Musa, ūrīa watūtongorīrie tūkiuma būrūri wa Misiri, tūtīūi ūrīa onete!’ ⁴¹ Hīndī īyo nīguo maathondekire mūhianano watariī ta njaū. Makīūrūtīra magongona, na makīgīa na hīndī ya gūkūngūira kīrīa maathondekete na moko mao. ⁴² No Ngai akīmahutatīra, na akīmarekereria mahooyage ciūmbe cia igūrū. Ūhorō ūyū ūtwaranīte na ūrīa kwandīkitwo ibuku-inī rīa anabii, atīrī:

“Nīmwandutīre magongona na maruta
mīaka mīrongo īna kūu werū-inī, inyuī nyūmba ya Isiraēli?

⁴³ Nīmūtūīgīrītie ihooero rīa Moleku,
na njata ya ngai yanyu īrīa īitagwo Refani,
mīhianano īrīa mwathondekire ya kūhooyaga.

Tondū ūcio, nīngatūma mūtahwo mūtwarwo’ kūhītūka Babulonī.

⁴⁴ “Maithe maitū maarī na hema īrīa yetagwo gīkaro kīa Ūira kūu werū-inī. Nayo yathondeketwo o ta ūrīa Ngai eerīte Musa, kūringana na mūhianīre ūrīa onete. ⁴⁵ Maarīkia kwamūkīra hema-rī, maithe maitū, matongoretio nī Joshua magīūka nayo rīrīa menyīitīre būrūri kuuma kūrī ndūrīrī iria Ngai aarūtūrīre ciehere mbere yao. Nayo īgītūūra kūu būrūri ūcio o nginya hīndī ya Daudi, ⁴⁶ ūrīa wakenire nī gwītīkīrīka nī Ngai, na akīhooya etīkīrio aakīre Ngai wa Jakubu gīikaro. ⁴⁷ No Solomoni nīwe wamwakīre nyūmba.

⁴⁸ “No rīrī, Ūrīa-ūrī-Igūrū-Mūno ndaikaraga nyūmba ciakītūwo nī andū. O ta ūrīa mūnabii oigīte atīrī:

⁴⁹ “‘Igūrū nīkūo gītī gīakwa kīa ūnene,
nayo thī nī gaturwa ka makinya makwa.

Ūngīkīnjakīra nyūmba ya mūthemba ūrīkū?

Ūguo nīguo Mwathani ekūūra.

Kana kīhurūko gīakwa kīngīkorwo kū?

⁵⁰ Githī ti guoko gwakwa gwathondekire indo ici ciothe?’

⁵¹ “Inyuī andū aya aremī, o inyuī mūtari aruu ngoro na matū! Inyuī mūtariī o ta maithe manyu: Inyuī mūtūūraga mūreganīte na Roho Mūtheru! ⁵² Nī

kūrī mūnabii ūtaanyariirwo nī maithe manyu? Mooragire o na andū arīa maarathire ūhoru wa gūūka kwa Ūrīa Mūthingu. Na rīu nīmūmūkunyañire na mūkamūūruga; ⁵³ o inyuī mwamūkīrīre watho ūrīa waathanirwo kūgerera araika no mūkīaga kūwathīkīra.”

Stefano Kūhūūrwo na Mahiga

⁵⁴ Rīrīa maiguire maūdū macio-rī, makīrakara mūno, na makīmūha-garanīria magego. ⁵⁵ No Stefano, aiyūrītwo nī Roho Mūtheru, Agīcūthīrīria igūrū akīona riiri wa Ngai, na Jesū arūgamīte guoko-inī kwa ūrīo kwa Ngai. ⁵⁶ Akiuga atīrī, “Onei, nīndīrona igūrū rīhingūkīte nake Mūrū wa Mūdū arūgamīte guoko-inī kwa ūrīo kwa Ngai.”

⁵⁷ Maigua ūguo makīhumbīra matū mao, makīhanyūka harī we makiu-gagīrīria na mūgambo mūnene. ⁵⁸ makīmūkururia, makīmumia nja ya itūūra, na makīambīrīria kūmūhūūra na mahiga nyuguto. Nao, aira makīga nguo ciao magūrū-inī ma mwanake wetagwo Saūlū.

⁵⁹ Rīrīa maamūhūūruga na mahiga nyuguto, Stefano nīahooire Ngai, akiuga atīrī, “Mwathani Jesū, amūkīra roho wakwa.” ⁶⁰ Agīcooka agīturia ndu, akīanīrīra, akiuga atīrī, “Mwathani, ndūkamoorie rīhīa rīrī.” Na aarīkia kuuga ūguo, agīkoma.

8

¹ Nake Saūlū aarī ho, na agītīkīra atī ooragwo.

Kanitha Kūnyariirwo na Kūhurunjwo

Mūthenya ūcio kanitha ūkīnyariirwo mūno kūu Jerusalemu, nao andū othe o tiga atůmwo makīhurunjūkīra Judea na Samaria. ² Andū etigīri Ngai magīthika Stefano na makīmūcakaīra mūno. ³ No Saūlū akīambīrīria kwananga kanitha. Aathīaga nyūmba o nyūmba, akīrutūrūruga arūme na andū-a-nja, akīmaikagia njeera.

Filipu arī Būrūrī wa Samaria

⁴ Nao andū arīa maahurunjītwo nīmahunjirie kiugo kīa Ngai o kūrīa guothe maathīaga. ⁵ Filipu agīkūrūka agīthī itūūra rīarī Samaria, akīhunja ūhoru wa Kristū kuo. ⁶ Rīrīa ikundi cia andū ciaiguire Filipu na ikīona ciama iria aaringaga, othe magīthikīrīria ūrīa oigaga. ⁷ Ngoma thūku nīcioimaga andū aingī igīkayūrūrūkaga, na andū aingī maarūarīte mūrīmū wa gūkua ciiga, na andū arīa maarī onju makīhonio. ⁸ Nī ūndū ūcio gūkīgīa na gīkeno kīnene itūūra-inī rīu.

Simoni ūrīa warī Mūrāgūrī

⁹ Na rīrī, itūūra-inī rīu nī kwarī na mūdū wetagwo Simoni, nake nīaragūrīte kwa ihinda na akagegia andū othe a Samaria. Nake nīetīaga na ageetua atī aarī mūdū mūnene mūno, ¹⁰ nao andū othe, arīa anini na arīa anene, makamūthikagīrīria na makoiga na mūgambo mūnene atīrī, “Mūdū ūyū nīwe hinya wa ūngai ūrīa ūikaine ta Hinya Mūnene.” ¹¹ Maatūrīte mamuumaga thuutha tondū nīamagegetie hīndī ndaaya na ūragūrī wake. ¹² No rīrīa meetikirie Filipu akīhunja Ūhoru-ūrīa-Mwega wa ūthamaki wa Ngai na wa rītwa rīa Jesū Kristū-rī, makībatithio, arūme o hamwe na andū-a-nja. ¹³ Simoni we mwene agītīkia na akībatithio. Nake akīrūmīrīra Filipu kūrīa guothe aathīaga, agegetio nī imenyithia cia hinya na ciama iria onaga.

¹⁴ Rīrīa atůmwo arīa maarī kūu Jerusalemu maiguire atī andū a Samaria nīmetīkīrīte kiugo kīa Ngai-rī, makīmatūmīra Petero na Johana. ¹⁵ Nao maakinya kuo, makīmahoera nīguo maamūkīre Roho Mūtheru, ¹⁶ tondū nginya

hīndī iyo Roho Mūtheru ndaakoretwo aikūrūkiire mūdū o na ūmwe wao; tiga o kūbatithio maabatithio thīni wa rītwa rīa Mwathani Jesū. ¹⁷ Hīndī iyo Petero na Johana makīmaigīrīra moko, nao makīamūkīra Roho Mūtheru.

¹⁸ Rīrīa Simoni onire atī Roho aaheanagwo na ūndū wa kūigīrīrwo moko nī atūmwō-rī, akīenda amahe mbeeca, ¹⁹ akiuga atīrī, “Heei ūhoti ūyū o na nī nīgeetha ūrīa wothē ndaigīrīra moko makwa akaamūkīra Roho Mūtheru.”

²⁰ Petero akīmūcookeria atīrī, “Mbeeca ciaku irothiranīra hamwe nawe, nīgūkorwo wīciirītie no ūgūre kīheo kīa Ngai na mbeeca. ²¹ Wee ndūrī na handū, o na ndūrī na igai ūtungata-inī ūyū, tondū ngoro yaku ti njagīrīru mbere ya Ngai. ²² Wīrire waganu ūyū na ūhooe Mwathani. Hihi nīegūkūrekera nī ūndū wa gūkorwo na rīciiria ta rīu ngoro-inī yaku. ²³ Nīgūkorwo nguona ūiyūrītwo nī marūrū na ūgatuika ngombo ya mehia.”

²⁴ Hīndī iyo Simoni akīmūcookeria atīrī, “Hooerai harī Mwathani nīgeetha ndikae gūkorwo nī ūndū o na ūmwe wa macio mwgaweta.”

²⁵ Rīrīa maarīkirie kūheana ūira na kūhunja kīgo kīa Mwathani-rī, Petero na Johana magīcooka Jerusalemu, o makīhunja ūhoro-ūrīa-Mwega tūtūūra-inī tūingī twa Samaria.

Filipu na Mūhabashi

²⁶ Na rīrī, mūraika wa Mwathani akīra Filipu atīrī, “Thīi werekeire gūthini, ūkinye njīra-inī, njīra īrīa ya werū-inī, īrīa īikūrūkīte kuuma Jerusalemu īgathī ngīnya Gaza.” ²⁷ Nī ūndū ūcio akīumagara, na arī njīra-inī agīcemanīa na Mūhabashi warī mūhakūre, mūdū mūnene warī igweta ūrīa warūgamīrīre kīgīna gīa Kandake, mūthamaki-mūdū-wa-nja wa Ahabashi.* Mūdū ūyū aathīite Jerusalemu kūhooya Ngai; ²⁸ na arī njīra-inī akīinūka, aaikarīte ngaari-inī yake ya mbarathi agīthoma ibuku rīa Isaia ūrīa mūnabii. ²⁹ Roho akīra Filipu atīrī, “Thīi ngaari-inī īrīa ya mbarathi ūikare hakuhi nayo.”

³⁰ Hīndī iyo Filipu akīhanyūka ngīnya ngaari-inī iyo ya mbarathi, akīgua mūdū ūcio agīthoma ibuku rīa Isaia ūrīa mūnabii, akīmūria atīrī, “Nīrūtaūkīrwo nī ūhoro ūcio ūrathoma?”

³¹ Nake agīcookia atīrī, “Ingītaūkīrwo atīa, tiga hagiire mūdū wa kūn-daarīra?” Nī ūndū ūcio akīra Filipu ahaice ngaari iyo ya mbarathi, aikaranie nake.

³² Mūdū ūcio warī mūhakūre aathomaga gacunjī gaka ka Maandiko:

“Aatwarīrwo o ta ng’ondū gīthīnjīro-inī,

na o ta ūrīa gatūrūme gakiraga ki karī mbere ya mūdū ūrīa ūrakenja guoya,

noguo o nake ataatumīrīre kanua gake.

³³ Nīaconorithirio na ndaigana gūtūrwo ciira na kīhoto.

Nū ūngīaria ūhoro wa njīaro ciake?

Nīgūkorwo muoyo wake nīwehererio ūkīuma gūkū thī.”

³⁴ Mūdū ūcio mūhakūre akīūria Filipu atīrī, “Ndagūthaitha, ta njīra atīrī, mūnabii araaria ūhoro wa ū, nī ūhoro wake we mwene kana nī ūhoro wa mūdū ūngī?” ³⁵ Hīndī iyo Filipu akīrutia ūhoro hau, akīmūhe ūhoro-ūrīa-Mwega ūkonī Jesū.

³⁶ Na marī njīra-inī magīthī-rī, magīkīnya handū haarī na maaī, nake mūdū ūcio warī mūhakūre akīmūria atīrī, “Ta rora, maaī nīmo maya. Nī kī kīngīgīria mbatithio?” ³⁷ (Nake Filipu akiuga atīrī, “Ūngītīkia na ngoro yaku yothē, no ūbatithio.” Nake agīcookia atīrī, “Nīnjītīkītīe atī Jesū Kristū nīwe Mūrū wa Ngai.)” ³⁸ Nake agīathana ngaari iyo ya mbarathi īrūgame. Hīndī iyo Filipu

* 8:27 Ūmūthī būrūrī ūcio ūikaine ta Nubia, kana Sudani ya Rūgongo.

na mündũ ücio mũhakũre magĩkũrũka, magĩtoonya maaĩ-inĩ, nake Filipu akĩmũbatithia. ³⁹ Na rĩrĩa moimĩrire maaĩ-inĩ, Roho wa Mwathani o rĩmwe akĩoya Filipu, akĩmweheria, nake mündũ ücio mũhakũre akĩaga kũmuona rĩngĩ, no agĩthĩ na mbere na rũgendo akenete. ⁴⁰ No Filipu nĩonekanire Azota, na agĩthĩ akĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega matũũra-inĩ mothe nginya agĩkinya Kaisarea.

9

Saũlũ Kũgarũrũka

¹ Ihinda-inĩ o rĩu Saũlũ no eehĩtagĩra kũũraga arutwo a Mwathani. Agĩthĩ kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, ² na akĩmũhooya marũa athĩ namo thunagogi-inĩ iria ciarĩ Dameski, nĩgeetha angĩkora andũ a Njĩra iyo kuo, marĩ arũme kana andũ-a-nja, amanyĩte amatware Jerusalemu marĩ ohe. ³ Naarĩ rũgendo-inĩ aakuhĩrĩria Dameski-rĩ, o rĩmwe ũtheri ũkiuma na igũrũ, ũkĩmwarĩra mĩena yothe. ⁴ Akĩgũa thĩ, na akĩigua mũgambo ũkĩmwĩra atĩrĩ, “Saũlũ, Saũlũ, ũũnyariiraga nĩkĩ?”

⁵ Saũlũ akĩũria atĩrĩ, “Nĩwe ũ, Mwathani?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ nĩ Jesũ ũrĩa ũnyariiraga. ⁶ No rĩrĩ, rĩu ũkĩra ũtoonye itũũra rĩrĩ inene, na nĩũkwĩrwo ũrĩa wagĩrĩrwo nĩ gwĩka.”

⁷ Nao andũ arĩa maatwaranaga hamwe na Saũlũ makĩrũgama hau maagĩte ũrĩa mangiuga; o nĩmaiguire mũgambo no matiigana kuona mündũ o na ũrĩkũ.

⁸ Nake Saũlũ agĩũkĩra, akĩrũgama, no rĩrĩa aahingũririe maitho ndoonaga o na hanini. Nĩ ũndũ ücio makĩmũnyiita guoko makĩmũtwara Dameski. ⁹ Ihinda rĩa matukũ matatũ aarĩ mũtumumu, na ndarĩ kĩndũ aarĩaga kana akanyua.

¹⁰ Na rĩrĩ, kũu Dameski nĩ kwarĩ na mũrutwo wetagwo Anania. Mwathani akĩmwarĩria na kĩoneki, akĩmwĩra atĩrĩ, “Anania!”

Nake agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ ũyũ Mwathani.”

¹¹ Nake Mwathani akĩmwĩra atĩrĩ, “Thĩ kwa Judasi o kũu njĩra ĩrĩa ĩtagwo Nũngarũ, ũrie mündũ uumĩte Tariso wĩtagwo Saũlũ, nĩ ũndũ nĩkũhooya arahooya. ¹² Nĩonete mündũ kĩoneki-inĩ wĩtagwo Anania agĩũka kũmũigĩrĩa moko, nĩguo acooke kuona.”

¹³ Anania akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, nĩnjiguĩte ũhoro mũingĩ ũkonĩ mündũ ücio, na maĩndũ maingĩ mooru marĩa aaneka andũ aku arĩa aamũre kũũria Jerusalemu. ¹⁴ Na okĩte gũkũ arĩ na wathani kuuma kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, nĩgeetha anyĩte andũ arĩa othe makayagĩra rĩitwa rĩaku.”

¹⁵ No Mwathani akĩra Anania atĩrĩ, “Thĩ, tondũ ũndũ ücio nĩ kĩndũ gĩakwa kĩria ndũthuurĩre gĩa gũtwara ũhoro wa rĩitwa rĩakwa kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, na athamaki, o na kũrĩ andũ a Isiraeli. ¹⁶ Nĩngũmuonia ũrĩa arĩ o nginya anyamaarĩke nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩakwa.”

¹⁷ Hĩndĩ iyo Anania agĩthĩ na agĩtoonya nyũmba iyo. Akĩgĩrĩra Saũlũ moko, akĩmwĩra atĩrĩ, “Saũlũ, mũrũ wa lthe witũ, Mwathani, o we Jesũ ũrĩa ũrakuumĩrĩre ũrĩ njĩra-inĩ ũgĩũka gũkũ, nĩandũmĩte nĩguo ũcooke kuona, na ũiyũrio na Roho Mũtheru.” ¹⁸ O hĩndĩ iyo, tũnyamũ twahaanaga ta ngaracũ tũkiuma maitho-inĩ ma Saũlũ, tũkĩgũa thĩ, nake akĩhota kuona rĩngĩ. Agĩũkĩra na akĩbatithio, ¹⁹ na aarĩkia kũria irio, akĩgĩa na hinya.

Saũlũ arĩ Dameski na Jerusalemu

Saũlũ agĩũkara mĩthenya ĩgana ũna marĩ hamwe na arutwo kũu Dameski.

²⁰ Na hĩndĩ iyo akĩambĩrĩria kũhunja thunagogi-inĩ atĩ Jesũ nĩ Mũrũ wa Ngai.

²¹ Andũ othe arĩa maamũiguire makĩgega makĩũria atĩrĩ, “Githĩ mündũ ũyũ tiwe ũraagithitie andũ thayũ kũu Jerusalemu gatagatĩ-inĩ ka arĩa makayagĩra rĩitwa rĩu? Na githĩ ndokĩte gũkũ nĩgeetha amanyĩte amatware marĩ ohe

kūrī athīnjīri-Ngai arīa anene?”²² Nowe Saülū agīkīrīrīria kūgīa na hinya, na akīgegīa Ayahudi arīa maatūūrīte kūu Dameski na ūndū wa kūmaiguithia na ma atī Jesū nīwe Kristū.

²³ Thuutha wa mīthenya mīngī gūthira, Ayahudi magīcookania ndundu mamūūrage,²⁴ no Saülū akīmenya mūbango ūrīa maarī naguo. Mūthenya na ūtukū maaikaraga mamuoheirie ihingo-inī cia itūūra inene nīguo mamūūrage.²⁵ No arūmīrīri aake makīmuoya ūtukū, makīmūharūrūkīa arī gīkabū-inī mamūgereirie mwanya warī rūthīngo-inī.

²⁶ Hīndī ūrīa aakinyire Jerusalemu, akīgeria kwīgwatania na arutwo, no othe nīmamwītīgārī, tondū matietīkagīa atī kūna aarī mūrutwo.²⁷ No Baranaba akīmuoya akīmūtara kūrī atūmwō. Akīmeera ūrīa Saülū oonire Mwathani arī rūgendo-inī rwake, na ūrīa Mwathani aamwarīirie, na ūrīa aahunjirie kūu Dameski thīinī wa rītwa rīa Jesū ategwītīgārī.²⁸ Nī ūndū ūcio Saülū agīkara na atūmwō, na agaceeraga kūu Jerusalemu, akīaragīa na ūcamba thīinī wa rītwa rīa Mwathani, ategwītīgārī.²⁹ Ningī nīaaragīa na agakararanagīa na Ayahudi arīa maaciārīrwo kwa Ayunani, no nao makageria ūrīa mangīmūūraga.³⁰ Rīrīa ariū na aarī a lthe witū maamenyire ūguo, makīmuoya, makīmūkūrūkīa ngīnya Kaisarea, makīmūtūma Tariso.

³¹ Hīndī īyo kanitha wa Judea guothe, na Galili, na Samaria ūgīkenera ihinda rīa thayū. Nīwongereirwo hinya; na ūkīūmīrīrio nī Roho Mūtheru, na ūkīongererwo andū, nao magītūūra metīgīrīte Mwathani.

Ainea na Dorokasi

³² Na rīrī, rīrīa Petero aaceeraga kūdū na kūdū būrūrī-inī, nīathiire gūceerera andū arīa aamūre a kūu Lida.³³ Arī kūu agīkora mūdū wetagwo Ainea warī na mūrīmū wa gūkua cīga, na aatūūrīte akomete gītanda-inī ihinda rīa mīaka īnana.³⁴ Petero akīmwīra atīrī, “Ainea, Jesū Kristū nīakūhonia. Ūkīra ūkūnje kībarī gīaku.” O hīndī īyo Ainea akīrūgama.³⁵ Andū othe arīa maatūūraga Lida na Sharoni makīmuona na makīgarūrūkīra Mwathani.

³⁶ Kūu Jopa nī kwarī mūrutwo wetagwo Tabitha (narīo rītwa rīu rīgītaūrwo nī kuuga Dorokasi), nake aatūūrīte ekaga maūdū mega, na agateithagīa athīinī.³⁷ O ihinda-inī rīu nīarūarire na agīkua, naguo mwīrī wake ūgīthambio, ūkīigwo nyūmba ya igūrū.*³⁸ Lida kwarī hakuhi na Jopa; nī ūndū ūcio rīrīa arutwo maaiguire atī Petero aarī kūu Lida, magītūma andū eerī makāmūringīrīrie mamwīre atīrī, “Twagūthaitha ūka narua!”

³⁹ Nake Petero agīthīi hamwe nao, na aakinya agītwarwo nyūmba ya igūrū. Atumia othe a ndigwa makīrūgama, makīmūthiūrūrūkīria makīrīraga, na makīmuonagīa kanjū na nguo ingī iria Dorokasi aatumīte rīrīa aarī nao.

⁴⁰ Nake Petero akīmeera othe moime nja ya nyūmba; agīcooka agīturia maru akīhooya Ngai. Agīcooka akīgarūrūkīra mūtumia ūcio wakuīte, akīmwīra atīrī, “Tabitha, ūkīra,” nake Tabitha akīhingūra maitho, na oona Petero, agītīira.

⁴¹ Nake Petero akīmūnyīita guoko, akīmūrūgama. Agīcooka agīta andū arīa meetīkītīe, na atumia acio a ndigwa, akīmūneana kūrī o arī muoyo.⁴² Naguo ūhoro ūcio ūkīmenyeka Jopa guothe, nao andū aingī magītīkīa Mwathani.

⁴³ Nake Petero agīkara Jopa mīthenya mīngī kwa mūdū wetagwo Simoni, ūrīa warī mūtanduki wa njūūa.†

* 9:37 Warī mūtugo wa Ayahudi na Ayunani gūthambia mwīrī wa mūdū aakua, kūūhaarīria gūthikwo.

† 9:43 Tene andū meetanagio na wīra ūrīa maarutaga nīgeetha makamenyeka o na ihenya.

10

Korinelio Gūtūmanīra Petero

¹ Na rīrī, kūu Kaisarea nī kwarī mūdū wetagwo Korinelio, ūrīa warī mūnene-wa-thigari-igana rīmwe cia mbūtū īrīa yoikaine ta Mbūtū ya Italia. ² Mūdū ūcio na andū othe a nyūmba yake nīmeyamūrīre Ngai na makamwītī-gagīra; nake nīaheanaga indo ciake na ūtaana kūrī andū arīa maarī abatari na nīahooyaga Ngai kaingī. ³ Mūthenya ūmwe ta thaa kenda cia mīarahorī, akīona kīoneki. Akīona mūraika wa Ngai wega, ūrīa wokire harī we na akīmwīra atīrī, “Korinelio!”

⁴ Korinelio akīmūrora aiyūrītwo nī guoya, akīūria atīrī, “Nī kī Mwathani?”

Nake mūraika akīmūcookeria atīrī, “Mahooya maku na indo iria ūheete andū arīa athīnī nīikinyīte igūrū kūrī Ngai rīrī iruta rīa kūrīrikanwo. ⁵ Na rīrī, tūma andū mathīi Jopa magīre mūdū wītagwo Simoni, na nowe wītagwo Petero. ⁶ Araikara gwa Simoni ūria mūtanduki wa njūūa, o ūrīa nyūmba yake īrī rūtere-inī rwa iria.”

⁷ Rīrīa mūraika ūcio wamwarīire aathiire, Korinelio agīta ndungata ciake igīrī na mūthigari ūmwe weamūrīre Ngai, na aarī ūmwe wa andū arīa maamūtungatagīra. ⁸ Akīmeera ūrīa wothe kwahanīte agīcooka akīmatūma Jopa.

Kīoneki gīa Petero

⁹ Mūthenya ūcio ūngī warūmīrīre ta thaa thita cia mūthenya marī njīra-inī makuhīrīre itūūra rīu-rī, Petero akīhaica nyūmba-igūrū nīgeetha akahoee Ngai. ¹⁰ Nake akīigua aahūūta na akībatarīo nī kīndū gīa kūrīa, na rīrīa irīo ciarugagwo-rī, akīgocerera. ¹¹ Nake akīona igūrū rīhingūrītwo na kīndū gītariī ta gītama kīnene gīkīharūrūkio thī kīnyīitītwo mīthia īna. ¹² Nakīo kīarī na nyamū cia mīthemba yothe ya iria irī magūrū mana, o na nyamū iria itaambaga thī, o na nyoni cia rīera-inī. ¹³ Hīndī īyo mūgambo ūkīmwīra atīrī, “Petero, ūkīra. Thīnja na ūrīe.”

¹⁴ Petero agīcookia atīrī, “Aca, Mwathani! Ndirī ndarīa kīndū gītari kīamūre, kana kīndū kīrī thaahu.”

¹⁵ Mūgambo ūkīmwarīria riita rīa keerī ūkīmwīra atīrī, “Ndūkanoige kīndū o na kīrīkū kīrīa Ngai atheretie atī ti kīamūre.”

¹⁶ Ūndū ūyū wekīkire maita matatū, na o rīmwe gītama kīu gīgīcookio na igūrū.

¹⁷ Na rīrīa Petero eeyūragia gītūmi gīa kīoneki kīu oonete-rī, andū arīa maatūmītwo nī Korinelio makīona harīa nyūmba ya Simoni yarī, na makīrūgama hau kīhingo-inī. ¹⁸ Magītana, makīūria kana Simoni ūrīa wītagwo Petero aaikaraga kūu.

¹⁹ Na rīrīa Petero eeciiragia ūhorō wa kīoneki kīu, Roho akīmwīra atīrī, “Simoni, harī na andū atatū maragūcaria. ²⁰ Nī ūndū ūcio, ūkīra ūikūrūke, ūthīi nao na ndūkagīe na nganja nīgūkorwo nī nīi ndīmatūmīte.”

²¹ Petero agīkūrūka, akīūra andū acio atīrī, “Nī nīi mūdū ūcio mūrācaria. Mūūkīte nīkī?”

²² Nao andū acio magīcookia atīrī, “Tuumīte gwa Korinelio, ūrīa mūnene-wa-thigari-igana rīmwe. Nī mūdū mūthingu na mwītīgīri-Ngai, na nīatītītwo nī Ayahudi othe. Mūraika mūtheru aramwīrīre atūmane ūthīi gwake mūcīi nīgeetha aigue ūrīa ūrenda kuuga.” ²³ Hīndī īyo Petero akīūra andū acio matoonye nyūmba matuīke ageni aake.

Petero Gūthīi gwa Korinelio

Mūthenya ūyū ūngī warūmīrīre Petero agīthīi nao, na ariū a Ithe witū amwe kuuma Jopa magīthīi nake. ²⁴ Naguo mūthenya ūcio ūngī warūmīrīre magīkinya Kaisarea. Korinelio agīkorwo ametereire na eetīte andū a nyūmba yake na arata a hakuhi. ²⁵ Na rīrīa Petero aatoonyaga nyūmba, Korinelio akīmūtūnga na akīgūithia magūrū-inī make amwīnyihīrie. ²⁶ No Petero akīmūkīria, akīmwīra atīrī, “Rūgama, nīi ndī o mūdū o na nīi.”

²⁷ O makīaragia-rī, Petero agītoonya thīinī na agīkora gīkundi kīnene kīa andū. ²⁸ Akīmeera atīrī: “Inyuī nīmūūi wega atī Mūyahudi ndetikīrītio nī watho kūgwatanīra na mūdū wa Ndūrīrī o na kana kūmūceerera. No Ngai nīanyonetie atī ndiagīrīrwo nī kuuga atī mūdū o na ūrīkū ti mwamūre kana atī arī na thaahu. ²⁹ Nī ūndū ūcio rīrīa ndīratūmanīrwo, ndīrokire itegūkararia. Njītīkīria ngūurie kīrīa kīratūmire ūndūmanīre?”

³⁰ Nake Korinelio akīmūcookeria atīrī: “Matukū mana mahītūku, ndaari thīinī wa nyūmba yakwa ngīhooya ithaa-inī ta rīrī rīa thaa kenda cia mīaraho. Mūdū warī na nguo ciahenagia akīrūgama o rīmwe mbere yakwa, ³¹ akīnjīra atīrī, ‘Korinelio, Ngai nīaiguīte mahooya maku, na nīaririkanīte iheo ciaku iria wanahe athīinī. ³² Nī ūndū ūcio tūmana Jopa wītīrwo Simoni ūrīa wītagwo Petero, nake nī mūgeni gwa Simoni ūrīa mūtanduki wa njūūa, ūrīa ūikaraga rūtere-inī rwa iria.’ ³³ Nī ūndū ūcio nīndagūtūmanīre o hīndī īyo, na nī weka wega nī ūndū wa gūūka. Rīu ithuī ithuothe tūrī haha mbere ya Ngai nīgeetha tūthikīrīrie ūrīa wothē Mwathani agwathīte ūtwīre.”

³⁴ Nake Petero akīambīrīria kwaria, akiuga atīrī: “Rīu nīndamenya kūna ūrīa arī ma atī Ngai ndarī mūthutūkanio. ³⁵ no atī nīetikagīra andū kuuma ndūrīrī-inī ciothe arīa mamwītītagīra na mageeka ūrīa kwagīrīre. ³⁶ Inyuī nīmūūi ndūmīrīri rīra Ngai aatūmīre andū a Isiraeli, akīaria ūhorō mwega wa thayū na ūndū wa Jesū Kristū, ūrīa arī we Mwathani wa andū othe. ³⁷ Inyuī nīmūūi ūrīa gwekīre kūu Judea guothe, kwambīrīria Galilī thuutha wa ūbatithio ūrīa Johana aahunjagia, ³⁸ ūrīa Ngai aatīrīrie Jesū wa Nazarethi Roho Mūtheru o na hinya, na ūrīa aathīiaga agīkaga wega na akīhonagia andū arīa maahatīrīrio nī hinya wa mūcukani, tondū Ngai aarī hamwe nake.

³⁹ “Ithuī tūrī aira a maūdū marīa mothe eekire thīinī wa būrūri wa Ayahudi o na Jerusalemu. Nīmamūūragire na njīra ya kūmwamba mūtī-igūrū. ⁴⁰ No mūthenya wa gatatū Ngai akīmūrīukia kuuma kūrī arīa akuū na agītūma onekane kūrī andū. ⁴¹ We ndonīrwo nī andū othe, o tīga aira arīa Ngai aathuurīte: akīonwo nī ithuī, o ithuī twarīanīre na tūkīnyuuanīra nake aarīkia kūrīuka kuuma kūrī arīa akuū. ⁴² Nīatwathire tūhunjīrie andū na tūrute ūira atī we nī we Ngai aamūrire atuīke mūtuanīri-ciira wa andū arīa marī muoyo na arīa makuīte. ⁴³ Anabii othe nīmaheanaga ūira wa ūhorō wake atī mūdū ūrīa wothē ūkaamwītīkia nīakamūkīra ūrekeri wa mehīa na ūndū wa rītīwa rīake.”

⁴⁴ Na Petero o akīaragia ciugo icio-rī, Roho Mūtheru agīkūrūkīra andū arīa othe maiguire ndūmīrīri īyo. ⁴⁵ Nao andū arīa meetīkitie, a thiritū ya arīa maruaga, arīa mokīte na Petero makīgega mona atī kīheo kīa Roho Mūtheru nīgīaitīrīrio andū-a-Ndūrīrī o nao. ⁴⁶ Nīgūkorwo nīmamaiguire makīaria na thīomi makīgoocaga Ngai.

Hīndī īyo Petero akīūria atīrī, ⁴⁷ “Harī mūdū ūngīgīria andū aya mabatithio na maaī? Andū aya nīmamūkīra Roho Mūtheru o ta ithuī.” ⁴⁸ Nī ūndū ūcio agīathana mabatithio thīinī wa rītīwa rīa Jesū Kristū. Magīcooka makīūria Petero aikaranie nao ihinda rīa mīthenya mīnini.

11

Petero Gũtaarĩria Gĩtũmi gĩa Cĩiko Ciale

¹ Na rĩrĩ, atůmwo, na ariũ na aarĩ a lthe witũ arĩa maarĩ Judea guothe makĩguua atĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao nĩmarĩkĩtie kwamũkĩra kiugo kĩa Ngai. ² Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa Petero aambatire agĩthĩĩ Jerusalemu, andũ arĩa meetikĩtie a thiritũ ya arĩa maruaga makĩmũrũithia ³ makĩmwĩra atĩrĩ, “Wee nĩwatoonyire nyũmba ya andũ arĩa mataruaga, na ũkĩrĩĩanĩra nao.”

⁴ Nowe Petero akĩambĩrĩria kũmataarĩria maũndũ mothe wega o ta ũrĩa meekĩkĩte, akĩmeera atĩrĩ: ⁵ “Ndaarĩ itũũra-inĩ rĩa Jopa ngĩhooya Ngai, na rĩrĩa ndaagoocereire-rĩ, ngĩona kĩoneki. Ngĩona kĩndũ gĩatarĩĩ ta gĩtama kĩnene gĩkĩharũrũkio kuuma igũrũ na mĩthia yakĩo ĩna, na gĩgĩkũrũka o harĩa ndaarĩ. ⁶ Ndaacũthĩrĩria thĩĩnĩ wakĩo ngĩona nyamũ cia thĩ irĩa irĩ magũrũ mana, na nyamũ cia gĩthaka, na nyamũ irĩa itambaga thĩ na nyoni cia rĩera-inĩ. ⁷ Ngĩcooka ngĩguua mũgambo ũkĩnjĩra atĩrĩ, ‘Petero, ũkĩra. Thĩnja, na ũrĩel!’

⁸ “Na nĩĩ ngĩcookia atĩrĩ, ‘Aca, Mwathani! Gũtirĩ kĩndũ gĩtarĩ kĩamũre kana kĩrĩ thaahu kĩrĩ gĩatoonya kanua gakwa.’

⁹ “Naguo mũgambo ũcio ũkĩaria riita rĩa keerĩ kuuma igũrũ ũkĩnjĩra atĩrĩ, ‘Ndũkanoige kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩrĩa Ngai atheretie atĩ ti kĩamũre.’ ¹⁰ Ũndũ ũyũ wekĩkire maita matatũ, nakĩo gĩtama kũu gĩkĩguucio na igũrũ.

¹¹ “O hĩndĩ ĩyo andũ atatũ arĩa maatũmĩtwo kũrĩ nĩĩ kuuma Kaisarea magĩkinya nyũmba-inĩ irĩa ndaikaraga. ¹² Naked Roho akĩnjĩra thĩĩ nao na ndikagĩe na ngaanja. Nao ariũ a lthe witũ aya atandatũ tũgĩthĩĩ nao na tũgĩtoonya nyũmba ya mũndũ ũcio. ¹³ Naked agĩtwĩra ũrĩa oimĩrĩrwo nĩ mũraika arĩ gwake nyũmba, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Tũmana Jopa wĩrĩwo Simoni ũrĩa wĩtagwo Petero. ¹⁴ Nĩegũkũrehera ndũmĩrĩrĩ irĩa igũtũma wee na nyũmba yaku yothe mũhonoke.’

¹⁵ “Na rĩrĩa ndaambĩrĩrie kwaria-rĩ, Roho Mũtheru akĩmaikũrũkĩra o ta ũrĩa aatũkũrũkĩre hĩndĩ ya mbere. ¹⁶ Hĩndĩ ĩyo ngĩrĩrikana ũrĩa Mwathani oigĩte atĩrĩ, ‘Johana aabatithanagia na maaĩ, no inyũũ mũkaabatithio na Roho Mũtheru.’ ¹⁷ Angĩkorwo Ngai nĩamaheire kĩheo o kĩrĩa aatũheire ithuĩ andũ arĩa twetĩkirie Mwathani Jesũ Kristũ-rĩ, nĩĩ ndaarĩ ũũ nĩguo ndĩciirie atĩ no ngararie Ngai?”

¹⁸ Rĩrĩa maaigũire ũguo, magĩtiga ngarari na makĩgooca Ngai, makiuga atĩrĩ, “Gwakorwo nĩ ũguo-rĩ, Ngai nĩakinyĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao ũhoru wa kwĩrira nĩguo magĩe na muoyo.”

Kanitha wa Antiokia

¹⁹ Na rĩrĩ, andũ arĩa maahurunjũkire nĩ ũndũ wa kũnyariirwo thuutha wa kũũragwo gwa Stefano magĩthĩĩ o nginya Foinike, na Kuporo, na Antiokia, no matiahunjagĩria andũ angĩ ũhoru tiga o Ayahudi oiki. ²⁰ O na kũrĩ o ũguo, andũ amwe ao, arĩa moimĩte Kuporo, na Kurene, magĩthĩĩ Antiokia na makĩambĩrĩria kwarĩria Ayunani o nao, makĩmahunjĩria ũhoru mwega ũkonĩ Mwathani Jesũ. ²¹ Guoko kwa Mwathani kwarĩ hamwe nao; na andũ aingĩ magĩtĩkia makĩgarũrũkĩra Mwathani.

²² Nayo ngumo ya maũndũ macio igĩkinyĩra andũ a kanitha ũrĩa warĩ kũu Jerusalemũ; nao magĩtũma Baranaba athĩĩ Antiokia. ²³ Rĩrĩa aakinyire na akĩona ũira wa wega wa Ngai, agĩkena na akĩmomĩrĩria marĩ othe, atĩ maikarage maathĩkĩire Mwathani na ngoro ciao ciothe. ²⁴ Baranaba aarĩ mũndũ mwega waiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru na warĩ na wĩtikio, nao andũ aingĩ magĩtĩkia Mwathani.

²⁵ Nake Baranaba agĩthĩ Tariso gũcaria Saũlũ, ²⁶ na rĩrĩa aamuonire akĩmũrehe Antiokia. Nĩ ūndũ ūcio kwa ihinda rĩa mwaka ūmwe Baranaba na Saũlũ makĩgomana na kanitha na makĩruta andũ aingĩ. Kũu Antiokia nĩkuo arutwo meetirwo Akristiano riita rĩa mbere.

²⁷ Ihinda-inĩ rĩu anabii amwe magĩĩkũrũka kuuma Jerusalemu nginya Antiokia. ²⁸ Ūmwe wao wetagwo Agabo akĩrũgama, na nĩ ūndũ wa kũmenyithio nĩ Roho Mũtheru, akĩratha atĩ nĩ gũkũgĩa ng'aragu nene Roma guothe. (Ūndũ ūcio wekĩkire hĩndĩ ya wathani wa Kilaudio.) ²⁹ Nao arutwo, magĩĩcĩria kũheana ūteithio nĩ ūndũ wa ariũ a Ithe witũ arĩa maatũũraga kũu Judea, o ta ūrĩa mũndũ aahotithĩtio. ³⁰ Nĩmekire ūndũ ūcio, makĩnengera Baranaba na Saũlũ iheo ciao matwarĩre athuuri a kanitha.

12

Petero kuuma Njeera na Kĩama

¹ Na rĩrĩ, ihinda-inĩ rĩu nĩguo Mũthamaki Herode aanyitiire andũ amwe a kanitha, arĩ na muoroto wa kũmanyariira. ² Akĩũragithia Jakubu, mũrũ wa nyina na Johana na rũhiũ rwa njora. ³ Na rĩrĩa oonire ūhoru ūcio nĩwakenia Ayahudi-rĩ, akĩnyitiithia Petero o nake. Ūndũ ūcio wekĩkire hĩndĩ ya Gĩathĩ kĩa Mĩgate Ītarĩ Mũkĩre Ndawa ya Kũmbia. ⁴ Aarĩkia kũmũnyitiithia, akĩmũikia njeera akĩmũneana arangĩrwo nĩ ikundi inya cia thigari, o gĩkundi kĩrĩ gĩa thigari inya. Herode eendaga amũrehe mbere ya mũingĩ thuutha wa Gĩathĩ gĩa Bathaka.

⁵ Nĩ ūndũ ūcio Petero akĩhingĩrwo njeera, no kanitha nĩwahooyaga Ngai ūtegũtigithĩria nĩ ūndũ wake.

⁶ Na ūtukũ ūrĩa Herode aarokaga kũmũtwara agaciirithio, Petero aakomete gatagatĩ ga thigari igĩrĩ, ohetwo na mĩnyororo ĩrĩ, nacio thigari igĩrĩ ikarũgama kĩhingo-inĩ irangĩrĩte. ⁷ Na rĩrĩ, o rĩmwe mũraika wa Mwathani akĩmuumĩrĩra nago ūtheri ūkĩara kanyũmba kau aarĩ. Mũraika ūcio akĩringaringa Petero mwena na akĩmũũkĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūkĩra narua!” Nayo mĩnyororo ĩria oohetwo nayo moko ikĩgũa thĩ.

⁸ Mũraika ūcio agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Wĩhumbe nguo ciaku na wĩkire iraatũ.” Nake Petero agĩka o ūguo. Mũraika ūcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Wĩhotore nguo yaku na ūnũmĩrĩre.” ⁹ Petero akĩmũrũmĩrĩra, makiuma nja ya njeera, no ndaamenyaga atĩ ūndũ ūcio mũraika eekaga warĩ ūndũ wa ma; eeciiragia atĩ nĩ kĩoneki oonaga. ¹⁰ Makĩhĩtũka arangĩri a mbere na a keerĩ na magĩkinya kĩhingo-inĩ gĩa kĩgera kĩrĩa gĩa gũtoonya itũũra inene. Nakĩo kĩhingo kũu gĩkĩhingũra nĩ ūndũ wao, nao makĩgerera ho. Rĩrĩa maathiire ūraihi wa gacĩra kamwe-rĩ, o rĩmwe mũraika ūcio akĩmũtiga.

¹¹ Nake Petero akĩĩguu, na akiuga atĩrĩ, “Rĩu nĩndamenya hatarĩ nganja atĩ Mwathani nĩegũtũmĩte mũraika wake aahonokie kuuma moko-inĩ ma Herode na kuuma kũrĩ maũndũ maria mothe andũ a Ayahudi matanyĩte kuona.”

¹² Na rĩrĩa aguũkĩrwo nĩ ūhoru ūcio, agĩthĩĩ kwa Mariamu ūrĩa warĩ nyina wa Johana, na nowe wetagwo Mariko, na nĩkuo andũ aingĩ monganĩte makĩhooya Ngai. ¹³ Petero akĩringaringa mũrango wa nja, nake mũirĩtu warutaga wĩra kuo wetagwo Roda agĩũka kũhingũra. ¹⁴ Rĩrĩa aagũire mũgambo wa Petero, akĩyũrwo nĩ gĩkeno kĩnene akiaga kũhingũra mũrango akĩhũndũka ateng'ere, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Petero arĩ mũrango-inĩ!”

¹⁵ Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Wee nĩ kũgũrũka ūgũrũkĩte.” Rĩrĩa aakĩrĩrĩrie agwatĩrie kuuga atĩ ūguo nĩguo kwarĩ, makiuga atĩrĩ, “No nginya akorwo nĩ mũraika wake.”

¹⁶ Nowe Petero agĩthĩ na mbere kũringaringa mũrango, na rĩria maahingũrire makĩona nĩwe, makĩgega. ¹⁷ Petero akĩmakiria na guoko na akĩmataarĩria ũria Mwathani aamũrutĩte njeera. Akĩmeera atĩrĩ, “ĩrai Jakubu na ariũ na aarĩ a Ithe witũ ũhoru ũcio,” agĩcooka agĩthĩ kũndũ kũngĩ.

¹⁸ Rũciinĩ gwakĩa, nĩ kwagĩire na ngũĩ nene gatagatĩ-inĩ ga thigari nĩ kũrigwo nĩ ũria gwekĩkĩte ũhoru ũkoniĩ Petero. ¹⁹ Thuutha wa Herode gũcaria Petero na kũmwaga-rĩ, agĩciirithia thigari, na agĩathana atĩ ciũragwo.

Gĩkuũ kĩa Herode

Herode agĩcooka akiuma Judea agĩthĩ Kaisarea, agĩikara kuo kwa ihinda inini. ²⁰ Na rĩrĩ, nĩatũũrĩte ahaaranĩte na andũ a Turo na a Sidoni, no o magĩ-cookanĩria hamwe magĩetha ũria mangĩaranĩirie nake. Na maarĩkia kũnyiiwo mbaru nĩ Bulasito, ũria warĩ ndungata njĩhokeku ya mũthamaki-rĩ, makĩhooya kũgĩe na thayũ, tondũ bũrũri wa mũthamaki ũcio nĩguo wamaheaga irio.

²¹ Na mũthenya ũria waraarĩrio wakinya-rĩ, Herode akĩĩhumba nguo ciake cia ũthamaki, na agĩikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene, akĩarĩria andũ acio. ²² Nao makĩanĩria makiuga atĩrĩ, “Ŭcio nĩ mũgambo wa ngai, ti mũgambo wa mũndũ.” ²³ O rĩmwe mũraika wa Mwathani akĩringa Herode nĩ ũndũ wa kwaga kũgoocithia Ngai, nake akĩrĩio nĩ igunyũ, agĩkua.

²⁴ No kiugo kĩa Ngai gĩgĩkĩrĩria kuongerereka na gũtheerema.

²⁵ Rĩria Baranaba na Saũlũ maarĩkirie ũtungata wao-rĩ, magĩcooka kuuma Jerusalemu, na magĩcooka na Johana, na nowe wetagwo Mariko.

13

Baranaba na Paũlũ Gũtũmwo

¹ Na rĩrĩ, kanitha-inĩ wa Antiokia nĩ kwarĩ na anabii na arutani: nao nĩo Baranaba, na Simeoni ũria wetagwo na rĩitwa rĩngĩ Nigeri, na Lukio ũria woimĩte Kurene, na Manaeni (ũria wareranĩrio na Herode ũria mũthamaki), o na Saũlũ. ² Rĩria mahooyaga Mwathani mehingĩte kũria irio, Roho Mũtheru akiuga atĩrĩ, “Nyamũrĩrai Baranaba na Saũlũ nĩ ũndũ wa wĩra ũria ndĩmetĩire.”

³ Nĩ ũndũ ũcio thuutha wa kwĩhinga kũria irio na kũhooya Ngai, makĩmaigĩria moko, na makĩmatũma mathĩ.

Baranaba na Paũlũ Kũhunja Kuporo

⁴ Andũ acio eerĩ, matũmĩtwo nĩ Roho Mũtheru, magĩthĩ nginya Seleukia na makĩhaica marikabu makiuma kũu magĩthĩ nginya Kuporo. ⁵ Rĩria maakinyire Salamisi, makĩhunja kiugo kĩa Ngai thunagogi-inĩ cia Ayahudi. Nake Johana aarĩ hamwe nao arĩ ta mũeithia wao.

⁶ Magĩthĩ matũkanĩirie gĩcigĩria kũu gĩothe nginya magĩkinya Pafo. Kũu magĩkora Mũyahudi warĩ mũragũri na mũnabii wa maheeni wetagwo Bari-Jesũ, ⁷ nake aatungatagĩra barũthi ũria wetagwo Serigio Paũlũ. Barũthi ũcio warĩ mũndũ mũũgĩ, agĩtũmanĩra Baranaba na Saũlũ tondũ nĩendaga kũigua kiugo kĩa Ngai. ⁸ No rĩrĩ, Elumo ũcio mũragũri (amu ũguo nĩguo rĩitwa riake riugĩte) akĩmakararia na akĩgeria kũgarũra barũthi ũcio nĩgeetha ndagetikie. ⁹ Hĩndĩ iyo Saũlũ, ũria wetagwo na rĩitwa rĩngĩ Paũlũ aiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru, agĩkũũrĩra Elumo maitho, akĩmwĩra atĩrĩ, ¹⁰ “Wee ũrĩ mwana wa mũcukani na ũrĩ thũ ya maũndũ marĩa mothe mega! Ŭiyũrĩtwo nĩ mĩthemba yothe ya maheeni na waara. Ndũrĩ hĩndĩ ũgaatiga kuogomia njĩra iria ciagĩrĩre cia Mwathani? ¹¹ Na rĩrĩ, guoko kwa Mwathani nĩgũgũkĩrĩre. Nĩgũtũka mĩtumumu na kwa ihinda ndũgũkorwo ũkĩona ũtheri wa riũa.”

O hĩndĩ iyo akĩona marundurundu, na akĩgĩo nĩ nduma, akĩambĩrĩria kũhambahambata, agĩcaragia mũndũ wa kũmũnyiita guoko amũtongorie.

¹² Nake barūthi oona ūria gwekika, agītikia, nīgūkorwo nīagegiriō nī ūrutani ūcio ūkonī Mwathani.

Paūlū arī Antiokia ya Būrūri wa Pisidia

¹³ Paūlū na andū arīa maarī nao, moima Pafo makīhaica marikabu magīthī Periga kūu būrūri wa Pamufilia, kūrīa Johana aamatigire agīcooka Jerusalemu.

¹⁴ Moima Periga, magīthī na mbere magīkinya Antiokia ya būrūri wa Pisidia. Na mūthenya wa Thabatū magītoonya thunagogi magīkara thī. ¹⁵ Thuutha wa gūthomwo kwa Maandiko ma Watho na ma Anabii, anene a thunagogi makīmatūmanīra makīmeera atīrī; “Ariū a Ithe witū, angīkorwo mūrī na ūhorō wa kūūmīrīria andū-rī, maarīrei.”

¹⁶ Paūlū akīrūgama, na aarīkia kūmakiria na guoko akīmeera atīrī: “Andū aya a Isiraeli o na inyuī andū-a-Ndūrīrī arīa mūhooyaga Ngai, ta thikīrīria! ¹⁷ Ngai wa andū a Isiraeli nīathuurire maithe maitū; agītūma andū acio matheereme hīndī rīa maatūrāga Misiri, na akīmaruta būrūri ūcio na hinya mūnene, ¹⁸ nīakīrīrīrie mītugo yao ihinda rīa ta mīaka mīrongo īna marī werū-inī, ¹⁹ akīniina ndūrīrī mūgwanja kūu Kaanani naguo būrūri wacio akīūhe andū aake ūtūke igai rīao. ²⁰ Ūhorō ūcio wothē wekīkire ihinda-inī rīa ta mīaka magana mana ma mīrongo itano.

“Thuutha wa ūguo, Ngai akīmahe atīrīrīrī būrūri o nginya hīndī ya Samūeli ūrīa warī mūnabii. ²¹ Hīndī īyo andū makiuga maheo mūthamaki, nake Ngai akīmahe Saūlū mūrū wa Kishu, wa mūhīrīga wa Benjamini, nake agīathana mīaka mīrongo īna. ²² Thuutha wa kweheria Saūlū, agītua Daudi mūthamaki wao. Akīruta ūira ūmūkonī, akiuga atīrī, ‘Nīnyonete Daudi mūrū wa Jesii arī mūdū ūkenagia ngoro yakwa; we nīarīkaga ūrīa wothē ngwenda eke.’

²³ “Kuuma rūciaro-inī rwa mūdū ūyū, Ngai nīareheire andū a Isiraeli Mūhonokia, na nīwe Jesū, o ta ūrīa eeranīre. ²⁴ Jesū atanooka, Johana nīahunjagīria andū othe a Isiraeli ūhorō wa kwīrira mehia na ūhorō wa kūbatithio. ²⁵ Na rīrīa Johana aarīkagia wīra wake nīoririe atīrī: ‘Mwīciiragia nī nī nī ūū? Nī ti nī we. Aca nī ti nī, nowe nīegūka thuutha wakwa, o we ūrīa nī itagīrīrwo kuohora ndigi cia iraatū ciake.’

²⁶ “Ariū a Ithe witū, o inyuī ciana cia Iburahīmu, o na inyuī andū-a-Ndūrīrī arīa mwītīgīrīte Ngai, ūhorō ūyū wa ūhonokio nī ithuī tūtūmīrwo. ²⁷ Andū a Jerusalemu na anene ao matiakūuranire Jesū, no nī ūndū wa ūrīa maamūtūrīre ciira, makīhingia ciugo cia anabii iria ithomagwo o mūthenya wa Thabatū. ²⁸ O na gūtūka mationire gītūmi kīiganu gīa gūtūma ooragwo, nīmathaithire Pilato aathane ooragwo. ²⁹ Na maarīkia kūhingia maūdū mothe marīa maandikītwo ūhorō wake, makīmūcurūria kuuma mūtī-igūrū, makīmūga mbīrīra. ³⁰ No rīrī, Ngai nīamūrīūkirie kuuma kūrī arīa akuū, ³¹ na kwa ihinda rīa mīthenya mīingī nīonirwo nī andū arīa moimīte nao Galili, magathī Jerusalemu. Na rīu acio nīo aira aake kūrī andū aitū.

³² “Tūramwīra ūhorō mwega: Ūhorō ūrīa Ngai eerīre maithe maitū, ³³ nīatūhingīrie ithuī ciana ciao, na ūndū wa kūrīūkia Jesū. O ta ūrīa kwandikītwo thīnī wa Thaburi ya keerī atīrī:

“‘Wee ūrī Mūrū wakwa;
ūmūthī nīndatuīka Thoguo.’

³⁴ Naguo ūhorō wa ma wa atī Ngai nīamūrīūkirie kuuma kūrī arīa akuū nīguo ndakabuthe-rī, nī warītio na ciugo ici:

“‘Nīngakūhe irathimo iria theru na iria itarī hīndī ingīaga iria cierīrwo Daudi.’

³⁵ Ūndū ūcio nīwarītio handū hangī atīrī:

“‘Wee ndūkareka ūrīa waku Mūtheru abuthe.’

³⁶ “Nīgūkorwo rīrīa Daudi aarīkirie gūtungatīra Ngai rūciaro-inī rwake, nīakuire; agīthikwo hamwe na maithe make nague mwīrī wake ūkībutha. ³⁷ No ūrīa Ngai aariūkirie kuuma kūrī arīa akuū ndaabuthire.

³⁸ “Nī ūndū ūcio, ariū a Ithe witū, ngwenda mūmenye atī ūhorō wa kūrēkerwo kwa mehīa nīūhunjitio kūrī inyuī na ūndū wa Jesū. ³⁹ Na mūndū wothē ūmwītīkītīe nīatuagwo mūthingu maūndū-inī mothe marīa watho wa Musa ūtangāmūtuire mūthingu. ⁴⁰ Mwīmenyererei, nīgeetha ūhorō ūrīa anabii maaririe ndūkanamūkore, rīrīa moigire atīrī:

⁴¹ “‘Ta rorai, inyuī anyūrūrania,
gegaai na mūthire,
nīgūkorwo nīngwīka ūndū matukū-inī manyu,
ūrīa mūtangītīkia,
o na mūngīrwo nī mūndū.’”

⁴² Rīrīa Paūlū na Baranaba moimaga thunagogi, andū makīmeera moke mūthenya ūrīa warūmīrīre wa Thabatū nīguo mathīi na mbere kwaria ūhorō ūcio. ⁴³ Hīndī rīrīa mūcemanio wathirire, Ayahudi aingī na andū arīa meegarūrīte magatuīka Ayahudi makīrūmīrīra Paūlū na Baranaba, nao makīmaarīria na makīmaringīrīria mathīi na mbere gūikara wega-inī wa Ngai.

⁴⁴ Mūthenya ūcio ūngī warūmīrīre wa Thabatū, hakuhī andū othe a itūūra rīu inene magīūka kūigua kiugo kīa Mwathani. ⁴⁵ Hīndī rīrīa Ayahudi moonire kīrīndī kīu, makīnyitwo nī ūiru na makīaria ciugo njūru cia gūūkīrīra ūrīa Paūlū oigaga.

⁴⁶ Nao Paūlū na Baranaba makīmacookeria marī na ūcamba makīmeera atīrī, “No ngīnya tūngīrāmbire kūheana kiugo kīa Ngai kūrī inyuī. No rīrī, kuona nīmūraūrega na mūgetuīra atī mūtiagīrīrwo nī muoyo wa tene na tene-rī, rīu nītūkūgarūrūka tūthīi kūrī andū-a-Ndūrīrī. ⁴⁷ Nīgūkorwo Mwathani atwathite agatwīra atīrī:

“‘Nīndīmūtūite ūtheri wa gūtherera andū-a-Ndūrīrī,
nīguo mūtware ūhorō wa ūhonokio ngīnya ituri-inī cia thī.’”

⁴⁸ Hīndī rīrīa andū-a-Ndūrīrī maaiguire ūguo magīkena na magītīa kiugo kīa Mwathani, nao andū arīa othe maathīrīrio muoyo-inī wa tene na tene magītīkia.

⁴⁹ Nakīo kiugo kīa Mwathani gīkihunja kūndū guothe kūu būrūri-inī. ⁵⁰ No Ayahudi magīakīrīria atumia arīa meyamūrīre Ngai na maarī igweta, o na anene a itūūra inene. Makīrutithia ngūi ya gūūkīrīra Paūlū na Baranaba nīguo manyariirwo, na makīmaingata moime būrūri-inī wao. ⁵¹ Nī ūndū ūcio makīribariba rūkūngū kuuma magūrū mao kuonania, atī nīmatigana nao na magīthīi Ikonia. ⁵² Nao arutwo makīyūrwo ni gīkeno, na makīyūrwo nī Roho Mūtheru.

14

Paūlū na Baranaba marī Ikonia

¹ Na rīrī, Paūlū na Baranaba marī kūu Ikonia, magītoonya thunagogi ya Ayahudi o ta mūtugo. Marī kūu makīaria na ūhoti mūingī mūno o ngīnya Ayahudi aingī na andū-a-Ndūrīrī magītīkia. ² No Ayahudi arīa maaregire gwītīkia nīmathogothire andū-a-Ndūrīrī, makīmathūkia meciiria nīgeetha mookīrīre ariū na aarī a Ithe witū. ³ Nī ūndū ūcio Paūlū na Baranaba magīkara kūu ihinda iraaya, makīaria marī na ūcamba nī ūndū wa Mwathani, o we wekīrīre ndūmīrīri ya wega wake hinya na ūndū wa kūmahotithia kūringa cīama na morirū. ⁴ Andū a itūūra rīu inene makīgayūkana; amwe magītīkīania na Ayahudi, nao arīa angī magītīkīania na atūmwō. ⁵ Nī kwarī na ndundu

yathugunditwo nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ na Ayahudi, hamwe na atongoria ao, nĩguo mameeke ũũru, na mamahũũre na mahiga nyuguto. ⁶ No nao makĩmenya ũhoro ũcio, na makĩũrĩra matũũra manene ma bũrũri wa Likaonia, na nĩmo Lisitera, na Deribe, o na bũrũri ũrĩa wagũthiũrũrũkĩirie, ⁷ kũrĩa maathiire na mbere kũhunja ũhoro mwega.

Paũlũ na Baranaba marĩ Lisitera na Deribe

⁸ Nakuo kũu Lisitera nĩ kwarĩ mũndũ warĩ mwonju magũrũ, na aatũũrite arĩ mwonju kuuma gũciarwo na ndetwarĩte na magũrũ o narĩ. ⁹ Nake agĩthikĩrĩria Paũlũ akĩaria. Paũlũ aamũrora, akĩona atĩ aarĩ na wĩtikio wa kũhonio, ¹⁰ akĩmwĩta na mũgambo mũnene, akĩmwĩra atĩrĩ, “Rũgama na magũrũ makul!” Na o hĩndĩ ĩyo, mũndũ ũcio akĩrũga na igũrũ, akĩambĩrĩria gwĩtwara.

¹¹ Rĩrĩa gĩkundi kũu kĩa andũ kĩonire ũrĩa Paũlũ eekite, gĩkĩanĩrĩra na rũthiomi rwa Likaonia gikiuga atĩrĩ, “Ngai nĩciikũrũkite kũrĩ ithuĩ itariĩ ta andũ!” ¹² Magĩta Baranaba Zeu,* nake Paũlũ makĩmwĩta Herime tondũ nĩwe warĩ mwaria ũrĩa mũnene. ¹³ Mũthĩnjĩri-ngai ya Zeu, ũrĩa hekarũ yake yarĩ o hau nja ya itũũra, akĩrehe ndegwa na mahũa maatumĩtwo ta thũmbĩ hau kĩhingo-inĩ gĩa itũũra inene, tondũ we na gĩkundi kũu kĩa andũ nĩmendaga kũmarutĩra magongona.

¹⁴ No rĩrĩa atūmwō acio Baranaba na Paũlũ maaiguire ũguo, magĩtem-bũranga nguo ciao, makĩhanyũka, magĩtoonya kũrĩ kĩrĩndĩ, makĩanagĩrĩra atĩrĩ, ¹⁵ “Andũ aya, mũreka ũguo nĩkĩ? Ithuĩ tũrĩ o andũ ta inyuĩ. Tũmũreheire ũhoro mwega, wa kũmwĩra mũgarũrũke mũtigane na maũndũ marĩa matarĩ kĩene, mũcookerere Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo, o we ũrĩa wombire igũrũ na thĩ na iria na indo ciothe iria irĩ kuo. ¹⁶ Tene, nĩarekereire ndũrĩrĩ ciothe ithiiaage na mĩthĩre yacio nyene, ¹⁷ no ndaigana gwĩtiga atarĩ na ũira wa kuonania atĩ arĩ kuo: nĩamuonetie ũtugi na ũndũ wa kũmuurĩria mbura yumĩte igũrũ na kũmũhe magetha hĩndĩ ya kĩmera; nĩamũheaga irio nyingĩ na akaiyũria ngoro cianyu na gĩkeno.” ¹⁸ No o na maarĩtie ciugo ĩcio, nĩ maarĩ na wĩra mũritũ wa kũgĩria gĩkundi kũu kĩa andũ kĩmarutĩre igongona.

¹⁹ Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo Ayahudi angĩ magĩũka moimĩte Antiokia na Ikonía, nao makĩguucĩrĩria gĩkundi kũu kĩa andũ, gĩgĩcooka mwena wao. Gĩkundi kũu gĩkĩhũũra Paũlũ na mahiga nyuguto, na gĩkĩmũkururia, gĩkĩmũruta nja ya itũũra, gĩciĩrĩtie nĩ mũkuũ. ²⁰ No arutwo maarĩkia kũmũrigiĩcĩria, agĩũkĩra agĩ-cooka itũũra-inĩ. Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩre, we na Baranaba makiuma kũu magĩthĩ Deribe.

Paũlũ na Baranaba Gũcooka Antiokia ya Suriata

²¹ Paũlũ wa Baranaba makĩhunja ũhoro mwega itũũra-inĩ rĩu na magĩtũma andũ aingĩ matũike arutwo. Magĩcooka makĩhũndũka magĩthĩ Lisitera, na Ikonía, na Antiokia, ²² magĩkagĩra arutwo hinya na kũmomĩrĩria nĩgeetha matũũre marũmitie wĩtikio. Makameeraga atĩrĩ, “No nginya ithuĩ tũgerere mathĩina-inĩ maingĩ nĩguo tũtoonye ũthamaki-inĩ wa Ngai.” ²³ Paũlũ na Baranaba makĩmaamũrĩra athuuri a kanitha na makĩhooya Ngai mehingĩte kũrĩa irio, makĩmaneana kũrĩ Mwathani, o we ũrĩa meehokete. ²⁴ Thuutha wa gũtũkanĩria Pisidia, magĩkinya Pamufilia, ²⁵ na maarĩkia kũhunja kiugo kũu Periga, magĩkũrũka magĩthĩ Atalia.

²⁶ Moima Atalia makĩhaica marikabu, magĩcooka Antiokia, o kũrĩa maa-hoeirwo wega wa Ngai mbere nĩ ũndũ wa wĩra ũrĩa maarĩkitie kũruta. ²⁷ Maakinya kũu magĩcookanĩrĩria andũ a kanitha hamwe, makĩmeera ũrĩa

* 14:12 Zeu yarĩ ngai nene ya Ayunani, na nĩyo yarĩ ngai ya itũũra rĩa Lisitera. Baranaba aatũikaga nĩahanaine na ngai ĩyo.

wothe Ngai ekīte agereire harīo na ūrīa aahingūrīire andū-a-Ndūrīrī mūrango wa gwītīkia. ²⁸ Nao magīkara na arutwo kūu ihinda iraya.

15

Mūcemanio wa Kanitha Jerusalemu

¹ Na rīrī, andū amwe magīkūrūka kuuma Judea magīthī Antiokia, na nīmarutaga ariū a Ithe witū makameera atīrī: “Mūngīaga kūrūa kūrīngana na mūtugo ūrīa warutanirwo nī Musa, mūtingīhonoka.” ² Ūndū ūyū ūgītūma Paūlū na Baranaba macookanīrie na makararanie mūno nao. Nī ūndū ūcio Paūlū na Baranaba makāmūrwo, marī na etīkia angī, maambate mathīi Jerusalemu makone atūmwo na athuuri nī ūndū wa ūhorō ūcio. ³ Naguo kanitha ūkīmōimagaria, na rīrīa maatuīkanagīria Foinike na Samaria, nīmaheanaga ūhorō wa ūrīa andū-a-Ndūrīrī maagarūrūkire kūrī Ngai. Ūhorō ūcio ūgīkenia ariū a Ithe witū mūno. ⁴ Na maakinya Jerusalemu, makāmūkīrwo nī kanitha, na atūmwo, na athuuri, nao makīmeera maūndū mothe marīa Ngai eekīte agereire harīo.

⁵ Hīndī ūyo andū amwe a arīa meetīkītīe a thiritū ya Afarisai makīrūgama, makiuga atīrī, “Andū a Ndūrīrī no nginya marue na maathwo atī marūmagie watho wa Musa.”

⁶ Nao atūmwo na athuuri magīcemanio nīgeetha maarīrīrie ūhorō ūcio. ⁷ Thuutha wa mīario mīingī, Petero akīrūgama, akīmarīria, akīmeera atīrī, “Ariū na aarī a Ithe witū, nīmūū atī ihinda rīhītūku, Ngai nīathuurire kuuma gatagatī kanyu nīguo andū-a-Ndūrīrī maigue ndūmīrīri ya Ūhorō-ūrīa-Mwega kuuma kūrī nī na nīguo metīkie. ⁸ Nake Ngai, ūrīa ūūi ngoro, akīonania atī nīametīkīrīte na ūndū wa kūmahe Roho Mūtheru, o ta ūrīa aatūhete. ⁹ Ndeekīrīre ngūūrani gatagatī gaitū nao, nīgūkorwo maatherirīrie ngoro ciao na ūndū wa wītīkio. ¹⁰ Hakīrī ūguo-rī, nī kī kīratūma mwende kūgeria Ngai na ūndū wa gwīkīra arutwo icooki ngingo rīrīa ithuī o na kana maithe maitū tūtārī twahota gūkuu? ¹¹ Aca! Twītīkītīe atī tūhonokete nī ūndū wa wega wa Mwathani witū Jesū, o ta ūrīa o nao mahonokete.”

¹² Nakīo kīungano gīothe gīgīkīra kī gīgīthikīrīria Baranaba na Paūlū makīheana ūhorō wa cīama na morirū iria Ngai eekīte kūrī andū-a-Ndūrīrī agereire harīo. ¹³ Rīrīa maarīkīrie kwaria, Jakubu akīaria akīmeera atīrī, “Ariū na aarī a Ithe witū, ta thikīrīriai. ¹⁴ Simoni nīatūtaarīria ūrīa Ngai oonanirīrie wendo wake hīndī ya mbere na ūndū wa gwīthuurīra andū kuuma kūrī andū-a-Ndūrīrī nīguo matuīke aake. ¹⁵ Nacio ciugo cia anabīi ikārīngana na ūhorō ūcio, o ta ūrīa kwandīkītīwo atīrī:

¹⁶ “Thuutha wa ūguo nīngacooka,
na njake rīngī hema ya Daudī īrīa īgwīte.

Nīngaka īganjo rīayo rīngī,
na ndīmīcōokie harīa yarī,

¹⁷ nīgeetha matīgari marongoragie Mwathani,
o na andū othe a Ndūrīrī arīa metanagio na rītīwa rīakwa,
ūguo nīguo Mwathani ūrīa wīkaga maūndū macio ekuuga’

¹⁸ marīa moīkaine kuuma o tene.

¹⁹ “Nī ūndū ūcio-rī, nī ngūtua atīrī, tūtīge kūrītūhīria ūhorō andū-a-Ndūrīrī arīa maragarūrūka kūrī Ngai. ²⁰ Handū ha ūguo-rī, twagīrīrwo tūmaandīkīre marūa, tūmeere metheemage kuumana na irio iria ithaahītīo nī mīhīanano, nīngī metheemage kuumana na ūmaraya, na kuumana na nyama cia nyamū cia gūtīwo, o na kuumana na thakame. ²¹ Nīgūkorwo ūhorō wa

Musa nīwahunjagio matūūra-inī mothe o kuuma mahinda ma tene mūno, na nīuthomagwo thunagogi-inī mīthenya yothe ya Thabatū.”

Marūa ma Kīama kūrī Andū-a-Ndūrīrī arīa Metikītie

²² Hīndī īyo atūmwo na athuuri, hamwe na kanitha wothe, magītua itua mathuure andū amwe ao mamatūme Antiokia marī na Paūlū na Baranaba. Magīthuura Judasi (ūrīa wetagwo Barasaba) na Sila, nao andū aya eerī maarī atongoria thīinī wa ariū a Ithe witū. ²³ Makīmatūma na marūa maya:

Nī ithuī atūmwo na athuuri, o ithuī ariū a Ithe wanyu,

Kūrī andū-a-Ndūrīrī arīa metikītie kūu Antiokia, na Suriata, na Kilikia:

Amūkīrai ngeithi.

²⁴ Nītūiguīte atī andū amwe nīmooimire kūrī ithuī matarī na rūūtha rwitū, na makīmūthīnīa, na makīnyariira meciiria manyu nī ūndū wa maūndū marīa maaririe. ²⁵ Nī ūndū ūcio, ithuothe nītūiguanīre tūthuure andū amwe tūmatūme kūrī inyuī marī na arata aitū endwa, Baranaba na Paūlū, ²⁶ andū arīa matwarīrīrie mīoyo yao ūgwati-inī nī ūndū wa rītwa rīa Mwathani witū Jesū Kristū. ²⁷ Nī ūndū ūcio nītwatūma Judasi na Sila nīgeetha makindīre ūhorō ūyū tūramwandīkīra na ciugo cia tūnua twao. ²⁸ Nīkuonekete arī wega kūrī Roho Mūtheru o na kūrī ithuī twage kūmūkuuithia mūrigo ūkīrite maūndū maya: ²⁹ Na rīrī, mūtīkarīage irio iria irutīrwo mīhianano, na mūtīkanyuuage thakame, na mūtīkarīage nyama cia nyamū cia gūtwo, na mūtīgane na ūmaraya. Mwetheema maūndū macio-rī, nīmūgwika wega.

Tigwoi ūhorō.

³⁰ Nao andū acio makiugīrwo ūhorō, na makīharūrūka magīthīi Antiokia, kūrīa maacookanīrīrie kanitha hamwe, na makīneana marūa macio. ³¹ Rīrīa andū maathomire marūa macio, magīkena nī ūndū wa ndūmīrīri ya kū-moomīrīria īrīa yaandīkitwo marūa-inī macio. ³² Nao Judasi na Sila, arīa o ene maarī anabii, makīaria maūndū maingī ma kūmīrīria na kuongerera ariū a Ithe witū hinya. ³³ Thuutha wa gūikara kūu kwa ihinda-rī, makiugīrwo ūhorō na irathimo cia thayū nī ariū na aarī a Ithe witū, nīguo macooke kūrī andū arīa maamatūmīte. ³⁴ (Nowe Sila akīona arī wega aikare kūu.) ³⁵ No Paūlū na Baranaba magītīgwo kūu Antiokia, kūrīa o, na andū angī aingī maarutanaga na makahunjia kiugo kīa Mwathani.

Paūlū na Baranaba Gūkararania

³⁶ Thuutha wa mīthenya īigana ūna, Paūlū akīra Baranaba atīrī, “Reke tū-cooke tūgaceerere ariū na aarī a Ithe witū matūūra-inī mothe marīa tūhunjītie kiugo kīa Mwathani, tūkamenye ūrīa matarīi.” ³⁷ Baranaba nīeendaga kuoya Johana, ūrīa wetagwo Mariko mathīi nake, ³⁸ no Paūlū ndonaga arī wega mathīi nake, tondū nīamatiganīrie rīrīa maarī Pamufilia na akīaga gūthīi kūruta wīra nao. ³⁹ Makīgīa na gūkararania kūnene o nginya makīamūkana. Baranaba akīoya Mariko, makīhaica marikabu, magīthīi Kuporo, ⁴⁰ no Paūlū agīthuura Sila, na maarīkia kūhooerwo wega wa Mwathani nī ariū na aarī a Ithe witū, magīthīi. ⁴¹ Agītuīkanīria Suriata na Kilikia, agīkagīra makanitha hinya.

16

Timotheo Kūnyiitana na Paŭlū na Sila

¹ Na rīrī, Paŭlū agĩkinya Deribe agĩcooka akiuma kuo agĩthiĩ Lisitera, kūrĩa mūrutwo wetagwo Timotheo aatūūruga, ūrĩa nyina aarĩ Mūyahudi mūtumia wetikĩtie Ngai, no ithe aarĩ Mūyunani. ² Ariũ na aarĩ a lthe witũ a kũu Lisitera na lkonía nĩmaragia wega igūrũ rĩake. ³ Paŭlū niendaga mathiĩ nake rūgendo, no nĩ tondũ wa Ayahudi ariā maatūūruga kũu, akĩmũruithia nĩgũkorwo nĩmooĩ atĩ ithe aarĩ Mūyunani. ⁴ Na rĩrĩa maathiiaga kuuma itũūra nginya rĩrĩa rĩngĩ, nĩmeeraga andũ matua marĩa maatuĩtwo nĩ atūmwō na athuuri kũu Jerusalemu nĩguo andũ mamaathĩkagĩre. ⁵ Nĩ ūndũ ūcio makanitha makĩgĩa na hinya ūhoro-inĩ wa gwĩtikia na makongererekaga mũigana o mũthenya.

Paŭlū kuona Kĩoneki kĩa Mũndũ wa Makedonia

⁶ Paŭlū na andũ ariā maarĩ nao magĩtuikanĩria bũrũri wothe wa Firigia na Galatia, nĩgũkorwo nĩmagirĩtio nĩ Roho Mũtheru kũhunja kiugo kũu bũrũri wa Asia. ⁷ Rĩrĩa maakinyire mũhaka-inĩ wa Misia, makĩgeria gũtoonya Bithinia, no Roho wa Jesũ ndaigana kũmetikĩria gũtoonya. ⁸ Nĩ ūndũ ūcio makĩhĩtũka Misia, magĩkũrũka magĩkinya Teroa. ⁹ Ūtukũ ūcio-rĩ, Paŭlū akĩona kĩoneki kĩa mũndũ wa Makedonia arũgamĩte akĩmũthaiha, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūka gũkũ Makedonia ūtũteithie.” ¹⁰ Paŭlū aarĩkia kuona kĩoneki kũu, tũkĩhaarĩria o hĩndĩ iyo nĩgeetha tũthĩ Makedonia, tũgĩtua atĩ Ngai nĩatwĩtĩte tũkamahunjĩrie Ūhoro-ũrĩa-Mwega.

Kũhonoka kwa Lidia kũu Filipi

¹¹ Twaarĩkia kuuma Teroa, tũgĩthiĩ na marikabu twerekeire Samotherake, na mũthenya ūyũ ūngĩ tũgĩthiĩ Neapoli. ¹² Kuuma kũu tũgĩthiĩ Filipi, kūrĩa gwachagwo nĩ andũ a Roma, na nĩrĩo rĩarĩ itũūra rĩrĩa inene rĩa bũrũri ūcio wa Makedonia. Na tũgĩkara kũu mĩthenya itaarĩ mĩingĩ.

¹³ Mũthenya wa Thabatũ wakinya tũkiuma nja ya kĩhingo gĩa itũūra, tũgĩthiĩ rūũ-inĩ, tũtaanyĩte kuona handũ ha kũhooerwo Ngai. Tũgĩkara thĩ na tũkĩambĩrĩria kwarĩria andũ-a-nja ariā monganĩte hau. ¹⁴ Na rĩrĩ, ūmwe wa andũ-a-nja acio maathikĩrĩrie eetagwo Lidia, ūrĩa warĩ mwonjoria wa nguo cia rangi wa ndathi, na oimĩte itũūra rĩa Thuatira, na aarĩ mũhooi Ngai. Nake Mwathani akĩhingũra ngoro yake, akĩamũkĩra ndũmĩrĩri ya Paŭlū. ¹⁵ Rĩrĩa we na andũ a nyũmba yake maabatithirio-rĩ, nĩatũnyĩtire ūgeni gwake mũcĩ agĩtwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo nĩmuonete atĩ nĩnjĩtikĩtie Mwathani-rĩ, ūkai mũgaikare nyũmba gwakwa.” Nake agĩtũringĩrĩria tũthiĩ.

Paŭlū na Sila marĩ Njeera

¹⁶ Hĩndĩ ūmwe tũgĩthiĩ harĩa haahooyagĩrwo Ngai, nĩtwatũngĩrwo nĩ mũĩrĩtu warĩ ngombo na nĩarĩ na roho wa kũragũra. Nake nĩatũmaga ene we meonere mbeeca nyingĩ mũno nĩ ūndũ wa ūragũri wake ¹⁷ Mũĩrĩtu ūcio akĩrũmĩrĩra Paŭlū hamwe na ithuĩ, akĩanagĩrĩra atĩrĩ, “Andũ aya nĩ ndungata cia Ngai-Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, na maramũhe ūhoro wa njĩra ya ūrĩa mũngĩhonokio.” ¹⁸ Mũĩrĩtu ūcio agĩthiĩ na mbere na gwĩka ūguo mĩthenya mĩingĩ. Marigĩrĩrio-inĩ Paŭlū agĩthĩrĩka mũno nginya akĩhũgũkĩra roho ūcio akĩwĩra atĩrĩ, “Ndagwatha thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Jesũ Kristũ uume thĩinĩ wake!” O hĩndĩ iyo roho ūcio ūkĩmuuma.

¹⁹ Rĩrĩa ene mũĩrĩtu ūcio ngombo maamenyire atĩ mwĩhoko wao wa kuona mbeeca nĩwathira, makĩnyiita Paŭlū na Sila makĩmaguucũrũria makĩmatoonyia ndũnyũ mbere ya aathani. ²⁰ Makĩmarehe mbere ya aciirithania, makiuga atĩrĩ, “Andũ aya nĩ Ayahudi, na nĩmararehe ngũĩ itũūra-inĩ riitũ ²¹ nĩ

ūdū wa kūrutana mītugo ĩrĩa ithuĩ andũ a Roma tūtagĩrĩrwo nĩ gwītĩkĩra o na kana kũmĩka.”

²² Nakĩo kĩrĩndĩ gĩgũkĩrĩra Paũlũ na Sila kĩmeeke ũũru no aciirithania makĩruta watho atĩ marutwo nguo na mahũũrwo iboko. ²³ Thuutha wa kũhũũrwo mũno magĩikio njeera, na mūrangĩri wa njeera agĩathwo amarangĩre wega. ²⁴ Aarĩkia kwamũkĩra watho ũcio, akĩmaikia kanyũmba ka na thĩĩnĩ na akĩohithania magũrũ mao na ndungu.

²⁵ Na rĩrĩ, ta ũtukũ gatagatĩ, Paũlũ na Sila nĩkũhooya maahooyaga makĩ-nagĩra Ngai nyĩmbo, nao andũ arĩa angĩ mohetwo makamathikĩrĩra. ²⁶ Na o rĩmwe gũkĩgĩa gĩthingithia kĩnene o nginya mĩthingi ya njeera igĩthingithia. Nayo mĩrango yotha ya njeera ikĩhingũka o rĩmwe, na mĩnyororo ya mũndũ o mũndũ ikĩregera. ²⁷ Mūrangĩri wa njeera akĩarahũka, na rĩrĩa aarorire akĩona mĩrango ya njeera ĩrĩ mĩhingũku, akĩruta rūhiũ rwake rwa njora akĩenda kwĩyũraga tondũ eeciiririe atĩ andũ arĩa moohetwo nĩmoorĩte.* ²⁸ No Paũlũ akĩanĩrĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũkeegere ngero! Ithuothe tũrĩ ho!”

²⁹ Nake mūrangĩri ũcio wa njeera agĩĩtia matawa, agĩcooka akĩhanyũka thĩĩnĩ akĩinainaga, akĩgũũthia mbere ya Paũlũ na Sila. ³⁰ Agĩcooka akĩmoimia na nja, akĩũria atĩrĩ, “Athuuri aya, njagĩrĩrwo nĩ gwĩka atĩa nĩguo honoke?”

³¹ Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Itĩkia Mwathani Jesũ, na nĩũkũhonoka, wee, o hamwe na andũ a nyũmba yaku.” ³² Magĩcooka makĩmwarĩria ũhoru wa kiugo kĩa Mwathani, hamwe na andũ arĩa angĩ othe maarĩ gwake nyũmba. ³³ O ihinda rĩu rĩa ũtukũ, mūrangĩri ũcio wa njeera akĩmooya, akĩmathambia ironda, na o hĩndĩ ĩyo we na andũ othe a nyũmba yake makĩbatithio. ³⁴ Mūrangĩri ũcio wa njeera akĩmatwara gwake nyũmba, na akĩmahe irio. Akĩiyũrwo nĩ gĩkeno tondũ nĩetĩkirie Ngai, we o hamwe na andũ a nyũmba yake yotha.

³⁵ Na rĩrĩ, gwakĩa aciirithania magĩtũma thigari ikeere mūrangĩri ũcio wa njeera atĩrĩ, “Rekereria andũ acio mathiĩ.” ³⁶ Nake mūrangĩri ũcio wa njeera akĩĩra Paũlũ atĩrĩ, “Aciirithania maathana, moiga atĩ wee na Sila mũrekererio. Rĩu no mũthiĩ. Thiĩ na thayũ.”

³⁷ No Paũlũ akĩĩra thigari icio atĩrĩ, “Maratũhũũrĩre mbere ya mũingĩ tũtaciirithĩtio, o na gũtuĩka ithuĩ tũrĩ raiya a Roma, na maratũikia njeera. Rĩu marakĩenda gũtũruta na hitho? Aca! Reke mooke o ene matũrute nja, matuumagarie.”

³⁸ Nacio thigari igĩcookeria aciirithania ũhoru ũcio, na rĩrĩa maaiguire atĩ Paũlũ na Sila maarĩ raiya a Roma, makĩmaka. ³⁹ Nao magĩũka kũmahooreria, na makĩmoimagaria kuuma njeera, makĩmathaitha moime itũũra rĩu mathiĩ. ⁴⁰ Paũlũ na Sila maarĩkia kuuma njeera, magĩthiĩ mũciĩ kwa Lidia, kũrĩa maakorire ariũ na aarĩ a Ithe witũ, na makĩmoomĩrĩra. Magĩcooka magĩthiĩra.

17

Paũlũ na Sila marĩ Thesalonike

¹ Na rĩrĩ, maarĩkia gũtuĩkanĩria Amufipoli na Apolonia, magĩkinya Thesalonike, kũrĩa kwarĩ na thunagogi ya Ayahudi. ² Paũlũ agĩtoonya thunagogi, o ta ũrĩa aamenyerete, na mĩthenya ĩtatũ ya Thabatũ akĩaranĩria nao kuuma Maandĩko-inĩ, ³ akĩmataarĩria na akĩmaiguithia atĩ kwarĩ o nginya Kristũ anyariĩrike na ariũke kuuma kũrĩ arĩa akuũ. Akĩmeera atĩrĩ, “Jesũ ũyũ ndĩramũhe ũhoru wake-rĩ, nĩwe Kristũ.” ⁴ Ayahudi amwe magĩtĩkĩra ũhoru

* ^{16:27} Mũndũ muohe angĩorire njeera, mũthigari nĩwe woragagwo, nĩkio mũthigari ũyũ endaga kwĩyũraga o kabere.

ūcio na magītuika a thiritū ya Paūlū na Sila, o ūndū ūmwe na gikundi kīnene kīa Ayunani etigīri-Ngai, o na atumia aingī arīa maarī igweta.

⁵ No Ayahudi makīigua ūiru; nī ūndū ūcio magīcaria andū arīa maarī mītugo mīūru kuuma ndūnyū, makīmacookanīrīria gīkundi, na makīambīrīria kūruta ngūi kūu itūūra-inī. Nao makīhanyūka kwa Jasoni gwetha Paūlū na Sila nīgeetha mamoiomie nja kūrī kīrīndī. ⁶ No rīrīa maamaagire, magīkururia Jasoni na ariū a lthe witū amwe, makīmarehe kūrī anene a itūūra, makīanagīrīra atīrī: “Andū aya nīo marehete thīina thī yothe, na rīu nīmookīte gūkū, ⁷ na Jasoni nīamanyīitē ūgeni thīinī wa nyūmba yake. Othe nīmarakararia watho wa Kaisari, makoiga atī nī kūrī na mūthamaki ūngī wītagwo Jesū.” ⁸ Rīrīa maaiguire ūguo, kīrīndī kūu na anene a itūūra magītangīka mūno. ⁹ Hīndī īyo magīitia Jasoni na andū arīa angī maarī nao irīhi rīa kūmarūgamīrīra, magīcooka makīmarekereria mathīi.

Paūlū na Sila marī Berea

¹⁰ Na kwarīkia gūtuka-rī, ariū na aarī a lthe witū magītūma Paūlū na Sila mathīi Berea. Nao maakinya kuo, magītoonya thunagogi ya Ayahudi. ¹¹ Na rīrī, Ayahudi a Berea maarī a ngoro njega gūkīra Ayahudi a Thesalonike, nīgūkorwo nīmamūkīrīre ndūmīrīri marī na wendo mūingī, na magathuthuuragia Maandīko o mūthenya, nīgeetha moone kana ūrīa Paūlū aameeraga warī ūhoro wa ma. ¹² Ayahudi aingī nīmetīkīrie, o ūndū ūmwe na atumia aingī a Ayunani arīa maarī igweta, o na andū arūme aingī Ayunani.

¹³ Rīrīa Ayahudi a Thesalonike maamenyire atī Paūlū nīahunjagia kiugo kīa Ngai kūu Berea-rī, magīthīi kūu o nakuo, magīthogotha kīrīndī na magīgīthūkīa ngoro. ¹⁴ Hīndī o īyo ariū na aarī a lthe witū magītūma Paūlū athīi ndwere-inī cia iria, no Sila na Timotheo magītigwo kūu Berea. ¹⁵ Nao andū arīa moimagarīrie Paūlū, makīmūkīnyia Athene, na magīcooka marī na ndūmīrīri ya Sila na Timotheo atī mathīi kūrī Paūlū narua o ta ūrīa kūngīhoteka.

Paūlū arī Athene

¹⁶ Paūlū o ameteireire kūu Athene-rī, nīatangīkire ngoro mūno nīkuona ūrīa itūūra rīu rīaiyūrīte mīhianano. ¹⁷ Nī ūndū ūcio nīaranagīria na Ayahudi o na Ayunani arīa meeyamūrīre Ngai kūu thunagogi-inī, o na nīngī akaaragia ndūnyū-inī o mūthenya na andū arīa maakoragwo ho. ¹⁸ Nakīo gikundi kīa Aepikurio na Asitoiko, arutani a ūūgī,* makīambīrīria gūkararania nake. Amwe ao makīūria atīrī, “Mūndū ūyū wa mūhuhu arageria kuuga atīa?” Nao andū arīa angī makiuga atīrī, “Nī ta mūndū ūrahunjia ūhoro wa ngai ng’eni.” Moigaga ūguo tondū Paūlū aahunjagia ūhoro Mwega wa Jesū o na wa kūrīūka gwake. ¹⁹ Hīndī īyo makīmuoya na makīmūtware mbere ya mūcemanio wa Areopago,† makīmūwira atīrī, “No twende kūmenya atīrī, ūrutani ūyū mwerū ūrarutana nī ūrīkū? ²⁰ Tūraigua ūgītwarīria maūndū mageni, na nītūkwenā kūmenya ūrīa moigīte.” ²¹ (Andū othe a Athene na andū a kūngī arīa maatūūrāga kuo matirī ūndū ūngī meekaga tiga kwaria na gūthikīrīria ūhoro wa maūndū marīa mageni).

²² Hīndī īyo Paūlū akīrūgama mūcemanio-inī wa kīama kīu gīetagwo Areopago akīmeera atīrī: “Andū aya a Athene, nīnguona atī maūndū-inī mothe mūrī andū a ndini mūno. ²³ Nīgūkorwo o na nīnyonete kīgongona kīandīkitwo

* 17:18 Arutani a Epikurio maarutanaga atī ūndū ūrīa mwega mūno makīria warī gwīkenia. Nao arutani a Sitoiko maarutanaga atī andū matūūranagie wega na indo ciothe cia thī, matekūmakio nī ūhoro wa ruo kana mwago, o na kana wa maūndū mega na moru ngoro-inī. † 17:19 Areopago nī kuuga “Kīrīma kīa Aresi”; Aresi yarī ngai ya Ayunani ya marurumī na mbaara.

maandiko maya: KŪRĪ NGAI ĪRĪA ĪTOĪO, rīrīa ngoretwo ngĩceera na ngarora wega indo cianyu iria nyamũre cia kũhooywo. Na rīrī, kīrīa mũhooyaga mũtooĩ nīkĩo ngũmũhe ūhorō wakĩo.

²⁴ “Ngai ūrīa wombire thī na indo ciothe iria irī kuo nīwe Mwathani wa igūrū na thī, na ndatũūruga hekarū ciakītwo na moko. ²⁵ Na ndatungatagwo na moko ma andũ, ta abataire kīndũ, tondũ we mwene nīwe ūheaga andũ muoyo na mīhũmũ o na indo iria ingĩ ciothe. ²⁶ Kuuma harī mũndũ ūmwe, nīathondekire ndūrīrī ciothe cia andũ nĩguo matũũre kũndũ guothe thī; na agītua mahinda mao o na kũndũ kūrīa megūtũūra. ²⁷ Ngai eekire ūguo nĩgeetha andũ mamũmaathe na hīhi mamũhambatīrie mamuone, o na gũtuika ndarī haraaya na o ūmwe witũ. ²⁸ ‘Nīgũkorwo nī thīnī wake tūtũūruga na tũgetwara, na tũgakorwo tūrī muoyo.’ O ta ūrīa aandiki amwe a nyĩmbo cianyu moigĩte atīrī, ‘Ithui tūrī a rūciaro rwake.’

²⁹ “Nī ūndũ ūcio, kuona atī tūrī a rūciaro rwa Ngai, tūtīagiĩrwo nī gwĩciiria atī Ngai ahaana ta mũhianano wa thahabu kana wa betha, o na kana wa ihiga, ūrīa ūthondeketwo na mũthugundīre na ūũgĩ wa mũndũ. ³⁰ Mahinda ma tene Ngai ndaigana kūrũmbũiya ūhorō ūcio wa kwaga ūmenyo, no rīu nīathĩte andũ othe a kũndũ guothe merire. ³¹ Nīgũkorwo nīatuĩte mũthenya ūrīa agaatuĩra thī ciira na kīhooito na ūndũ wa mũndũ ūrīa athuurĩte. Nīamenyithanĩte ūndũ ūyũ kūrī andũ othe na ūndũ wa kūrīũkia Jesũ kuuma kūrī arīa akuũ.”

³² Hīndī ĩrīa maiguire ūhorō wa kūrīũka kwa arīa akuũ, amwe ao magĩtheka, no angĩ makiuga atīrī, “Nītũkwenda gũkũigua ūkīaria ūhorō ūcio hīndī ingĩ.”

³³ Maarīka kuuga ūguo, Paũlũ akīehera Kīama-inĩ kīu. ³⁴ Andũ mataarī aingĩ magĩtuika arũmĩrīri a Paũlũ na magĩtikia. Ūmwe wao aarī Dionisio, mũndũ warī wa thiritũ ya Areopago, o na mūtumia wetagwo Damari, na angĩ maigana ūna.

18

Paũlũ arī Korinitho

¹ Thuutha ūcio, Paũlũ akiuma Athene agĩthĩĩ Korinitho. ² Aakinya kũu agĩkora Mũyahudi wetagwo Akula, mũndũ waciariĩrwo Ponto, na aakoretwo oka kuuma Italia marī na mūtumia wake Pirisila, tondũ Kilaudio nīathanĩte Ayahudi othe moime Roma. Nake Paũlũ agĩthĩĩ kũmona, ³ na tondũ Paũlũ aarī mūtumi wa hema o tao-rī, agĩkarania na akĩrutithania wīra nao. ⁴ O mũthenya wa Thabatũ nīaheanaga ūhorō thunagogi-inĩ, akĩgeria kũiguithia Ayahudi na Ayunani.

⁵ Rīrīa Sila na Timotheo mookire kuuma Makedonia, Paũlũ akĩrutĩra gũko-rwo akĩhunja mahinda mothe, na akoimbũragīra Ayahudi atī Jesũ nīwe Kristũ. ⁶ No rīrīa Ayahudi maakararirie Paũlũ na makīmũruma, akĩribariba nguo ciake nī ūndũ wa kũng’ũrīka na akĩmeera atīrī, “Thakame yanyu ĩromũcookerera! Nīĩ ndirī ūndũ ingĩũrio nī ūndũ wanyu. Kuuma rīu ngũcoka gũthĩĩ kūrī andũ-a-Ndũrĩrī.”

⁷ Hīndī ĩyo Paũlũ akiuma kũu thunagogi-inĩ, agĩthĩĩ kwa mũndũ wetagwo Titio Jusito, warī mũhooi Ngai, nayo nyũmba yake yariganĩte na thunagogi. ⁸ Nake Kirisipo, ūrīa warī mūtongoria wa thunagogi, agĩtikia Mwathani hamwe na nyũmba yake yothē; na andũ aingĩ a Korinitho arīa maamũiguire akīaria magĩtikia na makibatithio.

⁹ Ūtukũ ūmwe Mwathani akĩra Paũlũ na kīoneki atīrī, “Ndũkae gwĩtigīra; thĩĩ na mbere na kũheana ūhorō, na ndũgaakire. ¹⁰ Nīgũkorwo ndī hamwe nawe, na gũtirī mũndũ ūgũgũtharīkīra agwīke ūũru, tondũ ndī na andũ aingĩ

gūkū itūūra-inĩ rĩrĩ.” ¹¹ Nĩ ūndū ūcio Paŭlū agĩkara kũu mwaka ūmwe na nuthu, akĩmarutaga kiugo kĩa Ngai.

¹² Rĩrĩa Galio aarĩ barũthi wa Akaia, Ayahudi makĩnyiitana magĩtharĩkĩra Paŭlū na makĩmūtware igooti-inĩ. ¹³ Makiuga atĩrĩ, “Mũndū ūyū araringĩrĩa andũ kũhooya Ngai na njĩra ĩrĩa ĩreganite na watho.”

¹⁴ Na rĩrĩa Paŭlū endaga kwaria, Galio akĩra Ayahudi atĩrĩ, “Korwo inyuĩ Ayahudi mĩrateta nĩ ūndū wa ūndū mũuru kana ngero njũru-rĩ, nĩ hangĩrĩ na gĩtũmi gĩa kũmũthikĩrĩa inyuĩ. ¹⁵ No kuona atĩ nĩ ūhoru wa ciũria ikonĩ ciugo na marĩtwa na watho wanyu inyuĩ ene-rĩ, menyai ūria mũgwĩka. Nĩ ndigũtuĩka mĩtui ciira wa maũndũ ta macio.” ¹⁶ Nĩ ūndū ūcio akiuga marutũrũro kuuma igooti-inĩ. ¹⁷ Hĩndĩ ĩyo Ayahudi acio othe makĩgarũrũkĩra Sosithene mĩtongoria wa thunagogi, na makĩmũhũrĩra hau mbere ya igooti. No Galio ndaigana kũrũmbũyana na ūhoru ūcio o na atĩa.

Pirisila na Akula, na Apolo

¹⁸ Paŭlū nĩakarĩre kũu Korinitho kwa ihinda. Agĩcooka agĩtiga ariũ na aarĩ a Ithe witũ kuo, akĩhaica marikabu agĩthĩ Suriata, marĩ hamwe na Pirisila na Akula. Atanahaica marikabu, aambire akĩenjwo njuĩrĩ yake arĩ kũu Kenikirea, tondũ wa mwihĩtwa eehĩtite. ¹⁹ Nao maakinya Efeso, Paŭlū agĩtiga Pirisila na Akula kuo. We mwene agĩtoonya thunagogi na akĩaranĩria na Ayahudi. ²⁰ Nao makĩmũria aikaranganie nao kuo, nowe akĩrega. ²¹ No rĩrĩa oimaga kuo, akĩmeera atĩrĩ, “Aakorwo nĩ wendi wa Ngai, nĩndĩricooka.” Nake akĩhaica marikabu akiuma Efeso. ²² Rĩrĩa aakinyire Kaisarea, akĩambata agĩthĩ kũgeithia Kanitha, agĩcooka agĩkũrũka agĩthĩ nginya Antiokia.

²³ Na thuutha wa Paŭlū gũikaranga kũu Antiokia, akiuma kuo, na agĩthĩ kũndũ na kũndũ bũrũri wothe wa Galatia na Firigia, akĩumagĩrĩa arutwo othe.

²⁴ O ihinda-inĩ rĩu, Mũyahudi wetagwo Apolo, waciariĩro Alekiseria,* agĩũka Efeso. Aarĩ mũndũ mũthomu, na aarĩ na ūũgĩ mũingĩ mũno wa Maandĩko. ²⁵ Nĩarutĩtwo na njĩra ĩrĩa ya Mwathani, na akaaragia na kĩyo kĩnene, na akarutanaga ūhoru wa Jesũ atekũhĩtia, o na gũtuĩka ūbatithio ūria ooi warĩ o wa Johana. ²⁶ Nake akĩambĩrĩa kwaria na ūcamba kũu thunagogi-inĩ. Rĩrĩa Pirisila na Akula maamũguire akĩaria, makĩmũnyiita ūgeni kwao mũciĩ na makĩmũtarĩria ūhoru wa njĩra ya Ngai wega makĩria.

²⁷ Na rĩrĩa Apolo eendaga gũthĩ Akaia, ariũ na aarĩ a Ithe witũ makĩmũmĩrĩa na makĩandĩkĩra arutwo akuo marũa makĩmeera mamwamũkĩre. Na aakinya kuo agĩtuĩka ūteithio mũnene kũrĩ andũ arĩa meetikĩtie nĩ ūndũ wa wega wa Ngai. ²⁸ Nĩgũkorwo arĩ na ūhoti mũingĩ, nĩahootire Ayahudi biũ mbere ya andũ othe, akĩonanagia kuuma kũrĩ Maandĩko atĩ Jesũ nĩwe Kristũ.

19

Paŭlū arĩ Efeso

¹ Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo Apolo arĩ kũu Korinitho, Paŭlū akĩgerera njĩra ĩrĩa yatuĩkanĩrie mwena wa rũgongo agĩthĩ nginya Efeso. Aakinya kũu agĩkora arutwo amwe kuo. ² Akĩmooria atĩrĩ, “Nĩmwamũkĩrĩre Roho Mũtheru rĩrĩa mwetĩkĩrie?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Aca, ithuĩ o na tũtirĩ twaigua atĩ nĩ kũrĩ Roho Mũtheru.”

³ Nĩ ūndū ūcio Paŭlū akĩmooria atĩrĩ, “Mwakĩbatithirio ūbatithio ūrĩkũ?”

* 18:24 Alekiseria rĩarĩ itũũra rĩa bũrũri wa Misiri, na nĩrĩo rĩarĩ rĩa keerĩ kũneneha kũria guothe thirikari ya Roma yaathanaga. Rĩarĩ na Ayahudi aingĩ mũno.

Nao makīmūcookeria atīrī, “Twabatithirio ūbatithio wa Johana.”

⁴ Paūlū akīmeera atīrī, “Ūbatithio wa Johana warī ūbatithio wa kwīrira kwa mehia. Eeraga andū metīkie ūrīa ūgūūka thuutha wake, nake nīwe Jesū.”

⁵ Rīrīa maaiguire ūguo, makībatithio thīinī wa rītwa rīa Mwathani Jesū. ⁶ Hīndī rīrīa Paūlū aamaigīrīre moko, Roho Mūtheru akīmaikūrūkīra, nao makīaria na thiomī ingī na makīratha mohoro. ⁷ Nao othe maarī ta andū ikūmi na eerī.

⁸ Paūlū agītoonya thunagogi, na ihinda rīa mīeri itatū akīaria na ūcamba kuo, akīgeragia kūringīrīria andū ūhorō wa ūthamaki wa Ngai. ⁹ No amwe ao makīmūmia ngoro; makīaga gwītīkia na magīcambia Njīra iyo mbere ya kīrīndī. Nī ūndū ūcio Paūlū akīmeherera. Akīoya arutwo agīthīi nao nyūmba rīrīa yathomithagīrio andū ya Turano, akaaranagīria na andū o mūthenya arī kuo.

¹⁰ Ūndū ūyū nīwathiire na mbere ihinda ta rīa mīaka tīrī, o nginya Ayahudi na Ayunani othe arīa maatūūruga būrūrī wa Asia makīgua kiugo kīa Mwathani.

¹¹ Ngai nīaringire ciama cia mwanya agereire harī Paūlū, ¹² o nginya itambaya na nguō iria ciahutagia mwīrī wake igatwarīrwo andū arīa maarī arūaru, nao makahona mīrimū yao na ngoma thūku ikamatiga.

¹³ Na rīrī, Ayahudi amwe arīa maathīaga makīingataga ngoma thūku makīgeria kūhūthīra rītwa rīa Mwathani Jesū harī andū arīa maarī na ndai-mono. Moigaga atīrī, “Thīinī wa rītwa rīa Jesū, ūrīa ūhunjagio nī Paūlū, ndagwatha uume.” ¹⁴ Ariū mūgwanja a Mūyahudi wetagwo Sikeva, warī mūthīnjīri-Ngai mūnene, nīmekaga ūguo. ¹⁵ Mūthenya ūmwe, ngoma thūku ikīmacookeria ikīmeera atīrī, “Jesū nīndīmūūi na nīnjūūi ūhorō wa Paūlū, no inyuī mūrī a?” ¹⁶ Hīndī iyo mūdū ūcio warī na ngoma thūku akīmarūgīrīra akīmatorīa othe. Akīmahūūra mūno nginya makīuma nyūmba iyo makīūra marī njaga makiuraga thakame.

¹⁷ Rīrīa Ayahudi na Ayunani arīa maatūūruga Efeso maamenyire ūhorō ūcio, othe makīyūrwo nī guoya, narīo rītwa rīa Mwathani Jesū rīgītūūgīrio.

¹⁸ Andū aingī a arīa meetīkirie makīyumīria na makīumbūra waganu wao matekūhitha. ¹⁹ Andū aingī arīa maaragūruga, magīcookanīrīria mabuku mao na makīmacinīra mbere ya andū othe. Rīrīa maatarire thogora wa mabuku macio, magīkinyia durakima ngiri mīrongo itano. ²⁰ Kiugo kīa Mwathani gīkīhunja mūno na njīra iyo na gīkīgīa na hinya.

²¹ Thuutha wa maūdū macio mothe gwīkīka, Paūlū agītua itua rīa gūthīi Jerusalemu, atuīkanīrie Makedonia na Akaia. Akiuga atīrī, “Ndaarīkia gūkinya kūu, no nginya ngaacooka thīi Roma.” ²² Agītūma andū eerī a arīa maamūtei-thagīrīria, na nīo Timotheo na Erasito, mathīi Makedonia, nake agīkaranga kūu būrūrī wa Asia gwa kahinda kanini.

Ngūi kūu Efeso

²³ Ihinda-inī rīu nī kwagīre na thogothogo nene ikonīi ūhorō wa Njīra iyo. ²⁴ Mūturi wa indo cia betha wetagwo Demeterio, ūrīa wathondekaga tūmīhianano twa betha twa Aritemi, nīatūmaga andū arīa maaturaga indo icio magīe na wonjoria mūnene. ²⁵ Nake agīcookanīrīria andū acio maaturaga indo icio, hamwe na aruti a wīra arīa maarutaga wīra ūhaanaine na wao, akīmeera atīrī, “Andū aya, inyuī nīmūūi nītuonaga uumithio mūnene kuuma kūrī wonjoria ūyū. ²⁶ Na nīmūrōna na mūkaigua ūrīa mūdū ūyū ūretwo Paūlū aigūthītīe na akahītīthia andū aingī gūkū Efeso, na makīria būrūrī wothē wa Asia akiugaga atī ngai iria ithondeketwo nī mūdū ti ngai o na hanini. ²⁷ Ūgwati ūrīa ūrī ho nī atī to wonjoria witū wiki ūkūmenerio, no o na hekarū ya ngai ya mūdū-wa-nja rīrīa nene itagwo Aritemi nīkwagithio kiene, na ngai iyo

ya mündü-wa-nja yo nyene, ĩria ĩhooyagwo būruri-inĩ wotho wa Asia, na thĩ yotho, nĩkũimwo ũkaru wayo.”

²⁸ Rĩria maaigũre ũguo, makĩng’ũrĩka mũno na makĩanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ: “Aritemi wa Aefeso nĩ mũnenel!” ²⁹ Na thuutha wa kahinda kanini itũũra rĩu rikĩiyũra inegene. Andũ acio othe makĩnyĩta Gayo na Arisitariko arĩa moimĩte Makedonia na Paũlũ, nao makĩhanyũka marĩ ngoro ĩmwe magĩtoonya nyũmba ĩria yagomanagwo nĩ ũndũ wa kuona mĩago. ³⁰ Paũlũ nĩendaga kwĩyũmĩria mbere ya kĩrĩndĩ kũu, no arutwo makĩmũgĩria. ³¹ O na anene amwe a būruri wa Asia arĩa maarĩ arata a Paũlũ makĩmũtũmanĩra, makĩmũthaita ndakagerie gũtoonya nyũmba ĩyo yagomanagwo nĩ ũndũ wa kuona mĩago.

³² Kĩũngano kũu gĩkĩaga ũiguano: Amwe maanagĩrĩra makoiga ũũ, na arĩa angĩ makoiga ũũ. Andũ arĩa aingĩ o na matiamenyaga gĩtũmi gĩa gũkorwo hau. ³³ Ayahudi makĩumĩria Alekisa mbere ya kĩrĩndĩ, na andũ amwe a kĩrĩndĩ kũu makĩanĩrĩra makĩmwĩra ũrĩa egwĩka. Nake akĩmakiria na moko nĩgeetha eyarĩrĩre mbere yao. ³⁴ No rĩria maamenyire atĩ aarĩ Mũyahudi, othe makĩanĩrĩra na mũgambo ũmwe ihinda ta rĩa mathaa meerĩ makiugaga atĩrĩ, “Aritemi wa Aefeso nĩ mũnenel!”

³⁵ Karani wa kĩama gĩa itũũra rĩu agĩkiria kĩrĩndĩ kũu, agĩcooka akĩmeera atĩrĩ: “Andũ aya a Efeso, githĩ thĩ yotho ndĩũũ atĩ itũũra rĩa Efeso nĩrĩo rĩene hekarũ ĩria itũũragwo nĩ Aritemi ũrĩa mũnene, na mũhianano wake ũrĩa waharũrũkire kuuma igũrũ?” ³⁶ Nĩ ũndũ ũcio, kuona atĩ maũndũ macio matingĩkaanĩka-rĩ, mwagĩrĩrwo nĩ gũkira, na mũtikae gwĩka ũndũ wa ihenya. ³⁷ Inyũĩ mwarehe andũ aya haha, o na gũtũika ti kũiya maiyĩte indo cia hekarũ, kana makaruma ngai iitũ ya mündũ-wa-nja. ³⁸ Hakĩrĩ ũguo-rĩ, angĩkorwo Demeterio na andũ acio angĩ marutaga wĩra nake marĩ na mateta igũrũ rĩa mündũ o wotho, maciĩrĩro nĩmahingũre na aciirithania marĩ ho. No mamathitange. ³⁹ Angĩkorwo harĩ na ũndũ ũngĩ mũngĩenda kuuga makĩria ma ũguo, ũcio no ũciĩrĩrwo kĩama-inĩ kĩa watho. ⁴⁰ ũrĩa kũrĩ rĩu nĩ atĩ, tũrĩ ũgwati-inĩ wa gũthitangĩrwo ngũĩ ĩno ya ũmũthĩ. Na kũrĩ ũguo tũtingĩhota kũheana ũhoro wa thogothogo ĩno, tondũ hatiri na gĩtũmi kĩa yo.” ⁴¹ Aarĩkia kuuga ũguo, akĩra kũũngano kũu githĩ, akĩniina mũcemanio.

20

Paũlũ Gũtuĩkanĩria Makedonia na Ũyunani

¹ Na rĩrĩ, ngũĩ ĩyo yarĩkia gũthira, Paũlũ agĩtũmanĩra arutwo, na aarĩkia kũmomĩrĩria, akĩmoigĩra ũhoro agĩthĩ Makedonia. ² Agĩtuĩkanĩria mĩena ya kuo, akĩaragia ciugo nyingĩ cia kũũmĩrĩria andũ, na marigĩrĩrio agĩkinya būruri wa Ũyunani, ³ kũria aaikarire mĩeri itatũ. Hĩndĩ ĩria Paũlũ eeharagĩria kũhaica marikabu athĩ Suriata, agĩtua itua gũcookera Makedonia, tondũ Ayahudi nĩmaciĩrĩre kũmwĩka ũũru. ⁴ Paũlũ aathiire marĩ hamwe na Sopatiro mũrũ wa Puro, mündũ wa kuuma Berea, na Arisitariko, na Sekundo, andũ a kuuma Thesalonike, na Gayo wa kuuma Deribe, o hamwe na Timotheo, ningĩ na Tikiko, na Tirofimo, andũ a kuuma būruri wa Asia. ⁵ Andũ acio magĩthĩ mbere magĩtweterera kũu Teroa. ⁶ No ithuĩ tũkĩhaica marikabu, tũkũma Filipi thuutha wa Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mũkĩre Ndawa ya Kũĩmbia, na thuutha wa mĩthenya ĩtano, tũgĩkora andũ arĩa angĩ kũu Teroa, nakuo tũgĩkara mĩthenya mũgwanja.

Eutiko Kũriũkio kũu Teroa

⁷ Mũthenya wa mbere wa kiumia nĩtwagomanire hamwe nĩguo twenyũre mũgate. Paũlũ akĩarĩria andũ, na tondũ nĩatanyĩte gũthĩ mũthenya ũcio

warūmīrīre-rī, agīthīi na mbere kwaria nginya ūtukū gatagatī. ⁸ Nī kwari na matawa maingī maakanaga kuu nyūmba ya igūrū kūrīa twagomanīte. ⁹ Nake mwanake wetagwo Eutiko aikarīte ndirica-inī, na o ūrīa Paūlū aathiaga na mbere na kwaria-rī, noguo mwanake ūcio akīragīrīria gūtoorio nī toro. Rīrīa aakomire, akīgūa thī kuuma ngoroba ya gatatū nao mamuoya magīkora nī mūkuū. ¹⁰ Paūlū agīkūrūka, agīkomera mwanake ūcio akīmūkumbatīria akīmeera atīrī, “Tigai kūmaka, arī muoyo!” ¹¹ Agīcooka akīambata nyūmba ya igūrū, akienyūra mūgate na akīrīa. Na thuutha wa kūmaarīria nginya gūgīkīa-rī, akiuma kuu, agīthīi. ¹² Nao andū makīnūkīa mwanake ūcio arī muoyo, na mahooreire ngoro mūno.

Paūlū Kuugīra Athuuri a Efeso Ūhoro

¹³ No ithuī tūgīthīi mbere tūgītoonya marikabu tūgīthīi nginya Aso, kūrīa twathiire tūkīoyaga Paūlū. Aathondekete mūbango ūyū mbere tondū we athīite kuu magūrū. ¹⁴ Hīndī rīria aatūtūngire kuu Aso, tūkīmūkuua na marikabu, tūgīthīi nginya Mitilene. ¹⁵ Mūthenya ūcio ūngī warūmīrīre tūkīhaica marikabu, tūgīthīi tūgīkinya harīa haaringaine na Kio, na thuutha wa mūthenya ūcio tūgīkinya Samo, nago mūthenya ūcio ūngī warūmīrīre, tūgīkinya Mileto. ¹⁶ Paūlū nīatuīte itua rīa gūthīi ahītūkīte Efeso na marikabu nīguo ndagate mahinda kuu būrūrī wa Asia, nī ūndū nīehīkaga nīguo kwa-hoteka akinye Jerusalemu, mūthenya wa Bendegothito.

¹⁷ Paūlū arī kuu Mileto, agītūmana Efeso, agīta athuuri a kanitha moke harī we. ¹⁸ Nao maakinya, akīmeera atīrī, “Inyuī nī mūūī ūrīa ndaatūūraga ihinda rīrīa rīothe ndaakarire na inyuī, kuuma o mūthenya wa mbere ūrīa ndookire būrūrī wa Asia. ¹⁹ Nīndatungatīire Mwathani ndīnyīihītie mūno na ndī na maithori, o na gūtuīka nīndageririo mūno nī ūndū Ayahudi nīmaathugundaga kūnjīka ūuru. ²⁰ Inyuī nīmūūī atī ndirī ndatithia kūhunjīa ūndū o wothē ūngīmūguna no ndīmūrutagīra mbere ya andū othe na ngathiaga o nyūmba o nyūmba. ²¹ Na ngoimbūrīra Ayahudi o hamwe na Ayunani atī no nginya magarūrūke kūrī Ngai na ūndū wa kwīrira na magīe na wītīkio thīinī wa Mwathani witū Jesū.

²² “Na rīrī, nī ūndū wa kūringīrīrio nī Roho Mūtheru, ndīrathīi Jerusalemu itekūmenya maūndū marīa makaangora ndī kuu. ²³ Ūndū ūrīa njūūī tu nī atī, Roho Mūtheru nīandaaraga atī matūūra-inī mothe, njeera na mathīina nīcio injetereire. ²⁴ No rīrī, ndirona gūtūūra muoyo kūrī na bata harī nīi, korwo no ndīkie ihenya na ndīkie wīra ūrīa Mwathani Jesū aaheete, na nīguo wīra wa kuumbūra Ūhoro-ūrīa-Mwega wa wega wa Ngai.

²⁵ “Na rīu nīnjūūī gūtīrī o na ūmwe thīinī wanyu wa andū arīa ndanathīi ngīhunja gīria ūhoro wa ūthamaki ūgacooka kūnyona rīngī. ²⁶ Nī ūndū ūcio, ngūmwīra ūmūthī atī gūtīrī thakame ya mūndū o na ūmwe ngoorio. ²⁷ Nī ūndū nīi ndirī ndatithia kūmūhunjīria wendi wa Ngai ūrī wothē. ²⁸ Mwīmenyererei inyuī ene, na mūmenyerere rūuru ruothe rūrīa Roho Mūtheru amūtuīte arori aruo. Tuīkai arīithi a kanitha wa Ngai, ūrīa aagūrīre na thakame yake mwene. ²⁹ Nīnjūūī atī ndaarīkia gūthīi, njūūī ndīani nīigooka gatagatī-inī kanyu na itigacaaīra rūuru rūrū. ³⁰ O na nīngī kuuma harī inyuī nīgūkoimīra andū, na mogomie ūhoro-wa-ma nīgeetha maguucīrīrie arutwo mamarūmīrīre. ³¹ Nī ūndū ūcio ikaragai mwīhūgīte! Ririkanai atī ihinda rīa mīaka itatū ndirī ndatigīthīria gutaara o ūmwe wanyu ūtukū na mūthenya ngīitaga maithori.

³² “Na rīu ngūmūneana kūrī Ngai o na kūrī ūhoro wa wega wake, ūrīa ūngīhota kūmwaka wega mūrūme na mūgīe na igai hamwe na andū arīa othe matheretio. ³³ Nīi ndirī ndacuumīkīra betha kana thahabu, o na kana nguo ya

mündū o wothe. ³⁴ Inyuĩ ene nīmūĩ atĩ ndaarutaga wĩra na moko makwa nĩ ūndū wa mabata makwa nĩ mwene, na mabata ma andū arĩa ndakoragwo nao. ³⁵ Maũndū-inĩ marĩa mothe ndeekire, nĩndamuonirie atĩ no nginya tũteithagie andū arĩa matarĩ hinya, na ūndū wa kūruta wĩra mūrītũ ta ūcio, tũkĩrirkanaga ciugo iria ciaririo nĩ Mwathani Jesũ we mwene rĩrĩa oigire atĩrĩ, ‘Kũheana nĩ kūrĩ irathimo nyingĩ gũkĩra kũheo.’”

³⁶ Aarĩkia kuuga ūguo, agĩturia ndu hamwe nao othe makĩhooya. ³⁷ Nao othe makĩrĩa makĩmũhĩmbagĩria na makĩmũmumunya. ³⁸ Ūndū ūrĩa wamekĩrire kĩa mũno makĩria, nĩ ūrĩa aameerire atĩ matigacooka kũmuona ūthiũ rĩngĩ. Magĩcooka makĩmumagaria nginya marikabu-inĩ.

21

Paũlũ Gũthĩĩ Jerusalem

¹ Na rĩrĩ, thuutha wa gwĩtigithũkania nao, tũkĩhaica marikabu tũgĩthĩĩ tũrũngĩrĩrie tũgĩkinya Kosi. Mũthenya ūcio ūngĩ warũmĩrĩrie tũgĩkinya Rodo, na twoima kũu tũgĩthĩĩ nginya Patara. ² Tũgĩkora marikabu yaringaga ithĩĩ Foinike, na ithuĩ tũkĩmĩhaica tũgĩthĩĩ. ³ Na rĩrĩa tuonire Kuporo, tũkĩhĩtũkĩra mwena wa gũthini wakuo, tũgĩthĩĩ nginya Suriata. Tũgĩkinya Turo, kũrĩa marikabu iitũ yarutagĩrwo mĩrigo ĩrĩa yarĩ nayo. ⁴ Tũgĩkora arutwo kuo, na tũgĩkara nao mĩthenya mũgwanja. Nao arutwo acio na ūndū wa kũmenyithio nĩ Roho Mũtheru magĩthaita Paũlũ ndagathĩĩ Jerusalemu. ⁵ No ihinda riitũ rĩathira, tũkiuma kũu, tũgĩthĩĩ na mbere na rũgendo rwitũ. Arutwo othe, hamwe na atumia ao na ciana ciao, magĩtuumagaria, magĩtũkinyia nja ya itũũra, na tũrĩ hau hũgũrũrũ-inĩ cia iria, tũgĩturia ndu, tũkĩhooya Ngai. ⁶ Twaarĩkia kuganĩra ūhoro, tũkĩhaica marikabu, nao makĩinũka.

⁷ Twoima Turo, tũgĩthĩĩ na mbere na rũgendo rwitũ, tũgĩkinya Putolemai, tũkĩgeithia ariũ na aarĩ a Ithe witũ kuo na tũgĩikarania nao mũthenya ūmwe. ⁸ Mũthenya ūyũ ūngĩ tũkiuma kuo, tũgĩthĩĩ, tũgĩkinya Kaisarea, na tũgĩkara mũcĩĩ kwa Filipu ūrĩa warĩ mũhunja ūmwe wa arĩa Mũgwanja. ⁹ Nake nĩarĩ na airĩtu aake ana matarĩ ahiku, nao nĩmarathaga mohoro.

¹⁰ Na thuutha wa gũkorwo kuo matukũ maingĩ-rĩ, gũgũka mũnabii wetagwo Agabo oimĩte Judea. ¹¹ Rĩrĩa aakinyire harĩ ithuĩ, akĩoya mũcibi wa Paũlũ, akĩwĩioha moko na magũrũ, akiuga atĩrĩ, “Roho Mũtheru aroiga atĩrĩ, ‘Ūũ nĩguo Ayahudi a Jerusalemu marĩoha mwene mũcibi ūyũ, na macooke mamũneane kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ.’”

¹² Hĩndĩ ĩrĩa twaiguire ūguo, ithuĩ na andũ arĩa angĩ maarĩ ho tũgĩthaita Paũlũ ndakae kwambata Jerusalemu. ¹³ Hĩndĩ ĩyo Paũlũ agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ kĩratũma mũrĩre, na mũkanjũraga ngoro? To kuohwo gwiki ndĩhaariĩre, no nĩndĩhaariĩre o na gũkua ndĩ kũu Jerusalemu nĩ ūndū wa rĩitwa rĩa Mwathani Jesũ.” ¹⁴ Hĩndĩ ĩrĩa aaregire kũigua ūrĩa twamwĩraga-rĩ, tũgĩtigana nake tũkiuga atĩrĩ, “Wendo wa Mwathani ūrohinga.”

¹⁵ Thuutha wa ūguo, tũkĩhaariĩria tũkĩambata Jerusalemu. ¹⁶ Arutwo amwe a kuuma Kaisarea magĩthĩĩ hamwe na ithuĩ, na magĩtũtwara kwa mündũ wetagwo Mũnasoni, tũgaikare kuo. Aarĩ mündũ woimĩte Kuporo, na aarĩ ūmwe wa arutwo arĩa a mbere.

Paũlũ Gũkinya Jerusalem

¹⁷ Hĩndĩ ĩrĩa twakinyire Jerusalemu, ariũ na aarĩ a Ithe witũ magĩtwamũkĩra na gĩkeno. ¹⁸ Mũthenya ūyũ ūngĩ Paũlũ, na andũ arĩa twarĩ nao tũgĩthĩĩ kuona Jakubu, nao athuuri othe maarĩ ho. ¹⁹ Nake Paũlũ akĩmageithia na akĩmeera ūrĩa wothe Ngai eekĩire andũ-a-Ndũrĩrĩ agereire ūtungata-inĩ wake.

²⁰ Rīrīa maaiguire ūguo, makīgooca Ngai. Magīcooka makīira Paūlū atīrī, “Mūrū wa ithe witū, nīwonete ūrīa Ayahudi ngiri nyingī metikītie, na othe marī na kīyo gīa kūhingia watho. ²¹ Nao nīmamenyithītio atī nī ūrutaga Ayahudi othe arīa matūūranagia na andū-a-Ndūrīrī atī magarūrūke matigane na watho wa Musa, ūkīmeeraga matikaruithie ciana ciao na matigaikare kūringana na mītugo iitū. ²² Tūgwika atīa? Hatirī ngaanja nīmekūigua atī nīūūkīte. ²³ Nī ūndū ūcio ika ūrīa tūgūkwīra. Tūrī na andū ana mehitite mwihītwa. ²⁴ Thīī na andū aya, ūgwatanīre nao igongona-inī rīao rīa gwītheria, na ūmarīhire mahūthīro mao, nīgeetha menjwo mītwe.* Hīndī iyo andū othe nīmekūmenya atī ūhorō ūrīa maiguīte ūgūkonīi ti wa ma, no atī wee mwene nīwathikīire watho. ²⁵ Ha ūhorō wa andū-a-Ndūrīrī arīa metikītie-rī, nītwamandikīire, tūkīmamenyithia itua rīitū, atī o metheeme kūrīa irio iria irutūrwo mīhianano, na thakame, na nyama cia nyamū cia gūtīwo, o na ūmaraya.”

²⁶ Mūthenya ūyū ūngī Paūlū agīthīī na andū acio, na agūtheria hamwe nao. Agīcooka agīthīī hekarū-inī akamenyithanie rīrīa mīthenya ya gwītheria īkaarīka, na o ūmwe wao arutūrwo igongona.

Paūlū Kūnyiitwo

²⁷ Rīrīa matukū macio mūgwanja maakuhīrīrie gūthira-rī, Ayahudi amwe moimīte būrūrī wa Asia makīona Paūlū hekarū-inī. Magīthogotha kīrīndī gīothe na makīmūnyiita, ²⁸ makīanagīrīra atīrī, “Andū a Isiraeli, tūteithie! Mūdū ūyū nī we ūrutaga andū kūdū guothe ūhorō wa gūūkīrīra andū aitū, na watho witū, na handū haha. Na hamwe na ūguo-rī, nīarehete Ayunani hekarū-inī, agathaahia handū haha hatheru.” ²⁹ (Nīmonete Tirofimo ūrīa Mūefeso marī na Paūlū kūu itūūra-inī, no magīciiria atī Paūlū nīamūtoonyetie hekarū-inī.)

³⁰ Narīo itūūra rīothe rīkīambūrūrūka nao andū magīūka mahanyūkīte moimīte mīena yothe. Makīnyiita Paūlū, makīmūguucūrūrīa makīmūruta hekarū, na o hīndī iyo ihingo ikīhingwo. ³¹ Na rīrī, rīrīa maageragia kūmūūruga ūhorō ūgīkīnya harī mūnene wa mbūtū ya thigari cia Roma atī itūūra rīothe rīa Jerusalem rīarī na ngūū. ³² Nake o rīmwe akīoya anene na thigari magīkūrūka harī kīrīndī mateng’erete. Rīrīa andū acio maarutaga ngūū moonire mūnene ūcio na thigari ciake magītiga kūhūūra Paūlū.

³³ Mūnene ūcio wa thigari agīūka akīmūnyiita na agīathana ohwo na mīnyororo īrī. Agīcooka akīūrīa aarī ū na nī atīa ekīte. ³⁴ Andū amwe thīinī wa kīrīndī maanagīrīra makoiga ūū na arīa angī makoiga ūū; na tondū mūnene ūcio wa thigari ndangīamenyire ma ya ūhorō nī ūndū wa mbugīrīrio, agīathana Paūlū ahingīrwo nyūmba ya thigari. ³⁵ Hīndī īrīa Paūlū aakīnyire ngathī-inī kīrīndī kīu gīgīthūka mūno o ngīnya Paūlū agīkuuo nī thigari. ³⁶ Kīrīndī kīrīa kīamuumīte thuutha kīanagīrīra gīkoiga atīrī, “Mweherie!”

Paūlū Kwarīra Kīrīndī

³⁷ Rīrīa thigari ciarī o hakuhi gūtoonyia Paūlū nyūmba ya thigari-rī, akīūrīa mūnene wacio atīrī, “Nīūkūnjītikīria ngwīre ūndū?”

Nake mūnene ūcio akīmūūrīa atīrī, “Wee anga nīwaragia Kīyunani? ³⁸ Githī we tiwe Mūmisiri ūrīa wambīrīrie ngūū hīndī īmwe, na ūgītongoria itoi ngiri inya, mūkīumagara nacio mūgīthīī werū-inī?”

³⁹ Paūlū akīmūcookeria atīrī, “Nīī ndī Mūyahudi wa kuuma Tariso, būrūrī wa Kilikia, na itūūra rīrīa ndaciarīrwo rīrī igweta. Ndagūthaita, reke njarīrie andū aya.”

⁴⁰ Paülũ aarĩkia kũheo rūũtha nĩ mũnene ũcio wa thigari, akĩrũgama ngathĩ-inĩ agĩkiria kĩrĩndĩ kũ na moko. Rĩria kĩrĩndĩ gĩakirire, agĩkĩarĩria na rūthiomi rwa Kĩhibirania. Agĩkũira atĩrĩ:

22

¹ “Ariũ a Baba, o na inyuĩ maithe makwa, thikĩrĩriai ngĩyariĩria.”

² Rĩria maaigũire akĩmaarĩria na rūthiomi rwa Kĩhibirania-rĩ, magĩkira ki.

Hĩndĩ iyo Paülũ akiuga atĩrĩ, ³ “Nĩ ndĩ Mũyahudi, wa gũciarĩrwo Tariso itũũra rĩa bũrũri wa Kilikia, no ndaarereirwo itũũra-inĩ rĩrĩ. Nĩndathomithirio wega nĩ Gamalieli ũhoru wa watho wa maithe maitũ, na ndaari na kũyo kĩa maũndũ ma Ngai o ta ũria inyuĩ inyuothe mũtariĩ ũmũthĩ. ⁴ Nĩndanyariiraga arũmĩrĩri a Njĩra ĩno o nginya magakua na nganyĩita arũme na andũ-a-nja ngamaikia njeera, ⁵ o ta ũria mũthĩnjĩri-Ngai ũria mũnene na Kĩama gĩothe gĩa athuuri o nao mangĩheana ũira ũcio. O na nĩmaheire marũa ndwarĩre andũ ao kũu Dameski, na nĩ ngĩthĩ kuo nganyĩite andũ acio ndĩmarehe Jerusalemu nĩguo maherithio.

⁶ “Ta thaa thita ndĩ hakuhĩ gũkinya Dameski-rĩ, o rĩmwe gũkĩgĩa ũtheri mũnene woimire igũrũ, naguo ũkĩnjarĩria mĩena yothe. ⁷ Ngĩgwa thĩ, na ngĩguo mũgambo mũnene ũkĩnjarĩria, ũkĩnjĩra atĩrĩ, ‘Saülũ! Saülũ! Ũnyariiraga nĩkĩ?’

⁸ “Na nĩ ngĩũria atĩrĩ, ‘Wee nĩ we ũ, Mwathani?’

“Nake akĩnjookeria atĩrĩ, ‘Nĩ nĩ Jesũ wa Nazarethi, ũria ũranyariira.’ ⁹ Nao andũ arĩa twarĩ nao nĩmoonire ũtheri ũcio, no matiataũkĩrwo nĩ mũgambo wa ũcio wanjaragĩria.

¹⁰ “Na nĩ ngĩũria atĩrĩ, ‘Mwathani ngwĩka atĩa?’

“Nake Mwathani akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Ũkĩra ũtoonye Dameski. Kũu nĩkuo ũrĩrĩrwo maũndũ marĩa mothe wathĩrĩrwo gwĩka.’ ¹¹ Na rĩrĩ, andũ arĩa twarĩ nao makĩnyĩita guoko makĩndwara Dameski, tondũ ũkengu wa ũtheri ũcio nĩwanduĩte mĩtumumu.

¹² “Mũndũ wetagwo Anania nĩookire kũnyona, na aarĩ mũndũ weamũrĩre Ngai na ũndũ wa kũrũmia watho, na nĩaheetwo gĩtĩio nĩ Ayahudi othe arĩa maatũũraga kũu. ¹³ Agĩũka na akĩrũgama hakuhĩ na nĩ akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Mũrũ wa ithe witũ Saülũ, cooka kuona!’ Na hĩndĩ o ro iyo ngĩhota kũmuona.

¹⁴ “Agĩcooka akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Ngai wa maithe maitũ nĩagũthuurĩte nĩguo ũmenye wendi wake na wone ũria Mũthingu, o na ũigue ciugo kuuma kanua gake. ¹⁵ Nĩũgũtuĩka mũira wake kũrĩ andũ othe wa kũmoimbũrĩra ũria wonete na ũria ũiguĩte. ¹⁶ Rĩu nĩ kĩ weteire? Ũkĩra, ũbatithio na ũthambio mehia maku, ũgĩkayagĩra rĩitwa rĩake.’

¹⁷ “Hĩndĩ ĩria ndaacookire Jerusalemu, ndĩ hekarũ-inĩ ngĩhooya nĩndagĩire na iringi, ¹⁸ ngĩkĩona Mwathani akĩaria, nake akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Ũkĩra narua uume Jerusalemu, tondũ matiigwĩtikĩra kumbũrĩrwo ũhoru wakwa nĩwe.’

¹⁹ “Na nĩ ngĩcooka atĩrĩ, ‘Mwathani, andũ aya nĩmooĩ atĩ ndoimaga thun-agogĩ ĩmwe ngathĩ ĩria ĩngĩ nĩguo nyĩtithie na hũũre andũ arĩa magwĩtikĩtie. ²⁰ Na rĩria Stefano mũira waku aaitirwo thakame, ndaarũngĩ ho ngĩtikĩra ũndũ ũcio wĩkwo, na ngaikaria nguo cia andũ arĩa maamũũragire.’

²¹ “Nake Mwathani akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Thĩ, tondũ nĩngũgũtũma kũndũ kũraya kwa andũ-a-Ndũrĩrĩ.’”

²² Kĩrĩndĩ kũu gĩgĩthikĩrĩria Paũlũ o nginya rĩrĩa oigire ũguo. Hĩndĩ iyo gĩkĩaria na mũgambo mũnene kĩaĩrĩire, atĩrĩ, “Mweherieĩ thĩ! Ndagĩrĩrwo nĩgĩtũũra muoyo!”

²³ Na rĩrĩa kĩaĩnagĩrĩra gĩgĩteaga nguo ciakĩo na gĩkĩũmbũraga rũkũngũ, ²⁴ mũnene ũcio wa mbũtũ agĩathana Paũlũ aingĩrio nyũmba ya thigari. Ningĩ agĩathana atĩ Paũlũ ahũrwo iboko na orio ciũria nĩguo kũmenyeke kĩa gĩatũmaga andũ mamugĩrĩre ũguo. ²⁵ Na rĩrĩa maamũkomagia mamũhũũre-rĩ, Paũlũ akĩũria mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe warũngĩĩ hau atĩrĩ, “Watho nĩwĩtikĩrĩtie mũhũũre raiya wa Roma na kĩboko atanyĩitikanĩte na ihĩtia?”

²⁶ Rĩrĩa mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe aagũire ũguo, agĩthĩĩ kũrĩ mũnene wa mbũtũ, akĩmũhe ũhoro ũcio. Nake akĩmũũria atĩrĩ, “Rĩu ũgwĩka atĩa? Mũndũ ũyũ nĩ raiya wa Roma.”

²⁷ Mũnene ũcio wa mbũtũ agĩthĩĩ kũrĩ Paũlũ, akĩmũũria atĩrĩ, “Ta njĩra atĩrĩ, wee ũrĩ raiya wa Roma?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩĩ, ndĩ raiya wa Roma.”

²⁸ Nake mũnene ũcio wa mbũtũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndarĩhire thogora mũnene nĩgeetha ndũĩke raiya wa Roma.”

Nake Paũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “No nĩ ndaaciarirwo ndĩ raiya wa Roma.”

²⁹ Nao andũ arĩa meendaga kũmũũria ciũria magĩtigana nake o rĩmwe. Mũnene ũcio wa mbũtũ we mwene akĩmaka aamenya atĩ nĩoheete Paũlũ na mĩnyororo, na aarĩ raiya wa Roma.

Paũlũ Kũrũgama Mbere ya Kĩama

³⁰ Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire, nĩgũkorwo mũnene ũcio wa mbũtũ nĩeendaga kũmenya wega kĩa Ayahudi maathitangagĩra Paũlũ, akĩmuohora na agĩathana athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri othe a Kĩama magomane. Agĩcooka akĩrehe Paũlũ, na akĩmũrũgamia mbere yao.

23

¹ Nake Paũlũ agĩkũũrĩra athuuri a Kĩama kũu maitho akĩmeera atĩrĩ, “Ariũ a Baba, nĩndungatĩire Ngai ndĩ na thamiri itarĩ ũcuuke nginya mũthenya wa ũmũthĩ.” ² Nake Anania mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩatha andũ arĩa maarũgamĩte hakuĩ na Paũlũ mamũringe kanua. ³ Hĩndĩ iyo Paũlũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee rũthingo rũrũ rũhakĩtwo mũnyũ mwerũ, we nĩwe ũkũringwo nĩ Ngai! ũikarĩte hau ũndũire ciira kũringana na watho, no wee ũkaregana na watho, ũgaathana atĩ ningwo!”

⁴ Nao andũ arĩa maarũgamĩte hakuĩ na Paũlũ makĩmũũria atĩrĩ, “Anga nĩkũũmĩrĩria kũruma mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene?”

⁵ Nake Paũlũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ariũ a Baba, ndikũmenyete atĩ ũcio nĩwe mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene; nĩgũkorwo nĩ kwandikĩtwo atĩrĩ: ‘Ndũkanaarie ũũru igũrũ rĩa mũnene wa andũ anyu.’”

⁶ Na rĩrĩ, Paũlũ aamenya atĩ amwe ao maarĩ Asadukai, na arĩa angĩ Afarisai, akĩaĩrĩra Kĩama-inĩ kũu, akiuga atĩrĩ, “Ariũ a Baba, nĩ ndĩ Mũfarisai, na njarĩtwo nĩ Mũfarisai. Ndiraciirithio nĩ ũndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro gĩakwa gĩa kũrĩũkio kwa arĩa akuũ.” ⁷ Rĩrĩa oigire ũguo, gũkĩgĩa na ngarari gatagatĩ ka Afarisai na Asadukai, nakĩo kĩũngano kũu gĩkĩamũkana. ⁸ (Asadukai moigaga gũtirĩ ũrĩũkio, na gũtirĩ araike, o na kana maroho, no Afarisai nĩmetikĩtie maũndũ macio mothe.)

⁹ Gũkĩgĩa na ngũĩ nene, nao arutani a watho amwe arĩa maarĩ Afarisai makĩrũgama na makĩaria megũmĩre mũno, makiuga atĩrĩ, “Ithũĩ tũtirona ũũru wa mũndũ ũyũ. ĩ kũngĩkorwo nĩ roho kana mũraika ũmwarĩirie?” ¹⁰ Nacio

ngarari ikīneneha mūno, o nginya mūnene wa mbūtū akīgua guoya nikuona ta Paūlū angītārūrangwō tūcunjī nio. Agīatha mbūtū cia thigari ciikūrūke, imweherie hario na hinya, na imūtware nyūmba ya thigari.

¹¹ Ūtukū ūrīa warūmīrīre, Mwathani akīrūgama hakuhi na Paūlū, akīmwīra atīrī, “Wīyūmīrīrie! O ūguo ūheanīte ūhorō wakwa gūkū Jerusalemu, noguo ūkaūheana kūu Roma.”

Ithugunda rīa Kūūruga Paūlū

¹² Rūciinī rūrū rūngī, Ayahudi makīgīa na ndundu na makīhīta mwīhītwa matikaarīe kana manyue matooragīte Paūlū. ¹³ Andū arīa maathugundite ndundu iyo maarī makīria ya mīrongo ina. ¹⁴ Magīthīī kūrī athīnjīri-Ngai arīa anene na athuuri makīmeera atīrī, “Ithuī nītwihihītite mwīhītwa wa kwaga kūrīa kīndū kana kūnyua nginya tūūrage Paūlū. ¹⁵ Na rīrī, inyuī mūrī hamwe na Kīama gīa Athuuri ūriai mūnene wa mbūtū amūrehe mbere yanyu, mwītuīte ta mūrenda gūtūirīa wega ūhorō wa ciira wake. Ithuī nītwihaarīrie kūmūūruga atanakinya haha.”

¹⁶ No rīrīa mwanake wa mwarī wa nyina na Paūlū aaiguire ūhorō wa ithugunda rūu, agīthīī nyūmba ya thigari akīira Paūlū.

¹⁷ Hīndī iyo Paūlū agīita ūmwe wa anene a thigari igana rīmwe, akīmwīra atīrī, “Twara mwanake ūyū kūrī mūnene wa mbūtū; arī na ūndū arenda kūmwīra.” ¹⁸ Nī ūndū ūcio mūnene ūcio akīmuoya, akīmūtware kūrī mūnene wa mbūtū.

Mūnene ūcio wa thigari igana rīmwe akīmwīra atīrī, “Paūlū, ūrīa muohe nīandūmanīre anjīira ndeehe mwanake ūyū kūrī we tondū arī na ūndū arenda gūkūwīra.”

¹⁹ Mūnene ūcio wa mbūtū akīnyiita mwanake ūcio guoko, akīmūtware keeheri-inī, akīmūūria atīrī, “Nī atīa ūrenda kūnjīira?”

²⁰ Nake mwanake ūcio akīmūcookeria atīrī, “Ayahudi nīmaiguanīre makūūrie ūmarehere Paūlū nīguo arūgame mbere ya kīama rūciū, metuīte ta marenda gūtūirīa ūhorō wake wega. ²¹ Ndūgetikīre ūguo marenda, tondū andū makīria ya mīrongo ina ao mamuoheirie njīra-inī. Nīmehītite mwīhītwa wa kwaga kūrīa kana kūnyua nginya mamūūrage. Na rīrī, nīmehaarīrie, metereire wītīkīre ihooya rīao.”

²² Nake mūnene ūcio wa mbūtū akīira mwanake ūcio athīī, na akīmūkaania, akīmwīra atīrī, “Ndūkeere mūdū o na ūrīkū atī nīūnginyīrie ūhorō ūcio.”

Paūlū Gūtwarwō Kaisarea

²³ Mūnene ūcio wa mbūtū agīcooka agīita anene aake eerī a thigari igana rīmwe akīmaatha atīrī, “Haarīriai gīkundi gīa thigari magana meerī, na thigari mīrongo mūgwanja iria ithiīaga ihaicīte mbarathi, na thigari magana meerī iria ithiīaga ikuuīte matimū, nīguo mathīī Kaisarea thaa ithatū cia ūtukū. ²⁴ Na nīngī mūhaarīrie mbarathi cia gūkuua Paūlū atwarwō kūrī Felike ūrīa barūthi hatarī na ūgwati.”

²⁵ Agīcooka akīandīka marūa ūū:

²⁶ Nī nīī Kilaudio Lisia,

Kūrī mūgaathe Barūthi Felike:

Nīndakūgeithia.

²⁷ Mündū ūyū aranyiiṭitwo nī Ayahudi na mararī hakuḥī kūmūūruga, no ndīrathīi na thigari ciakwa ndīramūthara, nīgūkorwo nīndīramenyete atī nī raiya wa Roma. ²⁸ Nīndīrendaga kūmenya kīrīa maramūthitangagīra, na nī ūndū ūcio ndīramūtware Kīama-inī kīao. ²⁹ Ndīrakora atī athitangīrwo maūndū makoniī watho wao, no hatirarī ūndū acuukīrwo ūngīratūmire atuīrwo kūuragwo kana kuohwo. ³⁰ Rīrīa ndīramenyithirio atī kūaarī na ithugunda rīa kūūruga mündū ūcio, ndīramūtūma kūrī we o hīndī ūyo. Ndīracooka ndīraatha andū acio mamūthitangīte makūrehere thitango rīra mamūthitangīre.

³¹ Nī ūndū ūcio thigari ikīoya Paūlū ūtukū o ta ūrīa ciaathītwo, ikīmūtware o nginya Antipatiri. ³² Naguo mūthenya ūyū ūngī igītiga thigari iria ciathiiaga ihaicīte mbarathi ithīi nake, nacio igīcooka nyūmba ciao. ³³ Thigari icio cia mbarathi ciakinya Kaisarea, ikīnengera barūthi marūa na ikīneana Paūlū kūrī we. ³⁴ Nake barūthi aathoma marūa, akīūrīa kūrīa Paūlū oimīte. Rīrīa aamenyire atī oimīte Kilikia, ³⁵ akīmūwira atīrī, “Ngaathikīrīria ciira waku andū arīa magūthitangīte mooka.” Agīcooka agīathana Paūlū aikare arangīrītwo kūu nyūmba-inī ya ūthamaki ya Herode.

24

Paūlū Kūrūgama Mbere ya Felike Aciirithio

¹ Na rīrī, thuutha wa mīthenya ītano, Anania, mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene, agīkūrūka agīthīi Kaisarea marī na athuuri amwe na wakiri wetagwo Teritulo, na makīrehe thitango ciao cia gūūkīrīra Paūlū kūrī barūthi. ² Rīrīa Paūlū eetirwo thīinī, Teritulo akīambīrīria kūmūthitanga mbere ya Felike, akiuga atīrī: “Nītūkeneire ihinda iraaya rīa thayū tūrī rungu rwaku, na ūūgī waku wa kuona na kabere nīūgarūrīte maūndū marīa mooru magatuīka mega būrūrī-inī ūyū. ³ Kūndū guothe na maūndū-inī mothe, wee mūgaathe Felike, nītūwamūkīrīte ūndū ūyū tūrī na ngaatho nene. ⁴ No nīgeetha ndigakūnogie makīria, nīngūkūria na gītīo ūtūthikīrīrie hanini.

⁵ “Nītūonete mündū ūyū arī mündū wa kūrehe thīina, na nīarehete ngūī gatagatī-inī ka Ayahudi kūndū guothe thīinī wa thī. We nī mūtongoria wa gīkundi kīrīa gūtagwo Anazari, ⁶ na nīngī nīageragia gūthaahia hekarū; nī ūndū ūcio tūkimūnyīita. (Na nītūngīamūtūirīre kūringana na watho witū. ⁷ No Lisia, mūnene ūcio wa mbūtū agīka akīmūruta moko-inī maitū na hinya akīmweheria, na agīathana athitangi aake moke kūrī wee.) ⁸ Wee mwene wamūūrangia nīūkūmenya ma ya ūhoru ūyū wothē tūmūthitangīre.”

⁹ Nao Ayahudi makīnyīitanīra na thitango ūyo, makiuga atī maūndū macio maarī ma ma.

¹⁰ Rīrīa barūthi aaheneirie Paūlū na moko aarie-rī, Paūlū oigire atīrī, “Nīnjūū atī nīūkoretwo ūrī mūtui ciira wa rūrīrī rūrū ihinda rīa mīaka mīingī, nī ūndū ūcio nīngwīyarīrīria ngenete. ¹¹ Nī ūndū mūhūthū harīwe kūmenya atī ti makīria ma mīthenya ikūmī na īrī īthirīte kuuma ndambata Jerusalemu kūhooya Ngai. ¹² Andū arīa maathitangīte matianyoniire ngīkararania na mündū o na ūrīkū hekarū-inī, kana ngītūma kīrīndī kīgīe na ngūī thunagogi-inī, o na kana handū hangī o hothe itūūra-inī. ¹³ Na matingīhota kuonania ihooto harīwe cia thitango icio maathitangīre. ¹⁴ No rīrī, nīngwītīkīra atī nīhooyaga Ngai wa maithe maitū ndī mūrūmīrīri wa Njīra ūyo, o ūyo metaga ya gīkundi kīa nyamūkano. Nī nīnjītīkītīe maūndū mothe marīa megīi Watho na marīa mandīkītītwo mabuku-inī ma Anabii, ¹⁵ na ndī na kīrīgīrīro thīinī wa

Ngai o ta kīrīa andū aya marī nakīo, atī nīgūgakorwo na kūrīuka kwa andū arīa athingu na arīa aaganu. ¹⁶ Nī ūndū ūcio nīndīrutanagīria hīndī ciothe kūiga thamiri yakwa itarī na ūcuuke mbere ya Ngai na mbere ya andū.

¹⁷ “Thuutha wa gūkorwo itarī kuo mīaka mīingī, nīndokire Jerusalemu nīgeetha ndeehere andū akwa iheo nī ūndū wa athīni na ndute maruta nī ūndū wa Ngai. ¹⁸ Na rīrīa ndarūmbūyanagia na maūndū macio nīmangorire kūu hekarū-inī ndītheretie. Gūtīarī na gīkundi kīa andū ndaarī na kīo, o na kana ngīkorwo ngīruta thīina. ¹⁹ No nī kūrī Ayahudi a kuuma būrūri wa Asia arīa magīrīrwo nīgūkorwo marī haha mbere yaku na maathitange angīkorwo nī marī ūndū mangīnjuukīra. ²⁰ Akorwo ti ūguo, aya marī haha nīmagīrīrwo moige ihītia rīrīa maanyonire narīo rīrīa ndaarūgamire mbere ya Kīama, ²¹ tīga ūkorirwo nī ūndū ūyū ūmwe ndanīrīre rīrīa ndaarūngīi mbere yao ngiuga atīrī: ‘Ūmūthī ndūgamīte mbere yanyu njiirithio nī ūndū nīnjīrīgīrīre ūhorō wa kūrīuka kwa arīa akuū.’”

²² Nake Felike, nī ūndū nīamenyete wega ūhorō wa Njīra īyo, agītīria ciira. Akiuga atīrī, “Hīndī īrīa Lisia, ūcio mūnene wa mbūtū agooka-rī, nīguo ngaatua ciira waku.” ²³ Agīatha mūnene ūcio wa thigari igana rīmwe aige Paūlū arī mūrangīre, no amūhe wīyathi mūnini na etīkīrie arata aake marūmbūye mabata make.

²⁴ Na rīrī, thuutha wa mīthenya mīnini, Felike agīuka marī na mūtumia wake Dirusila, ūrīa warī Mūyahudi mūtumia. Agītūmanīra Paūlū, na akīmūthikīrīria akīaria ūhorō wa wītīkio thīinī wa Kristū Jesū. ²⁵ Rīrīa Paūlū aaragia ūhorō wa ūthingu, na wa kwīgīrīrīria merīrīria ma mwīrī, o na wa ciira ūrīa ūgooka, Felike akīigua etīgīra, akiuga atīrī, “Nī ūguo! Rīu no ūthīi. Rīrīa ndīrīgīa na ihinda rīagīrīre, nīndīgītūmanīra ūūke.” ²⁶ Ihinda-inī o rīu no ehokaga atī Paūlū nīangāmūheire ihaki, na nī ūndū ūcio nīaikaraga akīmūtūmanagīra, akaaria nake.

²⁷ Hīndī īrīa mīaka īrīrī yathirire-rī, Porikio Fesito agīcooka ithenya rīa Felike, no tondū Felike nīendaga gūkenia Ayahudi, agītiga Paūlū njeera.

25

Paūlū Kūrūgama Mbere ya Fesito

¹ Na rīrī, mīthenya itatū yathira thuutha wa Fesito gūkinya kūu būrūri-inī, akiuma Kaisarea akīambata agīthīi Jerusalemu. ² Nao athīnjīri-Ngai arīa anene na atongoria a Ayahudi magīuka harī we, makīmwīra maūndū marīa Paūlū aathitangīrwo. ³ Nīmahīkire gūthaitha Fesito atī nī ūndū wa wega wake kūrī o etīkīre Paūlū atwarwo Jerusalemu, nīgūkorwo nīmahaaraagīria kūmuoheria njīra-inī mamūūrage. ⁴ Nake Fesito akīmacookeria atīrī, “Paūlū ahingīrwo Kaisarea, na nīi nīngūcooka kuo o narua. ⁵ Tondū ūcio no tūthīi na atongoria amwe anyu nīgeetha mathīi magathitangīre mūndū ūcio kuo, angīkorwo nī harī ūndū mūūru ekīte.”

⁶ Thuutha wa gūikarania nao kūu ihinda ta rīa mīthenya īnana kana ikūmi, agīkūrūka, agīthīi Kaisarea, na mūthenya ūyū ūngī akīgomīthania igooti, na agīathana Paūlū areehwo mbere yake. ⁷ Rīrīa Paūlū aakinyire, Ayahudi arīa maikūrūkīte kuuma Jerusalemu makīmūrīgīcīria, na makīmūthitangīra maūndū maingī mooru, marīa matangīahotire kuonania atī nī ma ma.

⁸ Nake Paūlū akīyarīrīria, akiuga atīrī: “Nīi ndirī ūndū njīkīte ūreganīte na watho wa Ayahudi, o na kana wa hekarū o na kana wa Kaisari.”

⁹ Nake Fesito, akienda gūkenia Ayahudi akiūria Paūlū atīrī, “Wee nī ūkwenda kwambata ūthiī Jerusalemu ngagūciirithirie kuo nī ūndū wa maūndū maya ūthitangīrwo?”

¹⁰ Nake Paūlū agīcookia atīrī, “Rīu ndūgamīte igooti-inī rīa Kaisari, harīa njagīrīrwo nī gūciirithirio. Nīi ndihītīrie Ayahudi, o ta ūrīa wee mwene ūmenyete o wega. ¹¹ No rīrī, angīkorwo ndī na ihītia rīa gwīka ūndū o wothē wa gūtūma njuragwo-rī, ndingīrega gūkua. No angīkorwo maūndū marīa thitangīrwo nī Ayahudi aya ti ma ma-rī, gūtīkīrī mūndū ūrī na gītūmi gīa kūūneana kūrī o. Ndacookia ciira riiko kūrī Kaisari!”

¹² Thuutha wa Fesito gūcookania ndundu na kīama gīake, akiuga atīrī, “Wacookia ciira riiko kūrī Kaisari na kūrī Kaisari nīkuo ūgūthiī!”

Fesito Kūmenyithia Mūthamaki Agiripa Ūhoro

¹³ Mīthenya mīnini yathira Mūthamaki Agiripa na Berinike magīūka kūu Kaisarea kūnyiita Fesito ūgeni. ¹⁴ Na tondū nīmaikaraga kūu mīthenya mīngī-rī, Fesito akihe mūthamaki ūcio ūhoro wa ciira wa Paūlū, akīmīwīra atīrī, “Gūkū kūrī na mūndū watigirwo nī Felike arī muohe. ¹⁵ Rīrīa ndaathiire Jerusalemu-rī, athīnjīri-Ngai arīa anene na athuuri a Ayahudi nīmamūthitangire, na makīnjūūria ndīmūtūire.

¹⁶ “Na nīi ngīmeera atī ti mūtugo wa andū a Roma kūneana mūndū o wothē ataambīte kūng’ethanīra na andū arīa mamūthitangīte na kūheo mweke wa kwīyarīrīria ūhoro-inī ūrīa athitangīrwo. ¹⁷ Rīrīa tuokire nao gūkū, ndīaikarīrie ciira ūcio, no ndaarookire kūgomithania igooti na ngīathana mūndū ūcio areehwo. ¹⁸ Rīrīa andū arīa maamūthitangīte maarūgamire kwaria, matiamūthitangīre ūndū o na ūmwe mūūru ta ūrīa nderīgīrīre. ¹⁹ No handū ha ūguo, o maarī na maūndū mamwe maakararanagia nake makoniī ūhoro wa ndini yao na makoniī ūhoro wa mūndū wakuīte wetagwo Jesū ūrīa Paūlū oigaga atī arī muoyo. ²⁰ Nīndarigirwo nī ūrīa ingītūūria maūndū ta macio; nī ūndū ūcio ngīmūūria kana no eende gūthiī Jerusalemu agaciirithirio maūndū macio aathitangīrwo kuo. ²¹ Rīrīa Paūlū aacookirie ciira riiko etererio itua rīa Mūthamaki-rī, ngīathana ahingīrwo nginya rīrīa ingīahotire kūmūtwarithia kūrī Kaisari.”

²² Hīndī īyo Agiripa akiira Fesito atīrī, “No nyende kwīguīra mūndū ūcio akīaria.”

Nake Fesito agīcookia atīrī, “Nīūkamūigua rūciū.”

Paūlū Kūrūgama mbere ya Agiripa

²³ Mūthenya ūyū ūngī, Agiripa na Berinike magīūka marī na mwago mūnene na magītoonya nyūmba ya gūciirīrwo marī hamwe na anene a thigari o na athuuri a itūūra arīa maarī igweta. Nake Fesito agīathana Paūlū areehwo. ²⁴ Fesito akiuga atīrī, “Mūthamaki Agiripa na andū arīa othe mūrī na ithuī haha, nīmūkuona mūndū ūyū! Nīwe mūingī wothē wa Ayahudi wanjūūririe, ndī kūu Jerusalemu na ndī gūkū Kaisarea, ngaciire ūhoro wake, ūkīanīrīra ūkiugaga atī ndagīrīrwo nīgūtūūra muoyo rīngī. ²⁵ No nīi nīndonire atī ndarī ūndū eekīte wa gūtūma ooragwo, no tondū nīacookirie ciira riiko kūrī Mūthamaki, ngītua itua rīa kūmūtūma Roma. ²⁶ No ndirī na ūndū mūna ingīandīkīra Mūthamaki Mūgaathe igūrū rīake. Nī ūndū ūcio-rī, ndamūrehe mbere yanyu inyuothe, na makīria mbere yaku wee Mūthamaki Agiripa, nīgeetha ūhoro ūyū warīkia gūtūūrio, ngīe na ūndū ingīandīka. ²⁷ Nīgūkorwo ndikuona kwagīrīre gūtūma mūndū muohe itekuonania maūndū marīa athitangīrwo.”

26

¹ Nake Agiripa akīra Paūlū atīrī, “Ūrī na rūūtha rwa kwīyarīrīria.”

Nī ūndū ūcio Paūlū agītambūrūkia guoko, akīambīrīria kwīyarīrīria, akiuga atīrī, ² “Mūthamaki Agiripa, nīngūigua ndī mūtīku kūrūgama mbere yaku ūmūthī ndīyarīrīrie igūrū rīa maūndū mothe marīa thitangīrwo nī Ayahudi, ³ na makīria nī tondū wee nīūū mītugo yothe ya Ayahudi na maūndū marīa makararanagīria. Nī ūndū ūcio nīndakūhooya ūthīkīrīrie ūtegūthethūka.

⁴ “Ayahudi othe nīmooī ūrīa ndūūrīte kuuma ndī mwana, kuuma kīambīrīria kīa mūtūūrīte wakwa ndī būrūri-inī wakwa kīūmbe, o na ndī Jerusalemu. ⁵ Nīmanjūū hīndī ndaaya, na mangīenda, no maheane ūira wakwa, atī kūrīngana na watho ndaatūūrīte ndī Mūfarisai, ndīrutanīrie na kīyo kūrūmia maūndū mothe ma ndini iitū. ⁶ Na rīrī, ndūgamīte haha ūmūthī njiirithio nī ūndū wa kwīrīgīrīra kīranīro kīrīa Ngai eerīire maithe maitū. ⁷ Kīranīro kīu no kīo mīhīrīga rīrīa iitū ikūmi na rīrī rīrīgagīrīra kuona gīkīhingio, rīrīa itungatagīra Ngai na kīyo ūtukū na mūthenya. Na rīrī, wee Mūthamaki, Ayahudi maathitangīte nī ūndū wa kīrīgīrīro kīu. ⁸ Nī kī kīngītūma mūndū o na ūrīkū wanyu atue atī nī ūndū ūtangītīkio, atī Ngai nīariūkagia arīa akuū?

⁹ “O na nī nīndaiguithītio atī nīndagīrīrwo nī gwīka ūrīa wothe ingīahotire ndegane na rītwa rīa Jesū wa Nazarethi. ¹⁰ Na ūguo nīguo ndeekire kūu Jerusalemu. Ngīikia andū aingī a arīa aamūre njeera, heetwo rūūtha nī athīnjīri-Ngai arīa anene, na rīrīa andū acio mooragagwo, nīndetikanagia na ituīro rīu. ¹¹ Mahinda maingī nīndathīiaga kuuma thunagogi-inī īmwe ngīnya rīrīa ingī nīgeetha ndīmaneane maherithio, na ngageria kūmahatīrīria marume Ngai. Na tondū wa ūrīa ndaamarakarīire mūno nīndathīiaga kūmanyariira o na matūūra-inī marīa manene ma kūngī.

¹² “Hīndī īmwe ndī rūgendo-inī ta rūu-rī, ndaathīiaga Dameski heetwo ūhoti na ngatūmwō nī athīnjīri-Ngai arīa anene. ¹³ Kūrī thaa thita cia mūthenya, wee Mūthamaki, ndī njīra-inī ngīona ūtheri mūnene woimīte igūrū ūkengete gūkīra rīūa, ūkīnarīra mīena yothe, nī na andū arīa twarī nao. ¹⁴ Ithuothe tūkīgūa thī, na nī ngīigua mūgambo ūkīnjīra atīrī na rwario rwa Kīhibirania, ‘Saūlū, Saūlū, ūūnyariiraga nīkī? Nī ūndū ūrī hīnya harīwe kūhūūra mīcengi na haati.’

¹⁵ “Na nī hīndī īyo ngīūria atīrī, ‘Wee nīwe ū, Mwathani?’

“Nake Mwathani akīnjookeria atīrī, ‘Nī nī Jesū ūrīa ūnyariiraga. ¹⁶ Rīu ūkīra ūrūgame na magūrū maku. Ndaakuumīrīra ngwamūre ūtūike ndungata na ūtūike mūira wa maūndū marīa wonete mangoniī na marīa ngūkuonia. ¹⁷ Nīngūkūhonokia kuuma kūrī andū anyu na kuuma kūrī andū-a-Ndūrīrī arīa ndīragūtūma kūrī o, ¹⁸ ūkamahingūre maitho, na ūmagarūre moime nduma-inī mathīi ūtheri-inī, na ūmarute hīnya-inī wa Shaitani ūmatware kūrī Ngai, nīgeetha maamūkīre ūrekanīri wa mehīa, na magīe na handū gatagatī-inī ka andū arīa matheretio na ūndū wa kūnjītikia.’

¹⁹ “Nī ūndū ūcio, Mūthamaki Agiripa, ndiigana kwaga gwahtīkīra kīoneki kīu kīoimīte igūrū. ²⁰ Ngīambīrīria kūhunjīria andū arīa maarī Dameski, ngīcooka ngīhunjīria andū a kūu Jerusalemu o na a Judea guothe, na andū-a-Ndūrīrī o nao. Ndaahunjagia atī nīmagīrīrwo nī kwīrira na magarūrūke kūrī Ngai, na moonanie kwīrira kwao na ūndū wa cīiko ciao. ²¹ Kīu nīkīo gītūmire Ayahudi maanyiitīre hekarū-inī, na magerie kūnjūraga. ²² No nīngoretwo ndī na ūteithio wa Ngai ngīnya ūmūthī ūyū, na nīkīo nūngīi haha nīguo heane ūira kūrī andū arīa anini na arīa anene o ūndū ūmwe. Ndīrī ūndū njugaga makīria ma ūrīa anabii na Musa moigīte atī nīūgekīka, ²³ atī Kristū nīakanyariirwo, na

atuike wa mbere kūrīūka kuuma kūrī arīa akuū, nīguo ahunjie ūhorō wa ūtheri kūrī andū aake kīūmbe o na kūrī andū-a-Ndūrīrī.”

²⁴ Fesito aigua ūguo, akīmūgūthūkīra akīmwīra atīrī, “Wee Paūlū nīkūgūrūka ūgūrūkīte! Gīthomo kīu gīaku kīingī nīgītūmīte ūgūrūke.”

²⁵ Nake Paūlū akīmūcookeria atīrī, “Atīrīrī mūgaathe Fesito, nī ndīgūrūkīte. Ūndū ūrīa ndīroiga nī wa ma na ti ūgūrūki. ²⁶ Mūthamaki nīōi maūndū maya, na no ndīmwarīrie itegwītīgīra. Nī njūū atī gūtīrī ūndū o na ūmwe wa maūndū maya aagīte kūmenya, tondū matiekīrwo hitho-inī. ²⁷ Mūthamaki Agiripa, wee nīwītīkītie anabii? Nīnjūū atī nīūmetīkītie.”

²⁸ Hīndī īyo Agiripa akīūra Paūlū atīrī, “Nīūgwīciiria atī kahinda-inī kanini ūguo no ūnjiguithie ndūike Mūkristiano?”

²⁹ Nake Paūlū akīmūcookeria atīrī, “kahinda kanyīihe kana karaihe, ndīra-hooya Ngai atī to wee wiki, no o na andū aya angī othe maraathikīrīria ūmūthī, ndenda matuīke ta nī, tiga o mīnyororo īno.”

³⁰ Mūthamaki ūcio agīūkīra marī hamwe na barūthi, na Berinike, na andū arīa maikarīte hamwe nao. ³¹ Makiuma nyūmba īyo, na rīrīa maaranagīria, makiuga atīrī, “Mūndū ūyū ndarī ūndū ekīte wa gūtūma ooragwo kana ohwo.”

³² Agiripa akīira Fesito atīrī, “Mūndū ūyū nīangīarekererio korwo ndara-cookietie ciira riiko kūrī Kaisari.”

27

Paūlū kwambīrīria Rūgendo rwa gūthīi Roma

¹ Na rīrīa gwatuirwo atī nītūkūhaica marikabu tūthīi Italia, Paūlū na andū arīa angī mooheetwo makīneanwo kūrī mūnene-wa-thigari-igana rīmwe, warī wa mbūtū ya Agusito, wetagwo Juliasi. ² Tūkīhaica marikabu yoiimīte Aduramutio īrīa yakirie gūthīi icukīro-inī cia marikabu iria ciarī ndwere-inī cia iria rīrīa inene būrūri-inī wa Asia, na ithuī tūkīambīrīria rūgendo tūgīthīi. Nake Arisitariko, Mūmakedonia woimīte Thesalonike, aarī hamwe na ithuī.

³ Mūthenya ūyū ūngī tūgīkina Sidoni; nake Juliasi, nī ūndū wa kūiguīra Paūlū tha, akīmwtīkīria athīi kūrī arata aake nīguo mamūhe kīrīa angīa-batarire. ⁴ Twoima kūu tūkīambīrīria rūgendo rīngī, tūgereire mwena ūrīa ūtaarī rūhuho wa Kuporo, tondū huho cioimaga na mwena ūrīa twathīiaga. ⁵ Twaarīkia gūtūikania iria rīrīa inene rīrīa rīarī gūkuhī na mabūrūri ma Kilikia na Pamufilia tūgīkina itūūra rīa Mira, būrūri-inī wa Likia. ⁶ Tūrī kūu mūnene ūcio wa thigari igana rīmwe akīona marikabu ya Alekisanderia yathīiaga Italia, nake agītūhaica yo. ⁷ Tūgīthīi kahora ihinda rīa mīthenya mīingī na tūrī na thīina mūingī nginya tūgīkina gūkuhī na Kinido. Na rīrīa rūhuho rwagiririe tūthīi ūrīa twendaga-rī, tūgīthīi tūgereire mwena ūrīa ūtaarī rūhuho wa Kirete, kūng’ethera Salimone. ⁸ Nītwathīire na thīina mūingī tūgereire ndwere-inī cia iria rīrīa inene na tūgīkina handū heetagwo Gīcukīro Kīega, hakuhī na itūūra rīa Lasea.

⁹ Mahinda maingī nīmathirīte, na gūthīi na marikabu kwarī na ūgwati tondū ihinda rīa Gīathī gīa Kwīhinga kūrīa Irio nīrīahītūkīte. Nī ūndū ūcio Paūlū akīmataara akīmeera atīrī, ¹⁰ “Athuuri aya, nīnguona atī rūgendo rwitū nī rūgūkorwo na mūtino na rūrehe hathara nene kūrī marikabu na mīrigo o na nginya kūrī mīoyo iitū yo mīene.” ¹¹ No mūnene ūcio wa thigari igana rīmwe, handū ha gūthikīrīria ūrīa Paūlū oigaga, aarūmīrīre ūtaari wa mūtwarithia wa marikabu o na wa mwene marikabu īyo. ¹² Tondū gīcukīro kīu gītīari kīega gīa gūikarwo hīndī ya heho-rī, andū aingī magītua itua tūthīi na mbere, twīhokete gūkina Foinike, tūikare kuo hīndī īyo ya heho. Gīkī kīarī gīcukīro kīa meeri

gĩa Kirete, nakĩo kĩaŋ'etheire mwena wa gũthini wa ithũiro, o ūndũ ūmwe na mwena wa gathigathini wa ithũiro.

Kĩhuhũkanio

¹³ Rĩrĩa rūhuho rumĩte mwena wa gũthini rwambĩrĩrie kũhurutana kahorari, magĩciiria nĩmona kĩrĩa mendaga, na nĩ ūndũ ūcio makĩohora marikabu magĩthĩĩ magereire hũgũrũrũ-inĩ cia Kirete. ¹⁴ Na ihinda rĩtanathĩĩ mũno, rūhuho rwa hinya wa kĩhuhũkanio kĩnene rwetagwo “Eurakilo,” rūkĩhurutana ruumĩte gĩcigĩrĩa-inĩ kũ. ¹⁵ Nayo marikabu ikĩnyitwo nĩ kĩhuhũkanio kũ ikĩremwo nĩgũthĩĩ na kũrĩa rūhuho rwoimaga, nĩ ūndũ ūcio tũkĩmĩrekereria itwarwo nĩ rūhuho. ¹⁶ Na rĩrĩa twahitũkagĩra gacigĩrĩa-inĩ kanini geetagwo Kauda, nitwarĩ na thĩĩna wa kũhaicia gatarũ ga kũhonokia andũ igũrũ wa marikabu. ¹⁷ Hĩndĩ rĩrĩa andũ acio maakahaicirie marikabu-inĩ, makĩhitũkĩria mĩkanda rungu rwa marikabu yo nyene nĩgeetha mamĩohe wega. Nĩ ūndũ wa gwĩtigĩra kũhata mũthanga-inĩ wa handũ heetagwo Siriti-rĩ, makĩharũrũkia matanga na makĩrekereria marikabu iyo itwarwo o kũrĩa ingĩatwarirwo nĩ rūhuho. ¹⁸ Nĩtwanyariĩkire mũno nĩ ūndũ wa kĩhuhũkanio kũ o nginya mũthenya ūyũ ūngĩ makĩambĩrĩria gũikia mĩrigo iria-inĩ. ¹⁹ Naguo mũthenya wa gatarũ makĩambĩrĩria gũikia indo cia wĩra cia marikabu iria-inĩ na moko mao ene. ²⁰ Na rĩrĩa kwaagire kuoneka riũa kana njata ihinda rĩa mũthenya mĩingĩ, nakĩo kĩhuhũkanio gĩgĩthĩĩ na mbere kũhuhũkania-rĩ, tũkĩrigĩrĩria na kwaga mwĩhoko o wothē wa kũhonoka.

²¹ Thuutha wa andũ gũikara ihinda iriaya matekũrĩa, Paũlũ akĩrũgama mbere yao akĩmeera atĩrĩ: “Andũ aya, nĩ kaba mũngĩetĩkĩrĩre ūtaaro wakwa mwage kuuma Kirete, hĩndĩ iyo nĩmũngĩehonokirie kuumana na ūgwati ūyũ o na hathara iño. ²² No rĩrĩ, nĩngũmũthaitha mũthĩĩ na mbere kũmĩrĩria, tondũ gũtirĩ o na ūmwe wanyu ūkũura; tĩga marikabu iiki ikwanangĩka. ²³ Ūtukũ ūyũ, mũraika wa Ngai ūrĩa nĩ ndĩ wake na ūrĩa ndungataga nĩarũgamire hakuhĩ na nĩ na ²⁴ aanjĩra atĩrĩ, ‘Paũlũ ndũkae gwĩtigĩra. No nginya ūrũgame mbere ya Kaisari ūciirithio; na rĩrĩ, Ngai tondũ wa wega wake, nĩekũhonokia mĩoyo ya andũ arĩa othe ūrĩ nao.’ ²⁵ Nĩ ūndũ ūcio, inyuĩ andũ aya, thĩĩ na mbere kũmĩrĩria, nĩgũkorwo ndĩ na wĩtkio thĩĩnĩ wa Ngai atĩ nĩgũkũhaana o ta ūguo aanjĩrite. ²⁶ No o na kũrĩ ūguo no nginya tũhate gĩcigĩrĩa-inĩ kĩna.”

Marikabu Kwanangĩka

²⁷ Na rĩrĩ, ūtukũ wa mũthenya wa ikũmi na ĩna wakinya, o tũgĩtwarithagio ũũ na ũũ nĩ rūhuho tũtuĩkanĩirie iria rĩrĩa rĩitagwo Adiria-rĩ, ūtukũ gatagatĩ atwarithia a marikabu makĩgereria nĩmakuhĩrĩrie thĩ nyũmũ. ²⁸ Nao makĩoya kĩgeri kĩa ūriku wa maaĩ makĩona atĩ maaĩ maarĩ na ūriku wa buti igana rĩa mĩrongo iĩrĩ. Thuutha wa kahinda kanini magĩthima rĩngĩ makĩona atĩ maaĩ maarĩ na ūriku wa buti mĩrongo kenda. ²⁹ Nĩ ūndũ wa gwĩtigĩra tũtikaagũthithio rwaro rwa ihiga, makĩrekia nanga inya kuuma mwena wa na thuutha wa marikabu, na makĩhooya gũkie. ³⁰ Na rĩrĩa maageragia kũura moime marikabu-inĩ, atwarithia a marikabu makĩharũrũkia gatarũ ga kũhonokia andũ iria-inĩ, metuĩte atĩ marenda kũharũrũkia nanga imwe kuuma mũthia wa na mbere wa marikabu. ³¹ Hĩndĩ iyo Paũlũ akĩrĩa mũnene ūcio wa thigari igana rĩmwe hamwe na thigari atĩrĩ, “Andũ aya maga gũikara marikabu-inĩ, inyuĩ mũtingĩhonoka.” ³² Nĩ ūndũ ūcio thigari igitĩnia mĩkanda rĩa yanyitĩte gatarũ ga kũhonokia andũ, makĩreka koore.

³³ Gwakuĩrĩria gũkia, Paũlũ akĩmathaitha othe marĩ irio, akĩmeera atĩrĩ, “Kwa ihinda rĩa mũthenya ikũmi na ĩna mũthiru, mũkoretwo mũikarĩte o ūguo

mwīmīte irio, mūteekūrīa kīndū. ³⁴ Rīu ndamūthaitha mūrīe irio. Nīmū-batarīte kūrīa irio nīguo imūige muoyo. Gūtīrī rūcūrī rwa mūtwe wa mūdū o na ūmwe wanyu rūkūrīa.” ³⁵ Aarīkia kuuga ūguo, akīoya mūgate, agīcookeria Ngai ngaatho mbere yao othe. Agīcooka akīwenyūranga, akīambīrīria kūrīa. ³⁶ Nao othe makīgua momīrīria, makīoya irio makīrīa. ³⁷ Ithuothe twarī andū 276 arīa twarī marikabu-inī. ³⁸ Rīrīa maarīre makīhūūna, maacookire magīkia ngano iria-inī nīgeetha marikabu ihūthe.

³⁹ Kwarooka gūkīa-rī, atwarīthia matiigana kūmenya būrūrī ūcio, no makīona gīcongoco* kīarī na mūthanga hūgūrūrū-inī, magīciiria magerie kūhatīthia marikabu ho. ⁴⁰ Nao makīrenga nanga, igītigwo iria-inī, na o hau makīohora mīkanda irīa yohete thukani.† Magīcooka makīhaicia taama ūrīa wīkagīrwo mbere ya marikabu nīguo ūnyiite rūhuho, magīthīī meerekeire hūgūrūrū-inī. ⁴¹ No rīrī, marikabu ikīgūtha mūthanga na ikīhata. Mūthia wa na mbere wayo ūkīhata na ūkīrūma biū, naguo mūthia wa na thuutha ūkiunīkanga nī ūndū wa kūhūūrwo nī makūmbī ma maaī.

⁴² Thigari ikībanga ciūrage ohwo nīgeetha gūtīkagīe o na ūmwe wao ūngīthambīra oore. ⁴³ No tondū mūnene ūcio wa thigari igana rīmwe nīendaga kūhonokia muoyo wa Paūlū, agīcigīria ciike ūguo ciabangīte. Agīathana atī andū arīa mangīahotire gūthambīra mambe marūūge maaī-inī mathīī thī nyūmū. ⁴⁴ Nao andū acio angī makīnye kuo menyīitīrīre mbaū kana icunjī cia marikabu. Ūguo nīguo andū othe maakīnyire thī nyūmū matarī na ūūru.

28

Hūgūrūrū-inī cia Malita

¹ Twaarīkia gūkīnya hūgūrūrū-inī tūtārī na ūūru, nīguo twamenyire atī gīcīgīrīa kīu gīetagwo Malita. ² Nao atūūri a gīcīgīrīa kīu magītunia ūtugi wa mwanya. Magītīwakīria mwaki tondū nī kuoiraga na kwarī na heho na magītūnyiita ūgeni ithuothe. ³ Nake Paūlū akīoya gīkundi gīa tūkū, na rīrīa aatūīkagīra riiko-rī, ndūra ikiumīra nī ūndū wa ūrugari wa mwaki, ikīohherera guoko-inī gwake. ⁴ Rīrīa andū a gīcīgīrīa kīu moonire ndūra īcuuhīte guoko-inī gwake makīrīana atīrī, “Mūdū ūyū no ngīnya akorwo nī mūūrāgani, nīgūkorwo o na gūtūika nīahonokire kuuma iria-inī, kīhooto gītīmwtīkīrītīe atūūre muoyo.” ⁵ Nowe Paūlū akīribarībīra nyoka īyo mwaki-inī na ndaigana kuona ūndū mūūru. ⁶ Andū maataanyaga kuona akīimba kana agwe o rīmwe akue, no thuutha wa gweterera hīndī ndaaya, makīona gūtīrī ūndū ūtarī wa ndūire ūrekīka harī we, makīrīcūkwo makiuga atī aarī ngai.

⁷ Na rīrī, hakuhī na hau maarī, nī kwarī na gīthaka kīarī kia mūdū wetagwo Pabulio, ūrīa warī mūnene wa gīcīgīrīa kīu. Nake nīatūnyiitire ūgeni gwake, na kwa ihinda rīa mīthenya ītatū agītūtuga wega arī na ūtaana. ⁸ Nake ithe aarī ūrīrī arī mūrūaru mūrīmū wa kūhīūha mwīrī na kūharwo thakame. Paūlū agītōonya nyūmba kūmuona, na thuutha wa kūmūhoera akīmūgīrīa moko akīmūhonia. ⁹ Rīrīa gwekīkire ūguo, andū arīa angī maarī arūaru gīcīgīrīa-inī kīu magīūka, makīhonio. ¹⁰ Nīmatuonirīe gītīio na njīra nyingī, na rīrīa twehaarīrie gūthīī magītūhe kīrīa gīothe twabataire.

Paūlū Gūkīnya Roma

¹¹ Thuutha wa mīeri ītatū tūkīhaica marikabu yaikarīte kūu gīcīgīrīa-inī hīndī ya heho. Nayo yarī marikabu ya kuuma Alekīsanderīa na yarī na rūūrī

* 27:39 Gīcongoco nī handū iria rītoonyanīte na thī nyūmū, ūndū marikabu no ikūhīrīrie thī nyūmū ītarī na ūgwatī, tīga hīndī ya kīhuhūkano. † 27:40 Thukani nī gīcunjī kīa mbaū kana cuuma gīa kūgata marikabu kana ndege.

rwa ngai cia mahatha iria cietagwo Kasitori na Poluke. ¹² Twakinya Sirakusi tūgīkara kuo ihinda rīa thikū ithatū. ¹³ Twoima kūu tūgīthī tūgīkinya Regio. Mūthenya ūyū ūngī gūkīgīa na rūhuho rwa kuuma mwena wa gūthini, naguo mūthenya ūcio ūngī warūmīrīre tūgīkinya Puteoli. ¹⁴ Kūu tūgīkora ariū na aarī a lthe witū amwe, arīa maatūnyiitire ūgeni, na magītūūria tūikaranie nao ihinda rīa kiumia kīgima. Ūguo noguo twacookire tūgīkinya Roma. ¹⁵ Ariū na aarī a lthe witū arīa maarī kūu nīmaiguīte atī nītuokaga, nao magītūka o nginya ndūnyū ya Apio, na handū hetagwo Nyūmba lthatū cia Ageni gūtūthaagaana. Nake Paūlū ona andū acio, agīcookeria Ngai ngaatho na akīgua omīrīria. ¹⁶ Rīrīa twakinyire Roma, Paūlū nīetīkīrīrio aikare arī wiki, arī na mūthigari wa kūmūrangīra.

Paūlū Kūhunja Roma arī Mūrangīre

¹⁷ Thuutha wa thikū ithatū, Paūlū agīita atongoria a Ayahudi mongane hamwe. Rīrīa maagomanire, Paūlū akīmeera atīrī, “Ariū na aarī a lthe witū, o na gūtūika ndirī ūndū mūuru njīkīte andū aitū kana ngathūkia mītugo ya maithe maitū-rī, nīndanyīitīrwo Jerusalemu na ngīeanwo kūrī andū a Roma. ¹⁸ Nao magītūthuuria na makienda kūndekia tondū ndiarī na ihītia rīa ūgeri wa ngero rīa gūtūma njūrāgwo. ¹⁹ No rīrīa Ayahudi maareganire na itua rīu, ndirī ūndū ūngī ingīekire tiga gūcookia ciira riiko gwa Kaisari, no ti atī ndaarī na ūndū wagūthitangīra andū akwa. ²⁰ Kūu nīkīo gītūmīte njūūrie tuonane na inyūi na twaranīrie. Njohetwo na mūnyororo ūyū nī ūndū wa kīrīgīrīro kīa andū a Isiraeli.”

²¹ Nao makīmūcookeria atīrī, “Ithuī tūtīrī twanyīita marūa magūkoniī kuuma Judea, na gūtīrī mūrū kana mwarī wa lthe witū ūūkīte kuuma kuo agatūkinyīria ūhorō kana akaaria ūndū mūuru waku. ²² No nītūkwenda kūigua woni waku nī ūrīkū, nīgūkorwo nītūūī atī kūndū guothe andū nīmararia magokīrīra gīkundi gīkī.”

²³ Nao makībanga gūcēmania na Paūlū mūthenya mūna, na magītūka kūrīa aaikaraga marī gīkundi kīnene gūkīra mbere. Kuuma rūciinī nginya hwaī-inī akīmataara na akīmōimbūrīra ūhorō wa ūthamaki wa Ngai, na akīgēria kūmaiguithia ūhorō wa Jesū kuuma Watho-inī wa Musa na kuuma Maandīko-inī ma Anabīi. ²⁴ Amwe magītīkīa ūrīa aameerire, no angī makīaga gwītīkia. ²⁵ Nao makīaga kūiguithania o ene, na makīambīrīria gūthīi rīrīa mwaiguire mūthia-inī Paūlū oiga atīrī, “Roho Mūtheru nīeerire maithe manyu ūhorō wa ma rīrīa aaririe na kanua ka Isaia ūrīa mūnabīi, akiuga atīrī:

²⁶ “Thīi kūrī andū aya, ūmeere atīrī,
“Inyūi mūgūtūūra mūiguaga, no mūtīkamenya ūndū;
mūgūtūūra muonaga, no mūtīgakuūkīrwo.”

²⁷ Nīgūkorwo ngoro cia andū aya itīrī tha;
matū mao matīngīhota kūigua,
na nīmahīngīte maitho mao.

Tondū maahota kuona na maitho mao,
na maigue na matū mao,
nacio ngoro ciao igīe na ūmenyo,
nao manjookerere, na nīi ndīmahonie.’

²⁸ “Nī ūndū ūcio-rī, nīngwenda mūmenye atī ūhonokio wa Ngai nīūtūmītwo kūrī andū-a-Ndūrīrī, nao nīmēgūthīkīrīria!” ²⁹ (Na aarīkia kuuga ūguo-rī, Ayahudi magīthīi magīkararanagia mūno o ene.)

³⁰ Na kwa ihinda rīa mīaka īrī mīgima, Paūlū agīkara kūu, arī nyūmba yake ya gūkōmbora, na akanyīitaga ūgeni andū arīa othe mokaga kūmuona.

³¹ Nĩahunjagia ũhoro wa ũthamaki wa Ngai, na akarutana ũhoro ũkonĩ Mwathani Jesũ Kristũ arĩ na ũcamba, na hatarĩ na ũndũ ũngĩmũrigĩrĩria.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AROMA

¹ Nĩ nĩ Paŭlū, ndungata ya Kristū Jesū, o nĩ njĩtũtwo ndũike mūtũmwo, na ngaamũrwo hunjagie Ūhoro-ũrĩa-Mwega wa Ngai, ² o Ūhoro-ũrĩa-Mwega eeranĩire o mbere na tũnua twa anabii ake thĩinĩ wa Maandĩko marĩa Matheru, ³ ūrĩa ūkonĩĩ Mũrũwe, ūrĩa ta mũndũ warĩ wa rūciaro rwa Daudi. ⁴ Na rĩrĩ, Roho wa ūtheru nĩonanirie na ūhoti atĩ Jesū Kristū nĩ Mũrũ wa Ngai tondũ wa ūrĩa aariũkire akiuma kūrĩ arĩa akuũ: o we Jesū Kristū Mwathani witũ. ⁵ kũgerera we Ngai nĩatũheete wega wake, na agatũhe ūhoti ta atũmwo nĩguo twĩre andũ-a-Ndũrĩrĩ ciothe kũndũ guothe ūrĩa Ngai amekĩire, nĩguo mamwĩtikie na mamwathĩkire, nĩguo matũme rĩitwa rĩake rĩgocagwo. ⁶ O na inyuĩ mũrĩ amwe a acio metĩtwo matũike a Jesū Kristū.

⁷ Ndĩramwandĩkĩra marũa maya inyuothe arĩa mũrĩ kũu Roma, o inyuĩ mwendetwo nĩ Ngai, na mũgetwo mũtuĩke andũ aamũre:

Wega na thayũ kuuma kūrĩ Ngai Ithe witũ, na kuuma kūrĩ Mwathani Jesū Kristū, iroikara na inyuĩ.

Paŭlū Kwĩrĩrĩa Gũceera Roma

⁸ O mbere nĩngũcookeria Ngai wakwa ngaatho thĩinĩ wa Jesū Kristū nĩ ūndũ wanyu inyuothe, tondũ ūhoro wa wĩtikio wanyu nĩũmenyithanĩtio thĩ yothe. ⁹ Ngai, ūrĩa nĩ ndungatagĩra na ngoro yakwa yothe na ūndũ wa kũhunja Ūhoro-ũrĩa-Mwega wa Mũrũwe-rĩ, nĩwe mũira wakwa wa ūrĩa ndũũraga ndĩmũrĩrĩkana ¹⁰ mahooya-inĩ makwa hĩndĩ ciothe; na nĩndĩrahooya atĩ rĩu nĩ ūndũ wa kwenda kwa Ngai no hĩngũrĩrwo njĩra nĩguo njũke kūrĩ inyuĩ.

¹¹ Nĩndĩrerĩrĩa mũno tuonane na inyuĩ nĩgeetha ndĩmũgaĩre iheo cia kĩiroho nĩguo muongererwo hinya, ¹² ūguo nĩ kuuga atĩ inyuĩ na nĩ tũgĩ na ūhoro wa kũũmanĩrĩa, o mũndũ omĩrĩrie mũndũ ūrĩa ūngĩ na wĩtikio wake. ¹³ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndikwenda mwage kũmenya atĩ nĩ mahinda maingĩ ndanabanga kũmũceerera (no ndanagirĩrĩrio gwĩka ūguo nginya rĩu) nĩgeetha ngĩe na maciaro thĩinĩ wanyu, o ta ūrĩa ngĩte na maciaro thĩinĩ wa andũ-a-Ndũrĩrĩ iria ingĩ.

¹⁴ Nĩ haana ta ndĩ na thĩirĩ na Ayunani o na arĩa matarĩ Ayunani,* nĩngĩ ngagĩ na thĩirĩ wa andũ arĩa oogĩ o na arĩa matarĩ oogĩ. ¹⁵ Nĩ ūndũ ūcio nĩkio ndĩriragĩria mũno kũhunja Ūhoro-ũrĩa-Mwega o na kūrĩ inyuĩ arĩa mūtũũraga Roma.

¹⁶ Nĩ ndingĩconokera Ūhoro-ũrĩa-Mwega, tondũ nĩguo hinya wa Ngai wa gũtũma mũndũ o wotho ūrĩa ūwĩtikĩtie ahonoke: O mbere Ayahudi, na thuutha wao nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. ¹⁷ Nĩgũkorwo thĩinĩ wa Ūhoro-ũrĩa-Mwega, ūthingu ūrĩa uumite kūrĩ Ngai nĩũguũrĩtio, na nĩguo ūthingu ūrĩa wonekaga na ūndũ wa gwĩtikia kuuma o kĩambĩrĩa nginya kĩrĩkĩro, o ta ūrĩa kwandikĩtwo atĩrĩ: “Mũndũ ūrĩa mũthingu arĩtũũraga muoyo nĩ ūndũ wa gwĩtikia.”

Mang'ũrĩ ma Ngai harĩ Kĩrĩndĩ

* ¹⁴ Ayunani maarĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa maaragia rūthiomi rwa Kĩyunani kana arĩa maarĩmagĩrĩra mūtũũrĩre wa Ayunani.

¹⁸ Mang'ūrī ma Ngai nīmaguūrītio kuuma igūrū mokīrīre ūhorō wothē wa andū kūregana na Ngai, na waganu wa andū arīa magiragīrīria ūhorō-ūrīa-wa-ma na ūndū wa waganu wao, ¹⁹ nīgūkorwo maūndū ma Ngai marīa mangīmenyeka nīo matiagīte kūmenyeka nīo, tondū Ngai nīwe wamamenyithirie. ²⁰ Nīgūkorwo kuuma rīrīa thī yombirwo, maūndū ma Ngai marīa matonekaga, na nīmo hinya wake wa tene na tene, o na ūngai wake, nīmarīkītīe kuoneka o wega, na makamenyeka nī ūndū wa indo iria ciombirwo, nīgeetha andū matikagīe na kīgwatio.

²¹ Tondū o na harīa maamenyete Ngai, matiigana kūmūgooca taarī Ngai, kana makīmūcookeria ngaatho, no meciiria mao maatuikire ma tūhū, nacio ngoro ciao ngīgu ikīgīa nduma. ²² Na o rīrīa moigaga atī o nī oogī-rī, noguo maatuikire irimū, ²³ nao magīkūūrania riiri wa Ngai ūrīa mūtūūra muoyo na mīhianano īthondeketwo īkahaana ta andū arīa makuuaga, na nyoni, na nyamū cia magūrū mana, o na nyamū iria itaambaga thī.

²⁴ Nī ūndū ūcio Ngai akīmarekereria marūmagīrīre merirīria mao mooru marīa ngoro ciao cieriragīria, o na mekage maūndū ma ūmaraya ma kwagithia mīrīrī yao gītīo, mūdū na ūrīa ūngī. ²⁵ Nīmakūūranirie ūhorō-ūrīa-wa-ma wa Ngai na maheeni, makīhooya na magītungatīra indo iria ciombirwo handū ha gūtungatīra Mūciūmbi, o ūcio wa kūgoocagwo nginya tene. Amenī.

²⁶ Tondū wa ūguo-rī, Ngai nīamarekereirie marūmagīrīre merirīria mao mooru ma maūndū ma thoni. O na andū-a-nja ao nīmakūūranirie mūtugo wao ūrīa wa ndūire na ūrīa ūtarī wa ndūire. ²⁷ O nao arūme o ūndū ūmwe nīmatiganīrie mūtugo wao ūrīa wa ndūire na andū-a-nja, magaakanagwo nī merirīria mooru ma kwīranīria o ene. Arūme magīka ciiko cia ūra-thoni na arūme arīa angī, nao nīmegwatiire thīnī wa mīrīrī yao ene iherithia rīrīa rīmagīrīre nī ūndū wa waganu ūcio wao.

²⁸ Na makīria ma ūguo-rī, tondū mationire bata wa gūtūūra mamenyete Ngai, nake akīmarekereria magīe na meciiria ma ūmaramari, mekage maūndū marīa mataagīrīrwo nī gwīkwo. ²⁹ Nao makīyūrwo nī waganu wa mīthemba yothē, ūūru, na ūkoroku, na meciiria ma ūmaramari. Makaiyūrwo nī ūūru, na ūragani, na ngūi, na maheeni, na rūmena. Magatuika andū a mūhuhu, ³⁰ na acambania, na athūūri Ngai, na aciinūrani, na egaathi, na etiī, mathugundaga njira cia gwīka ūūru, na andū matangiathīkīra aciari ao; ³¹ nao ti akuūku wega, na matitīaga ūhorō ūrīa mūrīkanīre, na nī oorū mūno, na matirī tha. ³² Na o na gwatuika nīmoōi watho wa ūthingu wa Ngai atī andū arīa mekaga maūndū ta macio maagīrīrwo nī gūkua, to gūthī mathiiga na mbere na gwīka maūndū macio tu, no nīmetīkanagīa na andū arīa mekaga maūndū macio.

2

Ciira wa Ngai wa Kihooto

¹ Nī ūndū ūcio-rī, wee mūdū ūyū ndūrī na kīgwatio, wee ūtuagīra mūdū ūrīa ūngī ciira, nīgūkorwo rīrīa ūgūtūūra mūdū ūngī ciira, nīwe mwene ūretūūra ciira, tondū wee ūratuanīra ciira wīkaga maūndū o macio ekaga. ² Na nītūū atī Ngai agaatuūra andū arīa mekaga maūndū ta macio ciira na kihooto. ³ Tondū rīrīa wee mūdū ūyū, ūtuagīra arīa angī ciira na ūgacooka ūgeeka maūndū o macio mekaga-rī, wee ūgwīciiria nīūkahonoka ciira wa Ngai? ⁴ Kana nīkūnyarara ūnyararīte ūtugi wake mūnene, na ūkīrīrīria, na wetereri wake, ūkaaga kūmenya atī ūtugi wa Ngai nīguo ūkūguucagīrīria nīguo wīrire?

⁵ No rīrī, nī ūndū wa ūrīa ūmītīe ngoro yaku, na ūkarega kwīrira-rī, nī mang'ūrī ūreigīra marīa magagūūkīrīra. Nīgūkorwo mūthenya wa mang'ūrī

nĩurooka, rĩrĩa matuĩro ma Ngai ma kĩhooto makaaguĩranĩrio. ⁶ Nĩ ũndũ Ngai akaarĩha o mũndũ kũringana na maũndũ marĩa aaneka. ⁷ Arĩa macaragia kũheo riiri, na gĩtĩo, na ũhoru wa kwaga kũbutha, nĩ ũndũ wa gwĩka wega matekũnoga-rĩ, acio nĩakamahe muoyo wa tene na tene. ⁸ No arĩa eyendi, na nĩmaregaga ũhoru-wa-ma na makarũmagĩrĩa maũndũ mooru-rĩ, acio nĩmagakinyĩrwo nĩ mang'ũrĩ na marakara. ⁹ Nĩgũkaagĩa na thĩĩna na mĩnyamaro kũrĩ andũ othe arĩa mekaga ũũru; mbere kũrĩ Ayahudi, na thuutha kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ; ¹⁰ no riiri, na gĩtĩo, na thayũ ikaaheo mũndũ o wotho ũrĩa wikaga wega: mbere kũrĩ Ayahudi, na thuutha kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. ¹¹ Nĩgũkorwo Ngai ndatĩagĩra andũ maũthĩ.

¹² Andũ arĩa othe mehagia matarĩ watho-inĩ makaaniinwo matarĩ watho-inĩ, nao arĩa othe mehagia marĩ rungu rwa watho magaatuĩrwo ciira kũringana na watho ũcio. ¹³ Nĩgũkorwo ti arĩa maiguaga watho matuagwo athingu maitho-inĩ ma Ngai, no arĩa maathĩkagĩra watho nĩo magaatuuo athingu. ¹⁴ (Ti-itherũ, rĩrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa matarĩ na watho mekaga maũndũ marĩa watho uugĩte nĩ ũndũ wa ũhoru wao wa mũciarĩre-rĩ, o ene nĩmonanagia nĩmooĩ watho ũcio, o na gũtũĩka matirĩ maũigua ¹⁵ tondũ nĩmonanagia atĩ maũndũ marĩa mabataranagia thĩĩnĩ wa watho nĩmandike ngoro-inĩ ciao, nacio thamiri ciao o nacio ikaruta ũira, namo meciiria mao rĩmwe makamaciirithagia na rĩrĩa rĩngĩ makamaciirĩrĩa.) ¹⁶ Ũndũ ũyũ ũkooneka mũthenya ũrĩa Ngai, na ũndũ wa Jesũ Kristũ agaatuĩra ciira meciiria ma hitho marĩa marĩ ngoro-inĩ cia andũ, o ta ũrĩa Ũhoru-ũrĩa-Mwega uugĩte, ũrĩa nĩĩ hunjagia.

Ayahudi na Watho

¹⁷ Atĩrĩrĩ, angĩkorwo wee wĩtaga Mũyahudi; na ũngĩkorwo wĩhocagia ũhoru-inĩ wa watho na nĩwĩrahagĩra ngwatanĩro yaku na Ngai; ¹⁸ angĩkorwo nĩũmenyete ũrĩa endaga, na ũgakũũrana maũndũ marĩa marĩ bata gũkĩra marĩa mangĩ tondũ wa ũrĩa ũrutĩtwo maũndũ ma watho; ¹⁹ angĩkorwo nĩwĩtikĩtie atĩ wee ũrĩ mũtongoria wa andũ arĩa atumumu, o na ũtheri wa gũtherera arĩa marĩ nduma-inĩ, ²⁰ o na mũtaari wa andũ arĩa akĩigu, na mũrutani wa tũkenge, tondũ thĩĩnĩ wa watho ũrĩ na mũhianĩre wa ũrĩa ũmenyo wa ũhoru-wa-ma ũtarĩ; ²¹ hakĩrĩ ũguo-rĩ, wee ũrutaga andũ arĩa angĩ-rĩ, ndũngĩkĩruta wee mwene? Wee ũhunjagia atĩ andũ matikaiye-rĩ, wee nĩũiyaga? ²² Wee uugaga atĩ andũ matikanatharanie-rĩ, wee nĩũtharanagia? Wee ũthũire mĩhianano-rĩ, wee nĩũiyaga indo cia hekarũ cia andũ arĩa matooĩ Ngai? ²³ Wee wĩrahagĩra watho-rĩ, nĩũconorithagia Ngai na ũndũ wa kwagarara watho ũcio? ²⁴ O ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ, “Rĩitwa rĩa Ngai nĩrĩcambio thĩĩnĩ wa andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩ ũndũ wanyu.”

²⁵ Ũhoru wa kũrũ nĩ ũrĩ kĩguni ũngĩrũmia ũrĩa watho uugĩte, no ũngĩagarara watho ũcio-rĩ, ũhoru ũcio waku wa kũrũ ũtũkĩte ta ũtarũite.* ²⁶ Angĩkorwo arĩa matarĩ aruu nĩmahingagia maũndũ marĩa mabataranagia thĩĩnĩ wa watho-rĩ, githĩ acio matiagĩrĩre gũtuuo ta marũite? ²⁷ Mũndũ ũrĩa ũtarĩ mũruu mwĩrĩ na nĩahingagia ũrĩa watho uugĩte-rĩ, nĩakamũtuĩra ciira, inyuĩ mwagararaga watho ũcio o na mwakorwo nĩmũruite na mũrĩ na watho ũrĩa mwandĩke.

²⁸ Tondũ-rĩ, Mũyahudi ti ũrĩa wonanagia atĩ nĩ Mũyahudi na igũrũ, nakuo kũrũ to kũrĩa gwa kuoneka mwĩrĩ-inĩ. ²⁹ Aca, Mũyahudi kũna nĩ ũrĩa Mũyahudi ngoro; nakuo kũrũ nĩ kũrũ kwa ngoro, ũguo nĩ kuuga atĩ nĩ ũhoru wa Roho, no ti wa watho ũrĩa mwandĩke. Kũganwo kwa mũndũ ta ũcio-rĩ, gũtũmaga kũrĩ andũ, no kuumaga kũrĩ Ngai.

3

Wihokeku wa Ngai

¹ Gwatuika ũguo-rĩ, Mũyahudi agĩkĩrite andũ arĩa angĩ na kĩ? Kana bata wa kũrua ũkĩrĩ ũrĩkũ? ² Hĩ! Ūguni no mūnene na njĩra ciothe! Mbere ya maũndũ mothe, Ayahudi nĩo mehokeirwo ũramati wa ciugo cia Ngai.

³ Ī kũngĩkorwo amwe ao nĩmagire kwihokeka, kwaga kwihokeka kwao, nĩkũngĩatũmire Ngai aage gũtuika mwihokeku? ⁴ Kũroaga gũtuika ũguo! Ngai arotuika wa ma, na mũndũ o wotha atuĩke wa maheeni, o ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ:

“Nĩguo kuonekage atĩ rĩrĩa ũkwaria,
wee waragia maũndũ ma kĩhooto,
na ũhootanage rĩrĩa ũgũciirithania.”

⁵ No rĩrĩ, angĩkorwo wagi witũ wa ũthingu nĩūtũmaga ũthingu wa Ngai ũguũrio mũno makĩria-rĩ, tũkiuge atĩa? No tuuge atĩ Ngai ti wa kĩhooto rĩrĩa egũtũkinyĩria mang’urĩ make? (Ndĩraaria o ta ũrĩa mũndũ wa gũkũ thĩ angĩaria.) ⁶ Aca, kũroaga gũtuika ũguo! Angĩkorwo ũguo nĩguo kũrĩ-rĩ, Ngai angĩgĩtuĩra thĩ ciira atĩa? ⁷ No mũndũ ahota kuuga atĩrĩ, “Angĩkorwo kũheenania gwakwa no kũingĩhie ũhoru-wa-ma wa Ngai, na nĩ ũndũ ũcio gũtũme riiri wake wongerereke-rĩ, nĩ ngĩtuagĩrwo ciira ta ndĩ mwĩhia nĩkĩ?” ⁸ Nĩ kĩ kĩgĩragia tuuge, ta ũrĩa tũcambagio atĩ nĩguo tuugaga, o na ta ũrĩa andũ amwe moigaga atĩ nĩguo tuugaga, “Nĩtũtũre twikaga ũũru nĩguo wega woneke?” Acio-rĩ, gũtuĩrwo ciira kwao nĩ gwa kĩhooto.

Gũtirĩ Mũndũ o na Ūmwe Mũthingu

⁹ Tũkiuge atĩa? Ithuĩ Ayahudi tũkĩrĩ ega gũkĩra andũ arĩa angĩ? Aca, tiguol! Nĩtũrĩkĩtie kuonania hau mbere atĩ Ayahudi o hamwe na andũ-a-Ndũrĩrĩ othe nĩmagwĩte hinya-inĩ wa mehia. ¹⁰ O ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ:

“Gũtirĩ mũndũ mũthingu, gũtirĩ o na ũmwe;

¹¹ gũtirĩ mũndũ ũmenyaga ũndũ,
gũtirĩ mũndũ ũrongoragia Ngai.

¹² Othe nĩmagarũrũkĩte, makoora,
othe hamwe magatuika kĩndũ gĩtarĩ bata;
gũtirĩ mũndũ wĩkaga wega,
gũtirĩ o na ũmwe.”

¹³ “Mĩmero yao ĩhaana ta mbĩrĩra hingũre;
nĩmĩ ciao ciaragia o maheeni.”

“Mĩromo yao yaragia maũndũ marũrũ ta thumu wa ndũira.”

¹⁴ “Tũnua twao tũiyũrite irumi na ũrũrũ.”

¹⁵ “Mahanyũkaga na magũrũ magaite thakame;

¹⁶ mwanangĩko na kĩahe nĩcio cionanagia kũrĩa magereire,

¹⁷ nayo njĩra ya thayũ matimĩũ.”

¹⁸ “Hatĩrĩ wĩtigĩri Ngai maitho-inĩ mao.”

¹⁹ Na rĩu-rĩ, nĩtũũ atĩ maũndũ marĩa mothe watho uugĩte, merĩtwo andũ arĩa marĩ rungu rwa watho, nĩgeetha kanua o gothe gakirio, nao andũ a thĩ othe matuĩke a gũciirithio nĩ Ngai. ²⁰ Tondũ wa ũguo-rĩ, gũtirĩ mũndũ o na ũ ũngĩtuuo mũthingu maitho-inĩ ma Ngai nĩ ũndũ wa kũrũmia watho; no rĩrĩ, watho nĩguo ũtũmaga andũ mamenye atĩ nĩmehĩtie.

Ūthingu Uumanĩte na Wĩtikio

²¹ No rĩrĩ, rĩu ũthingu uumĩte kũrĩ Ngai nĩumenyithanĩtio na njĩra ĩngĩ ĩtahutanĩtie na Watho wa Musa, o na gũtuĩka nĩyoimbũrĩtwo o tene nĩ Watho na Anabii. ²² Naguo ũthingu ũyũ nĩ ũrĩa uumaga kũrĩ Ngai, na ũheagwo arĩa othe metĩkĩtie na ũndũ wa gwĩtikia Jesũ Kristũ. Gũtirĩ ũhoru wa gũthuurania andũ, ²³ nĩgũkorwo andũ othe nĩmehĩtie na makanyiihĩrwo nĩ riiri wa Ngai, ²⁴ na nĩ ũndũ wa wega wa Ngai magatuuo athingu o ũguo tũhũ, nĩ ũndũ wa ũrĩa maakũurĩrwo nĩ Kristũ Jesũ. ²⁵ Ngai aamũrutire arĩ igongona rĩa kũhoroheria onanie ũthingu wake, tondũ wa ũrĩa mehia ma mbere ĩyo maarekeirwo andũ matekũherithio, nĩ ũndũ wa gũkirĩrĩa kwa Ngai, ²⁶ nake eekire ũguo nĩgeetha onanie ũthingu wake mahinda-inĩ maya, na kũmenyeke atĩ we nĩ mũthingu, na nĩwe ũtuaga andũ arĩa metĩkĩtie Jesũ athingu.

²⁷ Gwagĩtuĩka ũguo-rĩ, kwĩraha gũkĩrĩ ha? Nĩ kweherie biũ. Kweheretio nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩrĩkũ? Hihi nĩ ũndũ wa kũrũmia watho? Aca, no nĩ ũndũ wa watho ũrĩa wa wĩtikio. ²⁸ Nĩgũkorwo nĩtũrũmĩtie atĩ mũndũ atuagwo mũthingu na ũndũ wa gwĩtikia no ti ũndũ wa gwathĩkĩra watho. ²⁹ Ngai-rĩ, akĩrĩ o Ngai wa Ayahudi oiki? Githĩ Ngai ti wa andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao? Īĩ, nĩ Ngai wa andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao, ³⁰ nĩgũkorwo Ngai no ũmwe, na nĩwe ũrĩtuaga andũ arĩa maruaga athingu, na ũndũ wa gwĩtikia, na arĩa mataruaga nao amatuuaga athingu na ũndũ wa gwĩtikia o ro ũguo. ³¹ Rĩu-rĩ, no twagithie ũhoru wa watho kĩene nĩ ũndũ wa ũhoru wa wĩtikio ũcio? Aca, kũroaga gũtuĩka ũguo! Handũ ha ũguo-rĩ, nĩ watho tũgũkiongerera hinya.

4

Iburahĩmu gũtuuo Mũthingu nĩ ũndũ wa Gwĩtikia

¹ Iburahĩmu, o ũcio ithe witũ ũhoru-inĩ wa gũciarwo na mwĩrĩ-rĩ, aamenyire atĩa ũhoru ũcio? ² Angĩkorwo, ti-itherũ, Iburahĩmu aaturĩrwo mũthingu na ũndũ wa cĩko iria ekaga-rĩ, niarĩ na ũndũ wa kwĩrahĩra, no ti mbere ya Ngai. ³ Nĩgũkorwo Maandiko marĩa matheru moigĩte atĩa? “Iburahĩmu nĩetikirie Ngai, naguo ũndũ ũcio ũgĩtũma atuuo mũthingu.”

⁴ Atĩrĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa mũndũ aruta wĩra-rĩ, mũcaara wake ũrĩa aheagwo ndũkoragwo ũrĩ ta kĩheo, no nĩ ta thĩrĩ ararĩhwo. ⁵ No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa ũtehokaga maũndũ marĩa ekaga, tĩga o gwĩtikia Ngai ũrĩa ũtuaga andũ arĩa aaganu athingu-rĩ, wĩtikio wa mũndũ ũcio nĩguo atuagĩrwo taarĩ ũthingu. ⁶ ũguo noguo Daudi oigaga rĩrĩa aaragia ũhoru wa kĩrathimo kĩa mũndũ ũrĩa Ngai atuĩte mũthingu hatarĩ ũhoru wa cĩko, akoiga atĩrĩ:

⁷ “Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa
marekeirwo mahĩtia mao,
namo mehia mao makahumbĩrwo.

⁸ Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa
Mwathani atatuaga mwĩhia.”

⁹ Hihi kĩrathimo gĩkĩ no kĩa andũ arĩa maruaga oiki, kana nĩ kĩa o na arĩa mataruaga? Nĩtũkoretwo tũkiuga atĩ wĩtikio wa Iburahĩmu nĩguo watũmire atuuo mũthingu. ¹⁰ No aaturĩrwo mũthingu arĩ na ũhoru ũrĩkũ? Hihi nĩ thuutha wa kũrũ, kana nĩ mbere ĩyo? Ti thuutha wa kũrũ, no nĩ mbere ĩyo, hĩndĩ ĩrĩa ataaruĩte! ¹¹ Nake agĩcookaa akĩamũkĩra rũũri rwa kũrũ, rũrĩ mũhũri wa ũthingu ũrĩa aarĩ naguo nĩ ũndũ wa gwĩtikia o na hĩndĩ ĩrĩa ataarĩ mũruu. Nĩ ũndũ ũcio agĩtuĩka ithe wa arĩa othe metĩkagia o na matarĩ aruu, nĩgeetha o nao matuuagwo athingu. ¹² Na nĩngĩ nowe ithe wa andũ arĩa maruaga, arĩa

matarī atī no kūrua maruīte, no nīmathiiaaga na mūthiire wa wītikio ūrīa ithe witū Iburahīmu aarī nāguo mbere ya kūrua.

¹³ Iburahīmu ndeerīrwo kīranīro atī nīagatuika mūgai wa thī hamwe na njiaro ciake nī ūndū wa gwithīkīra watho, no nī ūndū wa ūthingu ūrīa uumanaga na wītikio. ¹⁴ Nīgūkorwo kūngītuika atī arīa matūūragio nī watho nī agai-rī, wītikio ndūkīrī kiene, nakīo kīranīro nī gīa tūhū, ¹⁵ tondū watho ūrehaga mang'ūrī. Naho harīa hatarī watho hatirī ūhorō wa kwagarara watho.

¹⁶ Tondū wa ūguo-rī, kīranīro kiumanaga na wītikio, nīgeetha wonekage na ūndū wa wega wa Ngai, na ūtuīke wa kūheo kūna njiaro ciothe cia Iburahīmu, na to arīa maaherwo ūhorō wa watho oiki, no nī kūrī arīa othe metikītie ta ūrīa Iburahīmu eetikītie. Nīgūkorwo Iburahīmu nīwe ithe wa arīa othe metikītie.

¹⁷ Ta ūrīa kwandīkitwo atīrī: “Nīngūtūite ithe wa ndūrīrī nyingī.” We nīwe ithe witū maitho-inī ma Ngai, o ūcio Iburahīmu eetikītie, o we Ngai ūrīa ūriūkagia arīa makuīte, na waragia ūhorō wa maūndū marīa matarī ho ta marī ho.

¹⁸ Iburahīmu nīagīire na kīrīgīrīro o na harīa hataarī kīndū gīa kwīrīgīrīra na agītīkia, na nī ūndū ūcio agītūika ithe wa ndūrīrī nyingī, o ta ūrīa eritwo atīrī, “Ūguo nīguo rūciaro rwaku rūkaigana.” ¹⁹ Nake o na akīmenyaga atī mwīrī wake watarīi ta ūrī mūkuū nīgūkorwo ūkūrū wake warī ta mīaka igana rīmwe, na aamenya atī nda ya Sara nīyathirīte hinya wa gūciara-rī, ndaigana kūnyihanyihīrwo nī wītikio. ²⁰ Nowe ndaigana kūgīa na nganja ūhorō-inī wa wītikio ūkonīi kīranīro kīu kīa Ngai, no wītikio wake nī hinya wongereirwo, nake akīgooca Ngai, ²¹ tondū nīetīkītie biū atī Ngai arī na hinya wa kūhingia ūrīa eranīire. ²² Ūndū ūcio ūgītūma atuuo mūthingu. ²³ Na rīrī, ciugo icio ciandīkitwo atīrī “Nīatuirwo mūthingu” itiandīkirwo nī ūndū wake wiki, ²⁴ na ciandīkirwo nī ūndū witū, ithuī arīa Ngai agaatua athingu, o ithuī arīa twītīkītie Ngai ūrīa wariūkirie Jesū Mwathani witū kuuma kūrī arīa akuū. ²⁵ We aaneanirwo oragwo nī ūndū wa mehia maitū, na agīcooka akīrīūkio nīgeetha tūtūuo athingu.

5

Thayū na Gīkeno

¹ Nī ūndū ūcio, kuona atī nītūtūtūtwo andū athingu nī ūndū wa gwītīkia-rī, tūrī na thayū na Ngai nī ūndū wa Mwathani witū Jesū Kristū, ² we ūrīa ūtūmīte tūgīe na mweke wa gūkinya wega-inī wa Ngai, harīa tūrūngīi rīu nī ūndū wa gwītīkia. Na ithuī nītūkenaga nī ūndū wa kīrīgīrīro kīrīa tūrī nakīo gīa gūgaakinyīra riiri wa Ngai. ³ Na to ūguo wiki, no rīrīa tūrī mathīina-inī nītūkenaga tondū nītūūi atī gūthīnīka gūtūmaga tūūmīrīrie; ⁴ nakuo kūūmīrīria gūtūmaga tūgīe na gwīkindīra; nakuo gwīkindīra gūtūmaga tūgīe na kīrīgīrīro. ⁵ Nakīo kīrīgīrīro kīu gītīngītūūraga ngoro, tondū Ngai nīaitīrīrie wendani wake ngoro-inī ciitū na ūndū wa Roho Mūtheru, ūrīa we aatūheire.

⁶ Nī ūndū-rī, o ihinda rīrīa rīagīrīrie rīakinya, o hīndī rīra tūtaarī na hinya, Kristū nīakuire nī ūndū wa andū arīa matatīaga Ngai. ⁷ Nī hinya mūno mūndū akue nī ūndū wa mūndū mūthingu, no hihi kwahoteka kuoneka mūndū ūngīkua nī ūndū wa mūndū mwege. ⁸ No Ngai nīonanītie wendo wake kūrī ithuī na njīra īno: Atī hīndī rīra twatūire tūrī ehia-rī, Kristū nīatūkuīrīrie.

⁹ Kuona atī rīu nītūtūtūtwo athingu na ūndū wa thakame yake-rī, githī tūti-gakīhonokio makīria kuuma harī mang'ūrī ma Ngai nī ūndū wake! ¹⁰ Tondū-rī, angīkorwo hīndī rīra twarī thū cia Ngai nītwaiguithanirio nake na ūndū wa gīkuū kīa Mūriū, na tondū rīu tūrī aigūithanie na Ngai-rī, nītūrīkīragīrīria

kūhonokio nĩ ūndũ Kristũ arĩ muoyo. ¹¹ Na to ūguo wiki, no o na nĩtũkenagĩra Ngai thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, o ūcio ūtũmĩte tũiguithanio na Ngai.

Gĩkuũ nĩ ūndũ wa Adamu, Muoyo nĩ ūndũ wa Kristũ

¹² Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, o ta ūrĩa kwĩhia kwa mũndũ ūmwe gwatũmire mehia matoonye gũkũ thĩ, nakĩo gĩkuũ gĩgĩtoonya nĩ ūndũ wa mehia, nao andũ othe magĩtuĩka a gũkuaga tondũ nĩmehirie, ¹³ nĩgũkorwo o na watho ūtanaheanwo, mehia maarĩ kuo gũkũ thĩ. No gũtarĩ watho mũndũ ndangĩtuuo mwĩhia. ¹⁴ O na kũrĩ ūguo-rĩ, kuuma hĩndĩ ya Adamu o nginya hĩndĩ ya Musa, gĩkuũ nĩkio gĩatũire gĩthamakagĩra andũ, o na arĩa matehitie na ūndũ wa kwagarara watho ta ūrĩa Adamu eekite, arĩ we mũhano wa Ūrĩa warĩ wa gũũka thuutha.

¹⁵ No kĩheo kũu gĩtihaanaine na ihĩtia rĩa kwagarara watho. Tondũ angĩkorwo andũ aingĩ nĩmakuire nĩ ūndũ wa ihĩtia rĩa mũndũ ūmwe-rĩ, wega wa Ngai o na kĩheo kĩrĩa kĩarehirwo nĩ wega wa mũndũ ūcio ūmwe, na nĩwe Jesũ Kristũ-rĩ, nĩcio ciyũrĩrĩre andũ aingĩ mũno makĩria! ¹⁶ O na ningĩ, kĩheo kũu kĩa Ngai gĩtiringaine na maciaro ma mehia ma mũndũ ūcio ūmwe: Tondũ gũtuĩrwo kwa rĩhĩa rĩu rĩmwe nĩkuo gwatũmire andũ matuĩrwo ciira, no kĩheo kũu kĩaheanirwo nĩ Ngai o ūguo tũhũ kĩarutirwo nĩ ūndũ wa mehia maingĩ, nakĩo gĩgĩtũma matuuu athingu. ¹⁷ Tondũ-rĩ, angĩkorwo kwĩhia kwa mũndũ ūmwe gwatũmire gĩkuũ gĩthamake nĩ ūndũ wa mũndũ ūcio ūmwe-rĩ, githĩ arĩa maamũkagĩra wega mũingĩ wa Ngai na kĩheo kũu kĩa ūthingu matigũtũura mathamakaga makĩria marĩ muoyo-inĩ nĩ ūndũ wa mũndũ ūmwe, o we Jesũ Kristũ!

¹⁸ Nĩ ūndũ ūcio, o ta ūrĩa kwĩhia riita o rĩmwe gwatũmire andũ othe matuĩrwo ciira-rĩ, ūguo noguo gũko kĩmwe kĩa ūthingu gĩatũmire andũ othe matuuu athingu nĩguo magĩe na muoyo. ¹⁹ Nĩgũkorwo o ta ūrĩa ūremi wa mũndũ ūmwe watũmire andũ aingĩ matuuu ehia-rĩ, ūguo noguo gwachĩka kwa mũndũ ūcio ūmwe gũgũtũma andũ aingĩ matuuu athingu.

²⁰ Ūhoru wa watho wongereirwo nĩguo mehia mongererereke. No harĩa mehia mongererekire-rĩ, nago wega wa Ngai ūkiongerereka makĩria, ²¹ nĩgeetha o ta ūrĩa mehia maathamakire thĩinĩ wa gĩkuũ-rĩ, o nago wega wa Ngai ūthamakage nĩ ūndũ wa ūthingu, nĩguo ūtũkinyie muoyo-inĩ wa tene na tene nĩ ūndũ wa Jesũ Kristũ Mwathani witũ.

6

Gũtũura Muoyo thĩinĩ wa Kristũ

¹ Hakĩrĩ ūguo-rĩ, tũkiuge atĩa? Nĩ tũtũũre o twĩhagia nĩgeetha wega wa Ngai ūingĩhage? ² Hĩ! Kũroaga gũtuĩka ūguo! Ithuĩ-rĩ, nĩtwakuire ūhoru-inĩ wa wĩhia; twakĩhota atĩa gũcooka gũtũũra thĩinĩ wago? ³ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ ithuĩ othe arĩa twabatithirio thĩinĩ wa Kristũ Jesũ twabatithirio thĩinĩ wa gĩkuũ gĩake? ⁴ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, twabatithio nĩgũthikwo twathikirwo hamwe nake gĩkuũ-inĩ gĩake, nĩgeetha o ta ūrĩa Kristũ aariũkirio kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩ hinya wa riiri wa Ithe, o na ithuĩ tũtũũre na mũtũũrĩre mwerũ.

⁵ Angĩkorwo nĩtũnyiiithanĩtio nake ūguo thĩinĩ wa gĩkuũ gĩake-rĩ, hatirĩ nganja nĩtũkanyiiithanio nake thĩinĩ wa kũriũka gwake. ⁶ Nĩgũkorwo nĩtũũĩ atĩ mũndũ witũ wa tene nĩambirwo hamwe nake nĩgeetha mwĩrĩ ūyũ wa mehia weherio, nĩguo tũtikanacooke gũtuĩka ngombo cia mehia, ⁷ tondũ mũndũ o wothe ūrĩa ūrikĩtie gũkua nĩatigithanĩtio na mehia.

⁸ Na rĩrĩ, angĩkorwo nĩtwakuire hamwe na Kristũ-rĩ, nĩtwĩtikĩtie atĩ nĩtũgatũũra muoyo hamwe nake. ⁹ Nĩgũkorwo nĩtũũĩ atĩ tondũ Kristũ nĩariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ-rĩ, ndarĩ hĩndĩ agaacooka gũkua; gĩkuũ gĩtirĩ na hinya

wa kũmwatha rĩngĩ. ¹⁰ Gĩkuũ kĩrĩa aakuire, aakuĩrĩre ũhoru wa mehia o riita rĩmwe rĩa kũigana; no muoyo ũrĩa atũũraga-rĩ, atũũraga nĩ ūndũ wa riiri wa Ngai.

¹¹ O na inyuĩ, o ūndũ ūmwe mwĩonagei atĩ nĩmũkuĩte ũhoru-inĩ wa mehia, na atĩ mĩtũũraga muoyo mũrĩ ngwatanĩro na Ngai thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ. ¹² Tondũ ūcio, mũtikanareke mehia mathamakage thĩĩnĩ wa mĩrĩ yanyu iyo ikuaga, atĩ nĩguo mwathĩkagĩre merĩrĩra mooru mayo. ¹³ Nĩngĩ mũtikananeane cĩga cia mĩrĩ yanyu mehia-inĩ, atĩ nĩguo itũike ta indo cia kũhũthĩrwo cia kwagana nacio, no nĩ kaba mwĩheanage kũrĩ Ngai, mũhaana ta andũ marutĩtwo gĩkuũ-inĩ makarehwo muoyo-inĩ na mũneanage cĩga icio cia mĩrĩ yanyu kũrĩ we nĩguo itũike ta indo cia kũhũthĩrwo na gwĩka maũndũ ma ũthingu. ¹⁴ Mũtigatũike a gwathagwo nĩ mehia, tondũ inyuĩ mũtirĩ agũthamakagĩrwo nĩ watho, no mũrĩ agũthamakagĩrwo nĩ wega wa Ngai.

Ngombo cia Ũthingu

¹⁵ Tũkiuge atĩa? Kuona atĩ tũtirĩ rungu rwa watho no tũrĩ rungu rwa wega wa Ngai-rĩ, nĩtũtũũre twĩhagia? Kũroaga gũtuĩka ũguo! ¹⁶ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ rĩrĩa mweheana kũrĩ mũndũ nĩguo mũtuĩke ngombo mũmwathĩkagĩre-rĩ, inyuĩ mũkĩrĩ o ngombo cia ūcio mwathĩkagĩra: mũrĩ ngombo cia mehia marĩa merikagĩria mũndũ gĩkuũ-inĩ, kana mũrĩ ngombo cia wathĩki ũrĩa ũrehaga ũthingu? ¹⁷ No Ngai arocokerio ngaatho, tondũ o na gũtuĩka inyuĩ mwarĩ ngombo cia mehia-rĩ, rĩu nĩmwathĩkĩire na ngoro yothe ũrutani ũrĩa mwheokeirwo. ¹⁸ Inyuĩ nĩmũrĩkĩtie kuohorwo mũkoima mehia-inĩ, mũgacooka gũtuĩka ngombo cia ũthingu.

¹⁹ Ndĩraaria ũhoru ũyũ ngĩũgerekanagia na maũndũ ma andũ tondũ inyuĩ nĩmwagĩte hinya mũtũũrĩre-inĩ wanyu wa ndũire. O ta ũrĩa mwatũire mũneanaga cĩga cianyu cia mĩrĩ itũike ngombo kũrĩ maũndũ marĩa matarĩ ma ũtheru o na ma waganu ũrĩa ũtũire wongererekaga-rĩ, rĩu kĩneanei cĩga cianyu itũike ngombo cia ũthingu nĩguo mũgaatuĩka andũ atheru. ²⁰ Rĩrĩa mwarĩ ngombo cia mehia-rĩ, mũtiathagwo nĩ ũthingu. ²¹ Hĩndĩ iyo muonaga uumithio ũrĩkũ kuuma kũrĩ maũndũ marĩa matũmaga rĩu mũconoke? Maũndũ macio marigĩrĩrio-inĩ marehaga gĩkuũ! ²² No rĩu tondũ nĩmwohoretwo mũkoima mehia-inĩ na mũgatuĩka ngombo cia Ngai-rĩ, uumithio ũrĩa muonaga ũmwerekagĩria ũtheru-inĩ, na maciaro maguo nĩ muoyo wa tene na tene. ²³ Nĩgũkorwo mũcaara wa mehia nĩ gĩkuũ, no kĩheo kĩrĩa Ngai aheanaga nĩ muoyo wa tene na tene thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ Mwathani witũ.

7

Ngerekano ya Ũhiki

¹ Atĩrĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ (nĩgũkorwo ndĩraaria na inyuĩ mũrĩ andũ arĩa mooĩ watho), kaĩ mũtooĩ atĩ watho wathaga mũndũ o rĩrĩa arĩ muoyo? ² Nĩ ūndũ mũtũmia ũrĩ na mũthuuri aikaraga ohanĩtio na mũthuuriwe nĩ watho ihinda rĩrĩa rĩothe mũthuuriwe arĩ muoyo; no mũthuuriwe angĩkua-rĩ, mũtũmia ūcio ti muohe nĩ watho ūcio wa ũhiki. ³ Tondũ mũtũmia ūcio angĩhikĩra mũndũ ũngĩ rĩrĩa mũthuuriwe arĩ muoyo, atuĩkaga mũtharia. No mũthuuriwe angĩkua, mũtũmia ūcio ti muohe nĩ watho ūcio, na ndangĩtuĩka gĩtharia o na angĩhikio nĩ mũndũ ũngĩ.

⁴ Nĩ ūndũ ūcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, o na inyuĩ nĩmwakũire ũhoru-inĩ wa watho nĩ ūndũ wa mwĩrĩ wa Kristũ, nĩguo mũtuĩke a mũndũ ũngĩ, o we ũrĩa wariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ, nĩgeetha tũciaragĩre Ngai maciaro.

⁵ Nĩgũkorwo hĩndĩ rĩrĩa twathagwo nĩ mwĩrĩ ũyũ wa mehia-rĩ, merĩrĩra ma

mehia marĩa maarahũragwo nĩ watho nĩmarutaga wĩra thĩinĩ wa mwĩrĩ iitũ, magariaragĩra gĩkuũ maciaro. ⁶ No rĩu, nĩtuohoretwo tũkoima watho-inĩ, tondũ nĩtũkuĩte ũhoro-inĩ ũrĩa watuohete nĩgeetha tũtungatage na mĩtungatĩre mwerũ wa Roho, no ti mĩtungatĩre ũrĩa mũkũrũ wa watho ũrĩa mwandĩke.

Kũgiana na Wĩhia

⁷ Rĩu rĩ, tũkiuge atĩa? Watho ũkĩrĩ wĩhia? Aca ti ũguo! Ti-itherũ tiga nĩ ũndũ wa watho ndingĩamenyire wĩhia nĩ kĩĩ. Nĩgũkorwo ndingĩamenyire ũhoro wa gũcumĩkĩra korwo watho ndwoigĩte, “Ndũkanacumĩkĩre kĩndũ kĩene.” ⁸ No wĩhia, tondũ wa kuona kamweke karĩa kaaheanĩtwo nĩ riathani rĩu, ũgĩtũma ngĩe na merirĩria ma mĩthemba yotho thĩinĩ wakwa. Nĩgũkorwo hatarĩ watho, wĩhia nĩ mũkuũ. ⁹ Kũrĩ hĩndĩ nĩ ndaarĩ muoyo itanamenya watho; no hĩndĩ rĩria riathani rĩokire, wĩhia ũkĩgĩ muoyo na nĩ ngĩkua. ¹⁰ Ngĩmenya atĩ riathani o rĩu riari rĩa gũtũma mũndũ atũũre muoyo-rĩ, norĩo riarehire gĩkuũ. ¹¹ Nĩgũkorwo rĩria wĩhia wonire kamweke karĩa kaaheanĩtwo nĩ riathani rĩu-rĩ, nĩ kũũheenia waheenirĩe, na ũkĩnjũraga narĩo. ¹² Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, watho nĩ mũtheru, o na riathani no rĩtheru, na nĩ rĩa kĩhoo to na nĩ rĩega.

¹³ Kaĩ ũndũ ũcio mwega ũgĩcookete gũtuĩka gĩkuũ harĩ nĩ? Gũtikanatuĩke ũguo! No nĩgeetha wĩhia ũkũũrĩkane atĩ nĩ wĩhia, nĩwarehire gĩkuũ thĩinĩ wakwa na ũndũ wa kũhũthĩra ũndũ ũcio mwega, nĩguo wĩhia ũtuĩke wĩhia kũna.

¹⁴ Nĩtũũ atĩ watho uumanĩte na Roho; no nĩ ndĩ mũndũ ũrĩ na mwĩrĩ wendetio agatuĩka ngombo ya wĩhia. ¹⁵ Ndimenyaga maũndũ marĩa njikaga. Nĩgũkorwo ũrĩa nyendaga gwĩka tiguu njikaga, no ũndũ ũrĩa thũire nĩguo njikaga. ¹⁶ O na ingĩtuĩka njikaga ũrĩa itekwenda gwĩka-rĩ, nĩnjĩtikĩrĩte atĩ watho nĩ mwega. ¹⁷ Tondũ ũcio nĩngũũranĩte atĩ ti nĩ mwene njikaga maũndũ macio, no nĩ wĩhia ũrĩa ũtũũraga thĩinĩ wakwa wĩkaga ũguo. ¹⁸ Nĩnjũũ atĩ gũtirĩ ũndũ mwega ũtũũraga thĩinĩ wakwa, ũguo nĩ kuuga thĩinĩ wa mwĩrĩ ũyũ wakwa wĩhagia. Nĩgũkorwo nĩndĩriragĩria gwĩka wega, no hinya wa gwĩka ũguo nĩguo itarĩ. ¹⁹ Nĩgũkorwo wega ũrĩa nyendaga gwĩka tiguu njikaga, no ũũru ũrĩa itendaga gwĩka nĩguo thĩiaga na mbere gwĩka. ²⁰ Na rĩrĩ, ingĩkorwo nĩnjikaga ũrĩa itekwenda gwĩka-rĩ, ti nĩ mwene njikaga maũndũ macio, no nĩ wĩhia ũrĩa ũtũũraga thĩinĩ wakwa wĩkaga ũguo.

²¹ ũndũ ũyũ nĩtũũmaga nyone atĩ watho ũyũ nĩguo ũrutaga wĩra thĩinĩ wakwa: Rĩrĩa ngwenda gwĩka wega-rĩ, ũũru ũkoragwo o hamwe na nĩ.

²² Nĩgũkorwo ngoro-inĩ yakwa thĩinĩ, nĩngenagĩra watho wa Ngai; ²³ no nĩnyonaga watho ũngĩ ũkĩrũta wĩra thĩinĩ wa ciĩga cia mwĩrĩ wakwa, ũkarehaga mbaara, na ũkarũaga na watho wa meciirĩ makwa, na ũkandua mũndũ muohe nĩ watho wa wĩhia ũrĩa ũrutaga wĩra thĩinĩ wa ciĩga ciakwa. ²⁴ Kaĩ nĩ ndĩkĩrĩ mũndũ mũthĩnĩku-ĩ! Nũ ũkũũhonokia harĩ mwĩrĩ ũyũ wa gĩkuũ?

²⁵ Nĩndacookeria Ngai ngaatho nĩ ũndũ wa Jesũ Kristũ Mwathani witũ!

Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩ mwene thĩinĩ wa meciirĩ makwa ndĩ ngombo ya watho wa Ngai, no ha ũhoro wa mwĩrĩ ũyũ wa wĩhia, nĩ ndĩ ngombo ya watho wa wĩhia.

8

Muoyo thĩinĩ wa Roho

¹ Nĩ ũndũ wa maũndũ macio-rĩ, andũ arĩa marĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ o ti a kũherithio, ² tondũ nĩ kũgerera harĩ Jesũ Kristũ watho wa Roho ũrĩa ũheaga muoyo wanjohorire kuuma kũrĩ wĩhia na gĩkuũ. ³ Nĩgũkorwo ũndũ ũrĩa watho wa Musa ũtangĩahotire gwĩka nĩ ũndũ wa kwagithio hinya nĩ mwĩrĩ ũyũ

wihagia-rĩ, Ngai nĩekire ūndũ ūcio na ūndũ wa gūtũma Mũriũ wake mwene arĩ na mwĩrĩ ūhaanaine na mwĩrĩ ūyũ wihagia, nĩgeetha atuĩke igongona rĩa kũhoroheria mehia. Na nĩ ūndũ ūcio agĩtuĩra wĩhia ūrĩa warĩ thĩĩnĩ wa mũndũ ūrĩa wihagia ciira, ⁴ nĩgeetha maũndũ ma ūthingu marĩa mathanĩtwo nĩ watho mahingio thĩĩnĩ witũ, ithuĩ arĩa tũtatũũraga kũringana na mwĩrĩ ūyũ wihagia, no tũtũũraga kũringana na Roho.

⁵ Andũ arĩa matũũraga kũringana na mwĩrĩ ūyũ wihagia meciiragia o maũndũ marĩa mwĩrĩ ūcio wendaga; no arĩa matũũraga kũringana na Roho meciiragia o maũndũ marĩa mendagwo nĩ Roho. ⁶ Meciiria ma mũndũ mwihia marehaga gĩkuũ, no meciiria marĩa maathagwo nĩ Roho marehaga muoyo na thayũ; ⁷ meciiria marĩa mehagia marĩ ūthũ na Ngai. Meciiria macio matiathikagĩra watho wa Ngai, o na matingĩhota gwĩka ūguo. ⁸ Andũ arĩa maathagwo nĩ mwĩrĩ ūyũ wihagia matingĩhota gũkenia Ngai.

⁹ No rĩrĩ, inyuĩ mũtiathagwo nĩ mwĩrĩ ūyũ wihagia, no mwathagwo nĩ Roho, angĩkorwo Roho wa Ngai atũũraga thĩĩnĩ wanyu. No rĩrĩ, mũndũ o wotho ūtarĩ na Roho wa Kristũ-rĩ, ūcio ti wa Kristũ. ¹⁰ No angĩkorwo Kristũ arĩ thĩĩnĩ wanyu-rĩ, mĩĩrĩ wanyu nĩmĩkuũ nĩ ūndũ wa mehia, no maroho manyu marĩ muoyo nĩ ūndũ wa ūthingu. ¹¹ Na ningĩ angĩkorwo Roho wa Ngai ūrĩa wariũkirie Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ atũũraga thĩĩnĩ wanyu-rĩ, o we ūcio wariũkirie Kristũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩagatũma mĩĩrĩ iyo wanyu ikuaga ĩgie na muoyo nĩ ūndũ wa Roho wake, ūcio ūtũũraga thĩĩnĩ wanyu.

¹² Nĩ ūndũ ūcio, ariũ na aarĩ a lthe witũ, ithuĩ tũrĩ na thĩĩrĩ, no ti thĩĩrĩ kũrĩ mwĩrĩ ūyũ wihagia, atĩ nĩguo tũtũũrage kũringana na ūrĩa wendaga. ¹³ Nĩgũkorwo mũngĩtũũra kũringana na ūrĩa mwĩrĩ ūyũ wihagia wendaga-rĩ, nĩmũgakua, no mũngĩũraga ciĩko icio njũru cia mwĩrĩ na hinya wa Roho-rĩ, nĩmũgatũũra muoyo, ¹⁴ tondũ andũ arĩa othe matongoragio nĩ Roho wa Ngai acio nĩo ciana cia Ngai. ¹⁵ Nĩgũkorwo mũtiaheirwo roho wa kũmũtua ngombo rĩngĩ nĩguo mwĩtigagĩre, no mwaheirwo Roho wa kũmũtua ciana ciake cia kwĩrerwo. Na nĩguo ūtũmaga twanĩrĩre tũkoiga atĩrĩ, “Abba, Baba.” ¹⁶ Roho Mũtheru we mwene nĩwe mũira hamwe na maroho maitũ atĩ ithuĩ tũrĩ ciana cia Ngai. ¹⁷ Rĩu-rĩ, angĩkorwo tũrĩ ciana ciake-rĩ, tũkĩrĩ agai, tũgatuĩka o agai a kũgaya Ngai, na agai hamwe na Kristũ, angĩkorwo ti-itherũ nĩtũgwatanagĩra nake mĩnyamaro yake nĩguo tũkaahota kũgwatanĩra riiri wake o nago.

Riiri ūrĩa Ūgooka

¹⁸ Nguona atĩ mĩnyamaro ĩrĩa tũrĩ nayo rĩu ndĩngĩringithanio na riiri ūrĩa tũkaaguĩrĩrio. ¹⁹ Indo iria ciombirwo itũũraga cieteraire kũguũranĩrio gwa ciana cia Ngai irĩ na gũthethũka kũnene. ²⁰ Nĩgũkorwo ciũmbe icio ciathĩĩrĩrio itũũre itarĩ kĩene na ti ūndũ wa gwĩthuurĩra cio nyene, no nĩ ūndũ wa kwenda kwa ūrĩa waciathĩĩrĩrie itũũre irĩ na kĩĩrĩgĩrĩro, ²¹ atĩ ciũmbe cio nyene nĩgakũũrwo kuuma ūkombo-inĩ wa kũbutha, ikinye wĩyathi-inĩ wa riiri wa ciana cia Ngai.

²² Nĩtũũĩ atĩ nginyagia rĩu ciũmbe icio ciothe itũũre icaayaga irĩ na ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩheo mwana. ²³ Na to indo icio icaayaga, no o na ithuĩ arĩa tũrĩ na maciaro ma mbere ma Roho, nĩtũcaayaga ngoro-inĩ ciitũ thĩĩnĩ, twetereire hĩndĩ ikinye ya gũtuuo ciana cia Ngai, na nĩkuo gũkũũrwo kwa mĩĩrĩ iitũ kuuma ūkombo-inĩ. ²⁴ Nĩgũkorwo twahonokirio nĩ ūndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro kũ. No rĩrĩ, kwĩrĩgĩrĩra kĩndũ kĩoneku-rĩ, kũ ti kĩĩrĩgĩrĩro kũrĩ. Nũu wĩrĩgagĩrĩra kĩrĩa arĩ nakĩo? ²⁵ No rĩrĩ, tũngĩkorwo twĩrĩgĩrĩre kĩrĩa tũtarĩ nakĩo-rĩ, tũgietagĩrĩra o tũkĩrĩrĩrie.

²⁶ O ūndū ūmwe, Roho nake nīatūteithagia nī ūndū wa ūrīa tūtārī hinya. Ithuī tūtīū kīrīa twagīrīrwo nīkūhooya, no Roho we mwene nīatūthaithanagīrīa arī na mūcaayo ūtangīgweteka na ciugo. ²⁷ Nake Ngai ūrīa ūthuthuuragia ngoro ciitū nīoī meciiria ma Roho, tondū Roho nīwe ūthaithanagīrīa andū arīa aamūre kūringana na ūrīa Ngai endete.

Andū a Ngai Nīatoorania

²⁸ Ningī nītūū atī harī andū arīa mendete Ngai, o arīa metītwo nīwe kūringana na ūrīa aathugundite-rī, maūndū mothe mateithanagia hamwe mamarehere kīrathimo. ²⁹ Nīgūkorwo acio Ngai aamenyete o tene-rī, nīo aathīrīrie matuīke a kūhaanania na mūhianīre wa Mūrūwe, nīguo atuīke irigithathi harī andū aingī a Ithe ūmwe. ³⁰ Nao acio aathīrīrie o mbere, nīo eetire; nao acio eetire, nīo aatuire athingu; nao acio aatuire athingu, nīo aahumbire riiri.

³¹ Tūkiuge atīa ūhorō ūkonīī maūndū macio? Angīkorwo Ngai arī mwena witū-rī, nūū ūngīkīhota gūtūtuma ūthū? ³² Ūcio ūtaigana gūcaīra Mūrīū wake mwene, no akīmūneana nī ūndū witū ithuothe, na rīrī, agītūheete ūcio-rī, angīkīrega atīa gūtūtaanahīra na indo iria ingī ciothe? ³³ Nūū ūngīona ūndū wa gūthitangīra andū arīa Ngai ethuurīre? Nī Ngai ūmatuīte atī matirī na mahītia. ³⁴ Nūū ūngīhota kūmatua ehia? Gūtīrī! Kristū Jesū, o we ūrīa wakuire, na akīrīuka akiuma kūrī arīa akuū, nīwe ūkarīte guoko-inī kwa ūrīo kwa Ngai agītūthaithanīrīra. ³⁵ Nūū ūngītūtīgithania na wendani wa Kristū? Anga nī kuona thīina, kana kwīhīrwo nī ruo, kana nīkūnyariirwo, kana ng'aragu, kana kwaga nguo, kana ūgwati, o na kana rūhiū rwa njora? ³⁶ O ta ūrīa kwandīkitwo atīrī:

“Tūtindaga tūkīūragwo o mūthenya wothē nī ūndū waku;

tūtūuagwo ta ng'ondū cia gūthīnjwo.”

³⁷ No rīrī, o na tūkīonaga maūndū macio mothe-rī, ithuī tūrī makīria ma atooria nī ūndū wa ūcio watwendire. ³⁸ Nīgūkorwo nīndīkītīe kūmenya kūna atī o na kūngītūika nī ūhorō wa gūkua kana gūtūūra muoyo, o na kana araika kana ndaimono, o na kana ūhorō wa mahinda maya kana marīa magooka, o na kana maahīnya o na marīkū, ³⁹ o na kana ūraihi wa na igūrū kana ūriku, o na kana kīndū kīngī o gīothe kīa iria ciombirwo: gūtīrī o na kīmwe kīngīhota gūtūtīgithania na wendani wa Ngai, ūcio ūrī thīinī wa Kristū Jesū, Mwathani witū.

9

Ngai Gūthuura Andū a Isiraeli

¹ Nī ngwarīa ūhorō-wa-ma ndī thīinī wa Kristū, ti maheeni ndīraaria, o nayo thamiri yakwa nīyo mūrīa wakwa thīinī wa Roho Mūtheru, ² atī ndī na kīeha kīnene na ruo rwa ngoro rūtarathira. ³ Nīgūkorwo ingīendire nī mwene nyiitwo nī kīrūmi na nyingatwo ndigithanio na Kristū handū-inī ha ariū na aarī a Ithe witū acio a rūrīrī rwitū kīūmbe, ⁴ nīo andū a Isiraeli. O nīo Ngai aatuire ciana ciake; na nīo maikaraga na riiri wake, na no-o matuītwo andū a kīrīkanīro, na a kwamūkīra watho, na a kūhooyaga hekarū-inī, o na ningī nīo merīrwo ciiranīro. ⁵ Ningī maithe maitū marīa ma tene maarī a kīruka kīu, nake Kristū aarī wa rūciaro rwao ha ūhorō wa mwīrī, o we Ngai ūrīa wathaga maūndū mothe, ūrīa ūgoocagwo nginya tene! Amenī.

⁶ Ūguo ti kuuga atī kiugo kīa Ngai nīkīagīte kūhinga. Nīgūkorwo ti andū othe arīa mīaciarīrwo Isiraeli marī andū a Ngai a ma. ⁷ O na ningī ti othe ciana cia lburahīmu, o na gūtūika nī a rūciaro rwake. No rīrī, eerirwo atīrī,

“Rūciaro rūrĩa rūgeetanio nawe rūkoima harĩ Isaaka.” ⁸ Ūguo nĩ ta kuuga atĩrĩ, ti ciana irĩa iciarĩtwo na njĩra ya ndũire ingĩtuika ciana cia Ngai, no nĩ ciana cia kĩĩranĩro ituuagwo cia mbeũ ya Iburahĩmu. ⁹ Nĩgũkorwo kĩĩranĩro kĩoigĩte atĩrĩ: “Ihinda rĩrĩa rĩamũre rĩakinya nĩngacooka, nake Sara nĩakagĩa kaana ga kahĩ.”

¹⁰ Na to ūguo wiki, o nacio ciana cia Rebeka ciarĩ cia ithe o ūmwe, na nĩwe ithe witũ Isaaka. ¹¹ No rĩrĩ, ciana icio cia mahatha itanaciarwo, o na itekĩte ūndũ o na ūrĩkũ mwega kana mũũru, nĩguo mũbango ūrĩa Ngai aathugundĩte wa gwithuurĩra andũ ūhinge: ¹² ti na ūndũ wa ciĩko iria mekĩte, no nĩ ūndũ wa wendi wa ūcio wĩtanaga, nĩerire Rebeka atĩrĩ, “Ūrĩa mũkũrũ nĩagatungatĩra ūrĩa mũnini.” ¹³ O ta ūrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “Nĩndendire Jakubu, no ngĩrega Esaũ.”

¹⁴ Tũkiuge atĩa nĩ ūndũ wa ūhoro ūcio? Ngai no atuanĩre ūndũ ūtarĩ wa kĩhooito? Kũroaga gũtuika ūguo! ¹⁵ Nĩgũkorwo erire Musa atĩrĩ, “Nĩndĩguagĩra tha ūrĩa ndenda kũiguĩra tha, na ngacaira ūrĩa ndenda gũcaira.”

¹⁶ Tondũ ūcio-rĩ, ūndũ ūcio nduonekaga nĩ ūndũ wa wendi wa mũndũ, kana nĩ ūndũ wa kũyo gĩake, no nĩ ūndũ wa tha cia Ngai. ¹⁷ Nĩgũkorwo Maandĩko-inĩ Firaũni erĩtwo atĩrĩ: “Ndagũtũũgĩririe nĩ ūndũ wa gĩtũmi gĩkĩ kũmbe, nĩguo nyonanie hinya wakwa thĩĩnĩ waku, na nĩguo rĩĩtwo rĩakwa rĩhunjo thĩ yothē.” ¹⁸ Nĩ ūndũ ūcio Ngai aiguagĩra tha mũndũ ūrĩa enda kũiguĩra tha, na akoomia ngoro ya ūrĩa enda kũũmia.

¹⁹ Ūmwe wanyu ahota kũnjũũria atĩrĩ: “Ngai atũire atũtuagĩra mahĩtia nĩkĩ? Tondũ nũũ ūngĩkĩhota kũregana na ūrĩa Ngai ekwenda?” ²⁰ No wee-rĩ, ūkĩrĩ ū mũndũ ūyũ nĩguo ūcookanĩre na Ngai? “Kĩndũ kĩrĩa kĩombirwo-rĩ, no kĩũrie ūcio wakiũmbire, ‘Wanyũmbire ūũ nĩkĩ?’” ²¹ Githĩ mũũmbi wa nyũngũ ndarĩ na kĩhooito gĩa kũhũthĩra rĩũmba o ūrĩa angĩenda; kienyũ kĩmwe kĩa rĩũmba rĩu athondeke indo imwe cia kũhũthĩrwo na njĩra ya gũtũka na ingĩ nĩ ūndũ wa mahũthĩro ma ndũire?

²² Ī kũngĩkorwo Ngai, tondũ nĩathuurĩte kuonania mang’ũrĩ make na kũmenyithania hinya wake, nĩakĩrĩrĩrie mũno arĩ na wetereri mũnene andũ arĩa mahaana to indo icio cia kũrakarĩrwo, o icio ciahhaarĩrio kwanangwo? ²³ Ī kũngĩkorwo ekaga ūguo nĩgeetha atũme ūingĩ wa riiri wake ūmenyeke nĩ arĩa mahaana ta indo iria akaiguĩra tha, arĩa aahaarĩrie o mbere matũĩke a kũgaya riiri ūcio, ²⁴ na nĩo ithuĩ, ithuĩ arĩa eetire, na to arĩa moimĩte kũrĩ Ayahudĩ, no nĩ kuuma o na kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ? ²⁵ O ta ūrĩa oigĩte Ibuku-inĩ rĩa Hosea, atĩrĩ: “Andũ arĩa matarĩ akwa nĩo ngeeta ‘andũ akwa’;

nake mũndũ-wa-nja ūcio ūtarĩ mwende nĩwe ngeeta ‘mwendwa wakwa.’”

²⁶ na ningĩ,

“Nĩgũgatuika atĩ, o handũ harĩa meerĩrwo atĩrĩ,
‘Inyuĩ mũtirĩ andũ akwa,’

no ho mageetĩrwo ‘ariũ a Ngai ūrĩa ūrĩ muoyo’.”

²⁷ Naguo ūhoro ūkonĩĩ Isiraeli, Isaia nĩanĩrĩre, akiuga atĩrĩ:

“O na gũtuika andũ a Isiraeli maigana ta mũthanga wa iria-inĩ-rĩ,
no matigari mao makaahonoka.

²⁸ Nĩgũkorwo Mwathani nĩagatuĩra
andũ a gũkũ thĩ ciira o narua, na aũkinyie mũthia.”

²⁹ Na o ta ūrĩa Isaia oigĩte o mbere ūndũ ūcio ūtanakinya, atĩrĩ:
“Tiga Mwathani Mwene-Hinya-Wothe
aatũtigĩirie njiaro-rĩ,
ithuĩ tũngĩatuĩkire ta Sodomu,

na tūhaane o ta Gomora.”

Isiraeli kwaga Gwītikia

³⁰ Tūkiuge atia ha ūhoru ūcio? Ati andū-a-Ndūriri, aria mataathingatire ūthingu, nimagiire nague, ūthingu ūria ūgiagwo nague na ūndū wa gwītikia; ³¹ no ati andū a Isiraeli, aria maathingatire watho wa ūthingu-rī, matiigana kūgia na watho ūcio. ³² Maagire kūgia nague niki? Tondū matiaūthiingatire na njira ya witikio, no maucaririe na njira ya gwika maundū. O nao nimaingirwo nī “ihiga riria rihinganaga”. ³³ O ta ūria kwandikito: “Atiriri, kuu Zayuni ninjigite ihiga riria ritumaga andū mahingwo, na ngaiga rwaro rwa ihiga riria ritumaga magūe, nake mūdū ūria ūmwihokete ndari hīndi agaakonrithio.”

10

¹ Ariū na aari a lthe witū, ūndū ūria ngoro yakwa yendete mūno na ūria hooyaga Ngai nī ūndū wa andū a Isiraeli nī ati mahonokio. ² Nigukorwo nī ndi mūira wao ati nī marī kīyo ūhoru-inī wa Ngai, no kīyo kiu kiao gikaaga ūmenyi. ³ Na tondū matiigana kūmenya ūthingu ūria uumaga kūrī Ngai no nī kūgeria maageririe kwīhaandira ūthingu wao ene-rī, matiigana kwīnyiihīria ūthingu wa Ngai. ⁴ Nake Kristū nīwe wakinyirie ūhoru wa watho mūthia nigeetha kūgie na ūthingu kūrī mūdū o wothē ūria witikitie.

⁵ Musa aataariirie ūhoru wa ūthingu ūria uumanaga na watho na njira īno: “Mūdū ūria wika maundū macio aritūuragio muoyo nīmo.” ⁶ No riri, ūthingu ūria uumanaga na gwītikia uugaga atiri: “Ndūkaneyurie na ngoro atiri, ‘Nū ūkwambata akinye igūrū?’” (ūguo nī kuuga, agiire Kristū amūrehe gūkū thī) ⁷ “o na ndūkeyurie, ‘Nū ūkaaharūrūka irima riria ritari gituri?’” (ūguo nī kuuga, ambatie Kristū kuuma kūrī aria akuū). ⁸ No ūhoru ūcio uugaga atia? Uugaga atiri, “Ūhoru ūrī o hakuhi nawe; ūrī o kanua-inī gaku, na ngoro-inī yaku,” nague ūhoru ūcio niguo ūhoru wa witikio ūria tumbūraga: ⁹ Ati ūngiumbura na kanua gaku ati, “Jesū nī Mwathani,” o na gwītikia witikie na ngoro yaku ati Ngai niamūriukirie oime kūrī aria akuū-rī, no ūhono. ¹⁰ Nigukorwo mūdū etikagia na ngoro yake, agatuu mūthingu, na akoimbura na kanua gake, agakihonokio. ¹¹ Tondū Maandiko moigite atiri, “Ūria wothē ūmwihokaga ndari hīndi agaakonrithio.” ¹² Nigukorwo gutiri ngūrani gatagati ka Mūyahudi na mūdū-wa-Ndūriri: tondū Mwathani o ūcio nīwe Mwathani wa andū othe, na nīarathimaga mūno aria othe mamūkayagira; ¹³ nigukorwo nī kwandike atiri, “Mūdū wothē ūria ūgaakaira rīitwa rīa Mwathani nīakahonoka.”

¹⁴ No riri, mangimūkaia atia matamwitikie? Na mangimwitikia atia matari maigua ūhoru wake? Na mangikigua atia matari na mūdū wa kūmahunjiria? ¹⁵ Ningi andū mangihota atia kūhunja ūhoru matari atume? O ta ūria kwandikito atiri, “Kai magūrū ma andū aria mahunjagia Ūhoru-ūria-Mwega nimagiriire-ī!”

¹⁶ No riri, ti andū othe Isiraeli meetikirire Ūhoru-ūria-Mwega. Nigukorwo Isaia oririe atiri, “Mwathani, nū witikie ūhoru witū?” ¹⁷ Nī ūndū ūcio, gwītikia kumanaga na kūigua ūhoru, nague ūhoru ūguagwo na ūndū wa kiugo gia Kristū. ¹⁸ No ngūria atiri: Matiri maigua Ūhoru? Hatiri nganja nīmaiguite, tondū Maandiko mekuuga atiri: “Mugambo wao nīwahunjire thī yothē, nacio ciugo ciao igikinya ituri-inī ciothe cia thī.”

¹⁹ Na ningĩ ngũũria atĩrĩ: Andũ a Isiraeli matiigana kũmenya ũguo? Atĩrĩ, Musa o mbere oigire atĩrĩ,

“Nĩngatũma mũigũe ũiru nĩ ũndũ wa rūrĩrĩ hatarĩ;
nĩngatũma mũrakare nĩ ũndũ wa rūrĩrĩ rūtari na ũmenyo!”

²⁰ Nake Isaia akiuga omĩrĩrie mũno atĩrĩ,

“Andũ arĩa mataanjaragia nĩo maanyonire;
ndeeguũrĩrie arĩa mataanjũũragĩrĩa.”

²¹ No ha ũhoro ũkonĩ Isiraeli akoiga atĩrĩ,

“Mũthenya wotho ndindaga ndambũrũkĩtie moko makwa
kũrĩ andũ aremi, na a ngarari.”

11

Matigari ma Isiraeli

¹ Ningĩ ngũũria atĩrĩ: Ngai nĩkũrega aaregire andũ ake? Kũroaga gũtuĩka ũguo! Nĩ mwene ndĩ Mũisiraeli, wa rũciaro rwa Iburahĩmu, na wa mũhĩrĩga wa Benjamini. ² Ngai ndaigana kũrega andũ ake arĩa aamenyete o mbere. Kai mũ-tooĩ ũrĩa Maandĩko moigĩte harĩa handĩkĩtwo ũhoro wa Elija, ũrĩa aathathire Ngai nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli, akiuga atĩrĩ: ³ “Mwathani, nĩmoragĩte anabii aku na nĩmatharĩtie igongona ciaku; no nĩ nyiki ndigarĩte, nao nĩkũnjaria maranjaria manjũrage?” ⁴ Ngai aamũcookeirie atĩrĩ, “Nĩndĩitigĩrie andũ ngiri mũgwanja arĩa matarĩ maaturĩria Baali ndu.” ⁵ Nĩ ũndũ ũcio, o na hĩndĩ ĩno tũrĩ, nĩ kũrĩ na matigari marĩa Ngai ethuurĩire nĩ ũndũ wa wega wake. ⁶ Na angĩkorwo Ngai aamathuurire nĩ ũndũ wa wega wake-rĩ, gũtingĩgĩtuĩka atĩ maathuurirwo nĩ ũndũ wa ciiko ciao; korwo nĩ ũguo-rĩ, wega wa Ngai ndũngĩgĩtuĩka nĩ wega rĩngĩ.

⁷ Rĩu tũkiuge atĩa? Nĩ atĩrĩ, ũndũ ũrĩa andũ a Isiraeli maatũire macaragia na kĩyo kĩnene matiawonire, no andũ arĩa athuure-rĩ, nĩmawonire. Acio angĩ nao nĩmoomirio ngoro, ⁸ o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ:

“Ngai nĩamaheire roho ta wa andũ magonetio nĩ toro,

akĩmahe maitho matekuona,

na matũ matekũigua,

o nginya ũmũthĩ ũyũ.”

⁹ Nake Daudi ekuuga atĩrĩ:

“Metha yao ya kũrĩra ĩrotuĩka mũtego, na kĩndũ gĩa kũmagwatia,

o na ĩtuĩke ya kũmahĩnga, na ĩrĩhi rĩa ũũru wao.

¹⁰ Maitho mao marogĩa nduma, matige gũcooka kuona,

na mathiige mainamĩrĩire nginya tene.”

Honge cia Gũciarithanio

¹¹ Ningĩ ngũũria atĩrĩ: Ayahudi nĩkũhĩngwo maahĩngirwo makĩgĩa ũndũ matangĩũkĩra? Kũroaga gũtuĩka ũguo! Aca ti guo o na atĩa! ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ, tondũ wa mehia mao, ũhonokio nĩũkinyĩire andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩgeetha andũ a Isiraeli maigũe ũru. ¹² No angĩkorwo ũremi wao nĩũtuĩkĩte ũtonga kũrĩ kĩrĩndĩ gĩa thĩ, nayo hathara yao ĩgatuĩka ũtonga kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ-rĩ, githĩ kũiyũrĩrĩrwo kwao gũtingĩkĩrehe ũtonga mũingĩ makĩria!

¹³ Rĩu-rĩ, nĩ inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ ndĩraarĩria. Tondũ ndĩ mũtũmwo ũtũmĩtwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ-rĩ, ũtungata ũcio wakwa nĩndĩwikĩrĩire mũno, ¹⁴ ngĩgeragĩria kana hihi ndahota kwarahũra andũ a rũruka rwakwa kũembe maigũe ũru, na ndũme amwe ao mahonokio. ¹⁵ Tondũ angĩkorwo kũregwo kwao nĩkuo gwa gũtũma kĩrĩndĩ gĩa thĩ kũguithanio na Ngai-rĩ, ĩ gwĩtikĩrwo kwao kũngĩkĩrehe kĩ, tĩga o kũrĩũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ? ¹⁶ Angĩkorwo

kīenyū gīa kīmere kīrīa kīrutīirwo Ngai kīrī maciaro ma mbere nī gītheru-rī, o nakio kīmere gīothe no gītheru; angikorwo mūri nī mūtheru-rī, o nacio honge no theru.

¹⁷ Angikorwo honge imwe cia mūtamaiyū wa mūgūnda nīciakahūrirwo, nawe, o na watuika ūrī rūhonge rwa mūtamaiyū wa gīthaka-rī, ūgīciarithanio na honge icio ingī, na rīu nīūgayanaga ūnoru na icio ingī kuuma mūri wa mūtamaiyū ūcio-rī, ¹⁸ menya ndūkae kwīganīra honge icio ingī. Ūngīka ūguo-rī, ririkana ūndū ūyū: Wee tiwe ūnyitīrīre mūri ūcio, no nī mūri ūcio ūkūnyitīrīre. ¹⁹ No wee no ūkiuge atīrī, “Honge icio ciakahūrirwo nīgeetha njiarithanio na mūtī.” ²⁰ Ūguo noguo. No rīrī, honge icio ciakahūrirwo tondū wa kwaga gwītīkia, nawe wīhaandīte nī ūndū wa gwītīkia. Ndūkae gwītīia, no wītīgagīre. ²¹ Tondū angikorwo Ngai ndaacāire honge icio cia ndūire-rī, o nawe ndangīgūcāira.

²² Nī ūndū ūcio, mwīcūraniei ūhoru wa ūtugi wa Ngai na kwaga tha gwake: harī andū acio maagūire, nīagire kūmaiguīra tha, no inyuī, nīkūmūtuga amūtugaga, angikorwo nīmūgūtūūra thīinī wa ūtugi wake. Kwaga ūguo-rī, o na inyuī no mūtīnio mweherio. ²³ Andū acio nao mangītiga kūrūmia ūhoru ūcio wa kwaga gwītīkia-rī, nīmagaciarithanio na mūtī, nīgūkorwo Ngai arī na ūhoti wa kūmaciarithania naguo rīngī. ²⁴ Nī ūndū-rī, angikorwo mwatinirio kuuma mūtamaiyū-inī wa kīrīti, na mūgīcooka mūgīciarithanio na mūtamaiyū wa mūgūnda, na ūcio nī ūhoru ūtarī wa ndūire-rī, githī ti ūhūthū makīria honge ici, o ici ciarī ciaguo, gūciarithanio na mūtamaiyū wa mūgūnda o ūcio warī wao kīūmbe!

Andū a Isiraeli othe Nīmakahonokio

²⁵ Ariū na aarī a Ithe witū, ndikwenda mūikare mūrīgītwo nī ūhoru ūyū wa hitho, nīgeetha mūtīkae kwīona ta mūrī oogī: Hitho nī atī, andū amwe a Isiraeli nīanyiite nī kūūmia ngoro, o ngīnya rīrīa mūigana wa andū-a-Ndūrīrī ūkaahinga gūtoonya. ²⁶ Nī ūndū ūcio-rī, andū a Isiraeli othe nīmakahonokio, o ta ūrīa kwandīkītwo atīrī:

“Mūhonokia nīakoima Zayuni;

naguo ūhoru wa kūregana na Ngai nīakaweheria kuuma kūrī Jakubu.

²⁷ Nakio gīkī nīkio kīrīkanīro kīrīa ngaarīkanīra nao, rīrīa ngaamehereria mehīa mao.”

²⁸ Ha Ūhoru-ūrīa-Mwega-rī, andū a Isiraeli nīmatuirwo thū nī ūndū wanyu, no ha ūhoru wa gūthuurwo-rī, nīmendetwo nī ūndū wa maithe mao ma tene, ²⁹ nīgūkorwo iheo iria Ngai aheanaga na gwītana kūrīa etanaga nakuo ndacookaga kwīricūkwo. ³⁰ O ta ūrīa inyuī hīndī īmwe mwaremeire Ngai, no rīu nīamūiguīrīre tha nī ūndū wa ūremi wao-rī, ³¹ rīu no taguo o nao matuīkīte aremi, nīgeetha o nao rīu maiguīrwo tha nī ūndū wa ūrīa Ngai amūiguīrīre tha. ³² Nīgūkorwo Ngai nīatuīte andū othe aremi nīgeetha acooke amaiguīre tha othe.

Rwīmbo rwa Kūgooca Ngai

³³ Hī! Ī ūūgī wa Ngai, o naguo ūmenyo wake, itikīrī nyingī na ndiku mūno!

Matuīro make gūtīrī ūngīhota kūmatuīria,
na mīthīire yake kaī ndīngīmenyeka-ī!

³⁴ “Nūū ūmenyete meciiria ma Mwathani?

Kana nūū ūkoretwo akīmūtaara?”

³⁵ “Nūū wanahe Ngai kīndū,

atī nīguo Ngai acooke amūrīhe kīndū kīu?”

³⁶ Nīgūkorwo indo ciothe cioimire harī we, na nīwe ūcītūūragia ciothe, na ciothe-rī, no ciake.
Nake arogoocagwo nginya tene na tene! Amenī.

12

Magongona marī Muoyo

¹ Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a lthe witū, ndamūthaitha tondū wa ūrīa Ngai anamūiguīra tha, mwīrute mūrī yanyu itūike magongona marī muoyo, na matheru mangīkenia Ngai, arī guo ūtungata ūrīa wagīrīre na wa ma wa kūgoocithia Ngai. ² Mūtikanahaananie ūhorō wanyu na maūndū marīa mekagwo nī andū a thī īno; no garūrūkai na ūndū wa kwerūhio meciirīa manyu. Hīndī īyo nīmūrīhotaga kūmenya na gwītīkīra wendi ūcio wa Ngai, o wendi ūcio wake mwega ūrīa wa kūmūkenagia, na mūkinyanīru kūna.

³ Nī ūndū wa wega ūrīa ndaaheirwo nī Ngai-rī, ngwīra o mūndū wothē wanyu atīrī: Mūndū ndakae gwītua mūnene gūkīra ūrīa aagīrīrwo nī gwītua, no nī kaba mūndū eciiragie ūhorō wake we mwene na atue itua rīagīrīru, kūringana na wītīkio ūrīa Ngai amūheete. ⁴ O ta ūrīa tūrī na cīga nyingī thīnī na mwīrī ūmwe, nacio cīga ici ciothe itirutaga wīra mūthemba ūmwe-rī, ⁵ no taguo o na ithuī, o na twatuīka tūrī aingī, tūrī mwīrī ūmwe thīnī wa Kristū, na o kīga nīkīohanītio na iria ingī ciothe. ⁶ Ningī nītūheetwo iheo itiganīte, kūringana na wega ūrīa tūheetwo. Angīkorwo kīheo kīa mūndū nī kūratha mohorō-rī, nīahūthīre kīheo kīu kūringana na ūrīa wītīkio wake ūigana. ⁷ Angīkorwo nī gūtungata, nīatungatage; na angīkorwo nī kūrutana, nīarutanage; ⁸ ningī angīkorwo nī kūmīrīria andū, nīakīūmanagīrīrie; na angīkorwo nī wa kūrūmbūiya mabata ma andū arīa angī, nīakīheanage na ūtaana; angīkorwo nī wa gūtongoria, nīatongoragie na kīyo; ningī ūrīa wa kūiguanīra tha, nīekage ūguo akenete.

Wendani

⁹ Wendani wanyu nīūkoragwo nī ūrīa ūtarī ūhinga. Thūūragai ūndū ūrīa mūūru; naguo ūndū ūrīa mwega mūkīūrūmagie. ¹⁰ Endanagai mūndū na ūrīa ūngī, mūrī na wendani ta wa ciana cia ithe ūmwe. Na mūndū nīatīiage ūrīa ūngī gūkīra we mwene. ¹¹ Rutagai wīra na kīyo, na mūreke ngoro cianyu ihīahīage, mūgītungatagīra Mwathani. ¹² Ikaragai mūkenete nī ūndū mūrī na kīrīgīrīro, na mūkīragīrīrie hīndī ya mathīna, na mūkīrage mūkīhooyaga hīndī ciothe. ¹³ Teithagīai andū a Ngai mabataro-inī mao. Tūūrai mūnyīitaga andū ūgenī.

¹⁴ Rathimagai andū arīa mamūnyariiraga; marathimagei na mūtikanamarume. ¹⁵ Kenagai hamwe na arīa marakena; na mūcakae na arīa maracakaya. ¹⁶ Tūūrai mūiguanīte mūndū na ūrīa ūngī. Tigagai gwītīia, no mwītīkagīre kūgīa ngwatanīro na andū arīa matarī igweta. Tigagai kwīona ta mūrī oogī.

¹⁷ Mūtikaneeke mūndū ūūru nī ūndū wa ūūru ūrīa amwīkīte. Menyagīrīrai nīguo mwīkage maūndū marīa mangīonwo magīrīire nī andū othe. ¹⁸ Inyuī-rī, geragai gūikarania na mūndū o wothē na thayū kūngīhoteka. ¹⁹ Arata akwa, mūtikanerīhīrie, no tigagīriai mang'ūrī ma Ngai handū, nīgūkorwo nī kwandīkītwo atīrī: “Kūrīhanīria nī gwakwa; nī nīī ngaarīhanīria,” ūguo nīguo Mwathani ekuuga. ²⁰ Handū ha ūguo-rī:

“Thū yaku ingīkorwo ihūtī-rī, mīhe irio;

ingīkorwo nīnyootī-rī, mīhe gīa kūnyua.

Gwīka ūguo-rī, nīkūmīgīrīra makara ma mwaki mūtwe.”

²¹ Mūtikanatoorio nī ūūru, no tooragai ūūru na wega.

13

Kwĩnyiihĩria arĩa Maathanaga

¹ O mündũ no nginya athikagĩre arĩa maathanaga, nĩgũkorwo gũtirĩ hinya wa gwathana tĩa ũria Ngai ahaandite. Aathani arĩa marĩ ho nĩ Ngai ũmatuĩte a gwathana. ² Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, mündũ ũria ũremagĩra arĩa maathanaga, nĩkũrega aregaga ũndũ ũria Ngai atuĩte, nao arĩa mekaga ũguo nĩmagatuĩka a gũtuĩrwo ciira. ³ Nĩgũkorwo aathani ti a kũmakia arĩa mekaga ũria kwagĩĩre, no nĩ a kũmakia arĩa mekaga ũũru. Nĩũkwenda wagage gwĩtigagĩra ũria wathanaga? Gũkage ũria kwagĩĩre, nake nĩarĩkũgathagĩrĩria. ⁴ Nĩgũkorwo we nĩ ndungata ya Ngai ya gũtũma wonage maũndũ mega. No ũngĩka ũũru-rĩ, wĩtigĩre, nĩgũkorwo ndakuuaga rūhiũ rwa njora tũhũ. We nĩ ndungata ya Ngai, na mũrihania wake wa kũherithania na wa gũkinyĩria mündũ ũria wĩkaga ũũru mang'ũrĩ ma Ngai. ⁵ Nĩ ũndũ ũcio, nĩ kwagĩĩre mwathikagĩre arĩa maathanaga, ti tondũ wa gwĩtigĩra mang'ũrĩ macio, no nĩ tondũ wa ũria mwĩmenyeire na thamiri cianyu ũria arĩ wega gwĩka.

⁶ Ũndũ ũcio noguo ũtũmaga mũrutage magooti, nĩgũkorwo arĩa maathanaga nĩ ndungata cia Ngai, na maheanaga mahinda mao mothe nĩ ũndũ wa wĩra ũcio kũmbe. ⁷ Rutagĩrai andũ othe kĩrĩa mwagĩĩrwo nĩ kũmarutĩra: Angĩkorwo mũtirutĩte magooti, rutai magooti; na angĩkorwo nĩ kũruta mbeeca cia kũrutithia wĩra wa bũrũri, rutai; nao andũ arĩa a kũheo gĩtĩio, maheagei; na arĩa a gwĩkĩrwo, mekagĩĩrei.

Endanagai tondũ Mũthenya Nĩũkuhĩĩrie

⁸ Mũtigaikare mũrĩ na thĩrĩ na mündũ o na ũrĩkũ, tĩa o mwendanage hĩndĩ ciothe mündũ na ũria ũngĩ, nĩgũkorwo mündũ wendaga mündũ ũria ũngĩ nĩahingĩtie watho. ⁹ Nĩ ũndũ maathani maya, atĩ “Ndũkanatharanie,” na “Ndũkanoragane,” na “Ndũkanaiye,” na “Ndũkanacumikĩre kĩndũ kiene,” o na rĩathani rĩngĩ o rĩothe rĩngĩkorwo ho, mohanĩtio mothe maturanĩrwo thĩĩnĩ wa rĩathani rĩrĩrĩ: “Enda mündũ ũria ũngĩ ta ũria wĩyendete wee mwene.” ¹⁰ Wendani-rĩ, ndũngĩka mündũ ũria ũngĩ ũũru. Nĩ ũndũ ũcio kwendana nĩkuo kũhingia watho.

¹¹ Na mwĩkage ũguo nĩ ũndũ wa kũmenya mahinda maya tũrĩ ũria matariĩ. Ihinda nĩkinyu nĩgeetha mwarahũke mũtĩge gũkoma, tondũ ũhonokio witũ rĩu ũrĩ hakuhi kũrĩ rĩrĩa twambĩrĩrie gwĩtikia. ¹² Ũtukũ ũrĩ hakuhi gũthira; nago mũthenya ũkĩrĩ gũkinya. Nĩ ũndũ ũcio nĩtũtigane na maũndũ ma nduma na twĩohe indo cia mbaara, o irĩa cia ũtheri. ¹³ Nĩtũthiĩage na mĩthĩire mĩagĩrĩru, o irĩa yagĩĩre gũkarwo nayo mũthenya, tũtigatoonye marugainĩ mooru marĩ na nyĩmbo njũru na ũrĩũ, na tũtigatoonye ũtharia-inĩ kana maũndũ ma ũũra-thoni, na tũtikagĩage na njũgitano na kũiguanĩra ũũru. ¹⁴ No rĩrĩ, mwĩhumbei Mwathani Jesũ Kristũ, na mũtigatũũre mwĩciiragia o ũria mũngĩhingia merĩrĩria ma mĩĩrĩ ĩno ya mehia.

14

Andũ arĩa Ahũthũ na arĩa marĩ Hinya

¹ Na rĩrĩ, mündũ ũria ũkoragwo arĩ na wĩtikio mũhũthũ mwamũkĩrei, mũtekũmũtuĩra ciira nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa mataiguanĩrwo. ² Wĩtikio wa mündũ ũmwe-rĩ, nĩmũwĩtikĩrĩtie kũrĩa irio cia mĩthemba yothē, no mündũ ũngĩ, ũria ũrĩ wĩtikio mũhũthũ, arĩaga o mĩthemba ya nyeni. ³ Mündũ ũria ũrĩaga mĩthemba yothē ya irio ndakae kũmena mündũ ũria ũtekaga ũguo, nake mündũ ũria ũtarĩaga indo imwe-rĩ, ndakae gũtuĩra ciira mündũ ũria

ūrīaga ciothe tondū Ngai nīamwītīkīrītīe. ⁴ Wee ūkīrī ū nīguo ūtuire ndungata ya mündū ūngī ciira? Mwathi wayo nīwe ūmenyaga īrūngīi wega kana īgwīte. Nayo nīrīrūgamaga, tondū Mwathani nīwe ūrī na ūhoti wa gūtūma īrūgame.

⁵ Mündū ūmwe-rī, onaga ta kūrī mūthenya ūmwe mūtheru kūrī īrīa īngī; nake mündū ūngī akoona mīthenya yothe no ūndū ūmwe. O mündū nīemenyere wega na ngoro yake. ⁶ Mündū ūrīa wonaga mūthenya ūmwe ūrī wa mwanya-rī, ekaga ūguo nī ūndū wa Mwathani. Nake ūrīa ūrīaga nyama-rī, arīaga nī ūndū wa Mwathani, nīgūkorwo nī Ngai acookagīria ngaatho; nake ūrīa ūtacirīaga-rī, ekaga ūguo nī ūndū wa Mwathani, na nī Ngai acookagīria ngaatho. ⁷ Nīgūkorwo gūtīrī o na ūmwe witū ūtūūraga nī ūndū wake mwene, na gūtīrī o na ūmwe witū ūkuaga nī ūndū wake mwene. ⁸ Nī ūndū tūngītūūra muoyo-rī, tūtūūraga nī ūndū wa Mwathani; na tūngīkua-rī, twakua nī ūndū wa Mwathani. Nī ūndū ūcio tūngīkorwo tūrī muoyo kana tūkuite-rī, tūrī o a Mwathani.

⁹ Ūhorō ūyū nīguo watūmire Kristū akue na acooke ariūke, nīguo atuīke Mwathani wa arīa akuū na arīa marī muoyo. ¹⁰ Wee-rī, ūgūtūira mūrū kana mwarī wa lthe wanyu ciira nīkī? Kana ūkūmena mūrū kana mwarī wa lthe wanyu nīkī? Nīgūkorwo ithuothē nītūkarūgama mbere ya gītī gīa ciira kīa Ngai. ¹¹ O ta ūrīa kwandīkītuo atīrī:

“Ti-itherū, o ta ūrīa nīi ndūūraga muoyo,

iru o rīothe nīrīgaturio mbere yakwa;

naruo rūrīmī o ruothe nīrūkoimbūrīra Ngai,’ ūguo nīguo Mwathani ekuaga.”

¹² Hakīrī ūguo-rī, o ūmwe witū nīakaheana ūhorō wake mwene mbere ya Ngai.

¹³ Nī ūndū ūcio nītūgītige gūtuanīra ciira ithuī ene. Handū ha ūguo-rī, kaba mūtue na meciiria manyu atī mūtīgātūma mūrū kana mwarī wa lthe wanyu ahīngwo kana agwe njīra-inī. ¹⁴ Nīi nīmenyete wega biū ndī thīinī wa Mwathani Jesū, atī gūtīrī irio irī thaahu cio nyene. No rīrī, mündū ūrīa wonaga kindū ta kīrī thaahu-rī, ūcio harī we kindū kīu nī kīrī thaahu. ¹⁵ Angīkorwo mūrū kana mwarī wa thoguo nīekūigua ūūru tondū wa kīrīa ūrīaga-rī, wee nītīgītē gūthīi na mīthīire ya wendani. Tiga gūtūma mūrū kana mwarī wa lthe wanyu ūcio Kristū aakuīrīre oore nī ūndū wa kīrīa ūrarīa. ¹⁶ Mūtikanareke ūndū ūrīa muonaga ūrī mwega ūtuīke wa gūcambio. ¹⁷ Nīgūkorwo ūthamaki wa Ngai ti ūhorō wa kūrīa na kūnyua, no nī wa ūthingu, na thayū o na gīkeno iria ciumaga kūrī Roho Mūtheru, ¹⁸ tondū mündū o wothē ūrīa ūtungatagīra Kristū na njīra icio nīakenagia Ngai, o na akoonagwa arī mwega nī andū.

¹⁹ Nī ūndū ūcio-rī, nītūkīragei kīyo gīa gwīkaga maūndū marīa marehaga ūhorō wa thayū na magatūma tuonganīrīre hinya. ²⁰ Mūtikanathūkie wīra wa Ngai nī ūndū wa irio. Irio ciothe nī theru, no rīrī, nī ūūru mündū kūrīa kindū o gīothe kīrīa kīngīhītīthia mündū ūrīa ūngī. ²¹ Nī kaba kwaga kūrīa nyama, kana kūnyua ndibeī o na kana gwīka ūndū ūngī o na ūrīkū ūrīa ūngītūma mūrū kana mwarī wa lthe wanyu ahītīthio.

²² Nī ūndū ūcio-rī, ūndū ūrīa wītīkītīe ūkonīi maūndū macio-rī, nīūmenyēke gatagatī gaku na Ngai. Kūrathimwo-rī, nī mündū ūrīa ūtarī ūndū angīcuukīra nī ūndū wa kindū kīrīa onaga kīrī kīega agīka. ²³ No rīrī, mündū angīkorwo arī na nganja, acooke arīe irio iria arī na nganja nacio, mündū ūcio nīetūīrīre ciira, tondū kūrīa gwake gūtīumanīte na wītīkīo; naguo ūndū o wothē ūtoīmanīte na wītīkīo nī mehīa.

15

¹ Na rĩrĩ, ithuĩ arĩa tũrĩ na hinya-rĩ, twagĩrĩrwo nĩgũkuuanagĩra na arĩa matarĩ na hinya maũndũ mao ma ũhinyaru na to gwĩkenagia ithuĩ ene. ² O ũmwe witũ nĩagĩrĩrwo nĩgũkenia mũndũ ũrĩa ũngĩ nĩ ũndũ wa maũndũ make mega, nĩgeetha ongererwo hinya. ³ Nĩgũkorwo o na Kristũ ndekenirie we mwene, no o ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ: “Irumi cia arĩa makũrumaga nĩ nĩ ciagwĩrĩre.” ⁴ Nĩgũkorwo maũndũ mothe marĩa maandĩkirwo tene maandĩkirwo marĩ ma gũtũruta, nĩgeetha tũgiage na kĩirĩgĩrĩro nĩ ũndũ wa gũkĩrĩrĩa na kũmĩrĩrio nĩ Maandiko macio.

⁵ Ngai ũrĩa ũheanaga ũkĩrĩrĩa na ũumanĩrĩa aromũhe roho wa ũguano o mũndũ na ũrĩa ũngĩ rĩrĩa mũkũrũmĩrĩa Kristũ Jesũ, ⁶ nĩgeetha mũgoocithagie Ngai o we Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ mũrĩ na ngoro ũmwe na mũgambo ũmwe.

⁷ Nĩ ũndũ ũcio, o mũndũ nĩagĩtikagĩre ũrĩa ũngĩ, o ta ũrĩa mwetĩkĩrwo nĩ Kristũ, nĩgeetha Ngai agoocagwo. ⁸ Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩrĩ, Kristũ okire arĩ ndungata ya Ayahudi nĩ ũndũ wa ũhoru wa ma wa Ngai, nĩguo ahingie ciĩranĩro irĩa ciĩrĩrwo maithe maitũ ma tene, ⁹ nĩgeetha andũ-a-Ndũrĩrĩ magoocithagie Ngai nĩ ũndũ wa tha ciake, ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ:

“Nĩ ũndũ ũcio nĩngũkũgocca ndĩ gatagatĩ ka ndũrĩrĩ;
nĩndĩrĩnaga nyĩmbo cia kũgocca rĩitwa rĩaku.”

¹⁰ Ningĩ nĩ kwĩrĩtuo atĩrĩ:

“Kenai, inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, mũrĩ hamwe na andũ ake.”

¹¹ Na ningĩ nĩ kwĩrĩtuo atĩrĩ,

“Goo cai Mwathani, inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ othe,
na mũmũinĩre nyĩmbo cia kũmũgocca, inyuĩ andũ othe.”

¹² O na ningĩ, Isaia nĩoiĩte atĩrĩ,

“Mũndũ ũrĩa wĩtagwo Mũri wa Jesii nĩagooka,
o we ũrĩa ũkaarahũka atuĩke wa gwatha ndũrĩrĩ,
nao andũ-acio-a-Ndũrĩrĩ nĩmakaagĩa na kĩirĩgĩrĩro thĩinĩ wake.”

¹³ Na rĩrĩ, Ngai ũrĩa arĩ we mwĩhoko witũ aromũiyũria na gĩkeno gĩothe na thayũ tondũ wa ũrĩa mũmwĩhokete, nĩgeetha mũkĩrĩrĩre kũgĩa na kĩirĩgĩrĩro nĩ ũndũ wa hinya wa Roho Mũtheru.

Paũlũ Mũtungatĩri wa Andũ-a-Ndũrĩrĩ

¹⁴ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩ mwene nĩnjĩtikĩrĩte atĩ inyuĩ ene nĩmũiyũrĩtuo nĩ wega, na nĩ mũrĩ na ũmenyo mũiganu, o na mũkahota gũtaarana inyuĩ ene. ¹⁵ Ndĩmwandĩkĩre ũndũ ũyũ ndĩ na ũmĩrĩru mũingĩ ngĩmwĩra maũndũ mamwe, taarĩ kũmũrĩrĩkania maũndũ macio rĩngĩ, nĩ ũndũ wa wega ũrĩa Ngai aaheire, ¹⁶ nĩguo nduĩke mũtungatĩri wa Kristũ Jesũ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, ndutage wĩra wa mũthĩnjĩri-Ngai wa kũhunjagia ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Ngai, nĩgeetha andũ-a-Ndũrĩrĩ magaatuĩka igongona rĩitĩkĩrĩku nĩ Ngai, o rĩrĩa rĩtherie nĩ Roho Mũtheru.

¹⁷ Nĩ ũndũ ũcio nĩngwĩraha thĩinĩ wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa ũtungata wakwa ngĩtungatĩra Ngai. ¹⁸ Ndĩkũgeria kwaria ũndũ o na ũrĩkũ tĩga o ũrĩa Kristũ ahingĩtie na ũndũ wakwa harĩ ũhoru wa gũtongoria andũ-a-Ndũrĩrĩ ũhoroinĩ wa gwathĩkĩra Ngai, nĩ ũndũ wakwa kũheana ũhoru na maũndũ marĩa mekirwo, ¹⁹ na ũndũ wa hinya ũrĩa watũmaga kũringwo ciana na kuonwo morĩrũ, tondũ wa hinya wa Roho Mũtheru. Na nĩ ũndũ wa ũguo kuuma Jerusalemu kũrigicũka nginya Iluriko, nĩhunjĩtie biũ ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Kristũ. ²⁰ Na rĩrĩ, ndũire ndũrĩrĩre kũhunja ũhoru-ũrĩa-Mwega kũrĩa Kristũ

atamenyekete, nigeetha ndikanatuike wa gwaka igurū rīa mūthingi wakitwo nī mūdū ūngī. ²¹ No rīrī, nīgūtuike o ta ūrīa kwandikītwo, atīrī:

“Arīa matarī meerwo ūhoro wake nīo makaawona,
na arīa matarī maigua nīo magaataūkīrwo nīguo.”

²² Kīu nīkīo gītūmi kīrīa kīanagiria mahinda maingī njūke kūu kwanyu.

Mūbango wa Paūlū Gūthī Roma

²³ No rīu, tondū hatirī handū hangī ingīruta wīra ng'ongo-inī ici, na tondū mīaka mīngī nīngoretwo ngīrīrīria kūmuona-rī, ²⁴ nīndīrabanga gwīka ūguo ngīthī Sipania. Nīndīrehoka gūkaamūceerera ngīhītūkīra kūu kwanyu, na atī nīmūkandeithīrīria gūthī rūgendo rūu, thuutha wa gūkenanīra na inyuī ihinda inini. ²⁵ No rīu ndī rūgendo-inī ngīthī Jerusalemu ngatungatīre andū arīa aamūre marī kūu. ²⁶ Nīgūkorwo andū a Makedonia na a Akaia nīmoonire arī wega kūhotha nīguo mateithie andū arīa athīni a thiritū ya andū arīa aamūre kūu Jerusalemu. ²⁷ Ūguo nīguo moonire kwagīrīre, na ti-itherū nī marī na thīirī wa andū acio. Tondū wa rīrī, angīkorwo andū-a-Ndūrīrī nīmagwatanīre na Ayahudi irathimo cia kīroho-rī, o nao marī na thīirī kūrī Ayahudi wa kūmatungatīra na indo iria marathimitwo nacio. ²⁸ Nī ūndū ūcio ndaarīkia kūruta wīra ūcio, na menye wega atī maciaro macio nī marīkia kwamūkīrwo-rī, hīndī ūyo nīngamūceerera ngīthī Sipania. ²⁹ Nīnjūū atī ngīūkīra kūu kwanyu, ngaakorwo njiyūrīrīrwo nī irathimo cia Kristū.

³⁰ Ariū na aarī a Ithe witū, nīndamūthaitha nī ūndū wa Mwathani witū Jesū Kristū na nī ūndū wa wendani ūrīa tūheetwo nī Roho, atī mūnyiitanīre na nī kīgiano-inī giakwa na ūndū wa kūhooya Ngai nī ūndū wakwa. ³¹ Hooyai nigeetha ngaahonokio kuuma kūrī andū arīa matetīkītie a kūu Judea, na ningī atī ūtungata wakwa kūu Jerusalemu ūgetīkīrīka nī andū arīa aamūre akuo, ³² nigeetha ngooka kūrī inyuī ngenete, Ngai enda, na tūcanjamūke tūrī hamwe. ³³ Ngai mwene thayū aroikara hamwe na inyuī inyuothe. Amenī.

16

Ngeithi kūrī Arata

¹ Nīngūgaathīrīria mwarī wa Ithe witū Fibi kūrī inyuī, ūrīa ūtungataga thīinī wa kanitha wa Kenikirea. ² Nīngūmūhooya mūmwamūkīre thīinī wa Mwathani o ta ūrīa mūngīamūkīra andū arīa aamūre, na mūmūhe ūteithio o wothe angībatario nīguo kuuma kūrī inyuī, nīgūkorwo o nake anakorwo arī ūteithio mūnene kūrī andū aingī, o hamwe na nī mwene.

³ Geithiai Pirisila na Akula, arīa tūrutaga wīra nao tūrī thīinī wa Kristū Jesū.*

⁴ O nīmendire kūuragwo nī ūndū wakwa. Na to nī nyiki ndīramacookeria ngaatho, no nīmacookeirio ngaatho nī makanitha mothe ma andū-a-Ndūrīrī.

⁵ Geithiai o na kanitha ūrīa ūcemanagia kwao mūciī.

Geithiai mūrata wakwa Epeneto, ūrīa warī mwītīkia wa Kristū wa mbere kūu būrūri wa Asia.

⁶ Geithiai Mariamu, ūrīa warutire wīra na kīyo kīnene mūno nī ūndū wanyu.

⁷ Geithiai Anderoniko na Juniasi, andū a mūhīrīga witū arīa tuohetwo hamwe. Nao nī marī igweta gatagatī-inī ka atūmwō, o na ningī nī-matuīkire a Kristū mbere yakwa.

⁸ Geithiai Ampiliato, ūrīa nyendete mūno thīinī wa Mwathani.

* 16:3 Pirisila na Akula maarī arata a hakuhi a Paūlū, na maarutaga wīra wa gūtuma hema hamwe nake.

⁹ Na mūgeithie Urubano, ūrĩa tūrūtithanagia wīra wa Kristū nake, o na mūgeithie mūrata wakwa nyendete Sitakusi.

¹⁰ Geithiai Apele, ūrĩa wageririo na akīmenyeka atĩ nĩ wa Kristū kūna.

Na mūgeithie andũ a nyūmba ya Arisitobulo.

¹¹ Ningĩ mūgeithie Herodioni, ūrĩa wa mūhīrīga witũ.

Geithiai andũ a nyūmba ya Narikiso arĩa marĩ thīinĩ wa Mwathani.

¹² Geithiai Turufena na Turufosa, andũ-a-nja acio marutaga wīra na hinya thīinĩ wa Mwathani.

Na mūgeithie mūrata wakwa Perisi, mūdũ-wa-nja ũngĩ o nake ūrutĩte wīra na hinya mūno thīinĩ wa Mwathani.

¹³ Geithiai Rufusi, ūrĩa mūthuure thīinĩ wa Mwathani, o na mūgeithie nyina, ūrĩa ūkoretwo arĩ o ta maitũ.

¹⁴ Ningĩ mūgeithie Asunikirito, na Felegoni, na Herime, na Pateroba, na Herima, o na ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa marĩ hamwe nao.

¹⁵ O na ningĩ mūgeithie Filologo, na Julia, na Nerea na mwarĩ wa nyina, na Olumpa, na arĩa othe aamũre makoragwo hamwe nao.

¹⁶ Geithaniai mūdũ na ūrĩa ũngĩ na ngeithi theru cia kīmununyanio.

Makanitha mothe ma Kristū nīmamūgeithia.

¹⁷ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nīngūmūthaita mwīmenyagīrĩre andũ arĩa marehaga nyamūkano na maūdũ ma kūmūhīngithia, marĩa mareganĩte na ūhoro ūrĩa mūrūtĩtwo. Eheragīrai andũ ta acio. ¹⁸ Nīgūkorwo andũ ta acio ti Mwathani witũ Kristū matungataga, no nĩ nda ciao ene matungataga. Nīmaheenagia ngoro cia andũ arĩa matooĩ ūũru na ūndũ wa mīario yao mīnyoroku na ndeto ciao cia kwīyendithīrīria. ¹⁹ Andũ othe nīmaiguĩte ngumo ya wathiki wanyu, nĩ ūndũ ūcio nīnjyūrĩtwo nĩ gīkeno nĩ ūndũ wanyu; no nīngwenda mūgĩe na ūũgĩ harĩ maūdũ marĩa mega, na mwage ūcuuke harĩ maūdũ marĩa mooru.

²⁰ Ngai mwene thayũ nīarīhehenja Shaitani o narua, na inyuĩ mūmūrangīrĩre rungu rwa magūrũ manyu. Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ūroikara na inyuĩ.

²¹ Nīmwaveithio nĩ Timotheo, ūrĩa tūrutaga wīra nake, o na Lukio, na Jasoni na Sosipatero, arĩa a mūhīrīga witũ.

²² Nī Teritio, mwandiki wa marĩa maya, nīndamūgeithia thīinĩ wa Mwathani.

²³ Nake Gayo, ūrĩa ūnyīitĩte ūgeni na ūrĩa ūtugaga andũ a kanitha othe, nīamūgeithia.

Nīmwaveithio nĩ Erasito, ūrĩa mūigi kīgīina gĩa itũũra, na mūrũ wa ithe witũ Kwarito. (²⁴ Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ūrogĩa na inyuĩ inyuothe. Amen.)

²⁵ Na rīu kūrĩ ūrĩa ūngīhota kūmūrūgamia wega nĩ ūndũ wa Ūhoro-ūrĩa-Mwega ūrĩa hunjagia, na kwanīrĩa ūhoro wa Jesũ Kristũ kūringana na ūguũrio wa maūdũ marĩa ma hitho marĩa matũire mahithĩtwo kuuma tene, ²⁶ no rīu nīmaguũrie na makamenyithanio thīinĩ wa Maandiko marĩa ma ūnabii, nĩ ūndũ wa watho wa Ngai, o we ūrĩa ūtũũraga tene na tene, nīgeetha ndūrĩrĩ ciothe imwītikie na imwathīkagīre: ²⁷ nake Ngai, o we wiki mūũgĩ-rĩ, arotũũra agoocagwo nginya tene na ūndũ wa Jesũ Kristũ! Amen.

MARŪA MA MBERE MA PAŪLŪ KŪRĪ AKORINITHO

¹ Nĩ nĩ Paŭlū, o nĩ ndeetirwo nduĩke mūtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ūndũ wa kwenda kwa Ngai, ndĩratũma ngeithi ici tũrĩ hamwe na mūrũ wa Ithe witũ Sosithene,*

² Twandĩkĩra kanitha wa Ngai ūrĩa ūrĩ Korinitho, kūrĩ arĩa othe maamũrĩtwo thĩinĩ wa Kristũ Jesũ na magetwo matuĩke andũ atheru, o hamwe na arĩa othe marĩ kũndũ guothe makayagĩra rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, o we Mwathani wao na witũ:

³ Wega na thayũ irogĩa kūrĩ inyuĩ ciumĩte kūrĩ Ngai Ithe witũ na Mwathani Jesũ Kristũ.

Gũcookia Ngaatho

⁴ Nĩnjookagĩria Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ūndũ wanyu, nĩ ūndũ wa wega wake ūrĩa mũheetwo thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. ⁵ Nĩgũkorwo thĩinĩ wake nĩmũtongetio maũndũ-inĩ mothe, mũgatongio ūhoroinĩ wa mĩario yanyu yotho o na ūhoroinĩ wothe wa kũmenya maũndũ, ⁶ tondũ-rĩ, ūira witũ ūkonĩ Kristũ nĩwekĩrwo hinya thĩinĩ wanyu. ⁷ Nĩ ūndũ ūcio gũtirĩ kiheo gĩa kĩiroho o na kimwe mũtarĩ nakĩo, o mũgĩetagĩrĩra na kiyo kũguũranĩrio kwa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. ⁸ Nake nĩarĩmũikaragia mūrĩ na hinya nginya mũthia, nĩguo mũtikanakorwo mūrĩ na ūcuuke mũthenya ūrĩa wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. ⁹ Ngai nĩ mwĩhokeku, o we ūrĩa wamwĩtire nĩguo mũkorwo na ngwatanĩro na Mũriũ Jesũ Kristũ, Mwathani witũ.

Nyamũkano thĩinĩ wa Kanitha

¹⁰ Atĩrĩrĩ, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndamũthaitha thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, atĩ inyuothe mũiguane o mũndũ na ūrĩa ūngĩ, nĩguo mũtikagĩe na nyamũkano gatagatĩ-inĩ kanyu, no mũikare mũiguanĩte, na mūrĩ na meciiria o mamwe, na ngoro o imwe. ¹¹ Tondũ rĩrĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩmenyithĩtio nĩ andũ amwe a kuuma nyũmba ya Kiloe atĩ nĩ kūrĩ na ngũĩ gatagatĩ-inĩ kanyu. ¹² Ūrĩa ndĩroiga nĩ atĩrĩ: Ūmwe wanyu oigaga atĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Paŭlũ”; ūngĩ akoiga atĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Apolo”; nake ūngĩ akoiga atĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Kefa”; o na ningĩ ūngĩ akoiga atĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Kristũ.”

¹³ Kaĩ Kristũ agayanĩtio? Paŭlũ-rĩ, nĩwe waambirwo mũtĩ igũrũ nĩ ūndũ wanyu? Mwabatithirio thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Paŭlũ? ¹⁴ Nĩngũcookia ngaatho nĩ ūndũ gũtirĩ o na ūmwe wanyu nĩ ndaabatithirie, o tiga Kirisipo na Gayo. ¹⁵ Nĩ ūndũ ūcio gũtirĩ mũndũ o na ūmwe ūngiuga atĩ mwabatithirio thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa. ¹⁶ Īi, o na ningĩ nĩndabatithirie andũ a nyũmba ya Stefana; no tiga acio, ndingĩrikana kana nĩ kūrĩ mũndũ ūngĩ ndaabatithirie. ¹⁷ Nĩ gũkorwo Kristũ ndaandũmire ngabatithanie, no aandũmire ngahunjie Ūhor-ũrĩa-Mwega, no ti ndũheane na ūũgĩ wa mũndũ, nĩgeetha mũtharaba wa Kristũ ndũkae kwagithio kiene.

Kristũ nĩwe Ūũgĩ na Ūhoti wa Ngai

¹⁸ Nĩgũkorwo ndũmĩrĩri ya mũtharaba nĩ ūrimũ kūrĩ arĩa maroora, no kūrĩ ithuĩ arĩa tũrahonokio-rĩ, ūndũ ūcio nĩ hinya wa Ngai. ¹⁹ Nĩgũkorwo kwandĩkĩtwo atĩrĩ:

*

1:1 Warĩ mūtugo wa Ayunani kwambĩrĩria marũa na rĩitwa rĩa mwandiki.

“Ũũgĩ wa andũ arĩa oogĩ nĩkũniina ngaaũniina;
naguo ũmenyo wa andũ arĩa imenyi ndikiũtue wa tũhũ.”

²⁰ Mũndũ ũrĩa mũũgĩ-rĩ, akĩrĩ kũ? Mũndũ ũrĩa mũthomu-rĩ, akĩrĩ kũ? Arĩ ha mũciiri ũrĩa ũũĩ gũciira maũndũ ma mahinda maya tũrĩ? Githĩ Ngai ndatuĩte ũũgĩ wa thĩ ĩno ũrimũ? ²¹ Nĩgũkorwo Ngai na ũndũ wa ũũgĩ wake nĩonire atĩ andũ a thĩ ĩno na ũũgĩ wao matikaamũmenya, akĩona kwagĩrĩire ahũthĩre maũndũ ma ũrimũ marĩa tũhunjagia nĩgeetha ahonokie arĩa mamwĩtikagia. ²² Ayahudi metagia ciana, nao Ayunani macaragia ũũgĩ, ²³ no ithuĩ tũhunjagia ũhoro wa Kristũ arĩ mwambe mũtĩ igũrũ: maũndũ macio nĩ mũhĩnga kũrĩ Ayahudi na ũrimũ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, ²⁴ no kũrĩ arĩa Ngai etĩte, Ayahudi o na Ayunani, Kristũ nĩwe hinya wa Ngai na ũũgĩ wa Ngai. ²⁵ Nĩgũkorwo ũrimũ wa Ngai nĩ mũũgĩ gũkĩra ũũgĩ wa mũndũ, naguo ũhũthũ wa Ngai nĩ mũritũ gũkĩra hinya wa mũndũ.

²⁶ Ariũ na aarĩ a lthe witũ, ta gĩciiriei ũrĩa mwatariĩ rĩrĩa mwetirwo. Ti aingĩ anyu oogĩ na ũũgĩ wa andũ a gũkũ thĩ; na ti aingĩ mangĩaguucĩrĩrie andũ; o na ti aingĩ maciarĩrwo mĩcĩi ĩrĩa ĩrĩ igweta. ²⁷ No Ngai aathuurire maũndũ marĩa ma ũrimũ ma thĩ ĩno nĩguo aconorithie andũ arĩa oogĩ; ningĩ Ngai aathuurire maũndũ marĩa matarĩ hinya ma thĩ ĩno nĩguo aconorithie arĩa marĩ hinya. ²⁸ Agĩthuura maũndũ marĩa mahũthũ ma thĩ ĩno, na marĩa matarĩ ma gũtũka, o gwata marĩa matarĩ maũndũ kũrĩ, nĩgeetha amaagithie bata, ²⁹ nĩgeetha mũndũ o na ũ ndakanetĩie mbere ya Ngai. ³⁰ No rĩrĩ, nĩwe ũtũmĩte mũkorwo mũrĩ thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ, ũrĩa ũtuĩkĩte ũũgĩ uumĩte kũrĩ Ngai nĩ ũndũ witũ, ũguo nĩ kuuga, ũthingu witũ, na ũtheru, na gũkũũrwo. ³¹ Nĩ ũndũ ũcio, o ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ: “Mũndũ ũrĩa ũkwĩraha, nĩerahage nĩ ũndũ wa Mwathani.”

2

¹ Hĩndĩ ĩrĩa ndookire kũrĩ inyuĩ, ngĩmũhunjĩria ũira wa hitho ya ũhoro wa Ngai, ariũ na aarĩ a lthe witũ, ndiamwarĩrie na mĩario ya kanua kega kana ũũgĩ mũnene. ² Nĩgũkorwo nĩndatuĩte itua ndĩrĩ ũndũ ũngĩ ngwenda kũmenya, rĩrĩa rĩothe ndaarĩ na inyuĩ, o tĩga ũhoro wa Jesũ Kristũ na kwambwo gwake mũtĩ-igũrũ. ³ Ndoookire kũrĩ inyuĩ itarĩ na hinya, na ndĩ na guoya, o na ngĩinainaga mũno. ⁴ Ndũmĩrĩri yakwa na kũhunja gwakwa itiarĩ na ciugo cia kũguucanĩrĩria na ũũgĩ, no nĩcionanagia hinya wa Roho, ⁵ nĩguo wĩtikio wanyu ndũgakorwo ũtiĩrĩrĩrwo nĩ ũũgĩ wa andũ, o tĩga hinya wa Ngai.

Ũũgĩ Uumanĩte na Roho

⁶ No ningĩ ithuĩ-rĩ, tũrĩ gatagati-inĩ ka andũ arĩa agima twaragia ũhoro wa ndũmĩrĩri ya ũũgĩ, no tũtiaragia ũhoro wa ũũgĩ wa mahinda maya, kana wa aathani a mahinda maya arĩa matarĩ kũrĩa merekeire. ⁷ No ithuĩ-rĩ, twaragia ũhoro wa ũũgĩ wa Ngai ũrĩa wa hitho, ũũgĩ ũrĩa watũire ũrĩ mũhithe, o ũrĩa Ngai aathĩrĩre o mbere ya kũũmba thĩ nĩ ũndũ wa riiri witũ. ⁸ Gũtirĩ o na ũmwe wa anene a mahinda maya wamenyire ũhoro ũcio, nĩgũkorwo mangĩamũmenyete-rĩ, matingĩambire Mwathani wa riiri. ⁹ Nĩgũkorwo no ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ:

“Maũndũ marĩa matarĩ monwo na maitho,
na matarĩ maiguuo na matũ,
o na matarĩ maatoonya ngoro ya mũndũ,
nĩmo Ngai athondekeire andũ arĩa mamwendete”:

¹⁰ No Ngai nĩatũguũrĩrie maũndũ macio na ũndũ wa Roho wake.

Roho nĩathuthuurgagia maũndũ mothe, o na maũndũ ma Ngai marĩa marĩkĩru mũno. ¹¹ Tondũ-rĩ, nũũ ũũĩ meciirĩa ma mũndũ, tĩga o roho wa

mündü ūrĩa ūrĩ thĩĩnĩ wake? O ta ūguo-rĩ, gūtĩrĩ mündü ūũĩ meciiria ma Ngai, o tiga Roho wa Ngai. ¹² Tūtiamūkĩrĩte roho wa thĩ ĩno, no tũheetwo Roho ūrĩa uumĩte kūrĩ Ngai, nĩguo tũmenyage iheo iria Ngai atũheete o ūguo tũhũ. ¹³ Maũndũ macio nĩmo twaragia, no tũtimaaragia na ciugo iria tũrutĩtwo na ūũgĩ wa mündũ, no nĩ na ciugo iria tũrutagwo nĩ Roho, tũgataarĩria ūhoru wa ma wa kĩĩroho na ciugo cia kĩĩroho. ¹⁴ Mündũ ūtarĩ na Roho ndetĩkagĩra maũndũ marĩa moimaga kūrĩ Roho wa Ngai, tondũ maũndũ macio nĩ ūrimũ kūrĩ we, na ndangĩmamenya, tondũ makũũrĩkanaga na njĩra ya kĩĩroho. ¹⁵ Mündũ wa kĩĩroho nĩakũũranaga maũndũ mothe, nowe mwene gūtĩrĩ mündũ ūngĩmũtuĩra:

¹⁶ “Nĩ ūndũ-rĩ, nũũ ūngĩmenya meciiria ma Mwathani, nĩguo akĩmũtaare?”

No ithuĩ tũrĩ na meciiria ma Kristũ.

3

Ūhoru wa Nyamũkano thĩĩnĩ wa Kanitha

¹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndingĩahotire kũmwarĩria ta mũrĩ andũ a kĩĩroho, no ndaamwarĩrie ta mũrĩ andũ a thĩ, o ta twana tũnini thĩĩnĩ wa Kristũ. ² Ndaamũheire iria, no ti irio nyũmũ ndaamũheire, nĩgũkorwo mũtiakinyĩte a gũcĩria. Ti-itherũ o na rĩu mũtikinyĩte a gũcĩria. ³ O na rĩu mũrĩ andũ a thĩ. Kuona atĩ kūrĩ na ūru na ngũĩ thĩĩnĩ wanyu-rĩ, githĩ mũtikĩrĩ andũ a thĩ? Githĩ mũtiragĩka o ta ūrĩa andũ a ndũire mekaga? ⁴ Nĩ ūndũ-rĩ, rĩrĩa mündũ ūmwe ekuuga atĩrĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Paũlũ,” nake ūrĩa ūngĩ akoiga atĩrĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Apolo,” githĩ mũtikĩrĩ o andũ a ndũire?

⁵ Kaĩ Apolo akĩrĩ ū? Nake Paũlũ akĩrĩ ū? Acio maarĩ o ndungata, iria ciatũmire mwĩtikie, o ta ūrĩa Mwathani aagaĩre o mündũ wĩra wake. ⁶ Nĩ nĩ mbeũ ndahaandire, nake Apolo agĩciitĩrĩria maaĩ, no nĩ Ngai watũmire ikũre. ⁷ Nĩ ūndũ ūcio ti mündũ ūrĩa ūhaandaga kana ūrĩa ūitagĩrĩria maaĩ ūrĩ bata, no ūrĩa ūrĩ bata nĩ Ngai, ūrĩa ūtũmaga ikũre. ⁸ Mündũ ūrĩa ūhaandaga na mündũ ūrĩa ūitagĩrĩria maaĩ makoragwo na muoroto ūmwe, na o mündũ akaarĩhwo kũringana na wĩra wake we mwene. ⁹ Nĩgũkorwo tũrutithanagia wĩra hamwe na Ngai; na inyuĩ mũrĩ mũgũnda wa Ngai, na mwako wa Ngai.

¹⁰ Nĩ ūndũ wa wega ūrĩa Ngai aaheete, nĩ nĩ gwaka ndaakire mũthingi haana ta mwakithia ūrĩa mũũgĩ nake mündũ ūngĩ nĩ gwaka araaka igũrũ rĩa mũthingi ūcio. No o mündũ nĩamenyagĩrĩre ūrĩa egwaka igũrũ riaguo. ¹¹ Nĩgũkorwo gūtĩrĩ mündũ ūngĩaka mũthingĩ ūngĩ tiga ūrĩa ūrikĩtie gwakwo, na nĩguo Jesũ Kristũ. ¹² Angĩkorwo mündũ o na ū egwaka igũrũ rĩa mũthingĩ ūyũ akĩhũthagĩra thahabu, kana betha, kana mahiga ma goro, kana mbaũ, kana nyeki, o na kana rũũa-rĩ, ¹³ wĩra wake nĩũkoneka ūrĩa ūtariĩ, tondũ Mũthenya ūcio nĩũgaatũma wonেকে ūtheri-inĩ. Wĩra ūcio ūkaaguũrio na mwaki, nĩgũkorwo wĩra wa o mündũ nĩũkagerio na mwaki ūcio. ¹⁴ Angĩkorwo kĩrĩa mündũ aakĩte mũthingi-igũrũ nĩgĩgetiiria mwaki ūcio-rĩ, nĩakarĩhwo mũcaara wake. ¹⁵ Angĩkorwo nĩũkahĩa-rĩ, nĩakoowo nĩguo; nowe mwene nĩakahonoka, no akaahonoka ta mündũ ūgereire mwaki-inĩ.

¹⁶ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ inyuĩ ene mũrĩ hekarũ ya Ngai, na atĩ Roho wa Ngai atũũraga thĩĩnĩ wanyu? ¹⁷ Mündũ o wothe angĩananga hekarũ ya Ngai-rĩ, Ngai nĩakamwananga; nĩgũkorwo hekarũ ya Ngai nĩ theru, na nĩ inyuĩ hekarũ ĩyo.

¹⁸ Mũtikae kwĩheenĩ. Mündũ o na ūrĩkũ thĩĩnĩ wanyu angĩkorwo nĩeciiragia nĩ mũũgĩ na ūũgĩ wa mahinda maya tũrĩ-rĩ, nĩagĩtuĩke “kĩrimũ” nĩguo atuĩke mũũgĩ. ¹⁹ Nĩgũkorwo ūũgĩ wa thĩ ĩno nĩ ūrimũ maitho-inĩ ma Ngai. O ta ūrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ, “Nĩanyiitaga arĩa oogĩ waara-inĩ wao”; ²⁰ o na ningĩ nĩ

kwandik̄two at̄ir̄i, “Mwathani n̄iof̄ at̄i meciiria ma ar̄ia ooḡi n̄i ma t̄uh̄u.” ²¹ N̄i ūndū ūcio-r̄i, m̄undū o na ūrik̄ū ndakae kw̄iraha na ūhorō wa andū! Maundū mothe n̄i manyu, ²² kana n̄i Paūlū, kana n̄i Apolo, kana n̄i Kefa, kana n̄i th̄i īno, kana n̄i muoyo, kana n̄i ḡikuū, kana n̄i maundū mar̄ia mar̄i ho r̄iu, kana n̄i maundū mar̄ia magooka, mothe n̄i manyu, ²³ na inyuī mūr̄i a Kristū, nake Kristū n̄i wa Ngai.

4

At̄umwo a Kristū

¹ N̄i ūndū ūcio-r̄i, andū maḡir̄irwo n̄iḡutuonaga ta ndungata cia Kristū, na ta t̄ur̄i andū ar̄ia mehokeirwo maundū ma hit̄ho ma Ngai. ² R̄iu n̄ikū-bataran̄itie at̄i andū ar̄ia mehokeirwo maundū no nginya monanie at̄i n̄i ehokeku. ³ Ndinḡimaka o na hanini inḡituirwo ciira n̄i inyuī, kana nduirwo n̄i igooti r̄ia andū o na r̄irik̄ū; ti-itherū o na n̄i mwene ndinḡiit̄uira ciira. ⁴ N̄i mwene ndir̄i na ūndū inḡicuuk̄ira, no ūndū ūcio ndūnḡit̄uma nduīke at̄i ndir̄i na mahit̄ia. Mwathani n̄iwe ūnduaḡira ciira. ⁵ N̄i ūndū ūcio ndūkae ḡitua ciira ihinda r̄ir̄ia r̄iamūre r̄itakinyite; eterera nginya Mwathani ooke. Maundū mar̄ia mahithe nduma-in̄i n̄iakamoim̄iria ūtheri-in̄i, na n̄iakaguūria meciiria ma ngoro cia andū. Ihinda r̄iu o m̄undū n̄iakam̄uk̄ira ngaatho ciake kuuma k̄ur̄i Ngai.

⁶ R̄iu-r̄i, ariū na aar̄i a lthe wit̄u, maundū macio nd̄iramar̄ingithania na ūhorō wakwa mwene na wa Apolo n̄iguo m̄ugunike, n̄iguo mw̄irute na ithuī ḡit̄umi k̄ia ūria kw̄iragwo at̄ir̄i, “M̄utikae kwagarara ūria kwandik̄two.” N̄igeetha m̄utikae gw̄it̄ia m̄undū ūmwe mak̄iria ya ūria ūnḡi. ⁷ N̄i ūndū-r̄i, n̄ū ūt̄umite w̄ione ūri na nḡūr̄ani na m̄undū ūnḡi o woth̄e? N̄i k̄i ūr̄i nak̄io ūtaahirwo? Na anḡikorwo n̄iwaheirwo-r̄i, ūraḡiit̄ia n̄ik̄i ta atar̄i k̄uheo waheirwo?

⁸ N̄im̄ur̄ik̄itie k̄uḡia na k̄ir̄ia ḡiothe mwendaga! N̄im̄ur̄ik̄itie ḡutonga! N̄im̄utuik̄ite athamaki, ithuī t̄utar̄i ho! Naar̄i korwo ti-itherū n̄im̄watuik̄ire athamaki k̄una n̄iguo t̄utuīke a ḡuthamaka hamwe na inyuī! ⁹ N̄iḡukorwo nd̄irona at̄i ithuī at̄umwo Ngai at̄uḡite handū t̄ur̄ionekaga t̄ur̄i thuutha wa andū ar̄ia anḡi othe, na ta andū mat̄uir̄irwo k̄ūraḡirwo th̄iin̄i wa k̄ihaaro k̄ia mathako. N̄it̄utūtwo k̄indū ḡia kw̄iror̄erwo n̄i th̄i yoth̄e, k̄ur̄i araika o na k̄ur̄i andū. ¹⁰ Ithuī t̄ur̄i irim̄u n̄i ūndū wa Kristū, no inyuī mūr̄i andū ooḡi m̄uno th̄iin̄i wa Kristū! Ithuī n̄i kwaga twaḡite hinya, no inyuī mūr̄i na hinya! Inyuī n̄im̄uheetwo ḡit̄io, no ithuī n̄it̄uim̄it̄wo ḡit̄io! ¹¹ Nginya ihinda r̄ir̄i ithuī t̄ur̄i t̄ut̄ur̄ite t̄uh̄ūtaga na t̄ukanyoota, na t̄ugatar̄uk̄irwo n̄i nguo, n̄inḡi n̄it̄uh̄ūrit̄wo m̄uno, o na t̄ugaikara t̄utar̄i na m̄ic̄i. ¹² N̄inḡi n̄it̄ur̄utaga w̄ira na moko mait̄u t̄ur̄i na k̄yo. R̄ir̄ia twarumwo-r̄i, ithuī t̄ukarathima; na r̄ir̄ia twanyariirwo, t̄ukom̄ir̄ia; ¹³ o na r̄ir̄ia twacambio, t̄ucookagia ūhorō na ūhoor̄eri. Nginya ihinda r̄ir̄i t̄utuik̄ite ḡiko ḡia th̄i, t̄ugatuika mahuti ma ḡuk̄u th̄i.

¹⁴ Ndiraand̄ika mar̄ua maya n̄iguo nd̄im̄uconore, no n̄iguo nd̄im̄utaare mūr̄i ta ciana ciakwa nyendete m̄uno. ¹⁵ O na m̄unḡikorwo mūr̄i na ar̄eri ngiri ik̄umi th̄iin̄i wa Kristū, m̄utir̄i na maithe mainḡi, n̄iḡukorwo th̄iin̄i wa Kristū Jesū ndaatuik̄ire ithe wanyu ūndū-in̄i wa Ūhorō-ūr̄ia-Mwega. ¹⁶ N̄i ūndū ūcio ndam̄uthaitha mw̄igerekanie na n̄i. ¹⁷ N̄i ūndū wa ḡit̄umi ḡik̄i n̄inḡum̄ut̄um̄ira Timotheo, m̄ur̄u wakwa ūr̄ia nyendete, na ūr̄ia mw̄ihokeku th̄iin̄i wa Mwathani. N̄iek̄um̄ur̄ir̄ikania m̄ut̄ur̄ire wakwa th̄iin̄i wa Kristū Jesū, ūr̄ia ūringaine na ūr̄ia ndutanaga makanitha-in̄i k̄undū guothe.

¹⁸ Amwe anyu n̄im̄atuik̄ite et̄i, makona ta itarooka k̄uu k̄ur̄i inyuī. ¹⁹ No n̄inḡūka k̄ur̄i inyuī narua, akorwo n̄i kwenda kwa Mwathani, na h̄ind̄i iyo

nīngatuīria ūria andū aya etīi maaragia, o hamwe na ūhoti ūria marī naguo. ²⁰ Nīgūkorwo ūthamaki wa Ngai ti ūhoro wa kwaria, no nī wa kūgīa na ūhoti. ²¹ Mūkwenda atīa? Ngīuke kūrī inyuī na kīboko, kana njūke na wendo hamwe na roho wa ūhooreri?

5

Ingatai Mündū ūcio Githaria

¹ Nī ma ndeto nīiraario atī thīinī wanyu kūrī na ūtharia, na nī ūtharia mūthemba ūria ūtangīoneka o na kūrī andū arīa matetikītie Ngai: Naguo nī atī ūmwe wanyu nīakomete na mūtumia wa ithe. ² Na inyuī mūgakenera ūndū ūcio! Githī mūtiagīrīrwo nīgūkorwo mūiyūrītwo nī kīeha, nīguo mündū ūcio wīkīte ūguo mūmūingate, ehene ngwatanīro-inī yanyu? ³ O na ndakorwo ndirī hamwe na inyuī kūu, ndī hamwe na inyuī thīinī wa roho, na nīndikītie gūtuīra mündū ūcio wīkīte ūguo ciira, o ta ndī hamwe na inyuī. ⁴ Hīndī irīa mūrīkorwo mūnganīte thīinī wa rītwa rīa Mwathani witū Jesū, na nī ndī hamwe na inyuī thīinī wa roho, o na hinya wa Mwathani witū Jesū ūrī ho-rī, ⁵ mündū ūcio mūneanei kūrī Shaitani, nīgeetha mehia make ma kīm-wīrī maniinwo, naguo roho wake ūkaahonokio mūthenya ūria wa Mwathani.

⁶ Mwīgaatho ūcio wanyu ti mwega. Kaī inyuī mūtōō atī ndawa nini ya kūimbīa mīgate nītūmaga kīmere gīothe kūimbe? ⁷ Eheriai ndawa iyo ya kūimbīa mīgate irīa ya tene biū nīguo mūtūike kīmere kīerū gītārī na ndawa ya kūimbīa, tondū ūguo nīguo mūtārī. Nīgūkorwo Kristū, o we gatūrūme gaitū ka Bathaka, nīarīkītie kūrutwo igongona. ⁸ Nī ūndū ūcio-rī, nītūkūngūire Gīathī, ti na ndawa iyo ya tene ya kūimbīa mīgate, iyo ya rūmena na ya waganu, no tūkūngūire na mūgate ūtarī na ndawa ya kūimbīa, o guo mūgate wa wīhokeku na wa ūhoro wa ma.

⁹ Nīndīmwandīkīre marūa-inī makwa ngamwīra mūtigage kūgīaga thiritū na andū arīa ahūūrī maraya, ¹⁰ ūguo ti kuuga mweheranīre na andū a thī īno, arīa ahūūrī maraya, kana arīa akoroku, kana arīa atunyani, o na kana arīa ahooi mīhianano. Mūngīka ūguo-rī, no mūkiumire gūkū thī. ¹¹ No rūu, ndīramwandīkīra nīguo mūtīkagīe thiritū na mündū o na ūrīkū ūria wītāga mūrū kana mwarī wa ithe witū, no nī mūhūūrī maraya, kana nī mūkoroku, kana nī mūhooi mīhianano kana nī mündū wa gūcambānia, o na kana nī mūrūu wa njoochi kana nī mūtunyani. Mündū ta ūcio mūtīkarīianīre nake.

¹² Ūkīrī wīra wakwa gūciirithia arīa matārī a kanitha? Githī inyuī mūtīkīagīrīrwo nīgūciirithia arīa marī a kanitha? ¹³ Ngai nīwe ūgaaciirithia arīa marī nja. “Ingatai mündū ūcio mwaganu oime thīinī wanyu.”

6

Maciira Gatagatī-inī ka Andū Etīkia

¹ Kūngīkorwo kūrī mündū ūmwe wanyu ūhītīrie ūria ūngī-rī, no akīgerie gūthī kūrī andū arīa matetigīrīte Ngai nīguo mamatuithanie ciira, handū ha gūthī mbere ya andū arīa aamūre? ² Kaī inyuī mūtōō atī andū arīa aamūre nīo magaatuīra andū a gūkū thī ciira? Na angīkorwo nī inyuī mūgaaciirithia andū a gūkū thī-rī, githī mūtīkīrī na ūhoti wa gūtua maciira marīa manini? ³ Kaī inyuī mūtōō atī nī ithuī tūgaatuīra arāika ciira? Ī maündū ma mūtūūrīre ūyū-rī, githī tūtiagīrīrwo nīkūmaciira makīria! ⁴ Nī ūndū ūcio kūngīkorwo na mündū wanyu ūhītīrio maündū-inī ta macio-rī, no mūthuure o na andū matangītīka kanitha-inī matūike a kūmūciirithia! ⁵ Ndoiga ūguo nīguo ndīmūconore. Kwahoteka atīa atī thīinī wanyu gūtīrī mündū mūgī ūngīhota gūtūithania

etikia eerī ciira mangĩhĩtania? ⁶ No handũ ha ũguo-rĩ, mūrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ atwaraga ũrĩa ũngĩ igooti-inĩ, na nĩ igooti-inĩ rĩa arĩa matetikĩtie!

⁷ Gũkorwo mūrĩ na maciira gatagati-inĩ kanyu nĩkuonania atĩ nĩmũhootetwo biũ. Githĩ ti kaba mwĩtikagĩre gwĩkwo ũũru? Githĩ ti kaba mwĩtikagĩre kũheenio? ⁸ Handũ ha ũguo-rĩ, nĩmũheenanagia na mũgekana ũũru, na acio mwikaga ũguo-rĩ, nĩ ariũ na aarĩ a Ithe wanyu.

⁹ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ andũ arĩa aaganu matikagaya ũthamaki wa Ngai? Mũtikanaheeneke: Gũtirĩ ahũũri maraya, kana ahooi mĩhianano, kana itharia, kana arũme arĩa metuaga ta aka, kana arũme arĩa makomaga na arũme arĩa angĩ, ¹⁰ kana aici, kana andũ arĩa akoroku, kana arĩũ, kana acambania, o na kana atunyani makaagaya ũthamaki wa Ngai. ¹¹ Na ũguo nĩguo amwe anyu mwatariĩ. No nĩmwathambirio, na mũgĩtherio, na mũgĩtuuo athingu thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani Jesũ Kristũ o na nĩ ũndũ wa Roho wa Ngai witũ.

Mehia ma Ũtharia

¹² “Nĩ ndirigĩrĩrio gwĩka ũndũ o wothē,” no ti ũndũ o wothē ũrĩ kĩguni. “Nĩ ndirigĩrĩrio gwĩka ũndũ o wothē,” no ndingĩathwo nĩ ũndũ o na ũrĩkũ. ¹³ “Irio nĩ cia nda na nda nĩ ya irio,” no Ngai nĩagaciniina cieri. Mwĩrĩ ti wa kũhũthĩrwo na ũmaraya, no nĩ wa gũtungata Mwathani, nake Mwathani aathage mwĩrĩ ũcio. ¹⁴ Ngai nĩariũkirie Mwathani kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩ ũndũ wa hinya wake, na o na ithuĩ nĩagatũriũkia na hinya o ro ũcio. ¹⁵ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ mĩrĩ yanyu nĩ ciĩga cia Kristũ we mwene? Nĩ ũndũ ũcio, no ngĩoye ciĩga icio cia Kristũ nĩguo ndĩcinyiitithanie na mũmaraya? Kũroaga gũtuĩka ũguo! ¹⁶ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ mũndũ ũrĩa wĩnyĩitithanagia na mũmaraya, matuĩkaga mwĩrĩ ũmwe nake? Nĩgũkorwo nĩ kwĩritwo atĩrĩ, “Acio eerĩ magaatuĩka mwĩrĩ ũmwe.” ¹⁷ No mũndũ ũrĩa wĩnyĩitithanagia na Mwathani atuĩkaga ũmwe nake thĩinĩ wa roho.

¹⁸ Ũragĩrai mehia ma ũmaraya. Mehia marĩa mangĩ mothe mekwagwo nĩ mũndũ marĩ nja ya mwĩrĩ wake, no mũndũ ũrĩa ũhũũraga ũmaraya-rĩ, nĩ mwĩrĩ wake mwene ehagĩria. ¹⁹ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ mĩrĩ yanyu nĩ hekarũ ya Roho Mũtheru ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wanyu, ũrĩa mwaheirwo nĩ Ngai? Inyuĩ mũtirĩ anyu inyuĩ ene; ²⁰ inyuĩ mwagũrĩrwo na thogora. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tĩithagiai Ngai na mĩrĩ yanyu.

7

Ũhoro wa Kũhikania

¹ Na rĩrĩ, ha ũhoro wa maũndũ marĩa mwanyandĩkĩire marĩa nĩ ũndũ wamo, ngũmwĩra atĩrĩ: Nĩ wega mũndũ mūrũme kwaga kũhikania. ² No tondũ wa ũrĩa ũmaraya ũingĩhĩte-rĩ, o mũndũ mūrũme nĩagĩrĩrwo nĩ kũgĩa na mũtumia wake mwene, na mũndũ-wa-nja agĩe na mũthuuri wake mwene. ³ Mũthuuri nĩagĩrĩrwo nĩ kũhingagĩria mũtumia wake bata wake wa kĩhiko, o nake mũtumia ahingagĩrie mũthuuriwe bata wake. ⁴ Mũtumia ndangĩathĩra mwĩrĩ wake mwene, tondũ nĩ wake na mũthuuriwe. ũguo no taguo mũthuuri atangĩathĩra mwĩrĩ wake mwene, tondũ nĩ wake na mũtumia wake. ⁵ Tigagai kũimana, o tiga rĩrĩa mũngĩkorwo mũiguanĩire, naguo gũkorwo nĩ kwa ihinda, nĩgeetha mũgĩage na ihinda rĩa kũhooya. Thuutha ũcio no mũcooke hamwe rĩngĩ, nĩguo Shaitani ndakamũgerie tondũ wanyu kũremwo kwĩgĩrĩrĩa. ⁶ Ũhoro ũcio ndawaaria taarĩ rũũtha ngũheana, no ti gwathana ngwathana. ⁷ No nyende andũ othe mahaane ta ũrĩa nĩ ndariĩ. No o mũndũ aheetwo kĩheo gĩake mwene kuuma kũrĩ Ngai; mũndũ ũmwe aheetwo kĩheo gĩkĩ, na ũrĩa ũngĩ akaheo kĩria kĩngĩ.

⁸ Na rĩrĩ, nĩ ūndũ wa andũ arĩa matahikanĩtie na atumia a ndigwa, nguuga ũũ: Nĩ wega maikare o ũguo matahikanĩtie, o ta ũria nĩ ndariĩ. ⁹ No angĩkorwo matingĩhota kwĩgĩrĩrĩria-rĩ, nĩmahike na mahikanie, tondũ nĩ kaba kũhikania gũkĩra gũikara makĩhĩahĩaga.

¹⁰ Kũrĩ andũ arĩa mahikĩte na makahikania-rĩ, ngwathana ũũ, no ti nĩ, nĩ Mwathani ũgwathana: Mũtumia ndakanatigane na mũthuuriwe. ¹¹ No aangĩka ũguo-rĩ, nĩagũikare atarĩ mũhiku, kana akorwo ti ũguo, acookerere mũthuuriwe. Nĩgĩ mũthuuri ndakanaingate mũtumia wake.

¹² Nĩ ūndũ wa acio angĩ nguuga ũũ, no nĩ nĩ ndĩroiga, ti Mwathani: Angĩkorwo mũrũ wa lthe witũ arĩ na mũtumia ũtetikĩtie, na mũtumia ũcio etikĩre matũũranie-rĩ, nĩatige kũmũingata. ¹³ Nike mũtumia angĩkorwo arĩ na mũthuuri ũtetikĩtie, na mũthuuri ũcio etikĩre matũũranie-rĩ, nĩatige kũmũingata. ¹⁴ Nĩgũkorwo mũthuuri ũria ũtetikĩtie nĩatheretio nĩ ūndũ wa mũtumia wake, nake mũtumia ũria ũtarĩ mwĩtikia nĩatheretio nĩ ūndũ wa mũthuuri wake mwĩtikia. Kũngĩaga gũtuĩka ũguo-rĩ, ciana cianyu no ituĩke ti theru, no ũria kũrĩ rĩu nĩ atĩ nĩ theru.

¹⁵ No rĩrĩ, mũndũ ũcio ũtetikĩtie angĩthĩ-rĩ, nĩarekwo athĩ. Nĩgũkorwo mũndũ mũrũme, kana mũndũ-wa-nja ũria wĩtikĩtie ti muohe nĩ ũhoru ta ũcio; Ngai atwĩtite tũtũuranagie na thayũ. ¹⁶ Wee mũtumia-rĩ, ũũ atĩa kana nĩwe ũkaahonokia mũthuuri waku? O na wee mũthuuri-rĩ, ũũ atĩa kana nĩwe ũkaahonokia mũtumia waku?

¹⁷ No rĩrĩ, mũndũ o mũndũ nĩaikare mũtũũrĩre ũria Mwathani aamũgaĩre, o ũria Ngai aamwĩĩre. Ũyũ nĩguo watho ũria ngwatha makanitha mothe. ¹⁸ Mũndũ angĩkorwo eetirwo arĩ mũruu-rĩ, nĩatige gũikara ta atarĩ mũruu. Mũndũ ũria ũtaarĩ mũruu rĩrĩa eetirwo nĩatige kũrua. ¹⁹ Kũrua gũtirĩ bata; o na kwaga kũrua gũtirĩ bata. Ūndũ ũria ũrĩ bata nĩ kũmenyerera maathani ma Ngai. ²⁰ O mũndũ nĩaikarage o ũria aatarĩ rĩrĩa Ngai aamwĩĩre. ²¹ Wee warĩ ngombo rĩrĩa wetirwo? Ūndũ ũcio ndũgagũtange, no korwo wahota kuona njĩra ya kuuma ũkombo-inĩ-rĩ, gerera yo. ²² Nĩgũkorwo mũndũ ũria warĩ ngombo rĩrĩa Mwathani aamwĩĩre-rĩ, ũcio nĩ mũndũ wa Mwathani ũtarĩ ngombo; nĩgĩ no taguo, ũria warĩ mũndũ muohore rĩrĩa Mwathani aamwĩĩre-rĩ, ũcio nĩ ngombo ya Kristũ. ²³ Inyuĩ mwagũrĩrwo goro; mũtigatuĩke ngombo cia andũ. ²⁴ Ariũ na aarĩ a lthe witũ, o ūndũ ũria mũndũ eehokeywo nĩ Ngai-rĩ, nĩaikarage o ũguo ūndũ ũcio Ngai aamwĩĩre.

²⁵ Rĩu-rĩ, ũhoru wĩgĩ airĩtu nĩ ũyũ: Ndirĩ na watho uumĩte kũrĩ Mwathani, no nĩngũheana itua riakwa ta mũndũ mwĩhokeyu nĩ ūndũ wa kũiguĩrwo tha nĩ Mwathani. ²⁶ Nĩ ūndũ wa mathĩĩna ma mahinda maya-rĩ, nguona arĩ wega mũikarage o ũria mũndũ atariĩ. ²⁷ Wee nĩũhikanĩtie? Ndũkaingate mũtumia waku. Wee nawe hihi ndũhikanĩtie? Tiga kũhikania. ²⁸ No ũngĩhikania-rĩ, wee ndwĩhĩtie; o na mũirĩtu angĩhika-rĩ, o nake ndehĩtie. No andũ arĩa marahika kana makahikania-rĩ, nĩmarĩonaga mathĩĩna maingĩ mũtũũrĩre-inĩ ũyũ, na nĩmo ndĩrenda kũmũrigĩrĩria.

²⁹ Ūndũ ũria ndĩrenda kuuga, ariũ na aarĩ a lthe witũ, nĩ atĩ ihinda nĩ inini. Kuuma rĩu andũ arĩa marĩ na atumia nĩ kwagĩrĩre maikarage ta matarĩ nao; ³⁰ arĩa maracakaya nĩmaikarage ta mataracakaya; nao arĩa makenete nĩmaikarage ta matakenete; o na arĩa mekũgũra indo, nĩmaikarage ta matarĩ kindũ marĩ. ³¹ nao arĩa mahũthagĩra indo cia thĩ ĩno, nĩmaikarage ta matohanĩtio nacio. Nĩgũkorwo ũria thĩ ĩno ĩhaana rĩu-rĩ, nĩgũthira ĩrathira.

³² Nĩ ingĩenda inyuĩ mũikarage mũtegwĩtanga. Mũndũ ũria ũtahikanĩtie etanganga na maũndũ ma Mwathani, na eciiragia o ũria angĩkenia Mwathani. ³³ No mũndũ ũria ũhikanĩtie etanganga na maũndũ ma gũkũ thĩ, na eciiragia o

ũria angĩkenia mĩtumia wake, ³⁴ nangu wendi wa ngoro yake nĩmũgayũkanu. Mũndũ-wa-nja ũtarĩ mũhiku kana mũirĩtu etangaga na maũndũ ma Mwathani: Muoroto wake nĩ kwĩheana harĩ Mwathani mwĩrĩ na roho. No mĩtumia mũhiku etangaga na maũndũ ma thĩ ĩno, na eciiragia o ũria angĩkenia mũthuriwe. ³⁵ Ndĩramwarĩria maũndũ maya nĩgeetha mũgunĩke, ti atĩ nĩguo ndĩmũrigĩrĩrie, no nĩgeetha mũikarage na mĩthiire ĩria yagĩrĩrie, mwiheanĩte biũ harĩ Mwathani mũtekũguucĩrĩrio nĩ maũndũ mangĩ.

³⁶ Mũndũ o wothe angĩona atĩ nĩarahĩtĩria mũirĩtu ũria orĩtie, nake mũirĩtu ũcio akorwo matukũ make ma ũirĩtu wake nĩmarahĩtũka-rĩ, mũndũ ũcio angĩgua nĩagĩrĩrwo nĩ kũhikania-rĩ, nĩeke o ũguo ekwenda. Ti kwĩhia ekwĩhia. Nĩmagĩrĩrwo mahikanie. ³⁷ No rĩrĩ, ũria ũtuĩte na ngoro yake atekũringĩrĩrio, no nĩwe mwene wiyendeire, na agatua itua atĩ ndekũhikia mũirĩtu ũcio-rĩ, mũndũ ũcio o nake nĩekĩte ũria kwagĩrĩrie. ³⁸ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũndũ ũria ũhikagia mũirĩtu ũria orĩtie nĩekaga ũria kwagĩrĩrie, no ũria ũngĩaga kũmũhikia nĩekaga wega makĩria.

³⁹ Mĩtumia nĩohanĩtio na mũthuriwe rĩrĩa rĩothe mũthuriwe arĩ muoyo. No mũthuriwe angĩkua, nĩmuohore na no ahikĩre mũndũ o ũria angĩenda, no mũndũ ũcio no nginya akorwo nĩetĩkĩtie Mwathani. ⁴⁰ No itua riakwa nĩ atĩrĩ, mĩtumia ũcio angĩaga kũhika rĩngĩ, no akorwo arĩ na gĩkeno makĩria. Na ngwĩcĩria atĩ nĩ o na nĩ ndĩ na Roho wa Ngai.

8

Irio Irutĩrwo Mĩhianano

¹ Na rĩrĩ, ũhoru wa irio iria ikoragwo irutĩrwo mĩhianano-rĩ, nĩtũũ atĩ ithuothe tũrĩ na ũmenyo ũhoru-inĩ ũcio. Ũmenyo nĩtũtũmaga mũndũ etũũgĩrie, no wendo nĩ gwaka wakaga. ² Mũndũ ũria wĩciiragia atĩ nĩoi ũndũ-rĩ, ndooĩ ũndũ ũcio wega ta ũria aagĩrĩrwo nĩ kũũmenya. ³ No mũndũ ũria wendete Ngai, ũcio nĩwe ũũio nĩ Ngai.

⁴ Nĩ ũndũ ũcio, ha ũhoru ũkonĩĩ kũria irio iria irutĩrwo mĩhianano-rĩ, nĩtũũ atĩ gũkũ thĩ mũhianano nĩ kindũ gĩa tũhũ, na atĩ gũtirĩ Ngai ũngĩ tiga o ũria ũmwe. ⁵ Tondũ o na kũngĩkorwo nĩ kũrĩ indo ciĩtagwo ngai, irĩ kũũria igũrũ kana irĩ gũkũ thĩ-rĩ, amu ti-itherũ nĩ kũrĩ na “ngai” nyingĩ na “aathani” aingĩ, ⁶ no harĩ ithuĩ-rĩ, Ngai no ũmwe, na nĩwe lthe witũ, na indo ciothe cioimire kũrĩ we na tũtũũraga muoyo nĩ ũndũ wake; na kũrĩ na Mwathani o ũmwe, nake nĩwe Jesũ Kristũ, o we ũria indo ciothe ciagiire nĩ ũndũ wake, na nowe ũtũtũũragia muoyo.

⁷ No ti andũ othe mooĩ ũguo. Andũ amwe nĩ ũndũ wa ũria matũũrĩte mamenyerete mĩhianano, o na hĩndĩ ĩria mekũria irio ta icio meciiragia atĩ nĩirutĩrwo mĩhianano, na tondũ thamiri ciao itirĩ hinya-rĩ, makanyitwo nĩ thaahu. ⁸ No irio iria tũrĩaga itingĩtũma tũkũhĩrĩrie Ngai; tũtingĩthũkio nĩ kwaga gũcĩria, na tũtingĩagiĩrio nĩgũcĩria.

⁹ O na kũrĩ ũguo-rĩ, menyerera atĩ wiyathi ũcio wanyu ndũgatuĩke mũhĩnga kũrĩ arĩa matarĩ na hinya. ¹⁰ Nĩgũkorwo mũndũ o wothe ũrĩ na thamiri itarĩ na hinya, angĩmuona inyũ mũrĩ na ũmenyo ũyũ mũkĩrĩra irio thĩĩnĩ wa hekarũ ya mũhianano-rĩ, githĩ ndangĩũmĩrĩria arĩe kĩria kĩrutĩrwo mĩhianano? ¹¹ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũrũ kana mwarĩ wa lthe witũ ũcio thamiri yake itarĩ na hinya, o ũcio Kristũ aakũĩrĩre-rĩ, agathũkio nĩ ũmenyo wanyu. ¹² Hĩndĩ ĩria mwehĩria ariũ na aarĩ a lthe witũ na njĩra iyo, na mũgatiĩhia thamiri ciao icio itarĩ hinya-rĩ, nĩ Kristũ mwehĩria. ¹³ Nĩ ũndũ ũcio, angĩkorwo kĩria ndĩraria no gĩtũme mũrũ kana mwarĩ wa lthe witũ agwe mehĩa-inĩ-rĩ, ndikiagiĩrwo nĩ kũria nyama rĩngĩ, nĩguo ndigatũme agwe.

9

Maündũ marĩa Maagĩĩre Mũtũmwo

¹ Githĩ nĩ ndirĩ na wĩyathi? Githĩ nĩ ndirĩ mũtũmwo? Githĩ nĩ ndionire Jesũ Mwathani witũ? Anga inyuĩ mũtirĩ maciaro ma wĩra wakwa thĩinĩ wa Mwathani? ² O na angĩkorwo andũ arĩa angĩ mationaga ta ndĩ mũtũmwo-rĩ, ti-itherũ nĩ harĩ inyuĩ ndĩ mũtũmwo! Nĩgũkorwo nĩ inyuĩ kĩmenyithia kĩa ũtũmwo wakwa thĩinĩ wa Mwathani.

³ Gwĩtetera gwakwa harĩ arĩa manjiirithagia nĩ gũkũ: ⁴ Githĩ ithuĩ tũtirĩ na kĩhooito gĩa kũrĩa na kũnyua? ⁵ Githĩ ithuĩ tũtirĩ na kĩhooito kĩa mũndũ gũtwarana rũgendo-inĩ na mũtumia wake mwĩtikia, o ta ũrĩa atũmwo arĩa angĩ, na arĩũ a nyina na Mwathani, o na Kefa mekaga? ⁶ Kana no nĩ tũrĩ na Baranaba arĩ o nginya tũrutage wĩra nĩguo tuone ũteithio witũ?

⁷ Nũũ ũtungataga ta mũthigari na akeerĩha na indo ciake we mwene? Nĩ mũndũ ũrĩkũ ũhaandaga mũgũnda wa mũthabibũ na ndarĩe thabibũ cia mũgũnda ũcio? Ningĩ-rĩ, nĩ kũrĩ mũndũ ũrĩithagia rũũru na ndanyue iria rĩa rũũru rũũ? ⁸ Ndĩraaria ũhoru ũyũ ndĩ na meciiria ma ũ-mũndũ tu? Githĩ Watho o nago nduugĩte o ũguo? ⁹ Nĩgũkorwo nĩ kwandikĩtwo watho-inĩ wa Musa atĩrĩ, “Ndũkanohe ndegwa kanua hĩndĩ ĩrĩa ĩkũranga ngano ĩkĩmĩhũũra.” Ngai akiuga ũguo-rĩ, nĩ ndegwa aracaĩra? ¹⁰ Ti-itherũ oigaga ũguo nĩ ũndũ witũ, githĩ tigu? ĩi-ni, ũndũ ũyũ waandikirũo nĩ ũndũ witũ, tondũ rĩrĩa mũrĩmi ekũrĩma, nake mũhũũri ngano amĩhũũrage-rĩ, nĩ kwagĩĩre mekage ũguo marĩ na kĩrĩgĩrĩro atĩ nĩmakagayana magetha. ¹¹ Tũngĩkorwo ithuĩ nĩtũhaandĩte mbeũ ya kũroho thĩinĩ wanyu-rĩ, kaĩ akĩrĩ ũndũ mũnene ithuĩ tũngĩgetha indo cia gũtũũria mwĩrĩ kuuma kũrĩ inyuĩ? ¹² Angĩkorwo andũ angĩ marĩ na kĩhooito gĩa gũteithio nĩ inyuĩ-rĩ, ithuĩ githĩ tũtikagĩrĩrwo nĩgũteithio makĩria?

No ithuĩ tũtiahũthĩire kĩhooito kũ. Handũ ha ũguo-rĩ, nĩ gũkĩrĩrĩa tũkiragĩrĩa ũndũ o wotho nĩguo tũtikae kũhĩngĩca ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Kristũ. ¹³ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ andũ arĩa marutaga wĩra thĩinĩ wa hekarũ marutaga irio ciao kuuma kũu hekarũ, nao arĩa matungataga kĩgongona-inĩ maganyaga kĩria kĩrutĩtwo kĩgongona-inĩ? ¹⁴ O ta ũguo-rĩ, Mwathani nĩathanĩte atĩ arĩa mahunjagia ũhoru-ũrĩa-Mwega nĩmagĩrĩrwo kuonaga gĩa kũmatũũria kuuma kũrĩ ũhoru-ũrĩa-Mwega.

¹⁵ No nĩ ndirĩ ndaahũthĩra kĩhooito o na kĩmwe gĩa cio. Ningĩ ndiraandĩka ũhoru ũyũ ndĩ na kĩrĩgĩrĩro atĩ nĩmũkũnjika maündũ ta macio. Nĩ kaba ngue gũkĩra mũndũ o naũ agirie ndĩrahĩre ũndũ ũcio. ¹⁶ No rĩrĩ, ndingĩhota kwĩraha rĩrĩa ngũhunja ũhoru-ũrĩa-Mwega, nĩgũkorwo nĩhatagĩrĩro mũno ndĩuhunje. Na nĩ ingĩaga kũhunja ũhoru-ũrĩa-Mwega kaĩ ndagĩa na haaro-! ¹⁷ Ingĩhunja nĩ ũndũ wa kwĩyendera-rĩ, ndaheo mũcaara; no angĩkorwo ti na ũndũ wa kwĩyendera-rĩ, nĩ no kũhingia ndĩrahingia ũndũ ũrĩa ndĩhokeirwo. ¹⁸ Hakĩrĩ ũguo-rĩ, mũcaara wakwa ũkĩrĩ kĩ? Nĩ atĩrĩ: Atĩ harĩ ũhoru wa kũhunja ũhoru-ũrĩa-Mwega-rĩ, hunjagie tũhũ itekũrĩhwo, na nĩ ũndũ ũcio njage gwĩtagia kĩhooito gĩa kwa rĩrĩa ngũhunja ũhoru-ũrĩa-Mwega.

¹⁹ O na gũtũika ndĩ muohore na ndirĩ ngombo ya mũndũ-rĩ, nĩ ndĩtuaga ngombo ya o mũndũ wotho, nĩguo nguucĩrĩre andũ aingĩ o ta ũrĩa kwahoteka. ²⁰ Kũrĩ Ayahudi ndaatuĩkire ta Mũyahudi nĩguo nguucagĩrĩre Ayahudi. Na kũrĩ arĩa marĩ rungu rwa watho-rĩ, ndaatuĩkire ta mũndũ ũrĩ rungu rwa watho, o na gũtũika nĩ mwene ndirĩ rungu rwa watho, nĩguo nguucagĩrĩre arĩa marĩ rungu rwa watho. ²¹ Kũrĩ arĩa matarĩ watho-inĩ-rĩ, ndaatuĩkire ta mũndũ ũtarĩ watho-inĩ ũcio, o na gũtũika ndirĩ muohore kuuma kũrĩ watho wa Ngai, no ndĩ watho-inĩ wa Kristũ, nĩguo nguucagĩrĩre arĩa matarĩ watho-inĩ ũcio. ²² Kũrĩ

ariā matarī hinya-rī, ndaatuikire ta itarī hinya nīguo nguucagīrīrie ariā matarī hinya. Nduikite maündū mothe kūrī andū othe nīgeetha kūngihoteka na njīra ciothe ngerie kūhonokia amwe ao. ²³ Njikaga maündū maya mothe nī ūndū wa Ūhoro-ūrīa-Mwega, nīgeetha ngaagaīrwo irathimo ciaguo.

²⁴ Kaī inyuī mūtooī atī andū ariā mahītahītanaga ihenya-inī mahanyūkaga othe, no rīrī, no ūmwe wao ūheagwo kīheo? Kīhanyūkei na njīra īrīa īngītūma mūkaaheo kīheo.* ²⁵ Mündū o wothē ūrīa ūhītahītanaga thīinī wa mathako-rī, ehataga na akemenyeria maündū-inī mothe hatarī itherū. Mekaga ūguo nīguo maheo thūmbī itarī ya gūtūūra; no ithuī twikaga ūguo nīguo tūkaaheo thūmbī ya gūtūūra nginya tene. ²⁶ Nī ūndū ūcio-rī, nī ndihanyūkaga ta mündū ūtooī gītūmi gīa kūhanyūka; na ndirūaga ta mündū ūgūikia ngundi ciake o ūguo tūhū. ²⁷ Aca, nī mwīrī wakwa hūūruga ngaūtua ngombo yakwa, nīgeetha ndaarīkia kūhunjīria andū ariā angī-rī, nī mwene ndikanatuīke wa kūregwo nyimwo kīheo.

10

Ūrutani kuuma Mūtūūrīe wa Isiraeli

¹ Na rīrī, ariū na aarī a lthe witū, ndikwenda mūkorwo mūtooī ūndū ūyū, atī maithe maitū ma tene othe maatongoragio nī itu, na atī othe nīmaringire iria. ² Othe nīmabatithirio matuīke andū a Musa marī rungu rwa itu rīu, o na marī iria-inī rīu. ³ Na othe maarīaga irio o imwe cia kīroho, ⁴ na maanyuuga maaī o mamwe ma kīroho; nīgūkorwo maanyuire kuuma rwaro-inī rwa ihiga rwa kīroho rūrīa rwatwaranaga nao, naruo rwaro rūu rwarī Kristū. ⁵ O na kūrī ūguo-rī, aingī ao matiigana gūkenia Ngai; nacio ciimba ciao ikīhurunjwo werū-inī.

⁶ Na rīrī, maündū macio meekikire marī ta cionereria, nīgeetha ngoro ciitū itikerīrīrie gwīka maündū mooru ta macio meekire. ⁷ Mūtīgatūike ahooi mīhianano, ta ūrīa amwe ao maatarī; o ta ūrīa kwandīkitwo atīrī: “Andū acio magīkara thī kūrīa na kūnyua, magīcooka magīūkīra kūina na gwīkenia.” ⁸ Ningī tūtīkahūūre ūmaraya, ta ūrīa amwe ao meekire, nao magīkua andū ngiri mīrongo īrī na ithatū mūthenya ūmwe. ⁹ O na ningī tūtikanagerie Mwathani, ta ūrīa amwe ao meekire, nao makīiniwo nī nyoka. ¹⁰ Na mūtīkae gūteta, ta ūrīa amwe ao meekire, nao makīūrāgwo nī mūrīaika ūrīa mūniinani.

¹¹ Maündū macio meekikire kūrī o marī cionereria, na makīandīkwo marī ma gūtūkaania, ithuī tūkinyīrīrwo nī kūhingio kwa mahinda. ¹² Nī ūndū ūcio, ūngīra nīūrūgamīte wega-rī, menyerera ndūkae kūgūa! ¹³ Mūtīrī mwagerio na magerio mangī tīga o marīa makoraga andū. Nake Ngai nīmwihokeku; ndangītikīra mūgerio na magerio marīa mūtāngīhota gwītīiria. No rīria mūkūgerio-rī, nīarīmuonagīrīria njīra ya kūūrīa nīguo mūhotage gwītīiria magerio macio.

Maruga ma Mīhianano, na Gīathī kīa Mwathani

¹⁴ Nī ūndū ūcio, arata akwa endwa, ūragīrai ūhoro wa kūhooya mīhianano. ¹⁵ Ndīraarīria andū oogī; mwīkūūranīrei ūrīa ndīroiga. ¹⁶ Gikombe gīa gūcookia ngaatho kīrīa tūcookagia ngaatho nī ūndū wakio-rī, githī ti kūgwatanīra thakame ya Kristū? ^{*} Na githī mūgate ūrīa twenyūrāga ti kūgwatanīra mwīrī wa Kristū? ¹⁷ Na tondū mūgate ūcio nī ūmwe-rī, ithuī, o na tūrī aingī, tūrī o mwīrī ūmwe, nīgūkorwo ithuī othe tūrīaga mūgate o ūcio ūmwe.

* ^{9:24} Andū a Korinitho nīmamenyerete mahenya mathako-inī marīa moīkaine ta Isimithiani. Mūhootani aaheagwo ihūa rīa gīthiūrūrī. ^{*} ^{10:16} Gikombe gīa gūcookia ngaatho kīarī kīmwe gīa ikombe iria Ayahudi maanyuuga hīndī ya Bathaka.

¹⁸ Ta mwīcūraniei ūhoro wa andū a Isiraeli: Arīa marīaga irio cia igongona-rī, githī matigwatanagīra kīgongona kīu? ¹⁹ Ndīrenda kuuga atīa? Atī kīrīa kīrūtīrwo mūhianano nī kīndū kūrī, kana atī mūhianano guo mwene nī kīndū kūrī? ²⁰ Aca! Ūrīa ndīroiga nī atī magongona ma andū arīa matarī na ūngai marutagīrwo ndaimono, na ti Ngai, na ndikwenda mūgīe ngwatanīro na ndaimono. ²¹ Mūtinghota kūnyuīra gīkombe kīa Mwathani, na mūnyuīre gīkombe kīa ndaimono o nakīo; mūtinghota kūgwatanīra metha-inī ya Mwathani, na mūgwatanīre metha-inī ya ndaimono. ²² Kaī tūrageria kwarahūra ūiru wa Mwathani? Kaī tūrī na hinya kūmūkīra?

Wīyathi wa Mūndū ūrīa Wītīkītie

²³ “Nīī ndirigīrīrio gwīka ūndū,” no ti ūndū o wothē ūrī na kīguni. “Nīī ndirigīrīrio gwīka ūndū,” no ti ūndū o wothē ūrī na uumithio. ²⁴ Gūtīrī mūndū wagīrīrwo nīgucaragia maūndū ma kwīguna we mwene, no nīacaragie maūndū ma kūguna andū arīa angī.

²⁵ Rīāgai kīrīa gīothe kiendagio thoko-inī ya nyama mūtekwīyūria ciūria nī ūndū wa mwīcuuko wa thamiri, ²⁶ nīgūkorwo, “Thī nī ya Mwathani, na kīrīa gīothe kīrī thīinī wayo.”

²⁷ Mūndū ūtarī mwītīkia angīmīwīta mūkarīe irio gwake, na inyuī mūkorwo nī mūkwenda gūthī-rī, rīa irio ciothe iria mūngīheo mūtekwīyūria ciūria cia mwīcuuko wa thamiri. ²⁸ No mūndū angīmīwīra atīrī, “Irio ici irutītwo irī igongona,” mūtīgacirīe, nī ūndū wa mūndū ūcio wamīwīra ūguo, o na nī ūndū wa mwīcuuko wa thamiri; ²⁹ ngiuga ūguo ti thamiri yaku ndagweta, no nī thamiri ya mūndū ūcio ūngī. Nī ūndū-rī, wīyathi wakwa ūgūciirithio nīkī nī ūndū wa thamiri ya mūndū ūngī? ³⁰ Ingīrīanīra irio na andū angī ndī na ngaatho-rī, nī kīī gīgūtūma njambio nī ūndū wa kīndū kīu njokeirie Ngai ngaatho nī ūndū wakīo?

³¹ Nī ūndū ūcio, rīrīa mūkūrīa kana rīrīa mūkūnyua, o na kana mūgīka ūndū o wothē-rī, wīkagei nī ūndū wa kwenda kūgoocithia Ngai. ³² Tigai gwīka ūndū ūngīhīngithia mūndū, arī Mūyahudi, kana arī Mūyunani, o na kana ūhīngithie kanītha wa Ngai, ³³ o ta ūrīa nīī ngeragia gūkenia andū othe na njira o yothe. Nīgūkorwo ndicaragia ūndū wa kwīguna nīī mwene, no njaragia ūrīa ingīguna andū aingī, nīguo mahonoke.

11

¹ Mwīgerekaniei na nīī, ta ūrīa ndīgerekanageria na Kristū.

Ūndū ūrīa Wagīrīre Hīndī ya Mahooya

² Nīngūmūgaathīrīria nī ūndū wa kūndirikana maūndū-inī mothe, na nī ūndū wa gūtūūra mūrūmītie morutani macio, o ta ūrīa ndaamūrutire.

³ Rīu-rī, nīngwenda mūmenye atī mūtwe wa mūndū mūrūme o wothē nī Kristū, na mūtwe wa mūndū-wa-nja nī mūndū mūrūme, na mūtwe wa Kristū nī Ngai. ⁴ Mūndū mūrūme o wothē ūrīa ūhooyaga kana akaratha ehumbīrīte mūtwe-rī, nī mūtwe wake aconorithagia. ⁵ Nake mūndū-wa-nja o wothē ūrīa ūhooyaga kana akaratha atahumbīrīte mūtwe wake-rī, nī mūtwe wake aconorithagia, tondū ūguo no ūndū ūmwe na kwenjwo. ⁶ Angīkorwo mūndū-wa-nja ndekūhumbīra mūtwe wake-rī, nīakīenje njuīrī yake; na angīkorwo kūrengarenga njuīrī kana kwenjwo nī ūndū wa gūconora mūndū-wa-nja-rī, nīakīhumbīre mūtwe. ⁷ Mūndū mūrūme ndaagīrīrwo nīkūhumbīra mūtwe wake, kuona atī nīwe mūhianīre wa Ngai, na nī riiri wa Ngai; no mūndū-wa-nja nīwe riiri wa mūndū mūrūme. ⁸ Nīgūkorwo mūndū mūrūme ndoimire harī mūndū-wa-nja, no nī mūndū-wa-nja woimire harī mūndū mūrūme. ⁹ Mūndū

mūrūme-rī, tiwe wombirwo nī ūndū wa mūdū-wa-nja, no nī mūdū-wa-nja wombirwo nī ūndū wa mūdū mūrūme. ¹⁰ Nī ūndū wa gītūmi gikī-rī, mūdū-wa-nja agīrīrwo nīgukorwo na rūūri mūtwe rwa kuonania atī nī wa gwachwo nī ūndū wa araka.

¹¹ No ningī-rī, thīinī wa Mwathani, mūdū-wa-nja ndeiganītie mūdū mūrūme atarī ho, nake mūdū-mūrūme ndeiganītie mūdū-wa-nja atarī ho. ¹² O ta ūria mūdū-wa-nja oimire harī mūdū mūrūme-rī, no taguo mūdū-mūrūme aciaragwo nī mūdū-wa-nja. No rīrī, indo ciothe ciumaga kūrī Ngai. ¹³ Ta tuai arī inyuū: Nī kwagīrīre mūdū-wa-nja kūhooya Ngai atehumbirīte mūtwe? ¹⁴ Kaī maūdū ma ndūire matamūrutaga atī mūdū-mūrūme gūkorwo arī na njuirī ndaaya nī ūndū wa kūmūconorithia, ¹⁵ no mūdū-wa-nja gūkorwo na njuirī ndaaya, ūcio nī riiri wake? Nīgukorwo aheetwo njuirī ndaaya arī kīndū gīa kūmūhumbīra. ¹⁶ Angīkorwo kūrī na mūdū ūrī na ngarari na ūhoru ūyū-rī, nīamenye atī ithuī tūtīrī mūtugo ūngī, o na makanitha ma Ngai matirī mūtugo ūngī.

Irio cia Mwathani

¹⁷ Ūhoru-inī ūria ngūmūtaarīria rīu-rī, ndirī na ūndū wa kūmūgaathīra, nīgukorwo kūngana kwanyu ti gwa kūmūguna no nī gwa kūmūthūkia. ¹⁸ Ūndū wa mbere, njiguaga atī rīria muongana ta kanitha, nīkūgīaga na nyamūkano gatagatī kanyu, na ūhoru ūcio ndingīaga gwītīkia ūmwe wago. ¹⁹ Hatarī nganja gūtingīaga kūgīa na ngarari gatagatī-inī kanyu cia kuonania arī anyu metīkīrīkite nī Ngai. ²⁰ Rīria muongana hamwe, ti Irio cia Mwathani mūrīaga, ²¹ nīgukorwo rīria mūkūrīa, o mūdū athiia na mbere kūrīa ategweterera ūria ūngī. Ūmwe aikaraga ahūtīī, nake ūria ūngī agaikara arītīwo. ²² Kaī mūtārī mīcīī mūngīrīra na mūnyūire kuo? Kana nī kanitha wa Ngai mūnyararīte na mūkenda gūconoraga arīa matarī kīndū? Ngūkīmwīra atīa? No ndīkīmūgaathīrīrie nī ūndū wa ūhoru ūcio? Aca, ndingīmūgaathīrīria!

²³ Nīgukorwo ūhoru ūria ndaamūkīrīre kuuma kūrī Mwathani noguo ndaamūkīnyīrie: Mwathani Jesū, ūtukū ūria aakunyanīrwo, nīooire mūgate, ²⁴ na aarīkia gūcookia ngaatho,* akīwenyūranga, akiuga atīrī, “Ūyū nī mwīrī wakwa, ūria ūheanītīwo nī ūndū wanyu; ikagai ūū nīguo mūndirikanage.” ²⁵ Ningī o ūndū ūmwe, thuutha wa kūrīa irio, akīoya gīkombe, akiuga atīrī, “Gīkombe gikī nī kīrīkanīro kīrīa kīerū thīinī wa thakame yakwa; ikagai ūū, rīria rīothe mūrīkīnyuugīra, nīguo mūndirikanage.” ²⁶ Nīgukorwo rīria rīothe mūkūrīa mūgate ūyū na mūkanyūira gīkombe gīkī-rī, nīkuumbūra mūkuumbūra gūkua kwa Mwathani o nginya hīndī irīa agooka.

²⁷ Nī ūndū ūcio, mūdū o wothē ūkūrīa mūgate ūcio kana akanyūira gīkombe kīu kīa Mwathani ūria gūtaagīrīre-rī, nī kwīhia ehīrie mwīrī na thakame ya Mwathani. ²⁸ Mūdū nīambage gwītūirīa mbere ya kūrīa mūgate ūcio na kūnyūira gīkombe kīu. ²⁹ Nīgukorwo mūdū ūria wothē ūrīaga na akanyua ategūkūūrana mwīrī wa Mwathani, nī ituīro rīake we mwene etuagīra. ³⁰ Kīu nīkīo gītūmīte aingī anyu moorwo nī hinya, na marūare, na amwe anyu nīmarīkītie gūkua. ³¹ No tūngītūirīa ciira ithuī ene, tūtingītūika a gūciirithio. ³² Hīndī irīa tūgūtūirwo ciira nī Mwathani-rī, nīkūherithio tūherithagio nīgeetha tūtīkae gūtūirwo ciira hamwe na thī.

³³ Nī ūndū ūcio, arīū na aarī a lthe witū, rīria mūnganīte mūrīanīre-rī, etanagīrīrai. ³⁴ Angīkorwo mūdū nīahūūtīī-rī, agīrīrwo nī kūrīa irio gwake mūcīī, nīgeetha rīria muongana gūtīkagīe ūhoru wa gūtūirwo ciira.

Ningaheana ūhoro wa maündũ macio mangĩ rĩrĩa ngooka.

12

Iheo cia Roho Mũtheru

¹ Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a lthe witũ, ha ūhoro wa iheo cia kĩroho-rĩ, ndikwenda mũikare mũrigĩtwo nĩguo. ² Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ hĩndĩ ĩrĩa mũteetĩkĩtie Ngai, nĩmwaguucagĩrĩro na mũkerekero kũrĩ mĩhianano ĩtangĩaria. ³ Nĩ ūndũ ūcio ngũmwĩra atĩ, gũtirĩ mündũ waragia ahotithĩtio nĩ Roho wa Ngai ūngiuga atĩrĩ, “Jesũ aronyiitwo nĩ kĩrumi,” na gũtirĩ mündũ ūngĩhota kuuga atĩrĩ, “Jesũ nĩ Mwathani,” atatongoretio nĩ Roho Mũtheru.

⁴ Na rĩrĩ, iheo iria iheanagwo nĩ mĩthemba mĩthemba, no Roho ūrĩa ūciheanaga no ūmwe. ⁵ O na njĩra cia gũtungata nĩ mĩthemba mĩthemba, no Mwathani ūrĩa ūtungatagwo no ūmwe. ⁶ Ningĩ kũrĩ mĩrutĩre ya wĩra mĩthemba mĩthemba, no Ngai no ūmwe ūrĩa ūhotithagia maündũ mothe gwĩkĩka thĩinĩ wa andũ othe.

⁷ Na rĩrĩ, o mündũ nĩaheagwo ūndũ wa kuonania atĩ arĩ na Roho, naguo ūndũ ūcio nĩ wa kũguna andũ othe. ⁸ Roho ūcio nĩwe ūheaga mündũ ūmwe ndũmĩrĩri ya ūũgĩ, na ūngĩ akaheo ūmenyo nĩ Roho o ro ūcio, ⁹ nake ūngĩ akaheo wĩtikio nĩ Roho o ro ūcio, na ūngĩ akaheo iheo cia kũhonania nĩ Roho o ro ūcio, ¹⁰ nake ūngĩ akaheo hinya wa kũringa ciama, na ūngĩ akaheo ūrathi, na ūngĩ akaheo gũkũũrana maroho, na ūngĩ akaheo kwaria na thiomi mĩthemba mĩthemba, ningĩ ūngĩ akaheo ūhoti wa gũtaũra thiomi icio. ¹¹ Maündũ macio mothe nĩ wĩra wa Roho o ro ūcio ūmwe, nake agayagĩra o mündũ o ūrĩa ekwenda.

Mwĩrĩ Ūmwe ūrĩ Cĩga Nyingĩ

¹² Mwĩrĩ wa mündũ nĩ ūmwe, o na gwatiũka ūrĩ cĩga nyingĩ; ningĩ o na gwatiũka cĩga ciaguo ciothe nĩ nyingĩ-rĩ, ciothe no mwĩrĩ o ūmwe. Ūguo noguo Kristũ atariĩ. ¹³ Nĩgũkorwo ithuothe twabatithirio na Roho ūmwe tũgĩtuũka a mwĩrĩ ūmwe, o na tũrĩ Ayahudi kana tũrĩ Ayunani, tũrĩ ngombo o na kana tũtarĩ ngombo, na ithuothe tũkĩnyuithio Roho o ro ūcio ūmwe.

¹⁴ Na rĩrĩ, mwĩrĩ ndũkoragwo na kĩga kĩmwe, no nĩ wa cĩga nyingĩ. ¹⁵ Kũgũrũ kũngiuga atĩ, “Tondũ ti nĩ guoko-rĩ, ndirĩ wa mwĩrĩ ūyũ,” Ūndũ ūcio ndũngĩtũma gũtĩge gũtuũka kĩga kĩa mwĩrĩ ūcio. ¹⁶ Nakuo gũtũ kũngiuga atĩ, “Tondũ ti nĩ riitho-rĩ, ndirĩ wa mwĩrĩ ūcio,” nĩ ūndũ wa gĩtũmi kũ gũtingĩtiga gũtuũka kĩga kĩa mwĩrĩ ūcio. ¹⁷ Mwĩrĩ wotho ūngĩkorwo no riitho-rĩ, kũgua tũngĩguaga na kĩ? Mwĩrĩ wotho ūngĩkorwo no gũtũ-rĩ, kũnungĩra tũngĩnungagĩra na kĩ? ¹⁸ No ūrĩa kũrĩ, nĩ atĩ Ngai nĩ eekĩrĩre cĩga ciothe thĩinĩ wa mwĩrĩ, agĩciĩkĩra o ta ūrĩa eendaga ciikare. ¹⁹ Cĩga ciothe ingĩtuũka nĩ kĩga kĩmwe-rĩ, mwĩrĩ naguo ūngĩkorwo ha? ²⁰ Ūrĩa kũrĩ nĩ atĩ cĩga nĩ nyingĩ, no mwĩrĩ nĩ ūmwe.

²¹ Riitho rĩtingĩhota kwĩra guoko atĩrĩ, “Nĩ ndirĩ na bata nawe!” Naguo mũtwe wĩre magũrũ atĩrĩ, “Nĩ ndirĩ na bata na inyuĩ!” ²² Handũ ha ūguo-rĩ, cĩga cia mwĩrĩ iria cionekaga itarĩ hinya, nĩcio irĩ bata makĩria, ²³ nacio cĩga iria tuonaga ta itarĩ cia gũtĩno mũno-rĩ, nĩcio tũheaga gĩtĩno kĩa mwanya. Nacio cĩga iria tuonaga ta itagĩrĩre kuoneka nĩmenyagĩrĩrwo mũno, ²⁴ o rĩrĩa cĩga ciitũ iria itarĩ cia kũhithwo itabataragio nĩkũmenyererwo mũno. No Ngai nĩanyiitithanĩtie cĩga cia mwĩrĩ na agatĩithia makĩria cĩga iria ciagĩte gĩtĩno, ²⁵ nĩgeetha gũtikae kũgĩ na nyamũkano thĩinĩ wa mwĩrĩ, no nĩgeetha cĩga ciaguo imenyangĩrĩre o kĩga na kĩria kĩngĩ. ²⁶ Kĩga kĩmwe kĩngĩnyariĩrika, cĩga iria ingĩ inyariĩrikaga hamwe nakĩo; nakĩo kĩga kĩmwe kĩngĩheo gĩtĩno-rĩ, o nacio cĩga iria ingĩ nĩikenaga hamwe nakĩo.

²⁷ Na rĩrĩ, inyuĩ mũrĩ mwĩrĩ wa Kristũ, na o mũndũ wanyu nĩ kũga kiaguo. ²⁸ Nakuo thĩnĩ wa kanitha, Ngai nĩathuurĩte mbere andũ amwe matuĩke atũmwo, a keerĩ anabii, a gatatũ arutani, o na ningĩ kũgĩe na aringi a ciamu, o na arĩa marĩ na iheo cia kũhonania mĩrimũ, na arĩa marĩ na ũhoti wa gũteithia arĩa angĩ, na arĩa marĩ na iheo cia ũtabarĩri, na arĩa maaragia na thiomĩ mĩthemba mĩthemba. ²⁹ Andũ othe nĩ atũmwo? Andũ othe nĩ anabii? Andũ othe nĩ arutani? Andũ othe nĩ aringi a ciamu? ³⁰ Andũ othe nĩmaheetwo iheo cia kũhonania? Andũ othe nĩmakĩaragia na thiomĩ? Andũ othe nĩmagĩtaũraga thiomĩ? ³¹ No rĩrĩ, mwĩriragĩriei iheo iria irĩ bata mũno.

Wendani

Na rĩu nĩngũmuonia njĩra ĩrĩa njega makĩria.

13

¹ Atĩrĩrĩ, o na ingĩaria na thiomĩ cia andũ o na cia araka, no ngorwo itarĩ na wendani-rĩ, ingĩkorwo ndĩ o ta kĩndũ kĩa rũthuku kĩa kĩgambaga kĩa ringwo, kana o ta thaani ĩrĩa ĩhũũrithanagio ikagamba. ² Ingĩkorwo ndĩ na kĩheo gĩa kũratha ũhoru, na ngorwo no hote kũmenya maũndũ mothe ma hito na ngagĩa na ũmenyo wotho, na ingĩkorwo ndĩ na wĩtikio ũrĩa ũngĩhota gũthaamia irĩma, no ndirĩ na wendani-rĩ, ndirĩ bata o na hanini. ³ Ingĩheana indo ciakwa ciothe kũrĩ andũ arĩa athĩni, o na heane mwĩrĩ wakwa ũcinwo, no ngorwo ndirĩ na wendani-rĩ, ndingĩgunika.

⁴ Wendani nĩũkiranagĩrĩa, na wendani nĩũtuganaga. Ndũiguanagĩra ũiru, na ndwĩgaathaga, o na ndũrĩ mwĩtĩo. ⁵ Wendani ndũrĩ rūtũrĩko, na ndũcaragia ũrĩa ũngĩguna, o na ndũhiũhaga kũrakara, na ndũtaraga maita maria ũhĩtĩrio. ⁶ Ningĩ wendani ndũkenagĩra ũũru, no nĩũkenagĩra ũhoru wa ma. ⁷ Wendani nĩũgĩtanagĩra hĩndĩ ciothe, na ũgetĩkia maũndũ mothe, na nĩwĩrĩgagĩrĩa hĩndĩ ciothe, o na ũkomĩrĩria hĩndĩ ciothe.

⁸ Wendani ndũthiraga. No akorwo nĩ morathi, nĩmagathira; o na thiomĩ nĩgathira; na kũmenya maũndũ o nakuo nĩgũgathira. ⁹ Nĩgũkorwo tũmenyaga maũndũ o gĩcunjĩ, na tũrathaga maũndũ o gĩcunjĩ, ¹⁰ no hĩndĩ ĩrĩa ũndũ ũrĩa mũkinyanĩru ũgooka-rĩ, ũndũ ũrĩa ũtarĩ mũkinyanĩru nĩũgaathira. ¹¹ Hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ kaana-rĩ, ndaaragia o ta kaana, na ndeeciiragia o ta kaana, na ndaataranagia maũndũ o ta kaana. No hĩndĩ ĩrĩa ndaatuĩkire mũndũ mũgimarĩ, ngĩtigana na maũndũ ma wana. ¹² Rĩu tuonaga maũndũ na mairia, ta kuona na gĩcicio; no hĩndĩ ĩyo tũkoonaga ta andũ makĩonana ũthiũ kwa ũthiũ. Rĩu njũũĩ maũndũ o gĩcunjĩ; hĩndĩ ĩyo nĩngamenya maũndũ wega, o ta ũrĩa nĩ njũũĩ wega.

¹³ Na rĩu, maũndũ maya matatũ nĩ ma gũtũũra: wĩtikio, na kĩĩrĩgĩrĩro, o na wendani. No ũrĩa mũnene wamo nĩ wendani.

14

Iheo cia Ũrathi na cia Thiomĩ

¹ Rũmagĩrĩrai mĩthiire ya wendani, na mwĩrirĩrie mũno iheo cia kĩroho, na makĩria mwĩriragĩrie kĩheo kĩa ũheani ũhoru wa Ngai. ² Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa wotho waragia na rũthiomĩ-rĩ, ti andũ aaragĩria no nĩ Ngai aaragĩria. Ti-itherũ, gũtirĩ mũndũ ũtaũkagĩrwo nĩ ũrĩa aroiga; no nĩ maũndũ ma hito aaragia na roho wake. ³ No mũndũ ũrĩa ũheanaga ũhoru wa Ngai aaragĩria andũ akamekĩra hinya, na akamomĩrĩria, na akamahooreria. ⁴ Mũndũ ũrĩa waragia na rũthiomĩ nĩ we mwene wĩongagĩrĩa hinya, no ũrĩa ũheanaga ũhoru wa Ngai nĩ kanitha ongagĩrĩa hinya. ⁵ No nyende inyothe mwaragie na thiomĩ, no makĩria ingĩenda inyothe mũrathage mohoro. Mũndũ ũrĩa ũrathaga ũhoru

nīākīrīte ūrīa waragia na thiomi, tiga no akorirwo nīegūtaūra thiomi icio, nīguo kanitha wongererwo hinya.

⁶ No rīu, ariū na aarī a lthe witū, ingīūka kūrī inyuī na njarie na thiomi-rī, ingīmūguna nakī, tiga no ndīmūreheire ūguūrio, kana ūmenyo, kana ūrathi, o na kana kiugo kīa ūrutani? ⁷ O na ha ūhoru ūkonīi indo iria itarī muoyo iria igambaga, indo ta mūtūrīrū kana kīnanda kīa mūgeeto-rī, mūdū angīgīkūūrana atīa rwīmbo rūrīa rūrenda kūinwo, tiga hakorirwo na ngūūrani njega ya mīgambo? ⁸ Ningī-rī, angīkorwo karumbeta gatikūruta mūgambo ūgūkūūrīkana ūrīa ūkuuga-rī, nūū ūngīkīhaarīria gūthīi mbaara-inī? ⁹ Ūguo noguo ūhoru wanyu ūtarīi. Tiga mwaririe na ciugo ikūmenyeka na rūthiomi rwanyu-rī, nī mūdū ūrīkū ūngīmenya ūrīa mūroiga? Mūngīkorwo o mūkīarīria rīera. ¹⁰ Ti-itherū nī kūrī mīthemba mīngī ya thiomi gūkū thī, no gūtīrī rūthiomi o na rūmwe rūtarī ūrīa ruugaga. ¹¹ No angīkorwo ndingīmenya ūrīa mūdū aroiga-rī, nī ngīrī mūrūrīrī harī mūdū ūcio ūraaria, nake nī mūrūrīrī harī nīi. ¹² Ūguo noguo o na inyuī mūtariī. Kuona atī nīmwrīrīrie mūno iheo cia kīroho-rī, kīgeragiei kuongerera iheo iria ciakaga kanitha ūkagā na hinya.

¹³ Na tondū ūcio-rī, mūdū ūrīa waragia na rūthiomi rūgeni nīahooy-age nīguo ahote gūtaūra ūrīa aroiga. ¹⁴ Nī ūndū-rī, ingīkorwo ndīrahooya ngīthiomaga-rī, roho wakwa nīguo ūrahooya, no meciiria makwa matirī na maciaro. ¹⁵ Nī ūndū ūcio-rī, ngūgīka atīa? Nīi ndīrīhooyaga Ngai na roho wakwa, na ningī hooyage na meciiria makwa; o na kūina ndīrīinaga na roho wakwa, na ningī nyinage na meciiria makwa o namo. ¹⁶ Ningī-rī, ūngīkorwo ūkīgooca Ngai na roho waku tu-rī, mūdū wa arīa marī gatagatī kanyu ūtarataūkīrwo, angīkiuga “Amenī” atīa mahooya-inī maku ma gūcookia ngaatho, kuona atī ndaramenya ūrīa ūroiga? ¹⁷ No ūkorwo ūgīcookia ngaatho wega mūno, no mūdū ūcio ūngī ndanongererwo hinya nī ūhoru ūcio.

¹⁸ Nīngūcookeria Ngai ngaatho nīgūkorwo nīi nīnjaragia na thiomi makīria manyu inyuothe. ¹⁹ No kanitha-inī-rī, nī kaba njarie ciugo ithano ndīramenya wega nīguo ngīrute andū arīa angī ūhoru nacio, gūkīra njarie ciugo ngiri ikūmi cia gūthioma.

²⁰ Ariū na aarī a lthe witū, tigagai gwīciiragia ta ciana. Harī ūhoru wa maūdū marīa mooru-rī, tuikai tūkenge, no mwīciirīrie-inī wanyu mūtūike andū agima. ²¹ Thīinī wa Watho nī kwandikītwo atīrī:

“Nīngaarīria andū aya

na tūnua twa andū maaragia na thiomi ng’eni,
ndīmaarīrie na tūnua twa andū maaragia na mwarīrie wa kūngī,
no o na ndeeka ūguo matikanjigua,”
ūguo nīguo Mwathani ekuuga.

²² Nī ūndū ūcio, kwaria na thiomi nī kīmenyithia kūrī andū arīa matetikītie no ti kīmenyithia kūrī arīa metikītie; no kūratha ūhoru nī kwa arīa metikītie, ti kwa arīa matetikītie. ²³ Tondū ūcio kanitha wothe ūngiungana na andū othe maarie na thiomi-rī, na hacooke hatoonye andū matooī ūhoru wa thiomi, kana andū matetikītie-rī, githī matingiuga atī mūrī agūrūki? ²⁴ No mūdū ūtarī mwītikia kana mūdū ūtarī mūtaūkīre nī ūhoru ūcio angītoonya rīrīa andū othe mararatha mohoro-rī, mūdū ūcio nīekūiguithio nī andū othe atī nī mwīhia na aciirithio nīo othe, ²⁵ na maūdū marīa atūire ahithite ngoro-inī nīmakoimbūka. Nī ūndū ūcio egūithie thī ahooe Ngai, akiugaga atīrī, “Ti-itherū Ngai arī gatagatī-inī kanyu!”

²⁶ Tūgūkiuga atīa, ariū na aarī a Ithe witū? Rīrīa muongana hamwe-rī, o mūdū ahotā gūkorwo arī na rwīmbo, kana arī na ūndū arenda kūrutana, kana arī na ūndū aguūrīrio, kana arī na thiomī, kana arī na ūtaūri wa thiomī. Maūdū macio mothe no nginya mekagwo nī ūndū wa gwīkīra kanitha hinya. ²⁷ Angīkorwo nī gūkwario na rūthiomī-rī, nī kwario nī andū eerī, na makīingīha atatū, na o mūdū aarie riita rīake, na no nginya hagīe na mūdū ūngī wa gūtaūra. ²⁸ Angīkorwo gūtīrī mūtaūri-rī, mwaria ūcio nīagīkire arī kūu kanitha-inī, na akīarīrie we mwene, na aarīrie Ngai.

²⁹ Aheanī ūhoro eerī kana atatū magīrīrwo maarie, nao andū arīa angī makūūrane wega ūrīa kūreerwo. ³⁰ Na mūdū ūkarīte thī ho angīgā na ūguūrio-rī, mwaria ūcio wa mbere nīakire. ³¹ Nīgūkorwo inyuothe no mūrathe ūhoro o mūdū riita rīake nīguo andū othe marutwo maūdū na momīrīrio. ³² Namo maroho ma anabii nīmathīkagīra anabii o ene. ³³ Nīgūkorwo Ngai ti Ngai wa kīrigiicano no nī wa thayū.

Ta ūrīa kūrī thīinī wa ciūngano ciothe cia andū arīa aamūre, ³⁴ atumia magīrīrwo nīgūkaraga makīrīte ki marī thīinī wa kanitha. Matīitīkīrītio kwaria, no nīmaikarage menyīhītīe, o ta ūrīa Watho uugīte. ³⁵ Angīkorwo marī na ūndū mangīenda kūmenya-rī, nīmoragie athuuri ao ene kwao mūciī; nīgūkorwo nī ūndū ūrī thoni atumia kwaragia thīinī wa kanitha.

³⁶ Hī! Anga kiugo kīa Ngai kīambīrīrie na inyuī? Kana hihi no inyuī inyuiki gīakinyīrie? ³⁷ Mūdū o na ū angīciiria atī nī mūnabii, kana arī na iheo cia kīiroho-rī, nīagītīkīre atī maūdū maya ndīramwandīkīra nī maūdū marīa maathanītīwo nī Mwathani. ³⁸ No angīagīra ūndū ūcio kīene-rī, o nake we mwene nīakagīrwo kīene.

³⁹ Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a Ithe witū, mwīrīrīriei kūrathaga mohoro, na mūtīkagīragie ūhoro wa kwaria na thiomī. ⁴⁰ No maūdū mothe nīmekagwo na mūtatarata ūrīa wagīrīrie, na mekagwo na kīhaarīro.

15

Kūriūka gwa Kristū

¹ Na rīrī, ariū na aarī a Ithe witū, nīngwenda kūmūririkania ūhoro-ūrīa-mwega ūrīa ndaamūhunjīrie, na mūkīwamūkīra, na noguo mūtūūrīte mūrūmītīe. ² ūhoro ūcio mwega nīguo ūtūmaga mūhonoke, mwaikara mūrūmītīe wega ūhoro ūrīa ndaamūhunjīrie. Angīkorwo ti ūguo-rī, ūhoro ūcio mwawītīkīrie o tūhū.

³ Nīgūkorwo ūhoro ūrīa nī ndaamūkīrīrie nīguo ndaamūheire, ūrī wa mbere na wa bata mūno: atī Kristū nīakuire nī ūndū wa mehia maitū o ta ūrīa Maandīko moigīte, ⁴ na atī nīathikirwo, na atī mūthenya wa gatātū akīrīūkio kūringana na ūrīa Maandīko macio moigīte, ⁵ na atī akiumīrīra Petero, na agīcooka akiumīrīra arīa Ikūmī na Eerī. ⁶ Thuutha ūcio, nīoimīrīrie makīria ma ariū na aarī a Ithe witū magana matano ihinda o rīmwe, na aingī ao marī muoyo o na rīu, o na gūtūka amwe ao nīmarīkītīe gūkua. ⁷ Ningī agīcooka akiumīrīra Jakubu na thuutha wa ūguo agīcooka akiumīrīra atūmwo othe, ⁸ na thuutha wa acio angī othe akīnyumīrīra o na nī, haana ta mūdū waciārītīwo atarī mūkinyu.

⁹ Nīgūkorwo nī nī nī mūnini mūno harī atūmwo arīa angī, o na ndiagīrīrwo nī gwītīwo mūtūmwo, tondū nīndanyariirire kanitha wa Ngai. ¹⁰ No wega wa Ngai nīguo ūtūmītīe ndūike ūguo ndarīi, nāguo wega wake kūrī nī ndwarī wa tūhū. No nīndarutire wīra na kīyo gūkīra acio angī othe, no ti nī ndaarutaga wīra ūcio, no nī wega wa Ngai ūrīa warī hamwe na nī warutaga wīra ūcio.

¹¹ Tondū ūcio, o na kūngĩtuika nĩ nĩ kana nĩ o-rĩ, ūhorō ūyū noguo tūhunjagia, na noguo inyuĩ mwetikirie.

Kūriūka kwa arĩa Akuū

¹² Na rĩrĩ, kūngĩkorwo kūhunjagio atĩ Kristū nĩariūkio akiuma kūrĩ arĩa akuū-rĩ, nĩ kī gītūmaga amwe anyu moige atĩ gūtĩrĩ kūrĩukio kwa arĩa akuū? ¹³ Kūngĩkorwo gūtĩrĩ kūrĩukio kwa arĩa akuū-rĩ, o nake Kristū ndaakĩriūkio. ¹⁴ Na angĩkorwo Kristū ndaakĩriūkio-rĩ, kūhunja gwitū no gwa tūhū, nakuo gwītikia kwanyu no gwa tūhū. ¹⁵ Makĩria ma ūguo-rĩ, ithuĩ no tūgĩkorwo tūrĩ aira a Ngai a maheeni, tondū nĩtuumbūrĩte atĩ Ngai nĩariūkie Kristū kuuma kūrĩ arĩa akuū. No rĩrĩ, ndaakĩmūrĩukie angĩkorwo nĩ ma atĩ arĩa akuū matiriūkagio. ¹⁶ Nīgũkorwo kūngĩtuika atĩ arĩa akuū matiriūkagio, o nake Kristū ndaakĩriūkio. ¹⁷ Na angĩkorwo Kristū ndaariūkio-rĩ, gwītikia kwanyu nĩ gwa tūhū; mūgītūūraga o mehia-inĩ manyu. ¹⁸ Ningĩ andũ arĩa marĩkitie gũkoma marĩ thĩnĩ wa Kristū-rĩ, o nao nĩ kūūra morĩte. ¹⁹ Na kūngĩkorwo kūrĩgĩrĩro giitū thĩnĩ wa Kristū no kĩa muoyo-inĩ ūyū tūrĩ-rĩ, twagĩrĩrwo nĩkũguĩrwo tha gũkĩra andũ othe.

²⁰ No rĩrĩ, ti-itherũ Kristū nĩariūkĩtio akoima kūrĩ arĩa akuū, agatuika maciaro ma mbere ma arĩa makuĩte. ²¹ Tondũ-rĩ, o ūrĩa arĩ mūdũ watūmire gĩkuũ gĩuke thĩ, o nakuo kūrĩukio kwa arĩa akuū nĩ mūdũ watūmire gũũke. ²² Nīgũkorwo o ta ūrĩa andũ othe makuaga nĩ ūndũ wa Adamu-rĩ, no taguo andũ othe magaacoocio muoyo thĩnĩ wa Kristū. ²³ No o mūdũ akaariūka ihinda rĩake mwene: Kristū arĩ we wariūkire mbere; na thuutha andũ arĩa marĩ ake hĩndĩ ĩrĩa agooka. ²⁴ Thuutha ūcio nĩguo ihinda rĩa kūrĩgĩrĩria rĩgaakinya, hĩndĩ ĩrĩa akaaneana ūthamaki kūrĩ Ngai Ithe arĩkitie kũniina mothamaki mothe, na wathani, o na hinya wothe. ²⁵ Nīgũkorwo no nginya ahamake nginya rĩrĩa agaakorwo aigĩte thũ ciae ciothe rungu rwa makinya make. ²⁶ Na rĩrĩ, thũ ya mũthia kũniinwo nĩ gĩkuũ. ²⁷ Nīgũkorwo “nĩ aigĩte indo ciothe rungu rwa makinya make.” Na rĩrĩa gũkwĩrwo atĩ “indo ciothe” nĩciigĩtwo rungu rwake, nīgũkũmenyeka wega atĩ Ngai we mwene ti wa itari rĩu tondũ nĩ we waigire indo ciothe rungu rwa Kristū. ²⁸ Aarĩkia gwĩka ūguo-rĩ, Mūrĩu we mwene nĩagatuika wa gwachagwo nĩ ūcio waigire indo ciothe rungu rwake, nĩguo Ngai akorwo nĩ we maūdũ mothe thĩnĩ wa maūdũ mothe.

²⁹ Na rĩrĩ, kūngĩkorwo gūtĩrĩ ūriūkio-rĩ, arĩa mabatithĩtio handũ-inĩ ha arĩa akuū mageeka atĩa? Angĩkorwo arĩa akuū matikaariūkio o na atĩa-rĩ, andũ makĩbatithagio handũ-inĩ hao nĩkĩ? ³⁰ Na ithuĩ-rĩ, twĩtoonyagia ūgwati-inĩ o ithaa o ithaa nĩkĩ? ³¹ Ngũmwĩra na ma, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ti-itherũ, o ta ūrĩa ndĩirahaga nĩ ūndũ wanyu thĩnĩ wa Kristū Jesũ Mwathani witũ, atĩ nĩ nguaga o mũthenya. ³² Angĩkorwo ndaahũuranire na nyamũ cia gĩthaka kũu Efeso nĩ ūndũ wa itũmi cia ū-mūdũ-rĩ, ndaagunĩkire na kĩ? Angĩkorwo andũ arĩa akuū matikaariūkio-rĩ, “Nĩtũrie na tũnyue,

nīgũkorwo rĩciũ nīgũkua tũgaakua.”

³³ Mũtikaheeneke: “Thiritũ njũru nĩthũkagia mĩtugo mĩega.” ³⁴ Arahũkai mwĩgue ta ūrĩa mwaĩrĩrwo, na mĩtigage kwĩhia; nīgũkorwo andũ amwe matiũĩ Ngai: ndoiga ūguo nĩgeetha ndĩmũconore.

Mwĩrĩ ūrĩa Ūkaariūkio

³⁵ No mūdũ ahota kũuria atĩrĩ, “Andũ arĩa akuū mariūkagio atĩa? Magooka marĩ na mwĩrĩ ūhaana atĩa?” ³⁶ Nĩ ūrimũ ūrĩkũ ūyũ! Kĩrĩa wahaanda-rĩ, gĩtimeraga gĩtambĩte gũkua. ³⁷ Hĩndĩ ĩrĩa wahaanda-rĩ, ndũhaandaga mwĩrĩ ūrĩa ūgũcooka ūkorwo ho, no gũkorwo ūhaandaga mbeũ ya ngano kana ya

kīndū kīngī. ³⁸ No Ngai amīheaga mwīrī o ūrīa endaga īgīe naguo, na o mūthemba wa mbegū akaūhe mwīrī waguo. ³⁹ Mīrī yothē ndihaanaine: Andū marī mūthemba ūmwe wa mwīrī, nacio nyamū mūthemba ūngī, na nyoni mūthemba ūngī, o nacio thamaki irī mwīrī wa mūthemba ūngī. ⁴⁰ Ningī nī kūrī mīrī ya igūrū na nī kūrī mīrī ya gūkū thī; no riiri wa mīrī ya igūrū nī mūthemba ūmwe, na riiri wa mīrī ya gūkū thī nī mūthemba ūngī. ⁴¹ Riūa rīrī na riiri warīo mwanya, na mweri ūrī riiri waguo mwanya, na njata irī na riiri wacio mwanya; na njata īmwe īrī riiri ūrī ngūūrani na njata īrīa īngī.

⁴² Ūguo nīguo gūgaatuika hīndī ya kūrīūkio kwa andū arīa akuū. Mwīrī ūrīa ūhaandagwo nī wa kūbutha, no ūrīūkagio ūtarī wa kūbutha; ⁴³ mwīrī ūhaandagwo ūrī mūmene, ūgacooka ūkariūkio ūrī na riiri; ūhaandagwo ūtarī na hinya, ūgacooka ūkariūkio ūrī na hinya; ⁴⁴ ūhaandagwo ūrī mwīrī wa ndūire, ūgacooka ūkariūkio ūrī mwīrī wa kīroho.

Angīkorwo nī kūrī mwīrī wa ndūire-rī, o na mwīrī wa kīroho ūrī kuo. ⁴⁵ Nī ūndū ūcio kwandīkitwo atīrī: “Adamu ūrīa warī mūdū wa mbere-rī, aatuikire kīumbe kīrī muoyo”; nake Adamu ūrīa wa kūrīgīrīria-rī, agītuika roho wa kūheana muoyo. ⁴⁶ Mwīrī wa kīroho tiguu waambire gūūka, no nī ūrīa wa ndūire, na thuutha wa ūguo ūgīūka ūrīa wa kīroho. ⁴⁷ Mūdū wa mbere aarī wa rūkūngū rwa thī, no mūdū wa keerī oimīte igūrū. ⁴⁸ O ta ūrīa mūdū ūcio wa gūkū thī aatarī, noguo arīa marī a tīrī matarī; na ta ūrīa mūdū wa kuuma igūrū aatarī, noguo o na arīa a igūrū matarī. ⁴⁹ Na ta ūrīa twagīire na mūhianīre wa mūdū ūcio wa tīrī-rī, noguo tūkaagīa na mūhianīre wa mūdū ūcio wa kuuma igūrū.

⁵⁰ Ngūmwīra atīrī, ariū na aarī a lthe witū, mwīrī na thakame itingīhota kūgaya ūthamaki wa Ngai, kana kīrīa kībuthaga kīgae kīrīa gītabuthaga. ⁵¹ Thikīrīriai, ndīmwire ūndū wa hitho: Tūtigaakua ithuothe, no nīkūgarūrwo tūkaagarūrwo ithuothe, ⁵² o kahinda kanini, o ta ibucia rīa riitho, rīrīa karumbeta ka mūthia gakaagamba. Nīgūkorwo karumbeta nīgakaahuhwo, nao arīa akuū mariūkio matarī a kūbutha, na ithuī tūgarūrwo mīrī. ⁵³ Nīgūkorwo mwīrī ūyū ūbuthaga no nginya wīhumbe mwīrī ūtarī wa kūbutha, naguo mwīrī ūyū wa gūkua wīhumbe mwīrī ūtarī wa gūkua. ⁵⁴ Hīndī īrīa kūbutha gūkeehumba kwaga kūbutha, na gūkua kwīhumbe kwaga gūkua-rī, hīndī īyo ūhoro nīkahinga ūrīa wandīkitwo atīrī, “Gīkuū nīkīniinītwo gīgatoorio biū.”

⁵⁵ “Wee gīkuū-rī, gūtoorania gwaku gūkīrī ha?

Wee gīkuū-rī, rūboora rwaku rūkīrī ha?”

⁵⁶ Rūboora rwa gīkuū nī mehīa, naguo hinya wa mehīa uumanaga na watho.

⁵⁷ No rīrī, Ngai arogaathwo nīgūkorwo nīwe ūtūheaga ūtooria thīinī wa Mwathani witū Jesū Kristū.

⁵⁸ Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a lthe witū arīa nyenda, ikaragai mwīhaandīte wega. Mūtikanenenyio nī ūndū o na ūrīkū. Tūūrai mwīheanīte kūna wīra-inī wa Mwathani, tondū nīmūū atī wīra wanyu thīinī wa Mwathani ti wa tūhū.

16

Mūhothi nī ūndū wa Andū a Ngai

¹ Na rīrī, ha ūhoro wa mūhothi nī ūndū wa andū a Ngai ūtarī ūū: Īkagai ūrīa ndeerire makanitha ma Galatia mekage. ² Mūthenya wa mbere wa kiumia-rī, o mūdū wanyu nīagīrīrwo nīkūigaga mbeeca ta ūrīa ūthūkūmi wake ūigana, agaciigaga, nīguo hīndī īrīa ngooka kūu gūtikanagīe na mūhothi. ³ Na

ndaakinya-rĩ, andũ arĩa mũgaakorwo mũgathĩrĩrie nĩngamahe marũa ma kũ-mamenyithania na ndĩmatũme Jerusalemu na iheo cianyu. ⁴ Na kũngĩkoneka kwagĩrĩre o na nĩĩ thĩĩ-rĩ, nĩngatwarana nao.

Ndũmĩrĩri cia Mwanya

⁵ Ndaarĩkia gũtuĩkanĩria Makedonia-rĩ, nĩgũkorwo nĩngatuĩkanĩria kuo, nĩngooka kũrĩ inyuĩ. ⁶ Hihi ngaikara na inyuĩ gwa kahinda, o na kana njikare kũu hĩndĩ ya heho yothe, nĩguo mũkaahota kũndeithĩrĩria gũthĩĩ rũgendo-inĩ rwakwa kũrĩa guothe ngaathĩĩ. ⁷ Ndikwenda kuonana na inyuĩ hĩndĩ ĩno ndĩrahĩtũkĩra kũu, tondũ ngwĩhoka atĩ nĩtũgaikarania na inyuĩ kwa ihinda, Mwathani etĩkĩra. ⁸ No nĩngũikara gũkũ Efeso nginya hĩndĩ ya Bendegoth-ito, ⁹ tondũ ndĩmũhingũrĩre mweke mũnene wa kũruta wĩra mweka ũrĩ na uumithio, no nacio thũ nĩ nyingĩ.

¹⁰ Timotheo angĩũka-rĩ, menyererai nĩguo aikare kũu na inyuĩ atarĩ na guoya, nĩgũkorwo nĩ wĩra wa Mwathani araruta, o ta ũrĩa ndĩraruta. ¹¹ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, gũtirĩ mũndũ wagĩrĩrwo nĩ kwaga kũmwamũkĩra. Mumagariei na thayũ nĩgeetha akinye kũrĩ nĩĩ. Nĩndĩmwetereire marĩ hamwe na ariũ na aarĩ a Ithe witũ.

¹² Na rĩrĩ, ha ũhoro ũkonĩĩ mũrũ wa Ithe witũ Apolo-rĩ: nĩndamũringĩrĩrie mũno ooke kũrĩ inyuĩ arĩ hamwe na ariũ na aarĩ a Ithe witũ. Nowe ndeendaga gũũka ihinda rĩu, no nĩarĩũka aagĩa na mweke.

¹³ Ikaragai mwĩhũgĩte, na mwĩhaande mũrũmĩte wega thĩinĩ wa wĩtikio; ningĩ mĩtuĩke andũ omĩrĩru; na mũgĩ na hinya. ¹⁴ ĩkagai maũndũ mothe mũrĩ na wendani.

¹⁵ Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ andũ a nyũmba ya Stefana nĩo maarĩ a mbere gwĩtikia kũu bũrũri wa Akaia, na nĩmerutĩire gũtungatagĩra andũ arĩa aamũre. Nĩngũkimũringĩrĩria, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ¹⁶ mwathĩkagĩre andũ ta acio, na mũndũ o wotho ũrĩa ũrutithanagia wĩra na ithuĩ, akĩũnogagĩra. ¹⁷ Nĩndakenire rĩrĩa Stefana, marĩ na Fotunato, na Akaiko maakinyire, nĩ ũndũ nĩo maahingĩrie ũndũ ũrĩa itaarĩ naguo kuuma kũrĩ inyuĩ. ¹⁸ Nĩgũkorwo nĩmacanjamũrĩre roho wakwa o na wanyu. Andũ ta acio nĩmagĩrĩrwo kũheagwo gĩtĩio.

Ngeithi cia Mũthia

¹⁹ Makanitha ma bũrũri wa Asia nĩmamũgeithia. Akula na Pirisila nĩmamũgeithia mũno thĩinĩ wa Mwathani, o na kanitha ũrĩa ũcemanagia kwao nyũmba nĩwamũgeithia. ²⁰ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe arĩa marĩ gũkũ nĩmamũgeithia. O mũndũ nĩageithie ũrĩa ũngĩ na ngeithi theru cia kĩmumun-yano.

²¹ Nĩĩ, Paũlũ, nĩ nĩĩ ndandĩka ngeithi ici na guoko gwakwa.

²² Angĩkorwo he mũndũ o na ũ ũtendete Mwathani-rĩ, arogwatwo nĩ kĩrumi. ũka, Mwathani!

²³ Wega wa Mwathani Jesũ ũroikara na inyuĩ.

²⁴ Wendani wakwa ũromũkinyĩra inyuĩ inyuotho mũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. Amenĩ.

MARŪA MA KEERĪ MA PAŪLŪ KŪRĪ AKORINITHO

¹ Nĩ nĩ Paŭlū, mūtūmwo wa Kristū Jesū nĩ ūndū wa kwenda kwa Ngai, tūrĩ na Timotheo mūrū wa Ithe witū,

Twatūma marūa maya kūrĩ kanitha wa Ngai ūrĩa ūrĩ Korinitho, o hamwe na andū othe aamũre arĩa marĩ Akaia guothe:

² Wega na thayū kuuma kūrĩ Ngai Ithe witū o na Mwathani Jesū Kristū irokara na inyuĩ.

Ngai Mwene Kūhoorerania Guothe

³ Ngai na Ithe wa Mwathani witū Jesū Kristū arogoocwo, o we Ithe witū wa tha, na Ngai mwene ūhoru wotha wa kūumanĩrĩria, ⁴ ūrĩa ūtūmagĩrĩria mathĩina-inĩ maitū mothe, nĩguo na ithuĩ tūhotage kūhooreragia arĩa marĩ na thĩina o wotha na ūndū wa kūumĩrĩrio kūrĩa ithuĩ ene tūumĩrĩrio nakuo nĩ Ngai. ⁵ Nĩgũkorwo o ta ūrĩa kūnyariirwo gwa Kristū kūingĩhite thĩinĩ witū-rĩ, ūguo noguo kūumanĩrĩria gwitū kūingĩhite nĩ ūndū wa Kristū. ⁶ Tūngĩthĩnio-rĩ, tūthĩnagio nĩguo mūumĩrĩrio na mūhonokio; tūngĩumĩrĩrio-rĩ, tūumagĩrĩrio nĩguo na inyuĩ mūgie na ūumĩrĩru, ūrĩa ūciaraga gũkirĩrĩria mũkĩnyariirwo na mathĩina o ta marĩa tūthĩnagio namo. ⁷ Nakĩo kũrĩgĩrĩro kĩrĩa tūrĩ nakĩo nĩ ūndū wanyu nĩ kĩrĩmu, tondū nĩtũũ atĩ o ta ūrĩa mūgwatanagĩra na ithuĩ maũndũ-inĩ marĩa tũnyariiragwo namo-rĩ, no taguo mūgwatanagĩra na ithuĩ ūhoru-inĩ wa kūumanĩrĩria o naguo.

⁸ Ariũ na aarĩ a Ithe witū, tũtikwenda mũkorwo mũtooĩ mathĩina marĩa twarĩ namo bũrĩri wa Asia. Twarĩ hatika-inĩ nene mũno makĩria ma ūrĩa tūngĩahotire gũkirĩrĩria, nginya ha ūhoru witū wa gũtũũra muoyo tũkĩyũmĩra tha. ⁹ Ti-itherũ, ngoro-inĩ ciitũ twaiguaga tũtũrĩrwo gũkua. No kwahanĩkire ūguo nĩguo tũtikae kwĩhoka ithuĩ ene, no twĩhoke Ngai, ūrĩa ūriũkagia arĩa akuĩ. ¹⁰ Nĩwe watũhonokirie ūgwati-inĩ ūcio wahaanaga wa gĩkuĩ, na nowe ūgaatũhonokia. We nĩwe twĩrĩgĩrĩre atĩ no egũthĩ na mbere gũtũhonokia, ¹¹ inyuĩ na inyuĩ mũgĩtũteithagia na gũtũhoera. Nao andū aingĩ nĩmarĩcooka-gia ngaatho nĩ ūndū witū, tondū wa wega ūcio tũtugĩtuo naguo arĩ macookio ma mahooya ma andū aingĩ.

Paŭlū Kũgarũra Mũbango Wake

¹² Na rĩrĩ, ūndū ūyũ nĩguo twĩrahagĩra: Thamiri ciitũ nĩcio itũmenyithagia atĩ mĩthĩire iitũ irĩa tũikaraga nayo gũkũ thĩ, na makĩria ūrĩa tũikaranagia na inyuĩ, nĩ ya ūtheru na ya ūhoru wa ma kuuma kūrĩ Ngai. Tũtiikaga ūguo kũringana na ūũgĩ wa thĩ, no nĩ kũringana na wega wa Ngai. ¹³ Nĩgũkorwo tũtĩramwandĩkĩra ūndū o na ūrĩkũ mũtangĩhota gũthoma kana gũtaũkĩrwo nĩguo. Na ngwĩhoka atĩ, ¹⁴ o ta ūrĩa mūtũmenyete hanini, nĩmũrĩtaũkĩrwo biũ atĩ no mũhote kwĩraha nĩ ūndū witū, o ta ūrĩa tũkeeraha nĩ ūndū wanyu mũthenya ūrĩa wa Mwathani Jesū.

¹⁵ Na tondū wa ūrĩa ndaarĩ na mwĩhoko wa ūndū ūcio-rĩ, nĩndabangĩte njũke kwanyu mbere nĩguo mũgunike maita meerĩ. ¹⁶ Ndabangĩte ndĩmũceerere ngĩthĩ Makedonia, na njokere kũu kwanyu ngiuma Makedonia, na inyuĩ nĩguo mũcooke mũndũme Judea. ¹⁷ Hĩndĩ irĩa ndaabangaga ūndū ūcio-rĩ, kaĩ ndeekaga ūguo na itherũ? Kana hihi haaragĩria mĩbango yakwa na njira ya kĩ-mwĩrĩ nĩguo rĩmwe njugage, “Ĩĩ, ĩĩ,” na rĩria rĩngĩ ngoiga “Aca, aca”?

¹⁸ No ti-itherũ, o ta ũria Ngai arĩ mwĩhokeku-rĩ, ndũmĩrĩri iitũ kũrĩ inyuĩ ti “ĩ” na rĩngĩ “Aca.” ¹⁹ Nĩgũkorwo Mũrũ wa Ngai, Jesũ Kristũ, ũria mwahunjĩrio ũhoro wake nĩ nĩ, na Sila, na Timotheo, ũhoro wake ndwarĩ wa kuuga, “ĩ” ũgacooka ũkoiga “Aca,” no thĩinĩ wake gũtũũraga o “ĩ.” ²⁰ Nĩgũkorwo ciĩranĩro cia Ngai, o na cingĩhĩte atĩa-rĩ, ciothe nĩ “ĩ” thĩinĩ wa Kristũ. Na nĩ ũndũ ũcio thĩinĩ wake, ithuĩ tũkoigaga “Amenĩ” nĩgeetha Ngai agoocagwo. ²¹ Na rĩrĩ, Ngai nĩwe ũtũmaga ithuĩ hamwe na inyuĩ twĩhaande wega thĩinĩ wa Kristũ. Nĩwe watũitĩrĩrie maguta, ²² na agĩtwĩkĩra rũuri rwa kuonania atĩ tũrĩ ake, na agĩtũhe Roho wake thĩinĩ wa ngoro ciitũ arĩ ta mwĩhoko wa kũrũgamĩrĩra maũndũ marĩa magooka.

²³ Ngai nĩwe mũira wakwa, na nĩoĩ atĩ nĩ ndaagire gũcooka Korinitho nĩ ũndũ wa kũmũcaaĩra. ²⁴ Ũguo ti kuuga atĩ nĩtũramwatha ũhoro-inĩ wa wĩtikio wanyu, no nĩ atĩ tũrutithanagia wĩra na inyuĩ nĩgeetha mũkenage, tondũ mũtũũrite mwĩhaandĩte wega nĩ ũndũ wa wĩtikio wanyu.

2

¹ Nĩ ũndũ ũcio nĩgũtua ndaature itua atĩ ndikũmũceerera rĩngĩ ndĩmũiguithie kĩahe. ² Tondũ-rĩ, ingĩkĩmũiguithia kĩahe-rĩ, nũũ ũngĩgĩtigara wa kũngenia, o tĩga inyuĩ arĩa njiguithĩtie kĩahe? ³ Ndamwandĩkĩire ũguo nĩgeetha rĩrĩa ngooka ndikanaiguithio kĩahe nĩ acio njagĩrĩrwo nĩgũkenio nĩo. Nĩ ndaarĩ na ũmĩrĩru harĩ inyuĩ inyuothe atĩ nĩmũngĩagwatanĩire na nĩ gĩkeno-inĩ gĩakwa, nakĩo gĩtũke kĩaanyu. ⁴ Nĩgũkorwo ndamwandĩkĩire ndĩ mũthĩnĩku mũno, na ndĩ na ruo rwa ngoro na maĩthori maingĩ, ti atĩ nĩguo ndĩmũiguithie kĩahe, no nĩguo ndĩmũmenyithie wendo ũria ndĩmwendete nago.

Kũrekerwo kwa Mũndũ Mwĩhia

⁵ Angĩkorwo nĩ kũrĩ mũndũ ũiguithĩtie amwe anyu kĩahe-rĩ, ti nĩ aiguithĩtie, no nĩ inyuothe aiguithĩtie kĩahe. Ndiroiga ũguo ngĩhatĩrĩria ũria wĩkĩte ũguo. ⁶ Iherithia rĩria aherithĩtio nĩ andũ arĩa aingĩ anyu, nĩrimũiganĩte. ⁷ Rĩu inyuĩ-rĩ, nĩmwagĩrĩrwo nĩkũmũrekerwa na kũmũmĩrĩria, nĩguo ndakae gũtoorio nĩ kĩahe gĩkĩrite. ⁸ Nĩ ũndũ ũcio, ndamũthaita mũmuonie atĩ no mũmwendete. ⁹ Gĩtũmi kĩrĩa gĩatũmire ndĩmwandĩkĩre marĩa macio nĩndĩmũgerie, na menye kana no mwĩtirie magerio na mwathĩkage maũndũ-inĩ mothe. ¹⁰ Mũndũ ũria mũngĩrekerwa, o na nĩ nĩdamũrekerwa. Nago ũndũ ũria ndekaniĩre-rĩ (hangĩkorwo nĩ haarĩ ũndũ o na ũrĩkũ wa kũrekanĩra), ũndũ ũcio ndaũrekanĩra nĩ ũndũ wanyu ndĩ mbere ya Kristũ, ¹¹ nĩguo Shaitani ndakae gũtũhoota. Nĩgũkorwo tũtirigĩtuo nĩ mawara make.

Atungatĩri a Kĩrĩkanĩro kĩrĩa Kĩerũ

¹² Na rĩrĩ, rĩrĩa ndaathĩre Teroa kũhunja ũhoro-ũria-Mwega wa Kristũ, na ngĩkora Mwathani ahingũrite mũrango-rĩ, ¹³ ndiigana kũgĩa na thayũ ngoro-inĩ yakwa, tondũ ndiakorire mũrũ-wa-Ithe witũ Tito kuo. Nĩ ũndũ ũcio ngiugĩra andũ akuo ũhoro, ngĩcooka ngĩthĩ nginya Makedonia.

¹⁴ No rĩrĩ, Ngai arogoocwo, o we ũria ũtũtongoragia hĩndĩ ciothe na ũhootani thĩinĩ wa Kristũ, nake agatũhũthagĩra ta tũrĩ mũtararĩko mwega wa kũmemerekia ũhoro wa kũmenya Kristũ kũndũ guothe. ¹⁵ Tondũ ithuĩ tũrĩ mũtararĩko wa Kristũ ũria ũkinyaga harĩ Ngai, kũrĩ arĩa marahonokio o na arĩa maroora. ¹⁶ Kũrĩ arĩa maroora-rĩ, tũrĩ mũnũngo mũũru wa gĩkuũ; no kũrĩ arĩa marahonokio-rĩ, tũrĩ mũtararĩko wa muoyo. Nũũ ũngĩhota wĩra ta ũcio? ¹⁷ Ithuĩ tũtũikaga ta ũria andũ aingĩ mekaga; tũtionjorithagia kiugo kĩa Ngai nĩguo tuone uumithio. Handũ ha gwĩka ũguo-rĩ, ithuĩ twaragia tũrĩ na wĩhokeku thĩinĩ wa Kristũ mbere ya Ngai, ta andũ matũmĩtwo nĩ Ngai.

3

¹ Anga nītūraambīrīria gūcooka kwīgaathīrīria? Kana hihi nītūbataire kūheo marūa ma gūtūgaathīrīria kūrī inyuī kana moimīte kūrī inyuī ta andū arīa angī? ² Inyuī ene nī inyuī marūa maitū, maandīkītvo ngoro-inī ciitū, mamenyekete na magathomagwo nī andū othe. ³ Inyuī nīmuonanagia atī mūrī marūa moimīte kūrī Kristū, inyuī mūrī maciaro ma ūtungata witū, marūa mataandīkītvo na rangi, no maandīkītvo na Roho wa Ngai ūrīa ūrī muoyo. Matandīkītvo ihengere-inī cia mahiga, no maandīkītvo ihengere-inī cia ngoro cia andū.

⁴ Ūcio nīguo ūmūrīru witū harī Ngai nī ūndū wa Kristū. ⁵ Na ti atī tūrī na ūhoti ithuī ene tūngūgaathīra, no ūhoti witū uumaga kūrī Ngai. ⁶ Nīwe ūtūhotithīte tūtūike ndungata cia kīrīkanīro kīrīa kīerū, nakīo ti kīa ūhorō ūrīa mwandike, no nī kīa Roho; nīgūkorwo ūhorō ūrīa mwandike nī kūuraga ūragaga, no Roho aheanaga muoyo.

Riiri wa Kīrīkanīro kīrīa Kīerū

⁷ Na rīrī, angīkorwo ūtungata ūrīa wa tene, ūrīa wandīkītvo na ndemwa ihengere-inī cia mahiga, wokire ūrī na riiri, o nginya andū a Isiraeli makīremwo nīgūikara marorete ūthiū wa Musa tondū wa ūrīa warī na riiri, o na gūtūika riiri ūcio nīwathiraga-rī, ⁸ githī ūtungata wa Roho to ūgīkorwo ūkīrī na riiri makīria? ⁹ Angīkorwo ūtungata ūrīa ūtuaga andū ehia nī ūrī riiri-rī, githī ūtungata ūrīa ūrehaga ūthingu ndūngīgīkorwo ūrī na riiri makīria! ¹⁰ Nīgūkorwo ūhorō ūrīa warī na riiri mbere, rīu ndūrī na riiri ūkīringithanio na riiri ūcio ūngī ūūkīrite. ¹¹ Na angīkorwo ūhorō ūcio wathiraga wokire na riiri-rī, ūcio ūngī wa gūtūūra ndūngīgīkorwo na riiri makīria!

¹² Nī ūndū ūcio-rī, twaragia ūhorō tūmūrīrie mūno, nī ūndū wa kūrīgīrīro kīu. ¹³ Ithuī tūtitarīi ta Musa, ūrīa wehumbagīra ūthiū na gītambaya nīguo agīrīrīre andū a Isiraeli gūcūthīrīria ūthiū wake rīrīa ūkengi ūcio wathiraga. ¹⁴ No rīrī, meciiria mao nīmaritirio, nīgūkorwo nginya ūmūthī gītambaya o kīu gīkoragwo o ho hīndī rīria kīrīkanīro kīu gīkūrū kīao gīgūthomwo. Gītambaya kīu gītīrī kīeherio, tondū kīeheragio nī ūndū wa gwtīkia Kristū. ¹⁵ O na nginya ūmūthī rīrīa watho wa Musa ūgūthomwo-rī, gītambaya kīu no kīhumbagīra ngoro ciao. ¹⁶ No rīrīa rīothe mūdū o na ū agarūrūkīra Mwathani-rī, gītambaya kīu nīkīeheragio. ¹⁷ Na rīrī, Mwathani nīwe Roho, na harīa Roho wa Mwathani arī, hau nī harī na wīyathi. ¹⁸ Na ithuī ithuothe arīa tūtahumbīrite mothiū maitū, nītūhenahenagia riiri wa Mwathani ta tūrī icicio, na nītūgarūrāgwo nīguo tūhaanane nake tūrī na riiri wa gūtūūra ūrīa ūthiaga o ūkīongererekaga, o uumīte kūrī Mwathani, ūrīa arī we Roho.

4

Igūna thīinī wa Nyūngū cia Rīūmba

¹ Tondū ūcio, kuona atī nī tūrī na ūtungata ūcio nī ūndū wa tha cia Ngai-rī, tūtūragwo nī hinya. ² No ithuī nītūreganīte na mīthiire ya hitho na ya thoni; ithuī tūtithiiga na mīthiire ya wara na tūtītukanagia kiugo kīa Ngai na maheeni. Handū ha ūguo-rī, nī ūhorō wa ma tūheanaga hatarī ūndū tūkuongerera, na tūrī mbere ya Ngai, nītūgeragia gūtūma thamiri cia o mūdū itwītīkīre. ³ O na angīkorwo ūhorō witū ūrīa tūhunjagia nīmūhumbīre-rī, ūhumbīrītvo kūrī arīa maroora. ⁴ Nayo ngai ya mahinda maya, nītūmīte meciiria ma andū arīa matetīkīte matumane, nīgeetha matigathererwo nī ūtheri wa Ūhorō-ūrīa-Mwega wa riiri wa Kristū, o we ūrīa arī we mūhaanīre wa Ngai. ⁵ Nīgūkorwo ti ūhorō witū ithuī ene tūhunjagia, no tūhunjagia Jesū Kristū

arĩ we Mwathani, na ithuĩ tũrĩ ndungata cianyu nĩ ũndũ wa Jesũ. ⁶ Tondũ Ngai ũrĩa woigire, “Ŭtheri nĩware nduma-inĩ,” nĩwe watũmire ũtheri wake ware ngoro-inĩ ciitũ nĩguo tũheo ũtheri wa kũmenyithagia andũ riiri wa Ngai ũcio wonekaga ũthiũ-inĩ wa Kristũ.

⁷ No rĩrĩ, ithuĩ tũkuuĩte kigĩĩna kũ tũhaana ta tũrĩ na nyũngũ cia rĩũmba* nĩgeetha kũmenyeke atĩ ũhoti ũyũ mũnene uumĩte kũrĩ Ngai no nduumaga kũrĩ ithuĩ. ⁸ Ithuĩ tũhatikĩtwo mũno na mĩena yothe, no tũtihehenjetwo; nĩtũrigĩtwo nĩ wa gwĩka, no tũtikuĩte ngoro; ⁹ na nĩtũnyariirĩtwo, no tũtiti-ganiĩrio; nĩtũrũndĩtwo, no tũtiniinĩtwo. ¹⁰ Hĩndĩ ciothe tũkoragwo tũkuuĩte gĩkuũ kĩa Jesũ na mĩrĩ iitũ, nĩguo muoyo wa Jesũ o naguo ũguũranagĩrio thĩinĩ wa mĩrĩ iitũ. ¹¹ Nĩgũkorwo ithuĩ arĩa tũrĩ muoyo tũtũire tũneanagwo gĩkuũ-inĩ nĩ ũndũ wa Jesũ, nĩgeetha muoyo wake ũguũranagĩrio thĩinĩ wa mĩrĩ ino iitũ ikuuaga. ¹² Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, gĩkuũ kĩrutaga wĩra thĩinĩ witũ, no muoyo ũkaruta wĩra thĩinĩ wanyu.

¹³ Nĩ kwandikĩtwo atĩrĩ: “Tondũ nĩndetikirie; nĩkĩo ndaaririe.” Nĩ ũndũ wa roho o ro ũcio wa wĩtikio-rĩ, o na ithuĩ nĩwĩtikĩtie na nĩ ũndũ ũcio tũkaaria, ¹⁴ tondũ nĩtũũ atĩ ũrĩa wariũkirie Mwathani Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ, o na ithuĩ nĩagatũriũkia hamwe na Jesũ, na atũrũgamie mbere yake hamwe na inyuĩ. ¹⁵ Maũndũ maya mothe nĩmakũmũguna, nĩgeetha wega ũrĩa ũrakinĩrĩra andũ aingĩ makĩria ũtũme ngaatho ciyũrĩre nĩgeetha Ngai agoocagwo.

¹⁶ Tondũ ũcio tũtũragwo nĩ hinya. O na gũtũika mwena wa nja nĩtũrathĩrĩkĩra, no mũndũ wa thĩinĩ nĩ kwerũhio erũhagio o mũthenya. ¹⁷ Nĩgũkorwo mathĩna maitũ mahũthũ na ma ihinda inini maratũma tũreherwo riiri ũmakĩrite wa tene na tene. ¹⁸ Nĩ ũndũ ũcio, tũticũthagĩrĩria kĩria kĩroneka, no tũcũthagĩrĩria kĩria gĩtonekaga. Nĩgũkorwo kĩria kĩonekaga nĩ gĩa kahinda, no kĩria gĩtonekaga nĩ gĩa gũtũũra tene na tene.

5

Mũciĩ witũ wa Igũrũ

¹ Na rĩrĩ, nĩtũũ atĩ hema ino ya gũkũ thĩ, ino tũtũũraga thĩinĩ wayo, ingĩtharũrio-rĩ, nĩ tũrĩ na nyũmba ingĩ yumĩte kũrĩ Ngai, nyũmba itaakĩtwo na moko ma andũ, ya gũtũũra tene na tene irĩ kũu igũrũ. ² Rĩu nĩtũcaayaga, tũkĩrĩragĩria kũhumbwo na nyũmba iyo ingĩ iitũ ya kuuma igũrũ, ³ tondũ twahumbwo ũguo tũtigakorwo tũrĩ njaga. ⁴ Nĩgũkorwo rĩria rĩothe tũrĩ thĩinĩ wa hema ino-rĩ, nĩtũcaayaga na tũkaritũhĩrwo, tondũ tũtiendaga kwaũrwo, no twendaga tũhumbwo na mwĩrĩ ũcio witũ wa kuuma igũrũ, nĩgeetha mwĩrĩ ũyũ wa gũkua ũmerio nĩ muoyo. ⁵ Na rĩrĩ, Ngai nĩwe ũtũmbĩte nĩ ũndũ wa gĩtũmi kũu kĩũmbe, na nĩatũheete Roho arĩ ta mwĩhoko wa kũrũgamĩrĩra maũndũ marĩa magooka.

⁶ Tondũ ũcio tũkaraga hĩndĩ ciothe tũrĩ na ũmĩrĩru, tũkĩmenyaga atĩ rĩria rĩothe tũkaraga thĩinĩ wa mwĩrĩ taarĩ guo mũciĩ witũ, tũkaraga tũraihanĩrĩrie na Mwathani. ⁷ Tũtũũragio nĩ ũndũ wa gwĩtikia, no tũtitũũragio nĩ ũndũ wa kuona na maitho. ⁸ Nguuga atĩrĩ, nĩ tũrĩ na ũmĩrĩru atĩ ũndũ ũrĩa tũngĩenda nĩ tũkorwo tũtarĩ mwĩrĩ-inĩ ũyũ, no tũkorwo tũrĩ mũciĩ hamwe na Mwathani. ⁹ Nĩ ũndũ ũcio, nĩtũgeragia na kĩyo muoroto witũ ũtũike wa kũmũkenia, twakorwo tũrĩ mwĩrĩ-inĩ ũyũ witũ o na kana twakorwo tuumĩte thĩinĩ waguo. ¹⁰ Nĩgũkorwo no nginya ithuothe tũkaarũgama mbere ya gĩtĩ gĩa ciira gĩa Kristũ, nĩguo o mũndũ akaaheo kĩria kĩmwagĩrĩre kũringana na maũndũ marĩa aaneke arĩ thĩinĩ wa mwĩrĩ, marĩ mega kana marĩ mooru.

* 4:7 Mĩthithũ yahithagwo thĩinĩ wa nyũngũ cia rĩũmba.

Ūtungata wa Ūiguithanio

¹¹ Kuona atĩ nĩtũmenyete ūrĩa Mwathani aagĩrĩrwo nĩ gwĩtigĩrwo-rĩ, nĩkĩo tũgeragia kũringĩrĩria andũ. Ūrĩa tũtarĩ nĩ ūndũ ūkaine wega nĩ Ngai, na nĩngwĩhoka atĩ o na nĩũkaine wega ngoro-inĩ cianyu. ¹² Tikũgeria tũrageria kwĩgaathĩrĩria harĩ inyuĩ rĩngĩ, no nĩ mweke tũramũhe wa kwĩraha nĩ ūndũ witũ, nĩguo mũhotage gũcookeria arĩa merahaga na maũndũ marĩa monagwo na maitho gũkĩra marĩa marĩ ngoro-inĩ. ¹³ Tũngĩkorwo nĩkũgũrũka tũgũrũkĩte-rĩ, tũgũrũkĩte nĩ ūndũ wa Ngai; na tũngĩkorwo meciiria maitũ nĩ megarĩ, tũhaana ūguo nĩ ūndũ wanyu. ¹⁴ Nĩgũkorwo wendo wa Kristũ nĩguo ūtũringagĩrĩria, tondũ nĩtũmenyete wega atĩ mũndũ ūmwe nĩwe wakuire nĩ ūndũ wa andũ othe, na nĩ ūndũ ūcio-rĩ, andũ othe nĩmakuire. ¹⁵ Nake aakuire nĩ ūndũ wa andũ othe, nĩgeetha arĩa matũũraga muoyo matigacooke gũtũura muoyo nĩ ūndũ wao ene, no matũũre nĩ ūndũ wa ūcio wakuire nĩ ūndũ wao na agĩcooka akĩrũka.

¹⁶ Nĩ ūndũ ūcio, kuuma rĩu tũtigũcooka gũtua ūhoru wa mũndũ na njĩra ya kĩ-mwĩrĩ. O na gwaũka kũrĩ hĩndĩ tuonaga Kristũ na njĩra iyo-rĩ, rĩu tũtũkaga ūguo. ¹⁷ Nĩ ūndũ ūcio, mũndũ o wothe angĩkorwo arĩ thĩinĩ wa Kristũ-rĩ, nĩatuĩkĩte kĩũmbe kĩerũ; maũndũ ma tene nĩmathĩrĩte, nĩmookĩte mangĩ merũ! ¹⁸ Maũndũ maya mothe moimaga kũrĩ Ngai, ūrĩa watũiguithanirie nake we mwene thĩinĩ wa Kristũ, na agĩtũhe ūtungata ūcio wa ūiguithanio: ¹⁹ atĩrĩ, Ngai arĩ thĩinĩ wa Kristũ nĩwe wĩiguithanagĩria thĩ kũrĩ we mwene, ategũtarĩria andũ mehia mao. Nake nĩatwĩhokeire ndũmĩrĩ iyo ya ūiguithanio. ²⁰ Nĩ ūndũ ūcio ithuĩ tũrĩ abarũthi matũmĩtwo a kwarĩrĩria Kristũ, o taarĩ Ngai ūrathaitana na tũnua twitũ. Twamũthaitha handũ-inĩ ha Kristũ atĩrĩ: Itĩkĩrai kũiguithanio na Ngai. ²¹ Ngai nĩatũmire ūcio ūtaarĩ na wĩhia atuĩke mwĩhia nĩ ūndũ witũ, nĩgeetha thĩinĩ wake tũtuĩke ūthingu wa Ngai.

6

¹ Tondũ tũrĩ aruti a wĩra hamwe na Ngai-rĩ, nĩtũkũmũringĩrĩria mũtikae kwamũkĩra wega wa Ngai o ūguo tũhũ. ² Nĩgũkorwo ekuuga atĩrĩ, “Hĩndĩ ya gwĩtikĩrika-rĩ, nĩndagũthikĩrĩrie, naguo mũthenya wa kũhonokanio-rĩ, nĩndagũteithirie.” Atĩrĩrĩ-i, rĩrĩrĩ nĩrio ihinda rĩa gwĩtikĩrika nĩ Ngai, naguo ūyũ nĩguo mũthenya wa kũhonokanio.

Mũtũũrĩe Mũritũ wa Paũlũ

³ Ithuĩ-rĩ, tũtĩtũmaga hagĩe na ūndũ ūngĩhĩnga mũndũ nĩguo ūtungata witũ ndũkonerwo mahĩtia. ⁴ Aca, ithuĩ tũrĩ ta ndungata cia Ngai nĩtwĩgathagĩrĩria maũndũ-inĩ mothe: nĩ ūndũ wa kũũmĩrĩria maũndũ maingĩ; na gũkĩrĩrĩria mathĩina na moritũ, na mĩtangĩko; ⁵ na ūndũ wa kũhũũrwo, na kuohwo njeera, na kũreherwo ngũĩ; na kũruta wĩra mũritũ, na kũũrwo nĩ toro ūtukũ, na ng’aragu; ⁶ ningĩ nĩ ūndũ wa gũtũura na ūthingu, na ūtaũku, na gũkĩrĩrĩria, na gũtugana thĩinĩ wa Roho Mũtheru, na kũgĩa na wendani ūtarĩ na ūhĩnga; ⁷ o na kwaria ūhoru wa ma, na gũkorwo tũrĩ na hinya wa Ngai; nĩgũkorwo tũnyĩitĩte indo cia mbaara cia ūthingu guoko-inĩ kwa ūrĩo na kwa ūmotho; ⁸ rĩmwe tũheagwo gĩtĩio, na rĩrĩa rĩngĩ tũgaconerwo, rĩmwe tũgacuukĩrwo maũndũ mooru na rĩngĩ mega; ningĩ o na tũrĩ andũ a ma, tũgatuuo a maheeni; ⁹ rĩmwe tũgatuuo nĩtũũkaine, no rĩrĩa rĩngĩ tũgatuuo ta tũtoikaine; ningĩ tũkahaana ta tũraakua, no tũrĩ o muoyo; tũhũũragwo, no tũtũũragwo; ¹⁰ o na tũngĩonwo ta tũrĩ na kĩa, ithuĩ tũkoragwo tũkenete hĩndĩ ciothe; tuonekaga tũrĩ athĩini,

no nītutuaga andū aingĩ itonga; tūtuagwo ta tūtārĩ kindū, no indo ciothe nĩ ciitū.

¹¹ Akorinitho aya, tūramwarĩria hatarĩ ūndū tūkūmūhitha, na tūkāmūhingūrĩra ngoro ciitū biū. ¹² Ithuĩ nītūmuonetie wendo witū kūna no inyuĩ mūtīratuonia wendo wanyu. ¹³ O ta ūguo tūmwikite-rĩ, ndīramwarĩria ta ciana ciakwa, o na inyuĩ hingūrai ngoro cianyu biū.

Mūtikoohanio na arĩa Matetikītie

¹⁴ Mūtīkae kuohanio na arĩa matetikītie ta mwīkīrītwo icooki rīmwe nao. Tondū-rĩ, ūthingu na waganu ingīwatanĩra atĩa? Kana ūtheri na nduma-rĩ, ingīgĩa na ngwatanĩro ĩrīkū? ¹⁵ Kristū na Beliali-rĩ, marĩ na ūiguano ūrīkū? Nake mūdū ūrĩa wītikītie na ūrĩa ūtetikītie-rĩ, marĩ na ngwatanĩro ĩrīkū? ¹⁶ Hekarū ya Ngai yakīhota atĩa kūiguana na mīhianano? Nīgūkorwo ithuĩ nĩ ithuĩ hekarū ya Ngai ūrĩa ūrī muoyo. O ta ūrĩa Ngai oigite atīrī: “Nīndīrītūūranagia nao, na njeerage gatagatī-inĩ kao, nduīke Ngai wao, nao matuīke andū akwa.”

¹⁷ “Nĩ ūndū ūcio-rĩ, umai kūrī o

na mwīyamūranie nao,

ūguo nīguo Mwathani ekuuga.

Mūtīkahutie kīndū kīrī thaahu,

na nī nīngūmwamūkīra.”

¹⁸ “Nīngūtūika Ithe wanyu,

na inyuĩ mūtūike ariū akwa na aarĩ akwa,

ūguo nīguo Mwathani-Mwene-Hinya-Wothe ekuuga.”

7

¹ Arata akwa endwa, kuona atĩ nītūwīrīrwo maūdū macio-rĩ, nītūwītheriei, tūtīgane na ūndū o wothe ūrĩa ūthūkagia mūdū mwīrī na roho, na tūhingagie ūhoru wa ūtheru nĩ ūndū wa gwītīgīra Ngai.

Gīkeno kĩa Paūlū

² Atīrīrī, tūhei handū ngoro-inĩ cianyu. Tūtīrī mūdū o na ūrīkū tūhītīrie, na tūtīrī mūdū o na ūrīkū tūthūkītie, na gūtīrī mūdū o na ūrīkū tūhinyīrīrie.

³ Ndiroiga ūguo nīguo ndīmūtūire; nīnjūgite rīngī atĩ mūrī na handū thīnī wa ngoro ciitū, kuona atĩ tūgūtūūra muoyo kana tūkuanīre na inyuĩ. ⁴ Ndī na ūūmīrīru mūnene ngīmwarĩria; nīndīrahaga mūno nĩ ūndū wanyu. Mathīina-inĩ maitū mothe, nīngoragwo nyūmīrīrie mūno, na gīkeno gīakwa gīgākīrīrīria.

⁵ Nīgūkorwo rīrĩa twakinyire Makedonia, mwīrī ūyū witū ndwagīre na kīhurūko, no gūthīnio twathīnagio o harĩa hothe twathīiaga; kūu nja kwarĩ na ngūi, na ngoro-inĩ ciitū twarĩ na guoya. ⁶ No Ngai ūrĩa ūhooragīria arĩa makuīte ngoro, nīatūhooreririe nĩ ūndū wa gūūka gwa Tito, ⁷ na to ūndū wa gūūka gwake gwiki, no ningĩ nĩ ūndū wa ūhoorerania ūrĩa mwamūheete. Nīatūheire ūhoru wa ūrĩa mwendaga kūnyona, na kīeha kīnene kīrĩa mūrī nakīo, o na ūrĩa mwītangaga mūno nĩ ūndū wakwa; nĩ ūndū ūcio gīkeno gīakwa gīkiongerereka gūkīra mbere.

⁸ O na ingīkorwo nīndatūmire mūgīe na kīeha nĩ ūndū wa marūa makwarĩ, ndīkwīrira. O na gūkorwo kūrī hīndī nderirire nĩ ūndū ūcio-rĩ, nguona atĩ marūa makwa nīmamūguithirie kīeha, no nĩ gwa kahinda o kanini, ⁹ no rīu ndī na gīkeno, ti tondū nīmwaiguithirio kīeha, no nĩ tondū kīeha kīanyu nīgīatūmire mūhere. Nīgūkorwo mwagīre na kīeha o ta ūrĩa Ngai endaga, na nĩ ūndū ūcio ithuĩ tūtīrī ūndū mūuru o na ūmwe twamwīkire.

¹⁰ Kīeha kīrĩa kīumanīte kūrī Ngai kīrehaga ūhoru wa kūhera kūrĩa gūtūmaga

andũ mahonoke, na gũtirĩ wĩriraga gwĩka ũguo, no kĩa kĩa maũndũ ma thĩ kirehaga gĩkuũ. ¹¹ Atĩrĩrĩ, ta kionei kĩa kĩa kiu kumanĩte na Ngai kĩa gĩciarĩte thĩnĩ wanyu: nĩgĩtũmĩte mũgĩe na kũyo kĩnene, o na wendo mũnene wa gwĩkũũra, na gwakanwo nĩ ngoro, na kĩmako, na kwĩrĩrĩria kũnene, na kwĩrũmbũiya, o na wetereri wa kuona atĩ kĩhooito nĩkĩahingio. Maũndũ-inĩ mothe-rĩ, nĩmwĩonanĩtie inyuĩ ene atĩ mũtirĩ na ũcuuke ũndũ-inĩ ũyũ. ¹² Nĩ ũndũ ũcio, o na gwatuĩka nĩndamwandĩkĩre marũa-rĩ, ndiamaaandĩkire nĩ ũndũ wa mũndũ ũria wehĩtie, kana nĩ ũndũ wa ũria wahĩtĩrio, no nĩgeetha mũhote kũmenya inyuĩ ene mũrĩ mbere ya Ngai ũria mwĩheanĩte nĩ ũndũ witũ. ¹³ Maũndũ maya mothe-rĩ, nĩmo matũmĩte tũũmĩrĩrio.

O ũndũ ũmwe na kũũmĩrĩrio gwitũ-rĩ, makĩria nĩtwakenire nĩ ũndũ wa kuona ũria Tito aakenete, tondũ roho wake nĩwekĩrĩtwo hinya nĩ inyuĩ inyuothē. ¹⁴ Nĩnderahĩire Tito nĩ ũndũ wanyu, na inyuĩ mũtianjonorire. No o ta ũria maũndũ mothe marĩa twamwĩrire maarĩ ma ma-rĩ, noguo kwĩraha gwitũ nĩ ũndũ wanyu harĩ Tito o nakuo gũtuĩkĩte ũhoro wa ma. ¹⁵ Naguo wendo ũria amwendete naguo nĩũkĩrĩrĩrie kũnenēha aaririkana ũria inyuothē mwaathĩkire, na ũria mwamwamũkĩre mũrĩ na gwtĩgĩra na kũinaina. ¹⁶ Ndĩ na gĩkeno tondũ rĩu ndĩ na mwĩhoko mũkinyanĩru thĩnĩ wanyu.

8

Gwĩkĩra Hinya Ũhoro wa Ũtaana

¹ Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩtũkwenda mũmenye ũhoro wa Wega wa Ngai ũria aheanĩte makanitha-inĩ ma Makedonia. ² Hĩndĩ rĩa andũ acio maageririo na magerio manene-rĩ, gĩkeno kĩa kĩnene na ũthĩnĩ wao mũkĩru nĩciatũmire maingĩhĩrwo nĩ ũtaana mũnene. ³ Nĩgũkorwo nĩ ndĩ mũira atĩ maaheanire indo o ta ũria maahotire, o na makĩruta makĩria ma ũria mangĩahotire, nĩ ũndũ wa kwiyendera kwao. ⁴ Nao magĩtũthaitha na hinya mũno metĩkĩrio kũgwatanĩra ũhoro-inĩ wa gũteithia andũ arĩa aamũre. ⁵ Magĩka ũndũ ũcio matiwĩkire ta ũria twerĩgĩrĩre, no maambire kwĩheana o ene kũrĩ Mwathani o na kũrĩ ithuĩ, kũringana na ũria Ngai endete. ⁶ Nĩ ũndũ ũcio nĩtwaringĩrĩrie Tito, kuona atĩ nĩwe wambĩrĩrie ũndũ ũcio, atuĩke wa kũrĩkia ũndũ ũcio wa ũtugi wanyu. ⁷ O ta ũria mũgaacagĩra harĩ maũndũ mothe, nĩmo gwtĩkia, na ũhoro wa kwaria, na wa ũmenyo, na thĩnĩ wa kũyo gĩkinyanĩru, o na wa wendo wanyu harĩ ithuĩ-rĩ, kĩngĩhie wega ũyũ wa gũtugana o naguo.

⁸ Ti kũmwatha ndĩramwatha, no ndĩrenda kũgeria wendani wanyu, nyone ũria ũrĩ wa ma ngũgerekania na kũyo kĩa andũ arĩa angĩ. ⁹ Nĩgũkorwo nĩmũũĩ ũhoro wa wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ atĩ, o na gũtuĩka aarĩ gĩtonga, nĩatuĩkire mũthĩnĩ nĩ ũndũ wanyu, nĩgeetha inyuĩ mũtuĩke itonga na ũndũ wa ũria aathĩnĩkĩte.

¹⁰ Ha ũhoro ũyũ-rĩ, mataaro makwa ma ũndũ ũria ũmwagĩrĩre makĩria nĩ atĩrĩ: Mwaka ũcio ũrathirire nĩ inyuĩ mwarĩ a mbere, na to ũndũ wa kũheana gwĩki, no o na nĩ ũndũ wa kwĩrĩrĩria gwĩka ũguo. ¹¹ Rĩu-rĩ, kĩrĩkiei wĩra ũcio, nĩgeetha kũyo kĩanyu kĩa wendo wa gwĩka ũguo kũganane na kũrĩkia kwanyu kwa ũndũ ũcio, kũringana na kĩrĩa mũrĩ nakĩo. ¹² Mũndũ angĩkorwo arĩ na wendo, kĩheo kiu nĩgĩtĩkĩrĩku kũringana na ũria mũndũ arĩ na indo, ti kũringana na ũria aciagĩte.

¹³ Kwĩrĩrĩria gwitũ ti amwe mahũthĩrio mũrigo na inyuĩ mũhinyĩrĩrio, no nĩgeetha andũ othe maigananio. ¹⁴ Ihinda rĩrĩ mũingĩhĩtie indo-rĩ, nĩgũteithia wagi wao, nĩgeetha rĩria magaakorwo na indo o nao magaateithia wagi

wanyu. Hīndi iyo andū othe nīmakaigananio, ¹⁵ o ta ūrīa kwandikītwo atīrī: “Mündū ūrīa wonganītie nyingī, ndarī kīndū aatigīrio; nake ūrīa wonganirie nini, ndarī kīndū aagire.”

Tito Gūtūmwo Korinitho

¹⁶ Nīngūcookeria Ngai ngaatho, ūrīa wekīrire ngoro-inī ya Tito ūhoro wa kūmūrūmbūiya o ta ūrīa nī ndī na ūhoro ūcio. ¹⁷ Nīgūkorwo Tito to mathaithana maitū aamūkīrire, no nīegūūka kūrī inyuī arī na kīyo kīnene nī ūndū wa kwīyendera gwake. ¹⁸ O na nītūgūtūma Tito marī hamwe na mūrū wa lthe witū ūrīa ūrī na ngumo njega makanitha-inī mothe nī ūndū wa ūrīa atungatagīra Ūhoro-ūrīa-Mwega. ¹⁹ Makīria ma ūguo, nīwe wathuurirwo nī makanitha nīguo atwarane na ithuī ūhoro-inī wa mūhothi ūcio wa ūtaana, o ūcio tūrutagīra wīra nīguo tūgoocithie Mwathani we mwene, na tuonanie kīyo kīria tūrī nakīo gīa kwenda gūteithia. ²⁰ Nītūrageria mūno kweherera ūndū o wothē ūngītūma tūrutwo mahītia rīrīa tūkūramata kīheo gīkī kīheanītwo na ūtaana. ²¹ Nīgūkorwo nītūrerutanīria gwika maūndū marīa mangīonwo magīrīre mbere ya Mwathani, na to harī we wiki, no o na ningī monwo marī magīrīru nī andū o nao.

²² Ningī hamwe nao, nītūgūtūma mūrū wa lthe witū ūngī, ūrīa tuonete maita maingī na njīra nyingī atī arī na kīyo, o na arī nakīo makīria nī ūndū wa mwīhoko wake mūnene harī inyuī. ²³ Naguo ūhoro wa Tito-rī, nī mūthiritū wakwa ūrīa tūrutithanagia wīra nake nī ūndū wanyu; na ha ūhoro ūkoniī ariū a lthe witū-rī, o nī atūmwo a makanitha na monanagia ūgooci wa Kristū. ²⁴ Tondū ūcio oniai andū acio ūira wa wendani wanyu, na gītūmi kīria gītūmaga twīrahe nī ūndū wanyu nīguo makanitha mone ūndū ūcio.

9

¹ Na rīrī, ndikuona harī bata ndīmwandikīre ūhoro wa ūteithio ūrīa wagīrīre kūheo andū arīa aamūre. ² Nīgūkorwo nīnjūūī kīyo kīanyu gīa kwenda gūteithia, na nīngoretwo ngīrahīra ūndū ūcio kūrī andū a Makedonia, ngameera atī kuuma mwaka ūcio ūrathirire, inyuī andū a Akaia mūtūire mwīhaarīirie kūheana; na kīyo kīu kīanyu nīkīo kīarahūrīte aingī ao. ³ No nīngūtūma ariū a lthe witū nīguo kwīraha gwitū nī ūndū wanyu ūhoro-inī ūyū wa mūhothi gūtīgatūike gwa tūhū, no mūgaakorwo mwīhaarīirie, o ta ūrīa ndoigire atī nīmwihaarīirie. ⁴ Nīgūkorwo andū amwe a Makedonia mangīrehane na nī makore mūtehaarīirie-rī, ithuī, o na tūtekūmūgweta-rī, nītūgaaconoka nī ūndū wa ūguo tūmwīhokeete. ⁵ Nī ūndū ūcio, nīndironire arī wega gūthaitha ariū a lthe witū maambe mamūceerere ihinda rīu rītanakinya, nīguo marīkīrīrie mībango ya kīheo kīa ūtaana kīria mweranīire. Hīndi iyo kīheo kīu nīgīgakorwo kīrī ho, na kīheanītwo na kwīyendera, no ti na kūrīngīrīrio.

Kūhaanda na Ūtaana

⁶ Ririkanai ūu: Mündū ūrīa ūhaandaga tūnini akaagetha o tūnini, nake ūrīa ūhaandaga nyingī akaagetha nyingī. ⁷ O mündū aagīrīrwo nīkūheana kīria atuīte na ngoro yake nīekūheana, na ndakaheane atekwenda kana taarī kūrīngīrīrio, nīgūkorwo Ngai endaga mündū ūrīa ūheanaga akenete. ⁸ Nake Ngai arī na ūhoti wa gūtūma mūingīhīrwo nī maūndū mothe ma wega wake, nīguo maūndū-inī mothe na mahinda-inī mothe, mūkoragwo na kīria gīothe mūbatarītio nīkīo, nīguo mūkoragwo mūingīhītie indo cia kūruta wīra o wothē mwega. ⁹ O ta ūrīa kwandikītwo atīrī:

“Nīahurunjīte iheo ciake akahe andū arīa athīni;
ūthingu wake ūtūūraga nginya tene na tene.”

¹⁰ Na rĩrĩ, ũrĩa ũheaga mũhandi mbeũ na akamũhe irio cia kũrĩa, nĩarĩmũheaga mbeũ cia kũhaanda, na atũme cingĩhe, na ongerere magetha ma ũthingu wanyu. ¹¹ Na inyuĩ nĩmũrĩtongagio na njĩra ciothe nĩguo mũheanage na ũtaana hĩndĩ ciothe, nago ũtaana wanyu, nĩ ũndũ wa wĩra witũ, ũtũmage Ngai acookagĩrio ngaatho.

¹² Ũteithio ũyũ mũraruta ti kuuga atĩ no andũ a Ngai mũrahingĩria mabata mao, no nĩtũmaga Ngai acookagĩrio ngaatho na njĩra nyingĩ. ¹³ Na tondũ wa ũtungata ũcio mwĩonanĩtie nago ũrĩa mũhaana-rĩ, andũ nĩmarĩgoocaga Ngai nĩ ũndũ wa ũrĩa mwathĩkĩire Ũhororĩ-ũrĩa-Mwega wa Kristũ ũrĩa muumbũraga atĩ nĩmũwĩtikĩtie-rĩ, na nĩ ũndũ wa ũtaana wanyu wakũgwatanĩra nao o na wakũgwatanĩra na andũ arĩa angĩ othe. ¹⁴ Na rĩria mekũmũhoera, ngoro ciao nĩmũwĩciiragia, tondũ wa ũrĩa wega wa Ngai ũrĩa inyuĩ mũheetwo ũkĩrĩrĩrie kũingĩha. ¹⁵ Ngai arocookerio ngaatho nĩ ũndũ wa kĩheo gĩake kĩria gĩtangiugĩka na ciugo ũrĩa gĩtariĩ!

10

Paũlũ Gũtetera Ũtungata Wake

¹ Nĩ Paũlũ nĩndamũthaitha nĩ ũndũ wa ũrĩa Kristũ arĩ mũhooreri na mũcaayanĩri, o nĩ ngoragwo na guoya rĩria ndĩ na inyuĩ, no ngakorwo na ũcamba rĩria itarĩ na inyuĩ! ² Nĩndamũthaitha mũtikanatũme rĩria ngooka ngaakorwo na ũcamba ta ũrĩa njĩrĩgĩrĩire gũkorwo nago nĩ ũndũ wa andũ amwe arĩa meciiragia atĩ mũtũũrĩre ũrĩa tũtũũraga nago nĩ wa gũkũ thĩ. ³ Nĩgũkorwo o na gũtuĩka tũtũũraga thĩ ĩno, tũtirũaga mbaara ta ũrĩa andũ a thĩ marũaga. ⁴ Matharaita marĩa tũrũaga namo ti ma thĩ ĩno, no nĩ marĩa marĩ na hinya wa Ngai wa kũmomora ciĩgitĩro cia hinya. ⁵ Nĩtũmomoraga ngarari, na ũndũ o wotho wa mwĩtũũgĩrio wa ngoro ũrĩa ũngĩgirĩrĩria ũhororĩ wa kũmenya Ngai, na tũgataha meciirĩa o mothe nĩguo matũke mĩgwate ya gwathĩkagĩra Kristũ. ⁶ Na nĩtwĩhaarĩrie kũherithia gĩko o gĩotho kĩa ũremi, rĩria mũgaakorwo mũtuĩkite a gwathĩka biũ.

⁷ Inyuĩ mũrarora maũndũ o igũrũ. Mũndũ o wotho angĩkorwo arĩ na ma atĩ nĩ wa Kristũ-rĩ, aagĩrĩire eciirie o rĩngĩ atĩ o na ithuĩ tũrĩ a Kristũ o ta ũrĩa o nake arĩ wake. ⁸ No kuoneke ta ndĩreraha mũno nĩ ũndũ wa ũhoti ũrĩa Mwathanĩ aatũheire. No rĩrĩ, ũhoti witũ nĩ wa kũmuongerera hinya na ti wa kũmũhinyĩrĩria. Nĩ ũndũ ũcio ndingĩconoka nĩ ũndũ wa gwĩka ũguo. ⁹ Ndikwenda kuonwo ta ndĩrenda kũmũmakia na marũa makwa. ¹⁰ Nĩgũkorwo andũ amwe moigaga atĩrĩ, “Marũa make marĩ na ũritũ mũingĩ, na marĩ na hinya, no rĩria arĩ hamwe na ithuĩ-rĩ, ti mũndũ ũngĩtũka, nayo mĩario yake nĩ ya tũhũ.” ¹¹ Andũ ta acio magĩrĩrwo nĩkũmenya atĩ o ũrĩa ũhororĩ witũ ũkoragwo ũrĩ marũa-inĩ maitũ rĩria tũtarĩ ho-rĩ, ũguo noguo tũkoragwo tũhaana tũgũka maũndũ rĩria tũrĩ ho.

¹² Tũtigeragia kwiiganania kana kwĩgerekania na amwe arĩa megathagĩrĩria. Rĩria megwĩthima na arĩa mahaana tao, na makegerekania na arĩa matariĩ tao-rĩ, matirĩ ũndũ mooĩ. ¹³ No ithuĩ-rĩ, tũtingĩraha makĩria ma ũrĩa kwagĩrĩire, no tũkwĩraha kũringana na gĩcunjĩ kĩa wĩra ũrĩa Ngai atũheete, o na inyuĩ mũrĩ gĩcunjĩ kĩa wĩra ũcio witũ. ¹⁴ Tũtireraha gũkĩra ũrĩa kwagĩrĩire, ta ũrĩa kũngĩrĩ korwo tũtiokire kũrĩ inyuĩ, nĩgũkorwo nĩ ithuĩ twamũkinĩyĩre na Ũhororĩ-ũrĩa-Mwega wa Kristũ. ¹⁵ O na tũtũirahaga gũkĩra ũrĩa kwagĩrĩire nĩ ũndũ wa wĩra mũrute nĩ andũ angĩ. ũndũ ũrĩa twĩrĩgĩrĩire nĩ atĩ, o ũrĩa wĩtikio wanyu ũrathĩ na mbere gũkũra, nakĩo gĩcunjĩ kĩa tũrĩ nakĩo thĩnĩ wanyu nĩgĩkwarama mũno, ¹⁶ nĩgeetha tũhote kũhunja Ũhororĩ-ũrĩa-Mwega ng’ongo iria irĩ mbere

ya kwanyu. Nīgūkorwo tūtikwenda kwiraha nī ūndū wa wīra ūrutitwo rūgongo rūngī nī mūdū ūngī. ¹⁷ No rīrī, “Mūdū ūrīa ūkwiraha, nīerahage thīinī wa Mwathani.” ¹⁸ Nīgūkorwo mūdū ūrīa wīgaathagīrīria tiwe wonagwo arī mwega, no nī ūrīa Mwathani agathagīrīria.

11

Paŭlū na Atūmwo a Maheeni

¹ Nīngwīhoka nīmūgūkirīrīria ūrimū ūrīa mūnini ndī nago; ndamūthaitha mūngirīrīrie. ² Nīndīraigua ūiru nī ūndū wanyu, ūiru uumanīte na ūngai. Ndamwīrīre o mūthuuri ūmwe, na nīwe Kristū, nīgeetha ngaamūneana kūrī we mūrī ta mūrītu gathirange. ³ No ndī na guoya gūtiguīke atī meciiria manyu no maturuuri mūtiganīrie ūgima na ūtheru wa kwīrutīra Kristū, o ta ūrīa Hawa aaheenekire nī nyoka na wara wayo. ⁴ Inyuī nīmwmūkagīra ūhoru ūngī mūkenete, mūdū o wothē angīmūhunjīria ūhoru wa Jesū ūngī tiga Jesū ūrīa twamūhunjīrie, kana mūngīamūkīra roho ūngī tiga Roho ūrīa mwamūkīrie, o na kana mūgetīkia ūhoru-mwega ūngī tiga ūrīa mwetīkirie. ⁵ No ndigwīciiria atī ndī mūnini o na hanini kūrī “atūmwo acio anene.” ⁶ No ngorwo itarī mūrute ūhoru-inī wa kwaria, no ndī na ūmenyo. Nītūmūmenyithītie maūdū maya wega na njīra ciothe.

⁷ Hihi nī kwīhia ndeehirie nī kwīnyīhia nīguo ndīmūtūūgīrie inyuī na ūndū wa kūmūhunjīria ūhoru-ūrīa-Mwega wa Ngai hatarī irīhi? ⁸ Nīgūtunya ndaatunyaga makanitha mangī ngīamūkīra ūteithio kuuma kūrī o nīguo hote kūmūtungata. ⁹ Na hīndī rīria ndaarī na inyuī, ndabatario nī kīndū-rī, ndiatuīkaga mūrigo harī mūdū o na ūrīkū, nīgūkorwo ariū na aarī a lthe witū moka kuuma Makedonia nīmaheire indo cia kūigana mabataro makwa. Nīndīgīrīrīrie ndigatuīke mūrigo kūrī inyuī na njīra o yothē, na nīngūthīī na mbere gwīka ūguo. ¹⁰ Ti-itherū o ta ūrīa ūhoru wa ma wa Kristū ūrī thīinī wakwa, gūtīrī mūdū o na ū thīinī wa ng’ongo cia Akaia ūngīngīria ndīrahe ūguo. ¹¹ Nī kī gīatūma njuge ūguo? Nī tondū ndimwendete? Ngai nīoī atī nīndīmwendete! ¹² Na nīngūthīī na mbere na gwīka ūrīa ndīreka, nīguo njagithie kīene andū arīa macaragia mweke wa kuoneka atī nīmaiganaine na ithuī, thīinī wa maūdū marīa merahaga namo.

¹³ Nīgūkorwo andū ta acio nī atūmwo a maheeni, aruti wīra a kūhītithia andū, na metuaga atūmwo a Kristū. ¹⁴ Naguo ūndū ūcio ti wa kūmakania, nīgūkorwo o na Shaitani o nake nīetuaga mūraika wa ūtheri. ¹⁵ Ndūkīrī ūndū wa kūgegania ndungata ciake cingūtua ndungata cia ūthingu. Marīgīrīrio-inī makaagīa na kīrīa kīringaine na ciiko ciao.

Paŭlū Kwīrahīra Mathīina Make

¹⁶ Nīnguuga o rīngī atīrī: Mūdū ndakae kuona ta ndī kīrimū. No angīkorwo nīguo mūkuona-rī, kīnyamūkīrei o ta ūrīa mūngīamūkīra kīrimū, nīguo ndīrahe o hanini. ¹⁷ ūhoru-inī wa mwīraho ūyū ndī nago-rī, ndīraaria ta ūrīa Mwathani angīaria, no ndīraaria o ta ūrīa kīrimū kīngīaria. ¹⁸ Kuona atī andū aingī nīmareraha ta ūrīa thī īrahaga-rī, o na nīī ngwīraha o tao. ¹⁹ Tondū inyuī mūkīrī oogī-rī, nīmūkiragīrīria arīa irimū mūkenete! ²⁰ Ti-itherū, nīmūkiragīrīria mūdū o wothē o na angīmūtua ngombo ciake, kana ūrīa ūkūmūhatīrīria, kana ūrīa ūkūrīa indo cianyu, kana ūrīa ūgwītūūgīria mbere yanyu, o na kana ūrīa ūkūmūhūra hī. ²¹ Nīngūconoka ngiuga atī ithuī nītwaremirwo nī gwīka maūdū ta macio!

Ūndū ūrīa mūdū ūngī angīhota kwīraha nī ūndū wago-rī, ndīkīarie ta ndī kīrimū-rī, o na nīī no ngīgerie kwīraha nī ūndū wago. ²² Andū acio

nĩ Ahibirania? O na nĩ ndĩ Mũhibirania. Andũ acio nĩ Aisiraeli? O na nĩ ndĩ Mũisiraeli. Andũ acio nĩ njiaro cia Iburahĩmu? O na nĩ ndĩ wa rūciarorwa Iburahĩmu. ²³ Andũ acio nĩ ndungata cia Kristũ? (Ngwaria ũguo ta ndĩ mũgũrũku.) Nĩ nĩndĩmakĩrite. Nĩndutĩte wĩra na kĩyo kũmakĩra, na ngaikio njeera mahinda maingĩ makĩria yao, na ngahũũrwo na kĩboko makĩria, o na mahinda maingĩ ndanakuhiĩria gũkua. ²⁴ Ayahudi nĩmahũũrire na kĩboko maita matano, o ihinda iboko mĩrongo itatũ na kenda. ²⁵ Nĩndahũũrwo na thanju maita matatũ, na riita rĩmwe ngĩhũũrwo na mahiga nyuguto, * na maita matatũ ndanathũkĩrwo nĩ marikabu ndĩ thĩinĩ, na ngĩraara o na ngĩtinda iria-inĩ ũtukũ ũmwe na mũthenya mũgima. ²⁶ Ngoretwo ngĩthĩ ng'endo nyingĩ. Ngagĩkorwo ndĩ ũgwati-inĩ wa gũtwarwo nĩ njũũ, na ũgwati-inĩ wa atunyani, na ũgwati-inĩ wa gũũkĩrĩrwo nĩ andũ a rūrĩrĩ rwitũ, na ũgwati-inĩ wa gũũkĩrĩrwo nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ; na ngoona ũgwati ndĩ matũũra-inĩ manene, na ndĩ thĩinĩ wa bũrũri, na ndĩ iria-inĩ; o na ũgwati wa andũ arĩa maheenaganagia atĩ nĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ. ²⁷ Ndaanaruta wĩra mũritũ na wa mĩnoga, na maita maingĩ ngaagaga toro; ndaanakorwo na ng'aragu na nyoota, na maita maingĩ ngaaga kĩndũ gĩa kũria; ndaanakorwo heho-inĩ na ndĩ njaga. ²⁸ Hamwe na macio mothe-rĩ, o mũthenya ngoragwo na mũrigo, ngĩtanga nĩ ũndũ wa makanitha mothe. ²⁹ Nũũ ũngĩkorwo aagĩte hinya, na nĩ njage gũkorwo njũrĩtwo nĩ hinya? Nũũ ũngĩhĩngithio, na nĩ njage gũkorwo ngĩcinwo nĩ marakara?

³⁰ Angĩkorwo no nginya ndĩirahe, ngwĩrahĩra maũndũ marĩa monaganagia ũrĩa itarĩ na hinya. ³¹ Ngai, na nowe Ithe wa Mwathani Jesũ, ũrĩa ũgocagwo nginya tene-rĩ, nĩo atĩ ndiraheenania. ³² Kũu Dameski, barũthi ũrĩa waathanaga arĩ rungu rwa Mũthamaki Areta-rĩ, nĩathanire itũũra inene rĩa andũ a Dameski rĩrangĩrwo nĩgeetha aanyiiitithie. ³³ No nĩndoiĩmĩrio ndirica, ngĩkũrũkĩrio rūthingo-inĩ ndĩ thĩinĩ wa gĩkabũ, ngĩhonoka kũnyiitwo nĩwe.

12

Kĩoneki kĩa Paũlũ na Mũigua Wake

¹ No nginya thĩ na mbere na kwĩraha. O na gũtuũka gwĩka ũguo gũtirĩ uumithio-rĩ, rĩu nĩngwaria ũhororwa maũndũ marĩa ndanonio nĩ Mwathani, na marĩa ndanaguũrĩrio nĩwe. ² Nĩnjũũ mũndũ thĩinĩ wa Kristũ, ũrĩa woirwo mĩaka ikũmi na ĩna mĩthiru, agĩtwarwo igũrũ rĩa gatatũ. Kana oirwo arĩ na mwĩrĩ kana atarĩ naguo, nĩ ndiũ, Ngai nĩwe ũũ. ³ Na nĩnjũũ atĩ mũndũ ũcio, kana aarĩ mwĩrĩ-inĩ kana ndaarĩ mwĩrĩ-inĩ-rĩ, nĩ ndiũ, no Ngai nĩwe ũũ, ⁴ nĩoirwo agĩtwarwo kũria andũ arĩa metikĩtie mathiĩaga, akĩigua maũndũ matangĩranika nĩ mũndũ, na maũndũ marĩa mũndũ atangĩtikĩrio kwaria. ⁵ Nĩngwĩraha nĩ ũndũ wa mũndũ ta ũcio, no ndikwĩraha nĩ ũndũ wakwa nĩ mwene, tiga no ndĩrahire nĩ ũndũ wa ũrĩa njagĩte hinya. ⁶ O na ingĩenda kwĩraha-rĩ, ndingĩtuũka kĩrimũ, nĩ ũndũ ingĩkorwo ngĩaria ũhororwa ma. No ndigwĩka ũguo, nĩguo gũtikagĩe mũndũ ũgwĩciiria ũhororwa wakwa makĩria ma ũrĩa kwagĩrĩre nĩ ũndũ wa ũrĩa njĩkaga kana ũrĩa njugaga.

⁷ Nĩguo ndikanae gwĩtũũgĩria nĩ ũndũ wa ũguũrio mũnene ũguo-rĩ, nĩndekĩrĩrwo mũigua thĩinĩ wa mwĩrĩ wakwa, ũrĩ mũtũmwo wa Shaitani, nĩguo ũnyariirage. ⁸ Nĩndathaire Mwathani mahinda matatũ anjehererie mũigua ũcio. ⁹ Nowe akĩnjĩra atĩrĩ, “Wega wakwa nĩũkũiganite, nĩgũkorwo hinya

* 11:25 Ayahudi mooragaga mũndũ na njĩra ya kũmũhũura na mahiga nyuguto (Atũm 14:19-20).

wakwa nĩũtuĩkaga mũkinyanĩru harĩa hatarĩ na hinya.” Nĩ ũndũ ũcio nĩng-wĩraha o na makĩria ngenete mũno nĩ ũndũ wa kwaga hinya gwakwa, nĩgeetha hinya wa Kristũ ũikarage igũrũ rĩakwa. ¹⁰ Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga ngenagĩre kwaga hinya, na irumi, na ũritũ wa mĩtũũrĩre, na kũnyariirwo, o na mathĩĩna nĩ ũndũ wa Kristũ. Nĩgũkorwo hĩndĩ irĩa njagĩte hinya, nĩguo ngoragwo na hinya.

Paũlũ Kũrũmbũiya Akorinitho

¹¹ Nĩndĩũtũite kĩrimũ, no nĩ inyuĩ mwatũmire njike ũguo. Nĩ inyuĩ mwagĩrĩrwo nĩkũngaathĩrĩria, nĩgũkorwo nĩ ti nĩ mĩnini mũno kũrĩ “atũmwo acio anene,” o na gũtuĩka nĩ ndĩkĩrĩ kĩndũ gĩtarĩ kiene. ¹² Maũndũ marĩa matũmaga mũndũ amenywwo atĩ nĩ mĩtũmwo-rĩ, nĩmekirwo gatagatĩ-inĩ kanyu na gũkĩrĩrĩria kũnene: gũkĩringwo ciamu, na gũgĩtũkwo morĩrũ, na maũndũ ma kuonania hinya. ¹³ Inyuĩ mwakĩrĩ anini gũkĩra makanitha marĩa mangĩ nakĩ, tiga o gũtuĩka atĩ nĩ ndiigana gũtuĩka mũrigo harĩ inyuĩ? Ndekerai ihĩtia rĩu!

¹⁴ Rĩu nĩndĩhaarĩrie kũmũceerera ihinda rĩa gatatũ, na ndigũkorwo ndĩ mũrigo harĩ inyuĩ, tondũ ti indo cianyu ndĩrenda, no nĩ inyuĩ ndĩrenda. Tondũ-rĩ, ciana itagĩrĩrwo nĩ kũgĩra aciari a cio mũthithũ, no aciari nĩo magĩrĩrwo nĩ kũgĩra ciana ciao mũthithũ. ¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio no ngene kũhũthĩra kĩria gĩothe ndĩ nakĩo nĩ ũndũ wanyu, o na nĩ mwene ndĩhũthĩre. Ingĩmwenda makĩria-rĩ, inyuĩ no mũkĩnyende o hanini? ¹⁶ No o na gũtarĩ o ũguo-rĩ, nĩ ndiatũkĩre mũrigo harĩ inyuĩ. No njĩrwo atĩ hihi ndaari mwara, na atĩ nĩndamũheenirie! ¹⁷ Hihi nĩndamũhatĩrĩrie na ũndũ wa mũndũ o na ũmwe wa arĩa ndamũtũmĩre? ¹⁸ Nĩndaringĩrĩrie Tito oke kũrĩ inyuĩ, na ngĩtũma mũrũ wa Ithe witũ moke nake. Tito ndaigana kũmũhatĩrĩria, kana nĩamũhatĩrĩrie? Gĩthĩ tũtarutire wĩra thĩĩnĩ wa roho o ro ũmwe, na tũkĩrũmĩrĩra njĩra o ro ũmwe?

¹⁹ Hihi ihinda rĩrĩ rĩothe mũkoretwo mũgĩĩciiria atĩ nĩ gwĩciirĩrĩra tũkoretwo tũgĩciirĩrĩra harĩ inyuĩ? Tũkoretwo tũkĩaria mbere ya Ngai ta andũ marĩ thĩĩnĩ wa Kristũ; na rĩrĩ, arata akwa nyenda, maũndũ marĩa mothe twĩkaga nĩ ma gũtũma inyuĩ muongererwo hinya. ²⁰ Nĩgũkorwo nĩndiretigĩra, atĩ rĩria ndĩrĩũka, ndahota gũkora mũtahaana ũrĩa ingĩenda mũkorwo mũhaana, na inyuĩ mwahota gũkora itahaana ũrĩa mũngĩenda ngorwo haana. Ngetigĩra kwahota gũgaakorwo kũrĩ na ngũĩ, na ũiru, na marakara, na njatũkano, na njambanio, na njuukũ, na mwĩtũĩo, o na kwaga kĩhaarĩro. ²¹ Ngwĩtigĩra atĩ rĩrĩa ngooka kũu rĩngĩ, Ngai wakwa ahota gũkanjonorithia mbere yanyu, na nĩ njigwe kĩa nĩ ũndũ wa andũ aingĩ arĩa meehirie o mbere, na matiĩrĩrite waganu wa maũndũ marĩa mooru, na ma ũmaraya, na maũndũ ma ũura-thoni marĩa matũũrĩte meekaga.

13

Ũtaarani wa Mũthia

¹ Rĩrĩ nĩ riita rĩa gatatũ gũũka kwanyu. Ũhoro o wotho no nginya ũrũgamĩrĩrwo nĩ ũira wa andũ eerĩ kana atatũ. ² Nĩndamũkaanirie hĩndĩ irĩa ndaari na inyuĩ riita rĩa keerĩ. O na rĩu nĩngũmũkaania o rĩngĩ, o na itarĩ hamwe na inyuĩ: Rĩrĩa ndĩrĩũka rĩngĩ, andũ arĩa matũũrĩte mehagia kuuma tene, kana mũndũ ũngĩ o wotho, ndĩrĩ ngacaaĩra, ³ tondũ nĩmũrenda kũmenya kĩhooito kĩa atĩ nĩ Kristũ waragia na kanua gakwa. We ndamwĩkagĩra maũndũ ta atarĩ na hinya, no nĩonanagia atĩ arĩ na hinya gatagatĩ-inĩ kanyu. ⁴ Nĩgũkorwo nĩ ma nĩambirwo mũtharaba-inĩ atarĩ na hinya, no nĩatũũraga muoyo nĩ ũndũ wa hinya wa Ngai. O ta ũguo-rĩ, o na ithuĩ tũtirĩ hinya tũrĩ thĩĩnĩ wake, no nĩ ũndũ wa hinya wa Ngai nĩtũtũũraga muoyo thĩĩnĩ wake nĩguo tũmũtungatage.

⁵ Mwĩgeriei, muone kana inyuĩ ene nĩ mwĩtikĩtie ũhoro wa ma; mwĩtuĩriei inyuĩ ene. Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ Kristũ Jesũ arĩ thĩĩnĩ wanyu, tiga no mũgĩkorirwo mũgwĩte kĩgeranio kũu? ⁶ Na nĩngwĩhoka atĩ nĩmũrĩona atĩ ithuĩ tũtigwĩte kĩgeranio. ⁷ Na rĩu tũkũhooya Ngai atĩ mũtikae gwĩka ũndũ o na ũmwe mũũru. Ti atĩ nĩguo andũ monage atĩ nĩtwĩtikĩritwo nĩwe, na nĩtũtooranĩtie, no nĩgeetha inyuĩ mwĩkage maũndũ marĩa magĩrĩire, o na tũngĩoneka ta tũtatooranĩtie. ⁸ Nĩgũkorwo tũtingĩhota gwĩka ũndũ ũreganĩte na ũhoro wa ma, tiga o ũrĩa ũrĩ wa ũhoro wa ma wiki. ⁹ Tũkoragwo na gĩkeno rĩrĩa rĩothe tũtarĩ na hinya, no inyuĩ mũrĩ na hinya; na nĩtũmũhooyagĩra mũtuĩke andũ aagĩrĩru kũna. ¹⁰ Gĩtũmi kĩrĩa kĩratũma nyandĩke maũndũ maya o na itarĩ hamwe na inyuĩ-rĩ, nĩgeetha hĩndĩ rĩa ngooka ndikaanahũthĩre ũhoti wakwa ũũru, ũhoti ũrĩa Mwathani aaheire ũrĩ wa kũmũkũria, no ti wa kũmũthũkia.

Ngeithi cia Mũthia

¹¹ Na rĩu ngĩrĩkia-rĩ, ariũ na aarĩ a lthe witũ, tigwoi na wega. Thiiagai na mĩthĩire rĩa yagĩrĩire, thikagĩrĩriai ithaithana riakwa, gĩagai na meciiria o mamwe, na mĩtũũranagie na thayũ. Nake Ngai wa wendo na thayũ nĩarĩkoragwo hamwe na inyuĩ.

¹² O mũndũ nĩageithie ũrĩa ũngĩ na ngeithi theru cia kĩmumunyano. ¹³ Andũ arĩa othe aamũre nĩmamũgeithia.

¹⁴ Wega wa Mwathani Jesũ Kristũ, na wendani wa Ngai, na ngwatanĩro ya Roho Mũtheru, iroikaraga na inyuĩ inyuothe.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AGALATIA

¹ Nĩ nĩ mūtũmwo Paŭlũ, na rĩrĩ, ndirĩ mūtũmwo ūtũmĩtwo nĩ andũ o na kana ngatũmwo na njĩra ya mũndũ, no ndũmĩtwo nĩ Jesũ Kristũ na Ngai Ithe witũ, ūrĩa wamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ. ² Nĩ hamwe na ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe arĩa tũrĩ nao, nĩ ithuĩ tũramūtũmĩra marũa maya, Kũrĩ inyuĩ andũ a makanitha ma Galatia:

³ Mũrogĩa na wega na thayũ iria ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ, o na kũrĩ Mwathani Jesũ Kristũ, ⁴ ūrĩa werutire nĩ ūndũ wa mehia maitũ nĩguo atũhonokie kuuma kũrĩ mahinda maya tũrĩ, marĩa maiyũrĩtwo nĩ maũndũ mooru, kũringana na wendi wa Ngai Ithe witũ, ⁵ nake arotũũra akumagio nginya tene na tene. Amenĩ.

Ūhoru-Ūrĩa-Mwega no Ūmwe

⁶ Nĩ nĩkũgega ndĩragega nĩ ūndũ wa ūrĩa mũrahiũha gũtigana na ūrĩa wamwĩtire na ūndũ wa wega wa Kristũ, mũkagarũrũkĩra ūhoru mwega wa mũthemba ūngĩ, ⁷ naguo ti Ūhoru-Ūrĩa-Mwega o na atĩa. No nĩ kũrĩ andũ maramũhĩngĩca makĩenda gũthũkia Ūhoru-Ūrĩa-Mwega wa Kristũ. ⁸ No rĩrĩ, o na kũngĩkorwo nĩ ithuĩ o na kana mũraika uumĩte igũrũ, ūngĩmũhunjĩria ūhoru mwega ūngĩ tiga ūrĩa twamũhunjĩrie-rĩ, mũndũ ūcio aronyiitwo nĩ kĩrumi nginya tene! ⁹ O ta ūrĩa tũmwĩrite, o na rĩu nĩ nguuga o rĩngĩ atĩrĩ, mũndũ o wotha angĩmũhunjĩria ūhoru mwega ūngĩ tiga ūrĩa mwetĩkirie-rĩ, aronyiitwo nĩ kĩrumi nginya tene!

¹⁰ Atĩrĩrĩ, ngiuga ūguo-rĩ, kaĩ arĩ andũ ndĩrenda kwĩyendithia kũrĩ o, kana nĩ kũrĩ Ngai? Kana hihi nĩ andũ ndĩrenda gũkenia? Korwo nĩ andũ ngeragia gũkenia-rĩ, ndingĩkorwo ndĩ ndungata ya Kristũ.

Paŭlũ gwĩtwo nĩ Ngai

¹¹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ngwenda mũmenye atĩ Ūhoru-Ūrĩa-Mwega ndamũhunjĩrie ti ūhoru woimanĩte na mũndũ. ¹² Ūhoru ūcio ndiaheirwo nĩ mũndũ, o na kana ngĩthomithio nĩ mũndũ; no nĩ kũguũrĩrio ndaguũrĩrio Ūhoru ūcio nĩ Jesũ Kristũ.

¹³ Nĩgũkorwo nĩmũiguĩte ūhoru wa mĩthĩire yakwa ya tene, ūrĩa ndaatũire njĩkaga ndĩ thĩnĩ wa ndini ya Ayahudi, na ūrĩa ndanyariiraga kanitha wa Ngai na hinya ngĩgeria kũũniina. ¹⁴ Nĩ ha ūhoru wa maũndũ makoniĩ ndini ya Ayahudi, nĩ ndaathiite mbere o na gũkĩra Ayahudi aingĩ a riika rĩakwa na ndaari na kĩyo kĩnene gĩa kũrũmia mĩtugo ya maithe maitũ. ¹⁵ No rĩrĩ, Ngai ūrĩa wanyamũrire kuuma ndaciawo, na akĩnjĩta nĩ ūndũ wa wega wake-rĩ, nĩ oonire arĩ wega, ¹⁶ angũũrĩrie Mũriũ nĩgeetha hunjagĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ ūhoru wake; gũtirĩ mũndũ o na ūrĩkũ ndaahoire kĩrĩra, ¹⁷ o na ndiambatire Jerusalemu kuonana na arĩa maarĩ atũmwo mbere yakwa, no ndathiire bũrũri wa Arabia na ihenya, na thuutha ūcio ngĩcooka Dameski.

¹⁸ Na rĩrĩ, thuutha wa mĩaka itatũ, nĩndambatire Jerusalemu nĩguo tũka-menyane na Petero, na ngĩikara nake matukũ ikũmi na matano. ¹⁹ Tũtionanire na atũmwo acio angĩ, tiga o Jakubu, mũrũ wa nyina na Mwathani. ²⁰ Ūhoru ūyũ ndĩramwandĩkĩra, ndĩramwĩra ndĩ mbere ya Ngai atĩ nĩ wa ma na ndira-heenania. ²¹ Thuutha ūcio nĩndacookire ngĩthĩ Suriata na Kilikia. ²² Nĩ mwene ndiamenyekete nĩ makanitha ma Judea marĩa marĩ thĩnĩ wa Kristũ. ²³ No kũigua maiguaga atĩrĩ, “Mũndũ ūrĩa ūratũire atũnyariiraga rĩu nĩwe ūrahunja

witikio ūria aageragia kūniina mbere iyo.” ²⁴ Nao makigooca Ngai nĩ undũ wakwa.

2

Paŭlũ Gwĩtikĩrwo nĩ Atũmwo

¹ Mĩaka ikũmi na ĩna yathira nĩndambatire rĩngĩ Jerusalemu, na ihinda rĩrĩ tũgĩthĩ hamwe na Baranaba o na tũgĩthĩ na Tito. ² Ndathiire tondũ Ngai nĩanguũrĩrie thĩĩ kuo, na nĩguo ngataarĩrie atũmwo Ūhoro-ũria-Mwega ūria hunjagĩria andũ-a-Ndũrĩrĩ. No ndataarĩrie o arĩa monekaga marĩ atongoria hatarĩ andũ angĩ, nĩgeetha gũtigatuĩke atĩ ihenya rĩria ndateng’eraga, o na kana rĩria ndateng’erete, rĩarĩ rĩa tũhũ. ³ No o na Tito, ūria warĩ hamwe na nĩ, ndaringĩrĩrio kũrua, o na gũtuĩka aarĩ Mũyunani. ⁴ Ūhoro ūyũ wa kũrua wagĩire ho tondũ nĩ kwarĩ na ariũ na aarĩ a lthe witũ a maheeni arĩa maatoonyete gatagatĩ gaitũ na hithe marĩ athigaani nĩguo matuĩrie ūhoro wa wiyathi ūria tũkoragwo naguo tũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, makienda gũtũtua ngombo. ⁵ Tũtietikĩrĩrie ūhoro wao o na hanini, nĩgeetha ma ya Ūhoro-ũria-Mwega itũire na inyũ.

⁶ Nao andũ arĩa moonekaga taarĩ o anene-rĩ, (harĩ nĩ hatiarĩ na ūtiganu o ūria mangĩakorirwo marĩ, nĩgũkorwo Ngai ndaroraga mũndũ ūria ahaana) andũ acio gũtirĩ undũ moongereire harĩ ndũmĩrĩrĩ yakwa. ⁷ O na rĩrĩ, o nĩmoonire atĩ nĩ nĩndehokeirwo wĩra wa kũhunjia Ūhoro-ũria-Mwega kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, o ta ūria Petero eehokeirwo wĩra wa kũhunjia Ayahudi. ⁸ Nĩgũkorwo Ngai ūria warutaga wĩra thĩinĩ wa ūtungata wa Petero arĩ mũtũmwo kũrĩ Ayahudi, nowe warutaga wĩra ūtungata-inĩ wakwa ndĩ mũtũmwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. ⁹ Nĩngĩ Jakubu, na Petero, na Johana, arĩa moonagwo marĩ itugĩ cia gũtiira kanitha-rĩ, nĩmatwamũkĩrĩrie tũrĩ hamwe na Baranaba na guoko kwa ūrio kwa ngwatanĩro, rĩria maamenyire wega wa Ngai ūria ndaaheetwo. Nĩmetikĩrĩrie atĩ ithuĩ tũthĩ tũkahunjĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ, nao mathĩ kũrĩ Ayahudi. ¹⁰ Undũ ūria maatwĩrĩrie twikage nĩ atĩ tũririkanage athĩini na noguo undũ ūria nĩ mwene ndaarĩ na kĩyo gĩa gwĩka.

Paŭlũ Gũkararia Petero

¹¹ Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩria Petero ookire Antiokia,* nĩndamũkararĩrie mbere ya andũ tondũ nĩahĩtĩtie mũno. ¹² Andũ amwe moimĩte kũrĩ Jakubu matanakinya-rĩ, Petero nĩarĩianagĩra na andũ-a-Ndũrĩrĩ, no rĩria maakinyire, akĩmeherera, na akĩamũrania na andũ-a-Ndũrĩrĩ tondũ nĩetigagĩra andũ arĩa maarĩ a gĩkundi kĩa andũ arĩa maruaga. ¹³ O na Ayahudi arĩa angĩ makĩnyiitanĩra na Petero ūhinga-inĩ wake, o nginya o na Baranaba akĩhĩtithio nĩ ūhinga ūcio wao.

¹⁴ Rĩria ndonire atĩ matiekaga kũringana na ma ya Ūhoro-ũria-Mwega, ngĩra Petero atĩrĩ, andũ othe makĩguaga, “Angĩkorwo wee ūrĩ Mũyahudi, ūtũruga na mĩtugo ya andũ-a-Ndũrĩrĩ na ti ta Mũyahudi-rĩ, ūngĩkĩhota atĩa kũhatĩrĩria andũ-a-Ndũrĩrĩ atĩ nĩguo marũmĩrĩrie mĩtugo ya Ayahudi?

¹⁵ “Ithuĩ arĩa tũciarĩtwo tũrĩ Ayahudi na tũtarĩ ehia ta andũ-a-Ndũrĩrĩ-rĩ, ¹⁶ nĩtũũ atĩ mũndũ ndatuĩkaga mũthingu nĩ undũ wa gwathikĩra watho, no atuĩkaga mũthingu nĩ undũ wa gwĩtikia Jesũ Kristũ. Nĩ undũ ūcio o na ithuĩ twĩtikĩtie Kristũ Jesũ nĩguo tũtuuo athingu nĩ undũ wa gwĩtikia Kristũ, no ti undũ wa gwathikĩra watho, tondũ gũtirĩ mũndũ ūgaatuuo mũthingu nĩ undũ wa gwathikĩra watho.

* 2:11 Antiokia rĩarĩ itũũra inene rĩa Suriata, na rĩarĩ rĩa gatatũ thuutha wa Roma na Alekisanteria thĩinĩ wa mabũrĩrĩ marĩa maathagwo nĩ Aroma.

¹⁷ “Angĩgĩkorwo rĩrĩa tũgũcaria gũtuuo athingu nĩ Kristũ kuonanagia atĩ ithuĩ ene tũrĩ ehia-rĩ, ũguo nĩ kuuga atĩ Kristũ atungatagĩra mehia? Hĩ! Kũroaga gũtuĩka ũguo! ¹⁸ Angĩkorwo nĩ ngwaka rĩngĩ kĩrĩa ndaanangire-rĩ, nĩkuonania atĩ nĩ nĩnyunĩte watho. ¹⁹ Nĩgũkorwo na ũndũ wa watho nĩndakũĩĩre watho ũcio nĩguo ndũĩre muoyo ndĩ wa Ngai. ²⁰ Nĩ nĩndĩkĩtie kwambanĩro hamwe na Kristũ, na rĩu ti nĩ ndũũraga muoyo, no Kristũ nĩwe ũtũũraga muoyo thĩĩnĩ wakwa. Muoyo ũrĩa ndũũraga mwĩrĩ-inĩ ũyũ ndũũraga na ũndũ wa gwtĩkia Mũrũ wa Ngai, ũrĩa wanyendire na akĩĩruta nĩ ũndũ wakwa. ²¹ Ndingĩtĩkĩra gũtua wega wa Ngai kindũ gĩa tũhũ, tondũ kũngĩtuĩka atĩ ũthingu wonekaga nĩ ũndũ wa watho-rĩ, Kristũ aakũire tũhũ!”

3

Gwtĩkia, kana Gwathĩkĩra Watho?

¹ Atĩrĩrĩ inyuĩ Agalatia aya akĩĩgu! Mũrogetwo nũũ? O inyuĩ muonirio wega Jesũ Kristũ arĩ mwambe mũtĩ igũrũ. ² No nyende kũmenya ũndũ ũmwe tu kuuma kũrĩ inyuĩ: Mwaheirwo Roho nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra watho, kana nĩ ũndũ wa gwtĩkia ũhoru ũrĩa mwaigũire? ³ Kaĩ mũrĩ akĩĩgu atĩa? Mwambĩĩriire na Roho wa Ngai, na rĩu mũrenda kũrĩkĩrĩra na hinya wa mwĩrĩ? ⁴ Anga mwathĩnirio na maũndũ maingĩ ũguo o tũhũ, angĩkorwo ũhoru ũcio wotho warĩ wa tũhũ? ⁵ Wee Ngai amũheaga Roho wake na akaringaga ciama gatagatĩ kanyu nĩ ũndũ wanyu gwathĩkĩra watho, kana nĩ ũndũ wa gwtĩkia ũhoru ũrĩa mwaigũire?

⁶ Ta ririkanai ũhoru wa Iburahĩmu, Maandĩko moigĩte atĩrĩ: “Etĩkirie Ngai, nake Ngai akĩmũtua mũthingu.” ⁷ Nĩ ũndũ ũcio kĩmenyei atĩ andũ arĩa metĩkĩtie nĩo ciana cia Iburahĩmu. ⁸ Na tondũ Maandĩko marĩa matheru nĩmoogĩte o mbere atĩ Ngai nĩagatua andũ-a-Ndũrĩrĩ athingu na ũndũ wa gwtĩkia-rĩ, na Maandĩko macio nĩmahunjĩire Iburahĩmu ũhoru-ũrĩa-Mwega o kabere, makiuga atĩrĩ: “Ndũrĩrĩ ciothe nĩikaarathimwo nĩ ũndũ waku.” ⁹ Nĩ ũndũ ũcio andũ arĩa metĩkĩtie nĩmarathimanagĩrio hamwe na Iburahĩmu, mũndũ ũcio warĩ mwĩtikia.

¹⁰ Andũ arĩa othe mehokaga ũhoru wa gwathĩkĩra watho-rĩ, marĩ na kĩrumi, nĩgũkorwo Maandĩko moigaga atĩrĩ, “Kũgwatwo nĩ kĩrumi nĩ mũndũ o wotho ũtahingagia maũndũ marĩa mothe mandĩkitwo Ibuku-inĩ rĩa Watho.” ¹¹ Nĩtũũĩ wega atĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩtuuo mũthingu mbere ya Ngai nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra watho, tondũ Maandĩko moigĩte atĩrĩ: “Mũndũ ũrĩa mũthingu agaataũra muoyo nĩ ũndũ wa gwtĩkia.” ¹² No watho-rĩ, nduumanĩte na ũhoru wa gwtĩkia; handũ ha ũguo Maandĩko moigaga atĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa wathĩkagĩra maũndũ ma watho agaataũrĩo muoyo nĩ mo.” ¹³ Nake Kristũ nĩatũkũĩire agĩtũruta kĩrumi-inĩ kĩa watho na ũndũ wake mwene gũtuĩka kĩrumi ithenya riitũ, nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ, “Kũgwatwo nĩ kĩrumi nĩ mũndũ o wotho wambĩtwo mũtĩ-igũrũ.” ¹⁴ Aatũkũĩire nĩguo kĩrathimo kĩrĩa Iburahĩmu aarathimĩtwo nakĩo gĩkinyĩre andũ-a-Ndũrĩrĩ na ũndũ wa Kristũ Jesũ, nĩguo atĩ na ũndũ wa gwtĩkia twamũkĩre Roho ũrĩa weranĩrwo.

Watho na Kĩĩranĩro

¹⁵ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, rekei ndĩmuonie na ngerekano yumanĩte na maũndũ marĩa mũũĩ. O ta ũrĩa gũtarĩ mũndũ ũngĩhota kweheria ũndũ kana kuongerera ũndũ harĩ kĩrikanĩro kĩrĩa gĩthondeketwo nĩ mũndũ-rĩ, no taguo ũhoru ũyũ ũtarĩ. ¹⁶ Maũndũ marĩa meranĩrwo, meerĩrwo Iburahĩmu na mbeũ yake. Maandĩko matiugĩte “mbeũ ciake”, taarĩ ũhoru wa andũ aingĩ, no moigĩte “na mbeũ yake”, ũguo nĩ kuuga mũndũ ũmwe, na nĩwe Kristũ.

¹⁷ Ūrĩa ndĩrenda kuuga nĩ atĩrĩ: Watho, ūcio wokire thuutha wa mĩaka 430, ndũngĩeheria kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩekĩrĩtwo ho nĩ Ngai mbere iyo, na ndũngĩtũma kĩĩranĩro kũu gĩtũike gĩa tũhũ. ¹⁸ Nĩ ūndũ-rĩ, angĩkorwo igai rĩngĩoneka nĩ ūndũ wa watho-rĩ, rĩtikiumanĩte na kĩĩranĩro; no Ngai, nĩ ūndũ wa wega wake, nĩaheire Iburahĩmu igai na ūndũ wa kĩĩranĩro.

¹⁹ Watho-rĩ, wakĩrĩ wa bata ūrĩkũ? Wongereirwo kũrĩ kĩĩranĩro nĩguo wonanagie mahĩtia o nginya rĩrĩa mbeũ irĩa kĩrĩkanĩro kĩeraniire igooka. Watho ūcio wathanirwo nĩ araike ūkĩnengererio andũ na guoko kwa mũiguithania. ²⁰ No rĩrĩ, mũiguithania ndakoragwo arũgamĩrĩire o mwena ūmwe; no Ngai nĩ ūmwe.

²¹ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, kaĩ watho ūreganĩte na ciĩranĩro cia Ngai? Aca ti ūguo! Tondũ korwo kwarĩ na watho waheanirwo nĩguo andũ magie na muoyo-rĩ, ti-itherũ o nague ūthingu nĩ ūngĩakĩrehirwo nĩ watho. ²² No Maandĩko moigaga atĩ andũ a thĩ nĩ mohetwo nĩ mehia, nĩgeetha kĩĩranĩro kĩrĩa kĩheanagwo nĩ ūndũ wa gwtĩkia Jesũ Kristũ kĩheagwo o arĩa metĩkitie.

²³ Ūhoru wa gwtĩkia ūtanooka-rĩ, twarĩ ohe nĩ watho, tũkahingĩrĩrio o nginya wĩtikio ūkaaguĩranĩro. ²⁴ Nĩ ūndũ ūcio watho nĩguo waheirwo ūhoti wa gũtũtware kũrĩ Kristũ, nĩguo tũtuuo athingu na ūndũ wa gwtĩkia. ²⁵ Na rĩrĩ, kuona atĩ rĩu ūhoru wa gwtĩkia nĩmũkinyu, tũtingĩcooka kũrũgamĩrĩrwo nĩ watho.

Ciana cia Ngai

²⁶ Inyuothe mũrĩ ciana cia Ngai nĩ ūndũ wa gwtĩkia Kristũ Jesũ, ²⁷ nĩgũkorwo inyuothe arĩa mwabatithirio thĩĩnĩ wa Kristũ nĩmwĩhumbĩte Kristũ. ²⁸ Nĩ ūndũ ūcio gũtingĩcooka gũthuuranio Mũyahudi kana Mũyunani, na gũtirĩ ngombo kana mũndũ ūtarĩ ngombo, na gũtirĩ mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja, nĩgũkorwo inyuothe mũrĩ ūmwe ki thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ. ²⁹ Angĩkorwo mũrĩ a Kristũ-rĩ, mũkĩrĩ a mbeũ ya Iburahĩmu, na mũrĩ agai a kũgaya kũringana na kĩĩranĩro kũu kĩĩranĩrwo.

4

¹ Ūrĩa ndĩroiga nĩ atĩrĩ, ihinda rĩothe rĩrĩa mũgai arĩ o mwana-rĩ, ndarĩ ūtiganu na ngombo, o na atuĩka nĩwe mwene indo icio ciothe. ² Nĩ gwachwo athagwo nĩ amũrori hamwe na aramati a indo ciake, nginya ihinda rĩrĩa ithe atuĩte rĩgaakinya. ³ Ūguo noguo o na ithuĩ, hĩndĩ irĩa twarĩ ciana, twatũire ūkombo-inĩ wa maũndũ marĩa ma ndũire ma thĩ ĩno. ⁴ No hĩndĩ irĩa ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩru kũna rĩakinyire, Ngai nĩatũmire Mũriũ, nake agĩciarwo nĩ mũndũ-wa-nja, na agĩciarwo arĩ wa gwathagwo nĩ watho, ⁵ nĩguo akũũre andũ arĩa matũire mathagwo nĩ watho, nĩgeetha tũgie na kĩhooito gĩa gũtũika ciana ciake, ⁶ Tondũ inyuĩ mũrĩ ciana ciake-rĩ, Ngai nĩatũmire Roho wa Mũriũ ngoro-inĩ ciitũ, o we Roho ūrĩa wĩtanaga ūkiugaga atĩrĩ, “Abba, Baba.” ⁷ Nĩ ūndũ ūcio, we ndũrĩ ngombo rĩngĩ, no ūrĩ mwana wake; na tondũ rĩu ūrĩ mwana wake, Ngai nĩagũtũite mũgai wa indo ciake.

Paũlũ Kũrũmbũiya Agalatia

⁸ Tene rĩrĩa mũtooĩ Ngai-rĩ, mwarĩ ngombo cia ciũmbe iria itarĩ ngai. ⁹ No rĩrĩ, tondũ rĩu nĩmũmenyete Ngai, kana njuge nĩmũrĩkitie kũmenywo nĩ Ngai-rĩ, mũrakĩenda gũcookerera maũndũ macio maagĩte hinya na matarĩ kĩene nĩkĩ? Kaĩ mũrenda gũcooka ūkombo-inĩ wamo o rĩngĩ? ¹⁰ Nĩmũrũmitie ūhoru wa mĩthenya mĩamũre, na mĩeri mĩamũre, na imera, o na mĩaka! ¹¹ Ndĩ na kĩahe mũno tondũ gũkuoneka atĩ wĩra ūrĩa wotho ndanenogia nague nĩ ūndũ wanyu nĩ wa tũhũ!

¹² Ndamũthaitha, inyuĩ ariũ na aarĩ a lthe witũ, tuĩkai ta nĩ, nĩgũkorwo nĩ nduĩkite ta inyuĩ. Mũtirĩ mwanjika ũuru. ¹³ O ta ũria mũũ, ndamũhunjiire ũhoro-ũria-Mwega ihinda rĩa mbere tondũ ndaarĩ mũrũaru. ¹⁴ O na gũtuika ndwari yakwa yarĩ magerio kũrĩ inyuĩ, mũtianyalarire kana mũkĩmena, no mwanyitire ũgeni ta ndaarĩ mũraika wa Ngai, o na ta ndaarĩ Jesũ Kristũ we mwene. ¹⁵ Kaĩ ũndũ ũcio watũmaga mũkene ũthiite kũ? Nĩ ndĩ mũira atĩ, korwo nĩmũngĩahotire, nĩmũngĩakũũire maitho manyu mũũhe. ¹⁶ Kaĩ rĩu nduĩkite thũ yanyu nĩ ũndũ wa kũmũhe ũhoro ũria wa ma?

¹⁷ Andũ acio me na kiyo magĩcaria ũria mũngĩtuika a thiritũ yao, no ti ũndũ wa gĩtũmi kĩa. ũria mendaga nĩ kũmũtigithania na ithuĩ mũtuĩke ao, nĩgeetha mũgie na kiyo gĩa kũmarũmirĩra. ¹⁸ Nĩ wega kũgĩa na kiyo, angĩkorwo muoroto nĩ mwega, na mwĩkage ũguo hĩndĩ ciothe to hĩndĩ rĩa ndĩ hamwe na inyuĩ. ¹⁹ Ciana ciakwa nyendete mũno, o inyuĩ arĩa njiguagĩra ruo ta rwa mũtumia akiheo mwana, nginya hĩndĩ rĩa Kristũ agaakorwo eyũmbite thĩnĩ wanyu, ²⁰ naarĩ korwo ndakorwo hamwe na inyuĩ ta rĩu, nĩguo ngarũire mwarĩrie wakwa tondũ nĩndigĩtwo nĩ ũhoro wanyu!

Hagari na Sara

²¹ Ta njĩrai, inyuĩ arĩa mũrenda gũkorwo mũgĩathwo nĩ watho-rĩ, kaĩ mũtooĩ ũria watho uugaga? ²² Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo atĩ, iburahĩmu aarĩ na ariũ eerĩ, ũmwe aaciariĩtwo nĩ mũtumia ũria warĩ ngombo, nake ũcio ũngĩ agaciariĩtwo nĩ mũtumia ũria ũtaariĩ ngombo. ²³ Mũriũ wake wa mũtumia ũria warĩ ngombo aaciariĩtwo na njĩra ya ũndũire; no mũriũ ũria waciariĩtwo nĩ mũtumia ũcio ũtaariĩ ngombo aaciariĩtwo na ũndũ wa kũhingia kĩiranĩro.

²⁴ Namo maũndũ macio nĩ ma ngerekano, nĩ ũndũ atumia acio marũgamĩĩre irĩkanĩro igĩrĩ. Kirĩkanĩro kĩmwe nĩ gĩa Kirĩma gĩa Sinai nakĩo gĩciaraga ciana cia ũkombo: Nakĩo kĩgerekanĩtio na Hagari. ²⁵ Na rĩrĩ, Hagari arũgamĩĩre Kirĩma gĩa Sinai kĩrĩa kĩrĩ kũu bũrũri wa Arabia, nake nĩwe ũgerekanĩtio na itũũra rĩa Jerusalemu ũria rĩhaana ũmũthĩ, tondũ nĩatũire ũkombo-inĩ hamwe na ciana ciake. ²⁶ No Jerusalemu, itũũra rĩrĩa rĩa kũũria igũrũ, rĩtirĩ ũkombo-inĩ, na nĩrĩo nyina witũ, ²⁷ nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ:

“Kena wee mũndũ-wa-nja thata,
wee ũtaciara ciana,
tumũra kanua na wanĩrĩre,
wee ũtarĩ waigua ruo rwa kũgĩa mwana;
tondũ ciana cia mũndũ-wa-nja ũria ũtiganĩĩro
nĩ nyingĩ gũkĩra cia ũria ũrĩ na mũthuuĩ.”

²⁸ Na rĩrĩ, inyuĩ ariũ na aarĩ a lthe witũ, mũrĩ ciana cia kĩiranĩro, o ta ũria Isaaka aarĩ. ²⁹ Hĩndĩ iyo, mũriũ ũria waciariĩtwo na njĩra ya ndũire-rĩ, nĩanyariĩraga mũriũ ũcio waciariĩtwo na ũndũ wa hinya wa Roho. ũguo noguo kũhaana o na rĩu. ³⁰ No rĩrĩ, Maandĩko moigĩte atĩa? Moigĩte atĩrĩ, “Ingata ngombo iyo ya mũndũ-wa-nja na mũriũ wake, tondũ mũriũ ũcio wa mũtumia ngombo ndarĩ hĩndĩ akagayana igai hamwe na mũriũ wa mũtumia ũcio ũtarĩ ngombo.” ³¹ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a lthe witũ, ithuĩ tũtirĩ ciana cia mũtumia ũcio ngombo, no tũrĩ ciana cia mũtumia ũcio ũtarĩ ngombo.

5

Wĩyathi thĩnĩ wa Kristũ

¹ Kristũ nĩgũtuohora aatuohorire nĩguo tũgie na wĩyathi. Nĩ ũndũ ũcio, mwĩhaandei wega na mũtigitikĩre kuohwo icooki rĩa ũkombo rĩngĩ.

² Ta thikīrīriai ciugo ciakwa! Nī Paūlū ngūmwīra atīrī, mūngītīkīra kūrūa-rī, Kristū ndangīgīa bata na inyuī o na hanini. ³ Nīngī nīngūmwīra o rīngī atī mūdū o wothē ūngītīkīra kūrūa, ūcio amenye atī nīagīrīrwo nī gwithīkīra watho ūrī wothē. ⁴ Inyuī ariā mūrageria gūtuīka athingu nī ūndū wa watho-rī, nīmūtīgithanītio na Kristū; inyuī nīmūgwīte mūgatigana na wega wa Ngai. ⁵ No ithuī-rī, tūkoragwo twīhokete atī nītūgatuuo athingu. Ūndū ūcio nīguo tūkoragwo twīrīgīrīre tūrī na wītīkio, tūhōtithītio nī Roho. ⁶ Nīgūkorwo thīinī wa Kristū Jesū, kūrūa kana kwaga kūrūa gūtīrī bata. Ūndū ūrīa ūrī bata nī wītīkio ūrīa ūrutaga wīra na njīra ya wendani.

⁷ Nīmūrateng'agīra ihenya rīega. Nūw wamūgiririe mūgītiga gūcooka gwithīkīra ūhoro-ūrīa-wa-ma? ⁸ Kūringīrīrio kwa mūthemba ūcio gūtiumite kūrī ūrīa wamwītire. ⁹ “Ndawa nini tu ya kūmbia mīgate nītūmaga mūtu ūrīa mūkande nayo wothē ūimbe.” ¹⁰ Nīndihokete thīinī wa Mwathani atī inyuī mūtīkūgarūrūka mūgīe na meciiria mangī. Ūrīa ūramūtururia nīwe ūkaaherithio o na angīkorwo arī ū. ¹¹ Ariū na aarī a Ithe witū, angīkorwo no ndīrahunjia ūhoro wa kūrūa-rī, ndīrakīnyariirwo nīkī? Angīkorwo ūguo nīguo-rī, ūndū ūrīa ūtūmaga andū mahīngwo, na nīguo ūhoro wa mūtharabārī, nīmweherie. ¹² No nyende andū acio mamūthūnāgia mathīi na mbere o nginya mehakūre.

¹³ Inyuī ariū na aarī a Ithe witū, mwetirwo nīguo mūgīe na wīyathi. No rīrī, mūtīkahūthīre wīyathi wanyu kūrūmagīrīra merirīria ma mwīrī, no handū ha ūguo-rī, tungatanagīrai inyuī-ene mūrī na wendani. ¹⁴ Tondū-rī, ūhoro wothē wa watho ūhingagio nī rīathani rīrī rīmwe: “Enda mūdū ūrīa ūngī o ta ūrīa wīendete wee mwene.” ¹⁵ No rīrī, mūngīrūmana mūkīrīānaga-rī, mwīmenyererei mūtīkaniinane inyuī ene.

Mūtūūrīre wa Gūtongorio nī Roho

¹⁶ Nī ūndū ūcio nguuga atīrī, thīiagai mūtongoretio nī Roho, na mūtīrīhin-gagia merirīria ma mwīrī. ¹⁷ Nīgūkorwo mwīrī nīwīragīria maūdū marīa matangiendwo nī Roho, nake Roho nīareganaga na maūdū marīa meriragīrio nī mwīrī. Nī ūndū ūcio Roho na mwīrī itūūrāga irūaga, na nīkīo mūtāhotaga gwīka ūrīa mwendaga gwīka. ¹⁸ No rīrī, mūngītongorio nī Roho, inyuī mūtīngīkorwo mūgīathwo nī watho.

¹⁹ Na rīrī, maūdū marīa mekagwo nī mwīrī nīmōo, namo nī: ūmaraya, na meciiria mooru, na ūmaramari, ²⁰ na kūhooya mīhianano, na kūrogana, na ūthū, na kūūgitana, na ūiru, na mang'ūrī, na kwīyenda, na nyamūkano, na ngarari, ²¹ gūcumīkīra na kūrīio nī njoohi, na maruga marīa mainagwo nyīmbo iria itaagīrīre, o na maūdū mangī ta macio. Nīdamūkaanirie, o ta ūrīa ndamūkaanirie hīndi ya mbere, atī andū ariā mekaga maūdū ta macio matīkagaya ūthamaki wa Ngai.

²² No rīrī, maciaro ma Roho nī wendani, na gīkeno, na thayū, na gūkīrīrīria, na kūiguanīra tha, na gūtugana, na kwīhokeka, ²³ na ūhooreri, na kwīgīrīrīria merirīria ma mwīrī. Macio-rī, gūtīrī watho wa kūgīria mekagwo. ²⁴ Nao andū ariā marī thīinī wa Kristū Jesū nīmambithītīe mīrī yao mūtī-igūrū hamwe na thuti ciayo na merirīria mayo. ²⁵ Angīkorwo tūtūire muoyo nī ūndū wa Roho-rī, kīrekei tūtongoragio nī Roho. ²⁶ Rekei tūtīge gwītīia, na kūūgitana, o na kūiguanagīra ūiru.

¹ Ariū na aarī a lthe witū, mündū angikorwo ahītītīe-rī, inyuī arīa mūrī na roho mūcookagīrīriei mūhooreire. No mwīmenyererei, o na inyuī mūtīkae kūgerio. ² Teithanagiai mündū na ūrīa ūngī maündū marīa mamūrītūhagīra, na mweka ūguo-rī, nīmūrīhingagia watho wa Kristū. ³ Mündū angīīciiria atī we nī wa bata hīndī īrīa atarī kīene-rī, nī kwīheenia areheenia. ⁴ O mündū nīarorage wīra wake mwene. Hīndī īyo no ahote kwīraha, atekwīiganania na mündū ūngī, ⁵ nīgūkorwo o mündū no nginya akuue mūrigo wake.

⁶ Mündū o wothē ūrīa ūrutagwo ūhoro wa Ngai nīagayanage indo ciothe iria njega na mūmūruti.

⁷ Mūtikanahenio: Ngai ndangīnyūrūrio. Kīrīa mündū ahaandaga na kīo agethaga. ⁸ Mündū ūrīa ūhaandaga maündū ma gūkenia merirīria ma mwīrī-rī, ūcio akaagetha kwanangīka kūrīa kuumanaga na maündū macio. No ūrīa ūhaandaga maündū ma gūkenia Roho-rī, ūcio akaagetha muoyo wa tene na tene ūrīa uumanaga na Roho. ⁹ Ningī tūtikanogio nī gwīka wega, nīgūkorwo ihinda rīrīa rīagīrīru rīakinya nītūkaagetha magetha twaga gūkua ngoro. ¹⁰ Na nī ūndū ūcio, rīrīa rīothe twagīa na ihinda rīagīrīru, nītūkage andū othe maündū mega, na makīria twīkage wega andū arīa marī a nyūmba ya arīa metikītīe.

Kūrūa kana kwaga Kūrūa gūtīrī Bata

¹¹ Onei ūrīa ndīramwandīkīra marūa maya na ndemwa nene na guoko gwakwa mwene! ¹² Andū acio mendaga kwīonania atī nīagīrīru makīonwo-rī, nīo maramūrīngīrīria atī mūrue. Mekaga ūguo no geetha matikanyariirwo nī ūndū wa mūtharaba wa Kristū. ¹³ O na acio maruaga matiathīkagīra watho, no nīmendaga inyuī mūrue nīguo metīīage nī ūndū wa mīrī yanyu. ¹⁴ No nīrī-rī, ndīroaga gwītīa, tīga o ndītīire nī ūndū wa mūtharaba wa Mwathani witū Jesū Kristū, na nī ūndū wago-rī, maündū ma thī nīmambītwo mūtī-igūrū nīguo mehere harī nī, na nī ngaambwo harī maündū ma thī nīguo njehehere harī mo. ¹⁵ Kūrūa kana kwaga kūrūa gūtīrī bata; kīrīa kīrī bata nī mündū agarūrūke atuīke kīūmbe kīerū. ¹⁶ Thayū na kūguīrwo tha kūrogīa na andū arīa marūmagīrīra wathani ūyū, o hamwe na andū a Isiraeli arīa a Ngai.

¹⁷ Ngīrīkīrīria nguuga atīrī, gūtīkagīe mündū o na ūrīkū ūkūndehere thīna, nīgūkorwo nīnjoretwo njoro cia Jesū mwīrī-inī wakwa.

¹⁸ Wega wa Mwathani witū Jesū Kristū ūrogīa na maroho manyu, inyuī ariū na aarī a lthe witū. Amenī.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AEFESO

¹ Nĩ nĩ Paŭlŭ, mūtŭmwo wa Kristŭ Jesŭ nĩ ūndŭ wa kwenda kwa Ngai,

Ndĩrandikĩra andũ arĩa aamũre kũu Efeso, arĩa ehokeku thĩinĩ wa Kristŭ Jesŭ:

² Wega na thayũ kuuma kŭrĩ Ngai Ithe witũ, na Mwathani Jesŭ Kristŭ, irogĩa na inyuĩ.

Irathimo cia Kĩiroho thĩinĩ wa Kristŭ

³ Atĩrĩ, Ngai, o we Ithe wa Mwathani witũ Jesŭ Kristŭ, arogoocwo, o we ūtŭrathimĩte na irathimo ciothe cia kĩiroho thĩinĩ wa Kristŭ, iria ciumaga kũu igŭrũ. ⁴ Nĩgŭkorwo o na thĩ itanombwo, Ngai nĩatũhuurire nĩguo tũtuĩke ake thĩinĩ wa Kristŭ, nĩguo tũtuĩke atheru na twage ūcuuke maitho-inĩ make. Nĩ ūndũ wa wendo wake-rĩ, ⁵ Ngai nĩatuĩte o mbere atĩ nĩtũgaatuĩka ciana ciake nĩ ūndũ wa Jesŭ Kristŭ, kŭringana na ūrĩa eendete na ūrĩa oonire arĩ wega, ⁶ nĩguo wega wake ūrĩa ūrĩ riiri ūkumagio, wega ūcio atũheete o ūguo tũhũ thĩinĩ wa Mũriũ wake ūrĩa endete mũno. ⁷ Na twakũũrĩrwo na ūndũ wa thakame ya Kristŭ, na tũkĩrekerwo mehia maitũ, kŭringana na ūrĩa wega wa Ngai ūingĩhite, ⁸ wega ūcio aatũingĩhĩrie arĩ na ūũgĩ na ūmenyo wothē. ⁹ Nake agĩtũmenyithia hitho ya wendi wake, kŭringana na ūrĩa oonire arĩ wega, o ūrĩa aatanyĩte gwĩka thĩinĩ wa Kristŭ, ¹⁰ nĩguo ūkaahingio rĩrĩa mahinda marĩa magĩrĩre magaakinya, nĩguo acookanĩrĩre indo ciothe iria irĩ igŭrũ na iria irĩ gũkũ thĩ harĩ mŭtongoria ūmwe, na nĩwe Kristŭ.

¹¹ Nĩngĩ nĩ thĩinĩ wa Kristŭ o na ithuĩ twamũkĩrire igai kuuma kŭrĩ Ngai, kŭringana na ūrĩa aatuĩte o mbere, o we wĩkaga maũndũ mothe kŭringana na muoroto wa wendi wake, ¹² nĩguo o na ithuĩ arĩa twarĩ a mbere kwĩhoka Kristŭ, tũtuĩke a kũgoocithia riiri wa Ngai. ¹³ Inyuĩ o na inyuĩ nĩmwataranĩrio na Kristŭ mwarĩkia kũigua ūhoru-ũrĩa-wa-ma, nagueo nĩguo ūhoru-ũrĩa-Mwega wa ūhonokio wanyu. Mwarĩkia gwĩtikia, nĩmwekĩrirwo rũuri thĩinĩ wake, na ūndũ wa kũheo Roho Mũtheru ūrĩa mwerĩrwo, ¹⁴ Nake Roho nĩwe mŭrũgamĩrĩri wa kuonania atĩ nĩtũkagaĩrwo igai riitũ nginya rĩrĩa andũ arĩa marĩ a Ngai magaatuĩka a gũkũrwo, nĩgeetha riiri wake ūgoocagwo.

Gũcookia Ngaatho na Kũhooya

¹⁵ Na nĩ ūndũ ūcio, kuuma rĩrĩa ndaiguire ūhoru wa wĩtikio wanyu thĩinĩ wa Mwathani Jesŭ, o na wendani wanyu ūrĩa mwendaga arĩa othe aamũre nagueo-rĩ, ¹⁶ ndirĩ ndatigithĩria gũcookeria Ngai ngaatho nĩ ūndũ wanyu, ngĩmũririkanaga mahooya-inĩ makwa. ¹⁷ Hooyaga atĩ Ngai wa Mwathani witũ Jesŭ Kristŭ, o we ithe witũ mwene riiri, amũhe Roho, ūrĩa ūkamũhe ūũgĩ na ūguũrio nĩguo mũmenye Ngai wega. ¹⁸ Nĩngĩ nĩhooyaga atĩ maitho manyu ma ngoro mathererwo nĩ ūtheri, nĩguo mũmenye ūhoru wa kĩirĩgĩrĩro kĩria amwĩtĩre, na mũmenye ūtonga wa igai rĩake rĩrĩ na riiri, rĩrĩa akaagaĩra andũ ake aamũre, ¹⁹ o na ūhoti wake mũnene ūtangĩgereka nĩ ūndũ witũ, ithuĩ arĩa twĩtikĩtie. Ūhoti ūcio o na hinya wake mũnene ūkĩruta wĩra, ²⁰ ūrĩa eekĩrire thĩinĩ wa Kristŭ rĩrĩa aamũriũkirie kuuma kŭrĩ arĩa akuũ, na akĩmũiga guoko-inĩ gwake kwa ūrĩo kũu igŭrũ, ²¹ na agatũũgĩrio mũno igŭrũ rĩa wathani o wothē na ūhoti wothē, na hinya na ūthamaki wothē, na marĩtwa mothe ma ūnene marĩa mangĩheanwo, na to mahinda maya moiki, no nĩ o na mahinda marĩa magooka. ²² Nake Ngai akĩiga maũndũ mothe rungu rwa magŭrũ make, na

akimūtua mwathi wa gwashaga maundũ mothe nĩ undũ wa kanitha. ²³ Kanitha nĩguo mwĩri wake, na noguo ũiyũru wake, o we ũiyũrite maundũ mothe o na kũndũ guothe.

2

Kũgĩa na Muoyo thĩinĩ wa Kristũ

¹ O na inyuĩ-rĩ, mwarĩ akuũ nĩ undũ wa ũremi wanyu na mehia manyu, ² marĩa mwatũũraga thĩinĩ wamo rĩrĩa mwarũmagĩrĩra mĩthiire ya thĩ ino na mĩthiire ya mwathi wa ũthamaki wa rĩera-inĩ, o roho ũrĩa ũraruta wĩra rĩu thĩinĩ wa arĩa mataathikagĩra Ngai. ³ O na ithuĩ ithuothe-rĩ, kũrĩ hĩndĩ twatũũranagia nao, twaathagwo nĩ thuti cia mĩrĩ iitũ, na tũkarũmagĩrĩra merirĩria na maundũ marĩa meciiragio nĩ ngoro. O ta acio angĩ-rĩ, ha ũhoru wa kĩmerera-rĩ, twatũũire tũrĩ a kũrakarĩrwo. ⁴ No tondũ wa wendo wake mũnene harĩ ithuĩ, Ngai, o we ũiyũritwo nĩ tha nyingĩ, ⁵ nĩatũmire tũgĩe na muoyo hamwe na Kristũ o rĩrĩa twarĩ akuũ nĩ undũ wa mehia maitũ tondũ nĩ wega wa Ngai watũmire mũhonokio. ⁶ Nake Ngai agĩtũriũkanĩria hamwe na Kristũ na agĩtũkaria thĩ hamwe nake kũu igũrũ tũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. ⁷ Eekire ũguo nĩgeetha matukũ marĩa magooka onanie kũrĩ ithuĩ wega wake mũingĩ ũrĩa ũtangĩgereka kũrĩ ithuĩ, nĩ ũrĩa atũire atũtugaga thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. ⁸ Nĩ undũ nĩ wega wa Ngai watũmire mũhonokio nĩ undũ wa gwĩtikia, naguo undũ ũcio nduoimanire na inyuĩ ene, no nĩ kĩheo kĩa Ngai, ⁹ na ti undũ wa mawĩra marĩa mwanaruta, nĩgeetha gũtikagĩe na mũndũ o na ũmwe ũkwĩgocoo. ¹⁰ Nĩgũkorwo ithuĩ tũrĩ wĩra wa moko ma Ngai, tũmbũtuo thĩinĩ wa Kristũ Jesũ nĩguo twĩkage ciiko njega iria irutaga wĩra mwega, ũrĩa Ngai aahaariirie o mbere nĩ undũ witũ nĩguo tũtũure tũciikaga.

Gũtuuo Ũmwe thĩinĩ wa Kristũ

¹¹ Hakĩrĩ ũguo-rĩ, ririkanai atĩ tene inyuĩ arĩa mũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ na undũ wa gũciarwo, o inyuĩ mwĩtagwo “andũ arĩa mataruaga” nĩ arĩa meĩtaga “andũ arĩa maruaga” (kũrua kũu no undũ wĩkĩtwo mwĩrĩ na moko ma andũ), ¹² ririkanai atĩ hĩndĩ iyo mwatũũrite mwamũranĩtio na Kristũ, mwarĩ ageni na mũtiarĩ a gĩkundi kĩa andũ a Isiraeli na ha ũhoru wa irikanĩro iria Ngai eeranĩire, inyuĩ mũtiarĩ a ho. Mwatũũrite gũkũ thĩ mũtarĩ na kĩrĩgĩrĩro na mũtarĩ na Ngai. ¹³ No rĩu, thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, inyuĩ arĩa hĩndĩ ĩmwe mwarĩ kũraya, rĩu nĩmũreharehetwo hakuhĩ nĩ undũ wa thakame ya Kristũ.

¹⁴ Nĩgũkorwo we mwene nĩwe thayũ witũ, o we watũmire ithuĩ twarĩ eerĩ tũtũike ũmwe, na agĩtharia rũirigo rwa rũmena rũrĩa rwatũgayanĩtie, ¹⁵ nĩ undũ nĩaniinire watho hamwe na maathani maguo, o na irĩra ciaguo, na undũ wa kũruta mwĩrĩ wake. Agĩgĩka ũguo nĩgeetha ombe thĩinĩ wake mwene mũndũ ũmwe mwerũ kuuma harĩ acio eerĩ, naguo undũ ũcio ũtũme kũgĩe thayũ, ¹⁶ na nĩgeetha thĩinĩ wa mwĩrĩ ũcio ũmwe, amaiũguithanie na Ngai na undũ wa mũtharaba, ũrĩa aahũthĩrĩre kũniina rũmena rwao. ¹⁷ Kristũ ookire akimũhunjĩria thayũ inyuĩ arĩa mwarĩ kũraya, o na thayũ kũrĩ arĩa maarĩ hakuĩ. ¹⁸ Na thĩinĩ wake ithuĩ a iruka icio cieri nĩtũkinyaga kũrĩ Ithe witũ na undũ wa Roho o ro ũmwe.

¹⁹ Nĩ undũ wa ũguo, rĩu inyuĩ mũtirĩ ageni na agendi rĩngĩ, no nĩmũtuĩkite ene bũrũri hamwe na andũ a Ngai, na mũgatuĩka andũ a nyũmba ya Ngai, ²⁰ mũgagĩakwo igũrũ rĩa mũthingĩ wa atũmwo na anabii, nake Kristũ Jesũ we mwene agakorwo nĩwe ihiga rĩrĩa inene rĩa koina. ²¹ Thĩinĩ wake mwako wotha nĩũnyiitanĩte, na ũgakĩneneha o nginya ũgatuĩka hekarũ theru thĩinĩ

wa Mwathani. ²² Na nĩ thĩinĩ wake o na inyuĩ mūraakwo hamwe nĩguo mĩtuĩke gũikaro gĩa gũikarwo nĩ Ngai na ūndũ wa Roho wake.

3

Paŭlũ Mũhunja wa Andũ-a-Ndũrĩrĩ

¹ Nĩ ūndũ wa gĩtũmi gĩkĩ, nĩ Paŭlũ, njohetwo nĩ ūndũ wa kũhunja ūhoru wa Kristũ Jesũ kũrĩ inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ:

² Ti-itherũ nĩmũiguĩte ūhoru wa ūrĩa ndaheirwo ūtungata wa wega wa Ngai nĩ ūndũ wanyu, ³ na nĩguo ūhoru wa hitho ūrĩa ndaamenyithirio na ūndũ wa kũguũrĩrio nĩ Ngai, o ta ūrĩa nyandĩkĩte na njĩra nguĩ. ⁴ Mwathoma ūhoru ūyũ, nĩmũkũhota kũmenya ūrĩa ndaakuũkĩrwo nĩ ūhoru ūcio wa hitho wa Kristũ, ⁵ ūrĩa ūtaamenyithirio andũ a njiarwa ingĩ, ta ūrĩa rĩu ūguũrĩrio atũmwo a Ngai atheru o na anabii nĩ Roho. ⁶ Naguo mũbango wa Ngai nĩ atĩ, andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩmatuĩkĩte agai hamwe na andũ a Isiraeli, na nĩmatuĩkĩte ciĩga cia mwĩrĩ ūmwe, na makagwatanĩra thĩinĩ wa kĩiranĩro gĩa Kristũ Jesũ nĩ ūndũ wa kũhunjĩrio ūhoru-ũrĩa-Mwega.

⁷ Ndaatuĩkire ndungata ya ūhoru-ũcio-Mwega nĩ ūndũ wa kĩheo kĩrĩa ndaheirwo kĩa wega wa Ngai hotithĩtio nĩ hinya wake. ⁸ O na gũtuĩka nĩ nĩ mũnini mũno harĩ andũ a Ngai othe, nĩndaheirwo wega ūcio: nĩguo hunjagĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ ūtonga wa Kristũ ūrĩa ūtangĩmenyeka ūrĩa ūigana, ⁹ na ndaũragĩre andũ othe ūhoru wa hitho ĩno, ĩrĩa ĩtũire ĩhithĩtwo kuuma o tene, thĩinĩ wa Ngai o we wombire indo ciothe. ¹⁰ Itua rĩake rĩarĩ atĩ, na ūndũ wa kanitha, ūũgĩ wa Ngai ūrĩa wa mĩthemba mĩingĩ ūmenyithanio kũrĩ aathani, na kũrĩ arĩa marĩ na ūhoti kũu igũrũ, ¹¹ kũringana na ūrĩa aatũire atanyĩte gwĩka kuuma o tene, na ūrĩa aahingirie arĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, Mwathani witũ. ¹² Na ithuĩ nĩ ūndũ wa gũkorwo tũrĩ thĩinĩ wake, na nĩ ūndũ wa gwĩtikia, no tũthengerere Ngai tũrĩ na ūmĩrĩru, na tũtarĩ na guoya. ¹³ Nĩ ūndũ ūcio nĩngũmũthaita mũtikoorwo nĩ hinya tondũ wa mĩnyamaro ĩria ndĩranyariirwo nayo nĩ ūndũ wanyu, tondũ nĩyo riiri wanyu.

Paŭlũ kũhoera Aefeso

¹⁴ Ūndũ ūcio nĩguo ūtũmaga ndurie ndu ndĩ mbere ya Ithe witũ, ¹⁵ o we ūrĩa andũ othe a nyũmba yake, arĩa marĩ igũrũ na arĩa marĩ gũkũ thĩ metanagio nake. ¹⁶ Nĩhooyaga Ngai, atĩ kuuma ūtonga-inĩ wa riiri wake, amũheage hinya, nĩgeetha mũhotithĩtio nĩ Roho wake-rĩ, mũgĩe na ūhoti thĩinĩ wanyu, ¹⁷ nĩgeetha Kristũ atũũrage ngoro-inĩ cianyu na ūndũ wa gwĩtikia. Na nĩngĩ nĩhooyaga atĩ inyuĩ mũhaandwo nĩguo mũgĩe na mĩri na mwĩkindĩre thĩinĩ wa wendani, ¹⁸ nĩguo mũgĩe na hinya, mũrĩ hamwe na andũ arĩa angĩ othe aamũre, na mũhotage kũmenya ūrĩa wendani wa Kristũ waramĩte, na ūrĩa ūraihĩte na igũrũ, na ūrĩa ūrikĩte na thĩ, ¹⁹ o na mũmenye wendani ūcio ūkĩrite ūmenyo wothe, nĩguo mũiyũrĩrĩrio na ūiyũru wothe wa Ngai.

²⁰ Na rĩrĩ, kũrĩ Ngai ūrĩa ūhotaga gwĩka maũndũ marĩa mothe tũmũũragia kana tũgeciĩria, na agakĩrĩrĩria mũno kũringana na ūhoti wake ūrĩa ūrutaga wĩra thĩinĩ witũ-rĩ, ²¹ arogoocwo thĩinĩ wa kanitha na thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, o nginya njiarwa-inĩ ciothe, tene na tene! Amenĩ.

4

Ūrũmwe thĩinĩ wa Kristũ

¹ Nĩ ūndũ ūcio, nĩ Paŭlũ njohetwo nĩ ūndũ wa Mwathani, nĩdamũthaita mũtũũre na mũtũũrĩre ūringaine na gwĩtwo kũrĩa mwetirwo. ² Mwĩnyĩhĩtie biũ na mũhooreire na mũkĩrĩrĩrie, na nĩngĩ mũkĩranagĩrĩrie mũndũ na ūrĩa

ũngĩ mūrĩ na wendani. ³ Geriai na kīyo nĩguo mūtũũrie ūrũmwe wa Roho, muohanĩtio na thayũ. ⁴ Nĩgũkorwo kūrĩ mwĩrĩ o ūmwe na Roho o ūmwe, o ta ūrĩa mwetĩrwo kĩrĩgĩrĩro o kĩmwe rĩrĩa mwetirwo, ⁵ nake Mwathani no ūmwe, na wĩtikio ūmwe, na ūbatithio o ūmwe; ⁶ nake Ngai no ūmwe na nowe Ithe wa andũ othe, ūrĩa ūrĩ igũrũ rĩa andũ othe, na arĩ kũndũ guothe, na thĩinĩ wa andũ othe.

⁷ No rĩrĩ, mũndũ o mũndũ witũ nĩaheetwo wega wa Ngai, kũringana na ūrĩa Kristũ aheanaga. ⁸ Nĩkĩo Maandĩko moigaga atĩrĩ:

“Rĩrĩa aambatire igũrũ,

nĩatongoririe arĩa maatahĩtwo mūtongoro-inĩ wake,

na akĩhe andũ iheo.”

⁹ (Rĩu-rĩ, ciugo icio atĩ “nĩambatire igũrũ” nĩ kuuga atĩa, angĩkorwo ti kuuga atĩ o na nĩaikũrũkire thĩ kũrĩa kũriku mũno? ¹⁰ Ūcio waikũrũkire nowe ūrĩa wambatire igũrũ o igũrũ mũno, nĩgeetha aiyũre kũndũ guothe.) ¹¹ Ūcio nĩwe ūrĩa wathuurire andũ amwe matũike atũmwo, na angĩ matũike anabii, na angĩ matũike ahunjia, na arĩa angĩ matũike arĩithi a ngoro cia andũ o na arutani, ¹² nĩguo ahaarĩrie andũ a Ngai nĩ ūndũ wa wĩra wa gũtungata, nĩgeetha mwĩrĩ wa Kristũ wongererwo hinya, ¹³ o nginya rĩrĩa ithuothe tũkaagĩa na ūrũmwe ūhoru-inĩ wa gwĩtikia o na wa kũmenya Mũrũ wa Ngai, na tũtũike agima o nginya tũgĩe na ūgima mũkinyanĩru kũna o ta ūrĩa Kristũ ahaana.

¹⁴ Hĩndĩ ĩyo tũgĩtĩge gũtũika tũkenge, tũrĩa tũikanagio mwena na mwena, o na tũkihurutagwo haha na harĩa nĩ rũhuho o ruothe rwa ūrutani, na tũgĩtwaragĩrĩro nĩ wara na ūhinga wa andũ ūrĩa maheenagĩrĩria andũ naguo makamahĩtithia. ¹⁵ Handũ ha ūguo-rĩ, tũngĩaria ūhoru-wa-ma tũrĩ na wendani, nĩtũrikũraga maũndũ-inĩ mothe thĩinĩ wake ūrĩa arĩ we mūtwe, na nĩwe Kristũ. ¹⁶ Kuuma kūrĩ we mwĩrĩ wothe ūnyĩitithanagio na ūkohanio hamwe nĩ nga iria iũnyĩitithanagia, naguo ūgakũraga na ūkeyakaga guo mwene thĩinĩ wa wendani, o kũga gĩkĩrutaga wĩra wakĩo.

Gũtũũra ta Ciana cia Ūtheri

¹⁷ Nĩ ūndũ ūcio ngũmwĩra atĩrĩ, na ngamũringĩrĩa thĩinĩ wa Mwathani, atĩ no nginya mūtĩge gũtũũraga ta ūrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ matũũraga, marĩ na meciiria ma tũhũ. ¹⁸ Ūmenyo wao ūiyũrĩtwo nĩ nduma, na makaamũranio na mūtũũrĩre wa wendi wa Ngai nĩ ūndũ wa ūrimũ ūrĩa ūrĩ thĩinĩ wao uumanĩte na ūmũ wa ngoro ciao. ¹⁹ Nĩ ūndũ wa kwaga thoni ciothe-rĩ, nĩmeheanĩte kūrĩ thuti cia ūũra-thoni magekaga mawaganu ma mĩthemba yothe, na magathiĩ na mbere kwĩrĩrĩa mangĩ maingĩ.

²⁰ No inyuĩ mūtiamenyire Kristũ na njĩra ĩyo. ²¹ Ti-itherũ nĩmwaiguire ūhoru wake, na mũkĩrutwo mūrĩ thĩinĩ wake kũringana na ūhoru wa ma ūrĩa ūrĩ thĩinĩ wa Jesũ. ²² Nĩmwarutirwo, ūhoru ūkoniĩ mūtũũrĩre wanyu wa mbere, nĩgeetha mwĩũre mũndũ wanyu ūrĩa wa tene, ūrĩa rĩu ūthũkĩtio nĩ merĩrĩa maguo ma maheeni; ²³ nĩgeetha mwerũhĩro mwĩciĩrĩre wanyu; ²⁴ na mwĩhumbe mũndũ ūrĩa mwerũ, ūrĩa wombirwo ahaanaine na Ngai, arĩ na ūthingu na ūtheru ūrĩa wa ma.

²⁵ Nĩ ūndũ ūcio, o ūmwe wanyu no nginya atigane na ūhoru wa maheeni, na mwaranagĩrie ūhoru wa ma mũndũ na ūrĩa ūngĩ, nĩgũkorwo ithuothe tũrĩ ciĩga cia mwĩrĩ ūmwe. ²⁶ “Mwarakara mūtĩkehie”: Mũtikareke riũa rĩthũe mūrĩ o na marakara, ²⁷ o na mũtikanahe mũcukani kamweke. ²⁸ Mũndũ ūrĩa ūiyaga, nĩatĩge gũcooka kũiya, nĩ kaba arute wĩra, akenogagia, na ekage maũndũ mega na moko make, nĩgeetha agĩe na kĩndũ angĩgayana na arĩa mabataire.

²⁹ Mūtikanareke ndeto njūru ciume tūnua-inĩ twanyu, tiga o iria cia gwaka andũ arĩa angĩ kūringana na mabata mao, nĩguo igunage arĩa marĩciiguaga. ³⁰ Ningĩ mūtikanaiguithie Roho Mūtheru wa Ngai ūūru, ūrĩa wamwĩkĩre rūūri o nginya rĩrĩa mūthenya ūrĩa wa gūkūūrwo ūgaakinya. ³¹ Eheriai gatagatĩ-inĩ kanyu ūūru wa ngoro, na mang'ūrĩ na marakara, na njūgitano na njambanio, o hamwe na rūmena rwa mūthemba o na ūrĩkũ. ³² Tuganagai na mūiguanagĩre tha, na mūkarekanagĩra mūdũ na ūrĩa ūngĩ, o ta ūrĩa Ngai aamūrekeire mehia manyu thĩinĩ wa Kristũ.

5

¹ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, tuĩkai a kwĩgerekania na Ngai, ta ciana ciendetwo mūno, ² na mūtũũre mwendaine o ta ūrĩa Kristũ aatwendire na akĩruta nĩ ūndũ witũ arĩ iruta rĩrĩ na mūtaraĩko mwega na igongona rĩrutĩrwo Ngai.

³ No rĩrĩ, thĩinĩ wa thiritũ yanyu gūtikanaiguĩke gūkĩgwetwo ūmaraya, kana ūndũ o na ūrĩkũ wa waganu, kana ūkoroku, tondũ maūdũ macio matiagĩrĩre harĩ andũ a Ngai arĩa aamūre. ⁴ O na gūtikanagĩe mĩario ya ūūra-thoni, o na kana mĩario ya ūrimũ, o na kana mĩario ya itherũ rĩtarĩ rĩega. Mĩario ta iyo ndiagĩrĩre kũgwetagwo; nĩ kaba gūcookagĩria Ngai ngaatho. ⁵ Tondũ nĩmũũĩ wega na ma atĩ: gūtĩrĩ mūhũĩri-maraya, kana mūdũ mwaganu, o na kana mūdũ mūkoro; mūdũ ūrĩa wĩkaga ūguo nĩ mūhooi mĩhianano, andũ ta acio gūtĩrĩ ūrĩ na igai thĩinĩ wa ūthamaki wa Kristũ na wa Ngai. ⁶ Mūtikareke mūdũ o na ū amūheenie na ciugo cia tũhũ, nĩgũkorwo maūdũ ta macio nĩmo matũmaga mang'ūrĩ ma Ngai makinyĩre andũ arĩa matamwathikagĩra. ⁷ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, mūtikagĩe ngwatanĩro nao.

⁸ Nĩgũkorwo hĩndĩ ĩmwe mwarĩ nduma, no rĩu mūrĩ ūtheri thĩinĩ wa Mwathani. Tũūrai ta ciana cia ūtheri ⁹ (nĩ ūndũ maciaro ma ūtheri mon-ekaga thĩinĩ wa ūhoru wotho wa gwĩkana wega, na wa ūthingu, o na ūhoru wa ma), ¹⁰ na mūtũĩrie muone maūdũ marĩa makenagia Mwathani. ¹¹ Mūtikananyĩtanĩre na andũ arĩa mekagĩra maūdũ nduma-inĩ marĩa matarĩ maciaro, nĩ kaba mūmoimbũrage. ¹² Nĩgũkorwo o na nĩ thoni kũgweta maūdũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ nĩ andũ acio aremĩ. ¹³ No ūndũ o wotho ūrĩa ūrehetwo ūtheri-inĩ nĩwonekaga, ¹⁴ nĩgũkorwo ūtheri ūcio nĩguo ūtũmaga kĩndũ o gĩothe kĩoneke. Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga kwĩrwo atĩrĩ:

“Arahũka, wee ūkomete,
ūriũke uume kūrĩ arĩa akuũ,
nake Kristũ nĩegũkwarĩra.”

¹⁵ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, mwĩmenyererei wega ūrĩa mūrĩtũūruga, mūtĩgatũūruga ta andũ matarĩ ogĩ, no tũūrai ta andũ ogĩ, ¹⁶ mūkhĩhũthagĩra mweke o wotho mūrĩ naguo tondũ matukũ maya nĩ mooru. ¹⁷ Nĩ ūndũ ūcio mūtĩgaikare ta andũ akĩngu, no ikaragai mūmenyete wega ūrĩa Mwathani endaga. ¹⁸ Ningĩ-rĩ, mūtĩkarĩno nĩ ndibei, nĩ ūndũ ūrĩu nĩguo ūtwaragĩrĩria mūdũ ūmaramari-inĩ. Handũ ha ūguo-rĩ, iyũrwoi nĩ Roho. ¹⁹ Aranagĩriai mūdũ na ūrĩa ūngĩ na ciugo cia thaburi, na nyĩmbo cia kũinĩra Ngai, o na nyĩmbo cia kũguna maroho. Inagai na mūtungage na nyĩmbo ngoro-inĩ cianyu nĩ ūndũ wa Mwathani, ²⁰ na mūcookagĩrie Ngai o we Ithe witũ ngaatho maūdũ-inĩ mothe, thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. ²¹ Mwĩnyiihanagĩriei mūdũ na ūrĩa ūngĩ nĩ ūndũ wa ūrĩa mūtĩte Kristũ.

Atumia na Athuuri ao

²² Inyuĩ atumia-rĩ, mwĩnyiihagĩriei athuuri anyu o taarĩ Mwathani mūrenyi-ihĩria. ²³ Nĩgũkorwo mūthuuri nĩwe mūtwe wa mūtumia o ta ūrĩa Kristũ nake arĩ we mūtwe wa kanitha, o guo mwĩrĩ wake, na nowe Mūhonokia waguo.

²⁴ Na rĩrĩ, o ta ūrĩa kanitha wĩnyiihagĩria Kristũ, ũguo no taguo nao atumia magĩrĩrwo nĩ kwĩnyiihĩria athuuri ao maũndũ-inĩ mothe.

²⁵ Inyuĩ athuuri-rĩ, endagai atumia anyu, o ta ūrĩa Kristũ eendire kanitha na akĩruta nĩ ūndũ waguo ²⁶ nĩguo awamũre aũtue mũtheru-rĩ, nĩ kũũthambia aũthambirie na maaĩ na ūndũ wa kiugo, ²⁷ nĩguo ahote kwĩrehere we mwene kanitha ūrĩ na riiri, ūtarĩ irooro kana handũ hagũtharu, o na kana kaũũgũ kangĩ o gothe, no ūtuĩke kanitha mũtheru na ūtarĩ na ūcuuke. ²⁸ O ũguo, noguo athuuri magĩrĩrwo nĩ kwenda atumia ao o taarĩ mĩrĩ yao ene. Mũndũ ūrĩa wendete mũtumia wake nĩwe mwene wiyendete. ²⁹ Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ūthũire mwĩrĩ wake mwene, no nĩkũhe aũheaga irio na akaũmenyerera, o ta ūrĩa Kristũ ekaga kanitha, ³⁰ Tondũ tũrĩ ciĩga cia mwĩrĩ wake. ³¹ “Gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmaga mũndũ mũrũme atige ithe na nyina, na anyiitane na mũtumia wake, nao eerĩ magatuĩka mwĩrĩ ūmwe.” ³² Ūyũ nĩ ūhoru wa hitho nene, na nĩ wa bata mũno, na ngiuga ũguo nĩ ūhoru wa Kristũ na kanitha ndĩraria. ³³ No rĩrĩ, o mũndũ nĩendage mũtumia wake o ta ūrĩa eendete we mwene, nake mũtumia nĩaheage mũthuuri wake gĩtĩo.

6

Ciana na Aciari

¹ Inyuĩ ciana-rĩ, athĩkagĩrai aciari anyu thĩinĩ wa Mwathani, nĩgũkorwo gwĩka ũguo nĩguo kwagĩrĩire. ² “Tĩia thoguo na nyũkwa,” rĩu nĩrĩo riathani rĩa mbere rĩrĩa rĩrĩ na kĩĩranĩro, ³ “nĩguo maũndũ maku mothe magaaciĩre, na ūkenere gũtũũra muoyo hĩndĩ ndaaya gũkũ thĩ.”

⁴ Na inyuĩ maithe-rĩ, mũtikarakaragie ciana cianyu; handũ ha ũguo-rĩ, cireragei mũgĩcirutaga na mũgĩcitaraga thĩinĩ wa Mwathani.

Ngombo na Aathani

⁵ Inyuĩ ngombo-rĩ, athĩkagĩrai aathani anyu a gũkũ thĩ, mũkĩmatĩaga na mũkĩmetigĩraga, mũtarĩ na ūhinga ngoro-inĩ, o taarĩ Kristũ mũrathĩkĩra. ⁶ Mũtikamaathĩkagĩre o hĩndĩ irĩa maramuona atĩ nĩguo mamwendage; no ikagai ũguo ta mũrĩ ngombo cia Kristũ, mũgũkaga maũndũ marĩa Ngai endaga mekwo mwiendeire na ngoro cianyu. ⁷ Tungatagai na ngoro yothe mũtarĩ na kĩnyiria, taarĩ Mwathani mũratungatĩra, no ti andũ, ⁸ nĩ ūndũ nĩ mũũĩ atĩ Mwathani nĩakarĩha o mũndũ ūndũ o wotho mwega ekaga arĩ ngombo kana atarĩ ngombo.

⁹ Na inyuĩ aathani-rĩ, ikagai ngombo cianyu o ro ũguo. Mũtigaciĩhitagĩre, tondũ nĩ mũũĩ atĩ Mwathani wacio, na nowe Mwathani wanyu, arĩ o kũu igũrũ, nake ndarĩ mũthutũkanio.

Indo cia Ngai cia Mbaara

¹⁰ Ūhoru wa kũrigĩrĩria ngũmwĩra atĩrĩ, gĩagai na hinya thĩinĩ wa Mwathani mũkĩhotithagio nĩ ūhoti wake mũnene. ¹¹ Mwĩothei indo ciothe cia Ngai cia mbaara nĩguo mũhote gwĩtiiria mawara ma mũcukani. ¹² Nĩgũkorwo kũgiana gwitũ ti gwa kũgiana na arĩa marĩ na mwĩrĩ na thakame, no tũgianaga na aathani, na mothamaki, na maahinya ma gũkũ thĩ ĩno ĩrĩ nduma, o na mbũtũ cia maroho mooru marĩ kũrĩa igũrũ. ¹³ Nĩ ūndũ ūcio, mwĩothei indo ciothe cia Ngai cia mbaara, nĩguo mũkaahota gwĩtiiria mũthenya ūrĩa mũũru wakinya, na mwarĩkia gwĩka maũndũ macio mothe, no mwĩhaande. ¹⁴ Nĩ ūndũ ūcio mwĩhaandeĩ wega, mwĩhotorete mũcibi wa ūhoru ūrĩa wa ma njohero, na mwĩohete gako ga kũgitĩra gĩthũri karĩa ka ūthingu, ¹⁵ namo magũrũ manyu mũmahaarĩrie gũthĩ kũhunja Ūhoru-ũrĩa-Mwega wa thayũ. ¹⁶ Hamwe na indo

icio ciothe, oyai ngo ya wĩtikio, ĩrĩa mũrĩhotaga kũhoria nayo mĩguĩ yothe ĩrĩa yakanaga mwaki ya ũrĩa mũũru.* ¹⁷ Ningĩ ikĩrai ngũbia ya kĩgera ya ũhonokio, na mwĩohe rūhiũ rwa njora rwa Roho, naruo nĩruo kiugo kĩa Ngai. ¹⁸ Na mũhooyage hĩndĩ ciothe na mahooya ma mĩthemba yothe, mũgĩthaitanaga mũrĩ na Roho. Mwarĩkia gwĩka ũguo-rĩ, ikaragai mwĩhũgĩte, na mũhooyagĩre andũ arĩa aamũre hĩndĩ ciothe.

¹⁹ O na nĩ mwene-rĩ, hooyagĩrai, nĩguo rĩrĩa rĩothe ngũtumũra kanua, heagwo ciugo na ngaaria itegwĩtigĩra ngĩmenyithania hitho ya Ũhoro-ũrĩa-Mwega, ²⁰ o ũrĩa nĩ ndĩ mwarĩrĩria wago, na noguo ũtũmĩte njohwo! Hooyagĩrai nĩguo ndiũheanage itegwĩtigĩra, o ta ũrĩa njagĩrĩrwo nĩ gwĩka.

Ngeithi cia Kũrigĩrĩa

²¹ Tukiko, mũrũ wa Ithe witũ ũrĩa mwende na ndungata ĩĩhokekete wĩra-inĩ wa Mwathani, nĩwe ũkũmwĩra maũndũ mothe, nĩgeetha o na inyuĩ mũmenye ũrĩa ndariĩ na ũrĩa njikaga. ²² Ndĩramũtũma kũrĩ inyuĩ nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ kĩũmbe, nĩguo mũmenye ũhoro witũ ũrĩa tũtariĩ, na nĩguo amũũmĩrĩrie ngoro.

²³ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũrogĩa na thayũ, na wendani hamwe na wĩtikio ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ o na kuuma kũrĩ Mwathani witũ Jesũ Kristũ.

²⁴ Wega wa Ngai ũrogĩa na arĩa othe mendete Mwathani witũ Jesũ Kristũ na wendo ũrĩa ũtathiraga.

* 6:16 Ngo cia Aroma ciakoragwo ithondeketwo na njũũa. Ciarĩ nene na nyũmũ nĩguo ihote kũhoria mĩguĩ. Ciatobokagio maaĩ-inĩ nĩguo ciororoe.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AFILIPĪ

¹ Nĩ ithuĩ Paŭlũ na Timotheo, ngombo cia Kristũ Jesũ,

Marũa maya tũrandikĩra andũ othe arĩa aamũre thĩinĩ wa Kristũ Jesũ arĩa mũrĩ kũu Filipĩ, hamwe na arori a kanitha, o na atungati aguo.

² Mũrogĩa na wega na thayũ ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ, na Mwathani Jesũ Kristũ.

Gũcookia Ngaatho hamwe na Kũhooya

³ Nĩnjookagĩria Ngai wakwa ngaatho rĩrĩa rĩothe ndaamũririkana. ⁴ Rĩrĩa rĩothe ngũmũhoera inyuothe-rĩ, ndĩmũhooyagĩra hĩndĩ ciothe ngenete. ⁵ Tondũ wa ngwatanĩro iitũ na inyuĩ harĩ Ūhoru-ũrĩa-Mwega, kuuma o mũthenya wa mbere nginya rĩu. ⁶ Nĩ nĩnjũũĩ ũndũ ũyũ na ma, atĩ Ngai ūrĩa waambĩrĩrie wĩra mwega thĩinĩ wanyu nĩegũthĩĩ na mbere kũũruta, na ndekũũtigithĩria ataũrikĩtie nginya mũthenya ūrĩa Kristũ Jesũ agaacooka.

⁷ Kuona atĩ mũkoragwo mũrĩ ngoro-inĩ yakwa, nĩ njagĩrĩrwo nĩkũigua ũguo nĩ ũndũ wanyu inyuothe; tondũ-rĩ, kana nĩ kuohwo njohetwo na mĩnyororo, kana nĩ kũrũrĩra na gwĩkĩra hinya Ūhoru-ũrĩa-Mwega, inyuĩ inyuothe nĩmũgwatanagĩra na nĩ thĩinĩ wa wega wa Ngai. ⁸ Ngai nĩ mũira wakwa atĩ nĩndĩmwĩriragĩria inyuothe ndĩ na wendo wa Kristũ Jesũ.

⁹ Na ūrĩa hooyaga nĩ atĩrĩ: atĩ wendani wanyu ũingĩhe mũno makĩria, mũkĩongagĩrĩrwo ũmenyo na ũkuũku wothē, ¹⁰ nĩgeetha mũhotage gũkũũrana maũndũ marĩa magĩrĩre makĩria ya marĩa mangĩ, na mũkoragwo mũrĩ atheru na mũtarĩ na ũcuuke o nginya mũthenya ūrĩa wa Kristũ, ¹¹ na mũtũũre mũiyũrĩtwo nĩ maciario ma ũthingu marĩa monekaga na ũndũ wa Jesũ Kristũ, nĩguo Ngai akumagio na agoocagwo.

Mĩnyororo ya Paŭlũ Gũtwarithia Ūhoru-ũrĩa-Mwega na Mbere

¹² Na rĩu ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩngwenda mũmenye atĩ maũndũ marĩa mangorete ti-itherũ nĩmatũmĩte Ūhoru-ũrĩa-Mwega ũthĩĩ na mbere. ¹³ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩkũmenyekete wega nĩ arangĩri a nyũmba ya mũthamaki, o na kũrĩ andũ arĩa angĩ othe atĩ nĩ njohetwo na mĩnyororo nĩ ũndũ wa Kristũ. ¹⁴ Nĩ ũndũ wa ūrĩa njohetwo, ariũ na aarĩ a Ithe witũ aingĩ nĩmomĩrĩrio kwaria kiugo kĩa Ngai marĩ na ũmĩrĩru mũnene na matarĩ na guoya.

¹⁵ Nĩ ūhoru wa ma atĩ amwe mahunjagia Kristũ marĩ na ũiru na ngarari, no angĩ mahunjagia marĩ na ngoro njega. ¹⁶ Acio mahunjagia marĩ na ngoro njega-rĩ, mekaga ũguo marĩ na wendani, makĩmenyaga atĩ njigĩtwo gũkũ nĩ ũndũ wa kũrũrĩra Ūhoru-ũrĩa-Mwega. ¹⁷ Acio angĩ mahunjagia ūhoru wa Kristũ makienda kwĩguna, matarĩ na ngoro theru, mageciiragia atĩ meka ũguo nĩmekũnyongererithia thĩina rĩu ndĩ muohe. ¹⁸ No rĩrĩ, ũcio ti ũndũ wa bata kũrĩ nĩ. ũndũ ūrĩa wa bata nĩ atĩ Kristũ nĩahunjagio na njĩra o yothē, o na ĩngĩtuika nĩ njĩra ya ũhinga, kana nĩ njĩra ya ūhoru wa ma. Na nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, nĩngenaga.

Ī, o na no ngũthĩĩ na mbere na gũkena, ¹⁹ nĩgũkorwo nĩnjũũĩ atĩ nĩ ũndũ wa mahooya manyu na ũiteithio ūrĩa ũheanĩtwo nĩ Roho wa Jesũ Kristũ, maũndũ marĩa mangorete nĩmakagarũrũka matũike ma kũhonokia. ²⁰ Nĩnjĩrĩgĩrĩre ngĩhihiaga na ngehoka atĩ ndigaconoka o na atĩa, no atĩ ngorwo na ũmĩrĩru mũiganu nĩgeetha rĩu, na o ta ūrĩa ndũire, Kristũ atũũgagĩrio thĩinĩ wa mwĩrĩ

wakwa, ingikorwo ndi muoyo o na kana nguite. ²¹ Nigukorwo hari ni-ri, gutuura muoyo ni Kristu, nakuo gikua-ri, ni uumithio. ²² No ri-ri, kungikorwo gutuura muoyo ndi na mwiri nikuo kungituma wira wakwa ugie na maciaro-ri, ni ki ingigithuura? Nii ndiui! ²³ Nii ninguucanirio ni maundu maya meer: Ndiriragiria guthi ngatuiranie na Kristu, na ugo nigo wega makiria; ²⁴ no gutuura muoyo ndi na mwiri uyū ni undu wanyu ni kwagiriire muno makiria. ²⁵ Na tondū nimenyete ugo kuna-ri, ninjūū atī nīngūtūūra muoyo, na nīngūtūūrania na inyu inyothe nigo ndume muthiige na mbere, na mugie na gikeno ni undu wa uria mwitikitie, ²⁶ nigeetha ndakorwo na inyu ringi, gikeno kianyū kiuyirire thini na Kristu Jesu ni undu wakwa.

²⁷ Na ri-ri, undu uria uri bata ni atī muthiige na mthiire iria yaganiriire na Uhoru-uria-Mwega wa Kristu, nigeetha ingika kumura kana njage guka, njiguage uhoru wanyu o na itari hamwe na inyu menyage atī nīmūkarite mwīhaandite wega muri na roho o ro umwe, mukiririra witikio wa Uhoru-uria-Mwega muri na ngoro imwe, ²⁸ mutekumakio o na atia ni aria mamuthiire. Naguo undu uciō utuike kimenyithia kuri o atī nīmakanangwo, no atī inyu nīmukahonokio, na Ngai we mwene niwe ūkaamuhonokia. ²⁹ Nigukorwo ha uhoru wa Kristu-ri, nīmwtikiritio kumwtikia, na to kumwtikia kuo gwiki, o na kunyariirwo ni undu wake, ³⁰ kuona atī nīmurarua mbaara iria muonete ngirua, na noyo muraigua atī ni ndiraru o na ru.

2

Kwigerekania na Winyihia wa Kristu

¹ Mungikorwo muri na undu o wotho wa kumaniriria uumanite na uria muniyithanitia na Kristu, kana undu o wotho wa kuhoorera uumanite na wendani wake, o na kana wa kugia na ngwataniro o yotho yumanite na Roho, o na kana uhoru o wotho wa gucaayanira na wa kuguanira tha uumanite na Kristu-ri, ² gitumagei gikeno giakwa kiganire kuna ni undu wa gutuura muri a mwicirire o ro umwe, na mwendaine na wendani o umwe, na muri kindu kimwe thini na roho o na meciiria. ³ Mutikaneke undu mukienda kwiguna inyu ene, o na kana ni undu wa kwigaatha, no ikaragai mwinyihitie, o mundu agatuaga mundu uria ungī ni mwega makiria yake mwene. ⁴ O mundu wanyu ndakarumbuyagie maundu o maria mamukoni, no niarumbuyagie maundu ma andu aria angī o namo.

⁵ Mwicirire wanyu wagirirwo utuike o ta uria wari na Kristu Jesu:

⁶ We-ri, o na gutuika aari Ngai,
ndonire kuiganana na Ngai taari undu wa gikumbatirio,

⁷ nowe nigutiganiria aatiganirire unene wake wotho,
agitika ta ngombo,
agiciarwo ta andu a giku thi.

⁸ Nake ahaana ta mundu-ri,
akiinyihia,
na agithika o nginya akiuragwo,
o kuuragwo kura kwa mutharaba!

⁹ Ni undu uciō, Ngai niamutugirire o nginya iguru muno,
na akimuhe ritwa rira rikirite maria mangi mothe,

¹⁰ nigo atī thini wa ritwa ria Jesu maru mothe magaturio,
kuu iguru, na giku thi, o na rungu rwa thi,

¹¹ na ningi atī nimi ciothe ciumburage atī Jesu Kristu ni Mwathani,

nĩguo Ngai Ithe witũ agoocagwo.

Gũkenga ta Njata

¹² Nĩ ũndũ ũcio, arata akwa endwa-rĩ, o ta ũrĩa mūtũire mwathĩkaga, na to rĩrĩa ndaarĩ hamwe na inyuĩ, no makĩria rĩu itarĩ hamwe na inyuĩ-rĩ, thĩĩ na mbere kũrutĩra ũhonokio wanyu wĩra, mũgĩtigagĩra na mũkĩinainaga, ¹³ nĩgũkorwo nĩ Ngai ũrutaga wĩra thĩĩnĩ wanyu agatũma mwende gwĩkaga maũndũ make kũringana na wendi wake mwega.

¹⁴ Ikagai maũndũ mothe mũtekũnuguna na mũtegũkararania, ¹⁵ nĩgeetha mwage ũcuuke na mũtuĩke atheru, mũtuĩke ciana cia Ngai itarĩ na kaũũgũ mũrĩ thĩĩnĩ wa rũciaro rũrũ ruogomu na rwaganu, na rĩrĩa mũrĩ hamwe nao inyuĩ mũkengage ta njata thĩ yothe, ¹⁶ o mũrũmĩtie kiugo kĩa muoyo, nĩguo ngaagĩa na ũndũ wa kwĩrahĩra mũthenya ũrĩa wa Kristũ atĩ ndiahanyũkire tũhũ kana ngĩruta wĩra ngĩnoga tũhũ. ¹⁷ No rĩrĩ, o na ingĩtuĩka ndĩraitwo thakame igũrũ rĩa igongona ta ndĩ iruta rĩa kũnyuuo, nĩ ũndũ wa ũtungata ũrĩa mũtungatagĩra Ngai uumanĩte na wĩtikio wanyu-rĩ, nĩ ngenaga na ngacanjamũka hamwe na inyuĩ inyuothe. ¹⁸ Nĩ ũndũ ũcio, o na inyuĩ nĩmwagĩrĩrwo nĩgũkena na mũcanjamũke hamwe na nĩ.

Timotheo na Epafarodito

¹⁹ Nĩngwĩhoka ndĩ thĩĩnĩ wa Mwathani Jesũ atĩ nĩngũmũtũmĩra Timotheo o narua, nĩgeetha o na nĩ ngaakena hĩndĩ ĩrĩa ngaatheo ũhoru wanyu. ²⁰ Nĩgũkorwo ndirĩ mũndũ ũngĩ ũhaana take, ũrĩa ũngĩrũmbũiya maũndũ manyu na ma. ²¹ Nĩgũkorwo andũ arĩa angĩ othe marũmbũyagia maũndũ mao ene, no ti maũndũ ma Jesũ Kristũ. ²² No inyuĩ nĩmũũĩ atĩ Timotheo nĩeyonanĩtie atĩ nĩ mũndũ mwega, tondũ o ta ũrĩa mwana atungataga hamwe na ithe-rĩ, noguo akoretwo agĩtungata hamwe na nĩ wĩra-inĩ wa kũhunja ũhoru-ũrĩa-Mwega. ²³ Nĩ ũndũ ũcio, nĩndĩrehoka kũmũtũma kũrĩ inyuĩ o ndaarĩkia kũmenya ũrĩa maũndũ makwa megũikara. ²⁴ Nĩngĩ ndĩ na mwĩhoko thĩĩnĩ wa Mwathani atĩ nĩ mwene nĩngũũka o narua.

²⁵ No rĩrĩ, nĩnguona kwagĩrĩre ndĩmũtũmĩre mũrũ wa Ithe witũ Epafarodito, ũrĩa tũrutaga wĩra na tũkarũĩrĩa ũhoru wa Ngai nake, na nĩwe mũtũmwo wanyu ũrĩa mwandũmĩre nĩguo arũmbũyagie mabata makwa. ²⁶ Nĩgũkorwo nĩamwĩriragĩria inyuothe, na nĩaratangĩka tondũ nĩmwaiguĩte atĩ aarĩ mũrũaru. ²⁷ Ti-itherũ aarĩ mũrũaru, o na aarĩ hakuhi gũkua. No Ngai nĩamũiguĩrĩre tha, na to we wiki waiguĩrĩrwo tha, no o na nĩ nĩanjiguĩrĩre tha nĩguo ndikae kũingĩhĩrwo nĩ kĩa mũno. ²⁸ Nĩ ũndũ ũcio, kũu nĩkĩo kĩratũma ndĩmũtũme na kwĩyendera kũnene, nĩgeetha mwamuona rĩngĩ mũkene, na nĩ nyihanyihĩrwo nĩ gũtangĩka. ²⁹ Mwamũkĩrei wega thĩĩnĩ wa Mwathani mũrĩ na gĩkeno kĩnene, na mũtĩage andũ arĩa mahaana take, ³⁰ tondũ aarĩ hakuhi gũkua nĩ ũndũ wa wĩra wa Kristũ, ategũcaaĩra muoyo wake, nĩgeetha andeithĩrĩre na ũteithio ũrĩa inyuĩ mũtangĩahotire kũhe.

3

Ndũkanagĩe na Mwĩhoko thĩĩnĩ wa Mwĩrĩ

¹ ũhoru wa kũrĩkĩrĩria ariũ na aarĩ a Ithe witũ nĩ atĩrĩ, kenagai thĩĩnĩ wa Mwathani! Ha ũhoru wa gũcookera rĩngĩ maũndũ o marĩa ndanamwandĩkĩra-rĩ, ũcio ti ũhoru wa kũũnogia, tondũ harĩ inyuĩ nĩ ũhoru wa kũmũtiirĩria.

² Mwĩmenyagĩrĩre andũ acio mahaana ta magui, o acio mekaga maũndũ mooru, na arĩa metemengaga mĩrĩ. ³ Nĩgũkorwo ithuĩ nĩ ithuĩ tũruite kũna, ithuĩ arĩa tũhooyaga na Roho wa Ngai, o ithuĩ arĩa twĩrahaga thĩĩnĩ wa Kristũ

Jesū, nago mwihoko witū tūtiūigaga thīnī wa mwīrī, ⁴ o na gūtuika o na nī mwene ingienda-rī, ndī na itūmi cia gūtūma ndīhokage ūhoro wa mwīrī.

Kūngikorwo kūrī mūdū ūngī o wothē wīciiragia atī arī na itūmi cia kūgīa na mwihoko thīnī wa mwīrī, nī nīndīmūkīrtie. ⁵ Nīgūkorwo nī ndaruithirio ndī na ūkūrū wa thikū inyanya, na ndī wa rūciaro rwa andū a Isiraeli, na wa mūhīrīga wa Benjamini, na ndī Mūhibirania waciārītwo nī Ahibirania. Ha ūhoro ūkonīi watho-rī, ndī Mūfarisai; ⁶ na ha ūhoro ūkonīi kīyo-rī, ndaatūire nyariiraga kanitha; na ha ūhoro wa ūthingu ūrīa uumanaga na watho-rī, ndiarī na ūcuuke.

⁷ No rīrī, maūdū mothe marīa ndaatuaga atī maarī na uumithio kūrī nī-rī, rīu ndīmonaga marī ma tūhū nī ūndū wa kūgīa na Kristū. ⁸ Makīria ma ūguo-rī, maūdū mothe ndīmatuaga nī ma tūhū ndamagerekania na ūmenyo ūrīa ūkīrīte maūdū mothe ūrīa uumanīte na kūmenya Kristū Jesū Mwathani wakwa. Nī ūndū wake-rī, nī ndoorirwo nī indo ciothe, na nī ngīcitua o ta mahuti ma gūteo, nīgeetha ndīgīre na Kristū, ⁹ na ngoragwo ndī thīnī wake, itarī na ūthingu wakwa mwene ūrīa uumanaga na watho, no ūkorwo arī ūthingu ūrīa uumanaga na gwītīkia Kristū; ūguo nī kuuga, ūthingu ūrīa uumaga kūrī Ngai, na wonekaga na ūndū wa gwītīkia. ¹⁰ Ūndū ūrīa nī ngwenda-rī, nī kūmenya Kristū, na menye hinya wa kūriūka gwake, na ngwatanīre nake mīnyamaro-inī yake, na haanane nake ūhoro-inī wake wa gūkua, ¹¹ nīguo kūngīhoteka, ngaariūkio nyume kūrī arīa akuū.

Kwīrutanīria Gūkīnya Mūthia

¹² Ndiroiga atī nīndīkītie kwamūkīra maūdū macio mothe, o na kana ngarīkia gūtuika mwagīrīru kūna, no nīndīrutanagīria na kīyo nīgeetha ndīnyitīre o ūndū ūrīa ndanyitīrwo nī Kristū Jesū. ¹³ Ariū na aarī a Ithe witū, ndīgūtua atī nī mwene nīndīkītie kwīnyitīra ūndū ūcio. No rīrī, ūndū ūrīa njīkaga no ūmwe: Nīkūriganīrwo ndiganagīrwo nī maūdū marīa mahītūku, na ngerutanīria mūno gūkīnyīra maūdū marīa marī mbere, ¹⁴ ngerutanagīria gūthīi ndorete na mbere nīguo hootane heo kīheo kīrīa Ngai aheanaga, na nīkīo aanjītīre thīnī wa Kristū Jesū atī nīguo thīi igūrū.

¹⁵ Ithuothe arīa tūrī andū agima-rī, twagīrīrwo nītūtūire twīciiragia o ūguo. Na hangīkorwo nī harī andū marī na meciirīa mangī-rī, o na hau Ngai nīarīmūguūrīria. ¹⁶ No rīrī, rekei tūtūire kūringana na maūdū marīa tūrīkītie kūgīa namo.

¹⁷ Ariū na aarī a Ithe witū, nyiitanīrai na arīa angī ūhoro-inī wa kwīgerekania na nī, na nīngī mūbaarage wega andū arīa matūūruga na mūtūūrīre o ūrīa twamuonereirie. ¹⁸ Nīgūkorwo, o ta ūrīa ndanamwīra kaingī mbere īyo, na o na rīu no ngūcookera rīngī ūhoro ūcio ndī na maithori, andū aingī matūūruga marī thū cia mūtharaba wa Kristū. ¹⁹ Andū acio-rī, kūrigīrīria kwao nī mwanangīko, ngai yao nī nda ciao, namo maūdū ma kūmaconora nīmo riiri wao. Nīngī meciiragia o maūdū ma gūkū thī. ²⁰ No rīrī, būrūrī ūrīa tūrī aguo kīumbe nī kūūrīa igūrū. Na ithuī nītwetagīrīra Mūhonokia ūrīa ūkoima kūu, na nīwe Mwathani Jesū Kristū, ²¹ ūrīa ūkaagarūra mīrī īno iitū mīhinyaru nīgeetha īhaanano na mwīrī wake ūcio ūrī riiri, nī ūndū wa hinya ūrīa ūmūhotithagia gwatha maūdū mothe.

4

¹ Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a Ithe witū, o inyuī nyendete na ngeriragīria kūmuona, nī inyuī gīkeno gīakwa na thūmbī yakwa. Endwa akwa, ūguo nīguo mūbatīi kwīhaanda mūrūmīte thīnī wa Mwathani.

Gũthaithana

² Nĩngũthaitha Euodia o na thaithe Sunutuke nĩgeetha maiguane thĩinĩ wa Mwathani. ³ Ī-ni, o na nĩngũkũria, wee mũrata wakwa wa ma, wee tũrutithanagia wĩra ta tuohetwo icooki rĩmwe, teithagia atumia acio, arĩa maarũĩrĩre Ūhoru-ũria-Mwega marĩ hamwe na nĩ, o na Klementi na andũ arĩa angĩ marutithanagia wĩra hamwe na nĩ, arĩa marĩitwa mao mandikitwo ibuku-inĩ rĩa muoyo.

⁴ Ikaragai mũkenete hĩndĩ ciothe mũrĩ thĩinĩ wa Mwathani. O na nĩ nguuga o rĩngĩ: Ikaragai mũkenete! ⁵ Rekei gũkĩrĩrĩa kwanyu kũmenyeke nĩ andũ othe. Mwathani arĩ hakuhi gũũka. ⁶ Mũtigatangĩke ngoro nĩ ūndũ o na ūrĩkũ, no rĩrĩ, menyithagiai Ngai maũndũ marĩa mothe mwendaga, mũkĩmũhooyaga, na mũkĩmũthaithaga, o na mũkĩmũcookagĩria ngaatho. ⁷ Naguo thayũ wa Ngai, ūria ūtangĩmenyeka ūria ūtariĩ, nĩũrĩmenyagĩrĩa ngoro cianyu o na meciiria manyu thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

⁸ Ūhoru wa kũrĩkĩrĩa, ariũ na aarĩ a lthe witũ-rĩ, nĩ atĩ maũndũ marĩa ma ma, na marĩa ma gũtũka, na marĩa ma kĩhooito, na marĩa matheru, na marĩa ma kwendeka, na marĩa ma kwĩrĩrĩrio, angĩkorwo kũrĩ maũndũ mega kũna na ma kũgaathĩrĩrio-rĩ, mwĩciiragiei ūhoru wa maũndũ ta macio. ⁹ Namo maũndũ marĩa mwerutire, kana mũkĩamũkĩra kana mũkĩigua kuuma kũrĩ nĩ, o na kana mũkĩona thĩinĩ wakwa, mekagei arĩ mo. Nake Ngai wa thayũ nĩarĩkoragwo hamwe na inyuĩ.

Ngaatho nĩ ūndũ wa ltheo Ciao

¹⁰ Nĩngũkena mũno thĩinĩ wa Mwathani nĩkuona atĩ marigĩrĩrio-inĩ nĩmũrumũkitie ūhoru wanyu wa kwĩinjiiria. Ti-itherũ nĩmũreĩnjiiragia, no mũtirarĩ na mweke wa kuonania ūguo. ¹¹ Ndiroiga ūguo nĩ ūndũ nĩmbataire, nĩgũkorwo nĩndĩrutite kũiganĩra o ūria kũngĩkorwo kũhaana. ¹² Nĩmenyete ūhoru wa gũkĩra ndĩ mũkiaru, na ngamenya ūhoru wa gũkĩra ndĩ mũtongu. Nĩndĩrutite hitho ya gũkĩra njiganĩire ūndũ-inĩ o wotho na maũndũ-inĩ mothe, kana nĩ kũhũũna, kana nĩ kũhũũta, kana nĩ kũngĩhĩrwo, o na kana nĩ kwaga. ¹³ Nĩhotaga gwĩka maũndũ mothe na ūndũ wa Kristũ ūria ūheaga hinya.

¹⁴ No, nĩmwekire wega nĩkũnyiitanĩra na nĩ mathũna-inĩ makwa. ¹⁵ Makĩria ma ūguo, o ta ūria inyuĩ andũ Afilipi mũkũmenya-rĩ, matukũ-inĩ ma mbere rĩria mwahunjiirio Ūhoru-ũria-Mwega, hĩndĩ irĩa ndoimire Makedonia, gũtirĩ kanitha o na ūmwe wanyĩitanĩire na nĩ harĩ ūhoru wa kũheana kana kwamũkĩra, tiga o inyuĩ; ¹⁶ nĩgũkorwo o na rĩria ndaarĩ Thesalonike, nĩmwandũmagĩra ūteithio kaingĩ hĩndĩ irĩa ndaakoragwo mbataire. ¹⁷ Ti atĩ nĩ kĩheo ndĩracaria kuuma kũrĩ inyuĩ, no ndĩracaria kĩria kĩngĩgwo mũthiithũ-inĩ wanyu. ¹⁸ Nĩnyamũkĩrite indo nyingĩ mũno makĩria; nĩndeheirwo indo cia kũnjigana, nĩgũkorwo rĩu nĩnyamũkĩrite iheo irĩa mwanengerire Epafarodito andehere. Indo icio nĩ ta maruta marĩ na mũtararĩko mwega, marĩ igongona rĩitĩkĩrĩku rĩa gũkenia Ngai.* ¹⁹ Nake Ngai wakwa nĩarĩkĩragĩrĩa kũmũhe kĩria gĩothe mũngĩkorwo mũbataire, akĩmũtanahagĩra na ūtonga wake ūria wĩ riiri thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

²⁰ Nake Ngai, o we lthe witũ, arogoocwo nginya tene na tene. Amenĩ.

Ngeithi cia Mũthia

²¹ Geithiai andũ othe arĩa aamũre thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. Ariũ na aarĩ a lthe witũ arĩa tũrĩ nao nĩmamũgeithia. ²² Andũ othe arĩa aamũre nĩmamũgeithia, na makĩria arĩa a mũciĩ wa Kaisari.

* 4:18 Iruta rĩa mũtararĩko mwega thĩinĩ wa Kirĩkanĩro kĩria Gĩkũrũ rĩarĩ igongona rĩa gũcooka ngaatho na kũgooca Ngai.

²³ Wega wa Mwathani Jesũ Kristũ ũrogĩa na maroho manyu. Amenĩ.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AKOLOSAI

¹ Nī nīi Paŭlū, mūtūmwo wa Kristū Jesū nī ūndū wa wendo wa Ngai, tūrī hamwe na Timotheo mūrū wa Ithe witū,

² Tūramūtūmīra marūa maya inyuī andū arīa aamūre, o inyuī ariū na aarī a Ithe witū mūtūire mūrī ehokeku thīinī wa Kristū kūu Kolosai:

Mūroḡia na wega na thayū ciumīte kūrī Ngai Ithe witū.

Gūcookia Ngaatho hamwe na Kūhooya

³ Hīndī ciothe rīrīa tūkūmūhoera, nītūcookagīria Ngai ngaatho, o we Ithe wa Mwathani witū Jesū Kristū, ⁴ tondū nītūiguīte ūhorō wa ūrīa mwītīkītīe Kristū Jesū, o na ūrīa mwendete andū arīa othe aamūre, ⁵ naguo nī wītīkio na wendani iria ciumanaga na kīrīgīrīro kīrīa mūīgīrwo kūu igūrū na kīrīa mūrīkītīe kūigua ūhorō wakīo thīinī wa ūhorō ūrīa wa ma, na nīguo ūhorō-ūrīa-Mwega ⁶ ūrīa ūmūkinyīire. Kūndū guothe gūkū thī ūhorō-ūyū-Mwega nīūraciara maciara na nīūratheerema, o ta ūrīa ūkoretwo ūḡīka gatagatī-inī kanyu kuuma mūthenya ūrīa mwaūiguire na mūkīmenya wega wa Ngai na ma. ⁷ Mwamenyire ūhorō ūcio kuuma kūrī Epafara, ūrīa twendete, na mūruti wīra hamwe na ithuī o we mūtungatīri wa Kristū wa kwīhokeka ithenya riitū, ⁸ na nowe ūtūheete ūhorō wa ūrīa mwendaine mūrī thīinī wa Roho.

⁹ Nī ūndū wa ūguo-rī, kuuma mūthenya ūrīa twaiguire ūhorō ūcio wanyu, tūtīrī twatīgithīria kūmūhoera, tūḡithaithaga Ngai amūiyūrie ūmenyo wa wendi wake, na amūheage ūḡī na ūtaūku wothē maūndū-inī mothe ma kīiroho. ¹⁰ Na tūhooyaga ūguo nīguo mūhote gūtūūra mūtūūrīre ūringaine na ūrīa Mwathani endaga na mūmūkenagie maūndū-inī mothe: mūciarage maciara mawīra-inī mothe mega marīa mūrutaga, na mūkūrage thīinī wa ūmenyi wa kūmenyana na Ngai, ¹¹ mūḡīkagīrwo hinya na ūhoti wothē kūringana na hinya wake ūrī na riiri nīgeetha mūhote gūkiragīrīria mūno mūteḡūthethūka na mūrī na ḡikenō, ¹² na mūḡicookagīria Ithe witū ngaatho, ūrīa ūmūtūite aagīrīro a kūḡaya igai rīa arīa aamūre ūthamaki-inī wa ūtheri. ¹³ Nīḡūkorwo Ngai nīatūhonoketie, agatūruta ūthamaki-inī wa nduma, na agatūthaamīria ūthamaki-inī wa Mūrīū ūrīa endete mūno, ¹⁴ thīinī wake-rī, nītūkūūrītwo na tūkarekerwo mehia maitū.

Ūnene wa Kristū

¹⁵ Ūcio nīwe mūhianīre wa Ngai ūrīa ūtonekaga, na nīwe irigithathi harī indo ciothe iria ciombirwo. ¹⁶ Nīḡūkorwo nīwe wombire indo ciothe: indo iria irī igūrū na iria irī thī, iria cionekaga na iria itonekaga, o na angīkorwo nī itī cia ūnene kana maahinya, kana aathanī o na kana arīa marī ūhoti; indo ciothe ciombirwo nīwe na nīguo itūike ciake. ¹⁷ Kristū nīwe warī kuo mbere ya indo ciothe, nacio indo ciothe itūūraga inyiitithanītio nīwe. ¹⁸ Ningī nīwe mūtwe wa mwīrī, arī guo kanitha; na nīwe kīambīrīria na irigithathi harī andū arīa manariūka, nīgeetha thīinī wa maūndū mothe atūike nīwe mūtūḡīrie kūrī indo ciothe. ¹⁹ Nīḡūkorwo Ngai nīoonire arī wega atī ūiyūru wa Ngai wothē ūikare thīinī wake, ²⁰ na nī ūndū wa Kristū indo ciothe itūike cia kūiguithanio na Ngai, iria irī thī o na kana iria irī igūrū, nī ūndū wa ūrīa aarehire thayū na ūndū wa thakame yake, irīa yaitirwo mūtharaba-inī.

²¹ Hīndī ĩmwe inyuĩ mwatũire mwamũranĩtio na Ngai na mwarĩ thũ ciake meciiria-inĩ manyu nĩ ũndũ wa mĩtugo yanyu mĩũru. ²² No rĩu nĩamũguithanĩtie na Kristũ na ũndũ wa ũrĩa aakuire arĩ na mwĩrĩ nĩgeetha amũrũgamie mbere yake mũrĩ atheru, na mĩtarĩ na ũũgũ, o na mĩtarĩ na ũcuuke, ²³ mũngĩthĩĩ na mbere na gwĩtikia mwĩhaandĩte na mũrĩ arũmu, na mũtekwenyenyeke kuuma kũrĩ kĩrĩgĩrĩro kĩrĩa kĩnyĩtĩrĩrwo nĩ Ũhor-ũrĩa-Mwega. Ũhor-ũcio nĩguo Ũhor-ũrĩa-Mwega ũrĩa mwaiguire, na ũrĩa ũhunjĩtio kũrĩ ciũmbe ciothe cia gũkũ thĩ, na nĩguo nĩĩ Paũlũ nduĩkĩte ndungata yaguo.

Paũlũ Kũnoga nĩ ũndũ wa Kanitha

²⁴ Na rĩu nĩngenete nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa thĩĩnĩtio namo nĩ ũndũ wanyu, na ngaiyũrĩrĩria thĩĩnĩ wa mwĩrĩ wakwa kĩrĩa gĩtigaire ũhor-ĩnĩ wa kũnyamario gwa Kristũ, ngamaiyũrĩrĩria nĩ ũndũ wa mwĩrĩ wake, na nĩguo kanitha. ²⁵ Na nĩĩ ndaatuirwo ndungata yaguo na ũndũ wa gũtũmwo nĩ Ngai ndĩmũrehere ũhor-ĩnĩ wa Ngai mũũmenye kũna, ²⁶ na nĩ guo hitho ĩrĩa ĩtũire ĩrĩ hithe kuuma o tene, njiarwa na njiarwa, no rĩu nĩũguũrĩrio arĩa aamũre. ²⁷ O acio nĩo Ngai oonire arĩ wega kũmenyithia hitho ya ũtonga ũrĩa ũrĩ riiri kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, nayo hitho ĩyo nĩ atĩ Kristũ arĩ thĩĩnĩ wanyu, o we kĩrĩgĩrĩro gĩa gũkaagĩa na riiri.

²⁸ Ũcio nĩwe tũhunjagia, tũgĩtaaranaga na tũkĩrutaga o mũndũ wotho tũrĩ na ũũgĩ wotho, nĩgeetha tũkarũgamia o mũndũ wotho aagĩrĩre kũna thĩĩnĩ wa Kristũ. ²⁹ Nĩ ũndũ wa gĩtũmi kũ nĩndĩĩnogagia, ngĩgiaga kũringana na hinya wake wotho, ũrĩa ũrutaga wĩra na hinya thĩĩnĩ wakwa.

2

¹ Nĩngwenda mũmenye ũrĩa ndĩgiaga nĩ ũndũ wanyu, na nĩ ũndũ wa andũ arĩa marĩ Laodikia, o na nĩ ũndũ wa arĩa matarĩ maanyona nĩ mwene. ² Ndĩgiaga ũguo nĩgeetha magĩe na ũmĩrĩru wa ngoro na magĩe na ũrũmwe mohanĩtio nĩ wendani, na nĩgeetha maingĩhĩrwo nĩ ũtonga wa kũmenya wega ũhor-ĩnĩ wa hitho ya Ngai, na nĩyo Kristũ, ³ ũrĩa thĩĩnĩ wake kũhithĩtwo mĩthiithũ yotho ya ũũgĩ na ũmenyo. ⁴ Ndĩramwĩra ũguo nĩgeetha mũndũ o na ũrĩkũ ndakanamũheenĩ na ngararĩ cia mawara. ⁵ Nĩgũkorwo o na ndatuĩka ndĩrĩ hamwe na inyuĩ thĩĩnĩ wa mwĩrĩ, ndĩ hamwe na inyuĩ thĩĩnĩ wa roho, na ngakena nĩkuona ũrĩa mũrĩ mĩbango mĩega, na ũrĩa wĩtikio wanyu thĩĩnĩ wa Kristũ ũrĩ mũrũmu.

Kuohorwo Mawatho-inĩ ma Andũ nĩ ũndũ wa Kristũ

⁶ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, o ta ũrĩa mwamũkĩrĩre Kristũ Jesũ arĩ Mwathani, thĩĩĩ na mbere gũtũũra thĩĩnĩ wake, ⁷ mũhaandĩtwo na mũgaakwo thĩĩnĩ wake, na mũkĩongagĩrĩrwo hinya thĩĩnĩ wa wĩtikio o ta ũrĩa mwarutirwo, na mũkĩrĩrĩre gũcookia ngaatho.

⁸ Mwĩmenyererei mũndũ o na ũrĩkũ ndakanamũtahe meciiria na maũũgĩ ma maheenĩ ma tũhũ, marĩa moimanaga na mĩtugo ya andũ na ĩrĩa iria cia ndũire cia thĩ ĩno, no ti kuuma kũrĩ Kristũ.

⁹ Nĩgũkorwo ũiyũru wotho wa Ũngai ũtũũraga thĩĩnĩ wa Kristũ arĩ na mwĩrĩ, ¹⁰ na inyuĩ nĩmũiyũrĩtwo nĩ muoyo thĩĩnĩ wa Kristũ, ũrĩa arĩ we Mũnene igũrũ rĩa hinya o wotho na ũhoti o wotho. ¹¹ O na inyuĩ nĩmwaruire thĩĩnĩ wake, na ti na ũndũ wa moko ma andũ, no nĩ ũndũ wa kwehererio mũtũũrĩre wa mehia, kũringana na irua rĩrĩa rĩruithanagio nĩ Kristũ. ¹² Nĩgũkorwo nĩgũthikwo mwathikirwo hamwe nake rĩrĩa mwabatithirio, na mũkĩrĩũkio hamwe nake nĩ ũndũ wa gwĩtikia hinya wa Ngai, ũrĩa wamũrĩũkirie akiuma kũrĩ arĩa akuũ.

¹³ Hīndī īrīa mwakuīte nī ūndū wa mehīa manyu na mūgaikara ta mūtaruīte nī ūndū wa mūtūūrīre wanyu wa mehīa-rī, Ngai nīatūmire mūgīe na muoyo hamwe na Kristū. Ngai nīatūrekeire mehīa maitū mothe, ¹⁴ na aarīkia gūtharia watho ūrīa warī mwandike hamwe na mūtabarīre wago, o ūcio watūthitangaga na watūire ūreganīte na ithuī-rī; akīweheria na ūndū wa kūhūrīra mīcumarī mūtharaba-inī. ¹⁵ Thuutha wa gūtooria maahinya na monene macio-rī, nīamonanirie mbere ya mūingī, akīrūūhagia nī ūndū wa ūrīa aamatooretie mūtharaba-inī.

¹⁶ Nī ūndū ūcio mūtikanareke mūdū o na ūrīkū amūtūire ciira nī ūndū wa irio iria mūrīaga, kana kīrīa mūnyuuaga, kana ūhoru-inī wa mīthenya īrīa mīamūre, kana gūkūngūrīa Karūgamo ka Mweri, o na kana mūthenya wa Thabatū. ¹⁷ Maūdū macio no kīruru kīa maūdū marīa magooka; no rīrī, ma yamo-rī, nī Kristū we mwene. ¹⁸ Mūtikanareke mūdū o na ūrīkū, ūrīa wendete gwītua mūhooreri, na akahooyaga arāika, atūme mūtunywo kīheo kīrīa mūtanyīte kuona. Mūdū ta ūcio nīataaragīrīa na nīra nene maūdū marīa onete, na mwīciirīrie wake ūtarī wa kīroho ūgatūma etīie nī ūndū wa meciirīa make ma tūhū. ¹⁹ Mūdū ta ūcio ndegwatanītie na Mūtwe, ūrīa arī we ūnyiitagīrīa mwīrī wothe, akaūnyiitithania hamwe na nyunīro ciohanītio na mīkiha, naguo ūgakūra o ta ūrīa Ngai atūmaga ūkūre.

²⁰ Atīrīrī, angikorwo inyuī nīmwakuire hamwe na Kristū, na mūgītigana na īrīa iria cia ndūire cia thī īno-rī, nī kīi gītūmaga mwathīkīre mawatho mayo, ta mūtūire mūrī a thī? ²¹ Namo nī ta maya: “Ndūkanyīte! Ndūgacame! Ndūkahutīe!” ²² Maūdū macio mothe maraaria ūhoru wa indo iria ithiraga bata ciarīkia kūhūthīrwo, tondū icio no īrīra na wathani na ūrutani wa andū. ²³ Ti-itherū, mītabarīre ta īyo yonekaga ta īrī na ūūgī, nī ūndū wa mīhoere yao īrīa methuurīre, na ūhooreri wa gwītua, na kwīnyerekia, no makaaga kuona bata wa kwīgīrīrīria merīrīria ma mwīrī.

3

Mawatho ma Mūtūūrīre Mūtheru

¹ Na rīrī, kuona atī rīu nīmūrīūkītio hamwe na Kristū-rī, ngoro cianyu nīkīrūmbūyagie maūdū marīa ma igūrū, o kūrīa Kristū aikarīte guoko-inī kwa ūrīo kwa Ngai. ² Mecīria manyu nīmeciiragie maūdū marīa ma igūrū, no ti maūdū marīa ma thī īno. ³ Nīgūkorwo nīmwakuire, naguo muoyo wanyu rīu nīmūhithe hamwe na Kristū thīinī wa Ngai. ⁴ Na rīrīa Kristū, ūrīa arī we muoyo witū, akoonekana-rī, hīndī īyo o na inyuī nīmūkonekana hamwe nake mūrī na riiri.

⁵ Nī ūndū ūcio-rī, tuagai maūdū mothe ma mwīrī ūyū wa ndūire ta makuīte namo nī ta: ūhūūrī-maraya, na meciirīa mathūku, na thuti cia mwīrī, na merīrīria mooru, na ūkoroku, naguo no ūndū ūmwe na kūhooya mīhianano. ⁶ Tondū wa maūdū macio, mang’ūrī ma Ngai nīmarooka. ⁷ O na inyuī mwatūire mūthīiaga na mīthīire īyo mūtūūrīre-inī ūrīa mwatūūrāga mbere īyo. ⁸ No rīu no ngīnya mwīaūre maūdū maya mothe, namo nī, marakara, na mang’ūrī, na rūmena, na njambanio, na kwaria maūdū ma thoni na kanua. ⁹ Tigagai kūheenania mūdū na ūrīa ūngī, kuona atī nīmwīyaurīte mūdū ūrīa wa tene na ciiko ciake, ¹⁰ na mūkehumba mūdū ūngī mwerū, ūrīa werūhagio ngīnya agīe na ūmenyo na agīe na mūhianīre wa ūrīa wamūūmbire. ¹¹ Na ūhoru-inī ūcio hatīrī Mūyunani kana Mūyahudī, mūdū mūruu kana mūdū

ūtārī mūruu, kana mündū mūcenji,* kana Mūsikuthi,† kana mündū ngombo kana ūtarī ngombo, no Kristū nīwe maündū mothe, na arī thīinī wa maündū mothe.

¹² Nī ūndū ūcio-rī, tondū mūrī andū athuure nī Ngai, andū atheru na mendetwo mūno nīwe, mwīhumbei ūiguanīri wa tha, na gūtugana, na kwīnyi-ihia, na kūhoorera na gūkirīrīria. ¹³ Kiranagīrīriai mündū na ūrīa ūngī, na mūrekanagīre rīrīa mündū angīkorwo ekītwo ūuru nī ūrīa ūngī. Rekanagīrai o ta ūrīa Mwathani aamūrekeire inyuī. ¹⁴ Ningī gūkīra maündū macio mothe mega-rī, gīai na wendani, tondū nīguo wohanagia maündū mothe hamwe nīguo magīrīre kūna.

¹⁵ Rekei thayū wa Kristū wathanage ngoro-inī cianyu, tondū inyuī mūrī ta cīiga cia mwīrī ūmwe-rī, mwetīirwo thayū. Na ningī mūcookagie ngaatho. ¹⁶ Rekei ūhorō wa Kristū ūtūurage ūingīhīte mūno thīinī wanyu, mūkīrutanaga na mūgītaaranaga mündū na ūrīa ūngī mūrī na ūūgī mūingī, o mūkīinaga thaburī, na nyīmbo cia Ngai, o na nyīmbo cia kūroho, mūrī na ngaatho harī Ngai ngoro-inī cianyu. ¹⁷ Na ūndū ūrīa wothe mūrīkaga, mūkīaria kana mūgīka ūndū, wīkagei wothe rītīwa-inī rīa Mwathani Jesū, mūgīcookagīria Ngai Ithe witū ngaatho thīinī wake.

Mawatho thīinī wa Mīcī ya Akristiano

¹⁸ Inyuī atumia-rī, mwīnyīihagīriei athuuri anyu, o ta ūrīa kwagīrīre thīinī wa Mwathani.

¹⁹ Na inyuī athuuri-rī, endagai atumia anyu na mūtīkamakūūmage.

²⁰ O na inyuī ciana-rī, athīkagīrai aciari anyu maündū-inī mothe, nīgūkorwo gwīka ūguo nīgūkenagia Mwathani.

²¹ Na inyuī maithe-rī, mūtīkarakaragie ciana cianyu, itikae gūkua ngoro.

²² Na inyuī ngombo-rī, athīkagīrai aathani anyu a gūkū thī maündū-inī mothe, na to hīndī ūrīa maramuona atī nīgeetha mamwende, no maathīkagīrei mūrī na ngoro itarī na ūhinga na nī ūndū wa gūtīia Mwathani. ²³ Na rīrī, ūndū o wothe ūrīa mūrīkaga, wīkagei na ngoro yanyu yothe, taarī Mwathani mūrurūtīra wīra, no ti andū, ²⁴ mūkīmenyaga atī nīmūkaamūkīra igai ku-uma kūrī Mwathani rīrī kīheo kīanyu. Nī Mwathani Kristū mūtungatagīra. ²⁵ Mündū o wothe ūrīa wīkaga ūūru nīakarīhwo kūringana na ūūru wake, na gūtīrī gūtīira mündū maūthī.

4

¹ Inyuī aathani-rī, ikagai ngombo cianyu maündū marīa magīrīre na marīa marī kīhoto, tondū nīmūū o na inyuī mūrī na Mwathi wanyu kūrīa igūrū.

Mataaro mangī

² Mwīheanagei na kīyo ūhorō-inī wa kūhooya, mwīguite na mūgīcookagīria Ngai ngaatho. ³ Na mūtūhooyagīre o na ithuī, nīgeetha Ngai ahingūrīre ndūmīrīri iitū mūrango, nīgeetha tūhunjagie ūhorō wa hitho ya Kristū, ūhorō ūrīa nī njohetwo nī ūndū waguō. ⁴ Hooyagai nīgeetha ndūhunjagie na andū magataūkīrwo wega, o ta ūrīa njagīrīrwo nī gwīka. ⁵ Tuikagai oogī harī maündū marīa mūrīkaga andū arīa matarī a thiritū yanyu; mūtegūte mweke ūrīa mūrī nague wa gwīka wega. ⁶ Na mūkīaria, aragai hīndī ciothe mūiyūrītwo nī wega wa Ngai, nayo mīario yanyu ītuīke ta ikīrītwo cumbī, nīgeetha mūmenyage ūrīa mūrīcookagīria o mündū.

* 3:11 "Acenji" nī andū arīa mataaragia rūthiomi rwa Kīyunani, na nīmeeciiragīrio matiarī na ūthii wa na mbere. † 3:11 Asikuthi maarī andū oorū mūno, na andū angī maamonaga matarīa ta nyamū.

Ngeithi cia Mũthia

⁷ Tukiko nĩakamũhe ũhoro wakwa wothe. Ūcio nĩ mūrũ wa Ithe witũ twendete mũno, nĩ ndungata ya kwĩhokeka na tũtungataga nake thĩinĩ wa Mwathani. ⁸ Ndamūtũma kūrĩ inyuĩ nĩ ūndũ wa ũhoro ũyũ kĩũmbe, atĩ mĩmenyithio wega ũrĩa ithuĩ tũhaana, na ningĩ atĩ amũũmĩrĩrie ngoro. ⁹ Megũũka na Onesimo, mūrũ wa Ithe witũ mwĩhokeku na ũrĩa twendete mũno, nake nĩ ũmwe wanyu. Acio nĩmekũmũhe ũhoro wa ũrĩa maũndũ mothe marekĩka gũkũ.

¹⁰ Nĩmwageithio nĩ Arisitariko ũrĩa tuohetwo nake, o na Mariko nĩamũgeithia, ũrĩa mũihwa wa Baranaba. (Nĩmwĩrĩtwo ũhoro wake; angĩũka kūrĩ inyuĩrĩ, mwamũkĩrei.) ¹¹ Jesũ ũrĩa wĩtagwo Jusito o nake nĩamũgeithia. Acio no o Ayahudi thĩinĩ wa arĩa tũrutithanagia wĩra wa ũthamaki wa Ngai nao, na nĩmatuĩkĩte a kũnyũmĩrĩria. ¹² Epafara, ũrĩa arĩ ũmwe wanyu na ndungata ya Kristũ Jesũ, nĩamũgeithia. We nĩamũhooyagĩra mũno hĩndĩ ciothe, nĩguo mũhote kwĩhaanda wega ũhoro-inĩ wothe wa kũhingia wendi wa Ngai, mūrĩ agima na mūrĩ na kĩĩrĩgĩrĩro gĩkinyanĩru. ¹³ Nĩ ndĩ na ũira wake atĩ nĩarutaga wĩra na hinya, akenogia nĩ ūndũ wanyu, na nĩ ūndũ wa arĩa marĩ Laodikia na Hierapoli. ¹⁴ Nĩmwageithio nĩ Luka ũrĩa ndagĩtarĩ, mūrata witũ twendete mũno,* o na Dema. ¹⁵ Geithiai ariũ na aarĩ a Ithe witũ kũu Laodikia, na mũgeithie Numifa na andũ a kanitha ũrĩa ũrĩ gwake mũciĩ.

¹⁶ Na rĩrĩ, mwarĩkia gũthomerwo marũa maya, matũmei magathomerwo andũ a kanitha wa Laodikia, na inyuĩ no nginya muone atĩ nĩmwathoma marũa ma kuuma kanitha wa Laodikia.

¹⁷ Na mwĩre Arikipo atĩrĩ: “No nginya wone atĩ nĩwarĩkia wĩra ũrĩa wamũkĩrĩre thĩinĩ wa Mwathani.”

¹⁸ Nĩ Paũlũ nĩ nĩ ndaandĩka ngeithi ici na guoko gwakwa. Ririkanai atĩ ndĩ muohe na mĩnyororo. Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ.

* 4:14 Luka nĩwe wandĩkĩte ũhoro wa Paũlũ thĩinĩ wa ibuku rĩa Atũmwo, na aarĩ mũthiritũ ng'endo-inĩ ciale cia ũmĩceni.

MARŪA MA MBERE MA PAŪLŪ KŪRĪ ATHESALONIKE

¹ Nĩ ithuĩ Paŭlũ na Sila, na Timotheo,

Twandĩkĩra kanitha wa Athesalonike marũa maya ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa Ngai Ithe witũ o na Mwathani Jesũ Kristũ.

Wega na thayũ wa Ngai irogĩa na inyuĩ.

Gũcokia Ngaatho nĩ ūndũ wa Wĩtikio wa Athesalonike

² Nĩtũcookagĩria Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ūndũ wanyu inyuothe, tũkĩmũgwetaga mahooya-inĩ maitũ. ³ Rĩrĩa tũkũmũhoera tũrĩ mbere ya Ngai o we Ithe witũ-rĩ, nĩtũririkanaga tũtegũtigithĩria wĩra wanyu ũrĩa uumanĩte na gũwĩtikia, na kwĩnogia kwanyu kũria kũrehagwo nĩ wendani, o na gũkirĩrĩria kwanyu, kũria kuumanĩte na kĩrĩgĩrĩro thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ.

⁴ Nĩgũkorwo, ariũ na aarĩ a Ithe witũ inyuĩ mwendetwo nĩ Ngai, ithuĩ nĩtũũ atĩ nĩmwathuurirwo nĩwe, ⁵ tondũ Ũhoru-ũria-Mwega tũhunjagia, tũtiamũreheire ũrĩ o ciugo theri, no twamũreheire ũrĩ na hinya, na ũrĩ na Roho Mũtheru, o na ũrĩ na ihooto itangĩthanganio. Nĩngĩ inyuĩ nĩmũũ ũrĩa twaikaraga na inyuĩ nĩ ūndũ wa kũmũguna. ⁶ Inyuĩ mwatuĩkire a kwĩgerekania na ithuĩ, o na mũgĩtuĩka a kwĩgerekania na Mwathani, o na gũtuĩka mwarĩ na mĩnyamaro mĩingĩ, nĩmwamũkĩrire ũhoru wake mũrĩ na gĩkeno kĩria kĩheanagwo nĩ Roho Mũtheru. ⁷ Na nĩ ūndũ ūcio mũgĩtuĩka kĩonereria kũrĩ andũ arĩa othe metikĩtie kũu Makedonia, o na Akaia. ⁸ Naguo ũhoru wa Mwathani nĩwahunjire uumĩte kũrĩ inyuĩ, na to Makedonia na Akaia gwiki, no rĩrĩ, o na wĩtikio wanyu thĩinĩ wa Ngai nĩũmenyekete kũndũ guothe. Nĩ ūndũ ūcio tũtibataire kuuga ūndũ ũhoru-inĩ ūcio, ⁹ nĩgũkorwo andũ o ene nĩo maheanaga ũhoru wa ũria mwtũnyiitire ũgeni. Nĩmaheanaga ũhoru wa ũria mwagarũrũkĩre Ngai, mũgĩtigana na mĩhianano nĩguo mũtungatagĩre Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo na ũria wa ma, ¹⁰ na mwetagĩrĩre Mũriũ oime igũrũ, ũria aariũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuĩ, nake nĩwe Jesũ, ũria ūtũhonokagia kuuma kũrĩ mang'ũrĩ marĩa magooka.

2

Ūtungata wa Paŭlũ kũu Thesalonike

¹ Inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩmũũ atĩ gũũka gwitũ kũrĩ inyuĩ gũtiarĩ gwa tũhũ. ² Mbere iyo nĩtwathĩnirio na tũkĩrumwo rĩria twarĩ kũu Filipi, o ta ũria inyuĩ mũũ, no nĩ ūndũ wa gũteithio nĩ Ngai witũ, nĩtuomĩrĩrie na tũkĩmũhe Ũhoru-ũria-Mwega, o na akorwo nĩtwakararirio mũno. ³ Nĩgũkorwo gũthaitana gwitũ gũtumanĩte na ihĩtia, kana matanya ma maũndũ ma waganu, o na kana ma wara. ⁴ No rĩrĩ, ithuĩ nĩ kwaria twaragia ta andũ maamũrĩtwo nĩ Ngai a kwĩhokerwo Ũhoru-ũria-Mwega. Ithuĩ ti andũ tũrageria gũkenia, no nĩ Ngai, o we ũgeragia ngoro ciitũ. ⁵ Inyuĩ nĩmũũ atĩ ithuĩ ti ndeto cia kwĩyendereria twaragia, o na kana tũkahithĩrĩra ũhoru wa gũkorokera indo; Ngai nĩwe mũira witũ. ⁶ Ithuĩ tũtiacaragia kũganwo nĩ andũ, arĩ inyuĩ kana mũndũ ũngĩ o wotho.

Tondũ tũrĩ atũmwo a Kristũ-rĩ, nĩtũngĩatuĩkire mũrigo kũrĩ inyuĩ, ⁷ no nĩtwaikarire na inyuĩ tũhooreire, o ta ũria nyina wa ciana nini amenyagĩrĩra ciana ciake mwene. ⁸ Nĩ tondũ wa ũria twamwendete mũno, nĩtwakenagio

nīkūgwatanīra na inyuī, na to Ūhorō-inī-ūrīa-Mwega wa Ngai wiki, no nītwag-watanīire mītūūrīre-inī iitū o nayo, tondū nīmwtuīkīte andū twendete mūno. ⁹ Ti-itherū nīmūkūrikana, inyuī ariū na aarī a Ithe witū, wīra witū wa hinya na kwīnogia gwitū; twarutaga wīra ūtukū na mūthenya nīguo tūtīgatūīke mūrigo harī mūdū o na ūrīkū hīndī īrīa twamūhunjagīria Ūhorō-ūrīa-Mwega wa Ngai.

¹⁰ Inyuī mūrī aira, o na Ngai no mūira, ūrīa twatūire na inyuī ariā mwītīkītie tūrī atheru, na tūrī athingu, na tūtārī na ūcuuke. ¹¹ Ningī nīmūūī atī twekaga mūdū o mūdū wanyu o ta ūrīa ithe wa ciana ekaga ciana ciake mwene, ¹² tūkāmūmagīria, na tūkāmūhooreragia, o na tūkāmūringagīria mūtūire mītūūrīre yaganīriire na ūrīa Ngai endaga, o we ūmwītaga mūtoonye thīnī wa ūthamaki wake, na mūgīe na riiri wake.

¹³ O na ningī nītūcookagīria Ngai ngaatho tūtegūtīgithīria tondū rīria mwamūkīrie kiugo kīa Ngai, kīria mwaiguire kuuma kūrī ithuī, mūtīakīamūkīrie taarī kiugo kīa andū, no mwakīamūkīrie ta kiugo kīa Ngai, na nī ma, ūguo nīguo kīrī, na nīkīo kīrutaga wīra thīnī wanyu inyuī mwītīkītie. ¹⁴ Nīgūkorwo inyuī, ariū na aarī a Ithe witū, nīmwtuīkīre a kwīgerekana na makanitha ma Ngai marīa marī thīnī wa Kristū Jesū kūrīa Judea: Nīmwanymaririo nī andū a būriri wanyu na mīnyamaro o īria andū a makanitha macio maanyamaragio nayo nī Ayahudi, ¹⁵ o ariā mooragire Mwathani Jesū, na makīūrāga anabii, o na ithuī magītūingata. Nīmarakaragia Ngai, na nī marī ūthū na andū othe ¹⁶ nī ūndū wa kūgeria gūtūgīria tūtīkahunjīrie andū-a-Ndūrīrī ūhorō nīgeetha mahonoke. Ūguo nīguo meyongagīria mehia makamaiyūrīra. Namō mang'ūrī ma Ngai nīmamakinyīire.

Paūlū Kwīrīria kuona Athesalonike

¹⁷ No rīrī, ariū na aarī a Ithe witū, hīndī īria twatīgithanirio na inyuī gwa kahinda kanini-rī, (ha ūhorō wa mwīrī, no ti wa ngoro), nītwerutanīire na kīyo kīnene nīgeetha tuonane na inyuī tondū nītwamwīriragīria mūno. ¹⁸ Nīgūkorwo nītwendete mūno gūūka kūrī inyuī, na makīria nī Paūlū, nīndageririe maita maingī no Shaitani nīatūgīririe. ¹⁹ Nī ūndū-rī, kīrīgīrīro giitū gīkīrī kīrīkū, kana gīkeno giitū, kana thūmbī īria tūngūiraha nayo mbere ya Mwathani witū Jesū rīria agooka? Githī ti inyuī? ²⁰ Ti-itherū, inyuī nī inyuī riiri witū na gīkeno giitū.

3

¹ Nī ūndū ūcio, rīria twaremirwo nīgūkīrīrīria-rī, nītuonire arī wega tūtīgwo tūrī ithuiki kūu Athene. ² Tūgīgītūma Timotheo ūrīa mūrū wa Ithe witū, na ndungata ya Ngai hamwe na ithuī ya kūhunja Ūhorō-ūrīa-Mwega wa Kristū, nīguo amwīkīre hinya, na amūūmīrīrie wītīkio-inī wanyu, ³ nīguo gūtīkagīe mūdū ūngīagagio nī magerio macio. Inyuī nīmūūī wega atī nīmo twathīrīrio. ⁴ Ti-itherū o na hīndī īria twarī na inyuī nītwamwīraga kaingī atī no nginya tūnyariirwo. O ta ūrīa mūūī atī ūguo noguo gwacookire gūgītūika. ⁵ Nī ūndū ūcio, rīria ndaremirwo nīgūkīrīrīria rīngī-rī, ngītūmana nīguo menye ūhorō wa wītīkio wanyu. Nīgūkorwo nīndetīgagīra gūtīgakorwo atī hihi mūgerania nīamūgeretie, nāguo wīra witū ūtūike wa tūhū.

Ndūmīrīri ya Timotheo ya Kūūmanīrīria

⁶ No rīrī, rīu Timotheo nī okīte kūrī ithuī oimīte kūrī inyuī, na agatūrehere ūhorō mwega ūkonīi wītīkio na wendani wanyu. Nīatwīrīte atī nīmūtūrīrikanaga hīndī ciothe mūkenete, na atī nīmwīriragīria gūtūona, o ta ūrīa o na ithuī twīriragīria kūmuona. ⁷ Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a Ithe witū-rī, o na tūrī na mīnyamaro na mathīina nītuomīrīrio twaigua ūhorō wanyu nī

tondũ wa gwĩtikia kũu kwanyu. ⁸ Nĩgũkorwo rĩu tũgũtũũra muoyo kũna, kuona atĩ nĩmwĩhaandĩte wega thĩĩnĩ wa Mwathani. ⁹ Tũngĩhota atĩa gũcookeria Ngai ngaatho cia kũigana nĩ ũndũ wanyu, tondũ wa gĩkeno kĩrĩa gĩothe tũrĩ nakĩo mbere ya Ngai witũ nĩ ũndũ wanyu? ¹⁰ Nĩtũhooyaga ũtukũ na mũthenya na kĩyo kĩĩngĩ nĩgeetha tũkoonana na inyuĩ rĩngĩ na tũmũrehere kĩrĩa mũtarĩ nakĩo ũhoru-inĩ wa gwĩtikia kwanyu.

¹¹ Rĩu-rĩ, Ngai mwene, o lthe witũ, na Mwathani witũ Jesũ, marotũhingũrĩra njĩra tũhote gũũka kũrĩ inyuĩ. ¹² Mwathani arotũma wendani wanyu wongerereke na ũiyũrĩre harĩ o mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na harĩ andũ arĩa angĩ othe, o ta ũrĩa o na ithuĩ tũmwendete. ¹³ Nĩngĩ aroĩkĩra ngoro cianyu hinya nĩgeetha mũgaakorwo mũtarĩ na ũcuuke, na mũrĩ atheru mbere ya Ngai, o we lthe witũ, hĩndĩ ĩrĩa Mwathani witũ Jesũ agooka hamwe na andũ ake arĩa atheru othe.

4

Mũtũũrĩre wa Gũkenia Ngai

¹ Naguo ũhoru wa kũrigĩrĩria, ariũ na aarĩ a lthe witũ-rĩ, nĩ atĩ nĩtwamũrutire ũhoru wa mũtũũrĩre, ũrĩa ũkenagia Ngai, na noguo mũtũũraga mwĩkaga. Rĩu tũkũmũũria na tũkamũringĩrĩria thĩĩnĩ wa Mwathani Jesũ atĩ mũkĩragĩrĩrie gwĩkaga o ũguo. ² Nĩgũkorwo nĩmũũĩ maũndũ marĩa twamũtaarire namo, tũrĩ na ũhoti wa Mwathani Jesũ.

³ Tondũ rĩĩrĩ, ũndũ ũrĩa Ngai endete nĩ atĩ mũtuĩke andũ aamũre: atĩ mwĩtheemage ũmaraya; ⁴ na atĩ o ũmwe wanyu amenye gwatha mwĩrĩ wake mwene ũikarage ũrĩ mũtheru na akĩũtĩaga, ⁵ atarĩ na merĩrĩria ma mwĩrĩ ta andũ a ndũrĩrĩ arĩa matoĩ Ngai; ⁶ na atĩ ha ũhoru wa maũndũ macio, gũtigakorwo mũndũ o na ũrĩkũ ũngĩhĩtĩria mũrũ na mwarĩ wa ithe, kana amwĩke ũũru. Mwathani nĩakaherithia andũ nĩ ũndũ wa mehia mothe ta macio, o ta ũrĩa tũrĩkĩtie kũmwĩra na tũkamũkaania. ⁷ Tondũ Ngai ndatwĩĩre maũndũ ma waganu, no aatwĩĩre nĩguo tũtũũre mũtũũrĩre wa ũtheru. ⁸ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũndũ ũrĩa ũkũregana na ũrutani ũyũ ti mũndũ araregana nake no nĩ Ngai, ũrĩa ũmũheaga inyuĩ Roho wake Mũtheru.

⁹ Na rĩu-rĩ, harĩ ũhoru wa kwendana na ariũ na aarĩ a lthe witũ-rĩ, tũtibataire kũmwandĩkĩra nĩ ũndũ inyuĩ ene nĩmũrutĩtwo kwendanaga nĩ Ngai. ¹⁰ Na ti-itherũ, nĩmwendete ariũ na aarĩ a lthe witũ othe arĩa marĩ Makedonia guothe. No nĩtũkũmũringĩrĩria inyuĩ ariũ na aarĩ a lthe witũ, atĩ mũkĩragĩrĩrie gwĩka ũguo makĩria.

¹¹ Atĩrĩrĩ, mwĩrĩrĩriei gũtũũra mũtũũrĩre wa ũhooreri, na mũhang'agĩre o maũndũ marĩa mamũkoniĩ, na mũrutage wĩra na moko manyu, o ta ũrĩa twamwĩrĩre, ¹² nĩgeetha mũtũũrĩre wanyu wa o mũthenya, ũtũme mũheagwo gĩtĩio nĩ andũ arĩa matarĩ a thiritũ yanyu, na nĩgeetha mũtigatuĩke mũrĩgo kũrĩ mũndũ o na ũrĩkũ.

Gũcooka kwa Mwathani

¹³ No rĩrĩ, ariũ na aarĩ a lthe witũ, tũtikwenda mũĩkarage mũtoĩ ũhoru wa andũ arĩa makomete, kana mũĩgue kĩa ta andũ arĩa angĩ matarĩ na kĩĩrĩgĩrĩro. ¹⁴ Nĩtwĩtikĩtie atĩ Jesũ nĩakuire na akĩrĩũka, na nĩ ũndũ ũcio nĩtwĩtikĩtie atĩ Ngai nĩakarehanĩria Jesũ hamwe na andũ arĩa makomete marĩ thĩĩnĩ wake. ¹⁵ Kũringana na kiugo kĩa Mwathani we mwene, tũkũmwĩra atĩ ithuĩ arĩa tũrĩ muoyo, arĩa tũtigĩtwo nginya rĩrĩa agacooka tũtigatongoria arĩa marĩkĩtie gũkoma. ¹⁶⁻¹⁷ Thuutha wa ũguo, ithuĩ arĩa tũgaakorwo tũrĩ muoyo na tũtigaire-rĩ, nĩtũkoyanĩrio hamwe nao tũtwarwo matu-inĩ nĩguo tũgacemanie

na Mwathani riera-inĩ. Na nĩ ūndũ ūcio tũgaatũũrania na Mwathani nginya tene. ¹⁸ Nĩ ūndũ ūcio, ūmanagĩrĩrai mũndũ na ūrĩa ūngĩ na ciugo icio.

5

¹ Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a lthe witũ, ūhoru wa mahinda na mĩthenya-rĩ, tũtirĩ na bata wa kũmwandikĩra, ² nĩgũkorwo nĩmũũĩ wega atĩ mũthenya wa Mwathani ūgooka o ta ūrĩa mũici okaga ūtukũ. ³ O rĩrĩa andũ maroiga atĩrĩ, “Kũrĩ thayũ na ūgitĩrĩ,” hĩndĩ iyo nĩguo magaakererwo nĩ mwanangĩko o rĩmwe, o ta ūrĩa mũtumia ūrĩ nda akoragĩrĩrwo nĩ ruo rwa kũheo mwana, nao matikahonoka.

⁴ No inyuĩ ariũ na aarĩ a lthe witũ, mũtirĩ nduma-inĩ atĩ nĩguo mũthenya ūcio ūmũkorerere ta mũici. ⁵ Inyuĩ inyuothe mũrĩ ciana cia ūtheri na ciana cia mũthenya. Ithuĩ tũtirĩ a ūtukũ kana a nduma. ⁶ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, nĩtũtĩgei gũkoma ta acio angĩ, no nĩtũikarage twĩguĩte na tũkerigagĩrĩria maũndũ. ⁷ Nĩgũkorwo arĩa makomaga-rĩ, makomaga ūtukũ, na arĩa marĩagwo nĩ njoohi-rĩ, marĩagwo ūtukũ. ⁸ No kuona atĩ ithuĩ tũrĩ a mũthenya-rĩ, nĩtũtũike a kwĩgĩrĩrĩria maũndũ, twĩhumbĩte gako ga kũgitĩra gĩthũri karĩa ka wĩtikio na ka wendani, na tũgekĩra ūhoru wa kwĩgĩrĩra ūhonokio taarĩ ngũbia ya kĩgera ya kũgitĩra mũtwe. ⁹ Nĩgũkorwo Ngai ndaatwamũire nĩguo tũtũike a kũrakarĩrwo, no nĩtũtũike a kwamũkĩra ūhonokio thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. ¹⁰ We nĩatũkũĩrĩre nĩgeetha, twakorwo twĩguĩte kana tũkomete-rĩ, tũgaatũũrania hamwe nake. ¹¹ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, ūmanagĩrĩrai mũndũ na ūrĩa ūngĩ na mwĩkĩranage hinya o ta ūrĩa mũreka rĩu.

Ūtaarani wa Mũthia

¹² Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a lthe witũ, twamũthaita mũtĩage andũ arĩa marutaga wĩra na kĩyo thĩinĩ wanyu, arĩa matuĩtwo arori anyu na makamũtaaraga thĩinĩ wa Mwathani. ¹³ Mekagĩrĩrei mũno makĩria na mũmendage nĩ ūndũ wa wĩra ūcio marutaga. Tũũranagiai na thayũ mũndũ na ūrĩa ūngĩ. ¹⁴ Na ningĩ nĩtũkũmũringĩrĩria, inyuĩ ariũ na aarĩ a lthe witũ, mũkaanagie andũ arĩa igũũta, na mũũmagĩrĩrie arĩa marĩ guoya, na mũteithagie arĩa matarĩ hinya, na mũkiragĩrĩrie andũ othe. ¹⁵ Menyagĩrĩrai gũtikagĩe mũndũ ūkũrĩhĩria ūũru na ūũru, no hĩndĩ ciothe geragiai gũtugana inyuĩ-ene, na mũtugage andũ arĩa angĩ othe.

¹⁶ Kenagai hĩndĩ ciothe; ¹⁷ hooyagai mũtegitũgithĩria; ¹⁸ cookagĩrĩrai Ngai ngaatho maũndũ-inĩ mothe, nĩgũkorwo ūguo nĩguo Ngai endaga harĩ inyuĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

¹⁹ Mũtikanahorie mwaki wa Roho; ²⁰ mũtikanaire ūhoru ūrĩa ūrathagwo. ²¹ Roranagiai maũndũ mothe. Rũmagiai maũndũ marĩa mega. ²² Theemagai ūndũ o wotho mũũru.

²³ Ngai we mwene, o we Ngai wa thayũ, aromũtheria o kũna. Namo maroho manyu, na ngoro cianyu, o na mĩrĩ yanyu, iroikaragio itarĩ na ūcuuke hĩndĩ rĩria Mwathani witũ Jesũ Kristũ agaacooka. ²⁴ Ūrĩa ūmwĩtaga inyuĩ nĩ mwĩhokeku, na nĩakahingia ūhoru ūcio.

²⁵ Ariũ na aarĩ a lthe witũ, tũhooyagĩrei. ²⁶ Geithiai ariũ na aarĩ a lthe witũ othe na ngeithi theru cia kĩmumunyano. ²⁷ Nĩndamwatha ndĩ mbere ya Mwathani atĩ marĩa maya mathomerwo ariũ na aarĩ a lthe witũ othe.

²⁸ Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ūrogĩa na inyuĩ.

MARŪA MA KEERĪ MA PAŪLŪ KŪRĪ ATHESALONIKE

¹ Nĩ ithuĩ Paŭlũ, na Sila, na Timotheo,

Twandĩkĩra kanitha wa Athesalonike marŭa maya ūrĩa ūrĩ thĩinĩ wa Ngai Ithe witũ, o na thĩinĩ wa Mwathani Jesũ Kristũ:

² Wega na thayũ irogĩa na inyuĩ ciumĩte kŭrĩ Ngai Ithe witũ, o na Mwathani Jesũ Kristũ.

Gũcookia Ngaatho hamwe na Mahooya

³ Nĩtwagĩrĩrwo nĩgũcookagĩria Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ūndũ wanyu, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tondũ ūguo nĩguo kwagĩrĩire, tondũ wĩtikio wanyu nĩŭrakũra mũno makĩria, o naguo wendani ūrĩa o mũndũ arĩ naguo harĩ mũndũ ūrĩa ūngĩ ūkaingĩha. ⁴ Nĩ ūndũ ūcio, nĩtwĩrahaga tũrĩ thĩinĩ wa makanitha ma Ngai nĩ ūndũ wa gũkirĩrĩria kwanyu, na gwĩtikia kwanyu mĩnyamaro-inĩ yothe na magerio marĩa mũkiragĩrĩria.

⁵ Maũndũ macio mothe nĩmonanagia atĩ itua rĩa Ngai rĩa ciira nĩ rĩa kĩhooto, na nĩ ūndũ ūcio mĩtuuo aagĩrĩru a gũtoonya ūthamaki-inĩ wa Ngai, o ūcio mũnyariiragwo nĩ ūndũ waguo. ⁶ Ngai nĩ wa kĩhooto: We nĩakarĩha arĩa mamũthĩinagia na thĩina, ⁷ no inyuĩ arĩa mĩtũire mũthĩinagio amũhe kĩhũrũko, o hamwe na ithuĩ. Ūndũ ūcio nĩũkahinga hĩndĩ rĩa Mwathani Jesũ akaaguũranĩrio oimĩte igũrũ arĩ thĩinĩ wa mwaki ūgwakana, hamwe na araika ake arĩa marĩ hinya. ⁸ Nake nĩakaherithia andũ arĩa matooĩ Ngai na matathik-agĩra Ūhoro-ũrĩa-Mwega wa Mwathani witũ Jesũ. ⁹ Nao nĩmakaherithio na kwanangwo kũrĩa gũtagathira, na mahingĩrĩrio nja matikoone ūthiũ wa Mwathani, o na ūnene wa hinya wake, ¹⁰ mũthenya ūrĩa agooka nĩguo atũũgĩrio thĩinĩ wa andũ ake arĩa atheru, o na andũ othe arĩa mamwĩtikĩtie magege nĩ ūndũ wake. O na inyuĩ mũgaakorwo mũrĩ amwe ao tondũ nĩmwetĩkirie ūira witũ ūrĩa twamũheire.

¹¹ Ūndũ ūcio nĩguo ūtũmaga tũmũhooyagĩre tũtegũtigithĩria, atĩ Ngai witũ amũtue andũ maaganĩrĩire na gwĩtwo kwanyu, ningĩ nĩ ūndũ wa hinya wake amũhingagĩrie matanya manyu mothe marĩa mega, o na wĩra o wothe ūrĩa uumanĩte na wĩtikio wanyu. ¹² Tũhooyaga ūguo nĩgeetha rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesũ rĩtũũgagĩrio thĩinĩ wanyu, o na inyuĩ mĩtũũgagĩrio thĩinĩ wake, kũringana na wega wa Ngai witũ na wa Mwathani Jesũ Kristũ.

2

Mũregi Watho

¹ Atĩrĩrĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ha ūhoro wa gũcooka kwa Mwathani witũ Jesũ Kristũ na gũcookanĩrĩrio gwitũ harĩ we, nĩtũkũmũthaita, ² atĩ mũtikahiũhe kwenyenyo kana mũhahũrwo nĩ ūrathi mũna, kana ndũmĩrĩri, o na kana marĩa merĩtwo atĩ moimĩte kŭrĩ ithuĩ, makoiga atĩ mũthenya wa Mwathani nĩũrĩkĩtie gũkinya. ³ Mũtikareke mũndũ o na ūrĩkũ amũheenie o na atĩa, nĩgũkorwo mũthenya ūcio ndũgaakinya, ūhoro wa kũregana na watho ūtakinyĩte, o nake mũndũ ūrĩa mũregi watho ataguũranĩrio, o ūcio ūtũĩrĩrwo ciira wa kwanangwo. ⁴ Nĩagokĩrĩra na etũũgĩrie igũrũ rĩa kĩrĩa gĩothe gĩitanĩtio na Ngai na kĩrĩa gĩothe kĩhooyagwo, nĩgeetha aikare thĩ kũu thĩinĩ wa hekarũ ya Ngai, agĩtũuaga atĩ we mwene nĩ Ngai.

⁵ Kaĩ mūtaranirikana atĩ rĩrĩa ndarĩ hamwe na inyuĩ nĩndamwĩraga maũndũ macio? ⁶ Na rĩu nĩmũũĩ kĩrĩa kigirĩtie mündũ ũcio ooke na nĩgeetha akaaguũranĩrio ihinda rĩrĩa riagĩrĩire. ⁷ Nĩgũkorwo ũhoru wa hitho wa kũregana na watho nĩũraruta wĩra; no nĩ kũrĩ ũrĩa ũgirĩrĩrie ũhoru ũcio woneke rĩu, na egũthĩĩ na mbere gwĩka ũguo nginya rĩrĩa akeeherio. ⁸ Na hĩndĩ iyo nĩguo mündũ ũcio mũregi watho akaaguũranĩrio. Mündũ ũcio nĩwe Mwathani Jesũ alooraga na mĩhũmũ ya kanua gake, na amwanange na riiri wake ũrĩa ũkoonanio nĩ gũcooka gwake. ⁹ Mündũ ũcio mũregi watho nĩagooka kũringana na wĩra wa Shaitani ũrĩa wonekaga thĩĩnĩ wa mĩthemba yothye ya ciamu maheeni, na marũũri, na morirũ, ¹⁰ o na ooke na mĩthemba yothye ya ũmaramari nĩguo aheenie andũ arĩa marĩ njĩra ya kũũra. Moraga tondũ nĩmaregire kwenda ũhoru-ũrĩa-wa-ma nĩguo mahonokio. ¹¹ Na tondũ ũcio Ngai nĩamarehagĩra ũndũ wa hinya wa kũmahĩtithia, nĩgeetha metĩkie maheeni macio, ¹² na nĩgeetha andũ othe matũrwo ciira arĩa matetĩkitie ũhoru-ũrĩa-wa-ma na makenagĩra maũndũ ma waganu.

Mwĩhaandei Wega

¹³ No rĩrĩ, twagĩrĩrwo nĩgũcookagĩra Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ũndũ wanyu, inyuĩ ariũ na aarĩ a lthe witũ mwendetwo nĩ Mwathani, tondũ kuuma o kĩambĩrĩria Ngai nĩamũthuurire mũhonokio nĩ ũndũ wa gũtherio nĩ Roho o na gwĩtikia ũhoru-ũrĩa-wa-ma. ¹⁴ Aamwĩtĩre ũhoru ũyũ nĩ ũndũ wa ũhoru-ũrĩa-Mwega ũrĩa twamũhunjiirie nĩguo mũgĩe na riiri wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. ¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a lthe witũ, mwĩhaandei wega na mũrũmie ũrutani ũrĩa twamũrutire, o na akorwo twaririe na kanua kana tũkĩmwandĩkĩra marĩa.

¹⁶ Mwathani witũ Jesũ Kristũ we mwene, o na Ngai lthe witũ ũrĩa watwendire na agĩtũhe ũmĩrĩru wa nginya tene na kĩirĩgĩrĩro kĩega na ũndũ wa Wega wake-rĩ, ¹⁷ maroomĩrĩria ngoro cianyu, na mamwĩkĩre hinya thĩĩnĩ wa ciiko o na ciugo ciothe njega.

3

Kũũria Mahooya

¹ Naguo ũhoru wa kũrigĩrĩria-rĩ, ariũ na aarĩ a lthe witũ, nĩ atĩrĩ, tũhooy-agĩrei nĩgeetha ũhoru wa Mwathani ũtheereme na ihenya, na ũkumagio, o ta ũrĩa ũkumagio nĩ inyuĩ. ² Na ningĩ mũhooyage nĩgeetha tũhonokio kuuma kũrĩ andũ arĩa aaganu o na oorũ, tondũ ti andũ othe metĩkitie. ³ No Mwathani nĩmwĩhokeku, na nĩekũmwĩkĩra hinya na amũgitĩre kuuma kũrĩ ũrĩa mũũru. ⁴ Tũrĩ na mwĩhoko thĩĩnĩ wa Mwathani atĩ nĩmũreeka na nĩmũgũthĩĩ na mbere gwĩka maũndũ marĩa twathanĩte. ⁵ Mwathani arotongoria ngoro cianyu nĩguo mũgĩe na wendani wa Ngai na ũkĩrĩrĩria wa Kristũ.

Mataaro igũrũ rĩa Ũgũũta

⁶ Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a lthe witũ, nĩtũkũmwatha thĩĩnĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani Jesũ Kristũ, atĩ mũtigane na mũrũ kana mwarĩ wa lthe witũ o wotho kĩgũũta, ũrĩa ũtaikaraga kũringana na ũrutani ũrĩa twamũrutire. ⁷ Nĩgũkorwo inyuĩ nĩmũũĩ ũrĩa mwagĩrĩrwo nĩ kwĩgerekania na ithuĩ. Ithuĩ tũtiarĩ igũũta rĩrĩa twatũire na inyuĩ, ⁸ o na tũtiigana kũrĩa irio cia mündũ o na ũrĩkũ tũhũ. Handũ ha ũguo, twarutaga wĩra ũtukũ na mũthenya, tũkĩrutaga wĩra mũritũ na tũkenogagia nĩgeetha tũtigatuĩke mũrigo kũrĩ mündũ o na ũrĩkũ wanyu. ⁹ Tweekaga ũguo, ti tondũ tũtiarĩ na kĩhooto gĩa kũheo ũteithio ta ũcio, no nĩgeetha tũtuĩke kĩonereria kĩanyu gĩa kwĩgerekania nakĩo. ¹⁰ Nĩgũkorwo o

na rĩrĩa twatũire hamwe na inyuĩ nĩtwamũheire watho ũyũ: “Mũndũ angĩaga kũruta wĩra, o na kũrĩa ndakarĩe.”

¹¹ Nĩtũiguaga amwe thĩinĩ wanyu nĩ igũũta, na matirĩ wĩra marutaga, no nĩmetoonyagĩrĩria maũndũ-inĩ ma andũ arĩa angĩ. ¹² Andũ acio nĩo tũgwatha na tũkamarĩngĩrĩria thĩinĩ wa Mwathani Jesũ Kristũ atĩ makĩndĩrie, na marĩage irio iria marutũire wĩra. ¹³ Naho ha ũhoro wanyu, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, mũtikanoge nĩ gwĩkaga wega.

¹⁴ Mũndũ o na ũrĩkũ angĩaga gwithĩkĩra ũrutani witũ ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa marũa maya-rĩ, mwĩhũgagei. Mũtikanagĩe ngwatanĩro nake, nĩgeetha aigue aconokete. ¹⁵ No mũtikamũtue taarĩ thũ, no mũkaaniei ta mũrũ kana mwarĩ wa Ithe wanyu.

Ngeithi cia Mũthia

¹⁶ Na rĩu-rĩ, Mwathani mwene thayũ aromũhe thayũ mahinda mothe na ikĩro-inĩ ciothe. Mwathani aroikara na inyuĩ inyuothe.

¹⁷ Nĩ Paũlũ nĩ nĩ ndandĩka ngeithi ici na guoko gwakwa mwene, na kũu nĩkĩo kĩmenyithia gĩa gũkũũrana marũa makwa mothe. Ũguo nĩguo nyandĩkaga.

¹⁸ Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na inyuĩ inyuothe.

MARŪA MA MBERE MA PAŪLŪ KŪRĪ TIMOTHEO

¹ Nĩ niĩ Paŭlũ mūtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ūndũ wa gwathwo nĩ Ngai Mũhonokia witũ o na nĩ Kristũ Jesũ ūria arĩ we mwĩhoko witũ,

² Ndĩrakwandĩkĩra marũa maya wee Timotheo, mŭrũ wakwa kũna thĩinĩ wa wĩtikio:

Wega, na tha, na thayũ kuuma kŭrĩ Ngai Ithe witũ o na kŭrĩ Kristũ Jesũ Mwathani witũ irogĩa nawe.

Kwĩmenyerera Arutani a Watho a Maheeni

³ O ta ūria ndakũringĩrĩrie ngĩthĩ Makedonia, atĩ ūikare kũu Efeso o na rĩu ndĩrenda ūikare kuo nĩgeetha ūgĩragie andũ amwe kũu matigacooke kũrutana ūrutani wa maheeni, ⁴ na ningĩ matigathikagĩrĩrie ng'ano cia tũhũ, kana ūhoru wa njiarwa ūria ūtathiraga. Maũndũ ta macio makagĩrĩria ngarari handũ ha gũkũria wĩra wa Ngai, ūria ūrutagwo na njĩra ya wĩtikio. ⁵ Muoroto wa watho ūyũ nĩ wendo, ūria uumaga thĩinĩ wa ngoro theru, na thamiri njega, o na wĩtikio ūtarĩ na ūhinga. ⁶ Andũ amwe nĩmatiganĩte na ūhoru ūcio na makerekera mĩario-inĩ ya tũhũ. ⁷ Mendaga gũtuĩka arutani a watho, o na gũtuĩka matiũĩ gĩtũmi kĩa ūhoru ūria maheanaga o na kana gĩtũmi kĩa maũndũ marĩa maaragia magwatiĩrie.

⁸ Nĩtũũ atĩ watho nĩ mwega mũndũ angĩũhũthĩra kũringana na ūria kwagĩrĩrie. ⁹ O na ningĩ nĩtũũ atĩ watho ndũthondekeirwo andũ arĩa athingu no ūthondekeirwo arĩa moinaga watho na arĩa aremĩ, na arĩa matetigĩrĩte Ngai na arĩa ehia, na arĩa matarĩ atheru na arĩa matarĩ etĩkia; o na arĩa moragaga maithe na manyĩna mao, na arĩa oragani, ¹⁰ o na nĩ ūndũ wa itharia na arĩa mogomagia mĩtugo, na onjoria a ngombo, na arĩa maheenanagia, na arĩa mehĩtaga na maheeni, o na ūndũ ūngĩ o wotho ūtaringaine na ūrutani ūria mwagĩrĩru, ¹¹ ūria ūringaine na ūhoru-ũria-Mwega ūrĩ riiri wa Ngai ūria mŭrathime, o ūhoru ūcio ndehokeirwo ndĩurutage.

Ūtugi wa Mwathani kŭrĩ Paŭlũ

¹² Nĩngũcookeria Kristũ Jesũ Mwathani witũ ngaatho, ūria ūheete hinya, tondũ nĩanduĩre wa kwĩhokeka, na akĩnyamũra nduĩke wa kũmũtungatagĩra. ¹³ O na gũtuĩka rĩmwe ndaarĩ mŭrumi Ngai, na mũnyariirani, na mũndũ wa ngũĩ, nĩndaiguĩrĩrwo tha tondũ ndekaga ūguo itekũmenya na itarĩ mwĩtikia. ¹⁴ Naguo wega mũingĩ wa Mwathani witũ ūkĩnjiyũrĩra, hamwe na wĩtikio o na wendani ūria uumaga thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

¹⁵ Atĩrĩrĩ, ūhoru ūyũ nĩguo wa kwĩhokeka na nĩguo wagĩrĩrie gwĩtikĩrwo kũna: Atĩ Kristũ Jesũ ookire thĩ kũhonokia ehia, na harĩ acio-rĩ, nĩ niĩ wa mbere. ¹⁶ No nĩ ūndũ wa gĩtũmi kũu, niĩ nĩndaiguĩrĩrwo tha nĩ Ngai nĩgeetha thĩinĩ wakwa, Kristũ Jesũ onanie ūkirĩrĩria wake ūtarĩ mũthia, nĩguo niĩ ndaarĩ mwĩhia makĩria, nduĩke kĩonereria harĩ arĩa marĩmwĩtikagia na makegĩra na muoyo wa tene na tene. ¹⁷ Na rĩu, kŭrĩ Mũthamaki ūria ūtũũraga tene na tene, ūria ūtathiraga, na ūria ūtonekaga-rĩ, o we Ngai wiki, arotĩtagwo na agoocagwo tene na tene. Amenĩ.

¹⁸ Wee Timotheo, mŭrũ wakwa, ndĩrakũhe ūtaaro ūyũ kũringana na mohoro marĩa maarathĩtwo hĩndĩ ĩmwe ūhoru-inĩ waku, nĩgeetha wamarũmĩrĩra ūhotaage kũrũa mbaara wega, ¹⁹ na ūtũũre ūrũmĩtie wĩtikio, na ūrĩ na thamiri ĩtarĩ

na ūcuuke. Andũ angĩ nĩmareganĩte na kũrũmĩrĩra thamiri ciao, na nĩ ūndũ ūcio magathũkia wĩtikio wao. ²⁰ Amwe ao nĩ Humenayo, na Alekisandro, arĩa neanĩte kũrĩ Shaitani nĩgeetha marutwo, matige kũruma Ngai.

2

Ūrutani ūkonĩ Mahooya

¹ Ningĩ, nĩngũkũringĩrĩria atĩ mbere ya maũndũ mothe kũhooyagwo mahoya ma kũhoera mabata ma andũ na makũhooyanĩra, na ma gũthaithanĩrĩra, na ma gũcookia ngaatho, nĩ ūndũ wa andũ othe: ² Ningĩ mũhooyagĩre athamaki na arĩa othe mathanaga. Hooyagai nĩgeetha tũtũũrage na mũtũũrĩre wa thayũ na tũhooreire tũgĩtĩaga Ngai maũndũ-inĩ mothe na tũrĩ na ūtheru. ³ Ūndũ ūcio nĩ mwega, na nĩũkenagia Ngai Mũhonokia witũ, ⁴ o we wendete andũ othe mahonokio na mamenye ūhoru-ũria-wa-ma. ⁵ Nĩgũkorwo kũrĩ Ngai o ūmwe, na mũiguithania o ūmwe wa kũiguithania Ngai na andũ, nake nĩwe mũndũ, o we Kristũ Jesũ, ⁶ ūrĩa werutire atuĩke wa gũkũũra andũ othe. Naguo ūira wa ūhoru ūcio nĩwaheanirwo ihinda rĩaguo rĩrĩa rĩagĩrĩre rĩakinya. ⁷ Na ūhoru ūcio nĩguo watũmire nduĩke mũhunjĩa o na mũtũmwo waguo na nĩ ndĩraaria ūhoru wa ma, ndiraheenania. Ndatuĩkire mũrutani wakũrutaga andũ-a-Ndũrĩrĩ ūhoru wa gwĩtikia o na ūhoru wa ma.

⁸ Ngwenda atĩ arũme mahoithagie kũndũ guothe moete moko matheru na igũrũ, matarĩ na marakara kana ngarari.

⁹ O na ningĩ ngwenda atĩ andũ-a-nja mehumbage wega na nguo itarĩ cia kwĩonania marĩ na mĩthĩire yagĩrĩre, na marĩ na ūũgĩ wa ngoro, na matikegemagie na kũrama njuĩrĩ, kana na thahabu, kana rurũ, o na kana nguo iria cia goro mũno, ¹⁰ no makoragwo marĩ na ciĩko njega, iria ciagĩrĩre andũ-a-nja arĩa moimbũraga atĩ nĩ ahooi Ngai.

¹¹ Mũndũ-wa-nja aagĩrĩrwo erutage maũndũ akindĩirie na enyihĩtie biũ. ¹² Ndingĩtĩkĩria mũndũ-wa-nja arutanage kana aathage mũndũ mũrũme; no nĩaikarage akindĩirie. ¹³ Nĩgũkorwo Adamu nĩwe wombirwo mbere, Hawa agĩcookerera. ¹⁴ Ningĩ Adamu tiwe waheenirio; nĩ mũndũ-wa-nja waheenirio agĩtuĩka mwĩhia. ¹⁵ No rĩrĩ, andũ-a-nja nĩ makaahonoka nĩ ūndũ wa gũciara ciana, mangĩtũũra metĩkĩtie marĩ na wendani na andũ atheru, o na marĩ na ūũgĩ wa ngoro.

3

Arũgamĩrĩri na Ateithĩrĩria a Kanitha

¹ Ūhoru ūyũ nĩguo wa kwĩhokeka: Atĩ mũndũ o wotha angĩrĩrĩria gũtuĩka mũrori wa maũndũ ma kanitha, mũndũ ūcio nĩerĩrĩrie wĩra wa bata. ² Rĩu-rĩ, mũrori wa maũndũ ma kanitha no nginya akorwo atarĩ na ūcuuke, na akorwo nĩ mũthuuri wa mũtumia ūmwe. No nginya akorwo arĩ mũhooreri, na ūũĩ kwĩgĩrĩrĩria merĩrĩria ma mwĩrĩ, na mũndũ mũtĩku, na mũndũ ūnyĩitaga andũ ūgeni, na ūngĩhota kũrutana maũndũ. ³ No ndagakorwo arĩ mũrĩũ, kana arĩ wa ngũĩ, no akorwo arĩ mũhooreri, na mũndũ ūtarĩ wa mbaara, na ūtarĩ thuti ya mbeeca. ⁴ No nginya akorwo ahotete gwatha mũciĩ wake wega, na one atĩ ciana ciake nĩimwathĩkagĩra na gĩtĩo kĩria kĩagĩrĩre. ⁵ (Mũndũ angĩkorwo ndangĩhota gwatha mũciĩ wake mwene-rĩ, angĩhota atĩa kũmenyerera kanitha wa Ngai?) ⁶ Ningĩ ndagakorwo arĩ mũndũ mwerũ wĩtikio-inĩ ndakae kũgĩa na mwĩtĩno, nake atuĩrwo ciira ta ūrĩa mũcukani aatuĩrĩrwo. ⁷ Ningĩ no nginya akorwo arĩ na ngumo njega kũrĩ andũ arĩa matarĩ a thiritũ iitũ, nĩgeetha ndagatuĩke wa gũconorithio kana agwe mũtego-inĩ wa mũcukani.

⁸ Nao ateithĩrĩria a kanitha, nĩmagĩrĩrwo makoragwo marĩ andũ a gũtĩka na ehokeku, matigatuĩke anyui a ndĩbei mũno, na makorwo matarĩ a gũkorokera indo na njĩra itagĩĩre. ⁹ No nginya marũmie ũhoro-ũrĩa-wa-ma wa wĩtikio ũrĩa mũrikĩru marĩ na thamiri itarĩ na mwĩcuuko. ¹⁰ Nao mambe magerio; na thuutha ũcio marekwo matuĩke ateithĩrĩria a maũndũ ma kanitha maakorwo matarĩ na ũcuuke.

¹¹ O ũndũ ũmwe, nao atumia ao nĩmakorwo marĩ atumia a gũtĩka, matigakorwo marĩ andũ a gũcambania, no makorwo matarĩ arĩu na matuĩke a kwĩhokeka maũndũ-inĩ mothe.

¹² Mũteithĩrĩria wa kanitha no nginya akorwo arĩ mũthuuri wa mũtumia ũmwe, na no nginya akorwo ahotete gwatha ciana ciake na mũciĩ wake wega.

¹³ Arĩa matungatĩte wega nĩmegĩagĩra na ngumo njega, na makomĩrĩria mũno ũhoro-inĩ wa wĩtikio wao ũrĩa wa gwĩtikia Kristũ Jesũ.

¹⁴ O na gũkorwo ndĩ na mwĩhoko atĩ nĩndĩrĩũka kũrĩ we narua-rĩ, ndĩrakwandĩkĩra maũndũ maya nĩgeetha, ¹⁵ ingĩaga gũũka narua, ũmenye ũrĩa andũ magĩrĩrwo nĩgũikaraga marĩ thĩnĩ wa nyũmba ya Ngai, na nĩyo kanitha wa Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, naguo nĩguo gĩtugĩ na mũthingi mũrũmu wa kũnyiitĩrĩra ũhoro-ũrĩa-wa-ma. ¹⁶ Na hatarĩ nganja, ũhoro wa kwĩyamũrĩra Ngai nĩ hithe nene ma, atĩ:

We oonanirio arĩ na mwĩrĩ,

agĩtuuo mũthingu nĩ Roho,

akĩonwo nĩ araka,

na ũhoro wake ũkĩhunjio kũrĩ ndũrĩrĩ ciothe,

agĩtĩkio nĩ andũ a gũkũ thĩ,

na akĩamũkĩrwo riiri-inĩ kũrĩa igũrũ.

4

Mataaro kũrĩ Timotheo

¹ Na rĩrĩ, Roho nĩoigaga atekũhithĩrĩria atĩ matukũ ma thuutha andũ amwe nĩmagatiganĩria wĩtikio na marũmirĩre maaroho marĩa maheenania o na maũndũ marĩa marutanagwo nĩ ndaimono. ² Morutani ta macio mahunjagio nĩ andũ arĩa marĩ ũhinga, arĩa maaragia maheeni, na arĩa thamiri ciao ihaana ta icinĩtwo na ruoro. ³ Acio nĩo makaanagia andũ kũhikania na makameera megĩrĩrĩre kũrĩaga irio cia mĩthemba ũmwe, iria Ngai oombire nĩguo ciamũk-agĩrwo na ngaatho nĩ arĩa metĩkĩtie na arĩa moĩ ũhoro-ũrĩa-wa-ma. ⁴ Tondũ-rĩ, kĩrĩa gĩothe Ngai oombire nĩ kĩega, na gũtirĩ kĩndũ kĩagĩrĩrwo nĩkũregwo angĩkorwo kĩamũkĩrĩtwo na ngaatho, ⁵ tondũ nĩkĩrĩkĩtie gũtherio nĩ kiugo kĩa Ngai na mahooya.

⁶ Ũngĩruta ariũ na aarĩ a lthe witũ maũndũ maya-rĩ, nĩũgũtuĩka ndungata njega ya Kristũ Jesũ, irĩa ireretwo na ciugo cia ũhoro-ũrĩa-wa-ma wa wĩtikio o na cia ũrutani mwega ũrĩa wee ũtũire ũrũmirĩre. ⁷ Reganaga na ng'ano cia tũhũ iria itarĩ cia gũtũithia Ngai, o na ng'ano ta iria iganagwo nĩ ihetĩ; nĩ kaba wĩmenyerie gũikara wĩyamũrĩre Ngai. ⁸ Nĩgũkorwo gwĩka maũndũ ma gwĩkĩra mwĩrĩ hinya nĩ ũrĩ bata wago, no kwĩyamũrĩra Ngai kũrĩ bata harĩ maũndũ mothe, nĩ ũndũ kũrehaga kũrĩgĩrĩro muoyo-inĩ ũyũ tũrĩ o na muoyo-inĩ ũrĩa ũgooka.

⁹ ũhoro ũyũ nĩguo wa kwĩhokeka na nĩwagĩrĩre gwĩtikĩrĩka o biũ ¹⁰ (na ũhoro ũcio nĩguo ũtũmaga twĩrutanagĩrie na twĩnogagie), na tũkaiga mwĩhoko witũ harĩ Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, ũrĩa arĩ we Mũhonokia wa andũ othe, na makĩria arĩa metĩkĩtie.

¹¹ Athanaga atĩ maũndũ macio mekagwo. ¹² Ndũkanareke mũndũ o na ũrĩkũ akũire tondũ atĩ wĩ mũndũ mwĩthĩ, no tuika kionereria kũrĩ andũ arĩa metĩkĩtie rĩrĩa ũkwaria, na ha ũhoru wa mĩtũũrĩre, na wa wendani, o na ha wĩtikio, na ha ũhoru wa mĩtugo mĩtheru. ¹³ Wĩheane gũthomagĩra andũ Maandĩko marĩa matheru, na kũhunja, na kũrutana, o nginya rĩrĩa ngooka. ¹⁴ Ndũkanaage kũhũhĩra kiheo gĩaku kĩrĩa waheirwo na ũndũ wa mohoro marĩa maarathirwo, rĩrĩa athuuri maakũigĩrĩre moko.

¹⁵ ĩkagĩra kiyo harĩ maũndũ macio; wĩheane kũna kũrĩ mo, nĩgeetha andũ othe monage ũrĩa ũrathiĩ na mbere. ¹⁶ Menyagĩrĩra wega mĩtũũrĩre waku na ũrutani waku. Kiragĩrĩra thĩinĩ wa maũndũ macio, tondũ weka ũguo, nĩũkwĩhonokia wee mwene na ũhonokie o na arĩa magũthikagĩrĩra.

5

Mataaro Makoniĩ Atumia a Ndigwa, na Athuuri, na Ngombo

¹ Atĩrĩrĩ, ndũkanakũume mũndũ mũkũrũ, kaba ũmũthathage taarĩ thoguo, nao andũ arĩa ethĩ ta marĩ ariũ a thoguo, ² Atumia arĩa akũrũ, ũmatuaga ta marĩ aa maitũguo, nao arĩa anini matuaga ta airĩtu a thoguo, na wĩkage ũguo na mĩthĩire yothe ya ũthingu.

³ Rũmbũyagia atumia arĩa a ndigwa kũna, na ũmatĩĩage. ⁴ No mĩtumia wa ndigwa angĩkorwo arĩ na ciana, kana ciana cia ciana ciake-rĩ, ciana icio nĩ ciambe ciĩrute kũrutithia wĩtikio wacio wĩra na ũndũ wa kũmenyagĩrĩra andũ arĩa marĩ a nyũmba ciao kĩũmbe; tondũ gwĩka ũguo nĩ gũcookeria aciari a cio na aciari a aciari a cio ngaatho nĩgũkorwo ũndũ ũcio nĩũkenagia Ngai. ⁵ Mĩtumia wa ndigwa ũrĩa ũbataire kũna, na ũtigĩtwo arĩ wiki-rĩ, ũcio aigaga mwĩhoko wake harĩ Ngai, na akahooyaga ũtukũ na mũthenya, akiũria Ngai ũteithio ategũtigithĩria. ⁶ No mĩtumia wa ndigwa ũrĩa ũikaraga agũkenagia, ũcio nĩ mũkuũ o na arĩ muoyo. ⁷ Rutaga andũ maũndũ macio o namo, nĩgeetha gũtikagĩe mũndũ ũgũikara arĩ na ũcuuke. ⁸ Mũndũ wothe angĩaga gũteithia andũ ao, na makĩria arĩa marĩ a gwake mũciĩ-rĩ, mũndũ ũcio nĩakaanĩte wĩtikio na nĩ mũũru gũkĩra ũrĩa ũtetikĩtie.

⁹ Gũtirĩ mĩtumia wa ndigwa wagĩrĩre kwandĩkwo mũtaratara-inĩ wa atumia a ndigwa atakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩtandatũ, na akorwo aarĩ mwĩhokeku kũrĩ mũthũuri-we, ¹⁰ na akorwo nĩokaine wega nĩ ũndũ wa gwĩkaga ciiko njega, ta kũrera ciana, na gũtugaga ageni, na gũthambia nyarĩrĩ cia andũ arĩa aamũre, na gũteithagia andũ arĩa marĩ thĩĩna-inĩ, na kwĩrutagĩra we mwene gwĩkaga maũndũ marĩa mothe mega.

¹¹ Ha ũhoru wa atumia a ndigwa arĩa ethĩ-rĩ, ndũkamekĩre mũtaratara-inĩ ta ũcio, tondũ rĩrĩa makaguucĩrĩrio nĩ merĩrĩra mao ma mwĩrĩ, nĩmagatigana na Kristũ na macooke kwenda kũhika. ¹² Nĩ ũndũ wa ũguo magatuĩka a gũtũrwo ciira, tondũ nĩmathũkĩtie kĩranĩro kĩa kĩa mbere. ¹³ Ningĩ, nĩmemenyagĩria ũgũũta, magatuĩka a kũũrũra kuuma nyũmba ĩmwe nginya ĩrĩa ĩngĩ. Na to ũgũũta wiki, o na nĩmatuĩkaga a kwaria ndeto cia mũhuhu na magetoonyereria maũndũ-inĩ ma andũ angĩ, makaaragia maũndũ marĩa mataagĩrĩrwo nĩ kwaria. ¹⁴ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, niĩ ngũtaara atumia a ndigwa arĩa ethĩ mahike, na magĩe ciana, na marũgamagĩrĩre mĩciĩ yao, nĩguo matikae kũhe thũ iitũ mweke wa gũcambania. ¹⁵ Ti-itherũ o na rĩu amwe ao nĩmarĩkĩtie kũgarũrũka na makarũmĩrĩra Shaitani.

¹⁶ Mũndũ-wa-nja o wothe mwĩtikia angĩkorwo arĩ na atumia a ndigwa a nyũmba yake-rĩ, nĩamateithagie arĩ we na ndagakuuithie kanitha mĩrigo wao, nĩgeetha kanitha ũhote gũteithia atumia arĩa a ndigwa kũna, arĩa mabataire.

¹⁷ Athuuri a kanitha arĩa matongoragia maũndũ ma kanitha wega nĩ-magĩrĩrwo nĩ kũheo gĩtĩo mũno, na makĩria arĩa marutaga wĩra wa kũhunja na kũrutana. ¹⁸ Nĩgũkorwo Maandĩko marĩa matheru moigĩte atĩrĩ, “Ndũkanohe ndegwa kanua rĩrĩa ikũranga ngano ikĩmĩhũũra,” na ningĩ nĩmoigĩte atĩrĩ, “Mũruti wĩra nĩagĩrĩrwo nĩkũheo mũcaara wake.” ¹⁹ Ndũkanetikĩrie mũthuuri wa kanitha athitangwo, tiga hakorirwo na ũira wa andũ eerĩ kana atatu. ²⁰ Andũ arĩa maikaraga makĩlhagia-rĩ, makaanagie mbere ya andũ othe, nĩguo arĩa angĩ maikarage metigĩrite.

²¹ Ndakwĩra atĩrĩ na ma ndĩ mbere ya Ngai, na Kristũ Jesũ o na arĩa athuure, ũmenyagĩrĩre morutani maya ũtegũthutũkania, na ndũkaneeke ũndũ o na ũmwe na kĩmenyano.

²² Ndũkahiũhage kũigĩrĩra mũndũ moko, na ndũkanagwatanĩre na mehia ma andũ arĩa angĩ. Ikaraga ũrĩ mũthingu.

²³ Tiga kũnyuuga o maaĩ matheri, nyuuga ndibei nini tondũ wa nda yaku, na nĩ ũndũ wa ũrĩa ũrũaraga kaingĩ.

²⁴ Mehia ma andũ amwe nĩmeyonanĩtie, makamatongoragia ciira-inĩ no mehia ma andũ angĩ mamomaga thuutha. ²⁵ O ũndũ ũmwe, noguo ciĩko njega ciĩyonanagia, nacio irĩa itarĩ njega itingĩhithika.

6

¹ Nĩ kwagĩrĩre andũ arĩa ngombo, o acio maikaraga ta mekĩrĩtwo icooki rĩa ũkombo ngingo matuaga atĩ aathani ao nĩ a kũheagwo gĩtĩo gĩothe, nĩgeetha rĩitwa rĩa Ngai na ũrutani witũ itikanacambio. ² Arĩa marĩ na aathani metĩkĩtie matikamaime gĩtĩo nĩ ũndũ wa gũkorwo atĩ nĩ ariũ na aarĩ a lthe wao. Handũ ha ũguo, nĩmatungatagĩre wega makĩria, tondũ arĩa maragunĩka nĩ ũndũ wa ũtungata wao nĩ andũ metĩkĩtie, na nĩ andũ mendetwo. Rutanaga maũndũ macio na ũmaringagĩrĩre andũ.

Kwenda Mbeeca

³ Mũndũ o na ũrĩkĩ angĩrutana ũrutani wa maheeni na akorwo ndetĩkanĩtie na ũrutani ũrĩa mwega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ na ũrutani ũrĩa wa kwĩyamũrĩra Ngai-rĩ, ⁴ mũndũ ũcio nĩ mwĩtĩĩ na ndarĩ ũndũ oĩ. ũcio endete o ngarari itarĩ kĩguni na njũgitano ikonĩ ciugo irĩa irehaga ũiru, na ngũĩ, na mĩario mĩũru, na gwĩkũũa maũndũ mooru, ⁵ na kũgiana gũtathiraga gatagatĩ ka andũ arĩa marĩ meciiria mooru, arĩa mathirĩrwo nĩ ũhoru-ũrĩa-wa-ma, na arĩa meciiragia atĩ ũhoru wa kwĩyamũrĩra Ngai nĩ njĩra ya gũtũma mũndũ atonge.

⁶ No rĩrĩ, kwĩyamũrĩra Ngai na kũiganwo nĩ kĩrĩa ũrĩ na kĩo, ũcio nĩ ũtonga mũnene. ⁷ Nĩgũkorwo gũtirĩ kĩndũ twarehire gũkũ thĩ, na gũtirĩ kĩndũ tũngĩhota kũruta kuo. ⁸ No tũngĩgĩa na irio, na tũgĩe na nguo-rĩ, no tũiganwo nĩcio. ⁹ Andũ arĩa mendaga gũtonga-rĩ, nĩmagũũaga magerio-inĩ o na mũtego-inĩ wa merĩrĩria maingĩ ma ũrimũ ma kũmathũkia, marĩa mamagũithagia mwanangĩko-inĩ, makamaniina. ¹⁰ Tondũ kwenda mbeeca nĩkĩo kĩhumo kĩa mĩthemba yotha ya ũũru. Andũ amwe nĩ ũndũ wa kwenda mbeeca mũno-rĩ, nĩmatigĩte wĩtikio, na magetheeca ngoro na kĩa kĩa kĩa.

Paũlũ Gũtaara Timotheo

¹¹ No wee mũndũ wa Ngai-rĩ, ũrĩa maũndũ macio mothe, na ũthingatage ũthingu, na kwĩyamũrĩra Ngai, na wĩtikio, na wendani, na gũkirĩrĩria, na ũhooreri. ¹² Rũaga mbaara ĩrĩa njega ya wĩtikio. Rũmia ũhoru wa muoyo wa tene na tene o ũrĩa wetĩrwo rĩrĩa woimbũrĩre wega wĩtikio waku mbere ya aira aingĩ. ¹³ Ningĩ ndĩ mbere ya Ngai, ũrĩa ũheaga indo ciothe muoyo, na mbere ya Kristũ Jesũ, ũrĩa warutire ũira mwega rĩrĩa aarutaga ũira mbere

ya Pontio Pilato, nĩ ngũgwatha atĩ ¹⁴ ũrūmagie rĩathani rĩu wathĩtwo narĩo ũtarĩ na kĩmeni kana ũcuuke nginya hĩndĩ ĩrĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ akoonanio, ¹⁵ ũrĩa Ngai akoonania ihinda rĩake rĩakinya. Ngai ũcio-rĩ, nĩwe mwene hinya ũrĩa wa kũgocagwo, na nowe Mũthamaki wa athamaki, na Mwathani wa aathani. ¹⁶ Ningĩ nowe wiki ũtũuraga muoyo ũrĩa ũtathiraga, na agatũura ũtheri-inĩ ũrĩa gũtarĩ mũndũ ũngĩhota kũũkuhĩrĩria. Gũtirĩ mũndũ ũrĩ wamuona kana ũngĩhota kũmuona. Nake arotĩagwo, na arogĩa na wathani ũrĩa ũtathiraga nginya tene. Amenĩ.

¹⁷ Athaga andũ arĩa itonga gũkũ thĩ ĩno tũrĩ matigage kwĩgaatha kana kũiga mwĩhoko wao harĩ thĩinĩ wa ũtonga ũcio ũtamenyagĩrwo, no maigage mwĩhoko wao harĩ Ngai ũrĩa ũtũheaga indo ciothe na ũtaana, nĩguo itũkenagie. ¹⁸ Maathe mekage wega, na maingĩhĩrwo nĩ gwĩkaga ciiko njega, na matuĩke andũ a gũtugana na kũgayagĩra andũ indo ciao na ũtaana. ¹⁹ Meka ũguo nĩmarĩigagĩra kigĩina kiao ene kĩrĩ mũthingi mūrũmu nĩ ũndũ wa mahinda marĩa magooka, na nĩgeetha mahote kwĩgwatĩra muoyo, na nĩguo muoyo ũrĩa wa ma kũna.

²⁰ Atĩrĩrĩ, Timotheo, gitagĩra kĩrĩa wĩhokeirwo. Wĩthemage inegene rĩa arĩa matetigĩrĩte Ngai, na ngarari cia mathugunda ma maheeni marĩa matuagwo atĩ nĩmo ũmenyo na ti ũmenyo kũrĩ. ²¹ Andũ amwe metĩkĩtie atĩ marĩ na ũmenyo ũcio nĩmatũgũũgĩte na makoima wĩtikio-inĩ.

Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ.

MARŪA MA KEERĪ MA PAŪLŪ KŪRĪ TIMOTHEO

¹ Nĩ nĩ Paŭlū, mūtūmwo wa Kristū Jesū nĩ ūndū wa kwenda kwa Ngai. Ndatūmirwo nĩ Ngai kuringana na kīranĩro kĩa muoyo ūrĩa ūrĩ thĩinĩ wa Kristū Jesū,

² Ndakwandikira wee Timotheo, o we mūrū wakwa nyendete muno:

Wega, na tha, na thayū kuuma kūrĩ Ngai Ithe witū, na Kristū Jesū Mwathani witū, irogĩa nawe.

Kūūmĩrĩrio Gūtũika Mwĩhokeku

³ Nĩnjookagĩria Ngai ngaatho, ūrĩa nĩ ndungatagĩra ndĩ na thamiri itarĩ na ūcuuke, o ta ūrĩa maithe makwa ma tene meekaga, o ngĩkūrirkanaga hĩndĩ ciothe ūtukū na mūthenya, mahooya-inĩ makwa itegūtigithĩria. ⁴ Nĩndĩiragĩria muno gũkuona, ndaririkana maithori maku, nĩgeetha njiyūrwo nĩ gĩkeno. ⁵ Nĩndirikanĩtio ūhoru wa wĩtikio waku ūrĩa ūtarĩ ūhinga, o ta ūrĩa watũire na cūguo Loisi, na nyũkwa Eunike, na rĩu nĩnjĩtikĩtie atĩ wĩtikio ūcio ūrĩ o thĩinĩ waku. ⁶ Nĩ ūndū wa gĩtūmi gĩkĩ nĩngũkūrirkania atĩ ūhuhagĩrĩrie kĩheo kĩria ūheetwo nĩ Ngai, kĩa wagĩire nakio rĩria ndakũigĩrĩre moko. ⁷ Nĩgũkorwo Ngai ndaatũheire roho wa gũtwikagĩra guoya, no aatũheire roho wa gũtwikĩra hinya, na wa wendani, na wa ūũgĩ wa kwĩnyiita maũndũ-inĩ mothe.

⁸ Nĩ ūndū ūcio ndũkanaconoke ūkiumbũra ūira wa Mwathani witū, kana ūconoke nĩ ūndū wakwa nĩ njohetwo nĩ ūndū wake. No nyiitanĩra na nĩ kũnyariirwo nĩ ūndū wa Ūhoru-ũria-Mwega, nĩ ūndū nĩũrĩheagwo hinya nĩ Ngai. ⁹ Ngai nĩwe watũhonokirie na agĩtwĩtĩra mūtũũrĩre mũtheru, ti tondũ wa ūndū twikĩte, no nĩ ūndū wa ūrĩa aatanyĩte gwĩka na nĩ ūndū wa wega wake. Twaheirwo wega ūyũ thĩinĩ wa Kristū Jesū mbere ya kĩambĩrĩria gĩa thĩ, ¹⁰ no wega ūcio rĩu nĩũguũranĩrio nĩ ūndū wa kuonekana kwa Mũhonokia witū, Kristū Jesū, ūrĩa waniinire gĩkuũ, na akĩrehe muoyo o na ūhoru wa kwaga kũbutha akĩũiga ūtheri-inĩ nĩ ūndū wa Ūhoru-ũria-Mwega. ¹¹ Na nĩ ūndū wa Ūhoru-ũcio-Mwega-rĩ, nĩndamũrirwo ndũike mũhunja, na mūtūmwo, na mūrutani wago. ¹² Ūhoru ūcio nĩguo ūtũmĩte nyamarĩke ūguo. No ndiconokaga, tondũ ūrĩa nĩ njĩtikĩtie nĩndĩmũũ, na ndĩ na ma atĩ arĩ na ūhoti wa kũgitĩra kĩa ndĩmũhokeire o nginya rĩria mūthenya ūcio ūgaakinya.

¹³ Rũmia ūhoru ūrĩa waiguire kuuma kūrĩ nĩ, ūrĩ kĩonereria kĩa ūrutani mwega, ūrĩ na wĩtikio na wendani thĩinĩ wa Kristū Jesū. ¹⁴ Menyerera ūndũ ūrĩa mwega ūrĩa wehokeirwo, na ūũmenyerere ūteithĩtio nĩ Roho Mũtheru ūrĩa ūikaraga thĩinĩ witū.

¹⁵ Wee nĩũ atĩ andũ othe thĩinĩ wa bũrũri wa Asia nĩmandiganĩrie, o hamwe na Fugelo, na Herimogene.

¹⁶ Mwathani aroguĩra andũ a nyũmba ya Onesiforo tha tondũ aananyamarũra kaingĩ na ndaconokire nĩ ūndũ wakwa kuohwo na mĩnyororo. ¹⁷ Nowe, hĩndĩ rĩa ookire Roma, nĩanjaririe na kĩyo o nginya akĩnyona. ¹⁸ Mwathani aroĩtikĩra atĩ akaaiguĩrwo tha nĩ Mwathani mūthenya ūcio wakinya! Wee nĩũ wega muno ūrĩa aandeithirie na njĩra nyingĩ rĩria ndaari Efeso.

2

¹ Nĩ ūndū wa ūguo, wee mūrū wakwa-rĩ, gĩa na hinya thĩinĩ wa wega wa Ngai ūrĩa ūrĩ thĩinĩ wa Kristū Jesū. ² Namo maũndũ marĩa waiguire ngĩaria

mbere ya aira aingĩ-rĩ, mehekere andũ ehokeyu arĩa ũũĩ atĩ no mahote kũruta andũ angĩ. ³ Ũmirĩria gũthũnika hamwe na ithuĩ ta ũrĩ mũthigari mweka wa Kristũ Jesũ. ⁴ Gũtirĩ mũndũ ũrutaga wĩra wa mũthigari ũngĩohania na maũndũ matarĩ ma ũthigari: we endaga o gũkenia mũnene wake ũrĩa ũmwathaga. ⁵ Ũguo no taguo, mũndũ ũrĩa ũhanyũkaga mathako-inĩ ma mahenya ndangĩtheo thũmbĩ ya ũhootani atathaakĩte kũringana na ũrĩa gwanhĩtwo. ⁶ Ningĩ-rĩ, mũrĩmi ũrĩa wĩnogagia akĩrima mũgũnda nĩ we wagĩrĩrwo gũtuĩka wa mbere kwamũkĩra maciaro maguo. ⁷ Cũranagia maũndũ marĩa ndĩroiga, nĩgũkorwo Mwathani nĩarĩkũũhigagia maũndũ-inĩ macio mothe.

⁸ Atĩrĩrĩ, ririkanaga Jesũ Kristũ, ũrĩa wariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ, na aarĩ wa rũciarō rwa Daudi, kũringana na Ũhoro-ũrĩa-Mweka, ũrĩa nĩĩ hunjagia. ⁹ Ũhoro ũcio nĩguo nĩĩ nyarĩragĩrwo o nginya ngohwo na mĩnyororo ta ndĩ mũgeri ngero. No kiugo kĩa Ngai ti kiohe. ¹⁰ Nĩ ũndũ ũcio, nĩĩ nĩnyũmagĩrĩria maũndũ mothe nĩ ũndũ wa arĩa aamũre, nĩgeetha o nao megĩre na ũhonokio ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, na magĩe na riiri wa tene na tene.

¹¹ Ũhoro ũyũ nĩ wa kwĩhokeya, atĩrĩ:
Angĩkorwo nĩtwakũire hamwe nake-rĩ,
o na gũtũũra nĩtũgaatũũra muoyo hamwe nake;

¹² na tũngĩkirĩrĩria-rĩ,
o na gũthamaka nĩtũgaathamaka hamwe nake.

No tũngĩmũkaana-rĩ,
o nake nĩagatũkaana;

¹³ na tũngĩaga kwĩhokeya,
we egũtũũra arĩ o mwĩhokeya,
nĩgũkorwo we ndangĩhota gwĩkaana.

Mũruti Wĩra Mwĩtikĩrĩku harĩ Ngai

¹⁴ Ririkanagia andũ maũndũ macio. Makaanagie ũrĩ mbere ya Ngai nĩguo matige gũkararanĩria ndeto itarĩ kiene; ndeto icio itirĩ kĩguni, no gũthũkia ithũkagia arĩa maciiguaga. ¹⁵ Geria mũno wĩonanagie harĩ Ngai wĩ mwĩtikĩrĩku, na wĩ mũruti-wĩra ũtarĩ ũndũ ũngĩmũconora, na ũrutanage ũhoro ũrĩa wa ma ũrũngĩrĩrie. ¹⁶ Ehagĩrĩra mĩario itarĩ ya gwĩtigĩra Ngai, tondũ arĩa mekenagia na ndeto icio makĩragĩrĩria kwaga gwĩtigĩra Ngai. ¹⁷ ũrutani wao ũtheaga ta kĩronda kĩa ndũira. Amwe ao nĩ Humenayo, na Fileto, ¹⁸ arĩa maturuũrite na magatiga ũhoro wa ma. Moigaga atĩ ũhoro wa kũriũka nĩũrikĩtie kũhĩtũka, na nĩ mathũkĩtie wĩtikio wa andũ amwe. ¹⁹ No rĩrĩ, mũthingi ũrĩa mũrũmu wa Ngai nĩwĩhaandĩte weka naguo wĩkĩrĩtwo rũũri na ciugo ici: “Mwathani nĩoĩ andũ arĩa marĩ ake,” na ningĩ atĩrĩ, “Ũrĩa wothe uumbũraga rĩtwa rĩa Mwathani no nginya agarũrũke atigane na waganu.”

²⁰ Thĩinĩ wa nyũmba yothe nene-rĩ, to indo cia thahabu na betha ikoragwo kuo ciiki, no nĩ kũrĩ indo cia mĩtĩ na cia rĩũmba; imwe nĩ cia wĩra ũrĩa mũtũie, na imwe nĩ cia wĩra ũrĩa ũtangĩtũka. ²¹ Mũndũ angĩtheria kuuma kũrĩ maũndũ macio matangĩtũka, no atũike ta kindũ gĩa kũruta wĩra wa gĩtũio, kindũ gĩtherie, kĩrĩa kĩagĩrĩre Mwathi wa nyũmba iyo na kĩaarĩrio gĩa kũrutaga wĩra o wothe mweka. ²² Na rĩrĩ, ũragĩra merĩrĩria mooru ma wĩthĩ, na ũthingatage ũthingu, na wĩtikio, na wendani, na thayũ, mũrĩ hamwe na arĩa makayagĩra Mwathani marĩ na ngoro theru. ²³ Reganaga na ngarari cia ũrimũ na cia ũkĩgu, tondũ nĩũĩ irehage ngũĩ. ²⁴ Nayo ndungata ya Ngai ndĩagĩrĩrwo nĩ gũtuĩka ya ngũĩ; handũ ha ũguo, yagĩrĩrwo nĩgũtuĩka ya gũtuga mũndũ o wothe, na ĩrĩ mũndũ wĩ na ũhoti wa kũrutana, na ĩrĩ mũndũ mũkĩrĩrĩria. ²⁵ Ningĩ arutaga arĩa mamũkararagia ahooreire, arĩ na mwĩhoko atĩ Ngai no atũme

merire, nĩguo mamenye ũhoro wa ma, ²⁶ na atĩ matũike a gwĩcookera, na meteithũkie mũtego-inĩ wa mũcukani ũrĩa ũmanyiitĩte mĩgwate nĩguo mekage ũrĩa ekwenda.

3

Kwaga Gwĩtigĩra Ngai Matukũ ma Kĩrigĩrĩria

¹ No rĩrĩ, menya atĩ matukũ ma kũrigĩrĩria nĩgũkagĩa na mahinda ma ũgwati. ² Andũ magaatũika eyendi, na endi mbeeca, na egani, na egaathi, na arumani, na andũ mataiguaga aciari ao, na matarĩ ngaatho, na matarĩ atheru. ³ Ningĩ makorwo matarĩ na wendani, na matarekanagĩra, na a gũcambania, na matangĩhota kwĩgĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ, na matarĩ tha, na matendaga maũndũ mega, ⁴ na andũ mendaga gũkũnyanĩra andũ arĩa angĩ, na arũgĩrĩri, na eĩkĩrĩri, na endi gwĩkenia gũkĩra ũrĩa mendete Ngai. ⁵ Andũ acio metuaga ta meyamũrĩre Ngai no nĩmakaanaga hinya wake. Wĩthemage andũ ta acio.

⁶ Acio nĩo arĩa matoonyagĩrĩra nyũmba ciene na makaguucagĩrĩria andũ-a-nja arĩa ahũthũ ngoro, arĩa maiyũrĩtwo nĩ mehia, na arĩa matwaragĩrĩrio nĩ merirĩria mooru ma mĩthemba yothe. ⁷ Andũ-a-nja acio nĩmerutaga ũndũ mwerũ hĩndĩ ciothe, no matirĩ hĩndĩ mamenyaga ũhoro ũrĩa wa ma. ⁸ O ta ũrĩa Janne na Jambare maakararirie Musa-rĩ, no taguo andũ acio mehotoraga makararie ũhoro ũrĩa wa ma. Meciiria mao nĩ mooru, nao ha ũhoro ũkonĩ wĩtikio niakũregwo biũ. ⁹ No rĩrĩ, matingĩthĩ haraaya, tondũ ũrimũ wao nĩũkamenyeka nĩ andũ othe, o ta ũrĩa ũhoro wa andũ acio wamenyekire.

Paũlũ Gũtaara Timotheo

¹⁰ No wee-rĩ, nĩũ ũhoro wothe wa ũrutani wakwa, na mĩtũũrĩre wakwa, na matanya makwa, na wĩtikio wakwa, na ũkĩrĩrĩria wakwa, na wendani wakwa, na kũũmirĩria gwakwa, ¹¹ na kũnyariirwo gwakwa, na mathĩĩna makwa, o na mĩthemba ya maũndũ marĩa maangorire kũu Antiokia, na Ikonía, o na Lusitera, mĩnyamaro rĩria nĩ ndomĩrĩrie. No Mwathani nĩahonokirie kuuma kũrĩ mathĩĩna macio mothe. ¹² Ti-itherũ, mũndũ o wothe ũrĩa ũkwenda gũtũura mĩtũũrĩre wa gũkenia Ngai arĩ thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ nĩarĩnyariiragwo, ¹³ No andũ arĩa aaganu na arĩa aheenania nĩmarĩkĩragĩrĩria kwagana, makaheenania na makaaheenagio. ¹⁴ No wee-rĩ, tũũra wĩkaga maũndũ marĩa wĩrutĩte na ũkametĩkia wega atĩ nĩ ma ma, tondũ nĩũ arĩa maakũrutire, ¹⁵ na ũrĩa wamenyire Maandiko marĩa matheru kuuma rĩrĩa warĩ kaana,* marĩa mangĩhota gũkũũhĩgia nĩguo ũkaahonokio nĩ ũndũ wa gwĩtikia thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ. ¹⁶ ũhoro wothe ũrĩa wandĩkitwo Maandiko-inĩ wekĩrĩrwo thĩĩnĩ wa mũwandĩki nĩ Ngai, na nĩwagĩrĩre harĩ ũhoro wa kũrutana, na wa gũkaanania, na wa kũrũnga mahĩtia, o na wa kũrutana mĩkarĩre ya ũthingu, ¹⁷ nĩgeetha mũndũ wa Ngai akoragwo arĩ mũkinyanĩru, na athagathagĩtwo biũ kũruta wĩra o wothe mwega.

4

¹ Atĩrĩrĩ, nĩ ndĩ mbere ya Ngai na ya Kristũ Jesũ, ũrĩa ũgaatũira ciira andũ arĩa marĩ muoyo na arĩa makuĩte, na nĩ ũndũ wa gũũka gwake na ũthamaki wake-rĩ, ngũgũtaara atĩrĩ: ² Hunjagia ũhoro wa Ngai; ikaraga wĩhaariirie hĩndĩ rĩria yagĩrĩre na rĩria itagĩrĩre; ningĩ rũithagĩria andũ mahĩtia mao, na ũmakaanagie, na ũmomagĩrĩrie, wĩ na ũkĩrĩrĩria mũnene na ũrutani

* 3:15 Mwana wa kahĩ wa Mũyahudi aambagĩrĩria kwĩruta maandiko ma Kĩrĩkanĩro kĩrĩa Gĩkũrũ arĩ wa mĩaka itano.

mubarĩre. ³ Nĩgũkorwo ihinda nĩrĩgooka rĩrĩa andũ makaaregana na ũrutani ũrĩa wagĩrĩre. No nĩguo mahingie merirĩria mao-rĩ, nĩmakeyũnganĩria arutani aingĩ nĩguo mameerage maũndũ marĩa matũ mao mekwenda kũigua. ⁴ Nĩmakahũgũra matũ mao matige kũigua ũhoru wa ma, na magarũrũkĩre ng'ano cia tũhũ. ⁵ No wee-rĩ, ikaraga wĩiguĩte maũndũ-inĩ mothe, na ũmĩrĩrie kũnyariirwo, ningĩ rutaga wĩra wa kũhunja ũhoru wa Ngai, na ũhingagie mawĩra mothe ma ũtungata waku.

⁶ Nĩgũkorwo nĩnyambĩrĩrie gũitwo thĩ ta iruta rĩa kũnyuuo, narĩo ihinda rĩakwa rĩa kuuma gũkũ nĩrĩkinyu. ⁷ Nĩndũite mbaara rĩa njega, narĩo ihenya rĩakwa rĩgakinya mũthia, o na nĩndũũrĩte menyereire wĩtikio wakwa. ⁸ Rũu nĩnjigĩrwo thũmbĩ rĩa ya ũthingu, rĩa Mwathani, ũrĩa ũtuaga ciira na kĩhotoo, akaahe mũthenya ũcio, na to nĩ nyiki akaahe, no ningĩ nĩ andũ othe arĩa makoretwo merirĩrie kũguuranĩrio gwake.

Maũndũ ma Paũlũ Mwene

⁹ Geria mũno o ũrĩa wahota ũũke kũrĩ nĩ na ihenya, ¹⁰ nĩgũkorwo Dema, tondũ wa kwenda maũndũ ma thĩ ĩno, nĩandiganĩrie na agathiĩ Thesalonike. Nake Keresike nĩathiĩte Galatia, na Tito agathiĩ Dalamatia. ¹¹ Luka nowe tũrĩ nake gũkũ. Oya Mariko mũũke nake, tondũ nĩ ũteithio harĩ nĩ ũtungata-inĩ wakwa. ¹² Nĩndatũmire Tukiko kũu Efeso. ¹³ Ũgĩũka-rĩ, ndehera kabuti karĩa ndatigire gwa Karipo kũrĩa Teroa, na ũndehere mabuku makwa ma gĩkũngo, na makĩria njũa iria cia kwandĩkwo.

¹⁴ Alekisandero ũrĩa mũturi wa indo cia rũthuku nĩanjĩkire ũũru mũno. Mwathani nĩwe ũkaamũrĩha kũringana na ciiko ciake. ¹⁵ O nawe mwĩmenyererere, tondũ nĩakararirie ndũmĩrĩri iitũ na hinya.

¹⁶ Hĩndĩ rĩa ndaciirithirio rĩa mbere-rĩ, gũtirĩ mũndũ wokire kũndeithia, andũ othe nĩmandiganĩrie. Maroaga gũtuĩrwo ũũru. ¹⁷ No Mwathani nĩarũgamire na nĩ na akĩnjĩkĩra hinya, nĩgeetha ndũmĩrĩri ihunjio biũ nĩ ũndũ wakwa na andũ-a-Ndũrĩrĩ othe mamĩigue. Na nĩ ngĩhonokio kuuma kanua ka mũrũũthi. ¹⁸ Mwathani nĩakahonokia ũũru-inĩ o wotho, na andware ũthamaki-inĩ wake wa igũrũ, nake arogoocagwo tene na tene. Amen.

Ngeithi cia Mũthia

¹⁹ Geithia Pirisila na Akula, na andũ a nyũmba ya Onesiforo. ²⁰ Erasito aatigirwo Korinitho, na nĩ ngĩtiga Terefimo kũu Mileto arĩ mũrũaru. ²¹ Geria ũkinye gũkũ mbere ya ihinda rĩa heho. Nĩwageithio nĩ Eubulu, o na Pudene, na Lino, na Kilaudia, na ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe.

²² Mwathani aroikaria roho waku. Wega wa Ngai ũroikara hamwe nawe.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ TITO

¹ Nĩ nĩ Paŭlũ, ndungata ya Ngai na mŭtũmwo wa Jesũ Kristũ. Ndũmĩtwo nĩguo andũ arĩa athuure nĩ Ngai mongererwo wĩtikio na ũmenyo wa kũmenya ũhoro-ũria-wa-ma ũria ũtwaranĩte na ũhoro wa kwĩyamũrĩra Ngai, ² na nĩguo wĩtikio na ũmenyo irĩa irĩ na kũrĩgĩrĩro kĩa muoyo wa tene na tene, irĩa Ngai ũria ũtaheenanageria eeranĩre o kuuma kĩa mbĩrĩria. ³ Narĩ ihinda riake rĩria riagĩrĩire riakinya, nĩaguũranĩire kiugo gĩa ke kĩa ndehokeirwo ndikihunjagie kũringana na ũria njathĩtwo nĩ Ngai Mũhonokia witũ,

⁴ Ndĩrakwandĩkĩra marũa maya wee Tito, o wee mũriũ wakwa kũna thĩnĩ wa wĩtikio ũria tũgwatanĩire nawe:

Wega na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe na kũrĩ Kristũ Jesũ Mũhonokia witũ, irogĩa nawe.

Wĩra wa Tito arĩ Kirete

⁵ Atĩrĩrĩ Tito, gĩtũmi kĩa gĩatũmire ngũtĩge kũu Kirete nĩ atĩ ũthondeke maũndũ marĩa mataarĩkĩte na ũthuure athuuri thĩnĩ wa o itũũra, o ta ũria ndakwĩire. ⁶ Mũthuuri wa kanitha aagĩrĩrwo akorwo atarĩ na ũcuuke, na akorwo arĩ mũthuuri wa mũtumia o ũmwe tu, na arĩ mũndũ ũrĩ na ciana ciĩtikĩtie na itarĩ kaũndũ ingĩcuukĩrwo nĩ ũndũ wa ũmaramari kana kwaga gwachĩka. ⁷ Kuona atĩ mũrori wa maũndũ ma kanitha nĩmwĩhokere wĩra wa Ngai, no nginya akorwo atarĩ na ũcuuke, na ndagakorwo arĩ mũndũ wa kwĩgũmĩra, kana wa kũhiũha kũrakara, kana arĩ mũnyui wa njoohi, kana wa kũhũhĩra hinya o na mbaara, kana mũndũ wa gũkorokera indo na njĩra irĩa itagĩrĩire. ⁸ Nĩ kaba akorwo arĩ mũndũ ũũ gĩtugana, na wendete maũndũ marĩa mega, na ũhotete kwĩgĩrĩrĩa merĩrĩa ma mwĩrĩ, na arĩ mũrũngĩrĩru ngoro, na arĩ mũthingu, o na mũndũ ũmenyagĩrĩra mĩtugo yake. ⁹ Ningĩ no nginya arũmagie ũhoro ũria wa kwĩhokeka, o ta ũria ũrutaniĩtwo, nĩguo ahotage kũmĩrĩria arĩa angĩ na ũrutani ũria mwagĩrĩru, na ahotage kũregana na arĩa maũkararagia.

¹⁰ Nĩgũkorwo nĩ kũrĩ andũ aingĩ aremi, andũ a mĩario ya tũhũ na aheenania, na makĩria arĩa a thiritũ ya arĩa maruaga. ¹¹ Andũ acio no nginya makirio, tondũ nĩmarathũkia mĩcĩ mĩingĩ nĩkũrutanaga maũndũ marĩa mataagĩrĩire kũrutana, na mekaga ũguo nĩgeetha monage mbeeca irĩa itamagĩrĩire. ¹² O na mũnabii ũmwe wao nĩoigĩte atĩrĩ, “Andũ a Kirete matũũruga maheenanageria hĩndĩ ciothe, na mahaana ta nyamũ njũru, na nĩ igũũta ngoroku.” ¹³ ũira ũcio nĩ wa ma. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, makaanageria ũgwatĩire, nĩgeetha mehaande wega ũhoro-inĩ wa gwĩtikia, ¹⁴ na nĩguo matikarũmbũyagie ng’ano cia Ayahudi kana mawatho ma andũ arĩa mareganaga na ũhoro-ũria-wa-ma. ¹⁵ Kũrĩ andũ arĩa marĩ meciiria matheru, maũndũ mothe nĩ matheru, no kũrĩ andũ arĩa marĩ na meciiria mathũku na matetikĩtie-rĩ, gĩtirĩ ũndũ mũtheru. Ti-itherũ, meciiria mao na thamiri ciao nĩ thũku. ¹⁶ Kuuga nĩmoigaga atĩ nĩmooĩ Ngai, no nĩmamũkaanaga na ciiko ciao. Nĩ andũ imaramari, na matiathĩkaga, na gĩtirĩ ũndũ o na ũmwe mwega mangĩka.

¹ No wee-rĩ, no nginya ūrutanage maũndũ marĩa maringaine na ūrutani ūrĩa mwaġĩrũ. ² Rutaga athuuri arĩa akūrũ maikarage matarĩ arĩũ, na marĩ a gũtũka, na a kwĩġirĩrĩa merirĩria ma mwĩrĩ, na marĩ arũmu ūhoru-inĩ wa gwĩtikia, na makoragwo marĩ na wendani o na ūkirĩrĩa.

³ O nao atumia arĩa akūrũ marutage gũikaraga na mĩkarĩre ya ūtheru, na matigatuĩke a gũcambania o na kana mamenyere kũnyuuga ndibei nyingĩ matuĩke ta ngombo ciayo, no nĩ matuĩke a kūrutanaga maũndũ marĩa mega, ⁴ nĩgeetha mahote kūruta atumia arĩa ethĩ kwenda athuuri ao na ciana ciao, ⁵ na matuĩke a kwĩġirĩrĩa merirĩria ma mwĩrĩ, na atheru, na mehang'agie na wĩra o wa kwao mũcĩ, na matuĩke atugi, na maathĩkagĩre athuuri ao, nĩgeetha gũtikanagĩe mũndũ ūngĩcambia kiugo kĩa Ngai.

⁶ O ta ūguo-rĩ, ūmagĩrĩa aanake, na ūmataarage matuĩke a kwĩġirĩrĩa merirĩria ma mwĩrĩ. ⁷ Maũndũ-inĩ mothe, tuĩka kĩonereria gĩa gwĩkaga wega maũndũ-inĩ mothe. Rĩrĩa ūkūrutana onanagia ūrũngĩrũ, na ūtarĩ na itherũ, ⁸ o na waragie ciugo irĩa ciagĩrĩre, itangĩrutika mahĩtia, nĩgeetha arĩa matũkararagia maconorithio tondũ wa kwaga ūndũ mũũru mangĩaria igũrũ riitũ.

⁹ Taaraga ngombo atĩ ciathĩkagĩre aathani a cio maũndũ-inĩ mothe, na igeragie kũmakenia, no itigacookanagĩre nao, ¹⁰ na itikamaiyage indo ciao, no cionanagie atĩ no ciĩhokwo kũna, nĩguo itũmage ūrutani wa ūhoru wa Ngai Mũhonokia witũ wendekage maũndũ-inĩ mothe.

¹¹ Nĩ ūndũ wega wa Ngai ūrĩa ūrehaga ūhonokio nĩguũranĩrio kūrĩ andũ othe. ¹² Wega ūcio wa Ngai nĩguo ūtũrutaga kũregana na maũndũ marĩa matarĩ ma kwĩyamũrĩa Ngai, na merirĩria mooru ma gũkũ thĩ, na gũtũũra twĩġirĩrĩre merirĩria ma mwĩrĩ, na gũtũũra na mĩtũũrĩre ya ūngai na mĩrũngĩrũ na ya kwĩyamũrĩa Ngai mahinda-inĩ maya tũrĩ, ¹³ o tũġietagĩrĩa kĩrĩgĩrĩro kĩrĩa kĩrĩ na kĩrathimo, hĩndĩ irĩa gũkaaguũranĩrio riiri wa Jesũ Kristũ, ūrĩa arĩ Ngai witũ mũnene na Mũhonokia. ¹⁴ Nake nĩwe werutire nĩ ūndũ witũ, nĩguo atũkũũre waganu-inĩ wothe, na atherie andũ matuĩke ake kĩũmbe, arĩa marĩ na kĩyo gĩa gwĩkaga maũndũ mega.

¹⁵ Rĩu-rĩ, maũndũ macio nĩmo wagĩrĩrwo nĩkūrutanaga. Ūmanagĩrĩa na ūkaanagie wĩ na wathani wothe. Ndũkanareke mũndũ o na ūrĩkũ akũire.

3

Gwĩka ūrĩa Kwagĩrĩre

¹ Ririkanagia andũ acio atĩ maathĩkagĩre anene na arĩa maathanaga, na matuĩke aathĩki, na makoragwo mehaarĩrie kūruta wĩra wothe mwega, ² ningĩ matikae gũcambia mũndũ o na ūrĩkũ, no makorwo marĩ a thayũ na acaayanĩri, na monanagie mĩtugo ya ūhooreri harĩ andũ othe.

³ Nĩ ūndũ hĩndĩ ĩmwe-rĩ, o na ithuĩ twarĩ akĩgu, na tũtiathĩkaga, na tũka-heenekaga; twarĩ ngombo cia merirĩria ma mĩthemba yothe o na ikeno ciothe. Twatũũraga tũrĩ na rũmena na ūiru, tũgathũũragwo o na tũgathũũranaga mũndũ na ūrĩa ūngĩ. ⁴ No hĩndĩ irĩa ūtugi wa Ngai Mũhonokia witũ na wendo ūrĩa atwendete nague ciaguũranĩrio-rĩ, ⁵ niatũhonokirie, na ti ūndũ wa maũndũ ma ūthingu marĩa tweekite, no nĩ ūndũ wa tha ciake. Agĩtũhonokia na ūndũ wa gũtũtheria, agĩtũciara rĩngĩ na agĩtwerũhia na ūndũ wa Roho Mũtheru, ⁶ ūrĩa aatũitĩrĩrie na ūtaana nĩ ūndũ wa Jesũ Kristũ Mũhonokia witũ, ⁷ nĩgeetha twatuuo athingu nĩ ūndũ wa wega wake, tũtũke agai a muoyo wa tene na tene kũringana na ūrĩa tũtũire twĩrĩgĩrĩre. ⁸ Ūhoru ūcio nĩ wa kwĩhokeka. Na ngũkienda waragie maũndũ maya ūgwatĩrie, nĩgeetha andũ

arĩa mehokete Ngai memenyerie kwĩrutĩra na kũyo gwĩkaga maũndũ mega. Maũndũ maya nĩ magĩrĩru kũna, na nĩ marĩ uumithio harĩ mũndũ o wothe.

⁹ No rĩrĩ, eheragĩra ngarari cia ũrimũ, na ũhoru wa gũkinyĩra njiarwa, na gũkararania, na mbaara cia ũhoru wa watho, tondũ maũndũ macio matirĩ uumithio, na nĩ ma tũhũ. ¹⁰ Mũndũ ũrĩa ũtũmaga kũgĩe na nyamũkano-rĩ, mũkaanagie riita rĩa mbere, na rĩa keerĩ. Thuutha wa ũguo, regana nake. ¹¹ Wagĩrĩrwo nĩkũmenya atĩ mũndũ ta ũcio nĩ mwaganu na nĩ mwĩhia; nake we mwene nĩetuĩrĩre ciira.

Maũndũ ma Mũthia

¹² Ndaarĩkia gũtũma Aritema kana Tukiko kũrĩwe, geria ũrĩa ũngĩhota ũũke kũrĩ nĩ gũkũ Nikopoli, tondũ nĩkuo nduĩte gũikara ihinda rĩa heho. ¹³ Īka ũrĩa wothe ũngĩhota ũteithie Zena ũrĩa wakiri, na Apolo rĩrĩa marĩkorwo marĩ rũgendo-inĩ, na wone atĩ marĩ na indo ciothe iria mabatarĩtio nĩcio. ¹⁴ Nao andũ aitũ nĩmemenyerie kũrutaga mawĩra marĩa mega, nĩguo mateithagĩrĩrie mabataro-inĩ ma o mũthenya nĩguo matigatũũre mūtũũrĩre ũtarĩ na uumithio.

¹⁵ Andũ arĩa othe tũrĩ nao nĩmamũgeithia. Geithia andũ arĩa othe matwen-dete thĩinĩ wa wĩtikio.

Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ inyuothe.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ FILEMONA

¹ Nĩ nĩ Paŭlũ, njohetwo nĩ ūndũ wa Kristũ Jesũ, na Timotheo mŭrũ wa Ithe witũ,

Tũratũma marũa maya kŭrĩ Filemona mŭrata witũ ūrĩa twendete na mŭruti wĩra hamwe na ithuĩ, ² na kŭrĩ mwarĩ wa Ithe witũ Apufia, o na kŭrĩ Arikipo, ūrĩa ūrũagĩrĩra Ūhoru wa Ngai hamwe na ithuĩ, o na kŭrĩ kanitha ūrĩa ūcemanagia gwaku mŭcĩĩ.

³ Mũrogĩa na wega na thayũ kuuma kŭrĩ Ngai Ithe witũ, na kuuma kŭrĩ Mwathani Jesũ Kristũ.

Gũcookia Ngaatho hamwe na Kũhooya

⁴ Atĩrĩrĩ, rĩrĩa ngũkŭririkana mahooya-inĩ makwa-rĩ, nĩnjookagĩria Ngai wakwa ngaatho hĩndĩ ciothe, ⁵ tondũ nĩnjiguaga ūhoru wa wĩtikio waku thĩinĩ wa Mwathani Jesũ, na ūrĩa wendete andũ arĩa othe aamũre. ⁶ Nĩhooyaga atĩ ūgĩe na kĩyo rĩrĩa ūkũgwatanĩra nao ūhoru wa wĩtikio waku, nĩgeetha magĩe na ūmenyo wa maũndũ mothe mega marĩa tũrĩ namo thĩinĩ wa Kristũ. ⁷ Wendani waku nĩũheete gĩkeno kĩnene mũno na ūkanyũmĩrĩria, nĩ tondũ wee, mŭrũ wa Ithe witũ, nĩũcanjamũrĩte ngoro cia andũ arĩa aamũre.

Paŭlũ Gũthaitanĩrĩa Onesimo

⁸ Nĩ ūndũ wa ūguo-rĩ, o na gũtuĩka no ngwathe ndĩ thĩinĩ wa Jesũ Kristũ, atĩ wĩke ūrĩa wagĩrĩre-rĩ, ⁹ nĩ kaba ngũthaithe ūwĩke nĩ ūndũ wa wendo. Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, nĩ Paŭlũ o na ndĩ mũthuri mŭkŭrũ, na ningĩ ndĩ muohe nĩ ūndũ wa Kristũ Jesũ-rĩ, ¹⁰ ngũgĩgũthaita nĩ ūndũ wa mŭrũ wakwa Onesimo, ūrĩa watuĩkire mŭrũ wakwa ndĩ gũkũ kĩoho-inĩ. ¹¹ Mbere iyo ndaarĩ kĩene kŭrĩwe, no rĩu nĩatuĩkĩte mŭndũ wa bata harĩwe o na harĩ nĩ.

¹² Nake nĩngũmũcookia kŭrĩwe, na ngĩmũtũma no taarĩ ngoro yakwa mwene ndĩragũtũmĩra. ¹³ Nĩngĩrendire gũikara nake, nĩgeetha andeithagie handũ-inĩ haku, rĩu njohetwo nĩ ūndũ wa Ūhoru-ũrĩa-Mwega. ¹⁴ No ndiendire gwĩka ūndũ o na ūrĩkũ wee ūtetikĩrĩte, nĩgeetha ūndũ o wotho mwega wee ūngĩka ūkorwo ūrĩ wa kwiyendera no ti wa kũringĩrĩrio. ¹⁵ No gũkorwo gĩtũmi gĩa akweherere kahinda kanini-rĩ, nĩgeetha agũcookierera mĩtũũranie nake nginya tene, ¹⁶ no ndagacooke arĩ o ngombo, no akorwo akĩrĩte ngombo, acooke arĩ mŭrũ wa Ithe witũ mwene mũno. Nĩ wa bata mũno harĩ nĩ, no harĩwe nĩ wa bata makĩria, arĩ ta mŭndũ o na ta mŭrũ wa Ithe witũ thĩinĩ wa Mwathani.

¹⁷ Nĩ ūndũ ūcio angĩkorwo nĩũtuaga tũrĩ rŭmwe nawe-rĩ, mwamũkĩre o ta ūrĩa ūngĩnyamũkĩra nĩ mwene. ¹⁸ Nake angĩkorwo nĩagwĩkĩte ūũru o na ūrĩkũ, kana hihi arĩ na thĩirĩ waku-rĩ, andĩka atĩ thĩirĩ ūcio nĩ wakwa. ¹⁹ Nĩ nĩ Paŭlũ ndĩrakwandĩkĩra na guoko gwakwa mwene. Nĩngakũrĩha thĩirĩ ūcio, o na gũtuĩka ndikwenda kũgweta atĩ o na wee mwene ūrĩ thĩirĩ wakwa. ²⁰ Atĩrĩrĩ, mŭrũ wa Ithe witũ, nĩ ingĩenda ngĩe na uumithio uumĩte kŭrĩwe thĩinĩ wa Mwathani; canjamũra ngoro yakwa thĩinĩ wa Kristũ. ²¹ Ndakwandĩkĩra marũa maya ndĩhokete atĩ ndũngĩaga kũnjathĩkĩra, na ngĩmenyaga atĩ nĩũgwĩka o na makĩria ya ūrĩa ngũrĩite wĩke.

²² Hamwe na ūguo-rĩ, thondekera handũ ha gũikara, tondũ ndĩ na mwĩhoko atĩ nĩndĩtikĩrio njũke kŭrĩ inyuĩ nĩ ūndũ wa mahooya marĩa mũhooyagĩra.

²³ Epafara, ũrĩa tuohetwo nake nĩ ũndũ wa Kristũ Jesũ, nĩakũgeithia. ²⁴ O na Mariko, na Arisitariko, na Dema, na Luka, arĩa tũrutithanagia wĩra nao, nĩmakũgeithia. ²⁵ Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na roho waku.

MARŪA KŪRĪ AHIBIRANIA

Mūriū nī Mūnene Gūkīra Araika

¹ Matukū-inī ma tene Ngai nīarīrie maithe maitū na tūnua twa anabii maita maingī, na njīra mwanya mwanya, ² no matukū-inī maya ma kūrigīrīria-rī, ithuī nīatwarīrie na njīra ya Mūriū, ūrīa aatuire mūgai wa indo ciothe, o we ūrīa thī yothe yombirwo na ūndū wake. ³ Mūrūwe-rī, nīwe wonanagia ūkengi wa riiri wake, na nīwe mūhianīre mūkinyanīru kūna wa ūrīa Ngai atarīi, ningī nīwe ūnyiitīrīre indo ciothe na kiugo gīake kīrī hinya. Nake aarīkia gūtheria andū mehia-rī, nīaikarire thī guoko-inī kwa ūrīo kwa Ūnene kūu igūrū. ⁴ Nī ūndū ūcio agītūika mūnene gūkīra araika, o ta ūrīa rītwa rīrīa aagaīrwo rīrī inene gūkīra rīao.

⁵ Nī ūndū-rī, nī mūraika ūrīkū Ngai arī eera atīrī,
 “Wee nīwe Mūrū wakwa;
 ūmūthī nīndatuika Thoguo”?
 O na kana akīmīra atīrī,
 “Nī nī ngūtūika lthe,
 nake atuīke Mūrū wakwa”?

⁶ Na ningī-rī, Ngai aarehe irigithathi rīake gūkū thī, oigire atīrī,
 “Araika othe a Ngai nīmamūinamīrīre, mamūhoee.”

⁷ Akīaria ūhorō wa araika oigire atīrī,
 “Atūmaga araika ake matuīke huhu,
 nacio ndungata ciake agacitua nīnīmī cia mwaki.”

⁸ No ha ūhorō ūkonī Mūriū ekuuga atīrī,
 “Wee Ngai, gītī gīaku kīa ūnene nīgīgatūūra tene na tene,
 nakīo kīhooito nīkīo gīgaatuika mūthīgi wa ūthamaki waku.

⁹ Wee wendete ūthingu no ūgathūūra waganu;
 nī ūndū ūcio, Ngai, o we Ngai waku, nīakwambararītie gūkīra athiritū aku
 othe
 na ūndū wa gūgūtīrīria maguta ma gīkeno.”

¹⁰ Ningī akoiga atīrī,
 “Wee Mwathani, o kīambīrīria-inī, nīwaarire mīthingi ya thī,
 o narīo igūrū nī wīra wa moko maku.

¹¹ Icio nīgūthira igaathira, no wee nīgūtūūra ūgaatūūra;
 igaathira o ta nguo.

¹² Ūgaacikūnja o ta ūrīa nguo ndaaya ikūnjagwo;
 ikaagarūrūka o ta ūrīa nguo igarūrūkaga.

No wee ndūgarūrūkaga,
 na mīaka yaku ndīrī hīndī igaathira.”

¹³ Nī ūndū-rī, nī mūraika ūrīkū Ngai arī eera atīrī,
 “Ikara thī guoko-inī gwakwa kwa ūrīo,
 nginya rīrīa ngaatūma thū ciaku
 ituīke gaturwa ka makinya maku”?

¹⁴ Githī araika othe ti maroho ma gūtungata, matūmītwo matungatagīre arīa
 makaagaya ūhonokio?

2

Gwathwo Gũthikĩria

¹ Nĩ ùndũ ùcio-rĩ, nĩtwagĩrĩrwo kũrũmbũiya mũno ùhoru ùrĩa twanaigua, nĩguo tũtikae gũtũgũgio tweherio kuuma harĩ guo. ² Tondũ-rĩ, angĩkorwo ùhoru ùrĩa waririo nĩ araika warĩ mũrũmu-rĩ, na mũndũ o wotho wareganaga na ùhoru ùcio na akaũremera nĩaherithagio o ùrĩa kwagĩrĩre-rĩ, ³ tũngĩkiaga atĩa kũherithio tũngĩnyarara ùhonokio mũnene ũũ? ùhonokio ũyũ, ùrĩa waambire kũhunjo nĩ Mwathani, nĩwacookire gwĩkĩrwo hinya kũrĩ ithuĩ nĩ andũ arĩa maamũguire. ⁴ Ningĩ Ngai agĩkĩra ùhoru ũyũ ùira atĩ nĩ wa ma na ùndũ wa kuonania marũuri na morirũ, o na kũringa ciama cia mĩthemba mĩingĩ, na akiheana iheo cia Roho Mũtheru kũrĩ andũ kũringana na wendi wake.

Jesũ gũtuuo ta Ariũ a Nyina

⁵ Thĩ irĩa tũkwaria ùhoru wayo, araika tio maaheetwo wathani wayo. ⁶ No nĩ harĩ mũndũ mũna ùheanĩte ùira handũ hamwe akoiga atĩrĩ:

“Mũndũ akĩrĩ kĩ tondũ ũikaraga ũkĩmwĩciiragia,
nake mũrũ wa mũndũ akĩrĩ kĩ atĩ nĩkio ũmũmenyagĩrĩra?”

⁷ Watũmire atigie o hanini aiganane na araika,
na ũkĩmũhumba thũmbĩ ya riiri o na gĩtĩio,

⁸ na ũkĩiga indo ciothe rungu rwa magũrũ make aciathage.”

Nake akĩiga indo ciothe rungu rwa mũndũ-rĩ, hatĩrĩ kĩndũ o na kĩrĩkũ Ngai aatigire gĩtarĩ watho-inĩ wa mũndũ. No rĩu tũtionaga indo ciothe irĩ watho-inĩ wa mũndũ. ⁹ No tuonaga Jesũ, ùrĩa gwa kahinda kanini watuĩtwo mũnini gũkĩra araika, no rĩu ekĩritwo thũmbĩ ya riiri na ya gĩtĩio nĩ tondũ nĩanyariĩkĩre na agĩkua, nĩgeetha, nĩ ùndũ wa Wega wa Ngai atuĩke wa gũcama gĩkuũ handũ ha andũ othe.

¹⁰ Nĩgũkorwo nĩ kwagĩrĩre atĩ Ngai, ùrĩa wombire indo ciothe na itũũraga nĩ ùndũ wake-rĩ, atũme mwambĩrĩria wa ùhonokio wao aagĩrĩre kũna kũna na ùndũ wa kũnyamario nĩguo arehe ciana nyingĩ riiri-inĩ wake. ¹¹ Jesũ ùrĩa ùtũmaga andũ matuĩke atheru, o hamwe na acio matuĩtwo atheru, othe matuĩkaga andũ a nyũmba imwe. Nĩ ùndũ ùcio Jesũ ndaconokaga akĩmeeta ariũ na aarĩ a lthe. ¹² Akoiga atĩrĩ,

“Nĩngoimbũra rĩitwa riaku kũrĩ ariũ na aarĩ a Baba;
nĩngainaga nyĩmbo cia gũkũgooca ndĩ kĩũngano-inĩ.”

¹³ Ningĩ akoiga atĩrĩ,

“Nĩĩ ngũiga mwĩhoko wakwa harĩ Ngai.”

O na ningĩ akoiga atĩrĩ,

“Nĩĩ ũyũ haha, na ciana iria Ngai aaheete.”

¹⁴ Kuona atĩ ciana icio irĩ na mwĩrĩ na thakame-rĩ, we o nake aatuĩkire o tao mwĩrĩ-inĩ, nĩgeetha na ùndũ wa gĩkuũ giake ahote kwananga ùrĩa ũrĩ na hinya wa gĩkuũ, nake nĩwe mũcukani, ¹⁵ na ohore arĩa matũire mohetwo ũkombo-inĩ matukũ mao mothe nĩ ùndũ wa gwĩtigĩra gĩkuũ. ¹⁶ Nĩgũkorwo ti-itherũ ti araika ateithagia, no ateithagia rũciaro rwa Iburahĩmu. ¹⁷ Na nĩ ùndũ ùcio no nginya angĩahaananirio na ariũ na aarĩ a lthe maũndũ-inĩ mothe, nĩguo atuĩke mũthĩnjĩri-Ngai ùrĩa mũnene ũiyũritwo nĩ tha na mwĩhokeku agĩtungatĩra Ngai, na nĩguo arute horohio nĩ ùndũ wa mehia ma kĩrĩndĩ. ¹⁸ Nĩgũkorwo we mwene nĩathĩnĩkĩre rĩrĩa aageragio-rĩ, nĩahotaga gũteithia andũ arĩa mageragio.

3

Jesũ nĩ Mũnene gũkĩra Musa

¹ Nĩ ùndũ ùcio, inyuĩ ariũ na aarĩ a lthe witũ atheru, o inyuĩ mwgwatanĩire ùhoru wa gwĩtwo kũria kuumĩte na igũrũ, mwĩcũranagiei ùhoru wa Jesũ, o we mūtũmwo na mũthĩnjĩri-Ngai ũria mũnene ũria tuumbũraga ùhoru wake. ² We aarĩ mwĩhokeku kũri ũria wamwamũrire, o ta ũria Musa aarĩ mwĩhokeku maũndũ-inĩ mothe ma nyũmba ya Ngai. ³ Jesũ nĩonekanĩte aagĩĩre kũheo gĩtĩio kĩnene gũkĩra Musa, o ta ũria mwaki wa nyũmba aagĩĩrwo nĩ gũtĩio gũkĩra nyũmba yo nyene. ⁴ Nĩgũkorwo nyũmba o yothe nĩĩrĩ mũndũ ũria wamĩakire, no Ngai nĩwe mwaki wa indo ciothe. ⁵ Nake Musa, aarĩ mwĩhokeku maũndũ-inĩ mothe ma nyũmba ya Ngai arĩ o ndungata, agakĩrutaga ũira wa maũndũ marĩa makaahewanwo thuutha-inĩ. ⁶ No Kristũ arĩ Mũriũ aarĩ mwĩhokeku na akarũgamĩĩra nyũmba ya Ngai. Na ithuĩ tũrĩ nyũmba iyo yake, tũngĩkara tũrũmitie ũmĩĩru witũ na kĩĩrĩgĩrĩro kĩria twĩrahagĩra.

Gũkaanio kwaga Gwĩtikia

⁷ Nĩ ùndũ-rĩ, o ta ũria Roho Mũtheru oigaga, atĩrĩ:
 “Ŭmũthĩ, mũngĩigua mũgambo wake,
⁸ mũtikoomie ngoro cianyu
 ta hĩndĩ irĩa mwanemeire,
 andũ makĩĩngeria marĩ kũu werũ-inĩ,
⁹ kũria maithe manyu maangeririe na makĩndoria,
 na makĩona ciĩko ciakwa, ihinda rĩa miĩaka mĩrongo ĩna.
¹⁰ Nĩkĩo ndaarakariĩre rũciaro rũu, ngĩkiuga atĩrĩ,
 ‘Ngoro cia andũ aya itururaga hĩndĩ ciothe,
 na matĩrĩ maamenya njĩra ciakwa.’
¹¹ Nĩ ùndũ ùcio ngĩhĩta na mwĩhĩtwa ndakarĩte, ngiuga atĩrĩ,
 ‘Matĩrĩ hĩndĩ magaatoonya kĩhurũko-inĩ gĩakwa.’”
¹² Ariũ na aarĩ a lthe witũ, mwĩmenyererei hatikagĩe o na ũmwe wanyu ũrĩ na ngoro ĩhagia na ĩtetikagia, irĩa ĩgarũrũkaga, ĩgatigana na Ngai ũria ũrĩ muoyo. ¹³ No ũmanagĩrĩriai mũndũ na ũria ũngĩ o mũthenya, o rĩria rĩothe mũthenya ũrĩitagwo Ŭmũthĩ, nĩgeetha gũtikagĩe o na ũmwe wanyu ũkũũmio ngoro nĩ ùndũ wa kũheenererio nĩ mehia. ¹⁴ Tondũ ùcio, tũngĩrũmia wega mwĩhoko ũria twarĩ naguo kuuma o kĩambĩrĩria nginya ithĩrĩro-rĩ, nĩtũgaatuĩka a kũgwatanĩra hamwe na Kristũ. ¹⁵ O ta ũria kwĩrĩtwo, atĩrĩ:
 “Ŭmũthĩ, mũngĩigua mũgambo wake,
 mũtikoomie ngoro cianyu
 ta hĩndĩ irĩa mwanemeire.”

¹⁶ Nĩ andũ arĩkũ acio maaigũire na makĩmũkararia? Githĩ ti arĩa othe moimĩte Misiri matongoretio nĩ Musa? ¹⁷ Ningĩ-rĩ, nĩ andũ arĩkũ aarakariĩre miĩaka iyo mĩrongo ĩna? Githĩ ti arĩa meehirie, na magĩkua, o arĩa ciimba ciao ciagũire kũu werũ-inĩ? ¹⁸ Ningĩ-rĩ, nĩ andũ arĩkũ Ngai ehĩtire na mwĩhĩtwa atĩ gũtirĩ hĩndĩ magaatoonya ũhurũko-inĩ wake, tĩga o andũ acio maaregire kũmwathĩkĩra? ¹⁹ Tũgakĩona atĩrĩ, matiahotire gũtoonya kuo nĩ ùndũ wa kwaga gwĩtikia kwao.

4

Thabatũ ya Kũhurũka ya Andũ a Ngai

¹ Nĩ ùndũ ùcio-rĩ, kuona atĩ kũranĩro gĩa gũtoonya ũhurũko-inĩ wake kĩrĩ o ho-rĩ, nĩtwĩmenyererei gũtikagĩe o na ũmwe wanyu ũtagagĩkinyĩra. ² Nĩgũkorwo o na ithuĩ nĩtũhunjiĩrio Ŭhoru-ũyũ-Mwega o tao; no ùhoru ũria

maiguire ndūigana kūmaguna, tondū ariā maūiguire matiwamūkīrire na wītikio. ³ Na rīrī, ithuī ariā twītīkītīe nī ithuī tūtoonyaga kīhurūko-inī kīu, o ta ūriā Ngai oigire atīrī,

“Nī ūndū ūcio ngīhīta na mwīhītwa ndakarīte, ngiuga atīrī,

‘Matirī hīndī magaatoonya kīhurūko-inī gīakwa.’”

O na gūtuika wīra wake nīwathirīte kuuma o rīriā thī yombirwo. ⁴ Nīgūkorwo nī harī handū hana aarīte ūhorō wa mūthenya wa mūgwanja, akoiga atīrī: “Nake Ngai akīhurūka mūthenya wa mūgwanja, agītīgana na wīra wake wothē.” ⁵ O na ningī hau mbere nioigīte atīrī, “Matirī hīndī magaatoonya ūhurūko-inī wakwa.”

⁶ Nītūkuona atī nī kūrī amwe matigaire gūtoonya kīhurūko-inī kīu kīeranīirwo, nīgūkorwo ariā maahunjīrio Ūhorō-ūriā-Mwega mbere matia-toonyire tondū nīmagire gwachika. ⁷ Nī ūndū ūcio, o rīngī Ngai akīamūra mūthenya mūna, akīwīta Ūmūthī, thuutha wa matukū maingī gūthira rīriā aaririe na kanua ka Daudi, ta ūriā oigīte hau mbere atīrī:

“Ūmūthī, mūngīgua mūgambo wake,

mūtikoomie ngoro cianyu.”

⁸ Tondū korwo Joshua nīamaheete ūhurūko-rī, Ngai ndangīacookire kwaria ūhorō wa mūthenya ūngī thuutha ūcio. ⁹ Tondū ūcio nīgūtigaire Thabatū ya kūhurūka ya andū a Ngai; ¹⁰ nīgūkorwo mūdū o wothē ūriā ūtoonyaga kīhurūko-inī kīa Ngai o nake nīahurūkaga agatīgana na wīra wake, o ta ūriā Ngai aahurūkire agītīgana na wīra wake. ¹¹ Nī ūndū ūcio, nītūrutanīrie na kīyo gūtoonya ūhurūko-inī ūcio, nīgeetha gūtikanagīe mūdū o na ūrīkū ūkaagūa nī ūndū wa kūrūmīrīra kīonereria kīa ūremi wao.

¹² Nīgūkorwo ūhorō wa Ngai ūrī muoyo na ūrī hinya. Nī mūūgī gūkīra rūhiū rwa njora rūnooretwo mīena yeerī, ūgatheeca ūkagayūkania muoyo na roho, o na ūkagayania marūngo na maguta marīa makoragwo mahīndī-inī, na ningī ūgatuīra meciiria na matua ma ngoro. ¹³ Gūtīrī kīndū o na kīmwe kīa iria ciombirwo kīhithītwo kuuma maitho-inī ma Ngai. Indo ciothe nīhumbūrie na ikaguūrio mbere ya maitho ma ūriā tūkaahe ūhorō witū.

Jesū Mūthīnjīri-Ngai Ūriā Mūnene Mūno

¹⁴ Nī ūndū ūcio, kuona atī tūrī na mūthīnjīri-Ngai mūnene mūno ūriā ūhungurīte agakinya o igūrū, na nīwe Jesū mūrū wa Ngai-rī, nītūrūmiei na hinya wītīkio ūriā tuumbūruga. ¹⁵ Nīgūkorwo tūtīrī na mūthīnjīri-Ngai mūnene ūtangīhota gūtūiguīra tha ūhūthū-inī witū, no nī tūrī na ūmwe wanagerio ikīro-inī ciothe o ta ithuī, no ndaigana kwīhia. ¹⁶ Hakīrī ūguo-rī, nītūkūhīrīriei gītī kīa Ūnene kīriā kīa Wega wake tūrī na ūmīrīru, nīgeetha tūkaiguīrwo tha, na tuone Wega wake wa gūtūteithagia hīndī ūriā tūbatarīte.

5

¹ Rīu-rī, mūthīnjīri-Ngai ūriā mūnene o wothē athuuragwo kuuma gatagatī ka andū na agatuuo wa kūmarūgamīrīra maūdū-inī marīa makoniī Ngai, nīguo arutage maruta na magongona nī ūndū wa kūhoroheria mehia. ² Nake nīahotaga gūkīrīrīria ariā matarī na ūmenyo o na ariā maturuurīte, kuona atī o nake nīarī ūhūthū wake. ³ Ūndū ūyū nīguo ūtūmaga arute magongona ma kūhoroheria mehia make mwene, o ta ūriā amarutaga nī ūndū wa mehia ma kīrīndī.

⁴ Gūtīrī mūdū wīheaga gītīo kīu we mwene; no nginya akorwo etītwo nī Ngai, o ta ūriā Harūni eetirwo. ⁵ Nī ūndū ūcio, o nake Kristū ndaigana kwīyoera ūgooci wa gūtuika mūthīnjīri-Ngai ūriā mūnene. No nī Ngai wamwīrīre atīrī,

“Wee nīwe Mūrū wakwa;
ūmūthī nīndatuika Thoguo.”

⁶ Na handū hangī oigite atīrī,
“Wee ūrī mūthīnjīri-Ngai nginya tene,
o ta ūrīa Melikisedeki aatarīi.”

⁷ Matukū-inī marīa Jesū aatūūruga gūkū thī-rī, nīahooyaga na agathaitha Ngai, agīkayaga mūno agītaga maithori kūrī ūcio ūngīahotire kūmūhonokia kuuma gīkuū-inī, na nīaiguagwo nī ūndū wa kwīnyīhia gwake. ⁸ O na gūtuika aarī mūrū, nīerutire gwaithika nī ūndū wa ūrīa aanyariirikire, ⁹ na aarīkia gūtuuo mwagīrīru kūna, agītuika kihumo kīa ūhonokio ūrīa ūtagaathira harī arīa othe mamwathikagīra, ¹⁰ nake Ngai akīmūtua mūthīnjīri-Ngai mūnene o ta ūrīa Melikisedeki aatarīi.

Gūtaarwo nīguo Tūtikagwe

¹¹ Nītūrī na maūndū maingī tūngīmūrīa makoniī ūhoru ūyū, no nī hinya kūmūtaarīria tondū mūtinyiitaga maūndū narua. ¹² Nī ūndū-rī, o na gūtuika rīu mwagīrīrwo nīgūkorwo mūrī arutani-rī, nīmūbatarīte mūndū wa kūmūruta maūndū marīa mwarutitwo kīambīrīria ma kiugo kīa Ngai o rīngī. Inyūi mūbataire kūheo iria, no ti irio nyūmū! ¹³ Mūndū o wothē ūnyuuaga iria, tondū no gakenge-rī, ndangīmenya wega ūhoru wa ūrutani wa ūthingu. ¹⁴ No irio iria nyūmū nī cia andū arīa agima, arīa nī ūndū wa kūmenyera gūchīhūthīra kaingī, nīmerutīte gūkūūrana wega na ūūru.

6

¹ Nī ūndū ūcio nītūtiganei na morutani marīa ma kīambīrīria ma ūhoru wa Kristū, na tūthīi na mbere na gūkūra, na tūtige kwambīrīria gwaka mūthingi rīngī wa kūrutana ūhoru wa kwīrira nī ūndū wa cīko iria cierekagīria mūndū gīkuū-inī, na ūrutani wa gwītīkia thīinī wa Ngai, ² na morutani ma ūbatithio, na ma kūigīrīrwo moko, o na ma kūrīuka kwa arīa akuū, o na ma gūtuūrwo ciira wa tene na tene. ³ Na noguo tūrīkaga, Ngai angītīkīria.

⁴ Na rīrī, nī ūndū ūrī hinya mūno kūrī andū arīa maanathererwo nī ūtheri, na magacama kīheo kīrīa kiumīte igūrū, na magakorwo matuūtwo a ngwatanīro ya Roho Mūtheru, ⁵ o acio macamīte wega wa kiugo kīa Ngai na maahinya ma ihinda rīrīa rīgooka, ⁶ andū acio mangīgūa na matigane na maūndū macio-rī, gūtingīhoteka kūmacookia rīngī merire, nī tondū nī kwambithia marambithia Mūrū wa Ngai mūtī igūrū o rīngī, na makamūnyararithia kūrī kīrīndī.

⁷ Mūgūnda ūrīa uragīrwo nī mbura kaingī na ūgacooka ūgaciara maciaro mega ma kūguna arīa marīmīrwo-rī, nīūrathimagwo nī Ngai. ⁸ No mūgūnda ūrīa ūkūruga mīgua na mahiū ma nyeki-inī nī wa tūhū, na ūrī ūgwati-inī wa kwīrehithīria kīrumi. Marīgīrīrio-inī nīgūcinwo ūgaacinwo.

⁹ Arata akwa nyendete mūno, o na tūkīaragia ūguo, ha ūhoru wanyu-rī, nītūrīgīrīre maūndū mega kūrī macio, o marīa marehanaga na ūhonokio. ¹⁰ Tondū Ngai ndaagite kīhooto; ndakaariganīrwo nī wīra wanyu o na wendo ūrīa muonanītie nī ūndū wa rītwa rīake rīrīa mwateithagia andū arīa aamūre, o na rīu no mūrathīi na mbere na kūmateithia. ¹¹ Tūngīenda mūndū o mūndū wanyu onanie kiyo o ta kīu o nginya mūthia, nīguo mūkaahingīrio maūndū marīa mūtūire mwīrīgīrīre. ¹² Tūtīkwenda mūtūike igūūta, no tūkwenenda mwīgerekanaie na andū, arīa nī ūndū wa gwītīkia na gūkīrīrīria kwao nīkuo gūtūmagā magaīrwo maūndū marīa meranīrwo.

¹³ Rĩrĩa Ngai eerĩire Iburahĩmu kĩranĩro gĩake, eehĩtire akĩgwetaga we mwene, nĩgũkorwo gũtiarĩ na ũngĩ mũnene kũrĩ we wa kwĩhĩta nake, ¹⁴ akiuga atĩrĩ, “Ti-itherũ nĩngũkũrathima na ngũhe njiaro nyingĩ.” ¹⁵ Na nĩ ũndũ ũcio, thuutha wa Iburahĩmu gweterera akirĩrĩrie-rĩ, nĩaheirwo kĩrĩa eerĩirwo.

¹⁶ Tondũ rĩrĩ, andũ mehĩtaga na mũndũ ũrĩa mũnene kũmakĩra, naguo mwĩhĩtwa ũgakĩndĩra ũrĩa kwĩritwo, na ũgakĩniina ngarari ciothe. ¹⁷ Na tondũ Ngai nĩendaga kuonania hatarĩ nganja kũrĩ agai a maũndũ marĩa meranĩirwo atĩ itua rĩake rĩrĩa aatuĩte rĩtingĩgarũrũka-rĩ, nĩakĩndĩre ũhoru ũcio na mwĩhĩtwa. ¹⁸ Ngai eekire ũguo na ũndũ wa maũndũ meerĩ matangĩgarũrũka, o marĩa gũtangĩhoteka Ngai aheenanie namo, nĩgeetha ithuĩ arĩa tuonete handũ ha kũũrĩa twĩgwatĩre kĩrĩgĩrĩro kĩrĩa tũheetwo, tũhote kũũmĩrĩria mũno. ¹⁹ Kĩrĩgĩrĩro gĩkĩ tũrĩ nakĩo kĩaana ta nanga ya ngoro, nakĩo nĩ kĩrũmu, na nĩ kĩa ma. Nakĩo gĩtoonyaga handũ-harĩa-haamũre thuutha wa gĩtama kĩrĩa kĩnene, ²⁰ o harĩa Jesũ, ũrĩa wathiire mbere iitũ, aatoonyire ithenya riitũ. Nake nĩatuĩkite mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene o nginya tene, o ta ũrĩa Melikisedeki aatarĩi.

7

Melikisedeki ũrĩa Mũthĩnjĩri-Ngai

¹ Atĩrĩ, Melikisedeki ũcio aarĩ mũthamaki wa Salemu na mũthĩnjĩri-Ngai, o Ngai-Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno. Nĩwe watũngire Iburahĩmu akĩnũka aarĩkia kũhoota athamaki, na akĩmũrathima, ² nake Iburahĩmu akĩmũhe gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo ciothe. Rĩitwa rĩake rĩgĩtaũrwo mbere nĩ kuuga “mũthamaki wa ũthingu”; ningĩ “mũthamaki wa Salemu” nĩ kuuga “mũthamaki wa thayũ”. ³ Ndaarĩ na ithe kana nyina, kana kĩruka gĩake, na ndaarĩ na kĩambĩrĩria kĩa matukũ kana mũthia wa muoyo wake, nĩ ũndũ ũcio, we ahaana ta Mũrũ wa Ngai, egũtũura arĩ mũthĩnjĩri-Ngai nginya tene.

⁴ Ta mwĩciirie ũrĩa aarĩ mũnene: Atĩ o na ithe witũ Iburahĩmu nĩamũgaĩre gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo iria aatahĩtel! ⁵ Na rĩrĩ, watho uugite atĩ andũ a rũciaroro rwa Lawi arĩa matuĩkaga athĩnjĩri-Ngai metagie gĩcunjĩ gĩa ikũmi kuuma kũrĩ andũ, ũguo nĩ kuuga ariũ a ithe wao, o na gwatũika ariũ a ithe wao nĩ a rũciaroro rwa Iburahĩmu. ⁶ No mũndũ ũcio ndaarĩ wa rũciaroro rwa Lawi, no nĩamũkĩrĩre gĩcunjĩ gĩa ikũmi kuuma kũrĩ Iburahĩmu, na akĩrathima ũcio werĩirwo ciĩranĩro. ⁷ Na hatĩrĩ nganja atĩ mũndũ ũrĩa mũnini nĩwe ũrathimagwo nĩ ũrĩa mũnene. ⁸ Tũgakĩona atĩ, mwena ũmwe gĩcunjĩ kũ gĩa ikũmi kĩũnganagio nĩ andũ arĩa macookaga gũkua, na nĩo Alawii; naguo mwena ũcio ũngĩ, kĩrutagĩrwo mũndũ ũrĩa uumbũritwo ũhoru wake atĩ atũũraga o muoyo. ⁹ O na mũndũ no oige atĩ Lawi, ũcio ũrutagĩrwo gĩcunjĩ kũ gĩa ikũmi, we mwene nĩarutire gĩcunjĩ kũ na njĩra ya Iburahĩmu, ¹⁰ tondũ hĩndĩ rĩa Melikisedeki aacemanirie na Iburahĩmu, Lawi aarĩ mũthiimo-inĩ wa ithe ũcio wa tene.

Jesũ ahaana ta Melikisedeki

¹¹ Korwo ũkinyanĩru kũna nĩũngĩonekanire na njĩra ya ũthĩnjĩri Ngai wa Alawii-rĩ, (nĩ ũndũ kĩrĩndĩ kĩaheirwo watho na njĩra iyo), gwakĩrĩ bata ũngĩ ũrĩkũ gũũke mũthĩnjĩri-Ngai ũngĩ, ũtarĩi ta Melikisedeki, na ndatuĩke ta wa nyũmba ya Harũni? ¹² Nĩgũkorwo ũhoru wa ũthĩnjĩri-Ngai ũngĩgarũrĩrwo-rĩ, o naguo watho no nginya ũgarũrĩrwo. ¹³ Nake mũndũ ũrĩa maũndũ maya maarĩtio nĩ ũndũ wake oimite mũhĩrĩga-inĩ ũngĩ, ũrĩa gũtarĩ mũndũ waguo ũrĩ watungatĩra Ngai kĩgongona-inĩ. ¹⁴ Nĩgũkorwo nĩkũikaine wega atĩ Mwathani witũ oimire mũhĩrĩga-inĩ wa Juda, na ha ũhoru wa mũhĩrĩga ũcio-rĩ, Musa ndaigana kuuga ũndũ o na ũrĩkũ ũkonĩi athĩnjĩri-Ngai. ¹⁵ Na rĩrĩ, ũhoru ũrĩa

twarītie no ūmenyeke wega makīria angikorwo mūthīnjīri-Ngai ūngī ūtarīi ta Melikisedeki nīonekanīte, ¹⁶ ūria ūtuikite mūthīnjīri-Ngai, na ti kūringana na mūtugo wa rūciaro rwake, no nī tondū wa ūhoti wa muoyo ūria ūtathiraga. ¹⁷ Nīgukorwo nīkuumbūrītwo atīrī:

“Wee ūrī mūthīnjīri-Ngai nginya tene,
o ta ūria Melikisedeki aatarīi.”

¹⁸ Watho wa mbere nītiganīttwo naguo tondū ndwarī na hinya na ūkaaga bata ¹⁹ (nīgukorwo watho ndūrī ūndū watūmire wagīrīre kūna), no nītūheetwo kīirīgīrīro kīega makīria kīria gītūhotithagia gūkuhīrīria Ngai.

²⁰ Na ūndū ūyū ndwekirwo hatarī mwīhītwa! Andū acio angī nīmatuik-aga athīnjīri-Ngai hatarī mwīhītwa, ²¹ nowe aatuikire mūthīnjīri-Ngai na mwīhītwa, rīria Ngai aamwīrīre atīrī:

“Jehova nīehītīte,
na ndangīrīcūkwo, akoiga atīrī:

‘Wee ūrī mūthīnjīri-Ngai nginya tene.’”

²² Nī ūndū wa mwīhītwa ūyū, Jesū nīatuikite mūrūgamīrīri wa kīrīkanīro kīria kīega makīria.

²³ Ningī-rī, nīgukoretwo na athīnjīri-Ngai aingī ta acio hau mbere, nīgukorwo nīmakuaga magakīgīrio gūthīi na mbere na ūtungata ūcio. ²⁴ No tondū Jesū atūūruga muoyo nginya tene-rī, ūthīnjīri-Ngai wake nī wa gūtūūra nginya tene. ²⁵ Nī ūndū ūcio nīahotaga kūhonokia kūna arīa othe mokaga kūrī Ngai magereire harī we, nīgukorwo egūtūūra amathaithanagīrīra.

²⁶ Tondū nī kwagīrīre tūgīe na mūthīnjīri-Ngai mūnene ta ūcio, atūhin-gagīrie bata witū, na akorwo arī mūtheru, na atarī ūcuuke, kana rīhia, na aamūranītio na ehia, o na agatūūgīrio igūrū rīa igūrū. ²⁷ We ndekūbatara kūruta magongona mūthenya o mūthenya ta ūria athīnjīri-Ngai anene acio angī meekaga, mbere nī ūndū wa mehia make mwene, na thuutha ūcio nī ūndū wa mehia ma kīrīndī. We nīarutire igongona nī ūndū wa mehia mao ihinda o rīmwe rīa kūigana hīndī rīria eerutire we mwene. ²⁸ Nīgukorwo watho ūtuaga andū matarī hinya athīnjīri Ngai anene; no mwīhītwa, ūria wokire thuutha wa watho, nīwaamūrīre Mūriū, ūria ūtuikite mwagīrīru kūna nginya tene.

8

Mūthīnjīri-Ngai Ūria Mūnene wa Kīrīkanīro Kīerū

¹ Atīrīrī, ūhoro ūria tūraaria nī atī: Nī tūrī na mūthīnjīri-Ngai-mūnene, ūria ūkarīte thī guoko-inī kwa ūrio gwa gītī kīa Ūnene kīa ūthamaki wa igūrū, ² nake nī mūtungatīrī wa handū-harīa-haamūre, o kūu hema-inī ya gūtūnganwo rīria ya ma rīria yaakirwo nī Mwathani, no ti mūdū.

³ Na rīrī, mūthīnjīri-Ngai mūnene o wothē aathuuragwo nīguo arutage iheo na magongona, na nī ūndū ūcio o nake no nginya akorwo arī na kindū gīa kūruta. ⁴ Korwo arī o gūkū thī-rī, ndangīrī mūthīnjīri-Ngai, nīgukorwo nī kūrī andū arīa marutaga iheo iria ciathanīttwo nī watho. ⁵ Nao matungataga mūhianīre wa handū-harīa-haamūre na kīiruru kīa maūdū marīa marī igūrū. Ūndū ūcio nīguo watūmire Musa ataarwo hīndī rīria eeharagīria gwaka Hema-ya-Gūtūnganwo, akīrwo atīrī: “Menyerera wone nīwathondeka indo icio ciothe kūringana na mūhianīre ūria wonirio ūrī kīrīma-inī.” ⁶ No rīrī, ūtungata ūria Jesū aheetwo nīukīrīte wao, o ta ūria kīrīkanīro kīria arī we mūiguithania wakō gīkīrīte kīria gīkūrū, na ningī kīhaandīttwo na cīranīro njega makīria.

⁷ Nīgūkorwo kīrīkanīro kīa mbere gītangīarī na mahītia, gūtingiagiire bata wa gwetha kīngī gīa keerī. ⁸ No Ngai nīoonire andū marī na mahītia, akiuga atīrī:

“Matukū nīmarooka,

rīrīa ngaarīkanīra kīrīkanīro kīerū

na nyūmba ya Isiraeli,

o hamwe na nyūmba ya Juda, nīguo Mwathani ekuuga.

⁹ Nakīo kīrīkanīro kīu gītikahaana ta kīrīkanīro

kīrīa ndaarīkanīire na maithe mao ma tene

rīrīa ndaamanyiitire na guoko,

ngīmatongoria, ngīmaruta būrūri wa Misiri,

na tondū matiigana gūikara marī ehokeku harī kīrīkanīro gīakwa,

na nīi ngīmahutatīra,

ūguo nīguo Mwathani ekuuga.

¹⁰ Gikī nīkīo kīrīkanīro kīrīa ngaarīkanīra na nyūmba ya Isiraeli

ihinda rīu riathira, nīguo Mwathani ekuuga.

Nīngekīra watho wakwa meciiria-inī mao,

na nīngī ndīwaandīke ngoro-inī ciao.

Na nīi ngaatuika Ngai wao,

nao matuīke andū akwa.

¹¹ Gūtīgacooka gūkorwo na mūdū ūkūruta ūrīa ūngī,

kana mūdū arute mūrū wa ithe amwīre atīrī, ‘Menyana na Mwathani,’

tondū andū othe nīmagakorwo maamenyete,

kuuma ūrīa mūnini mūno wao nginya ūrīa mūnene.

¹² Nīgūkorwo nīngamarekera waganu wao,

na ndīgacooka kūrīrikana mehīa mao.”

¹³ Na rīrī, rīrīa ekwarīa ūhorō wa kīrīkanīro kīerū-rī, nīgūtua aatuire kīrīa kīa mbere gīkūrū; na kīndū o gīothe kīrakūra-rī, gītūikaga gīa gūthira, gīkabuīria o biū.

9

Kūhooya Ngai thīnī wa Hema-ya-Gūtūnganwo ya Gūkū Thī

¹ Rīu-rī, kīrīkanīro kīrīa kīa mbere nī kīarī na mawatho maakonī ūhorō wa kūhooya Ngai, o na nīngī nī kwārī na handū-harīa-haamūre gūkū thī.

² Nī kwārī na hema yathondeketwo, na kanyūmba kayo ka mbere nī haarī na mūtī ūrīa wa gūcuuria matawa, na metha, na mīgate īrīa mīamūre; hau nīho heetagwo “Handū-harīa-Hatheru.” ³ Thuutha wa gītama gīa keerī haarī na kanyūmba geetagwo, “Handū-harīa-Hatheru-Mūno,” ⁴ na hau nīho haarī kīgongona gīa thahabu gīa gūcinīrwo ūbumba, na nīho haarī ithandūkū rīa kīrīkanīro rīrīa rīahumbīrītwo na thahabu kūdū guothe. Thīnī wa ithandūkū rīu nī haarī na nyūngū ya thahabu yarī na mana, na rūthanju rwa Harūni rūrīa rwathundūkīte, na ihengere cia mahiga iria ciandīkītwo. ⁵ Igūrū wa ithandūkū rīu nī haarī na akerubi a Riiri, mahumbīrīte gītī-gīa-tha. No rīu tūtingīhota gūtaarīria wega rīu ūhorō wa kīndū o kīndū.

⁶ Nacio indo ciothe ciarīkia kūbangwo ūguo-rī, athīnjīri-Ngai nao maa-toonyaga kanyūmba kau ka mbere hīndī ciothe nīguo marute wīra wao wa ūtungata. ⁷ No rīrī, mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene nowe wiki watoonyaga kanyūmba karīa ga thīnī, na aatoonyaga o ihinda o rīmwe mwaka, na ndangīatoonyire atakuūite thakame ya kūruta igongona nī ūndū wake mwene na nī ūndū wa mehīa ma andū marīa meekīte matekūmenya. ⁸ Ūndū ūyū nīguo

Roho Mũtheru oonanagia nagueo atĩ njĩra ya gũtoonya Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno ndĩakoretwo igũũranĩrio ihinda rĩrĩa rĩothe hema ya mbere yarĩ ho. ⁹ Gĩkĩ gĩkĩrĩ o kĩonereria kĩa matukũ maya tũrĩ, atĩ maruta na magongona marĩa maarutagwo matingĩahotire gũtheria thamiri ya mũndũ ũrĩa mũhooi Ngai. ¹⁰ Maũndũ macio makoniĩ o ũhoro wa kũrĩa na kũnyua, na magongona ma mĩthemba mĩingĩ ya gwĩtheria na mawatho ma na igũrũ tu, marĩa maathanĩtwo mekagwo nginya ihinda rĩrĩa maũndũ makeerũhio rĩgaakinya.

Thakame ya Kristũ

¹¹ Rĩrĩa Kristũ ookire arĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene wa maũndũ mega marĩa marĩ kuo-rĩ, niagereire hema-inĩ irĩa nene na nginyanĩru irĩa itathon-deketwo na moko ma andũ, nagueo ũguo nĩ kuuga ti ya mũmbĩre wa thĩ ĩno. ¹² Ndaatoonyire na ũndũ wa thakame ya mbũri na njaũ; nowe aatoonyire Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno riita o rĩmwe rĩa kũigana na ũndũ wa thakame yake we mwene, arĩkĩtie gũkũũra andũ na ũkũũri ũrĩa ũtagaathira. ¹³ Thakame ya mbũri na ndegwa, na mũhu wa moori ĩcinĩtwo, ciaminjaminjĩrio arĩa marĩ na thaahu, nĩciamatheragia na ikaniina thaahu mĩrĩ yao. ¹⁴ Githĩ thakame ya Kristũ, ũrĩa werutire arĩ igongona rĩtarĩ kaũũgũ harĩ Ngai nĩ ũndũ wa Roho wa tene na tene, ndĩngĩgĩtheria thamiri ciitũ makĩria nĩguo itigane na ciĩko iria cierekagĩria mũndũ gĩkuũ-inĩ, nĩguo tũtungatagĩre Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo!

¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, Kristũ nĩwe mũiguithania wa kĩrikanĩro kĩerũ, nĩguo arĩa metĩtwo mahote kũgairwo igai rĩrĩa rĩranĩrwo rĩtagaathira, kuona atĩ rĩu nĩakuĩte arĩ mũkũũri wa kũmakũũra kuuma mehia-inĩ marĩa meekĩtwo kĩrikanĩro-inĩ kĩrĩa kĩa mbere.

¹⁶ Tondũ ha ũhoro ũkoniĩ kwĩgaya-rĩ, nĩ kwagĩrĩire kũmenyeke wega atĩ ũcio wĩgaĩte nĩakuĩte, ¹⁷ nĩ ũndũ kwĩgaya kũgĩaga na hinya rĩrĩa mũndũ ũrĩa wĩgaĩte aarĩkia gũkuu; kwĩgaya gũtirĩ hinya rĩrĩa rĩothe ũrĩa wĩgaĩte arĩ muoyo. ¹⁸ ũguo noguo o nakĩo kĩrikanĩro kĩa mbere gĩtingĩagĩire na hinya hatarĩ thakame. ¹⁹ Hĩndĩ irĩa Musa aarĩkirie kũhe andũ othe maathani mothe marĩa maandĩkĩtwo watho-inĩ-rĩ, nĩoire thakame ya njaũ, o hamwe na maaĩ, na guoya mũtune, na mathĩgĩ ma mũthobi akĩminjaminjĩria ibuku rĩa gĩkũnjo o na andũ othe. ²⁰ Akĩmeera atĩrĩ, “Ĩno nĩyo thakame ya kĩrikanĩro, kĩrĩa Ngai amwathĩte mwathĩkagĩre.” ²¹ Ningĩ o ũndũ ũmwe, akĩminjaminjĩria Hema-ya-Gũtũnganwo thakame o hamwe na indo iria ciothe ciahũthagĩrwo gũtungatĩra Ngai nacio. ²² Na ti-itherũ, kũringana na watho hakuhĩ indo ciothe itheragio na thakame, na hatarĩ gũitwo gwa thakame-rĩ, gũtirĩ kũrekerwo kwa mehia.

²³ Nĩ ũndũ ũcio, nĩ kwagĩrĩire mĩhaano ya indo iria irĩ igũrũ itheragio na magongona macio, no indo cia igũrũ cio nyene itheragio na magongona mega kũrĩ macio. ²⁴ Nĩgũkorwo Kristũ ndaatoonyire handũ-harĩa-haamũre haakĩtwo na moko ma andũ hahaanaine na handũ harĩa ha ma; nowe aatoonyire igũrũ kuo kwene, kũrĩa rĩu arũgamĩte mbere ya Ngai nĩ ũndũ witũ. ²⁵ O na ndaatoonyire igũrũ nĩguo erutage igongona kaingĩ kaingĩ ta ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai mũnene aatoonyaga Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno o mwaka arĩ na thakame ĩtarĩ yake mwene. ²⁶ Kũngĩrĩ ũguo-rĩ, Kristũ angĩtũũraga anyariiragwo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo. No rĩu, matukũ-inĩ maya ma kũrigĩrĩria, niaguũranĩrio riita rĩmwe rĩa kũigana nĩguo ehierie wĩhia na ũndũ wa kwĩruta atũke igongona we mwene. ²⁷ Na o ta ũrĩa gũtũitwo atĩ andũ makuage o riita rĩmwe, na thuutha wa ũguo magatũirwo ciira-rĩ, ²⁸ ũguo no taguo Kristũ aarutirwo igongona riita o rĩmwe nĩguo ehierie mehia ma andũ aingĩ; nake nĩakaguũranĩrio riita rĩa keerĩ, no tigeetha akuue mehia, no nĩgeetha arehere arĩa mamwetagĩrĩra ũhonokio.

10

Igongona Rīmwe rīa Kūigana rīa Kristū

¹ Rīu-rī, watho no kīruru kīa maūndū mega marīa magooka, no ti mūhianīre wa maūndū marīa mo mene. Nī ūndū ūcio watho ndūngīhota gūtūma magongona marīa marutagwo o mwaka o mwaka mategūtīgithīrio matūme andū arīa mookaga kūhooya Ngai magīrīre kūna. ² Tondū korwo nī kwahotekire-rī, githī magongona macio matingīagītīgire kūrutagwo? Nīgūkorwo arīa maahooyaga nīmangīatheretio rīmwe rīa kūigana, na matingīacookire gwīcuukīra mehia mao. ³ No rīrī, magongona macio maarī ma kūrīrikanania mehia mwaka o mwaka, ⁴ tondū gūtingīhoteka thakame ya ndegwa na ya mbūri yeherie mehia.

⁵ Nī ūndū ūcio, hīndī rīrīa Kristū ookire gūkū thī, oigire atīrī:

“Wee ti magongona na maruta weriragīria,

no nī mwīrī wahaarīrīrie;

⁶ ndwakenirio nī maruta ma njino,

o na kana maruta ma kūhoroheria mehia.

⁷ Hīndī iyo ngiuga atīrī, ‘Nī ūyū haha,

o ta ūrīa ūhoro wakwa wandīkītuo ibuku-inī rīa gīkūnjo, atīrī:

njūkīte gwīka wendi waku, Wee Ngai.’”

⁸ Mbere oigire atīrī, “Magongona na maruta, na maruta ma njino, o na maruta ma kūhoroherio mehia, ti mo weriragīria, o na kana ūgakenio nīmo” (o na gūtūka watho nīwaathanīte marutagwo). ⁹ Ningī akiuga atīrī, “Nī ūyū haha, njūkīte gwīka wendi waku.” Eeheragia ūhoro wa mbere nīguo ahaande ūcio wa keerī. ¹⁰ Na nī ūndū wa kwenda kūu-rī, nītūtūtuo atheru nī ūndū wa igongona rīa mwīrī wa Jesū Kristū rīrīa aarutire ihinda rīmwe rīa kūigana.

¹¹ Mūthenya o mūthenya mūthīnjīri-Ngai o wotho arūgamaga na akaruta mawīra make makoniī kīrīra kīa Ngai, agakīruta magongona o ro macio kaingī kaingī, no nī magongona matangīhota kweheria mehia. ¹² No rīrī, mūthīnjīri Ngai ūyū aarīkia kūruta igongona rīmwe rīa kūigana rīa kweheria mehia, nīaikarire thī guoko-inī kwa ūrīo kwa Ngai. ¹³ Kuuma hīndī iyo nīatūūruga etereire o nginya rīrīa thū ciage igaatuuo gaturwa ka makinya make, ¹⁴ nī tondū na ūndū wa igongona rīu rīmwe, nīatūmīte arīa maratuuu atheru magīrīre kūna nginya tene.

¹⁵ O nake Roho Mūtheru nīatumbūrāgīra ūhoro ūyū. O mbere akoiga atīrī:

¹⁶ “Gīkī nīkīo kīrīkanīro kīrīa ngaarīkanīra nao

thuutha wa matukū macio, ūguo nīguo Mwathani ekuuga.

Nīngēkīra mawatho makwa ngoro-inī ciao,

na ndīmaandike meciiria-inī mao.”

¹⁷ Ningī agacooka akoiga atīrī:

“Ndīgacooka kūrīrikana mehia mao

na ciiko ciao cia ūremi o rī o rī.”

¹⁸ Na rīrī, mehia marīkia kūrekanīrwo-rī, gūtingīcōoka kūrutuo igongona rīngī rīa kweheria mehia.

Rītana rīa Gūkirīrīa

¹⁹ Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a lthe witū, kuona atī tūrī na mwīhoko wa gūtōonya Handū-harīa-Hatheru-Mūno, na ūndū wa thakame ya Jesū, ²⁰ tondū nīatūhingūrīre njīra njerū na īrī muoyo ya kūhītūkīra gītambaya-inī, nakīo nīkīo mwīrī wake, ²¹ na kuona atī nī tūrī na mūthīnjīri-Ngai mūnene mūno ūrīa ūrūgamīrīre nyūmba ya Ngai-rī, ²² nītūkūhīrīrie Ngai tūrī na ngoro itarī na ūhinga, na tūiyūrītuo nī wītīkio kūna, nacio ngoro ciitū iminjāminjīrio nīguo tūtherio thamiri ciitū ciage ūcuuke nayo mīrī itū īthambītio na maafī matheru.

²³ Ningĩ nĩtũrũmiei ũhoro wa kĩrĩgĩrĩro kĩa tuumbũraga tũtegũthangania, nĩgũkorwo ũrĩa wĩranĩire kĩranĩro kũ nĩ mwĩhoheku. ²⁴ Hamwe na ũguo, nĩtwĩcũũranie ũrĩa tũngĩarahũrana o mũndũ na ũrĩa ũngĩ ũhoro-inĩ wa kwen-dana na gwĩka ciiko njega. ²⁵ Na ningĩ tũtigatige kũnganaga hamwe, ta ũrĩa andũ amwe mamenyerete gwĩkaga, no nĩtũmanagĩrĩrie mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na makĩria mũno tondũ wa ũrĩa mũkuona atĩ Mũthenya ũcio nĩurakuhĩria.

²⁶ Tondũ tũngĩthĩ na mbere na kwĩhia na ũtũrika thuutha wa kũmenya ũhoro-ũrĩa-wa-ma-rĩ, gũtirĩ na igongona rĩngĩ rĩa kweheria mehia rĩtigaire, ²⁷ tiga o gweterera tũrĩ na guoya ciira o na mwaki ũrĩrĩmbũkaga ũrĩa ũkaaniina thũ cia Ngai. ²⁸ Mũndũ ũrĩa wotho wareganaga na watho wa Musa ooragagwo atekũguĩrwo tha na ũndũ wa ũira wa andũ eerĩ kana atatũ. ²⁹ Mũgwĩciiria mũndũ aagĩrĩrwo nĩkũherithio mũno makĩria atĩa, ũrĩa ũrangĩrĩrie Mũrũ wa Ngai thĩ, na agatua atĩ thakame ya kĩrikanĩro rĩa aatheretio nayo ti theru, na agacooka akaruma Roho ũrĩa ũheanaga wega wa Ngai? ³⁰ Nĩgũkorwo nĩtũũ ũrĩa woigire atĩrĩ, “Kũrihanĩria nĩ gwakwa, na nĩ nĩ ngaarihanĩria,” na ningĩ akiuga atĩrĩ, “Mwathani nĩwe ũgaatũra andũ ake ciira.” ³¹ Nĩ ũndũ wa kũguoyohia mũno mũndũ gũkumbatwo nĩ Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo.

³² Ririkanai matukũ ma tene thuutha wanyu kwarĩrwo nĩ ũtheri, ũrĩa mweyũmĩrĩrie mbaara nene rĩrĩa mwanyariiragwo. ³³ Mahinda mamwe mwathĩinagio mbere ya kĩrĩndĩ mũkĩrumagwo; na mahinda mangĩ nĩmwany-itanagĩra na arĩa meekagwo ũguo. ³⁴ Ningĩ nĩmwaiguagĩra arĩa mohetwo njeera tha, na mũgetikagĩra gũtunywo indo cianyu mũkenete, tondũ nĩmwamenyete atĩ inyuĩ mwarĩ na ũtonga ũngĩ mwega makĩria na wa gũtũura.

³⁵ Nĩ ũndũ ũcio, mũtigate ũmĩrĩru ũcio wanyu; nĩgũkorwo nĩũkamũrehere uumithio mũnene. ³⁶ Mwagĩrĩrwo nĩgũkirĩria, nĩguo mwarĩkia gwĩka ũrĩa Ngai endaga, mũkaamũkĩra kĩa eeraniire. ³⁷ Nĩgũkorwo kahinda kanini gaathira-rĩ,

“Ũrĩa ũroka nĩegũka, na ndegũtĩra.

³⁸ No mũndũ wakwa ũrĩa mũthingu agaathũra muoyo nĩ ũndũ wa gwĩtikia. Na angĩgacooka na thuutha, ngoro yakwa ndigakenio nĩwe.”

³⁹ No ithuĩ tũtirĩ a thiritũ ya arĩa macookaga na thuutha makora, no tũrĩ a thiritũ ya arĩa metikagia, makahonokio.

11

Wĩtikio

¹ Rĩu-rĩ, gwĩtikia nĩkũgĩa na ma ya maũndũ marĩa twĩrĩgĩrĩire, na kũmenya na ma atĩ maũndũ marĩa tũtonaga marĩ ho. ² ũndũ ũcio nĩguo watũmire andũ arĩa maarĩ kuo tene magaathĩrĩrio.

³ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, nĩtũmenyaga atĩ thĩ yotho yombirwo na kiugo kĩa Ngai, na nĩ ũndũ ũcio indo iria cionagwo itiathondekirwo kuuma kũrĩ indo iria cionekanaga.

⁴ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, Habili nĩarutĩire Ngai igongona rĩega gũkĩra rĩa Kaini. Na nĩ ũndũ wa gwĩtikia nĩagathĩrĩrio ta mũndũ mũthingu rĩrĩa Ngai aaheanire ũira mwega nĩ gwĩtikĩra maruta make. Na nĩ ũndũ wa gwĩtikia o na rĩu no aaragia o na gũtuika nĩakuire.

⁵ Na ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, Enoku nĩheririo mũtũũrĩre-inĩ ũyũ, nĩguo ndagacame gĩkuũ; na ndacookire kuonwo tondũ Ngai nĩamweheririe. Nĩgũkorwo ataneherio, nĩagathĩrĩrio atĩ aarĩ mũndũ wakenagia Ngai. ⁶ Na rĩrĩ, gũtarĩ na wĩtikio gũtingihoteka gũkenia Ngai, tondũ mũndũ ũrĩa wotho ũũkaga harĩ we

no nginya etikie atĩ nĩ kũrĩ Ngai, na atĩ nĩwe ũheaga arĩa othe mamũcaragia na kũyo iheo ciao.

⁷ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, hĩndĩ irĩa Nuhu aamenyithirio ũhoru wa maũndũ marĩa matoonekete-rĩ, nĩakire thabina arĩ na wĩtigiri wa ngoro nĩguo ahonokie andũ a nyũmba yake. Nĩ ũndũ wa gwĩtikia gwake nĩatuĩrĩre thĩ ciira, na agĩtuika mũgai wa ũthingu ũrĩa uumanaga na gwĩtikia.

⁸ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, Iburahĩmu rĩrĩa eetirwo athĩ bũrũri ũrĩa aaheagwo ũtuike igai rĩake, nĩathĩkire na agĩthiĩ, o na akorwo ndaamenyaga kũrĩa aathiiaga. ⁹ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, agĩtuika mĩtũũri bũrũri-inĩ wa kĩiranĩro ahaana ta mũgeni bũrũri-inĩ wene; aatũũraga hema-inĩ, o ũndũ ũmwe na Isaaka na Jakubu, arĩa maarĩ agai a kĩiranĩro kũu hamwe nake. ¹⁰ Nĩgũkorwo nĩtaanyaga kuona itũũra rĩrĩ na mĩthingi mĩrũmu, rĩrĩa mũthondeki na mwaki warĩ nĩ Ngai.

¹¹ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, Iburahĩmu, o na gĩtuika nĩatindĩkĩte matukũ, nake Sara aarĩ thaata, nĩahotithirio gĩtuika ithe wa mwana tondũ nĩatuĩte atĩ ũrĩa weranĩire kĩiranĩro kũu aarĩ mwĩhokeku. ¹² Na nĩ ũndũ ũcio kuuma harĩ mũndũ ũyũ ũmwe, o na aarĩ ta mũndũ mũkuũ-rĩ, gũgĩciarwo njaro nyingĩ o ta njata cia igũrũ, o na ta mũthanga ũrĩa ũtangĩtarĩka ũrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria.

¹³ Andũ aya othe maatũũrĩre marũmĩtie wĩtikio nginya rĩrĩa maakuire. Matiigana kũhingĩrio maũndũ marĩa meerĩrwo; no nĩmamonaaga marĩ o kũraya na makamakenera. Nao nĩmoimbũraga atĩ o nĩ ageni na agendi gũkũ thĩ. ¹⁴ Andũ arĩa moigaga maũndũ ta macio monanagia atĩ nĩ gwetha methaga bũrũri ũrĩa ũrĩ wao kĩũmbe. ¹⁵ Korwo nĩmeeciiragia ũhoru wa bũrũri ũrĩa moimĩte-rĩ, nĩ mangĩagĩte na mweke wa gũcooka kuo. ¹⁶ Handũ ha ũguo, o meeriragĩria bũrũri mwega kũrĩ ũcio, naguo nĩ bũrũri wa igũrũ. Nĩ ũndũ ũcio Ngai ndaconokaga gwĩtwo Ngai wao, nĩgũkorwo nĩahaarĩrie itũũra inene nĩ ũndũ wao.

¹⁷ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, Iburahĩmu, rĩrĩa aageririo nĩ Ngai, nĩarutire Isaaka atũike igongona. ũcio werĩrwo ciiranĩro niehaarĩrie kũruta mũrũ wake wa mũmwe igongona, ¹⁸ o na gĩtuika Ngai nĩamwĩrĩte atĩrĩ, “Rũciarũ rũria rũgeetanio nawe rũkoima harĩ Isaaka.” ¹⁹ Iburahĩmu nĩatuĩte na ngoro atĩ Ngai no ariũkie mũndũ mũkuũ, na nĩ ũndũ ũcio no kwĩrwo na ngerekano atĩ nĩacookeirio Isaaka ta oimĩte kũrĩ arĩa akuũ.

²⁰ Na ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, Isaaka nĩarathimire Jakubu na Esaũ akĩratha ũhoru wa matukũ mao ma thuutha.

²¹ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, Jakubu, rĩrĩa aarĩ hakuhĩ gũkua, nĩarathimire ariũ a Jusufu, o mũndũ riita rĩake, na akĩhooya Ngai enyiitĩrĩre mũthĩgi wake.

²² Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, Jusufu, nake, ihinda rĩake rĩa mũthia rĩakuhĩrĩria, nĩaririe ũhoru wa gũthaama kwa andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri, na agĩathana ũhoru ũkonĩ mahĩndĩ make.

²³ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, aciari a Musa nĩmamũhithire ihinda rĩa mĩeri itatũ kuuma aaciirwo tondũ nĩmoonire aarĩ mwana mwega, na matietigĩrĩre watho wa mũthamaki.

²⁴ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, Musa rĩrĩa aatũkire mũndũ mũgima nĩaregire gwĩtwo mũrũ wa mwarĩ wa Firaũni. ²⁵ Nĩathuurire kũnyariiranĩrio hamwe na andũ a Ngai, handũ ha gwĩkenia na mĩago ya wĩhia ya ihinda inini. ²⁶ We nĩatuire atĩ kũmenwo nĩ ũndũ wa Kristũ nĩ uumithio mũnene gũkĩra ũtonga wa Misiri, nĩ tondũ nĩacũthagĩrĩria gũkaaheo kũheo. ²⁷ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, nĩomire Misiri ategwĩtigĩra marakara ma mũthamaki; nĩakĩrĩrĩre tondũ nĩoonire ũrĩa ũtonekaga. ²⁸ Nĩ ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, nĩarũmirie gĩathĩ kĩa

Bathaka na ūhoro wa kūminjaminjanīrio gwa thakame, nīguo mwanangi wa marigithathi ndakae kūhutia marigithathi ma andū a Isiraeli.

²⁹ Nī ūndū wa gwītikia-rī, andū nīmatuūkanīrie Iria Itune taarī thī nyūmū maagereire; no rīrīa andū a Misiri maageririe gwīka ūguo, makīrindanio nī maai.

³⁰ Nī ūndū wa gwītikia-rī, thingo cia Jeriko nīciagūire andū maarīkia gūcithiūrūrūka matukū mūgwanja.

³¹ Nī ūndū wa gwītikia-rī, mūmaraya ūrīa wetagwo Rahabu, tondū wa kūnyiita athigaani ūgeni, ndoraganīrio na andū arīa maarī aremi.

³² Ingiuga atīa ūngī? Ndirī na ihinda rīa kūheana ūhoro wa Gideoni, na wa Baraka, na wa Samusoni, na wa Jefitha, na wa Daudi, na wa Samūeli, o na wa anabii, ³³ acio othe nī ūndū wa gwītikia-rī, nīmatoririe mothamaki, na magīka maūndū ma kihooto, na makīgwatīra kīrīa kīeranīrwo; nao makīhinga mīrūūthi tūnua, ³⁴ na makīhoria mwaki warīrīmbūkaga, na makīhonokio matikaniinwo na rūhiū rwa njora; ūhinyaru wao wagarūrīrwo ūgītūka hinya; ningī maarūire na ūcamba mbaara-inī na magītooria mbūtū cia ita cia ndūrīrī ingī. ³⁵ Nao andū-a-nja makīrīūkīrio andū ao arīa maakuīte, magīcooka muoyo. Andū angī nao nīmaregire kūrekererio, makīnyariirwo nīgeetha makaariūkio magīe na muoyo mwega makīria. ³⁶ Andū angī nīmanyūrūrīrio na makīhūūrwo na iboko, o na angī makīohwo na mīnyororo na magīkio njeera. ³⁷ Nīmahūūrīrwo na mahiga; o na magīātūranio na thoo maita meeri; ningī makīūrāgwo na hiū cia njora. Maathīaga mehumbīte njūa cia ng'ondū na cia mbūri, na marī ngīa, na makanyariirwo, o na magekagwo ūūru; ³⁸ thī ndīamaagīrīre. Moorūūrāga werū-inī na irīma-inī, o na ngurunga-inī na miungu-inī ya thī.

³⁹ Andū aya othe nīmagathīrīrio nī ūndū wa wītīkio wao, no gūtīrī o na ūmwe wao wahingīrio kīranīro kīrīa kīeranīrwo. ⁴⁰ Ngai nīatūhaarīrie ūndū mwega makīria nīgeetha andū acio matigatuuo aagīrīru ithuī tūtārī hamwe nao.

12

Ngai Nīarūithagia Ciana Ciake

¹ Nī ūndū ūcio, kuona atī nītūrigiicīrio nī aira aingī ūguo mahaana ta itu inene-rī, nītūyaūrei kīrīa gīothe gītūritūhīre, o na wīhia ūrīa ūtūrigi-icaga mūno, na tūgīteng'ere ihenya rīrīa tūgīrwo mbere iitū tūkirīrīrie. ² Nītūcūthīrīrie Jesū, ūrīa mwambīrīria na mūkinyanīria wa gwītīkia gwitū, ūrīa nī ūndū wa gīkeno kīrīa aigīrwo mbere yake-rī, nīoomīrīrie kwambwo mūtharaba-inī, atekūūria gūconorwo, na rūa aikarīte thī guoko-inī kwa ūrīo gwa gītī kīa ūnene kīa Ngai. ³ Rīu-rī, cūraniai ūhoro wa ūcio wakīrīrīrie ngarari nyingī ūguo kuuma kūrī andū ehia, nīgeetha mūtikananoge kana mūūrwo nī hinya.

⁴ Inyuī mūkīgiana na mehīa-rī, mūtīrī mūrarūa o nginya mūgaita thakame.

⁵ Na nīmūriganiirwo nī kiugo gīa kūmūmīrīria kīrīa kīmwaragīria ta ciana ciake, atīrī:

“Mūrū wakwa, ndūkahūthie irūithia rīa Mwathani,
o na ndūkoorwo nī hinya hīndī rīa egūgūkūūma,

⁶ nīgūkorwo Mwathani nīarūithagia arīa endete,
na akaherithia ūrīa wothē etīkīrīte atuīke mwana wake.”

⁷ Inyuī kiragīrīria mathīna marī taarī irūithia; nīgūkorwo Ngai aramwīka ūguo ta mūrī ciana ciake. Nī ūndū-rī, nī mwana ūrīkū ūtarūithagio nī ithe?

⁸ Mūngīkīaga kūrūithio (na gūtīrī mūndū ūtarūithagio), inyuī mūkīrī ciana cia

mūtumia wa njira, no ti ciana ciake. ⁹ Ningi-rĩ, ithuothe twanakorwo na maithe maitũ marĩa maatũciarire na mũciarĩre wa mwĩrĩ, arĩa maatũrũithagia na ithuĩ tũkamatĩia nĩ ũndũ wa ũguo. Tũkĩagĩĩre kwĩnyĩhĩria atĩa Ithe wa maroho maitũ nĩguo tũtũũre muoyo! ¹⁰ Maithe maitũ nĩmatũrũithirie gwa kahinda kanini o ta ũrĩa moonaga kwagĩĩre; no Ngai atũrũithagia tũteithike, nĩguo tũgwatanĩre nake ũtheru wake. ¹¹ Gũtirĩ irũithia rĩonekaga rĩ rĩega ihinda-inĩ ta rĩu, tĩga rĩrĩ rĩa o ruo. No thuutha-inĩ-rĩ, nĩrĩciaraga magetha ma ũthingu na thayũ harĩ andũ arĩa merutaga narĩo.

¹² Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tambũrũkiai moko manyu marĩa macunjurĩte, na maru manyu marĩa maregeru nĩguo magĩe hinya. ¹³ “Rũngariai njĩra cia magũrũ manyu,” nĩgeetha ũrĩa ũthuaga ndakae kuonja, no nĩ kaba ahonio.

Gũkaanio kũrega Ngai

¹⁴ Mwĩrutanĩriei mũno gũikarania na andũ othe na thayũ, na gũtuĩka atheru; tondũ hatarĩ ũtheru-rĩ, gũtirĩ mũndũ ũkooni Mwathani. ¹⁵ Menyererai gũtikagĩe mũndũ o na ũmwe wanyu ũkwaga gũkinyĩrwo nĩ Wega wa Ngai, na mũtĩgetikĩrie ũndũ mũũru ũhaana ta mũri wa mũtĩ mũrũrũ ũkũre thĩinĩ wanyu, ũcooke kũrehe thĩina na ũthaahie andũ aingĩ. ¹⁶ Tigĩrĩrai nĩmuona atĩ gũtirĩ o na ũmwe wanyu mũhũũri maraya, kana mũndũ ũtetigĩrĩte Ngai ta Esaũ, ũrĩa wendirie igai rĩa ũrigithathi wake nĩ ũndũ wa irio cia irĩa rĩmwe. ¹⁷ Thuutha-inĩ, ta ũrĩa mũũĩ, hĩndĩ irĩa eendire kũgaya kĩrathimo gĩake, nĩaregirwo. Ndaahotire kuona kamweke ga kwĩrĩra, o na gwatuĩka nĩacaririe kĩrathimo kũu na maithori.

¹⁸ Mũtũkĩte kĩrĩma-inĩ kĩrĩa kĩngĩhutio, na kĩrĩa kĩaakana mwaki; o kũu kĩrĩ na nduma, na gĩgathimba, o na kĩrĩ na kĩhuhũkanio; ¹⁹ ningĩ kũrĩa kũrĩ mũgambo wa coro, o na kana mũgambo waragia na ciugo iria arĩa maaciguire maathaithanire matikaheo ũhoru ũngĩ o na ũmwe, ²⁰ tondũ matingĩomĩrĩrie ũrĩa gwathanĩtwo, atĩrĩ; “O na nyamũ ĩngĩhutia kĩrĩma kũu, no nginya ihũũrwo na mahiga ĩkue.” ²¹ Handũ hau haarĩ na ũndũ wa kũguoyohia mũno, ũũ atĩ Musa nĩoigire atĩrĩ, “Nĩndĩrainaina mũno nĩ guoya.”

²² No inyũĩ mũũkĩte Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni, itũũra inene rĩa Ngai ũrĩa mũtũũra muoyo, na nĩrĩo Jerusalemu ya Igũrũ. Nĩmũũkĩte kĩũngano-inĩ gĩa gĩkeno kĩrĩ araike ngiri na ngiri, ²³ kũrĩ kanitha wa marigithathi, arĩa marĩitwa mao maandĩkitwo kũũria Igũrũ. Mũũkĩte kũrĩ Ngai, ũrĩa mũtuĩri andũ othe ciira, na kũrĩ maroho ma andũ arĩa athingu matũũkĩte akinyanĩru kũna, ²⁴ na kũrĩ Jesũ ũrĩa mũiguithania wa kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩaerũ, o na kũrĩ thakame irĩa yakũminjaminjanĩro irĩa yaragia kiugo kĩaega gũkĩra thakame ya Habili.

²⁵ Menyererai mũtikarege ũrĩa ũkwaria. Angĩkorwo matiigana gwithara hĩndĩ irĩa maaregire ũrĩa wamakaanagia arĩ gũkũ thĩ-rĩ, githĩ ithuĩ tũtingĩkiaga o makĩria gwithara, tũngĩkĩhutatĩra ũrĩa ũtũkaanagia arĩ igũrũ? ²⁶ Hĩndĩ iyo-rĩ, mũgambo wake nĩwainainirie thĩ, no rĩu nĩeranĩire akoiga atĩrĩ, “Ihinda rĩngĩ to thĩ iiki ngainainia, no nĩngainainia igũrũ o narĩo.” ²⁷ Ciugo ici, “ihinda rĩngĩ,” ironania kweherio gwa kĩa kĩngĩenyenyeka, nacio nĩ indo iria ciũmbĩtwo, nĩgeetha kĩa gĩtangĩenyenyeka gĩtũũre.

²⁸ Nĩ ũndũ ũcio tondũ tũramũkĩra ũthamaki ũtangĩenyenyeka-rĩ, nĩtũcookieĩ ngaatho na tũhooyage Ngai na njĩra irĩa yagĩrĩre, tũkĩmũtĩaga na tũkĩmwĩti-gagĩra, ²⁹ nĩgũkorwo “Ngai witũ nĩ mwaki ũniinanaga.”

¹ Ikaragai mwendaine ta ariū na aarī a Ithe witū. ² Mūtikanariganīrwo nīgūtuga ageni, nī ūndū andū amwe tondū wa gwika ūguo maananyiita araka ūgeni matekūmenya. ³ Ririkanagai andū arīa mohetwo o ta muohetwo hamwe nao, o na mūririkanage arīa marathīnio taarī inyuī ene mūranyamario.

⁴ Ūhorō wa kūhikania nīwagīrīrwo nīgūtīio nī andū othe, naguo ūrīrī wa arīa mahikanītie ndūgathaahio; nīgūkorwo Ngai nīagaciirithia arīa othe matharagia, na ahūūri-maraya othe. ⁵ Ikaragai mūtegūkorokera mbeeca, na mūiganagwo nī kīrīa mūrī nakīo, tondū Ngai oigīte atīrī, “Ndirī hīndī ngaagūtiganīria; na ndigagūtirika o narī.”

⁶ Nī ūndū ūcio no tuuge tūmīrīrie atīrī, “Mwathani nīwe mūndeithia; ndingūtīgīra. Mūndū-rī, nī atīa angīhota kūnjika?”

⁷ Ririkanagai atongoria anyu arīa maamūheire ūhorō wa Ngai. Cūranagai ūhorō wa maciaro ma mīkarīre yao, na mwīgerekanagerie nao ūhorō-inī wa gwītīkia kwao. ⁸ Jesū Kristū atūūruga atekūgarūrūka, ira, na ūmūthī, o na nginya tene.

⁹ Mūtikaheenagīrīrio nī mīthemba yothe ya morutani mageni. Nī wega ngoro ciitū ciīkiragwo hinya nī Wega wa Ngai, na ti na ūndū wa kūrīa irio cia magongona iria itaganaga arīa macirīaga. ¹⁰ Ithuī nī tūrī na kīgongona kīrīa andū arīa matungataga kūu hema-inī iyo matarī na rūtha rwa kūrīaga magongona marīa marutagīrwo ho.

¹¹ Mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene akuuaga thakame ya nyamū akamītware Handū-harīa-Hatheru-Mūno itūike ya kūhoroheria mehīa, no mūrī ya nyamū icio īcinagīrwo nja ya itūūra. ¹² Ūguo no taguo Jesū aanyariirīrwo nja ya kīhingo gīa itūūra inene, nīgeetha andū matheragio nī thakame yake. ¹³ Nī ūndū ūcio-rī, nītumagarei tūthī kūrī we kūu nja ya itūūra, tūkuuanīre nake gīconoko kīrīa we aakuire. ¹⁴ Nīgūkorwo gūkū tūtīrī na itūūra inene rītāgaathira, no tūcaragia itūūra inene rīrīa rīgooka thuutha-inī.

¹⁵ Nī ūndū ūcio-rī, nītūthī na mbere kūrutīra Ngai igongona rīa kūmūgooca nī ūndū wa Jesū tūtegūtīgithīria, na nīrīo itunda rīa tūnua tūrīa tuumbūruga rītwa rīake. ¹⁶ Na mūtikanariganīrwo nī gwīkaga wega, o na kūgayanaga kīrīa mūndū arī nakīo na andū arīa angī, nīgūkorwo magongona ta macio nīmo makenagia Ngai.

¹⁷ Athīkagīrai atongoria anyu, na mwīnyīhagīrie wathani wao. Maikaraga meiguīte nī ūndū wa mīoyo yanyu taarī o makoorio ūhorō wanyu. Maathīk-agīrei nīgeetha wīra wao ūgatuīka gīkeno, no ti mūrigo, nīgūkorwo ūndū ūcio ndūngītūika wa kūmūguna.

¹⁸ Tūhooyagīrei. Tūrī na ma atī thamiri ciitū itirī na ūcuuke, na nītūkwenda gūtūūra na mīkarīre mīega maūndū-inī mothe. ¹⁹ Nīngūmūthaita mūno mūhooyage nīgeetha hotithio gūcooka kūrī inyuī o narua.

²⁰ Nake Ngai mwene thayū, ūrīa wariūkirie Mwathani witū Jesū, ūrīa Mūrīithi ūrīa mūnene wa ng'ōndu, akīmūruta kūrī arīa akuū na ūndū wa thakame ya kīrīkanīro kīrīa gīa tene na tene-rī, ²¹ aromūhe kīndū o gīothe kīega gīa kūmūhotithia gwīka ūrīa endaga, na aroeka thīnī witū maūndū marīa mamūkenagia thīnī na Jesū Kristū, nake arogoocagwo tene na tene. Amenī.

²² Ndamūthaita ariū na aarī a Ithe witū, mūkirīrīrie ciugo ciakwa cia kūmūtaara nīgūkorwo ndamwandikīra o marūa makuhi.

²³ Nīngwenda mūmenye atī mūrū wa lthe witū Timotheo nīarekereirio. Nake angīūka narua, nītūrīūka nake kūmuona.

²⁴ Geithiai atongoria anyu othe na andū othe, a Ngai. Andū a kuuma Italia nīmamūgeithia.

²⁵ Wega wa Ngai ūrogīa na inyuī inyuothe.

MARŪA MA JAKUBU

¹ Nĩ nĩ Jakubu, ndungata ya Ngai na ya Mwathani Jesũ Kristũ,

Ndĩramwandĩkĩra inyuĩ a mĩhĩrĩga ĩrĩa ikũmi na ĩrĩ mũhurunjĩtwo thĩ yothe:

Nĩndamũgeithia.

Mathũina na Magerio

² Ariũ na aarĩ a lthe witũ, rĩrĩa rĩothe mwakorwo nĩ magerio ma mĩthemba mĩingĩ-rĩ, tuagai atĩ ũguo nĩ gĩkeno gĩtheri. ³ Tondũ nĩmũũ atĩ kũgerio kwa wĩtikio wanyu kũrehaga gũkirĩrĩa. ⁴ Rekei gũkirĩrĩa kwanyu kũrute wĩra wakuo, nĩgeetha mũtuĩke andũ aagĩrũrũ kũna na agima, mũtarĩ na ūndũ mwagĩte. ⁵ Na rĩrĩ, mũndũ wanyu angĩkorwo aagĩte ũũgĩ-rĩ, nĩahooe Ngai, ũrĩa ũheaga andũ othe na ũtaana, na atarĩ na ũũru ngoro, nake nĩekũheo ũũgĩ ũcio. ⁶ No rĩrĩa ekũhooya-rĩ, nĩahooe etikĩtie, na ndagathanganie, tondũ mũndũ ũrĩa ũthanganagia ahaana ta ikũmbĩ rĩa irĩa inene, rĩrĩa rĩhurutagwo nĩ rũhuho na rĩkarũgarũũgio. ⁷ Mũndũ ũcio ndageciirie atĩ nĩakaheo kĩndũ o nakĩ nĩ Mwathani; ⁸ ũcio nĩ mũndũ wa ngoro igĩrĩ, ũtarĩ hĩndĩ akindagĩria maũndũ-inĩ mothe marĩa ekaga.

⁹ Mũrũ kana mwarĩ wa lthe witũ ũrĩa wĩnyiihagia aagĩrĩrwo nĩ kwĩraha nĩ ūndũ nĩatũũgĩrĩtio. ¹⁰ No ũrĩa mūtongu nĩerahage nĩ ūndũ wa kũnyiihio gwake, tondũ agaathira ta ihũa rĩa gĩthaka. ¹¹ Nĩgũkorwo rĩua rĩrathaga rĩrĩ na ũrugarĩ mũhiũ wa gũcina narĩo rĩkahooia mũmera; nakĩo kĩro kĩaguo gĩgaitika na ũthaka waguo ũkanangwo. ũguo no taguo mũndũ ũrĩa mūtongu akaahwererekera o akĩrutaga wĩra wake.

¹² Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũumagĩrĩa rĩrĩa ekũgerio, tondũ aatooria magerio, nĩakaheo thũmbĩ ya muoyo ĩria Ngai erĩre arĩa mamwendete.

¹³ Hĩndĩ ĩrĩa mwagerio, mũndũ o naũ ndakanoige atĩrĩ, “Ngai nĩarangeria.” Nĩgũkorwo Ngai ndangĩhota kũgerio nĩ ũũru, o nake mwene ndageragia mũndũ o na ũrĩkũ; ¹⁴ no rĩrĩ, mũndũ nĩkũgerio ageragio hĩndĩ ĩrĩa ekũguucĩrĩrio na akaheenererio nĩ merĩrĩa make mooru. ¹⁵ Namo merĩrĩa marĩkia kũgĩa nda, maciaraga mehia; namo mehia hĩndĩ ĩrĩa maakũra biũ, magaciara gĩkuũ.

¹⁶ Ariũ na aarĩ a lthe witũ inyuĩ nyenda mũno-rĩ, mũtikanahenio. ¹⁷ Kĩheo gĩothe kĩa na gĩkinyanĩru kiumaga igĩrũ, gĩkĩrũkĩte kuuma kũrĩ lthe wa motheri ma igĩrũ, ũrĩa ũtagarũrũkaga ta ciĩruru irĩa igarũrũkaga. ¹⁸ Nĩwe watũciarire nĩ kwenda na ūndũ wa ũhoro-ũrĩa-wa-ma, nĩguo tũtuĩke ta maciaro ma mbere ma indo ciothe irĩa ombire.

Gũthikĩrĩa na Gwĩka

¹⁹ Ariũ na aarĩ a lthe witũ inyuĩ nyenda mũno, menyai ũũ: O mũndũ nĩahiũhage gũthikĩrĩa, no ndakahiũhage kwaria o na kana kũrakara, ²⁰ nĩgũkorwo marakara ma mũndũ matirehaga mũtũũrĩre wa ũthingu ũrĩa Ngai endaga. ²¹ Nĩ ūndũ ũcio-rĩ, ehieriai maũndũ mothe marĩ magigi, na ũũru ũrĩa ũkĩrĩrĩrie kũingĩha, na mwĩnyiihĩtie, mwĩtikĩre kiugo kĩrĩa kĩaandĩtwo thĩnĩ wanyu, o kĩrĩa kĩngĩmũhonokia.

²² Mũtigatũĩke o a gũthikagĩrĩa kiugo tu, no tuĩkai a gwĩka ũrĩa kiugĩte, nĩguo mũtikeheenie inyuĩ ene. ²³ Mũndũ o wotha ũthikagĩrĩa kiugo no ndekaga ũrĩa kiugĩte-rĩ, ahaana ta mũndũ ũrĩa wĩroraga ũthiũ na gĩcicio, ²⁴ na thuutha wa kwĩrora, ageithĩra na akariganĩrwo o narua nĩ ũrĩa ahaana.

²⁵ No mündü ūrĩa ūroraga wega watho ūrĩa mūkinyanīru kūna ūrĩa ūheanaga wiyathi, na agathiĩ na mbere gwika ūguo, atekūriganīrwo nĩ ūrĩa aigũite no akawikaga-rĩ, ūcio nĩarĩrathimagīrwo maündũ marĩa ekaga.

²⁶ Mündũ o wotho angītua mündũ wa ndini no aremwo nĩ gwatha rūrĩmĩ rwake-rĩ, mündũ ūcio nĩ kwĩheenia eheenagia, na ūndini wake nĩ wa tũhũ.

²⁷ Ūndini ūrĩa Ngai Ithe witũ etĩkagĩra atĩ nĩ mũtheru na ndūrĩ na mahĩtia nĩ ūyũ: nĩ kūrōraga ciana cia ngoriai na atumia a ndigwa hĩndĩ ūrĩa marĩ mathĩĩna-inĩ mao, na ningĩ mündũ etheemage ndagathũkio nĩ maündũ ma gũkũ thĩ.

2

Kūgīrio Gũthuurania Andũ

¹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ta etĩkia thĩĩnĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, o we ūrĩa ūrĩ riiri-rĩ, tigagai gũthutũkanagia andũ nĩ ūndũ wa maũthĩ mao. ² Tondũ-rĩ, ĩ hihi kũngũka mündũ kiũngano-inĩ kĩanyu ekĩrite gĩcũhĩ gĩa thahabu na nguo njega, na gũũke mündũ mũthĩĩni ūtehumbĩte nguo njega-rĩ, ³ na inyuĩ mũhe ūcio wĩhumbĩte nguo njega gĩtĩio, mũmwĩre atĩrĩ, “Haha harĩ na gĩtĩ kĩa gĩa gũikarĩra,” no mwĩre mündũ ūcio mũthĩĩni atĩrĩ, “Wee rūgama harĩa,” kana, “Ikara haha magūrũ-inĩ makwa,” ⁴ githĩ mũtiagĩthutũkania inyuĩ ene, na mwatuĩka atuanĩri ciira marĩ na meciiria mooru?

⁵ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ inyuĩ nyenda mũno, ta thikĩrĩrai: Githĩ Ngai ndathuurĩte arĩa monagwo marĩ athĩĩni gũkũ thĩ nĩguo matũike itonga ūhorō-inĩ wa wĩtikio na magairwo ūthamaki ūrĩa erĩire arĩa mamwendete? ⁶ No inyuĩ nĩ mũnyararaga arĩa athĩĩni. Githĩ ti itonga imũhinyagĩrĩa? Githĩ ti o mamũtwaraga igooti-inĩ na hinya? ⁷ Ningĩ githĩ ti o macambagia rĩtwa rĩrĩa rĩrĩ gĩtĩio, o rĩu rĩa ūrĩa mūrĩ ake?

⁸ Angĩkorwo nĩmũhingagia watho ūrĩa mūtue nĩ mũthamaki ūrĩa wandikĩtwo Maandiko-inĩ atĩrĩ, “Enda mündũ ūrĩa ūngĩ o ta ūrĩa wiyendete wee mwene,” nĩmwĩkaga wega. ⁹ No angĩkorwo mũtĩĩagĩra andũ maũthĩ-rĩ, nĩ kwĩhia mwĩhagia na mūrĩ atuĩre nĩ watho atĩ mūrĩ aagarari watho. ¹⁰ Nĩgũkorwo ūrĩa wotho ūhingagia watho wotho, no akahĩngwo nĩ kaündũ o kamwe ka guo, mündũ ūcio nĩagararĩte watho wotho. ¹¹ Tondũ ūrĩa woigire atĩ, “Ndũkanatharanie,” nowe woigire atĩ, “Ndũkanoragane.” Rĩu-rĩ, ūngĩaga gũtharania no ūragane-rĩ, wee nĩũtuĩkĩte mwagarari wa watho.

¹² Aragai na mwĩkage maündũ manyu o ta mūrĩ arĩa magaatuĩrwo ciira nĩ watho ūrĩa ūheanaga wiyathi, ¹³ tondũ mündũ ūrĩa ūtuanĩire ciira atekũiguanĩra tha-rĩ, ūcio nake agaatuĩrwo ciira atekũiguĩrwo tha. Nacio tha nĩitooragia ūtuanĩri wa ciira!

Wĩtikio na Cĩiko

¹⁴ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, gũkĩrĩ na uumithio ūrĩkũ mündũ angiuga atĩ arĩ na wĩtikio, no ndarĩ na cĩiko? Wĩtikio ūcio wakĩmũhonokia? ¹⁵ Mūrũ wa Ithe witũ kana mwarĩ wa Ithe witũ angĩkorwo ndarĩ na nguo cia kwĩhumba, kana irio cia kūrĩa o mũthenya, ¹⁶ nake ūmwe wanyu amwĩre atĩrĩ, “Thĩĩ na wega; gĩa na ūrugarĩ na ūrĩe wega,” no ndarĩ ūndũ aamũteithia naguo mabataro-inĩ make ma mwĩrĩ-rĩ, ūndũ ūcio ūkĩrĩ na uumithio ūrĩkũ? ¹⁷ Ūguo no taguo wĩtikio mũtheri ūtarĩ na cĩiko ūhaana, nĩ mũkuũ guo mwene.

¹⁸ No mündũ no oige atĩrĩ, “Wee-rĩ, ūrĩ na wĩtikio; na nĩ ndĩ na cĩiko.”

Nyonia wĩtikio waku ūrĩa ūtarĩ na cĩiko, na nĩ nĩngũkuonia wĩtikio wakwa na ūndũ wa ūrĩa njikaga. ¹⁹ Wee nĩwĩtikĩtie atĩ Ngai no ūmwe. Ūguo nĩ wega! O nacio ndaimono nĩcĩitĩkĩtie ūguo, na ikainaina.

²⁰ Wee kīrimū gīkī, nī ūira ūrakienda wa kuonania atī wītīkio ūtarī na ciiko nī wa tūhū? ²¹ Githī Iburahīmu, ithe witū wa tene, ndaatuirwo mūthingu nī ūndū wa ūrīa eekire rīrīa aarutire mūriū Isaaka kīgongona-inī? ²² Mūtīgūkiona atī wītīkio wake nī warutire wīra hamwe na ciiko ciake, naguo wītīkio wake ūgītūuo mūiganīru kūna nī ūndū wa ciiko icio ciake. ²³ Namo Maandiko makīhingio marīa moigīte atīrī, “Iburahīmu agītīkia Ngai, nakuo gwītīkia kūu gūgītūma atuuo mūthingu,” nake agītītwo mūrata wa Ngai. ²⁴ Nīmūkuona atī mūdū atuagwo mūthingu nī ūndū wa ūrīa ekaga, no ti ūndū wa wītīkio wiki.

²⁵ O nake Rahabu ūrīa warī mūmaraya-rī, githī ndaatuirwo mūthingu nī ūndū wa ūrīa eekire hīndī īrīa aanyiitire athīgaani arīa ūgeni na akīmooneneria njīra īngī ya kūūrīa? ²⁶ O ta ūrīa mwīrī ūtarī na roho ūrī mūkuū-rī, ūguo noguo wītīkio ūtarī ciiko ūrī mūkuū.

3

Gwatha Rūrīmī

¹ Ariū na aarī a lthe witū, ti aingī anyu magīrīrwo nī gūtūika arutani, tondū nī mūūī atī ithuī arīa tūrutanaga nītūgaatuīrwo ituīro rīa hinya gūkīra andū arīa angī. ² Ithuothe nītūhīngicagwo nī maūdū maingī. Mūdū angīkorwo ndarī na mahītia thīinī wa maūdū marīa aragia-rī, ūcio nī mūkinyanīru kūna, na nīahotete kūrīra mwīrī wake wothe.

³ Hīndī īrīa tweekīra mbarathi mīkwa tūnua nīguo itwathīkīre-rī, nītūhotaga kūgarūra nyamū iyo īrī yothe. ⁴ Ningī ta rorai ūhorō wa marikabu ūrī ta kionereria. O na gūtūika nī nene na itwaragwo nī rūhuho rūrī na hinya-rī, nīgarūrāgwo na gathukani kanini, ikarorio o kūrīa mūtwarithia wacio ekwenda gūcīroria. ⁵ Ūguo no taguo rūrīmī rūhaana. Nī kīga kīnini kīa mwīrī, no nī rwīkagīrīra mūno. Ta mwīcīriei ūrīa mūtītū mūnene ūgwatagio mwaki nī gathandī o kanini. ⁶ Ningī rūrīmī nī mwaki, tondū rūiyūrīte mīthemba yothe ya maūdū ma waganu thīinī wa ciīga cia mwīrī. Rūthūkagia mwīrī wothe, rūkagwatia mwaki mūtūūrīre wothe wa mūdū, naruo rwene rūkoragwo rūmundītio mwaki nī Jehanamu.

⁷ Nyamū cia mīthemba yothe, na nyoni, na nyamū iria itambaga thī, na nyamū cia iria-inī rīrīa inene ciothe nīlhooreragio na cianahoorerio nī mūdū, ⁸ no gūtīrī mūdū o na ūrīkū ūngīhota kūhooreria rūrīmī. Nīruo kīndū kīūru gītāngīkindīria na rūiyūrītwo nī thumu wa kūūragana.

⁹ Tūgoocaga Mwathani, o we lthe witū, na rūrīmī, na tūkaruma andū naruo, o acio mombītwo marī na mūhianīre wa Ngai. ¹⁰ Kanua o kau-rī, no ko koimaga ūgooci na gakoima irumi. Ariū na aarī a lthe witū, ūguo tīguo kwagīrīre gūtūika. ¹¹ Kaī maaī mega na maaī ma cumbī mangītherūka kuuma gīthima kīmwe? ¹² Ariū na aarī a lthe witū, mūkūyū no ūhote gūciara ndamaiyū, kana mūthabībū ūciare ngūyū? O nakīo gīthima kīa maaī ma cumbī gītīngītherūka maaī mega.

Mīthemba Īrī ya Ūūgī

¹³ Thīinī wanyu-rī, nūū ūrī na ūūgī na agataūkīrwo nī maūdū? Mūdū ūcio nīakīonanie maūdū macio na ūndū wa mūtūūrīre wake mwega, na ciiko ciīkītītwo na njīra ya kwīnyīihia kūrīa kuumanaga na ūūgī. ¹⁴ No mūngīkorwo ngoro-inī cianyu nī mūtūūrāgia ūiru na ūhorō wa kwenda kwīyambatīria-rī, mūtīkae kwīrahīra ūndū ūcio kana mūtūika a gūkaana ūhorō wa ma. ¹⁵ “Ūūgī” ta ūcio tīguo ūikūrūkaga uumīte igūrū, no nī wa thī īno, na ti wa kīūroho, ūcio nī ūūgī wa mūcukani. ¹⁶ Nīgūkorwo harīa harī na ūiru na ūhorō wa kwenda kwīyambatīria-rī, hau nīho hakoragwo na ngūī na ciiko ciothe cia waganu.

¹⁷ No ũũgĩ ũrĩa uumaga igūrũ o mbere nĩ mũtheru; ningĩ nĩwendete thayũ, na nĩucaaayanagĩra, na nĩwĩnyiihagia, na nĩ ũiyūrĩtwo nĩ tha na maciaro mega, ningĩ ndũthutũkanagia, na ndũrĩ ũhinga. ¹⁸ Nao ateithũrani arĩa mahaandaga thayũ-rĩ, magethaga maciaro ma ũthingu.

4

Mwĩnyiihagĩriei Ngai

¹ Atĩrĩrĩ, nĩ kĩĩ gītũmaga kũgĩe na mbaara na ngũĩ thĩĩnĩ wanyu? Githĩ itiumaga merĩrĩria-inĩ manyu marĩa marũaga thĩĩnĩ wanyu? ² Mwĩriragĩria kĩndũ no mũkaaga kũgĩa nakĩo. Ningĩ mũũraganaga na mũgacumikĩra, no mũtingĩhota kũgĩa na kĩrĩa mũkwenda. Mũtetanagia na mũkarũa. Mũgakĩaga kuona kĩndũ tondũ wa kwaga kũhooya Ngai. ³ Hĩndĩ ĩrĩa mwahooya-rĩ, nĩmwa-gaga kũheo, tondũ mũhooyaga mũrĩ na muoroto mũũru, tondũ mwendaga mũitangage kĩrĩa mwaheo na maũndũ ma gwĩkenia.

⁴ Inyuĩ atharania aya, kaĩ mũtooĩ atĩ kũgĩa ũrata na thĩ nĩ kũgĩa ũthũ na Ngai? Nĩ ũndũ ũcio mũndũ o wothe ũthuuraga kũgĩa ũrata na thĩ nĩkũgĩa ũthũ ya Ngai. ⁵ Kana mũgwĩciiria Maandiko maaragia ũhoru ũtarĩ na gītũmi, atĩ roho ũrĩa Ngai aatũmire ũtũũrage thĩĩnĩ witũ nĩ ũiguaga ũiru mũno? ⁶ No nĩatũheaga wega wake makĩria. Kĩu nikĩo gītũmaga Maandiko moige atĩrĩ: “Ngai nĩareganaga na arĩa etĩĩ

no arĩa menyiihagia nĩo aheaga wega wake.”

⁷ Nĩ ũndũ ũcio mwĩnyiihagĩriei Ngai. Reganagai na mũcukani, nake nĩekũmũrĩra. ⁸ Kuhĩrĩriai Ngai, nake nĩekũmũkuhĩrĩria. Mwĩthambei moko manyu inyuĩ ehia, na mũtherie ngoro cianyu inyuĩ andũ a ngoro igĩrĩ.* ⁹ Igwai kĩahe, mũcaka, na mũgĩrĩke. Garũrai mĩtheko yanyu ĩtuĩke macakaya, nakĩo gĩkeno kĩaanyu kĩgarũrũke gĩtuĩke kĩahe. ¹⁰ Mwĩnyiihĩriei Mwathani, nake nĩekũmũtũũgĩria.

¹¹ Ariũ na aarĩ a lthe witũ, tigai gũcambania mũndũ na ũrĩa ũngĩ. ũrĩa wothe waragia ũhoru wa gũcambia mũrũ kana mwarĩ wa ithe kana akamũtuĩra ciira-rĩ, nĩ watho acambagia na akaũtuĩra ciira. Hĩndĩ ĩrĩa ũgũtuĩra watho ciira-rĩ, ndũkoragwo ũkĩhingia watho, no ũkoragwo ũrĩ mũtuanĩri ciira. ¹² Kũrĩ Mũheani wa watho, na Mũtuanĩri ciira o ũmwe, o we ũrĩa ũrĩ na ũhoti wa kũhonokia na kũniinana. No wee-rĩ, ũkĩrĩ ũ nĩguo ũtuĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ ciira?

Kwĩraha nĩ ũndũ wa Rũciũ

¹³ Rĩu ta thikĩrĩriai, inyuĩ mugaga atĩrĩ: “Ŭmũthĩ kana rũciũ nĩtũgũthĩ itũũra rĩna tũikare kuo mwaka ũmwe, tũrute wĩra wa wonjoria kuo, tũgĩe na mbeeca.” ¹⁴ No rĩrĩ, inyuĩ mũtiũ ũrĩa gũgaatuĩka rũciũ. Muoyo wanyu ũkĩrĩ kĩ? Inyuĩ mũrĩ o kibii kĩrĩa kĩonekaga o kahinda kanini, gĩgacooka gĩgathira biũ. ¹⁵ Handũ ha ũguo-rĩ, mwagĩrĩrwo nĩ kugaga atĩrĩ, “Mwathani angĩenda-rĩ, nĩ tũgũtũũra muoyo na twikage ũndũ ũyũ na ũyũ.” ¹⁶ No rĩu inyuĩ nĩ kwĩraha mwĩrahaga mũrĩ na nguthi. Mwĩraho ta ũcio wothe nĩ mũũru. ¹⁷ Nĩ ũndũ wa ũguo, mũndũ wothe ũũĩ gwĩka wega na ndekaga-rĩ, ũcio nĩ kwĩhia ehagia.

5

Itonga Gũkaanio Kũhinyanĩrĩria

* 4:8 Athĩnjĩri-Ngai matanakuhĩrĩria Ngai Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo nĩmambaga gwĩthamba magũrũ na moko mbakũri-inĩ ya gĩcango arĩ njĩra ya gwĩtheria kĩroho (Thaam 30:17-21).

¹ Rīu ta thikīrīriai, inyuī itonga ici, rīrai na mūgirike tondū wa mathiina marīa maramūkora. ² Ūtonga wanyu nī ūbuthite, nacio nguo cianyu nī ndie nī memenyi.* ³ Thahabu na betha cianyu nī irootete. Kūroota gwacio nī ūira wa atī nīireganite na inyuī, na nīkūria mūrī yanyu imūniine o ta mwaki. Inyuī mwīgīire mūthithū mūingī wa matukū ma kūrīgīrīria. ⁴ Atīrīrī! Mīcaara rīra mwaregire kūrīha aruti a wīra arīa maamūrīmīire mīgūnda nīramūkaīra. Gūkaya kwa arīa maamūgetheire irio nīgūkinyīire matū ma Mwathani Mwene hinya wothe. ⁵ Mūtūūrīte gūkū thī na mīago na mūgīkenagia. Inyuī mwīnoretie nī ūndū wa mūthenya wa gūthīnjwo. ⁶ Inyuī nī mūtūūrīire andū ciira na mūkamoorage matarī na mahītia, o acio matarī ūuru na inyuī.

Gūkirīrīria Mathiina-inī

⁷ Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a lthe witū, kiragīrīriai, o nginya rīrīa Mwathani agooka. Ta rorai ūrīa mūrīmi etagīrīra mūgūnda wake ūrute irio irīa irī bata, na agakīrīrīria nginya ciurīrwo nī mbura ya mbere o na ya keerī ategūthethūka. ⁸ O na inyuī-rī, kirīrīriai na mwīhaande wega, tondū Mwathani arī hakuhi gūka. ⁹ Ariū na aarī a lthe witū, tigagai gūtetania, nīgeetha mūtikanatuīrwo ciira. Mūtuanīri ciira arūngī o mūrango-inī!

¹⁰ Ariū na aarī a lthe witū, mwīrutei na maūndū marīa mooru anabii meekirwo, o acio maaragia thīnī wa rītwa rīa Mwathani, naguo ūhorō ūcio ūtuīke kīonereria kīanyu gīa gūkirīrīria rīrīa mūkūnyamario. ¹¹ O ta ūrīa mūū, acio maakīrīrīrie-rī, tūmatuaga arathime. Nīmūguīte ūhorō wa gūkirīrīria kwa Ayubu, na nīmuonete ūrīa Mwathani eekire marīgīrīrio-inī. Mwathani aiyūrītwo nī ūtugi na tha.

¹² Ariū na aarī a lthe witū, igūrū rīa maūndū mothe-rī, tigagai kwīhīta. Mūtikanehīte na igūrū kana na thī, o na kana na kīndū kīngī o na kī. Inyuī-rī, mwoiga “īī” nītuīke īī, na mwoiga “Aca” nītuīke aca, nīguo mūtīkae gūtūīrwo ciira.

Ihooya rīa Wītīkio

¹³ Nī harī mūdū thīnī wanyu wonete ūuru? Ūcio nīahooe. Nī harī mūdū ūkenete? Ūcio nīaine nyīmbo cia kūgooca. ¹⁴ Nī harī mūdū thīnī wanyu mūrūaru? Ūcio nīete athuuri a kanitha mamūhooere na mamūhake maguta thīnī wa rītwa rīa Mwathani. ¹⁵ Namo mahooya mangīhooywo na wītīkio nī megūtūma mūdū ūcio mūrūaru ahone; Mwathani nīekūmwarahūra. Angīko-rwo ehītīe-rī, nīekūrekerwo mehīa make. ¹⁶ Nī ūndū ūcio umbūranagīrai mehīa manyu o mūdū na ūrīa ūngī, na mūhooyanagīre nīgeetha mūhonagio. Ihooya rīa mūdū mūthingu nī rīrī hinya na nī rītūmaga maūndū manene mekīke.

¹⁷ Elija aarī mūdū o ta ithuī. Nake nīahooire Ngai na kīyo atī mbura ndīkoire, nayo mbura ndīoirire būrūri-inī ūcio ihinda rīa mīaka ītatū na nuthu. ¹⁸ Ningī agīcooka akīhooya, nakuo matu-inī gūkiuma mbura, nayo thī īgīciara maciāro mayo.

¹⁹ Atīrīrī ariū na aarī a lthe witū, mūdū ūmwe wanyu angīagaga oime ūhorō-inī wa ma nake mūdū ūngī amūgarūre-rī, ²⁰ ririkanai ūū: Mūdū ūrīa wothe ūgarūraga mwīhia kuuma njīra-inī yake njūru-rī, nīkūmūhonokia akaamūhonokia kuuma harī gīkuū na ahumbīre mehīa maingī.

* 5:2 Matukū-inī ma tene nguo ciataragwo taarī njīra īmwe ya ūtonga (Atūm 20:33).

MARŪA MA MBERE MA PETERO

1 Nĩ niĩ Petero, mūtũmwo wa Jesũ Kristũ,

Ngũmwandĩkĩra marũa maya, inyuĩ arĩa Ngai eyamũrĩre, na mūtũrĩte mũrĩ ageni gũkũ thĩ, na mũkahurunjũkĩra mabũrĩri ma Ponto, na Galatia, na Kapadokia, na Asia, na Bithinia, ² o inyuĩ mwathuurirwo kũringana na ũrĩa Ngai Ithe aamũmenyete o mbere, na akamũtheria nĩ ũndũ wa Roho, nĩguo mwathĩkagĩre Jesũ Kristũ, na mũminjaminjĩrio thakame yake:

Wega na thayũ iromũingĩhĩra.

Ngai kũgoocwo nĩ ũndũ wa Kĩrĩgĩrĩro kĩrĩ Muoyo

³ Ngai, o we Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, arogoocwo! Ngai nĩatũcia-rĩte ringĩ nĩ ũndũ wa tha ciake nyingĩ nĩguo tũgĩe na kĩrĩgĩrĩro kĩrĩ muoyo, nĩ ũndũ wa ũrĩa Jesũ Kristũ aariũkire akiuma kũrĩ arĩa akuũ. ⁴ Aatũciarire nĩguo tũgĩe na igai rĩrĩa rĩtangĩbutha, kana rĩthũke, kana rĩhwerereke, rĩrĩa mũigĩrwo kũu igũrũ, ⁵ o inyuĩ mũgitĩrwo nĩ hinya wa Ngai nĩ ũndũ wa gwtĩkia, o nginya hĩndĩ rĩa ũhonokio ũgooka ũrĩa ũhaariĩrio gũkaaguũranĩrio ihinda rĩa mũthia. ⁶ Ũhoru ũcio nĩguo mũkenagĩra mũno, o na gwtuĩka rĩu nĩmũiguithĩtio kĩa kahinda kanini nĩkũgerio na magerio ma mĩthemba yothe. ⁷ Maũndũ maya mokĩte nĩgeetha wĩtikio wanyu wonke nĩ wa goro mũno gũkĩra thahabu, rĩa ithiraga o na yakorwo itheragio na mwaki, ningĩ ũmenyeke atĩ nĩ wa ma, na atĩ nĩũkarehe ũgooci, na riiri, na gĩtĩio hĩndĩ rĩa Jesũ Kristũ akaaguũranĩrio. ⁸ Nĩmũmwendete o na gũtuĩka mũtirĩ mwamuona; ningĩ mũkamwĩtikia o na gũtuĩka rĩu mũtiramuona, na mũkaiyũrwo nĩ gikeno gĩtangĩheanĩka ũhoru wakĩo, o kĩria kĩrĩ riiri, ⁹ nĩgũkorwo nĩmũramũkĩra ũndũ ũrĩa mũtanyaga kuona nĩ ũndũ wa wĩtikio wanyu, na nĩguo ũhonokio wa ngoro cianyu.

¹⁰ Ũhoru ũcio wa ũhonokio-rĩ, nĩguo anabii, arĩa maarathaga ũhoru wa wega wa Ngai ũrĩa warĩ ũũke kũrĩ inyuĩ, maacaragia na kĩyo, na makaũtuĩria na ũmenyereri mũnene, ¹¹ makĩgeria kũmenya nĩ hĩndĩ irĩkũ Roho wa Kristũ ũrĩa warĩ thĩinĩ wao orotaga rĩrĩa aarathaga ũhoru wa kũnyariĩrika gwa Kristũ na riiri ũrĩa ũkaarũmirĩra. ¹² Nao nĩmaguũrĩrio atĩ to o ene meetungatagĩra, no nĩ inyuĩ maatungatagĩra, hĩndĩ rĩa maaragia ũhoru wa maũndũ marĩa mwĩritwo rĩu nĩ arĩa maamũhunjĩirie Ũhoru-ũrĩa-Mwega na ũndũ wa Roho Mũtheru ũrĩa watũmirwo kuuma igũrũ. Maũndũ macio nĩmo araika meriragĩria mũno kuona.

Tũũrai mũrĩ Atheru

¹³ Nĩ ũndũ ũcio, ikaragai mwĩhaarĩrie meciiria-inĩ manyu; tuĩkai andũ a kwĩrigagĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ; na mũige kĩrĩgĩrĩro kianyu biũ harĩ wega ũrĩa mũkaahao hĩndĩ rĩa Jesũ Kristũ akaaguũranĩrio. ¹⁴ Tuĩkai ciana cia gwtĩhĩka, na mũtigatongoragio nĩ merirĩria mooru marĩa mwatũire namo mbere hĩndĩ rĩa mũtaamenyete Ngai. ¹⁵ No tondũ ũrĩa wamwĩtire nĩ mũtheru-rĩ, o na inyuĩ tuĩkai atheru maũndũ-inĩ mothe marĩa mũrĩkaga; ¹⁶ nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ: “Tuĩkai atheru, tondũ o na nĩ ndĩ mũtheru.”

¹⁷ Na rĩrĩ, tondũ inyuĩ mũkayagĩra Ngai mũkĩmwĩtaga Ithe wanyu, o we ũrĩa ũtuagĩra o mũndũ o mũndũ kũringana na wĩra wake ategũthutũkania-rĩ, gũikaragei mũmwĩtigĩrĩte na mũikarage ta mũrĩ agendi gũkũ thĩ. ¹⁸ Nĩgũkorwo

nīmūū atī rīrīa mwakūūrīrwo mūtīgane na mūtūūrīre wa tūhū ūrīa mwatīgīrwo nī maithe manyu-rī, ti indo irīa ibuthaga ta betha kana thahabu mwakūūrīrwo nacio, ¹⁹ no mwakūūrīrwo na thakame ya goro mūno ya Kristū, ūrīa wahaanaga ta gatūrūme gatarī na kīmeni kana kaūūgū. ²⁰ Nake nīwe wathuurītwo thī ītanombwo, no nīaguūranīrio mahinda maya ma kūrīgīrīria nī ūndū wanyu. ²¹ Na inyuī nīmwītīkītie Ngai nī ūndū wake, Ngai ūrīa wamūrīūkīrie kuuma kūrī arīa akuū na akīmūhe riiri, nīgeetha wītīkio wanyu na mwīhoko ikorwo irī o harī Ngai.

²² Na tondū rīu nīmwītheretie nī ūndū wa gwathīkīra ūhorō ūrīa wa ma, na mūgatuika a kwendana kūna na ariū na aarī a lthe wanyu hatarī ūhinga-rī, inyuī ene endanagai biū na ngoro cianyu. ²³ Nīgūkorwo nīmūciarītwo rīngī, no mūtīciarītwo kuuma kūrī mbeū īrīa ibuthaga, no nī īrīa ītarī ya kūbutha, na ūndū wa kiugo kīa Ngai kīrīa kīrī muoyo na gītūūrāga tene na tene. ²⁴ Tondū rīrī,

“Andū othe mahaana ta nyeki,
na ūthaka wao wothē ūhaana ta mahūa ma mūgūnda;
nyeki nīhihohaga, namo mahūa magaitīka,

²⁵ no kiugo kīa Mwathani gītūūrāga nginya tene.”
Na kiugo kīu nīkīo mwahunjīrio.

2

¹ Nī ūndū ūcio-rī, eheriai rūmena ruothe na maheeni mothe, na ūhinga, na ūiru, na gūcambania o guothe. ² Na mūtūike ta tūkenge mwīriragīrie irīa rīrīa rīega rīa kīroho, nīgeetha rīmūkūragie ūhonokio-inī wanyu, ³ tondū rīu nīmūcamīte, mūkaigua atī Mwathani nī mwega.

Ihiga rīrī Muoyo, na Andū Athuure

⁴ Ūkai kūrī we, o ūcio Ihiga rīrī muoyo, o rīu rīaregirwo nī andū, no Ngai akīrīthuura, na nī rīa goro harī we, ⁵ o na inyuī, ta mahiga marī muoyo-rī, nī gwakwo mūraakwo mūtūike nyūmba ya kīroho, na mūtūike gīkundi gītheru kīa athīnjīri-Ngai gīa kūrutaga magongona ma kīroho marīa mangītīkīrīka nī Ngai nī ūndū wa Jesū Kristū. ⁶ Nīgūkorwo Maandiko moigīte atīrī:

“Nīnjigīte ihiga Zayuni,
ihiga ithuure rīa koine na rīa goro,
na mūndū ūrīa ūmwīhokete
ndagaaconorithio.”

⁷ Na rīu kūrī inyuī arīa mwītīkītie, ihiga rīrī nī rīa goro. No kūrī arīa matetīkītie,

“Ihiga rīrīa aaki maaregire
nīrīo rītūikīte ihiga inene rīa koine,”

⁸ na nīngī atīrī,
“Nīrīo ihiga rīrīa rītūmaga andū mahīngwo,
na rwaro rwa ihiga rūrīa rūtūmaga magūe.”

Mahīngagwo tondū wa kūrega gwathīkīra ūhorō, na noguo maathīrīrio.

⁹ No inyuī-rī, mūrī rūruka rūthuurītwo, na thiritū ya athīnjīri-Ngai ya nyūmba ya ūthamaki, nīngī mūrī rūrīrī rwamūre, o na andū a Ngai kīūmbe, nīguo mwanagīrīre ūgooci wa ūcio wamwītīre muume nduma-inī mūtoonye ūtheri-inī wake wa magegania. ¹⁰ Kūrī hīndī mwarī andū mataarī kīene, no rīu mūrī andū a Ngai; kūrī hīndī mwaagīte kūguīrwo tha, no rīu nīmūguīrīrwo tha.

¹¹ Arata akwa nyenda mūno, ndamūthaita mūrī ta ageni na agendi gūkū thī, mwīrigagīrīrie merīrīria marīa mooru ma mwīrī, o marīa marūaga na roho

wanyu. ¹² Tūūrakai na mītūūrīre mīega mūrī gatagati ka andū ariā matooi Ngai, nīgeetha o na mangīmūigīrīra atī nīmwikite ūūru, meonagire ciiko cianyu njega na magakumia Ngai mūthenya ūrīa agooka.

Gwathikira Aathani na Anene

¹³ Nī ūndū wa Mwathani-rī, athikagīrai wathani o wothē ūrīa ūheanītwo thīinī wa andū: o na wakorwo nī wa mūthamaki, ari we mūnene igūrū rīa anene ariā angī othe, ¹⁴ o na kana nī wa abarūthi ariā matūmagwo nīwe nīguo maherithagie ariā mekaga ūūru na makagaathīrīria ariā mekaga wega. ¹⁵ Nīgūkorwo ūrīa Ngai endaga nī atī mwīkage wega nīguo mūkiragie mīario ya ūrimū ya andū ariā matarī ūndū mooī. ¹⁶ Tūūrai ta andū matarī ngombo, no mūtikanareke wīyathi wanyu ūtuīke wa kūhithīrīra waganu; tūūrakai mūrī ndungata cia Ngai. ¹⁷ Heagai mūdū o wothē gītīo kīrīa kīmwigīrīre: Endagai ngwatanīro ya andū ariā etīkia, na mwītīgagīre Ngai, o na mūtīiage mūthamaki.

¹⁸ Inyuī ngombo-rī, athikagīrai anene anyu na mūmatīiage mūno, na to ariā ega na maiguanagīra tha, no nī o na ariā mataiguanagīra tha. ¹⁹ Nīgūkorwo nī ūndū mwega mūdū angīkīrīrīria ruo o na akīnyariiragwo hatarī kīhoto tondū wa kūmenya ūrīa Ngai endaga. ²⁰ No ūngīhūūrwo nī ūndū wa gwīka ūūru o na ūkīrīrīrie-rī, ūngīkīgaathīrwo kī? No ūngīnyariirwo nī ūndū wa gwīka wega na ūkīrīrīrie-rī, ūcio nī ūndū mwega maitho-inī ma Ngai. ²¹ Ūndū ūyū nīguo mwetīirwo, tondū Kristū aanyariirwo nī ūndū wanyu, akīmūtīgīra kīonereria nīguo mūgeragīre o makīnya-inī make.

²² “We ndaigana kwīhia,

o na kanua gake gatiigana kwaria maheeni.”

²³ Hīndīrīa andū maamūrumaga, we ndaigana kwīrumīra; rīrīa aanyariiragwo, we ndaigana kūmehītīra. Handū ha ūguo-rī, we nī kweneana eneanaga kūrī ūrīa ūtuaga ciira na kīhoto. ²⁴ We mwene nīakuire mehīa maitū na mwīrī wake mūtī-igūrū, nīgeetha na ithuī tūkue ūhorō-inī wa mehīa, na tūtūire muoyo nī ūndū wa ūthingu; mītūnda īrīa aahūūrīro nīyo itūmīte mūhone. ²⁵ Nīgūkorwo mwatariī ta ng’ondū itururīte, no rīu nīmūcookereire Mūrīithi na Mūrōri wa mīoyo yanyu.

3

Atumia na Athuuri ao

¹ O ūguo noguo o na inyuī atumia, mwagīrīrwo nī gwathīkagīra athuuri anyu, nīguo hangīkorwo harī amwe ao matetīkītīe kiugo kīa Ngai, mahote kūgarūrwo ngoro o na hatarī ciugo nī ūndū wa mītugo ya atumia ao, ² nī ūndū wa kuonaga mītūūrīre yanyu ya ūthingu na ya gītīo. ³ Kwīgemia kwanyu gūtīgatūīke o kwa mwīrī, ta kūrama njuīrī, na kwīhumba mathaga ma thahabu na nguo thaka, ⁴ no handū ha ūguo-rī, gemagai mūdū ūrīa wa hitho wa ngoro thīinī, na ūgemu ūrīa ūtatheūkaga wa roho wa ūhooreri na wa gūkindīria. Kwīgemia kūu nīkuo kūrī bata mūno maitho-inī ma Ngai. ⁵ Nīgūkorwo ūguo nīguo atumia ariā atheru a tene ariā mehokete Ngai meegemagia, na ūndū wa gwathīkagīra athuuri ao ene, ⁶ o ta Sara, ūrīa waathīkagīra Iburahīmu na akamwītaga mwathi wake. Inyuī mūrī ciana ciake mūngīka ūrīa kwagīrīre mūtegwītīgīra.

⁷ O ūguo noguo o na inyuī athuuri mwagīrīrwo nīgūtūūrania na atumia anyu na njīra ya ūūgī, mūkīmatīiaga tondū nī aruti a wīra hamwe na inyuī, na tondū matirī hīnya mūngī wa mwīrī ta inyuī, ningī tondū mūrī agai hamwe na atumia anyu a kīheo kīa ūtugi wa muoyo. Ikagai ūguo nīguo gūtīkagīe ūndū ūngīgīrīrīria mahooya manyu.

Kūnyamario nĩ ūndũ wa gwika Wega

⁸ Ngirikiriria, ngūmwira inyuothē atiri, mūtūūranagie mūiguanite mūdũ na ūria ūngĩ; mūiguanagire tha, ningĩ mwendanage ta ciana cia nyina ūmwe, na mūtũike ataana, na mūikarage mwĩnyiihitie. ⁹ Tigagai kwĩrĩhĩria ūũru na ūũru, kana kwĩrumĩra mwarumwo, no nĩ kaba mūrathimanage, tondũ ūguo nĩguo mwetĩirwo, nĩgeetha mūkaagaĩrwo kĩrathimo. ¹⁰ Nĩgũkorwo,

“Mūdũ ūria wothē ūngiēnda gūtũura muoyo

na one matukũ mega,

no nginya arigĩririe rūrimĩ rwake kwaria ūũru,

na mĩromo yake kwaragia maheeni.

¹¹ No nginya agarũrũke atige gwika ūũru, na ekage o wega;

no nginya acaragie thayũ na aũthingatage.

¹² Nĩgũkorwo maitho ma Mwathani maikaraga macũthĩrĩrie andũ arĩa athingu,

na matũ make magathikagĩriria mahooya mao,

no andũ arĩa mekaga ūũru, ūthiũ wa Mwathani nĩkūmookĩrĩa ūmookagĩrĩa.”

¹³ Atĩrĩrĩ, nũ ūngĩmwika ūũru mūngĩkorwo mūrĩ na kīyo gĩa gwika wega?

¹⁴ No rĩrĩ, o na mūngĩnyariirwo nĩ ūndũ wa gwika ūria kwagĩrĩre-rĩ, inyuĩ mūrĩ arathime. “Tigagai gwĩtigĩra maūdũ marĩa metigagĩra; mūtikanamake.”

¹⁵ No ngoro-inĩ cianyu-rĩ, mwĩyamūrĩrei Kristũ atuĩke Mwathani. Ikaragai mwĩhaarĩrie hĩndĩ ciothe gũcookeria mūdũ wothē ūria ūngĩmūria gītũmi gĩa kĩrĩgĩrĩro kĩrĩa mūrĩ nakĩo. No ikagai ūguo mūrĩ na ūhooreri na gītĩo,

¹⁶ mūrĩ na thamiri itegwĩcuuka, nĩgeetha arĩa macambagia mītugo yanyu mĩega tondũ mūrĩ thĩinĩ wa Kristũ, maconokage nĩ ūndũ wa gĩcambanio kũ kĩa.

¹⁷ Nĩ kaba kũnyariirwo nĩ ūndũ wa gwika wega, angĩkorwo nĩ kwenda kwa Ngai, handũ ha kũnyariirwo nĩ gwika ūũru. ¹⁸ Tondũ Kristũ aakuire nĩ ūndũ wa mehia ihinda o rĩmwe rĩa kũigana, ūria mũthingu agĩkua nĩ ūndũ

wa arĩa matarĩ athingu, nĩguo atũtware kūrĩ Ngai. Ooragĩrwo arĩ thĩinĩ wa mwĩrĩ, no ha ūhoru wa Roho, agĩcookio muoyo, ¹⁹ agĩthiĩ arĩ na muoyo ūcio

wa Roho akĩhunjĩria maroho marĩa maarĩ njeera, ²⁰ marĩa maaremete kuuma o tene rĩrĩa Ngai aatũire etereire akirĩrĩrie matukũ-inĩ ma Nuhu, rĩrĩa thabina

yaakagwo. Thĩinĩ wayo haarĩ o andũ anini, nao othe maarĩ andũ anana tu, arĩa maahonokirio maaĩ-inĩ, ²¹ namo maaĩ macio nĩmo ngerekano ya ūbatithio

ũria o na inyuĩ ūmũhonokagia, na ti ūhoru wa kweheria o gĩko kĩa mwĩrĩ, no nĩ mwĩhitwa wa thamiri itarĩ na ūcuuke kūrĩ Ngai. Kũbatithio kũu nĩkuo

kũmũhonokagia nĩ ūndũ wa kũriũkio kwa Jesũ Kristũ, ²² ūria wathiire igũrũ na rĩu aikaraga guoko-inĩ kwa ūrĩo kwa Ngai, nao arĩa, na aathani, o na

maahinya magatũika ma gwathagwo nĩwe.

4

Gūtũũrĩa Ngai

¹ Nĩ ūndũ ūcio, tondũ Kristũ nĩanyariirwo mwĩrĩ-inĩ-rĩ, o na inyuĩ kũho-

torei mūrĩ na meciiria o ta macio aarĩ namo, tondũ mūdũ ūria ūrĩkĩtie kũnyariirwo mwĩrĩ nĩatiganite na mehia. ² Nĩ ūndũ wa ūguo, mūtũũrĩre wake

ũria ūtigarite wa gūtũura gũkũ thĩ ndarĩtũũruga nĩguo ahingagie merirĩria mooru ma mwĩrĩ, no arĩtũũruga nĩguo ekage ūria Ngai endaga. ³ Tondũ

nĩmūtũũrĩte ihinda rĩa kũigana mũgikaga maūdũ marĩa andũ arĩa matetikĩtie Ngai mendaga gwika, namo nĩ ta mĩtũũrĩre ya ūũra-thoni, na merirĩria mooru

ma mwĩrĩ, na ūrĩu, na gũthiia maruga-inĩ ma waganu, o na ciathĩ-inĩ cia kũnyua njoohi, o na mũhoore ūrĩ thaahu wa kũhooya mĩhianano. ⁴ Nao

andũ acio nĩmagegaga mona atĩ mĩtiranyiitania nao hĩndĩ ĩrĩa marakĩrĩrĩa ũmaramari-inĩ ũcio wao, nao magakĩmũcambagia. ⁵ Nao no nginya makaaheana ũhoru wa maũndũ mao kũrĩ ũrĩa wĩhaarĩrie gũtũra ciira arĩa marĩ muoyo na arĩa makuĩte. ⁶ Nĩgũkorwo gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmi kĩrĩa gĩatũmire Ũhoru-ũrĩa-Mwega ũhunjĩrio o na andũ arĩa makuĩte, nĩgeetha ha ũhoru wa mwĩrĩ magaatuĩrwo ciira o ta ũrĩa andũ arĩa angĩ magaatuĩrwo, no ha ũhoru wa roho matũũre muoyo o ta ũrĩa Ngai atũũraga.

⁷ Ithirĩro rĩa maũndũ mothe nĩrĩkuhĩrĩrie. Nĩ ũndũ ũcio ikaragai mũrĩ na ũũgĩ wa ngoro, na mũikarage mũterigĩtwo nĩguo mũhotage kũhooya. ⁸ Ningĩ gũkĩra maũndũ mothe, ikaragai mwendaine mũno mũndũ na ũrĩa ũngĩ, tondũ wendani nĩũhumbagĩra mehĩa maingĩ. ⁹ Ningĩ mĩtuganage mũtekũnuguna. ¹⁰ O mũndũ nĩ ahũthĩre kĩheo o gĩothe kĩrĩa amũkĩrĩte nĩguo atungatagĩre andũ arĩa angĩ, arĩ ta mũramati mwĩhokeku wa wega wa Ngai wa mĩthemba mĩingĩ. ¹¹ Mũndũ o wothe angĩkorwo akĩaria-rĩ, nĩarie taarĩ mũndũ ũkũheana ciugo cia Ngai. Nake mũndũ o wothe angĩkorwo agĩtungata-rĩ, nĩatungate na hinya ũrĩa ũheanagwo nĩ Ngai, nĩgeetha Ngai agoocagwo maũndũ-inĩ mothe thĩinĩ wa Jesũ Kristũ. Nake nĩwe ũgũtũura arĩ na riiri na hinya nginya tene na tene. Amenĩ.

Kũnyariirwo nĩ ũndũ wa Gũtuĩka Mũkristiano

¹² Arata akwa nyenda mũno, mũtikagegio nĩ magerio marĩa mũranyariirwo namo, taarĩ ũndũ mũgeni ũrekĩka thĩinĩ wanyu. ¹³ No kenagai nĩgũkorwo nĩ mũgwataniire thĩinĩ wa kũnyariirĩka gwa Kristũ, nĩgeetha mũkaiyũrĩrwo nĩ gĩkeno hĩndĩ ĩrĩa riiri wake ũkaaguũranĩrio. ¹⁴ Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ mũngĩrumwo nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩa Kristũ, nĩ ũndũ Roho ũrĩa ũrĩ na riiri, o we Roho wa Ngai, arĩ igũrũ rĩanyu. ¹⁵ Mũndũ wanyu ndakananyariirwo ta mũũragani, kana mũici, kana mũgeri ngero ingĩ o yothe, o na kana ta mũndũ ũrĩa wĩtoonyagĩrĩa maũndũ-inĩ ma andũ angĩ. ¹⁶ No rĩrĩ, mũndũ angĩnyariirwo tondũ wa gũtuĩka Mũkristiano-rĩ, ndakanakonoke, no nĩagooce Ngai tondũ nĩaheetwo rĩitwa rĩu. ¹⁷ Nĩgũkorwo ihinda nĩ ikinyu ciira wambĩrĩrie gũtũrwo andũ a nyũmba ya Ngai; na angĩkorwo ũkwambĩrĩria na ithuĩ-rĩ, gũgaagĩtuĩka atĩa harĩ arĩa mataathikagĩra Ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Ngai? ¹⁸ Na rĩrĩ, “Angĩkorwo nĩ ũndũ ũrĩ hinya mũndũ ũrĩa mũthingu kũhonoka-rĩ, naguo ũhoru wa mũndũ ũrĩa ũtetĩkitie Ngai na ũrĩa mwĩhia ũgaakihaana atĩa?”

¹⁹ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ arĩa manyariirĩkaga kũringana na ũrĩa Ngai endete, nĩmaheane mĩoyo yao kũrĩ Mũũmbi wao ũrĩa wa kwĩhokeka, na mathiĩ na mbere gwĩkaga maũndũ mega.

5

Ũhoru kũrĩ Athuuri na Aanake

¹ Ndĩ na ũhoru ngwenda gũthaita athuuri a Kanitha arĩa marĩ hamwe na inyuĩ, ndĩ mũthuuri wa Kanitha o tao, na ndĩ mũira wa kũnyariirwo gwa Kristũ, o na ndĩ ũmwe wa gũkaagaĩrwo riiri ũrĩa ũkaaguũranĩrio: ² Atĩrĩrĩ, tuĩkai arĩithi a rũũru rwa Ngai rũrĩa mwĩhokeirwo, mũgĩtungataga mũrĩ arori, na ti tondũ wa kũringĩrĩrio, no nĩ ũndũ wa kwĩyendera, o ta ũrĩa Ngai endaga mũtuĩke; mũtegũkorokera mbeeca, no mũtungatage mũrĩ na kĩyo mũno; ³ mũtigitue anene a andũ arĩa mwĩhokeirwo, no mũtuĩke cionereria njega kũrĩ rũũru rũu. ⁴ Na hĩndĩ ĩrĩa Mũrĩithi Ũrĩa Mũnene akaaguũranĩrio-rĩ, nĩmũkaheo thũmbĩ ya riiri ĩrĩa ĩtagatheũka o na rĩ.

⁵ O ũguo no taguo o na inyuĩ aanake mwagĩrĩrwo nĩ gwathĩkĩra andũ arĩa akũrũ. Inyuĩ othe-rĩ, ikaragai mwĩnyiihanĩirie mũndũ na ũrĩa ũngĩ, tondũ-rĩ, “Ngai nĩareganaga na arĩa etĩĩ

no arĩa menyiihagia nĩamaheaga wega wake.”

⁶ Nĩ ũndũ ũcio mwĩnyiihagiei, mũrĩ guoko-inĩ kwa Ngai kũrĩa kũrĩ hinya, nĩguo akaamũtũũgĩria hĩndĩ irĩa njagĩrĩru yakinya. ⁷ Na mũmũrekagĩrĩrie maũndũ manyu mothe marĩa mamũtangaga, tondũ nĩwe ũmũrũmbũyagia.

⁸ Ikaragai mwĩguĩte na mwĩhũgage. Tondũ-rĩ, thũ yanyu mũcukani ĩcan-gacangaga ta mũrũũthi ũkũrarama ũgĩcaria mũndũ wa gũtambuura. ⁹ No rĩrĩ, mũmwĩtiirie, mwĩhaandĩte wega thĩinĩ wa wĩtikio, tondũ nĩmũmenyete atĩ ariũ na aarĩ a lthe wanyu gũkũ thĩ guothe maranyariirĩka o ta inyuĩ.

¹⁰ Nake Ngai mwene wega wothe, o we ũrĩa wamwĩtire riiri-inĩ wake wa tene na tene thĩinĩ wa Kristũ, we mwene nĩakamũcookereria, na amwĩkĩre hinya, na amũtue arũmu na mũtangĩenyenyeka, thuutha wa kũnyariirĩka kahinda kanini. ¹¹ Naguo hinya ũrotuĩka wake tene na tene. Amenĩ.

Ngeithi cia Mũthia

¹² Ndamwandĩkĩra marũa maya makuhĩ ndeithĩtio nĩ Silivano, ũrĩa nduaga mũrũ wa lthe witũ mwĩhokeku, nĩguo ndĩmũmĩrĩrie, na heane ũira na ma atĩ ũhoro ũyũ nĩguo wega wa Ngai ũrĩa wa ma. Mwĩhaandei wega thĩinĩ waguo.

¹³ Kanitha ũrĩa ũrĩ gũkũ Babuloni, ũrĩa ũthuurĩtwo hamwe na inyuĩ, nĩwamũgeithia, o nake mũrũ wakwa Mariko nĩamũgeithia. ¹⁴ Geithaniai mũndũ na ũrĩa ũngĩ na ngeithi cia kĩmumunyano iria cia wendo.

Thayũ ũrogĩa na inyuĩ inyuothe arĩa mũrĩ thĩinĩ wa Kristũ.

MARŪA MA KEERĪ MA PETERO

¹ Nĩ nĩ Simoni Petero, ndungata na mūtũmwo wa Jesũ Kristũ,

Ngũmwandĩkĩra marũa maya inyuĩ arĩa mũrĩkĩtie kwamũkĩra wĩtĩkio wa goro o ta ũrĩa tũrĩ naguo nĩ ũndũ wa ũthingu wa Jesũ Kristũ, ũrĩa arĩ we Ngai witũ na Mũtũhonokia:

² Wega na thayũ iromũingĩhĩra nĩ ũndũ wa kũmenyana na Ngai, o na Jesũ Mwathani witũ.

Kũrũmia Mwĩto na Gũthuurwo kwa Mũndũ

³ Rĩu-rĩ, hinya wake wa ũngai nĩtũheete kĩrĩa gĩothe gĩtũbataragia nĩguo tũhote gĩtũũra muoyo na twĩamũrĩre Ngai, nĩ ũndũ wa kũmenyana nake ũcio watwĩtĩre tũgĩe na riiri wake mwene o na wagĩrĩru wake. ⁴ Nĩ ũndũ wa maũndũ macio-rĩ, nĩatũheete maũndũ manene mũno ma ciĩranĩro ciake cia goro, nĩgeetha nĩ ũndũ wacio mũgwatanagĩre nake mūtũũrĩre-inĩ wa ũngai wake na mwĩtheemage kuuma kũrĩ ũbuthu wa gũkũ thĩ ũrĩa ũrehagwo nĩ merirĩria mooru.

⁵ Na nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu kĩũmbe, kĩrutanĩriei mũno nĩguo muonganĩrĩre wĩtĩkio wanyu na wagĩrĩru; naguo wagĩrĩru mũwonganĩrĩre na ũmenyo; ⁶ naguo ũmenyo mũwonganĩrĩre na kwĩgĩrĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ; nakuo kwĩgĩrĩrĩria merirĩria macio-rĩ, mũkuonganĩrĩre na gũkirĩrĩria; nakuo gũkirĩrĩria mũkuonganĩrĩre na kwĩyamũrĩra Ngai; ⁷ nakuo kwĩyamũrĩra Ngai mũkuonganĩrĩre na gũtuga ariũ na aarĩ a lthe witũ; nakuo gũtuga ariũ na aarĩ a lthe witũ mũkuonganĩrĩre na wendani. ⁸ Nĩgũkorwo mũngĩgĩa na mawega macio na mamũingĩhĩre mũno-rĩ, nĩmarĩgiragia mũgũtare kana mwage maciaro harĩ ũhoru wa kũmenya Mwathani witũ Jesũ Kristũ. ⁹ No mũndũ angĩaga maũndũ macio-rĩ, mũndũ ũcio ndarona wega na nĩ mūtumumu, na nĩariganĩrwo atĩ aatheririo nĩguo atigane na mehia make ma tene.

¹⁰ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a lthe witũ-rĩ, ikagĩrai kĩyo makĩria nĩguo mūtũme gwĩtwo kwanyu na gũthuurwo kwanyu kũrũme biũ. Nĩgũkorwo mũngĩka maũndũ macio-rĩ, gũtirĩ hĩndĩ mũkaagũa, ¹¹ na nĩmũgetikĩrio na ũtugi mũtoonye thĩinĩ wa ũthamaki wa tene na tene wa Mwathani na Mũhonokia witũ Jesũ Kristũ.

Ūrathi wa Maandĩko Matheru

¹² Nĩ ũndũ ũcio ngĩtũũra ndĩmũririkanagia maũndũ macio, o na mwakorwo nĩmũmamenyete, na nĩmũhaandĩtwo wega thĩinĩ wa ũhoru wa ma ũrĩa mũrĩ naguo. ¹³ Na ngwĩciiria nĩ kwagĩrĩre ndĩmũririkanagie maũndũ maya hĩndĩ rĩria yothe ngĩtũũra thĩinĩ wa hema ĩno ya mwĩrĩ ũyũ, ¹⁴ tondũ nĩnjũũ atĩ ica ikuhĩ nĩngũmĩaũra, o ta ũrĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ aanyonirie. ¹⁵ Na nĩngwĩrutanĩria mũno nyone atĩ ndaarĩkia gũkua nĩmũrĩhotaga kũririkana maũndũ maya hĩndĩ ciothe.

¹⁶ Hĩndĩ rĩria twamũmenyithirie ũhoru wa hinya na wa gũũka kwa Mwathani witũ Jesũ Kristũ-rĩ, tũtiahũthĩrĩre ng'ano cia gwĩtungĩra na wara, no ithuĩ nĩ kwĩonera tweyoneire ũkaru wake na maitho maitũ. ¹⁷ Nĩgũkorwo nĩaheirwo gĩtũio na riiri kuuma kũrĩ Ngai lthe, hĩndĩ rĩria mũgambo wamũkorire uumĩte kũrĩ ũrĩa Mwene Riiri ũrĩa Mũnene ũkiuga atĩrĩ, “Ūyũ nĩwe Mũrũ wakwa ũrĩa

nyendete mūno; nī ngenaga mūno nī ūndū wake.” ¹⁸ Ithuī ene nītweiguīrīre mūgambo ūcio ūkiuma igūrū hīndī irīa twarī nake kīrīma-inī kīrīa gītheru.

¹⁹ Na ningī ūhorō ūrīa warathirwo nī anabii ūrīa twī naguo nīwīkīrītwo hinya makīria, na no mwīke wega mūngīūthikīrīria, ūhaana ta ūtheri ūkwara handū harī nduma, o nginya gūkīe nayo njata ya rūciinī ikenge ngoro-inī cianyu. ²⁰ No mbere ya maūndū mothe-rī, no nginya mūmenye atī gūtīrī ūhorō wanarathwo Maandiko-inī Matheru ūngītaūrwo nī mūnabii na ūtaūri wake mwene. ²¹ Nīgūkorwo kīhumo kīa ūnabii gītioimanire na kwenda kwa mūndū, no andū nīmaririe ūhorō uumīte kūrī Ngai, o ta ūrīa Roho Mūtheru aamatongoririe.

2

Kwanangwo kwa Arutani a Maheeni

¹ No rīrī, nī kwarī anabii a maheeni thīinī wa andū, o ta ūrīa gūgaakorwo na arutani a maheeni thīinī wanyu. Nao nīmagatoonyia ūrutani wa maheeni wa gūthūkia andū na waara, o na makaane Mwathani ūrīa wamagūrīre, na nī ūndū ūcio, merehere kwanangwo kwa narua. ² Andū aingī nīmakarūmīrīra mīthīre yao ya ūūra-thoni na matūme njīra irīa ya ma īcambio. ³ Ningī nī ūndū wa ūkoroku wao, arutani acio nīmagetongagia na inyuī na kūmwīraga ng’ano cia maheeni. Ituīro rīao rīa ciira rītūire rīmetereire, o na kwanangwo kwao gūtīkaraga ta gūkomete.

⁴ Nī ūndū-rī, kuona atī Ngai ndaigana kūiguīra araika arīa mehirie tha, no nīkūmaikia aamaikirie Jehanamu, akīmohithia marima-inī ma nduma maikarage kuo metereire ituīro-rī, ⁵ ningī kuona atī ndaiguīrīre thī ya tene tha hīndī irīa aarehire kīguū kīa maaī kūrī andū arīa maatūūraga kuo matetīkītīe Ngai, no akīgītīra Nuhu, ūrīa warī mūhunja wa ūthingu na andū angī mūgwanja; ⁶ na angīkorwo nīatuīrīire matūūra ma Sodomu na Gomora ciira na ūndū wa kūmacina magītūika mūhu, na akīmatua kīonereria kīa ūrīa gūgaatuika kūrī andū arīa matetīkītīe Ngai; ⁷ na angīkorwo nīahonokirie Loti, mūndū warī mūthingu, na waiguithagio kīeha nī mītūūrīre ya ūūra-thoni ya andū acio aaganu, ⁸ (nīgūkorwo mūndū ūcio mūthingu, ūrīa waikaranagia nao o mūthenya, nīaiguithagio ruo ngoro-inī yake thingu nī ciiko cia waganu iria oonaga na akaigua); ⁹ angīkorwo ūguo nīguo kūrī-rī, Mwathani nīoī kūhonokia andū arīa meamūrīire Ngai kuuma magerio-inī, na kūiga andū arīa matarī athingu nginya mūthenya wa ciira ūkinye, o akīmaherithagia. ¹⁰ Na makīria harī andū arīa marūmagīrīra merīrīra mooru ma mwīrī marīa marī magigi na makanyarara wathani o wothē.

Andū acio nī ndūrīka na nī etīi na matīitigagīra kūruma ciūmbe cia igūrū iria irī riiri; ¹¹ no rīrī, o na gūtūika araika nī marī hinya na ūhoti makīria, matirumaga ciūmbe icio magīcithitangaga kūrī Mwathani. ¹² No andū acio nīmarumanaga maūndū-inī marīa matoōi. Mahaana ta nyamū itarī na meciiria, iria ciūmbītwo itarī na ūmenyo, na iciarītwo irī cia kūgwatio na kūniinwo, na o ta nyamū-rī, o nao nī kūniinwo makaaniinwo.

¹³ Nao nīmakarīhwo ūūru na ūūru kūringana na ūrīa matūire mekaga. O monaga atī kūrīo mūthenya barigici nīkuo gwīkenia. Andū acio nī imeni na ūūgū, rīrīa megwīkenia maruga-inī mao ma ikeno hīndī irīa mekūrīanīra na inyuī. ¹⁴ Marī na maitho maiyūrīte ūtharia, na matitigaga kwīhia; o maguucagīrīria andū arīa marī ngoro hūthū; o nī njorua cia ūkoroku, na nī rūciaro rūrume! ¹⁵ Nīmatigīte njīra irīa nūngarū makoora makarūmīrīra njīra ya Balamu wa Beorī, ūrīa wendaga mūno mūcaara wa gwīka ūūru. ¹⁶ No

nīakūūmirwo nī ndigiri, nyamū itaaragia, nī ūndū wa gwīka ūūru, ikīaria na mūgambo wa mūndū, na ikīrīira ūgūrūki wa mūnabii ūcio.

¹⁷ Andū acio nī ithima itarī maaī, na nī ibii iria itwaragwo nī kihuhūkano. Nao no nduma nene makīria metereirio. ¹⁸ Nīgūkorwo maaragia ndeto cia tūhū na cia mwītīio, makaguucagīrīria na merirīria mao mooru ma mwīrī o na ūūra-thoni andū arīa marethara moime thīinī wa arīa matūūruga mahītāgia. ¹⁹ Mameeragīra gūkūūrwo ūkombo-inī, o rīrīa o ene marī ngombo cia ūhoru wa kūbutha, nīgūkorwo mūndū nī ngombo ya ūndū ūrīa wothē ūmwathaga. ²⁰ Mangikorwo nīmetharīte kuuma thīinī wa maūndū marīa marī magigi ma gūkū thī nī ūndū wa kūmenyana na Mwathani na Mūhonokia witū, Jesū Kristū na ningī macooke kuohanio na maūndū na magatoorio nīmo-rī, mūtūūrīre wao wa marigīrīrio-inī ūgaakorwo ūrī mūūru gūkīra wa kīambīrīria. ²¹ Nī kaba matangīamenyete njīra ya ūthingu, gūkīra kūmīmenya na magacooka kūhutatīra watho ūrīa mūtheru maatigīrwo. ²² Ūhoru ūcio wao, nīwonanītio nī wa ma nī thimo iria ciugaga atīrī: “Ngui īcookagīrīra matahīko mayo,” na, “Ngūrwe ya mūgoma yathambio īcookaga īgathiī kwīgaragara mūtondo-inī.”

3

Mūthenya wa Mwathani

¹ Arata akwa nyendete mūno, maya nī marūa makwa ma keerī kūrī inyuī. Na thīinī wamo meerī ndīmaandīkīte marī ma kūmūririkania mwarahūke mūgīe na meciirīa marīa magīrīru. ² Nīngwenda mūririkane ciugo iria ciaririo tene nī anabii arīa atheru na watho ūrīa waheanirwo nī Mwathani na Mūhonokia witū na mūgīkinyīrio nī atūmwō anyu.

³ Mbere ya maūndū mothe, no nginya mūmenye atī matukū ma kūrigīrīria nīgūgooka anyūrūrania, manyūrūranagīe na marūmagīrīre merirīria mao mooru. ⁴ Nīmakooranagia atīrī, “Gūūka gwake kūrīa eeranīire gūgaakinya-rī? Kuuma rīrīa maithe maitū maakuire, maūndū mothe mathiiga na mbere o ta ūrīa maatarīi kuuma rīrīa thī yombirwo.” ⁵ No nīmeriganīire o na makīmenyaga atī o tene, nī ūndū wa kiugo kīa Ngai, kūūrīa igūrū nī kwagīire, nayo thī ikīūmbwo na maaī kuuma kūrī maaī. ⁶ Ningī maaī o macio no mo maarindanirīe thī ya ihinda rūu, na makīmīananga. ⁷ Ningī nī ūndū wa kiugo o ro kīu, igūrū na thī iria irī ho rūu nīciigīrwo mwakī, īgetererio mūthenya wa ciira, o na wa kwanangwo kwa andū arīa matetīkītīe Ngai.

⁸ No rīrī, arata akwa nyendete mūno, mūtīkariganīrwo nī ūndū ūyū ūmwe, atī kūrī Mwathani mūthenya ūmwe no ta mīaka ngiri, na mīaka ngiri no ta mūthenya ūmwe. ⁹ Mwathani ndagondagīrīra kūhingia ciīranīro ciake, ta ūrīa andū amwe meciiragia atī nīagondagīrīra. We nīamūkiragīrīria, tondū ndendaga mūndū o na ūmwe oore, no endaga andū othe merire.

¹⁰ No rīrī, mūthenya wa Mwathani ūgooka o ta mūici. Mūthenya ūcio-rī, igūrū nīrīkabuīria na mūrurumo mūnene; nacio ciūmbe iria itūire kūu igūrū nīikaahīa nī mwakī ithire, nayo thī na kīrīa gīothe kīrī kuo nīgacinwo ithire biū.

¹¹ Kuona atī indo ciothe nīikaanangwo na njīra īyo-rī, inyuī mūkiagīrīrwo gūkorwo mūrī andū a mūthemba ūrīkū? Inyuī mwagīrīrwo nīgūtūūruga mūtūūrīre mūtheru na wa kwīyamūrīra Ngai, ¹² mūgītanyaga na mūkiīriragīria mūthenya ūcio ūkinye narua. Mūthenya ūcio wakinya-rī, igūrū nīrīkaanangwo na mwakī, na indo ciothe iria irī kuo ihīe nī mwakī, itweke. ¹³ No kūringana na ūrīa eeranīire-rī, nītwīrīgīrīre igūrū rīerū na thī njerū, o kuo kūrīa gūtūūruga ūthingu.

¹⁴ Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ arata akwa nyendete mũno, kuona atĩ nĩmwĩrĩgĩrĩre ũndũ ũyũ-rĩ, kĩirutanĩriei mũkoragwo mũtarĩ na kĩmenĩ, na mũtarĩ na ũcuuke, na mũrĩ na thayũ nake. ¹⁵ Menyai atĩ gũkirĩrĩria kwa Mwathani witũ nĩkuo gũtũmaga mũhonokio, o ta ũrĩa mũrũ wa lthe witũ Paŭlũ, ũrĩa twendete aamwandĩkĩire arĩ na ũũgĩ ũrĩa Ngai aamũhete. ¹⁶ Marũa-inĩ make mothe aandikĩte o ũhoru wa maũndũ macio. Marũa-inĩ make nĩ kũrĩ maũndũ mamwe maritũ mũno kũmenya, marĩa andũ arĩa matooĩ na arĩa matakindagĩria mogomagia, o ta ũrĩa mogomagia Maandiko marĩa mangĩ, nao makereherere mwanangĩko.

¹⁷ Nĩ ũndũ ũcio, arata akwa nyendete mũno, kuona nĩmwĩrĩkĩtie kũmenya maũndũ macio-rĩ, mwĩmenyererei nĩguo mũtikaheenererio mũgũe muume ũhoru-inĩ wanyu wa gwĩkindĩra wega nĩ kũhĩtithio nĩ mahĩtia ma andũ arĩa matamenyagĩrĩra watho. ¹⁸ No rĩrĩ, thĩĩĩ na mbere gũkũra thĩĩnĩ wa wega na ũmenyo wa Mwathani na Mũhonokia witũ Jesũ Kristũ. Nake arotũũra arĩ na riiri rĩu na nginya tene! Amenĩ.

MARŪA MA MBERE MA JOHANA

Kiugo kĩa Muoyo

¹ Ūhoro ūrĩa warĩ kuo kuuma o kĩambĩrĩria, ūrĩa tũguĩte, na ūrĩa tuonete na maitho maitũ, na tũkawĩrorera, namo moko maitũ makaũhutia, o ūhoro ūcio wa Kiugo kĩa muoyo, nĩguo tũhunjagia. ² Muoyo ūcio nĩwonithanirio; na ithuĩ nĩtũwonete na tũkaheana ūira wago, na ithuĩ tũkamũhunjagĩria ūhoro wa muoyo wa tene na tene, ūrĩa watũire na Ithe witũ, na ūkĩonithanio kũrĩ ithuĩ. ³ Ithuĩ tũmũhunjagĩria kĩrĩa tuonete na tũkaigua, nĩgeetha o na inyui mũgĩe ngwatanĩro na ithuĩ. Nayo ngwatanĩro iitũ nĩ ngwatanĩro na Ithe witũ, o na Mũriũ Jesũ Kristũ. ⁴ Tũramwandikĩra maũndũ maya nĩguo gĩkeno giitũ kũiganĩre.

Gũthĩ na Ūtheri

⁵ Īno nĩyo ndũmĩrĩrĩ ĩrĩa tũguĩte kuuma kũrĩ we, na nĩyo tũramũmenyithia, atĩ: Ngai nĩ ūtheri; thĩinĩ wake gũtirĩ nduma o na hanini. ⁶ Tũngiuga atĩ tũrĩ ngwatanĩro nake, tũgĩthiaga na mĩthĩre ya nduma-rĩ, ũguo nĩkũheenania, nago ūhoro wa ma ndũtũuraga thĩinĩ witũ. ⁷ No tũngĩthĩ na ūtheri, o ta ūrĩa we arĩ ūtheri-inĩ, tũrĩ na ngwatanĩro mũndũ na ūrĩa ũngĩ, nayo thakame ya Jesũ, Mũrũ wake, nĩtũtheragia, tũgathirwo nĩ mehia mothe.

⁸ Tũngiuga tũtirĩ na mehia, nĩ kwiheenia tũkwiheenia, nago ūhoro wa ma ndũrĩ thĩinĩ witũ. ⁹ Tũngiumbũra mehia maitũ-rĩ, we nĩ mwĩhoeku na nĩ wa kĩhoo, na nĩegũtũrekera mehia maitũ na atũtherie tũthirwo nĩ maũndũ mothe marĩa matarĩ ma ũthingu. ¹⁰ Tũngiuga tũtũhĩtie-rĩ, tũkũmũtua wa maheeni, nago ūhoro wake ndũrĩ na handũ thĩinĩ witũ.

2

¹ Twana twakwa nyendete, ngũmwandikĩra maũndũ maya nĩgeetha mũtikehagie. No mũndũ o na ũ angĩthia-rĩ, nĩ tũrĩ na mũtũciĩrĩrĩ harĩ Ithe witũ, na nĩwe Jesũ Kristũ, Ūrĩa Mũthingu. ² We nĩwe igongona rĩa kũhoroheria mehia maitũ, na to mehia maitũ moiki, no nĩ mehia ma andũ othe a thĩ.

³ Na ithuĩ nĩtũmenyaga atĩ nĩtũmũũ, angĩkorwo nĩtũthĩkagĩra maathani make. ⁴ Mũndũ ūrĩa uugaga atĩrĩ, “Nĩndĩmũũ,” no ndekaga ūrĩa aathanagarĩ, ūcio nĩ wa maheeni, na ūhoro wa ma ndũrĩ thĩinĩ wake. ⁵ No mũndũ o wotho angĩathĩkĩra kiugo giake-rĩ, ti-itherũ wendo wa Ngai nĩmũkinyanĩru kũna thĩinĩ wake. Ūndũ ũyũ nĩguo ũtũmaga tũmenye atĩ tũrĩ thĩinĩ wake: ⁶ Ūrĩa wotho uugaga atĩ nĩatũire thĩinĩ wake-rĩ, no nginya athĩ na mĩthĩre ta ĩrĩa Jesũ aarĩ nayo.

⁷ Arata akwa endwa, ti rĩathani rĩerũ ndĩramwandikĩra, no nĩ rĩathani rĩrĩa rĩa tene, o rĩrĩa mũtũire narĩo kuuma o kĩambĩrĩria. Rĩathani rĩrĩ rĩa tene nĩrĩo ndũmĩrĩrĩ ĩrĩa mũguĩte. ⁸ No rĩu nĩ rĩathani rĩerũ ndĩramwandikĩra; nago ūhoro wa ma warĩo wonakaga thĩinĩ wake na thĩinĩ wanyu, tondũ nduma no ĩrathira, nago ūtheri ūrĩa wa ma nĩũrĩkĩtie kwara.

⁹ Mũndũ ūrĩa uugaga atĩ arĩ ūtheri-inĩ no nĩathũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe-rĩ, ūcio arĩ o nduma-inĩ. ¹⁰ Ūrĩa wotho wendete mũrũ na mwarĩ wa ithe atũuraga ūtheri-inĩ, na thĩinĩ wake gũtirĩ ũndũ ũngĩtũma ahĩngwo. ¹¹ No ūrĩa wotho ũthũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe, arĩ nduma-inĩ na athiaga na nduma; ndamenyaga kũria arathĩ, tondũ nduma nĩmũtũite mũtumumu.

¹² Ndĩramwandikĩra, inyui twana twakwa nyendete,

tondū nīmūrekeirwo mehia manyu nī ūndū wa rīitwa rīake.

¹³ Ndīramwandikīra, inyuī maithe,
tondū nīmūmenyete ūrīa warī kuo kuuma o kīambīrīria.

Ndīramwandikīra, inyuī andū ethī,
tondū nīmūtooretie ūrīa mūūru.
Ndīramwandikīra, inyuī twana twakwa nyendete,
tondū nīmūmenyete lthe witū.

¹⁴ Ndīramwandikīra, inyuī maithe,
tondū nīmūmenyete ūrīa warī kuo kuuma o kīambīrīria.

Ndīramwandikīra, inyuī andū ethī,
tondū mūrī na hinya,
nakīo kiugo kīa Ngai nīgītūūruga thīinī wanyu,
na nīmūtooretie ūrīa mūūru.

Mütikende Thī

¹⁵ Mütikende thī kana kindū o gīothe kīrī thīinī wa thī. Mündū o na ū angīkorwo nīendete thī-rī, wendo wa lthe witū ndūrī thīinī wake. ¹⁶ Nīgūkorwo ūndū o wothē ūrī gūkū thī, na nīmo merirīria ma mwīrī, na merirīria ma maitho make, na mwīraho wa kīrīa arī nakīo na ūrīa ekaga: maūndū macio matiumanīte na lthe witū, no moimanīte na thī. ¹⁷ Thī na merirīria mayo nīithiraga, no mündū ūrīa wīkaga ūrīa Ngai endaga atūūruga nginya tene.

Kwīmenyerera Mūmena-Kristū

¹⁸ Twana twakwa nyendete, rīrī nī ithaa rīa kūrīgīrīria; na o ta ūrīa mūiguīte atī mūmena-Kristū nīarooka, o na rīu amena-Kristū aingī nīmokīte. Na nī ūndū ūcio nītūmenyete atī rīrī nīrīo ithaa rīa kūrīgīrīria. ¹⁹ Kuuma nīmōimire kūrī ithuī, no matiarī aitū. Nīgūkorwo mangīarī aitū-rī, nīmangīaikarire hamwe na ithuī; no gūthīi kwao kuonanirīe atī gūtīarī o na ūmwe wao warī witū.

²⁰ No rīrī, inyuī mūrī ahake maguta nī Ūrīa Mūtheru, na inyuī inyuothē nīmūū ūhorō wa ma. ²¹ Ndīramwandikīra tondū mūtīū ūhorō wa ma, no ngūmwandikīra tondū nīmūū ūhorō wa ma, na tondū gūtīrī ūhorō wa maheeni uumanaga na ūhorō wa ma. ²² Nū ūkīrī mūheenania? Nī mündū ūrīa ūkaanaga atī Jesū nīwe Kristū. Mündū ta ūcio nīwe mūmena-Kristū: mündū ūcio nīakaanaga lthe o na Mūrīū. ²³ Gūtīrī mündū ūkaanaga Mūrīū ūkīrī na lthe witū; ūrīa wothē uumbūraga Mūrīū arī na lthe o nake.

²⁴ Mwīmenyererei nīguo ūndū ūrīa mūrīkītīe kūigua kuuma o kīambīrīria ūikarage thīinī wanyu. Ūndū ūcio ūngīkara thīinī wanyu-rī, o na inyuī mūrīikaraga thīinī wa Mūrīū, o na mūrī thīinī wa lthe. ²⁵ Na ūndū ūyū nīguo atwīrīre: o muoyo wa tene na tene.

²⁶ Ndīramwandikīra maūndū maya makonī ūhorō wa andū arīa marageria kūmūhītīthia. ²⁷ Na inyuī-rī, maguta marīa mwahakirwo nīwe-rī, megūtūūra thīinī wanyu, na mūtībatairio nī mündū o na ū wa kūmūruta ūhorō. No rīrī, o ta ūrīa ihaka rīake rīa maguta rīmūrutaga ūhorō wa maūndū mothe, na o ta ūrīa rīrī rīa ma, na ti rīa maheeni: o ta ūrīa rīmūrūtītīe-rī, tūūrai thīinī wake.

Ciana cia Ngai

²⁸ Na rīu, inyuī twana twakwa nyendete, kīrīrīriai gūikara thīinī wake nīgeetha rīrīa akoonithanio tūgaakorwo tūrī na ūmīrīru na tūteguconoka mbere yake hīndī rīa agooka.

²⁹ Angīkorwo nīmūū atī we nī mūthingu, kīmenyei atī mündū ūrīa wīkaga maūndū marīa magīrīre nīaciarītwo nīwe.

3

¹ Onei ūrĩa wendo ūnenehete, ūrĩa lthe witũ atwendete naguo, atĩ twĩtagwo ciana cia Ngai! Na ūguo nĩguo tũrĩ! Gĩtũmi kĩa andũ a thĩ mage gĩtũmenya nĩ ūndũ o nake matiamũmenyire. ² Arata akwa endwa, rĩu ithuĩ tũrĩ ciana cia Ngai, no gũtirĩ kũramenyithanio ūrĩa tũgaatuĩka thuutha-inĩ. No nĩtũũ atĩ hĩndĩ ĩrĩa akoonithanio nĩtũkahaanana nake, nĩgũkorwo tũkaamuona o ūrĩa atariĩ. ³ Mũndũ o wothe ūrĩ na kĩĩrĩgĩrĩro gĩkĩ thĩĩnĩ wake nĩetheragia, o ta ūrĩa Kristũ nake arĩ mũtheru.

⁴ Mũndũ o wothe wĩhagia nĩ watho oinaga; kwĩhia-rĩ, nĩkuo kuuna watho. ⁵ No inyuĩ nĩmũũ atĩ nĩonithanirio nĩgeetha eherie mehia maitũ. Na thĩĩnĩ wake gũtirĩ mehia. ⁶ Mũndũ o wothe ūtũũraga thĩĩnĩ wa Kristũ ndehagia. Mũndũ o wothe wĩhagia ndarĩ amuona o na kana akamũmenya.

⁷ Twana twakwa nyendete, mũtikanareke mũndũ o na ū amũhĩthie. Ūrĩa wĩkaga ūrĩa kwagĩrĩre nĩ mũthingu, o ta ūrĩa Kristũ arĩ mũthingu. ⁸ Mũndũ ūrĩa wĩhagia nĩ wa mũcukani, tondũ mũcukani atũire ehagia kuuma o kĩambĩrĩria. Gĩtũmi kĩa Mũrũ wa Ngai onithanio-rĩ, nĩgeetha athũkie wĩra wa mũcukani. ⁹ Gũtirĩ mũndũ ūciarĩtwo nĩ Ngai ūthiiaga na mbere na kwĩhia, tondũ mbeũ ya Ngai ĩkaraga thĩĩnĩ wake; we ndangĩthĩ na mbere na kwĩhia, tondũ nĩmũciare nĩ Ngai. ¹⁰ Ūndũ ūyũ ūmenyithanagia ūtiganu wa ciana cia Ngai na cia mũcukani: Mũndũ o wothe ūtekaga ūrĩa kwagĩrĩre ti mwana wa Ngai; o hamwe na ūrĩa ūtendete mũrũ kana mwarĩ wa ithe.

Endanaga

¹¹ ĩno nĩyo ndũmĩrĩrĩ ĩrĩa mwaiguire kuuma o kĩambĩrĩria: No nginya twendanage mũndũ na ūrĩa ūngĩ. ¹² Mũtikahaane ta Kaini, ūrĩa warĩ wa ūrĩa mũũru, na akĩũraga mũrũ wa nyĩna. Nĩ kĩĩ gĩatũmire amũũrage? Aamũũragire tondũ ciiko ciake mwene ciarĩ njũru, nacio cia mũrũ wa nyĩna ciarĩ cia ūthingu. ¹³ Ariũ na aarĩ a lthe witũ, andũ a thĩ mangĩmũmena-rĩ, mũtikagege. ¹⁴ Nĩtũũ atĩ nĩtuumĩte gĩkuũ-inĩ tũgathiĩ muoyo-inĩ, tondũ nĩtwendete ariũ na aarĩ a lthe witũ. Mũndũ o wothe ūrĩa ūtendanaga atũũraga gĩkuũ-inĩ. ¹⁵ Mũndũ o wothe ūrĩa ūthũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe-rĩ, ūcio nĩ mũũragani, na inyuĩ nĩmũũ atĩ gũtirĩ mũũragani ūrĩ na muoyo wa tene na tene.

¹⁶ Ūndũ ūrĩa ūtũmaga tũmenye ūrĩa wendo ūhaana nĩ ūyũ: Jesũ Kristũ nĩarutire muoyo wake nĩ ūndũ witũ. Na ithuĩ nĩtwagĩrĩrwo tũrute mĩoyo iitũ nĩ ūndũ wa ariũ na aarĩ a lthe witũ. ¹⁷ Mũndũ angĩkorwo arĩ na indo cia gũkũ thĩ, na one mũrũ kana mwarĩ wa ithe wao ūbataire nĩ ūteithio no aage kũmũiguĩra tha-rĩ, wendo wa Ngai ūngĩgĩkorwo ūrĩ thĩĩnĩ wake atĩa? ¹⁸ Twana twakwa nyendete, nĩtũtĩge kwendanaga na ciugo kana na kanua tu, no nĩtwendanage na ciiko na twendane na ma. ¹⁹ Ūũ nĩguo tũmenyaga atĩ tũrĩ a ūhoru ūrĩa wa ma, na ūrĩa tũrĩgaga ngoro ciitũ itarĩ na nganja tũrĩ mbere yake, ²⁰ rĩrĩa rĩothe ngoro ciitũ itaratũtũira ciira. Nĩgũkorwo Ngai nĩ mũnene gũkĩra ngoro ciitũ, na nĩoi maũndũ mothe.

²¹ Arata akwa endwa, ngoro ciitũ ingĩaga gũtũtũira ciira-rĩ, nĩtũrĩkoragwo tũrĩ na ūmĩrĩru mbere ya Ngai, ²² na nĩarĩtũheaga kĩrĩa gĩothe tũrĩmũhooyaga, tondũ nĩtwathĩkagĩra maathani make na tũgeeka maũndũ marĩa mamũkenagia. ²³ Narĩo rĩrĩ nĩrĩo rĩathani rĩake: Nĩ gwĩtikia rĩitwa rĩa Mũriũ, Jesũ Kristũ, na twendanage o ta ūrĩa aatwathire. ²⁴ Ariĩa maathĩkagĩra maathani make nĩmatũũraga thĩĩnĩ wake, nake nĩatũũraga thĩĩnĩ wao. Naguo ūndũ ūrĩa tũmenyaga naguo atĩ niatũũraga thĩĩnĩ witũ nĩ ūyũ: Nĩ ūndũ wa Roho ūrĩa aatũheire.

Kūrorania Maroho

¹ Arata akwa endwa, mūtigetikagie roho o wothē, no mūrorage maroho muone kana moimite kūrī Ngai, tondū anabii aingī a maheeni nīmoimagarite magathiī thī yothē. ² Ūū nīguo mūngihota gūkūūrana Roho wa Ngai: Roho o wothē ūrīa uumbūruga atī Jesū Kristū nīokite arī na mwīrī, ūcio uumite kūrī Ngai, ³ no roho o wothē ūrīa ūtoimbūruga Jesū, ūcio nduumite kūrī Ngai. Ūcio nī roho wa mūmena-Kristū, ūrīa mūiguite atī nīūgooka na o na rīu nīūrīkītie gūūka gūkū thī.

⁴ Inyuī twana twakwa nyendete, inyuī mūrī a Ngai na nīmūmatooretie, tondū ūrīa ūrī thīinī wanyu nī mūnene gūkīra ūrīa ūrī gūkū thī. ⁵ Acio moimite gūkū thī, na nī ūndū ūcio maaragia ūhorō wa maūndū ma gūkū thī, na thī na andū a gūkū thī makamathikīrīria. ⁶ Ithuī tuumite kūrī Ngai, nake mūdū o wothē ūrīa ūūī Ngai nīatūthikagīrīria; no ūrīa wothē ūtoimite kūrī Ngai ndatūthikagīrīria. Ūguo nīguo tūkūūranaga Roho ūrīa wa ma, na roho ūrīa wa maheeni.

Wendani wa Ngai na Witū

⁷ Arata akwa endwa, nītwendanagei mūdū na ūrīa ūngī, nīgūkorwo wendo uumaga kūrī Ngai. Mūdū o wothē ūrīa wendanaga, aciarītwo nī Ngai o na nīōī Ngai. ⁸ Mūdū o wothē ūrīa ūtendanaga ūcio ndooī Ngai, tondū Ngai nī wendo. ⁹ Ūū nīguo Ngai oonanirie wendo wake harī ithuī: Nīātūmire Mūrīū wake, o we wa mūmwe, gūkū thī nīgeetha tūtūūre muoyo nī ūndū wake. ¹⁰ Ūyū nīguo wendo: ti atī nī ithuī twendire Ngai, nowe nīwe watwendire, na agītūma Mūrīū wake atuīke igongona rīa kūhoroheria mehia maitū. ¹¹ Arata akwa endwa, kuona atī Ngai nīguo atwendete-rī, o na ithuī nītūkīagīrīrwo twendanage. ¹² Gūtīrī mūdū ūrī ona Ngai; no tūngīendana mūdū na ūrīa ūngī-rī, Ngai nīatūūruga thīinī witū, nāguo wendo wake ūgakinyanīra thīinī witū.

¹³ Ūndū ūrīa ūtūmaga tūmenye atī tūtūūruga thīinī wake nake agatūūra thīinī witū, nī atī nīatūheete Roho wake. ¹⁴ Na nītuonete na tūkoimbūra atī Ithe witū nīatūmīte Mūrīū atuīke Mūhonokia wa thī yothē. ¹⁵ Mūdū o wothē angiumbūra atī Jesū nī Mūrū wa Ngai-rī, Ngai atūūruga thīinī wake, nake agatūūra thīinī wa Ngai. ¹⁶ Na nī ūndū ūcio nītūmenyete na tūkehoka wendo ūrīa Ngai atwendete nāguo.

Ngai nī wendo. Mūdū o wothē ūtūūruga endanīte atūūruga thīinī wa Ngai, nake Ngai atūūruga thīinī wake. ¹⁷ Ūguo nīguo wendani ūkinyanagīra thīinī witū nīgeetha tūkaagīa na ūmīrīru mūthenya ūrīa gūgaatuanīrwo ciira, tondū tūrī gūkū thī nī tūhaanaine nake. ¹⁸ Wendo ndūrī guoya. No wendo ūrīa mūkinyanīru nīūngataga guoya, tondū guoya ūkonainie na iherithia. Mūdū ūrīa wītīgagīra, ndatuagwo mūkinyanīru thīinī wa wendo.

¹⁹ Ithuī twendanaga tondū we nīwe waambire gūtswana. ²⁰ Mūdū angīuga atīrī, “Nīnyendete Ngai,” na nīathūire mūrū kana mwarī wa ithe-rī, ūcio nī wa maheeni. Nīgūkorwo mūdū o wothē ūtendete mūrū wa ithe, ūrīa atūire onaga, ndangihota kwenda Ngai, ūrīa atarī oona. ²¹ Nake nīatūheete rīathani rīrī: Mūdū o wothē wendete Ngai, no ngīya ende mūrū kana mwarī wa ithe o nake.

¹ Mündũ o wothē wĩtikĩtie atĩ Jesũ nĩwe Kristũ aciarĩtwo nĩ Ngai, nake mündũ o wothē wendete mũciari nĩendete o na mwana wake. ² Ũũ nĩguo tũmenyaga atĩ nĩtwendete ciana cia Ngai: nĩ kwenda Ngai na kũhingia maathani make. ³ Ũũ nĩguo kwenda Ngai: nĩ gwathĩkĩra maathani make. Namo maathani make ti maritũ, ⁴ Nĩgũkorwo mündũ o wothē mũciare nĩ Ngai nĩatooragia maũndũ ma thĩ. Naguo ũhootani ũrĩa ũtooretie maũndũ ma thĩ, nĩ gwĩtikia gwitũ. ⁵ Nũũ ũcio ũtooragia maũndũ ma thĩ? Nĩ mündũ ũrĩa wĩtikĩtie atĩ Jesũ nĩwe Mũrũ wa Ngai.

⁶ We nĩwe wokire na ũndũ wa maaĩ na thakame, o Jesũ Kristũ. We ndokire na ũndũ wa maaĩ moiki, no nĩwe wokire na ũndũ wa maaĩ na thakame. Nake Roho nĩwe mũira, tondũ Roho nĩwe ũhoru ũrĩa wa ma. ⁷ Nĩgũkorwo aira nĩ atatũ (kũu igũrũ: nao nĩ lthe witũ, na ũhoru, na Roho Mũtheru; nao aya atatũ nĩ ũmwe. Gũkũ thĩ nakuo aira nĩ atatũ): ⁸ nao nĩ Roho, na maaĩ, na thakame; nao acio atatũ nĩmaiguanĩte. ⁹ Angĩkorwo nĩtwĩtikagĩra ũira wa mündũ, ũira wa Ngai nĩ mũnene makĩria, tondũ nĩ ũira wa Ngai ũrĩa aheanĩte ũkonĩ Mũriũ. ¹⁰ Mündũ wothē wĩtikĩtie Mũrũ wa Ngai arĩ na ũira ũcio ngoro-inĩ yake. Mündũ wothē ũtetikĩtie Ngai nĩamũtuĩte wa maheeni, tondũ ndetĩkĩtie ũira ũrĩa mũheane nĩ Ngai ũkonĩ Mũriũ. ¹¹ Naguo ũyũ nĩguo ũira atĩ Ngai nĩatũheete muoyo wa tene na tene, naguo muoyo ũcio wĩ thĩinĩ wa Mũriũ. ¹² ũrĩa ũrĩ na Mũriũ arĩ na muoyo; nake ũrĩa ũtarĩ na Mũrũ wa Ngai ndarĩ na muoyo.

Ũhoru wa Kũrikĩrĩa

¹³ Ndĩramwandĩkĩra maũndũ maya inyuĩ arĩa mwĩtikĩtie rĩitwa rĩa Mũrũ wa Ngai, nĩgeetha mũmenye atĩ mũrĩ na muoyo wa tene na tene. ¹⁴ Ũmĩrĩru ũrĩa tũkoragwo naguo tũgĩkuhĩrĩa Ngai nĩ atĩ tũngĩhooya ũndũ o wothē kũringana na wendo wake-rĩ, we nĩatũiguaga. ¹⁵ Na tũngĩmenya atĩ nĩatũiguaga, ũndũ-inĩ o wothē ũrĩa tũhooyaga-rĩ, nĩtũũ atĩ nĩatũheete ũndũ ũrĩa tũmũhooete.

¹⁶ Mündũ o wothē angĩona mũrũ kana mwarĩ wa ithe agũka rĩhĩa rĩria rĩtangĩmũtwara gĩkuũ-inĩ, nĩahoe, nake Ngai nĩakamũhe muoyo. Ndĩraaria ũhoru wa andũ arĩa rĩhĩa rĩao rĩtarĩ rĩa kũmatwara gĩkuũ-inĩ. No nĩ kũrĩ rĩhĩa rĩngĩtwara mündũ gĩkuũ-inĩ. Nĩ ndiroiga atĩ mündũ ahooye nĩ ũndũ wa rĩhĩa ta rĩu. ¹⁷ Cĩiko ciothe njũru nĩ mehĩa, no nĩ kũrĩ rĩhĩa rĩtangĩtwara mündũ gĩkuũ-inĩ.

¹⁸ Nĩtũũ atĩ mündũ o wothē ũciarĩtwo nĩ Ngai ndatũũraga ehagia; mündũ ũrĩa ũciarĩtwo nĩ Ngai, ũcio nĩamenyagĩrĩtwo nĩ Ngai, nake ũrĩa mũũru ndangĩhota kũmwĩka ũũru. ¹⁹ Ithui nĩtũũ atĩ tũrĩ ciana cia Ngai, na tũkamenya atĩ thĩ yothē yathagwo na wathani wa ũrĩa mũũru. ²⁰ Nĩngĩ nĩtũũ atĩ Mũrũ wa Ngai nĩokĩte na nĩatũheete ũtaũku, nĩgeetha tũmũmenye ũrĩa arĩ we ũhoru wa ma. Na ithui tũrĩ thĩinĩ wake ũcio ũrĩa arĩ we ũhoru wa ma, tũrĩ thĩinĩ wa Mũrũwe Jesũ Kristũ. We nĩwe Ngai ũrĩa wa ma, na nowe muoyo wa tene na tene.

²¹ Twana twakwa nyendete, mwĩmenyagĩrĩrei ngai cia mĩhianano.

MARŪA MA KEERĪ MA JOHANA

¹ Kuuma kūrī niĩ Mũthuuri wa Kanitha,

Ndaandika marŭa maya kūrī mūtumia ūrĩa mũthuure, o hamwe na ciana ciake, arĩa nyendete kũna kũna, na to niĩ nyiki, no niĩ hamwe na arĩa othe mamenyete ūhoru ūrĩa wa ma: ² makamwenda tondũ wa ūhoru ūrĩa wa ma, ūrĩa ūtũũraga thĩinĩ witũ, o na ūgũtũũra na ithuĩ nginya tene:

³ Wega, na tha, na thayũ kuuma kūrī Ngai Ithe, na kuuma kūrī Jesũ Kristũ, o we Mũriũ wa Ithe witũ, irĩkaraga na ithuĩ thĩinĩ wa ūhoru wa ma, na wa wendo.

⁴ Nĩngenete mũno nĩkuona ciana imwe ciaku igĩthĩ na njĩra ya ūhoru ūrĩa wa ma, o ta ūrĩa Ithe witũ aatwathire. ⁵ Na rĩu, mūtumia ūyũ mwende, ti rĩathani rĩerũ ndĩrakwandĩkĩra, no niĩ rĩrĩa tũtũire narĩo kuuma o kĩambĩrĩria. Ngũũria atĩ twendanage mũndũ na ūrĩa ūngĩ. ⁶ Naguo wendani niĩ atĩrĩ: Atĩ tũthiiage na njĩra ya gwathĩkĩra maathani make. O ta ūrĩa mũguĩte kuuma o kĩambĩrĩria, rĩathani rĩake niĩ atĩ mũthiiage mũrĩ o na wendani ūcio.

⁷ Aheenania, aingĩ arĩa matetĩkĩtie atĩ Jesũ Kristũ ookire arĩ na mwĩrĩ, nĩmarorũũra gũkũ thĩ. Mũndũ ta ūcio niĩ mũheenania na niĩ mũmena-Kristũ. ⁸ Mwĩhũagei nĩguo mũtigate kĩrĩa mũrutĩire wĩra, no mũtuĩke a gũkaaheo mũcaara wanyu ūrĩ wothe. ⁹ Mũndũ o wothe ūkĩraga njano akarega kũrũmĩrĩra ūrutani wa Kristũ, ūcio ndakoragwo na Ngai; no ūrĩa ūikaraga ūrutani-inĩ ūcio, we arĩ na Ithe witũ o na Mũriũ. ¹⁰ Mũndũ o wothe angĩũka kūrĩ inyuĩ arĩ na ūrutani ūngĩ tiga ūcio-rĩ, mũtikanamũnyiite ūgeni o na kana mũmwamũkĩre kwanyu mũciĩ. ¹¹ Mũndũ wothe ūngĩmwamũkĩra, nĩkũgwatanĩra magwatanĩire nake ciĩko ciake cia waganu.

¹² Ndĩ na maũndũ maingĩ ma kũmwandĩkĩra, no ndikwenda kũhũthĩra karatathi na rangi. Handũ ha ūguo-rĩ, ndĩrehoka kũmũceerera njaranĩrie na inyuĩ tũkĩonanaga, nĩgeetha gĩkeno giitũ kĩganĩre.

¹³ Nĩmwageithio niĩ ciana cia mwarĩ wa maitũguo ūrĩa mũthuure.

MARŪA MA GATATŪ MA JOHANA

¹ Kuuma kūrī nī Mūthuuri wa Kanitha,

Ndakwandikira, wee mūrata wakwa mwendwa Gayo, ūrīa nyendete kūna kūna.

² Mūrata wakwa mwendwa, mahooya makwa nī atī ūkenagīre ūgima wa mwīrī, na atī maūndū mothe magaacīre, o ta ūrīa ngoro yaku īkarīte īgaacīre. ³ Nīndīrakenire mūno nī ūndū wa ariū na aarī a Ithe witū amwe gūūka kūnjīra ūhoru wa wīhokeku waku ūhoru-inī ūrīa wa ma, na ūrīa ūkīrīrīrie gūthīī na njīra ya ūhoru ūrīa wa ma. ⁴ Gūtīrī ūndū ūngī ūngenagia gūkīra kūigua atī ciana ciakwa no ithiiaa irūmīrīrie njīra īrīa ya ūhoru ūrīa wa ma.

⁵ Mūrata wakwa mwendwa, wee nīūkoragwo ūrī mwīhokeku thīinī wa maūndū marīa wīkagīra ariū na aarī a Ithe witū, o na gūtuīka ndūmooī. ⁶ Nīmerīte kanitha ūhoru wa wendani waku. Nī wega ūmoimagarie o ta ūrīa kwagīrīrie harī Ngai. ⁷ Moimagarie nī ūndū wa Rītīwa rīake na makīrega ūteithio kuuma kūrī andū arīa matetīkītīe Ngai. ⁸ Nī ūndū ūcio ithuī-rī, twagīrīrwo gūtaanahagīra andū ta acio nīgeetha tūrutithanagie wīra wa ūhoru ūrīa wa ma tūrī hamwe.

⁹ Nīndandīkīrie kanitha, no Diotirefe, ūrīa wendaga gūtuīka ta mūnene, nīareganire na ithuī. ¹⁰ Nī ūndū ūcio ndooka, nīngoiga maūndū marīa ekaga, kwaria ndeto cia mūhuhu na cia gūtūcambia. Nīngī akaaga kūiganwo nī ūguo, akarega kūnyiita ariū na aarī a Ithe witū ūgeni. Agacooka akagīrīrīria arīa mekwenda gwīka ūguo o na akamaingata kanitha-inī.

¹¹ Mūrata wakwa mwendwa, ndūkanae kwīgerekania na ūhoru ūrīa mūūru, no wīgerekanagie na ūhoru ūrīa mwega. Mūndū o wothē ūrīa wīkaga wega nī wa Ngai. Nake ūrīa wothē wīkaga ūūru ūcio ndarī ona Ngai. ¹² Demeterio nīagathagīrīrio nī andū othe, o na ūhoru ūrīa wa ma guo mwene. O na ithuī nītūmūgaathagīrīria, na inyūī nīmūūī atī ūira witū nī wa ma.

¹³ Ndī na maūndū maingī ma gūkwandīkīra, no ndikwenda gūkwandīkīra na karamu na rangi. ¹⁴ Ndī na mwīhoko wa gūkuona ica ikuhī, twaranīrie tūkīonanaga.

Thayū ūroogīa kūrīwe. Arata arīa me gūkū nīmākūgeithia. Geithia arata arīa marī kūu na marītīwa mao.

MARŪA MA JUDASI

¹ Nĩ nĩ Judasi, ndungata ya Jesũ Kristũ, na mũrũ wa nyina na Jakubu,

Ndĩraandikĩra arĩa metĩtwo, o arĩa mendetwo nĩ Ngai Ithe, na maka-menyaagĩrĩtwo nĩ Jesũ Kristũ:

² Mũroingĩhĩrwo nĩ tha, na thayũ, o na wendani.

Mehia na Kũniinwo kwa arĩa Matetigagĩra Ngai

³ Arata akwa endwa, o na gũtũka nĩndĩrendete mũno kũmwandikĩra ũhoru wa ũhonokio ũrĩa tũgwatanĩire na inyuĩ-rĩ, nĩndĩronire kwagĩrĩire ndĩmwandikĩre nĩguo ndĩmũringĩrĩre mũrũagĩrĩre wĩtikio ũrĩa wehokeirwo andũ arĩa aamũre ihinda rĩmwe rĩa kũigana. ⁴ Nĩgũkorwo andũ amwe arĩa ũhoru wao wagũtũrwo ciira waandikĩtwo o tene nĩmetoonyereirie na hito thĩinĩ wanyu. Acio nĩ andũ matetigagĩra Ngai, na nĩmagarũraga Wega wa Ngai witũ ũtũke wa kũmetikĩria kũhũra ũmaraya, na magakaanaga Jesũ Kristũ, o we wiki Mũnene na Mwathani witũ.

⁵ O na mwakorwo nĩmũmenyete ũhoru ũyũ wothē-rĩ, nĩngwenda kũmũririkania atĩ Mwathani nĩakũũire andũ ake akĩmaruta bũrũri wa Misiri, no thuutha-inĩ akĩniina arĩa matetikĩtie. ⁶ Nao arĩa arĩa maaregire gũkindĩria wathani-inĩ wao na magitiganĩria kũndũ kwao gwa gũtũura-rĩ, acio nĩamahingĩire nduma-inĩ, nao moheetwo na mĩnyororo ya tene na tene metereirio itũiro rĩa ciira wa Mũthenya ũrĩa mũnene. ⁷ Ningĩ o ũndũ ũmwe nao, Sodomu, na Gomora, na matũũra marĩa maariganĩtie nĩmeneanire harĩ ũmaraya na waganu wa mwĩrĩ ũtarĩ wa ndũire. Acio nĩ maatuĩkire kĩonereria kĩa arĩa maherithagio na mwaki wa tene na tene.

⁸ O na ningĩ noguo, arooti acio mathũkagia mĩrĩ yao ene, na makaregana na wathani, na magacambagia ciũmbe cia kũu igũrũ. ⁹ No rĩrĩ, o na Mikaeli, mũraika ũrĩa mũnene, hĩndĩ irĩa maakaraganagĩria mwĩrĩ wa Musa na ngoma-rĩ, ndaigana kũgeria kũmũcambia, no oigire atĩrĩ, “Mwathani arogũkaania!” ¹⁰ No andũ acio-rĩ, marumaga maũndũ mothe marĩa matahotaga kũmenya; namo maũndũ marĩa mamenyete na ũndũ wa mũciarĩre, ta nyamũ iria iteciiragia-rĩ, maũndũ macio nĩmo meniinaga namo.

¹¹ Kaĩ makĩrĩ na haaro-ĩ! Marũmĩrĩre njĩra ya Kaini; ningĩ magetoonyia na ihenya ihĩtia-inĩ rĩa Balamu nĩguo mone uumithio; o na makĩniinwo ũremi-inĩ wa gũũkĩrĩa wathani ta Kora.

¹² Andũ acio nĩ imeni rĩrĩa megũũka maruga-inĩ manyu ma wendani, makarĩanĩra na inyuĩ mategwĩtigĩra o na atĩa. Nĩ arĩithi arĩa merĩithagia o ene. Mahaana ta matu matarĩ na mbura, makĩhurutwo nĩ rũhuho; o na ningĩ mahaana ta mĩtĩ itarĩ na matunda hĩndĩ ya kĩmera, ĩmunyĩtwo na mĩri ikooma biũ. ¹³ Mahaana ta makũmbĩ ma iria marĩa matangĩgĩrĩrĩka, makĩhũyũkaga ciĩko ciao cia thoni ta mũhũyũyũ; ningĩ matarĩ ta njata ciũrũũraga, iria ciigĩrwo nduma irĩa ndumanu mũno nginya tene.

¹⁴ Enoku, ũrĩa wa rũciaro rwa mũgwanja kuuma harĩ Adamu, nĩarathire ũhoru ũkonĩ andũ acio akiuga ũũ: “Atĩrĩrĩ, Mwathani nĩarooka arĩ na andũ ake arĩa atheru ngiri na ngiri ¹⁵ nĩguo atuĩre o mũndũ ciira, na aigũithie kĩhooito andũ othe arĩa matetigĩrĩre Ngai, nĩ ũndũ wa ciĩko ciothe cia kũremera Ngai, iria maaneka mategwĩtigĩra Ngai, o na nĩ ũndũ wa ciugo ciothe njũru iria ehia

arĩa matamwĩtigĩrĩte manaaria cia gũũkĩrĩra Ngai.” ¹⁶ Andũ aya nĩang’ong’ori, na a gũcarĩria andũ arĩa angĩ mahĩtia; marũmagĩrĩra merirĩria mao mooru; nĩmegaathaga o ene, na makaheenagĩrĩria andũ arĩa angĩ, nĩguo megune o ene.

Ūhoro wa Gũkirĩrĩria

¹⁷ No rĩrĩ, inyuĩ arata akwa endwa, ririkanai ũrĩa atũmwo a Mwathani witũ Jesũ Kristũ maamwĩrire o mbere. ¹⁸ Maamwĩrire atĩrĩ, “Mahinda ma kũrigĩrĩria-rĩ, nĩgũkagĩa na anyũrũrania arĩa makarũmagĩrĩra merirĩria mao ene matarĩ ma gwĩtigĩra Ngai.” ¹⁹ Acio nĩo andũ arĩa mamwamũranagia, arĩa marũmagĩrĩra merirĩria ma mwĩrĩ, no matirĩ na Roho.

²⁰ No inyuĩ arata akwa endwa, ikaragai mũkĩongererekaga hinya thĩinĩ wa wĩtikio wanyu ũrĩa mũtheru mũno na mũhooyage mũrĩ thĩinĩ wa Roho Mũtheru. ²¹ Ikaragai thĩinĩ wa wendo wa Ngai mũgĩetagitĩra tha cia Mwathani witũ Jesũ Kristũ nĩguo ikaamũkinyia muoyo-inĩ wa tene na tene.

²² Iguagĩrai tha andũ arĩa marĩ na mathangania, ²³ tharai arĩa angĩ kuuma mwaki-inĩ mũmahonokie; arĩa angĩ-rĩ, maiguĩrei tha, mũrĩ na guoya, na mũgĩthũũraga o na nguo ciao iria ciĩkĩrĩtwo maroro nĩ mwĩrĩ mũthaahie.

Ūgooci

²⁴ Na rĩu, kũrĩ ũrĩa ũngĩhota kũmũgitĩra mũtikagwe, na kũmũrũgamia mbere ya ũthiũ wake ũrĩa wĩ riiri mũtarĩ na ũũgũ, na mũrĩ na gĩkeno kĩnene: ²⁵ Ngai we wiki Mũhonokia witũ arogĩa na riiri, na ũkaru, na hinya, o na wathani, thĩinĩ wa Jesũ Kristũ Mwathani witũ, o kuuma kĩambĩrĩria, o na rĩu, na nginya tene na tene! Amenĩ.

KŪGUŪRĪRIO KWA JOHANA

Ūhoru wa Kwambĩrĩa

¹ Ūyũ nĩguo ūguũrio wa Jesũ Kristũ, ūrĩa Ngai aamũguũrĩrie nĩguo onie ndungata ciake maĩndũ marĩa makirĩi gwĩkĩka o ica ikuhĩ. Aamenyithanirie ūhoru ūcio na ūndũ wa gũtũma mũraika wake kũrĩ ndungata yake Johana, ² ūrĩa nake wacookire kumbũra ūhoru ūrĩa wotho oonire, naguo nĩ ūhoru wa kiugo kĩa Ngai na ūira wa Jesũ Kristũ. ³ Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ūrĩa ūthomaga ciugo cia ūrathi ūyũ, na kũrathimwo nĩ andũ arĩa maiguaga ūhoru ūyũ na makaiga ngoro-inĩ ciao ūhoru ūrĩa wandikĩtwo ūrathi-inĩ ūyũ, tondũ ihinda nĩrĩkuhĩrĩrie.

Ngeithi na Rwĩmbo rwa Kũgooca Ngai

⁴ Nĩ nĩ Johana,

Ndĩratũmĩra makanitha marĩa mũgwanja marĩ kũu bũrũri wa Asia* ūhoru ūyũ:

Atĩrĩrĩ, wega na thayũ irogĩa na inyuĩ kuuma kũrĩ ūrĩa ūrĩ ho, na nowe warĩ ho, na nowe ūgooka, na kuuma kũrĩ maroho mũgwanja marĩa maikaraga mbere ya gĩtĩ gĩake kĩa ūnene, ⁵ o na kuuma kũrĩ Jesũ Kristũ, mũira ūrĩa mwĩhokeku, o we irigithathi rĩa arĩa akuũ, na mwathi wa athamaki a thĩ.

Kũrĩ ūcio ūtwendete, na agatuohorithia kuuma mehia-inĩ maitũ na ūndũ wa thakame yake, ⁶ na agatũtua andũ a ūthamaki na athĩnjĩri-Ngai, nĩguo tũtungatage Ngai na Ithe wake:† ūgooci na wathani irogĩa kũrĩ we tene na tene! Amenĩ.

⁷ Atĩrĩrĩ, nĩ gũũka arooka na matu, na gũtirĩ riitho rĩtakamuona, o na andũ arĩa maamũtheecire nĩmakamuona; nao andũ othe a thĩ nĩmagacakaya nĩ ūndũ wake.

Ūguo nĩguo gũgaatuĩka! Amenĩ.

⁸ Mwathani Ngai ekuuga atĩrĩ, “Nĩ nĩ Alifa o na Omega,‡ ūrĩa ūrĩ ho, na nowe warĩ ho, na nowe ūgooka, o we Mwene-Hinya-Wothe.”

Mũndũ Ūhaana ta Mũrũ wa Mũndũ

⁹ Nĩ, Johana, mũrũ wa ithe wanyu, na mũgwatanĩri na inyuĩ thĩinĩ wa mĩnyamaro, na ūthamaki, na gũkirĩrĩria tũmĩrĩrie, o irĩa irĩ ciitũ thĩinĩ wa Jesũ, ndaarĩ gĩcigĩrĩa-inĩ kĩa irĩa kirĩa gĩitagwo Patimo tondũ wa Ūhoru wa Ngai na ūira wa Jesũ. ¹⁰ Na rĩrĩ, ndaarĩ thĩinĩ wa Roho Mũthenya wa Mwathani,§ na nĩ ngĩguu mũgambo mũnene thuutha wakwa warĩ ta wa karumbeta, ¹¹ ūkiuga atĩrĩ, “Andika ūrĩa ūkuona ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo, na ūcooke ūtũmĩre makanitha marĩa mũgwanja: nĩmo kanitha wa Efeso, na wa Simurina, na wa Perigamo, na wa Thuatira, na wa Saride, na wa Filadelifia, na wa Laodikia.”

* 1:4 Makanitha macio mũgwanja maikarĩte gĩthiũrũrĩ, na maaraihanĩrĩrie ta kilomita 80. † 1:6 Tene andũ a Isiraeli nĩo maarĩ athĩnjĩri-Ngai; rĩu andũ a Kanitha wa Kirĩkanĩro kĩa Kierũ nĩo athĩnjĩri-Ngai. ‡ 1:8 Alifa na Omega nĩ ndemwa cia Kiyunani; Alifa nĩyo ya mbere, na Omega nĩyo ya kũrĩgĩrĩria. § 1:10 Mũthenya wa Mwathani warĩ mũthenya wa mbere wa kiumia; wetirwo Mũthenya wa Mwathani tondũ nĩguo Jesũ aariũkire.

¹² Na nī ngīhūgūra nīguo nyone mūgambo ūcio wanjaragīria. Na hīndī īria ndehūgūrire, ngiona mītī mūgwanja ya thahabu ya kūigīrira matawa, ¹³ na gatagatī ka mītī īyo nī haarī na mūdū “wahaanaga ta mūrū wa mūdū,” wehumbīte nguo yamūkinyīte o nyarīrī, na akeoha mūcibi wa thahabu gīthūri. ¹⁴ Naguo mūtwe wake na njuīrī yake ciarī njerū cua ta guoya wa ng’endu, cierūhite o ta ira, namo maitho make maahaanaga ta nīnīmī cia mwaki. ¹⁵ Namo magūrū make maahaanaga ta gīcango gīgūkenga kīrī mwaki-inī wa aturi, naguo mūgambo wake watariī ta mūrurumo wa maaī maingī. ¹⁶ Guoko-inī gwake kwa ūrīo aanyitīte njata mūgwanja, na kuuma kanua-inī gake hakoima rūhiū rwa njora rūūgī mīena yeerī.* Naguo ūthiū wake watariī ta rūia rīria rīarīte mūno.

¹⁷ Rīria ndamuonire ngīgwa magūrū-inī make ta mūdū mūkuū. Nake akīnjigīrira guoko gwake kwa ūrīo, akīnjīra atīrī, “Tiga gwtīgīra. Nī nī wa Mbere, na nī nī wa Kūrigīrīria. ¹⁸ Nī nī Ūria-ūrī-Muoyo; nīndakuīte, na rūu ngūtūūra muoyo nginya tene na tene! Na nī nī ndī na cabi cia gīkuū na Kwa Ngoma.

¹⁹ “Nī ūndū ūcio, andīka maūdū marīa wona, marīa marī kuo rūu na marīa magooka thuutha-inī. ²⁰ Nayo hitho ya njata icio mūgwanja wonire guoko-inī gwakwa kwa ūrīo, na ya mītī īyo mūgwanja ya thahabu ya kūigīrira matawa nī īno: Njata icio mūgwanja nī arāika a makanitha marīa mūgwanja, nayo mītī īyo mūgwanja ya kūigīrira matawa nī makanitha macio mūgwanja.

2

Ndūmīrīri kūrī Kanitha wa Efeso

¹ “Kūrī mūraika wa Kanitha wa Efeso, mwandīkīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia ūria ūnyitīte njata icio mūgwanja na guoko gwake kwa ūrīo, ūria ūthiagīra mītī-inī īyo mūgwanja ya thahabu ya kūigīrira matawa.

² Nīnjūū ciiko ciaku, o na wīra waku mūrītū, o na ūkīrīrīria waku. Nīnjūū atī ndūngīkīrīrīria andū arīa aaganu, na atī andū arīa moigaga nī atūmwō no ti atūmwō nīwamagerīrie, na ūkīmenya atī nī a maheeni. ³ Nīūkīrīrīrie na ūkomīrīria mathīina nī ūndū wa rīitwa rīakwa, na ndūrī wanoga.

⁴ No rīrī, ūndū ūria ngūgūcuukīra nī atīrī: Nīwatīgīre gūikara na wendani ūria warī naguo mbere. ⁵ Rīrikana kūrīa uumīte ūkagūa! Wīrire ūcooke wīke maūdū marīa wekaga mbere. Waga kwīrira, nīngūūka kūrī we na njeherie mūtī waku wa kūigīrira tawa kuuma handū haguō. ⁶ No rīrī, ūrī na ūndū ūmwe mwega: Wee nīūthūire ciiko cia andū arīa metagwo Anikolai,* iria o na nī thūire.

⁷ Ūria ūrī gūtū-rī, nīakīgue ūria Roho areera makanitha. Ūria wa gūtoorania-rī, nīngamwītīkīria kūrīa maciaro ma mūtī wa muoyo, ūria ūrī mūgūnda-inī wa Ngai wa gīkeno.

Ndūmīrīri kūrī Kanitha wa Simurina

⁸ “Kūrī mūraika wa kanitha wa Simurina,† mwandīkīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia ūria wa Mbere na nowe wa Kūrikīrīria, ūria wakuire na agīcooka akīrīūka. ⁹ Nīnjūū mīnyamaro yaku na ūthīni waku, no ūrī gītonga! Nīnjūū ūria ūrumagwo nī arīa moigaga atī nī Ayahudi no ti

* 1:16 Rūhiū rwa njora rūnoore mīena yeerī ruonanagia gūtūirwo ciira. * 2:6 Anikolai maarī andū a kanitha, no nīmahooyaga mīhianano na makahūūra ūmaraya. † 2:8 Simurina rīarī itūūra rīeiguīte na ithaka mūno rīa Asia, na rīarī thiritū na Roma. Rīarī na Ayahudi angī matendete Akristiano o na hanini.

Ayahudi, no nī thunagogi ya Shaitani. ¹⁰ Ndūkae gwītīgīra maūndū marīa ūkīrī gūthīnio namo. Ngūmwīra atīrī, mūcukani nīarīkia amwe anyu njeera nīguo amūgerie, na mūnyamario handū ha mīthenya ikūmi. Wee ikaraga ūrī mwīhokeku, o nginya gūkua, na nīngūkūhe thūmbī ya muoyo.

¹¹ Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīgue ūrīa Roho areera makanitha. Ūrīa wa gūtoorania-rī, ndakahutio o na hanini nī gīkuū kīrīa gīa keerī.

Ndūmīrīrī kūrī Kanitha wa Perigamo

¹² “Kūrī mūraika wa kanitha wa Perigamo mwandīkīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia ūrīa ūrī na rūhiū rūgī mīena yeerī. ¹³ Atīrīrī, nīnjūū kūrīa ūtūūraga, o kūu Shaitani arī na gītī kīa ūnene. No ūtūūrīte ūrī o mwīhokeku harī nī. Wee ndūigana gūkaana wītīkio ūrīa warī naguo thīnī wakwa, o na matukū-inī ma Antipa, mūira wakwa mwīhokeku, ūrīa woragīrwo itūūra-inī rīanyu inene, o kūu Shaitani atūūraga.

¹⁴ No rīrī, ndī na maūndū matarī maingī ngūgūcuukīra: atīrī, ūrī na andū kūu marūmītie ūrutani wa Balamu, ūrīa warutire Balaki kūheenereria andū a Isiraeli mehie na ūndū wa kūrīa irio irutīrwo mīhianano, o na mahūūrage ūmaraya. ¹⁵ O na ningī no ūrī na andū amwe marūmītie ūrutani wa andū arīa metagwo Anikolai. ¹⁶ Nī ūndū ūcio, kīirire! Waga gwīka ūguo, nīngūka kūrī we ica ikuhī, hūūrane nao na rūhiū rūrū rūrī kanua gakwa.

¹⁷ Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīgue ūrīa Roho areera makanitha. Ūrīa ūgaatoorania-rī, nīngamūhe mana mamwe marīa mahithe. O na ningī nīngamūhe ihiga rīerū rīandīkītwa rītwa rīerū, na gūtārī ūngī ūrīū o tiga ūcio ūkaamūkīra ihiga rīu.

Ndūmīrīrī kūrī Kanitha wa Thuatira

¹⁸ “Kūrī mūraika wa kanitha wa Thuatira, [§] mwandīkīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia Mūrū wa Ngai, ūrīa ūrī na maitho matarī ta rūrīrīmī rwa mwaki, na magūrū make matarī ta gīcango kīrīa gīkumuthe gīgathera. ¹⁹ Nīnjūū ciiko ciaku, na ngamenya wendani waku, na wītīkio waku, na ūtungata waku, na ūkīrīrīria waku, o na ngamenya atī ciiko ciaku cia kūrīgīrīria nīkīrīte iria cia mbere.

²⁰ No rīrī, ūndū ngūgūcuukīra no atīrī, atī nīūkīrīrīrie mūndū-wa-nja ūcio wīttagwo Jezebeli, ūcio wītuga mūnabii.* Nī ūndū wa ūrutani wake, nīahītithagia ndungata ciakwa ihūūrage ūmaraya, na irīage irio iria irutīrwo mīhianano. ²¹ Nīndīmūheete ihinda rīa kwīrira ūmaraya ūcio wake, no nīaregete. ²² Nī ūndū ūcio ngūmūkia gītanda-inī kīa mīnyamaro, na ndūme arīa matharagia nake manyamare mūno, tiga no meririre matigane na mīthīire yake. ²³ Nīngooraga ciana ciake.† Namō makanitha mothe nīmakamenya atī nī nī thuthuuragia ngoro na meciiria, na nīngarīha o mūndū wanyu kūringana na ciiko ciake. ²⁴ Na rīu inyuī arīa mūrī kūu Thuatira, o inyuī mūtārūmītie ūrutani wake, na mūtārī mwamenya maūndū marīa marikīru ma hitho cia Shaitani,‡ ta ūguo andū acio moigaga,

‡ 2:14 Balamu nīwe wataarire andū-a-nja a Midiani makīhītithia andū a Isiraeli na ūmaraya na kūrīa irio irī thaahu. § 2:18 Thuatira rīarī itūūra inene rīa kambī cia thigari cia mbaara. * 2:20 Rītwa “Jezebeli” haha rīhūthīrītwa kuonania ūhorō wa mūndū-wa-nja warī mwaganu mūno kanitha-inī ūcio.

† 2:23 “Ciana ciake” nī andū arīa othe maarūmagīrīra morutani ma Jezebeli ma ūmaraya na kūrīa irio iria ciarutagīrwo mīhianano. ‡ 2:24 Morutani marīa mataarī ma ma moigaga atī nīguo mūndū ahotē gūtooria Shaitani no nginya ambe arikīre biū maūndū-inī make.

inyuĩ ngūmwīra atīrī (no ndirī na mūrigo ūngī ngūmūigīrīra): ²⁵ Ikaragai mūrūmītie O maūndū marīa mūrī namo o nginya rīrīa ngooka.

²⁶ Nake ūrīa ūgaatoorania na ahingagie wendi wakwa nginya mūthia-rī, nīngamūhe wathani aathage ndūrīrī:

²⁷ ‘Nake nīagaciathaga na rūthanju rwa kīgera;

agaacimemenda o ta ūrīa nyūngū ya rīūmba īmemendagwo,’

o ta ūrīa nīi heetwo wathani uumīte kūrī Baba. ²⁸ Na ningī nīngamūhe njata īrīa ya rūciinī. ²⁹ Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīigie ūrīa Roho areera makanitha.

3

Ndūmīrī kūrī Kanitha wa Saride

¹ “Kūrī mūraika wa kanitha wa Saride, * mwandikīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia ūrīa ūrī na maroho mūgwanja ma Ngai, o na njata mūgwanja. Atīrīrī, nīnjūūī ciiko ciaku; nīmenyete atī nīūrī ngumo ya gūkorwo ūrī muoyo, no ūrī mūkuū. ² Arahūka! Īkīra hinya maūndū marīa matigaire na marenda gūkua, nīgūkorwo ndionete ciiko ciaku irī nginyanīru maitho-inī ma Ngai wakwa. ³ Nī ūndū ūcio, ririkana maūndū marīa wamūkīrite na ūkamaigua; maathikīre na wīrire. No ūngīrega kwarahūka-rī, nīngooka ta mūici, na ndūkamenya ihinda rīrīa ngaagūkorerera.

⁴ No rīrī, nī ūrī andū matarī aingī kūu Saride arīa matekīrite nguo ciao gīko. Nīmagatwaranaga na nīi mehumbīte nguo njerū, nīgūkorwo nīmagīrīire. ⁵ Mūndū ūrīa ūgaatoorania-rī, nīakahumbwo nguo njerū tao. Ndirī hīndī ngaatharia rīitwa rīake kuuma ibuku-inī rīa muoyo, no nīngoimbūra rīitwa rīake mbere ya Baba, na araika aake. ⁶ Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīigie ūrīa Roho areera makanitha.

Ndūmīrī kūrī Kanitha wa Filadelifia

⁷ “Kūrī mūraika wa kanitha wa Filadelifia, † mwandikīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia ūrīa mūtheru na wa ma, ūrīa ūnyitīte cabi ya Daudi. Kūrīa ahingūra gūtīrī mūndū ūngīhinga, na kūrīa ahinga gūtīrī mūndū ūngīhingūra. ⁸ Nīnjūūī ciiko ciaku. Atīrīrī, nīnjīkīrite mūrango mūhingūre mbere yaku, ūrīa ūtarī mūndū ūngīhota kūhinga. Nīnjūūī atī hinya ūrīa ūrī naguo nī mūninī, no nīūrūmītie kiugo gīakwa, na ndūigana gūkaana rīitwa rīakwa. ⁹ Nīngatūma andū arīa a thunagogī ya Shaitani, arīa moigaga atī nī Ayahudi o na gūtūika tio, no nīkūheenania maheenanageria, ndūme moke mainamīrīre mbere ya magūrū maku, na moimbūre atī nīngwendete. ¹⁰ Na tondū nawe nīūtūūrīte ūrūmītie rīathani rīakwa rīa gūikara ūmīrīrie-rī, o na nīi nīngagūikaria ihinda rīa kūgerio rīrīa rīgooka mabūrūri mothe kūgeria arīa matūūruga gūkū thī.

¹¹ Ngūka o narua. Rūmia kīrīa ūrī nakīo, nīgeetha gūtīkagīe mūndū ūkuoya thūmbī yaku. ¹² Ūrīa ūgaatoorania-rī, nīngamūtua gītugī thīinī wa hekarū ya Ngai wakwa. Ndarī hīndī īngī agacooka kuuma kuo. Nīngamwandīka rīitwa rīa Ngai wakwa o na rīitwa rīa itūūra inene rīa Ngai wakwa, nīrīo Jerusalemu īrīa njerū, rīrīa rīraikūrūka kuuma igūrū kūrī Ngai wakwa; o na ningī ndīmwandīke rīitwa rīakwa rīerū. ¹³ Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīigie ūrīa Roho areera makanitha.

* 3:1 Saride rīarī itūūra inene rīa ūthamaki wa Lidia; rīarī ngumo nī ūndū wa ūtonga warīo. † 3:7 Rīitwa Filadelifia nī kuuga “Itūūra rīa Wendo.”

Ndūmīrī kūrī Kanitha wa Laodikia

14 “Kūrī mūraika wa kanitha wa Laodikia,[‡] mwandikire atirī:

Ici nicio ciugo cia ūcio Amenī, mūra ūrīa mwīhokeku na wa ma, o we mwathi wa ciūmbe cia Ngai. ¹⁵ Nīnjūūī ciiko ciaku, ngamenya atī wee ndūrī mūhoro na ndūrī mūhiū. Kūngīrī wega korwo waheha kana ūhiūhe! ¹⁶ No tondū ūrī mūraru, ūkaaga kūhiūha na ūkaaga kūhora-rī, ngirie gūgūtua thī uume kanua gakwa. ¹⁷ Wee ugaga atirī, ‘Nīī ndī gītonga, ngagīa na indo nyingī, na ndirī kīndū njagīte.’ No wee ndūūī atī ūrī mūnyamarīki, na ūrī wa kūiguīrwo tha, na ūrī mūthūni, na ūrī mūtumumu, o na ūrī njaga. ¹⁸ Ngūgūtaara atī ūgūre thahabu īrīa therie na mwaki kuuma kūrī nīī, nīgeetha ūtonge, na nīngī ūgūre nguo cia rangi mwerū cia kwihumba, nīguo ūhumbire thoni cia njaga yaku, na ūgūre ndawa wīhake maitho maku, nīguo ūhote kuona.

¹⁹ Arīa nyendete nīndīmarūithagia na ngamaherithia. Nī ūndū ūcio gīa na kīyo, na wīrire. ²⁰ Atirīrī, ndūgamīte mūrango-inī ngīūringaringa. Mūndū o wothē angīigua mūgambo wakwa, na ahingūre mūrango, nīngūtoonya thīnī ndīanīre irio nake, nake arīanīre na nīī.

²¹ Ūrīa ūgaatoorania-rī, nīngamwītikīria aikare hamwe na nīī gītī-inī gīakwa kīa ūnene, o ta ūrīa nīī ndatooranirie na ngīikaranīra hamwe na Baba gītī-inī gīake kīa ūnene. ²² Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakūgue ūrīa Roho areera makanitha.”

4

Gītī kīa Ūnene kūu Igūrū

¹ Thuutha wa maūndū macio ngīrora, na rīrī, hau mbere yakwa haarī na mūrango warī mūhingūre kūu igūrū. Naguo mūgambo ūrīa ndaiguīte mbere īyo ūkīnjarīria, ūrīa wagambaga ta coro, ūkiuga atirī, ‘Ambata, ūūke haha, na nīngūkuonia maūndū marīa arī o ngīnya mageekika thuutha wa maūndū maya.” ² O rīmwe ngīkorwo ndī thīnī wa Roho, na rīrī, hau mbere yakwa harī na gītī kīa ūnene kūu igūrū, na nī harī na mūndū wagīikarīire. ³ Nake ūcio wagīikarīire onekaga atarīī ta ihiga rīa mūthemba wa njathibi na wakiki. Naguo mūkūnga-mbura ūrīa wonekaga ūhaana ta kahiga karīa getagwo thumarati, nīguo warigiicīirie gītī kīu kīa ūnene.* ⁴ Nakīo gītī kīu kīa ūnene nīkīarigīicīirio nī itī ingī cia ūnene mīrongo īrī na inya, nacio ciaikarīirwo nī athuuri mīrongo īrī na ana. Athuuri acio meehumbīte nguo njerū na magekīra thūmbī cia thahabu mītwe. ⁵ Hau gītī-inī kīu kīa ūnene nīhoimaga heni, na ngwa, na marurumī. Mbere ya gītī kīu kīa ūnene haarī matawa mūgwanja maakanaga. Matawa macio nīmo maroho marīa mūgwanja ma Ngai. ⁶ Nīngī hau mbere ya gītī kīu kīa ūnene nī haarī kīndū kīahaanaga ta irīa rīa gīcicio, narīo rīarī ikembu mūno, rīkahaana o ta gīcicio.

Nīngī hau gatagatī, gūthiūrūrūkīria gītī kīu kīa ūnene, haarī na ciūmbe inya irī muoyo, nacio ciaiyūrītwo nī maitho mwena wa mbere, na wa na thuutha. ⁷ Nakīo kīūmbe kīa mbere kīahaanaga ta mūrūūthi, na gīa keerī kīahaanaga ta ndegwa, na gīa gatātū kīarī na ūthiū watarīī ta wa mūndū, nakīo gīa kana gīatarīī ta nderi īkīrera. ⁸ O kīūmbe kīmwe gīa ciūmbe icio inya irī muoyo kīarī

[‡] 3:14 Laodikia nī itūūra rīoīkaine mūno nī ūndū wa ūhoro wa bengī, na thukuru cia gūthomera ūrigītani, na ūhoro wa gūtuma nguo. *

^{4:3} Tondū gūtīrī mūndū ūngīona Ngai nī ūndū wa ūtheri ūrīa ūmūrīgīicīirie, akīragwo akengaga o ta tūhiga tūu twa goru.

na mathagu matandatū, nakīo kīaiyūrītwo nī maitho mwīrī wothe o nginya rungu rwa mathagu ma kīo. Mūthenya na ūtukū itiatigithagīria kuuga atīrī:

“Mwathani Ngai, Mwene-Hinya-Wothe nīwe mūtheru,

īī nīwe mūtheru, ti-itherū nīwe mūtheru,

o we ūrīa warī ho, na nowe ūrī ho, na nowe ūgooka.”

⁹ Rīrīa rīothe ciūmbe icio irī muoyo ikūgooca, na igekīrīra, na igacookeria ngaatho ūcio ūikarīire gītī kīa ūnene, o ūcio ūtūūrāga tene na tene-rī, ¹⁰ nao athuuri acio mīrongo īrī na ana megūithagia thī mbere ya ūcio ūikarīire gītī kīa ūnene, na makahooya ūcio ūtūūrāga muoyo tene na tene. Maigaga thūmbī ciao mbere ya gītī kīu kīa ūnene, makoiga atīrī:

¹¹ “Wee Mwathani na Ngai witū-rī, nīwagīrīire

kūgoocagwo, na gūtīo, na kūgīa na ūhoti,

nīgūkorwo nīwe wombire indo ciothe,

nacio ciombirwo na ūndū wa kwenda gwaku,

na ikīgīa na muoyo.”

5

Ibuku rīa Gīkūnjo, na Gatūrūme

¹ Ningī ngīona ibuku rīa gīkūnjo rīrī guoko-inī kwa ūrīo kwa ūrīa waikarīire gītī kīa ūnene rīandikītwo mīena yeerī, na rīahingītwo na gūcinīrītwo na tūtembe mūgwanja twa mūhūra. ² Ngīcooka ngīona mūraika warī na hinya mūno akīanīrīra na mūgambo mūnene akooria atīrī, “Nūū mwagīrīru kūmethūra tūtembe tūtū twa mūhūra, na ahingūre ibuku rīrī rīa gīkūnjo?”

³ No gūtīarī mūdū o na ūmwe kū igūrū, kana gūkū thī, o na kana rungu rwa thī ūngīahotire kūhingūra ibuku rīu rīa gīkūnjo o na kana arīrore thīinī. ⁴ Na nī ngīrīra mūno tondū gūtioneakire mūdū o na ūmwe mwagīrīru wa kūhingūra ibuku rīu rīa gīkūnjo kana arīrore thīinī. ⁵ Hīndī īyo ūmwe wa athuuri acio akīnjīra atīrī, “Tiga kūrīra! Atīrīrī, Mūrūūthi ūrīa wa mūhīrīga wa Juda, Thuuna īrīa ya Daudi-rī, nīatooranītie. We arī na ūhoti wa kūhingūra ibuku rīu rīa gīkūnjo, na amethūre tūtembe tūu mūgwanja twarīo.”

⁶ Ningī ngīona Gatūrūme arūgamīte gatagatī ga gītī kīa ūnene, nako kahaanaga ta gathīnjītwo, gathīūrūrūkīirio nī ciūmbe iria inya irī muoyo, na athuuri acio. Kaarī na hīa mūgwanja na maitho mūgwanja, na nīmo maroho mūgwanja ma Ngai marīa matūmītwo mathiiaage thī yothe. ⁷ Nake ūcio Gatūrūme agīthī akīoya ibuku rīu rīa gīkūnjo kuuma guoko-inī kwa ūrīo kwa ūcio waikarīire gītī kīa ūnene. ⁸ Na aarīkia kūrīoya-rī, ciūmbe iria inya irī muoyo, na athuuri arīa mīrongo īrī na ana makīgūithia thī mbere ya Gatūrūme. O ūmwe aarī na kīnanda kīa mūgeeto na maanyīitīte mbakūri cia thahabu ciyūrīte ūbumba, na nīguo mahooya ma andū arīa aamūre. ⁹ Nao nīmainire rwīmbo rwerū, makiuga atīrī:

“Wee nīwe mwagīrīru wa kuoya ibuku rīu rīa gīkūnjo,
na kūmethūra tūtembe tūu twarīo,
tondū wee nīworagirwo,
ūkīgūrīra Ngai andū na thakame yaku kuuma mīhīrīga yothe,
na thiomī ciothe, na andū othe, o na ndūrīrī ciothe.

¹⁰ Wee nīūmatuīte andū a ūthamaki na athīnjīri-Ngai a gūtungatagīra Ngai witū,

nao magaaathamaka gūkū thī.”

¹¹ Ningī ngīrora, na nī ngīgua mūgambo wa arāika aingī, mūigana wao warī ngiri na ngiri, na ngiri ikūmī maita ngiri ikūmī. Nao maathiūrūrūkīirie gītī kīa

ūnene, na ciūmbe iria irī muoyo, na athuuri acio. ¹² Nao mainaga na mūgambo mūnene, makoiga atīrī:

“Kwagīrīra nī Gatūrūme, karīa kooragirwo, nīguo kagīe na ūhoti, na ūtonga, na ūūgī, na hinya, na gītīo, na riiri, o na ūgooci!”

¹³ Ngīcooka ngīgua ciūmbe ciothe irī kūu igūrū, na iria irī thī, na iria irī rungu rwa thī, na iria irī iria-inī, o na indo ciothe iria irī thīnī wacio, ikīina atīrī:

“Ūgooci, na gītīo, na riiri, na ūhoti, irogīa kūrī ūrīa ūikarīre gītī kīa ūnene, na kūrī Gatūrūme, nginya tene na tene!”

¹⁴ Nacio ciūmbe iria inya irī muoyo ikiuga atīrī, “Ameni”, nao athuuri acio makīgūithia thī, makīhooya.

6

Tūtembe twa Mūhūra

¹ Ningī nīndonire ūcio Gatūrūme akīmethūra gatembe ka mbere ga tūtembe tūrīa mūgwanja twa mūhūra. Ngīcooka ngīgua kīūmbe kīmwe gīa ciūmbe iria inya irī muoyo gīkiuga na mūgambo wagambaga ta marurumī atīrī, “Ūka!”

² Na nī ngīrora, ngīona mbarathi njerū* hau mbere yakwa! Ūrīa wamīhaicīte aanyīitīte ūta, nake akīheo thūmbī, akiumīra atarīi ta mūtoorania werekeire o gūtoorania.

³ Rīrīa Gatūrūme aamethūrire gatembe ga keerī, ngīgua kīūmbe kīrīa kīrī muoyo gīa keerī kīoiga atīrī, “Ūka!” ⁴ Ningī gūkiumīra mbarathi īngī, nayo yarī ndune mūno.† Ūrīa wamīhaicīte nīaheetwo ūhoti wa kūniina thayū kuuma thī, na atūme andū mooragane. Nake akīheo rūhiū rwa njora rūnene.

⁵ Ningī rīrīa Gatūrūme aamethūrire gatembe ga gatātū, ngīgua kīūmbe kīrīa kīrī muoyo gīa gatātū kīoiga atīrī, “Ūka!” Na nī ngīrora, ngīona mbarathi njirū‡ hau mbere yakwa! Ūrīa wamīhaicīte aanyīitīte ratiri na guoko gwake.

⁶ Ningī ngīgua kīndū kīarurumire ta mūgambo ūkuuma gatagatī-inī ga ciūmbe icio inya irī muoyo, ūkiuga atīrī, “Kībaba kīa ngano kiumage mūcaara wa mūthenya ūmwe, na ibaba ithatū cia ngano ya cairi ciumage mūcara wa mūthenya ūmwe, no ndūgathūkie maguta kana ūthūkie ndibel!”

⁷ Ningī rīrīa Gatūrūme aamethūrire gatembe ga kana-rī, ngīgua mūgambo wa kīūmbe kīrīa kīrī muoyo gīa kana woiga atīrī, “Ūka!” ⁸ Na nī ngīrora, ngīona mbarathi theūku§ hau mbere yakwa! Ūrīa wamīhaicīte-rī, eetagwo Gīkuū, nake Jehanamu aamumīte thuutha, amūkuhīrīrie. Nao makīheo ūhoti wa gwatha gīcunjī kīa inya gīa thī, nīguo mooragane na rūhiū rwa njora, na ng’aragu, na mūthiro, o na ningī nyamū iria ndīani cia gīthaka.

⁹ Ningī aamethūra gatembe ga gatano-rī, ngīona hau rungu rwa kīgongona maroho ma andū arīa mooragītwo nī ūndū wa kiugo kīa Ngai, na nī ūndū wa ūira ūrīa maagwatīrie. ¹⁰ Nao magīkaya na mūgambo mūnene, makīūria atīrī, “Mwathani Jehova, Wee mūtheru na wa ma, ūgūikara nginya rī ūtatuīrīrie atūūrī a thī ciira nīguo ūrīhīrie thakame iitū?” ¹¹ Nao makīheo o mūndū nguo ndaaya ya rangi mwerū, na makīrwo meterere hanini, nginya mūigana wa

* 6:2 Ūhoro wa mbarathi ici cia ihinda rīa mūthia nīwaritio ibuku-inī rīa Zekaria 1:8-17, namo marangi macio maaragia ūhoro wa mūmītware. Rangi mwerū wonanagia ūhootani. † 6:4 Mbarathi īno ndune yaragia ūhoro wa ūiti wa thakame na ūndū wa kūūragana na mbaara. ‡ 6:5 Mbarathi īno njirū nī ya kuonania ng’aragu. Nī ūndū ūcio gūtoorio, na ūiti wa thakame, o na ng’aragu igooka irūmanīrie.

§ 6:8 Mūndū mūkuū onekaga arī mūtheūku; mbarathi īno yonanagia gīkuū.

ndungata iria maarutithanagia wīra nacio ūhinge, na nīo ariū na aarī a Ithe witū ariā maarī mooragwo o ta ūriā o mooragirwo.

¹² Ningī ngīrora na ngīona aamethūra gatembe ga gatandatū. Nakuo gūkīgā na gīthingithia kīnene. Narīo riūa rikīgarūrūka, rikīira ta nguo ya ikūnia itumītwo na guoya wa mbūri, naguo mweri wothē ūkīgarūrūka, ūgītunīha ta thakame, ¹³ nacio njata cia igūrū ikīgūa thī, o ta ūriā ngūyū iria thaatu ciitīkaga kuuma mūkūyū-inī rīriā wainainio nī rūhuho rūnene.* ¹⁴ Narīo igūrū rikīeherio o ta ūriā ibuku riā gīkūnjo rikūnjagwo, nacio irīma ciothe na icīgīrīra rikīeherio ikiuma kūdū gwacio.

¹⁵ Nao athamaki a thī, na anene, na anene a thigari, na itonga, na andū ariā marī hinya, na ngombo ciothe, na andū ariā othe eyathi, makīihitha ngurunga-inī, na gatagati ka ndwaro cia mahiga ma irīma. ¹⁶ Nao nīmeeraga irīma na ndwaro cia mahiga atīrī, “Tūgwīrei, mūtūhithe twehere ūthiū-inī wa ūcio ūriā ūikariire gītī kīa ūnene, na kuuma kūrī mang’ūrī ma Gatūrūme! ¹⁷ Nīgūkorwo mūthenya ūriā mūnene wa mang’ūrī mao nīmūkinyu, nake nūū ūngihota kūwitiiria?”

7

Andū Ngiri Igana riā Mīrongo Īna na Inya a Isiraeli

¹ Thuutha wa ūguo ngīona araike ana marūgamīte ituri-inī iria inya cia thī, marigīrīrie huho iria inya cia thī nīgeetha rūhuho o ruothe rūtikahurutane gūkū thī, kana iria-inī rīriā inene, o na kana mūtī-inī o wothē. ² Ngīcooka ngīona mūraika ūngī akīambata oimīte mwena wa irathīro, arī na mūhūri wa Ngai* ūriā ūrī muoyo. Nake agīta araike acio ana na mūgambo mūnene, acio maaheetwo ūhoti mathūkie thī na iria rīriā inene, akīmeera atīrī: ³ “Mūtīgathūkie thī, kana iria, o na kana mītī, nginya tūkorwo tūrīkītīe gwīkīra ndungata cia Ngai witū rūri ithiithi-inī ciao.” ⁴ Ningī ngīgua mūigana wa ariā meekīrīrwo rūri, nao maarī: 144,000 kuuma mīhīrīga yothē ya Isiraeli.

⁵ A mūhīrīga wa Juda ariā meekīrīrwo rūri maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Rubeni maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Gadi maarī 12,000,

⁶ na a mūhīrīga wa Asheri maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Nafitali maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Manase† maarī 12,000,

⁷ na a mūhīrīga wa Simeoni maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Lawi maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Isakaru maarī 12,000,

⁸ na a mūhīrīga wa Zebuluni maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Jusufu maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Benjamini maarī 12,000.

Andū Gikundi Kīnene Mehumbīte Nguo Ndaaya cia Rangi Mwerū

⁹ Thuutha wa maūdū macio ngīcooka ngīrora, na hau mbere yakwa-rī, ngīona kīrīndī kīnene gītangītārīka nī mūdū, kīa andū moimīte ndūrīrī-inī ciothe, na maarī a mīhīrīga yothē, na iruka ciothe, na thiomi ciothe,

* 6:13 Kūgūa kwa njata gūgaakorwo kūrī kīmenyithia kīmwe atī Mūrū wa Mūdū akiriī gūcooka.

* 7:2 Mūhūri ūcio wa Ngai warī wa gwīkīra andū ake rūri nīgeetha matikananiinanīrio na thī. † 7:6 Manase aarī ūmwe wa ariū a Jusufu. Haha mūhīrīga wa Dani ti mūgwete, nao Manase na Jusufu makagwetwo mwanya mwanya.

marūgamīte mbere ya gītī kīa ūnene, na mbere ya Gatūrūme. Nao meehumbīte nguo ndaaya cia rangi mwerū, na makanyiita makīndū na moko. ¹⁰ Nao maanagīrīra na mūgambo mūnene makoiga atīrī:

“Kūhonokania nī kwa Ngai witū,
ūrīa ūikarīire gītī kīa ūnene,
na gwa Gatūrūme.”

¹¹ Nao araika acio othe maarūgamīte mathiūrūrūkīrie gītī kīu kīa ūnene, na magathiūrūrūkīria athuuri acio na ciūmbe icio inya irī muoyo. Nao magīturumithia mothiū mao thī hau mbere ya gītī kīa ūnene, makīhooya Ngai,

¹² Makiugaga atīrī:

“Ameni!

Ūgooci, na riiri,
na ūūgī, na ngaatho, na gītīio
na ūhoti, na hinya,
irotūūra na Ngai witū tene na tene.
Ameni!”

¹³ Na rīrī, ūmwe wa athuuri acio akīnjūūria atīrī, “Andū aya mehumbīte nguo ndaaya cia rangi mwerū nī a, na moimīte kū?”

¹⁴ Na nī ngīmūcookeria atīrī, “Mūthuuri ūyū, nīwe ūūī.”

Nake akīnjūra atīrī, “Aya nī arīa moimīte mīnyamaro-inī īrīa mīnene; nao nīmathambītie nguo ciao na magacierūhia na thakame ya Gatūrūme. ¹⁵ Nī ūndū ūcio,

“rīu maikaraga mbere ya gītī kīa ūnene kīa Ngai,
na mamūtungatagīra mūthenya na ūtukū thīinī wa hekarū yake;
nake ūrīa ūikaragīra gītī kīa ūnene egūtūūra atambūrūkītie hema yake igūrū
rīao.

¹⁶ Gūtīrī hīndī magaacooka kūhūūta;
na matigacooka kūnyoota.

Matigacinwo rīngī nī rīūa,
o na kana nī ūrugarī mūhiū o na ūrīkū.

¹⁷ Nīgūkorwo Gatūrūme ūrīa ūrī gatagatī ga gītī kīa ūnene nīwe ūgaatuika
mūrīithi wao;

nīakamatongoria, amakinyie ithima-inī cia maaī ma muoyo.
Nake Ngai nīakamagiria maithori mothe mathire maitho-inī mao.”

8

Gatembe ka Mūgwanja na Rūgīo rwa Thahabu

¹ Ningī rīrīa Gatūrūme aamethūrire gatembe ka mūgwanja-rī, kūu igūrū gūgīkirwo ki ihinda ta rīa nuthu ithaa.

² Na nī ngīona araika mūgwanja arīa marūgamaga mbere ya Ngai, nao makīheo tūrumbeta mūgwanja.*

³ Nake mūraika ūngī, ūrīa warī na rūgīo rwa thahabu, agīūka akīrūgama kīgongona-inī. Nake akīheo ūbumba mūngī nīgeetha aūrute igongona hamwe na mahooya ma arīa othe aamūre hau igūrū rīa kīgongona gīa thahabu kīrīa kīrī mbere ya gītī kīa ūnene. ⁴ Nayo ndogo ya ūbumba ūcio, hamwe na mahooya ma andū arīa aamūre, ikīambata mbere ya Ngai yumīte guoko-inī kwa mūraika ūcio. ⁵ Nake mūraika ūcio akīoya rūgīo rūu rwa thahabu, akīrūiyūria mwaki kuuma kīgongona-inī, akīūikia thī; nakuo gūkīgīa ngwa, na marurumī, na heni, na gīthingithia.

* 8:2 Matukū ma tene karumbeta kaahuhagwo ga kwanīrīra maūdū ma bata na kwīra andū mehūūge nī ūndū wa mbaara.

Tūrumbeta

⁶ Hīndī iyo araika arīa mūgwanja maarī na tūrumbeta mūgwanja makīthaarīria gūtūhuha.

⁷ Mūraika wa mbere akīhuha karumbeta gake, nakuo gūkīgīa mbura ya mbembe na mwaki itukanīte na thakame, nacio igīikio thī. Nakio gīcunjī gīa ithatū gīa thī gīkihīa, na gīcunjī gīa ithatū kīa mītī ikīhīa, o na nyeki yothe nduru ikīhīa.

⁸ Mūraika wa keerī nake akīhuha karumbeta gake, nakio kīndū kīahaanaga ta kīrīma kīnene gīakanaga mwaki-rī, gīgīikio thīinī wa iria rīrīa inene. Nakio gīcunjī gīa ithatū kīa iria rīu gīgītūika thakame,[†] ⁹ na gīcunjī gīa ithatū gīa ciūmbe iria irī muoyo thīinī wa iria rīu igīkua, na gīcunjī gīa ithatū kīa marikabu ikīanangwo.

¹⁰ Nake mūraika wa gatatū akīhuha karumbeta gake, nayo njata nene mūno ikīuma igūrū yakanīte ta gīcinga, ikīgīwīra gīcunjī gīa ithatū kīa njūūī na ithima cia maaī, ¹¹ narīo rītwa rīa njata iyo nī Kūrūra.[‡] Gīcunjī gīa ithatū kīa maaī macio gīkīrūra, na andū aingī magīkua nī kūnyua maaī macio marūrū.

¹² Nake mūraika wa kana akīhuha karumbeta gake, narīo riūa rīkīringwo gīcunjī gīa ithatū, o nago mweri gīcunjī gīa ithatū, o na njata nacio gīcunjī gīa ithatū, tondū ūcio gīcunjī gīa ithatū gīacio gīgītūika nduma.[§] Nakio gīcunjī gīa ithatū kīa mūthenya gīkiaga ūtheri, o na gīcunjī gīa ithatū kīa ūtukū o taguo.

¹³ O ndorete-rī, ngīigua nderi yombūkaga rīera-inī ikīanīrīra na mūgambo mūnene, ikoiga atīrī: “Kaī kūrī na haaro-ī! Kaī kūrī na haaro-ī! Kaī inyuī arīa mūtūūruga thī mūrī na haaro-ī, tondū wa tūrumbeta tūrīa tūkirie kūhuhwo nī araika acio angī atatū-ī!”

9

¹ Nake mūraika wa gatano akīhuha karumbeta gake, na nī ngīona njata yumīte igūrū ikagūa thī. Nayo njata iyo ikīnengerwo cabi ya Irima-rītārī-Gīturi. ² Hīndī irīa aahingūrire Irima-rītārī-Gīturi-rī, rikīuma ndogo yahaanaga ta ndogo ya icua inene. Narīo riūa na matu igīkīrwo nduma nī ndogo iyo yoimaga Irima-rīu-rītārī-Gīturi. ³ Na thīinī wa ndogo iyo gūkīuma ngīgī, igītuka thī, nacio ikīheo ūhoti ūtārīī ta wa tūng’aurū twa thī. ⁴ Nacio ikīrwo itikeehie nyeki ya thī, kana mūmera o wothē o na kana mūtī, o tiga andū arīa matārī na rūūrī rwa Ngai ithiithi ciao. ⁵ Nacio ikīaga kūheo ūhoti wa kūmooraga, o tiga wa kūmaherithia mīeri itano. Naruo ruo rūrīa maiguire rwarī o ta ruo rwa kang’aurū karathīte mūdū. ⁶ Matukū-inī macio andū nīmagacaragia gīkuū, no matigakīona; nīmakeriragīria gūkua, nakio gīkuū gīkamoorīra.

⁷ Ngīgī icio cīahaanaga ta mbarathi ihaarīrio nī ūndū wa mbaara. Mītwe-inī yacio cīarī na kīndū kīahaanaga ta thūmbī cia thahabu, namo mothiū maacio maahaanaga ta mothiū ma andū. ⁸ Njuūrī yacio yahaanaga ta njuūrī cia andū-a-nja, namo magego maacio matārīī ta magego ma mūrūūthi. ⁹ Nacio cīarī na ngo cia kūgītīra gīthūri cīahaanaga ta ngo cia kīgera, nago mūgambo wa mathagu maacio warī ta mūrurumo wa mbarathi nyingī na ngaari cia ita iteng’erete irorete mbaara-inī ¹⁰ Cīarī na mīting’oe, o na mboora ta cia tūng’aurū, na mīting’oe-inī yacio cīarī na ūhoti wa kūnyariira andū ihinda rīa mīeri itano. ¹¹ Na nī cīarī na mūthamaki waciathaga, na nīwe mūraika wa

[†] 8:8 Maaī gūtūika thakame nīguo warī mūthiro wa mbere kūu būrūri wa Misiri. [‡] 8:11 Nī kūrī

mūmera wītagwo Kūrūra; ūtūmīrītwo haha kuonania mūtino na kīeha. [§] 8:12 Mūthiro wa kenda wa būrūri wa Misiri warī wa nduma nene mīthenya itatū; mīthiro īno gūcokerwo ibuku-inī rīrī nīkuonania atī Ngai arī hakuhī gūkūūra andū aake.

Irima-rītari-Gīturi, narīo rītwa rīake na rūthiomi rwa Kihibirania nī Abadoni, ningī na Kiyunani agetwo Apolioni.*

¹² Haaro ya mbere nīyathira; haatigara ingī igīrī iria igūūka thuutha.

¹³ Mūraika wa gatandatū nake akīhuha karumbeta gake, na nī ngīgua mūgambo ūkiuma hīa-inī cia kīgongona gīa thahabu kīrīa kīrī mbere ya Ngai.†

¹⁴ Ūkīra mūraika ūcio wa gatandatū warī na karumbeta atīrī, “Ohora araika arīa ana arīa moheirwo rūū-inī rūrīa rūnene rwa Farati.” ¹⁵ Nao araika acio ana, arīa maathagathagītwo nī ūndū wa ihinda rūu, na nī ūndū wa mūthenya ūcio o na nī ūndū wa mweri ūcio, o na mwaka ūcio makīohorwo nīguo moorage andū gīcunjī gīa ithatū kīa andū gūkū thī. ¹⁶ Nacio mbūtū cia mbaara iria cīahaicīte mbarathi mūigana wacio warī milioni magana meerī. Nīndaiguire mūigana wacio.

¹⁷ Mbarathi icio ndonire na kīoneki hamwe na arīa macīhaicīte-rī, cīa-haanaga atīrī: Ngo cīacio cia kūgītira gīthūri cīarī cia rangi mūtune ta mwaki, na rangi wa bururu, na rangi wa ngoikoni ūhaana ta ūbiriti. Ciongo cia mbarathi icio cīaahanaga ta ciongo cia mīrūūthi, natuo tūnua twacio twoimaga mwaki, na ndogo, o na ūbiriti. ¹⁸ Gīcunjī gīa ithatū kīa andū a gūkū thī nīkīoragīrwo nī mīthiro īyo itatū ya mwaki, na ndogo, na ūbiriti iria cīoimaga tūnua-inī twacio. ¹⁹ Hinya wa mbarathi icio warī tūnua-inī twacio na mīting’oe-inī yacio, nīgūkorwo mīting’oe yacio yahaanaga ta nyoka īrī na ciongo iria itihagia andū nacio.

²⁰ Andū a thī acio angī, arīa matoragīrwo nī mīthiro īyo, matiigana kwīrira mehīa ma wīra wa moko mao; matiigana gūtiga kūhooya ndaimono, na mīhianano ya thahabu, na ya betha, na ya gīcango, na ya mahīga, na ya mītī, o mīhianano īrīa itangīhota kuona, kana īigūe, kana īitware. ²¹ O na ningī matiigana kwīrira nī ūndū wa mehīa ma ūragani wao, kana ūrogi wao, kana ūmaraya wao, o na kana ūici wao.

10

Mūraika na Kabuku ga Gīkūnjo

¹ Ningī ngīcooka ngīona mūraika ūngī warī na hinya mūno agīkūrūka oimīte igūrū. Nake ehumbīte itu ta nguo, na igūrū rīa mūtwe wake haarī na mūkūngambura; naguo ūthiū wake wahaanaga ta rīūa, namo magūrū make maahaanaga ta itugī cia mwaki. ² Nake aanyīitīte na guoko gwake kabuku kanini ga gīkūnjo karī kahingūre. Aakinyithīte kūgūrū gwake kwa ūrīo iria-inī, nakuo kwa ūmotho agagūkinyithia thī nyūmū, ³ akīgūthūka na mūgambo mūnene ta wa mūrūūthi ūkīrarama. Hīndī īrīa aagūthūkire-rī, mīgambo ya ngwa iria mūgwanja ikīgamba. ⁴ Na rīrīa ngwa icio mūgwanja ciagambire, ndaarī hakuhi kwandika; no ngīgua mūgambo kuuma igūrū ūkiuga atīrī, “Mohoro macio mariao nī ngwa icio mūgwanja-rī, maige marī hitho, ndūkamaandike.”

⁵ Nake mūraika ūcio ndonete arūgamīte iria-inī na akarūgama thī nyūmū agītambūrūkia guoko gwake kwa ūrīo na igūrū. ⁶ Nake akīhīta na ūrīa ūtūruga muoyo ngīnya tene na tene, o we ūrīa wombire igūrū na indo ciothe iria irī kuo, na akīūmba thī na indo ciothe iria irī kuo, o na akīūmba iria na indo ciothe iria irī thīinī warīo, akiuga atīrī, “Hatirī na ihinda rīngī rīa gweterera!” ⁷ No matukū-inī marīa mūraika wa mūgwanja agaakorwo akirīi kūhuha karumbeta gake-rī, hitho ya Ngai nīkahingio, o ta ūrīa eerire anabii arīa ndungata cīake.

* 9:11 “Abadoni” nī rītwa rīa Kihibirania na rīgītaūrwo nī kuuga “Mūniinani.” † 9:13 Kīgongona gīakoragwo na mīthece īna yatarīi ta hīa, o rūmwe koine-inī; mūdūdū akīūrīa kūuragwo nīathiiga akanyīita mūthece (rūhīa) ūmwe.

⁸ Ningĩ mūgambo ūrĩa ndaiguĩte uumĩte igūrũ ūkĩnjarĩria rĩngĩ, ūkĩnjĩra atĩrĩ: “Thiĩ, woe kabuku kau ga gĩkũnjo karĩa kahingũre kuuma guoko-inĩ kwa mūraika ūcio ūrūgamĩte akinyĩte iria, na agakinya thĩ nyūmũ.”

⁹ Nĩ ūndũ ūcio, ngĩthiĩ kūrĩ mūraika, na ngĩmũuria aahe kabuku kau ga gĩkũnjo. Nake akĩnjĩra atĩrĩ, “Koe, ūkarĩe. Gaakinya nda nĩgegũkūrĩra, no karĩ kanua gegũkorwo karĩ na mūrĩo ta ūũkĩ!” ¹⁰ Ngĩkĩoya kabuku kau ga gĩkũnjo kuuma guoko-inĩ kwa mūraika ūcio, na nĩ ngĩkarĩa. Karĩ kanua kaarĩ na mūrĩo ta ūũkĩ, no ndarĩkia gũkarĩa, gakĩndũrĩra. ¹¹ Ngĩcooka ngĩrwo atĩrĩ, “No nginya ūrathe ūhororĩngĩ ūkonĩ andũ aingĩ, na ndũrĩrĩ nyingĩ, na thiomĩ nyingĩ, o na athamaki aingĩ.”

11

Aira arĩa Eerĩ

¹ Ningĩ ngĩnengerwo mūrangi wa gũthima wahaanaga ta rūthanju, ngĩrwo atĩrĩ, “Thiĩ ūthime hekarũ ya Ngai na kīgongona, na ūtare andũ arĩa marahooya Ngai kuo. ² No nja ya hekarũ ūtigane nayo, ndũkamĩthime tondũ nĩhetwo andũ-a-Ndũrĩrĩ.* Nao nĩmakarangĩrĩria itũūra rĩu itheru ihinda rĩa mĩeri mĩrongo ĩna na ĩrĩ. ³ Na nĩ nĩngahe aira akwa eerĩ hinya, nao nĩmakaratha ūhororĩ handũ ha matukũ 1,260 mehumbĩte nguo cia makũnia.” ⁴ Acio nĩo mĩtamaiyũ ĩria ĩrĩ, na nĩo mĩtĩ ĩria ĩrĩ ya kũigĩrwo matawa ĩria ĩrūgamĩte mbere ya Mwathani wa thĩ. ⁵ Mũndũ o wothĩ angĩkaageria kũmeka ūũru, mwaki ūkoimaga tũnua twao ūkaniina thũ ĩcio ciao. Na mũndũ o wothĩ ūngĩkenda kũmeka ūũru no nginya akue o ūguo. ⁶ Andũ aya marĩ na hinya wa kũhinga igūrũ nĩgeetha gũtikae kuura mbura ihinda rĩrĩa makaaratha ūhororĩ; ningĩ marĩ na hinya wa kũgarũra maaĩ matũike thakame. O na ningĩ marĩ na hinya wa kũhũura thĩ na mĩthemba yothĩ ya mĩthiro maita maingĩ o ta ūrĩa mangĩenda.

⁷ Rĩrĩa makaarĩkia kũheana ūira wao-rĩ, nyamũ ĩria yambataga yumĩte Irima-rĩria-Rĩtarĩ-Gĩturi nĩkamatharĩkĩra ĩmatoorie, na ĩmoorage. ⁸ Nacio ciimba cioa igaatigwo ciaraganĩte njĩra-inĩ cioa itũūra rĩrĩa inene, rĩrĩa rĩgerekanagio rĩgetwo Sodomu kana Misĩrĩ, na nĩkuo Mwathani wao aambĩrwo mĩtĩ igūrũ. ⁹ Na ihinda rĩa mĩthenya ĩtatũ na nuthu, andũ a kuuma iruka ciothe, na mĩhĩrĩga yothĩ, na thiomĩ ciothe na ndũrĩrĩ ciothe, nĩmakerorera ciimba cioa, na magirie ithikwo. ¹⁰ Nao andũ arĩa matũũraga thĩ nĩmagakenerera aira acio, na makũngũre magĩtũmanagĩra iheo, tondũ anabii acio eerĩ nĩmanyariiraga andũ a gũkũ thĩ. ¹¹ No thuutha wa mĩthenya ĩtatũ na nuthu, mĩhũmũ ya muoyo ĩkimatoonya yumĩte kūrĩ Ngai, nao makĩrũgama na magūrũ mao, na arĩa maamonire makĩnyitwo nĩ kimako kĩnene mũno. ¹² Ningĩ makĩigua mūgambo mũnene uumĩte igūrũ ūkĩmeera atĩrĩ, “Ambataĩ na gũkũ.” Nao makĩambata igūrũ marĩ itu-inĩ, thũ ciao imeroreire.

¹³ Ithaa o rĩu-rĩ, gũkĩgĩa na gĩthingithia kĩnene, nakĩo gĩcunjĩ gĩa ikũmi gĩa itũūra rĩu gĩkimomoka. Andũ ngĩrĩ mūgwanja makĩũragwo nĩ gĩthingithia kĩu, nao arĩa maatigarire makĩmaka na makĩgooca Ngai wa igūrũ.

¹⁴ Haaro ya keerĩ nĩyathira, haaro ya gatātũ-rĩ, igũũka o narua.

Karumbeta ka Mūgwanja

¹⁵ Nake mūraika wa mūgwanja akĩhuha karumbeta gake, nakuo gũkĩgĩa na mūgambo mĩnene kũu igūrũ, nayo ĩkiuga atĩrĩ: “Ūthamaki wa thĩ nĩtũikĩte ūthamaki wa Mwathani witũ, o na Kristũ wake,

* 11:2 Nja ya hekarũ nĩkuo andũ-a-Ndũrĩrĩ maahooyagĩra.

nake egūtūūra ahamakaga nginya tene na tene.”

¹⁶ Nao athuuri ariā mīrongo iiri na ana, ariā maaikarīre itī ciao cia ūnene mbere ya Ngai, magīturumithia mothiū mao thī makīhooya Ngai, ¹⁷ makiuga atiri:

“Nītwaḡcookeria ngaatho, Mwathani Ngai, Wee Mwene-Hinya-Wothe,

o Wee ūri ho, na nowe warī ho,
tondū nīwoete hinya waku mūnene,

ūkambīrīria ḡthamaka.

¹⁸ Ndūrīrī nacio nīciarakarire;
namo mang’ūrī maku nīmakinīyite.

Hīndī nīnginyu ya andū ariā akuū ḡtūirwo ciira,

o na ya kūhe anabii, ndungata ciaku, iheo,
hamwe na ariā aamūre, na ariā metigīrīte rītwa rīaku,
ariā anini na anene,

o na ya kwananga ariā manangaga thī.”

¹⁹ Ningī hekarū ya Ngai kūu igūrū ikihingūrwo, na thīinī wa hekarū yake ḡkīoneka ithandūkū rīria rīa kirikanīro ḡiake.[†] Nakuo ḡkīgīa na heni, na marurumī, na ngwa, na ḡthingithia, na mbura nene ya mbembe.

12

Mündū-wa-Nja na Ndamathia

¹ Ningī kūu igūrū ḡkīoneka ūrirū mūnene wa kūgegania: ḡkīoneka mündū-wa-nja wehumbīte riūa, agacooka agakinya mweri na magūrū, na agekīra thūmbī ya njata ikūmi na igīrī mūtwe. ² Aarī na nda, na nīakayaga nī ruo tondū aarī hakuhi kūheo mwana. ³ Ningī ḡkīoneka ūrirū ūngī kūu igūrū na atiri: nī ndamathia nene* yarī ndune, na yarī na ciongo mūḡwanja, na hīa ikūmi, na thūmbī mūḡwanja ciongo-inī ciayo. ⁴ Naguo mūting’oe wayo ūkīhaata ḡcunjī ḡi ithatū kīa njata cia igūrū na īḡcīrekania thī. Ndamathia iyo ikirūgama mbere ya mündū-wa-nja ūcio warī hakuhi kūheo mwana, nīguo itambuure mwana ūcio aaciarwo o ūguo. ⁵ Nake mündū-wa-nja ūcio akīgīa mwana wa kahī, ūria ūgaathaga ndūrīrī ciothe na rūthanju rwa kīgera. Nake mwana ūcio akīhurio, agītwarwo igūrū ḡtī-inī kīa ūnene kīa Ngai. ⁶ Mündū-wa-nja ūcio akīūrīra werū-inī, handū harīa aathondekeirwo nī Ngai, harīa aarī amenyererwo handū ha ihinda rīa matukū 1,260.

⁷ Na rīrī, kūu igūrū ḡkīgīa mbaara. Mikaeli[†] na araika ake makīrūa na ndamathia iyo, nayo ndamathia na araika ayo makīrūa nao. ⁸ No ndamathia ndīarī na hinya wa kūigana, nayo hamwe na araika ayo makīaga ūikaro kūu igūrū. ⁹ Nayo ndamathia iyo nene ikīnyugutwo thī, na nīyo nyoka iria ya tene, o iria iitagwo mūcukani, na iḡeetwo Shaitani, iria ihītithagia andū a thī yothe. Nayo ikīnyugutwo thī hamwe na araika ayo.

¹⁰ Ningī ngīcōoka ngīgua mūgambo mūnene kūu igūrū, ūkiuga atiri:

“Rīu ūhonokio nī mūkinyu, na ūhoti, na ūthamaki wa Ngai witū,

o na wathani wa Kristū wake.

Nīḡukorwo ūria ūcuukaga ariū na aarī a lthe witū,

ūria ūmacuukaga mbere ya Ngai mūthenya na ūtukū,

nīaharūrūkitio thī.

[†] 11:19 Ithandūkū rīa kirikanīro kūu igūrū nīkuonania atī Ngai nī mwīhokeku na nīahingagīria andū ciiranīro ciake nao. * 12:3 Kirikanīro-inī ndamathia cionanagia thū cia Ngai na cia andū a Isiraeli.

[†] 12:7 Mikaeli nīwe mūraika ūria mūnene ūria ūḡitagīra andū a Isiraeli, na nīwe ūkaamahonokia mīnyamaro-inī ya mūthia.

¹¹ Nao nīmamūtooririe
na ūndū wa thakame ya Gatūrūme,
o na nī ūndū wa kiugo kīa ūira wao;
na matiigana kwenda kūhonokia mīoyo yao,
o na maatuika a gūkua.

¹² Nī ūndū ūcio, kenai inyuī igūrū,
o na inyuī arīa mūtūūruga kuo!
No kaī thī na iria rīrīa inene irī na haaro-ī,
tondū mūcukani nīaikūrūkīte kūrī inyuī!

Nake ayūrītvo nī marūrū manene,
tondū nīō atī ihinda rīake rīrīa rītigaire nī inyinyi.”

¹³ Rīrīa ndamathia īyo yoonire atī nīyanyugutvo thī, ikīambīrīa kūnyariira mūdū-wa-nja ūcio waagūite mwana wa kahiī. ¹⁴ Nake mūdū-wa-nja ūcio akīheo mathagu meerī ma nderi īrīa nene nīgeetha ombūke athīi werū-inī handū harīa aathondekeirwo, harīa aarī amenyererwo kwa ihinda, na kwa mahinda na nuthu ya ihinda, harīa atangīakinyīrwo nī nyoka īyo. ¹⁵ Nayo nyoka īyo ikīhorora maaī kuuma kanua kayo o ta rūūī, nīgeetha ikinyīrie mūdū-wa-nja ūcio, itūme atwarwo nī kīguū kīu. ¹⁶ No thī nayo īgīteithīrīa mūdū-wa-nja ūcio na ūndū wa gwithamia kanua kayo, nayo ikīmeria rūūī rūu rwahoretwo nī ndamathia īyo kuuma kanua kayo. ¹⁷ Hīndī īyo ndamathia īyo ikīrakarīa mūdū-wa-nja ūcio mūno, nayo īgīthī kūrūa na ciana iria ingī ciake, na nīo andū arīa maathīkagīra maathani ma Ngai, na makagwatīria ūira wa Jesū.

13

¹ Nayo ndamathia īyo ikīrūgama hūgūrūrū-inī cia iria.

Nyamū kuuma Iria rīrīa Inene

Ningī ngīcooka ngīona nyamū ikīuma iria thīinī. Nyamū īyo yarī na hīa ikūmi, na mītwe mūgwanja, na hīa-inī ciayo yarī na thūmbī ikūmi, na o mūtwe wayo warī na rītwa rīa kūrūma Ngai. ² Nyamū īyo ndonire yahaanaga ta ngarī, no magūrū mayo maatariī ta ma nduba, nako kanua kayo kahaanaga ta ka mūrūthi. Nayo ndamathia īyo ikīhe nyamū īyo hinya wayo na gītī kīayo kīa ūnene o na wathani mūnene. ³ Mūtwe ūmwe wa nyamū īyo wonekaga ta waringītvo iringa rīa kūrūgo, no iringa rūu rīa kūrūgo nīrīahonete. Nayo thī yothe nīyagegete na ikīrūmīrīa nyamū īyo. ⁴ Nao andū magikīhooya ndamathia īyo tondū nīyaheete nyamū īyo ūhoti wayo, o na makīhooya nyamū īyo, na makooragia atīrī, “Nūū ūtariī ta nyamū īno? Nūū ūngīmīūkīrīa, arūe nayo?”

⁵ Nayo nyamū īyo ikīheo kanua ga kwaria ciugo cia mwītīo na cia kūrūma Ngai, na ikīheo ihinda rīa gwithana rīa mīeri mīrongo īna na īrī. ⁶ Nyamū īyo īgītumūra kanua īrume Ngai, na īcambie rītwa rīake, na gīkaro gīake, o na arīa matūūruga kūu igūrū. ⁷ Nīyaheirwo hinya nīguo īrūe na arīa aamūre na īmatorie. Na ikīheo wathani igūrū rīa mīhīrīga yothe, na andū a iruka ciothe, na thiomi ciothe, o na ndūrīrī ciothe. ⁸ Nao andū othe arīa matūūruga gūkū thī kuuma rīrīa thī yombirwo, arīa othe marītwa mao matarī maandīke ibuku-inī rīa muoyo rīa Gatūrūme karīa gaathīnjirwo, makīinamīrīa nyamū īyo mamīhoee.

⁹ Mūdū ūrīa ūrī na gūtū nīakīigue.

¹⁰ Mūdū o wothe angīkorwo nī wa gūtahwo,
nīegūtahwo athīi.

Mūdū o wothe angīkorwo nī wa kūūrāgwo na rūhiū rwa njora-rī,

ndarī hīndī atakooragwo na rūhiū.

Ūguo nīkuonania atī andū arīa aamūre nīmabataire gūkirīrīria, na marī na wītīkio.

Nyamū kuuma na Thī

¹¹ Ngīcooka ngīona nyamū īngī, īkiuma na thī. Nyamū īyo yarī na hīa īgīrī ta cia gatūrūme, no yaaragia ta ndamathia. ¹² Nyamū īyo īgīathana na ūhoti wothē wa nyamū īrīa ya mbere ithenya rīayo, īgītūma thī na arīa othe matūūruga kuo mahooyage nyamū īyo ya mbere, o īyo yahonete iringa rīayo rīa kūrāgo. ¹³ Nayo īkīringa ciama nene na morirū, o na īgītūma mwaki ūikūrūke uume igūrū ūūke thī andū makīonaga. ¹⁴ Tondū wa morirū macio nīyaheirwo hinya wa kūrīnga ciama ithenya rīa nyamū īyo ya mbere, īkīheenīa andū arīa matūire thī. Ningī īgīatha andū mathondeke mūhianano nī ūndū wa gūtīia nyamū īyo, yagurarītio na rūhiū rwa njora no yarī o muoyo. ¹⁵ Nīyaheirwo hinya wa kūhe mūhianano ūcio wa nyamū īyo ya mbere mīhūmū, nīguo ūhote kwaria, na ūtūme arīa othe maaregete kūhooya mūhianano ūcio wa nyamū īyo mooragwo. ¹⁶ Ningī nīyaathire andū othe na hinya, arīa anini na arīa anene, arīa itonga na arīa athīni, arīa meyathīte na arīa ngombo, o mūdū ekīrwo rūūrī guoko gwake kwa ūrīo kana thīithi-inī wake, ¹⁷ nīgeetha gūtīkagīe mūdū ūngīendia kana agūre, atarī na rūūrī rūu, na nīruo rītwa rīa nyamū īyo, kana namba ya rītwa rīayo.

¹⁸ Ūndū ūyū nībataire ūūgī. Mūdū o wothē angīkorwo arī na ūmenyo-rī, nīeke ithabu rīa namba ya nyamū īyo, nīgūkorwo nī namba ya mūdū. Nayo namba yake nī 666.

14

Gatūrūme na Andū 144,000

¹ Ngīcooka ngīrora, na nī ngīona Gatūrūme arūgamīte Kīrīma-inī gīa Zayuni, arī na andū 144,000 arīa maandīkitwo rītwa rīake na rītwa rīa lthe mothīū-inī mao. ² Ningī ngīgua mūgambo uumīte igūrū ūtarī ta mūhūyūko wa maaī maratherera na ningī ta mūrurumo wa ngwa. Mūgambo ūcio ndaigūire watarī ta wa aini a inanda cia mūgeeto makīina na inanda ciao. ³ Nao makīina rwīmbo rwerū marī mbere ya gītī kīa ūnene, na marī mbere ya ciūmbe iria inya irī muoyo, na athuuri. Gūtīarī mūdū ūngīahotire kwīruta rwīmbo rūu tīga o acio 144,000 arīa maakūūrītwo kuuma thī. ⁴ Acio nī arīa mateethūkītie na andū-a-nja, nīgūkorwo nīmeigīte marī atheru. Nao maarūmagīrīa Gatūrūme o kūrīa guothe aathīiaga. Nīo maagūrīrwo kuuma kūrī andū, na makīrutwo marī maciaro ma mbere kūrī Ngai o na kūrī Gatūrūme. ⁵ Matirī hīndī marī maheenania; o na matirī ūcuuke.

Araika Atatū

⁶ Ningī ngīona mūraika ūngī oombūkīte rīera-inī, nake aarī na Ūhoro-ūrīa-Mwega wa tene na tene wa kūhunjīria andū arīa matūūruga thī, ūguo nī kuuga ndūrīrī ciothe, na mīhīrīga yothē, na thīomi ciothe, na andū othe. ⁷ Nake akiuga na mūgambo mūnene atirī, “Mwītīgīrei Ngai na mūmūgooce we, tondū ihinda rīake rīa gūtua ciira nīikinyu. Mūhooei ūrīa wombire igūrū, na thī, na iria rīrīa inene, na ithima cia maaī.”

⁸ Nake mūraika wa keerī akiuga atīrī, “Nīrīgūu! Itūūra rīrīa inene rīa Babuloni* nīrīgūu, rīrīa rīanyuithirie ndūrīrī ciothe ndibei irīa ya maūdū mooru ma ūtharia warīo.”

⁹ Ningī mūraika wa gatātū akīmarūmīrīra, nake akīanīrīra na mūgambo mūnene, akiuga atīrī, “Mūdū o wothē angīhooya nyamū ūyo na mūhiano wayo, na ekīrwo rūūrī rwayo thiithi kana guoko-rī, ¹⁰ o nake nīakanyua ndibei ūyo ya marakara ma Ngai, irīa iitīrīrwo gīkombe-inī kīa mang’ūrī make itatukanītio na kīndū. Nake nīakanyariirwo na mwaki wa ūbiriti mbere ya araiika arīa atheru na mbere ya Gatūrūme. ¹¹ Nayo ndogo ya kīnyariirīko kīao īgūtūūra yambataga ngīnya tene na tene. Gūtīrī kihurūko mūthenya kana ūtukū kūrī arīa mahooaya nyamū ūyo na mūhiano wayo, kana kūrī mūdū o wothē ūrīa wīkīrītwo rūūrī rwa rītwa rīayo.” ¹² Haha nīhabataire ūkīrīrīria harī andū arīa aamūre, o arīa maathīkagīra Maathani ma Ngai, na magatūūra marī ehokeku harī Jesū.

¹³ Ngīcooka ngīigua mūgambo woima igūrū ūkiuga atīrī, “Andīka atīrī: Kūrathīmwo-rī, nī andū arīa akuū, arīa makuīte marī thīinī wa Mwathani kuuma rīu.”

Nake Roho ekuuga atīrī, “Īi, nīguo makīhurūke mawīra mao maritū, nīgūko-rwo cīiko ciao iria maneeke nīikamoima thuutha.”

Thī Kūgethwo

¹⁴ Ningī ngīrora, ngīona hau mbere yakwa haarī na itu rīerū, na itu rīu nīrīaikarīrwo nī mūdū “wahaanaga ta mūrū wa mūdū” arī na thūmbī ya thahabu mūtwe, na arī na rūhiū rūūgī rwa kūgetha guoko-inī gwake. ¹⁵ Nake mūraika ūngī akiuma thīinī wa hekarū, agīita mūdū ūcio waikarīre itu na mūgambo mūnene, akīmīwīra atīrī, “Oya rūhiū rūu rwa kūgetha, ūgethe, tondū ihinda rīa kūgetha nīikinyu, nīgūkorwo magetha ma thī nī makūrū.” ¹⁶ Nī ūndū ūcio, mūdū ūcio waikarīre itu akīhiūrīria rūhiū rwake thī, nayo thī ikīgethwo.

¹⁷ Nake mūraika ūngī akiuma thīinī wa hekarū kūu igūrū, o nake aarī na rūhiū rūūgī rwa kūgetha. ¹⁸ Na mūraika ūngī, ūrīa wathaga mwaki, akiuma kīgongona-inī, agīita ūcio warī na rūhiū rūūgī rwa kūgetha na mūgambo mūnene, akīmīwīra atīrī, “Oya rūhiū rūu rwaku rūūgī rwa kūgetha, na ūcookanīrīrie imanīka cia thabībū kuuma harī mūthabībū ūrīa wa thī tondū thabībū ciayo nī njīru.” ¹⁹ Nake mūraika ūcio akīhiūrīria rūhiū rwake thī, agīcookereria thabībū ciayo, na agīcooka agīciikia kihīhīro-inī kīrīa kīnene kīa mang’ūrī ma Ngai.[†] ²⁰ Nacio ikīrangīrīrio kihīhīro-inī kīrīa kīarī nja ya itūūra inene, nayo thakame īgītherera yumīte kihīhīro-inī, īgīkinya handū ha itīina rīa mairū ta igana rīa mīrongo īnana,[‡] na ikīambata o ngīnya īgīkinya mīkwa-inī irīa yohaga mbarathi tūnua.

15

Araika Mūgwanja Me na Mīthiro Mūgwanja

¹ Ngīcooka ngīona ūrīrū ūngī mūnene na wa kūgeganīa kūu igūrū: ndonire araika mūgwanja makuūte mīthiro mūgwanja ya mūthia. Mīthiro ūyo nīyo yarī ya kūrīkīrīria mang’ūrī ma Ngai. ² Ngīcooka ngīona kīndū kīahaanaga ta iria rīa gīcicio gītukanītio na mwaki, na ngīcooka ngīona arīa maatooretie nyamū rīrīa na mūhiano wayo, na namba ya rītwa rīayo, marūgamīte rūtere-inī rwa

* 14:8 Itūūra rīrīa inene rīa “Babuloni” haha rīciiragīrio nī itūūra rīa Roma, na rīkarūgamīrīa ūhoro wa gūūkīrīra Ngai na andū ake. [†] 14:19 Ihīhīro thīinī wa Kīrīkanīro kīrīa Gīkūrū rīaragia ūhoro wa

kūhingio kwa marakara ma Ngai. [‡] 14:20 nī ta kilomita magana matatū.

iria rīu. Nao maanyitite inanda cia mūgeeto iria maaheetwo nī Ngai, ³ nao maainaga rwīmbo rwa Musa ūrīa ndungata ya Ngai,* na rwīmbo rwa Gatūrūme, makoiga atirī:

“Maündū maku marīa wikīte nī manene na ma kūgeganīa,

Wee Mwathani Ngai Mwene-Hinya-Wothe.

Njīra ciaku nī cia kīhooto na nī cia ma,

Wee Mūthamaki wa mīndī na mīndī.

⁴ Nūū ūtangīgwiīgīra,

na agoocithie rīitwa rīaku, wee Mwathani?

Nīgūkorwo Wee wiki nīwe Mūtheru.

Ndūrīrī ciothe nīgooka ihooe irī mbere yaku,

nīgūkorwo ciiko ciaku cia ūthingu nīguūrītio.”

⁵ Thuutha wa maündū macio nīndarorire, na ngīona hekarū kūu igūrū, īrīa arī hema nyamūre ya Ūira, nayo ikīhingūrwo. ⁶ Nao araika mūgwanja arīa maarī na mīthiro īrīa mūgwanja makiuma kūu thīinī wa hekarū īyo. Nao meehumbīte nguo cia gatani īrīa theru yahrenagia, na makeyoha mīcibi ya thahabu ithūri-inī ciao. ⁷ Hīndī īyo kīūmbe kīmwe gīa ciūmbe iria inya irī muoyo-rī, gīkīnengera araika acio mūgwanja mbakūri mūgwanja cia thahabu, ciyūrītio mang’ūrī ma Ngai ūrīa ūtūūruga muoyo tene na tene. ⁸ Nayo hekarū ikīiyūra ndogo yumīte riiri-inī wa Ngai na thīinī wa hinya wake, na gūtīrī mündū ūngīahotire gūtoonya hekarū īyo nginya mīthiro īyo mūgwanja ya araika acio mūgwanja irīkīrīre.

16

Mbakūri Mūgwanja cia Mang’ūrī ma Ngai

¹ Ningī ngīgīua mūgambo mūnene ūkiuma thīinī wa hekarū, naguo ūkīra araika acio mūgwanja atirī, “Thīīi, mūkonorerie thī mbakūri icio mūgwanja cia mang’ūrī ma Ngai.”

² Nake mūraika wa mbere agīthīi akīonoreria mbakūri yake thī, nacio ironda njūru mūno irī ruo ikīgīa andū arīa maarī na rūūri rwa nyamū īyo, na arīa maahooyaga mūhiano wayo.

³ Nake mūraika wa keerī akīonoreria mbakūri yake iria-inī rīrīa inene, narīo iria rīu rīkīgarūrūka rīgītūika ta thakame ya mündū mūkuū, nakīo kīndū o gīothe kīarī muoyo iria-inī rīu gīgīkua.

⁴ Ningī mūraika wa gatātū akīonoreria mbakūri yake njūūi-inī na ithima-inī cia maaī, nacio igītūika thakame. ⁵ Ngīcooka ngīgīua mūraika ūrīa wathaga maaī akiuga atirī:

“Wee ūrī na kīhooto ūgītua matuīro maya,

Wee ūrīa ūrī ho, na nowe warī ho, o Wee Mūtheru,

tondū wa gūtua ciira ūguo;

⁶ nīgūkorwo nīmaitite thakame ya andū aku aamūre, na ya anabii,

nawe nīūmaheete thakame manyue ta ūrīa magīrīrwo.”

⁷ Na ngīgīua kīgongona gīacookia atirī:

“Īi nīgūo, Mwathani Ngai Mwene-Hinya-Wothe,

matuīro maku nī ma ma, na nī ma kīhooto.”

⁸ Nake mūraika wa kana akīonoreria mbakūri yake riūa-inī, narīo riūa rīkīheo hinya wa gūcina andū na mwaki. ⁹ Andū magīcinwo nī ūrugarī ūcio

* 15:3 Rwīmbo rwa Musa rwainagwo mūthenya wa Thabatū hwaī-inī thīinī wa thunagogi gūkūngūira gūkūrwo kwa andū a Isiraeli kuuma būrūri wa Misiri.

mūnene, nao magakīrumaga rītwa rīa Ngai ūcio warī na hinya wa gwatha mīthiro iyo, no matiigana kwīrira mamūgooce.

¹⁰ Mūraika wa gatano akionoreria mbakūri yake gītī-inī kīa ūnene kīa nyamū īrīa, naguo ūthamaki wayo ūkīyūra nduma. Nao andū makīrūma nīmī nī ūndū wa ruo, ¹¹ na makīruma Ngai wa igūrū nī ūndū wa ruo rūrīa maiguaga na nī ūndū wa ironda iria maarī nacio, no matiigana kwīrira nī ūndū wa maūndū marīa meekite.

¹² Nake mūraika wa gatandatū akionoreria mbakūri yake rūūī-inī rūrīa rūnene rwa Farati, namo maaī maruo makīhwa nīguo athamaki a kuuma mwena wa Irathīro mathondekerwo njīra. ¹³ Ngīcooka ngīona maroho matatū mooru maahaanaga ta ciūra; * namo moimire kanua ka ndamathia, na maki-uma kanua ka nyamū īrīa, na kanua-inī ka mūnabii ūrīa wa maheeni. ¹⁴ Namo nīmō maarī maroho ma ndaimono marīa maringaga ciama, namo mathiiga kūrī athamaki a thī yothe, nīguo mamacookanīrīrie nī ūndū wa mbaara īrīa īkaarūo mūthenya ūcio mūnene wa Ngai Mwene-Hinya-Wothe.

¹⁵ “Na rīrī, ngūūka o ta mūici! Kūrathimwo-rī, nī mūdū ūrīa ūikaraga eigūite na agaikara ahaarīrie nguo ciake, nīgeetha ndakanae gūthīi njaga, nake aconorithio.”

¹⁶ Namo maroho macio magīcookanīrīria athamaki handū harīa hetagwo na Kīhibirania, Arimagedoni.

¹⁷ Nake mūraika wa mūgwanja akionoreria mbakūri yake rīera-inī, na rīrī, hekarū thīinī gūkiuma mūgambo mūnene uumīte gītī-inī kīa ūnene, ūkiuga atīrī, “Ūhorō ūcio nīwarīka!” ¹⁸ Gūgīcooka gūkīgīa henī, na marurumī, na ngwa o na gīthingithia kīnene. Gūtīrī kwagīa gīthingithia kīngī kīnene ta kīu kuuma rīria thī kwagīire andū, nī ūrīa gīthingithia kīu kīarī kīnene mūno. ¹⁹ Narō itūūra rīria inene rīgīatūkana njatū ithatū, namo matūūra ma ndūrīrī makīmomoka. Nake Ngai akīririkana Babuloni itūūra rīria inene, na akīrīhe gīkombe kīaiyūrītio ndibei ya ūrūrū wa mang’ūrī make. ²⁰ Nacio icīgīrīra ikīūra ciothe, nacio irīma ikīaga gūcooka kuoneka. ²¹ Namo mahiga manene ma mbura ya mbembe, ma ūritū wa ta kilo mīrongo itano o ihiga, makīgīwīra andū. Nao makīruma Ngai nī ūndū wa mūthiro ūcio wa mahiga ma mbura ya mbembe, tondū mūthiro ūcio warī wa kūmakania mūno.

17

Mūdū-wa-nja Igūrū rīa Nyamū

¹ Nake mūraika ūmwe wa araike acio mūgwanja, maarī na mbakūri mūgwanja agīūka, akīnjīra atīrī, “Ūka, nguonie iherithia rīa mūmaraya ūrīa mūnene, ūrīa ūikarīte igūrū rīa maaī maingī. ² Na nīwe athamaki a thī maatharīrie nake, na andū arīa matūūrāga thī makarīio nī ndibei ya ūtharia wake.”

³ Ningī mūraika ūcio akīnjoya ndī thīinī wa Roho, akīndwara werū-inī. Ndī kīu werū-inī ngīona mūdū-wa-nja aikarīire nyamū yarī ndune ta gakarakū, na yaiyūrītwo nī marītwa ma kūrūma Ngai mwīrī wayo, na yarī na ciongo mūgwanja na hīa ikūmi. ⁴ Mūdū-wa-nja ūcio ehumbīte nguo cia rangi wa ndathi na mūtune, na akegemia na thahabu, na tūhiga twa goro, o na ruu. Guoko-inī gwake nīanyiitīte gīkombe gīa thahabu kīiyūrītio maūndū marī magigī, na ciiko cia ūtharia wake. ⁵ Thiithi-inī wake aandīkwo rītwa atīrī:

* 16:13 Alawīi 11:10 rīandikitwo ciūra irī mūtatarata-inī na nyamū iria irī thaahu; ciugo ici cionanagia maheeni marīa makaahunjio matukū ma marigīrīrio kūhīngīca andū nīguo meetikīre na marūmīrīre wīkī naaī na ūremi.

KĪRIGA
BABULONI ŪRĪA MŪNENE,
NYINA WA MARAYA,
NA WA MAŪNDŪ MOTHE MARĪA MARĪ MAGIGI
MA THĪ.

⁶ Nĩndonire atĩ mũndũ-wa-nja ūcio aarĩ mūrĩu, akarĩo nĩ thakame ya andũ arĩa aamũre, o na thakame ya andũ arĩa maarĩ aira a Jesũ.

Na rĩrĩa ndaamuonire, ngĩgega mũno. ⁷ Nake mūraika ūcio akĩnjũria atĩrĩ: “Wagegio nĩ kĩĩ? Nĩngũgũtaarĩria hitho ya mũndũ-wa-nja ūcio na ya nyamũ ĩyo ahaicĩte, ĩyo ĩrĩ na ciongo mũgwanja na hĩa ikũmi. ⁸ Nyamũ ĩyo wonire yarĩ ho, na rĩu ndĩrĩ ho, na ĩrĩ hakuĩ kuuma Irima-rĩrĩa-Rĩtarĩ-Gĩturi ĩthĩĩ ĩkaanangwo. Nao andũ arĩa matũũraga thĩ, arĩa marĩitwa mao mataandikĩtwo ibuku-inĩ rĩa muoyo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo nĩmakagega mona nyamũ ĩyo, tondũ hĩndĩ ĩmwe yarĩ ho, na rĩu ndĩrĩ ho, no nũrĩũka.

⁹ “Ūndũ ũyũ ũkwenda gwĩciirio na ũũgĩ. Ciongo icio mũgwanja nĩ ĩrĩma mũgwanja ĩria ciikarĩrwo nĩ mũndũ-wa-nja ūcio. ¹⁰ Ningĩ nĩ athamaki mũgwanja. Atano nĩmeherete, ũmwe arĩ ho, na ūrĩa ũngĩ ndarĩ arooka; no ooka-rĩ, no nginya aikare o kahinda kanini. ¹¹ Nyamũ ĩrĩa yarĩ kuo, na rĩu ndĩrĩ ho, nĩyo mũthamaki wa kanana. We nĩ ũmwe wa acio mũgwanja, na rĩu erekeire kwanangwo.

¹² “Hĩa icio ikũmi wonire nĩ athamaki ikũmi arĩa mataahetwo ũthamaki, no nĩmakaheo wathani ta athamaki maathane ithaa rĩmwe hamwe na nyamũ ĩyo. ¹³ Marĩ na muoroto ũmwe, na nĩmakaheana ũhoti na wathani wao kũrĩ nyamũ ĩyo. ¹⁴ Nao nĩmakarũa na Gatũrũme, no Gatũrũme nĩakamatooria tondũ nĩwe Mwathani wa aathani, na Mũthamaki wa athamaki, na andũ arĩa agaakorwo hamwe nao nĩ arũmĩrĩri ake arĩa metĩtwo, na magathuurwo, na nĩ ehokeku.”

¹⁵ Ningĩ mūraika ūcio akĩnjũria atĩrĩ, “Maaĩ macio wonire hau mũmaraya ūcio aikarĩte nĩ iruka cia andũ, na ĩrĩndĩ, na ndũrĩrĩ, na thiomi. ¹⁶ Nayo nyamũ ĩyo wonire, na hĩa icio ikũmi nĩgũthũura ĩgaathũura mũmaraya ūcio. Nacio nĩikamwananga na ĩmũtĩge arĩ njaga; nĩikaarĩa nyama ciake, na ĩmũcine na mwaki. ¹⁷ Nĩgũkorwo Ngai nĩekĩrĩte ngoro-inĩ ciao rĩciirĩa rĩa kũhingia muoroto wake na ũndũ wa kũiguanĩra mahe nyamũ ĩyo hinya wao wa gwathana, nginya ciugo cia Ngai ihinge. ¹⁸ Mũndũ-wa-nja ūcio wonire nĩwe ĩtũũra rĩrĩa inene rĩrĩa rĩathaga athamaki a thĩ.”

18

Kũgũa kwa Babuloni

¹ Thuutha wa maũndũ macio nĩndonire mūraika ũngĩ agĩkũrũka oimĩte ĩgũrũ arĩ na ũhoti mũnene mũno, nayo thĩ ĩkĩarĩrwo nĩ ũkengi wake. ² Nake akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ:

“Nĩrĩgũu! Babuloni ĩtũũra rĩrĩa inene-rĩ, nĩrĩgwĩte!

Nĩrĩtuĩkĩte gĩĩkaro kĩa ndaimono,
na rĩgatuĩka gĩtũũro gĩa gũthaakĩrwo nĩ ngoma o yothe thũku,
rĩgatuĩka gĩtũũro kĩa nyoni ciothe ĩria ĩrĩ thaahu na thũũre.

³ Nĩgũkorwo ndũrĩrĩ ciothe nĩinyuĩte
ndibei rĩrĩa ya maũndũ mooru ya ũtharia wake.

Nao athamaki a thĩ nĩmatharirie nake,
nao onjorithia a thĩ magĩtongio nĩ mūtũũrĩre wake wa mĩago mĩkĩru.”

⁴ Ningĩ ngĩigua mũgambo ũngĩ uumĩte ĩgũrũ ũkiuga atĩrĩ:
“Inyuĩ andũ akwa, umai kũrĩ we,

nīgeetha mūtikagwatanīre na mehia make,
na nīguo mūtikae kwamūkīra mīthiro yake;

⁵ nīgūkorwo mehia make nīmeiganīrīre magakinya o igūrū,
nake Ngai nīaririkanīte mawaganu make.

⁶ Mūheei o ta ūrīa araheanaga;
mūrīhei maita meerī ma ūrīa ekīte.
Gikombe kīrīa aramūringagīria-rī, mūringīriei kīo maita meerī.

⁷ Mūnyamariei, na mūmūhe kīeha
kīiganaine na mwīgaatho na mwīkīrīro wake.

Ngoro-inī yake erahaga, akoiga atīrī,
‘Nīi njikaraga ta mūthamaki-mūndū-wa-nja;
ndirī mūtumia wa ndigwa, na ndirī hīndī ngaacakaya.’

⁸ Nī ūndū ūcio, mīthiro yake nīkamūkinyīrīra mūthenya o ro ūmwe:
nayo nī gīkuū, na macakaya, o na ng’aragu.

Agaacinwo na mwaki,
nīgūkorwo Mwathani Ngai ūrīa ūmūtūirīre ciira arī hinya.

⁹ “Rīrīa athamaki a thī arīa maatharagia nake na makagwatanīra nake
mīago-inī yake makoono ndogo yake akīhīa-rī, nīmakamūrīrīra na mamū-
cakaīre. ¹⁰ Nao makaarūgama haraaya nī ūndū wa gwītīgīra kīnyariirīko gīake,
nao marīre, makiugaga atīrī:

“‘Īiya-ī! Īiya-ī, wee itūūra inene,
wee Babuloni, itūūra rīa hinya!

Itūiro rīaku rīrī gūkinya ithaa-inī o rīmwe!’

¹¹ “Onjoria a thī nīmakamūrīrīra na mamūcakaīre, tondū gūtīrī mūndū
ūgaacooka kūgūra indo ciao rīngī: ¹² indo cia thahabu, na betha, na mahiga
ma goro, na ruru; ningī mataama ma gatani īrīa njega, na marīa ma rangi
wa ndathi, na marīa ma hariri, na mataama marīa matune ta gakarakū; ningī
mīthemba yothe ya mīti īrīa mīnungi wega, na indo cia mīthemba yothe
iria ithondeketwo na mīguongo, na mbaū cia goro, na gīcango, na kīgera,
na mahiga mathaka ma nyaigī; ¹³ ningī mīrigo ya ndarathini na iriki, na ya
ūbumba, na maguta marīa manungi wega, na ūbani, na ya ndibei na maguta
ma ndamaiyū, na ya mūtu ūrīa mūhinyu mūno, o na ngano; ningī ng’ombe
na ng’ondu; o na mbarathi na makaari; nginya ngombo o na mīoyo ya andū o
nayo.

¹⁴ “Nao nīmakoiga atīrī, ‘Itunda rīrīa weriragīria nīrīkwehereire. Ūtonga
waku wothē o na ūkengi waku nīithirīte, na gūtīrī hīndī igaacooka kuoneka
o na rī.’ ¹⁵ Onjoria arīa meendagia indo icio na magītonga kuuma kūrī we-rī,
makaarūgama o haraaya nī ūndū wa gwītīgīra kīnyariirīko gīake. Nīmakarīra,
na macakae, ¹⁶ na maanīrīre, moige atīrī:

“‘Īiya-ī! Īiya-ī! Wee itūūra inene,
wee wīhumbīte nguo cia taama wa gatani īrīa njega,
na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mūtune ta gakarakū,
na ūkegemia na thahabu, na tūhiga twa goro, o na ruru!

¹⁷ Ūtonga ūcio mūnene ūguo nīwanangwo ithaa-inī o rīmwe!’

“Anene othe a marikabu cia iria-inī, na arīa othe mathiiga na marikabu,
atwarithia a marikabu, na arīa othe marutaga wīra kūu iria-inī rīrīa inene,
makaarūgama o haraaya. ¹⁸ Rīrīa makoono ndogo ya itūūra rīu rīkīhīa-rī,
nīmakanīrīra moige atīrī, ‘Kūrī kwagīa itūūra rīngī inene ta itūūra rīrī?’
¹⁹ Nao nīmakehurīra rūkūngū mītwe o makīrīraga na magīcakayaga, na makae,
makiugaga atīrī:

“Īiya-ī! Īiya-ī, Wee itūūra inene,
kūrīa arīa othe ene marikabu cia iria-inī inene maatongaire nī ūndū wa
ūtonga warīo!

Nīrīanangwo ithaa-inī o rīmwe!

²⁰ Rikenerere, wee igūrū!

Kenai inyuī andū arīa aamūre, na inyuī atūmwō, o na inyuī anabii!
Ngai nīarītūirīre ciira nī ūndū wa ūrīa rīamwīkire.”

²¹ Ningī mūraika ūrī hinya akīoya ihiga rīaiganaga ta ihiga inene rīa gīthīi,
akīrīikia thīinī wa iria rīrīa inene, akiuga atīrī:

“Ūguo nīguo itūūra rīu inene rīa Babuloni
rīgaatengemanio thī na hinya,
narīo rīage gūcōoka kuoneka o na rī.

²² Nacio nyīmbo cia ahūūrī inanda cia mūgeeto na aini,
na ahuhi a mītūrīrū, na ahuhi a corō,
matigacōoka kūiguuo thīinī waku o na rī.

Gūtīrī mūruti wa wīra wa mūthemba o wothē
ūgacōoka kuoneka thīinī waku o rī.

Mūgambo wa ihiga rīa gīthīi
ndūrī hīndī ūgacōoka kūiguuo thīinī waku.

²³ Gūtīrī hīndī ūtheri wa tawa
ūgacōoka kwara thīinī waku o na rī.

O nago mūgambo wa mūhikania na wa mūhiki
ndūrī hīndī ūgacōoka kūiguuo thīinī waku o na rī.

Onjoria aku nīo maarī andū marī igweta gūkū thī.

Nacio ndūrīrī ciothe ciahītithirio nī ūragūri waku.

²⁴ Thīinī wake nīkuo gwakorirwo thakame ya anabii, na ya andū arīa aamūre,
o na ya arīa othe manooragīrwo gūkū thī.”

19

Haleluya!

¹ Thuutha wa maūndū macio ngīgua kīndū kīagambaga ta mūrurumo wa
kīrīndī kīnene kīa andū makīanīrīra kūu igūrū, makoiga atīrī:

“Haleluya!

Ūhonokio, na riiri, na hinya nī cia Ngai witū,

² nīgūkorwo matūiro make ma ciira nī ma ma, na nī ma kīhōoto.

Tondū nīatuīrīre mūmaraya ūcio mūnene ciira,

ūcio wathūkirie thī na ūtharia wake.

Na nīamūrīhītīe thakame ya ndungata cīake.”

³ Na makīanīrīra o rīngī, makiuga atīrī:

“Haleluya!

Ndōgo yake īgūtūūra yambataga nginya tene na tene.”

⁴ Nao athuuri arīa mīrongo īrī na ana, na ciūmbe iria inya irī muoyo,
makīgūithia thī makīhooya Ngai, ūrīa waikarīire gītī kīa ūnene. Nao
makīanīrīra atīrī:

“Amenī, Haleluya!”

⁵ Ningī mūgambo ūkīuma gītī-inī kīu kīa ūnene, ūkiuga atīrī:

“Goocai Ngai witū,

inyuī ndungata cīake inyuothe,

o inyuī mūmwītīgīrīte,

arīa anini na arīa anene!”

⁶ Ngĩcooka ngĩgua mūgambo warĩ ta wa kīrīndī kīnene mūno, wahaanaga ta mūrurumo wa maaĩ megũtherera na ta mūrurumo mūnene wa ngwa, naguo ūkīanīrīra, ūkiuga atīrī:

“Haleluya!

Nĩgũkorwo Mwathani Ngai witũ,
o we Mwene-Hinya-Wothe, nīarathamaka.

⁷ Nītūkenei, na tūcanjamũke,
na tūmūgooce!

Nĩgũkorwo ūhiki wa Gatūrūme nīmūkinyu,
nake mūhiki wake nīehaarīrie.

⁸ Nake mūhiki ūcio akiheo nguo cia taama ya gatani īrīa njega,
ī gūkenga na theru, nĩguo ehumbe.”

(Taama wa gatani īrīa njega nĩguo ciiko cia ūthingu cia andũ arīa aamūre.)

⁹ Ningĩ mūraika ūcio akīnjīra atīrī, “Andika atīrī: ‘Kūrathimwo-rī, nī arīa metītwo iruga-inī rīa ūhiki wa Gatūrūme!’” Agĩcooka akiuga atīrī, “Icio nī ciugo cia ma cia Ngai.”

¹⁰ Rīrīa ndaiguire ūguo, ngĩgwa magūrũ-inī make ndīmūhoote. No akīnjīra atīrī, “Tiga gwika ūguo! O na nīi ndī ndungata hamwe nawe, na hamwe na ariũ na aarī a thoguo, arīa magwatīrie ūira wa Jesũ. Hooya Ngai arī we! Nĩgũkorwo ūira wa Jesũ nĩguo roho wa ūrathi.”

Mündũ Ūhaicite Mbarathi Njerũ

¹¹ Ningĩ nīndonire igūrũ rīhingūkīte na hau mbere yakwa haarĩ na mbarathi njerũ, nake ūrīa wamīhaicite etagwo Mwīhokeku na Wa-ma. Nake atuuaga ciira, na akarūa mbaara arūmītie kīhoto. ¹² Namo maitho make mahaana ta mwaki ūgwakana, na arī na thūmbī nyingĩ mūtwe. Nīandikitwo rītwa, rītārī mündũ ūngĩ ūrīũ tīga we wiki. ¹³ Ehumbite nguo īrīndītwo thakame-inī, narīo rītwa rīake etagwo Kiugo-kīa-Ngai. ¹⁴ Nacio mbūtũ cia ita cia igūrũ ciamumīte thuutha, ihaicite mbarathi njerũ na ikehumba nguo cia taama wa gatani īrīa njega, njerũ cua na theru. ¹⁵ Ningĩ kanua-inī gake koimīte rūhiũ rwa njora rūũgĩ rwa kūruga ndūrīrī naruo. Nake agaaciathaga na rūthanju rwa kīgera na arangīrīrie ihīhīro rīa ndībei rīa mang’ūrī marūrũ na Ngai Mwene-Hinya-Wothe. ¹⁶ Nguo-inī yake na kīero-inī gīake nīandikitwo rītwa rīrīrī:

“MŪTHAMAKI WA ATHAMAKI, NA MWATHANI WA AATHANI.”

¹⁷ Ngĩcooka ngĩona mūraika ūmwe arūgamīte thīinī wa riũa, nake akīanīrīra na mūgambo mūnene, agĩta nyoni iria ciarerete rīera-inī, agīciira atīrī, “Ūkai, mūngane hamwe iruga-inī rīrīa inene rīa Ngai, ¹⁸ nīgeetha mūrīe nyama cia mīrīrī ya athamaki, na ya anene a mbaara, na ya andũ arīa marī hinya, o na nyama cia mbarathi na cia ahaici a cio, na nyama cia mīrīrī ya andũ othe arīa eyathi na arīa ngombo, o na arīa anini na arīa anene.”

¹⁹ Ningĩ ngĩona nyamũ īrīa, na athamaki a thī, na mbūtũ ciao cia ita mecookanīrīrie hamwe nīgeetha marīe na ūcio wahaicite mbarathi na mbūtũ yake ya ita. ²⁰ No rīrī, nyamũ īyo ikīnyīitwo, o hamwe na mūnabii ūrīa wa maheenī ūrīa waringaga ciama ithenya rīayo. Na ūndũ wa ciama icio nīahītithītie andũ arīa mekīrītwo rūrīrī rwa nyamũ īyo na makahooya mūhianano wayo. Nao eerī magīkio icua-inī rīa mwaki wa ūbiriti ūgwakana. ²¹ Arīa maatigaire makīuragwo na rūhiũ rwa njora ruoimīte kanua ka ūcio wahaicite mbarathi, nacio nyoni ciothe ikīhūnīrīria nyama cia mīrīrī yao.

Miaka Ngiri Īmwe

¹ Ningī ng̃ona mūraika ag̃ikūrūka oim̃ite igūrū, ar̃i na k̃ihingūro k̃ia Irima-rīr̃a-Ritar̃i-Gīturi, na anyiit̃ite mūnyororo mūnene guoko-iñi gwake. ² Nake ak̃inyiita ndamathia īr̃ia, na ñyo nyoka īr̃ia ya tene, na noyo mūcukani kana Shaitani, ak̃im̃ioha m̃iaka ngiri ĩmwe. ³ Ak̃im̃iikia Irima r̃iu-Ritar̃i-Gīturi, ak̃im̃ihing̃ir̃ia kuo, na ak̃ir̃iciñir̃ia mūhūri, ñiguo am̃igir̃ir̃ie ndikanacooke kūheenia andū a ndūr̃ir̃i r̃ing̃i ng̃inya m̃iaka ĩyo ngiri ĩmwe ithire. Thuutha wa ūguo ñūkarekererio ihinda inini.

⁴ Ng̃icooka ng̃ona it̃i cia ūnene iria ciaikar̃ir̃wo ñi ar̃ia maaheetwo hinya wa g̃utuira andū ciira. Na ng̃ona m̃ioyo ya andū ar̃ia manatinio m̃itwe ñi ūndū wa ūira wa Jesū o na ñi ūndū wa kiugo k̃ia Ngai. Acio matiahooete nyamū īr̃ia o na kana mūhiano wayo, na matiek̃ir̃itwo r̃ūuri rwayo ithiithi-iñi ciao kana moko-iñi mao. Nao mag̃icooka muoyo na mag̃iathana hamwe na Kristū m̃iaka ngiri ĩmwe. ⁵ (Andū ar̃ia ang̃i othe maakũite matiigana gūcooka muoyo, ng̃inya r̃ir̃ia m̃iaka ĩyo ngiri ĩmwe yathirire.) Kūu ñikuo kūr̃iuka kūr̃ia kwa mbere. ⁶ Kūrathimwo na gūthera ñi ar̃ia magwatañire na kūr̃iuka kūu kwa mbere. G̃ikuū g̃ia keer̃i g̃itir̃i na hinya igūrū r̃iao, no magaatuika ath̃inj̃iri-Ngai o na Kristū, na magaathamaka hamwe nake m̃iaka ngiri ĩmwe.

Shaitani G̃utuīr̃wo Ciira

⁷ R̃ir̃ia m̃iaka ĩyo ngiri īgaathira, Shaitani ñikuohorwo akoohorwo oime njeera ĩyo yake, ⁸ nake ñiagathi kūheenia ndūr̃ir̃i ituri-iñi iria inya cia th̃i, ñicio Gogu na Magogu, ñiguo acicookañir̃ie hamwe ñi ūndū wa mbaara. Mūigana wao ñi ta mūthanga wa hūgūr̃ur̃u cia iria r̃ir̃ia inene. ⁹ Nao mag̃ituikañir̃ia war̃i wa th̃i, mak̃irigiic̃ir̃ia kamb̃i ya andū a Ngai, o na itūūra r̃iu inene endete. No mwaki ñiwoimire igūrū, ūk̃imaniina. ¹⁰ Nake mūcukani, ūr̃ia wamaheenir̃ie, ag̃iikio iria r̃ia mwaki wa ūbir̃iti, o kūr̃ia nyamū īr̃ia na mūnabii ūr̃ia wa maheeni maik̃itio. Nao magaatuūra manyariiragwo mūthenya na ūtukū tene na tene.

Ar̃ia Akuū G̃utuīr̃wo Ciira

¹¹ Ningī ng̃ona g̃it̃i k̃inene mūno k̃ia ūnene k̃ia rangi mwerū, na ng̃ona ūr̃ia wag̃ikar̃ire. Nayo th̃i na igūrū ik̃iūra, ik̃iehera ūthiū-iñi wake, ik̃iaga handū ing̃iikara. ¹² Na ningī ng̃ona ar̃ia akuū, anene na ar̃ia anini, mar̃ugam̃ite mbere ya g̃it̃i k̃iu k̃ia ūnene, namo mabuku mak̃ihing̃ur̃wo. Nar̃io ibuku r̃ing̃i rik̃ihing̃ur̃wo, na ñir̃io ibuku r̃ia muoyo. Nao andū ar̃ia akuū mag̃ituīr̃wo ciira kūringana na ciiko iria meek̃ite, o ta ūr̃ia kwaandik̃itwo mabuku-iñi macio. ¹³ Nar̃io iria r̃ir̃ia inene rik̃iruta ar̃ia akuū maar̃i th̃iiñi war̃io, nak̃io g̃ikuū na Kwa-ngoma ik̃iruta ar̃ia maar̃i th̃iiñi wacio, na o mūdū ag̃ituīr̃wo kūringana na ciiko iria eek̃ite. ¹⁴ Thuutha ūcio g̃ikuū na Kwa-ngoma ig̃iikio iria-iñi r̃ia mwaki. Icuā r̃iu r̃ia mwaki ñir̃io g̃ikuū g̃ia keer̃i. ¹⁵ Na r̃ir̃i, mūdū o wothē akorwo r̃it̃wa r̃iake r̃itionekire r̃iandik̃itwo ibuku-iñi r̃ia muoyo-r̃i, ag̃iikio iria-iñi r̃iu r̃ia mwaki.

Jerusalemu īr̃ia Njerū

¹ Ng̃icooka ng̃ona igūrū r̃ierū na th̃i njerū, tondū igūrū r̃ir̃ia r̃ia mbere na th̃i īr̃ia ya mbere ñicieherete igathira, nar̃io iria r̃ir̃ia inene r̃it̃iar̃i ho. ² Ng̃ona Itūūra r̃ir̃ia Itheru, Jerusalemu īr̃ia njerū, r̃ig̃ikūr̃uka r̃iumite igūrū kwa Ngai, r̃ihaar̃ir̃io ta mūhiki agemeirio mūthuuriwe. ³ Ningī ng̃iigua mūgambo

mūnene uumīte gītī-inī-kīa-ūnene, ūkiuga atīrī, “Rīu gūikaro kīa Ngai kīrī hamwe na andū, nake nīegūtūūrania nao. Megūtūika andū ake, nake Ngai we Mwene arīkoragwo hamwe nao, na atūike Ngai wao. ⁴ Nake nīakamagīria maithori mothe mathire maitho-inī mao. Gūtīrī hīndī īngī gūgaakorwo na gīkuū, o na kana gūcakaya, kana kīrīro, kana ruo, nīgūkorwo maūdū marīa ma mbere nīmeherete magathira.”

⁵ Nake ūrīa waikārīire gītī-kīa-ūnene akiuga atīrī, “Nī kwerūhia ndīrerūhia maūdū mothe!” Agīcooka akiuga atīrī, “Andīka ūndū ūyū, nīgūkorwo ciugo ici nī cia kwīhokwo, na nī cia ma.”

⁶ Agīcooka akīnjīira atīrī: “Maūdū nīmahingu. Nī nī nī Alifa o na Omega, Kīambīrīria o na Kīrīkīro. Ūrīa mūnyootu nīngamūhe maaī anyue kuuma gīthima kīa maaī ma muoyo, anyue o ūguo tūhū atekūgūra. ⁷ Mūdū ūrīa ūgūtoorania nīwe ūkaagaya maūdū macio mothe, na nī nīngatuika Ngai wake, nake atūike mūrū wakwa. ⁸ No andū arīa iguoya, na arīa matetikītie, na arīa imaramari, na arīa oragani, na ahūūri maraya, na arogi, na ahooi mīhianano, na aheenania-rī, othe ūtūūro wao no iria-inī rīa mwaki wa ūbiriti. Gīkī nīkīo gīkuū gīa keerī.”

⁹ Ūmwe wa arāika acio mūgwanja arīa maarī na mbakūri mūgwanja iria ciaiyūrīte mīthiro īrīa mūgwanja ya kūrigīrīria agīūka, akīnjīira atīrī, “Ūka, nīngūkuonia mūhiki, na nīwe mūtumia wa Gatūrūme.” ¹⁰ Nake akīnguua ndī thīini wa Roho, akīndwara kīrīma-inī kīarī kīnene kīraaya na igūrū, akīnyonia Jerusalemu, Itūūra rīu inene Itheru rīgīkūrūka riumīte igūrū kwa Ngai. ¹¹ Itūūra rīu rīarī na rīiri wa Ngai, nagu ūkengi warīo wahaanaga ta wa kahiga ka goro mūno, o ta kahiga karīa getagwo njathibi, gakengu o ta gīcicio. ¹² Narīo rīarī na rūthingo rūnene, rūraihi na igūrū, rwarī na ihingo ikūmi na igīrī, na arāika ikūmi na eerī ihingo-inī icio. Nacio ihingo icio nīciandikītwo marīitwa ma mīhīrīga īrīa ikūmi na īrī ya ciana cia Isiraeli. ¹³ Mwena wa irathīro warī na ihingo ithatū, na mwena wa gathigathini ihingo ithatū, na mwena wa gūthini ihingo ithatū, na mwena wa ithūūro ihingo ithatū. ¹⁴ Naruo rūthingo rwa itūūra rīu inene rwarī na mīthingi ikūmi na īrī, na igūrū rīayo īkaandikwo marīitwa ma atūmwo arīa ikūmi na eerī a Gatūrūme.

¹⁵ Nake mūraika ūcio wanjarīirie aarī na rūthanju rwa thahabu rwa gūthima itūūra rīu inene, o na ihingo ciarīo, na thingo ciarīo. ¹⁶ Narīo itūūra rīu inene rīakītwo rīiganaine mīena yothe, ūraihi warīo ūkaiganana na warīi warīo. ^{*} Nīathimire itūūra rīu inene na rūthanju rūu, na akīona atī rīarī na ūraihi wa kilomita ta 2,200, ūkaiganana na warīi warīo, na kwambata na igūrū kwarīo. ¹⁷ Nīngī agīthima rūthingo rwarīo, na ūtugu waruo ūgīkorwo warī mīkono igana rīmwe na mīrongo īna na īna, rūthimītwo na gīthimi kīa mūdū, na no kīo mūraika aahūthagīra. ¹⁸ Rūthingo rīu rwakītwo na njathibi, narīo itūūra rīu inene rīakītwo na thahabu īrīa therie, īgathera o ta gīcicio. ¹⁹ Nayo mīthingi īyo ya thingo cia itūūra rīu inene yagemetio na mīthemba yothe ya mahiga ma goro. Mūthingi wa mbere warī wa njathibi, na wa keerī warī wa yakuti īrīa ya bururu, na wa gatātū warī wa yacimu, na wa kana warī wa thumarati, ²⁰ na wa gatano warī wa onigithi, na wa gatandatū warī wa wakiki ūrīa mūtune, na wa mūgwanja warī wa yakuti īrīa īhaana thahabu, na wa kanana warī wa thabaricandi, na wa kenda warī wa yakuti īrīa īhaana ngoikoni, na wa ikūmi warī wa wakiki ūrīa ūhaana nyeki nduru, na wa ikūmi na īmwe warī wa wakiki ūrīa wa bururu, na wa ikūmi na igīrī warī wa

* 21:16 Ūraihi, warīi, na ūraihi wa na igūrū nīwaiganaine, o ta ūrīa wa Handū-harīa-Hatheru waiganaine.

amethuthito. ²¹ Nacio ihingo iria ikūmi na igīrī nī ruru ikūmi na igīrī, o kīhingo gīathondeketwo na ruru īmwe. Nayo njīra īrīa nene ya itūūra rīu inene yarī ya thahabu therie, yonithanagia mwena ūrīa ūngī ta gīcicio.

²² Na gūtīrī hekarū ndonire kūu itūūra-inī rīu inene, tondū Mwathani Ngai Mwene-Hinya-Wothe na Gatūrūme nīo hekarū yakuo. ²³ Itūūra rīu inene rītibataire nī kwarīrwo nī rīūa kana mweri, nīgūkorwo riiri wa Ngai nīūrīheaga ūtheri, nake Gatūrūme nīwe tawa warīo. ²⁴ Nacio ndūrīrī igaathiiaga na ūtheri warīo, nao athamaki a thī marehe riiri wao thīinī warīo. ²⁵ Gūtīrī mūthenya o na ūmwe ihingo ciarīo ikaahingwo, nīgūkorwo kūu gūtīgakorwo na ūtukū. ²⁶ Na nkūo makaarehe riiri na gītīo cia ndūrīrī. ²⁷ Gūtīrī kindū gītārī gītheru gīgaatoonya itūūra rīu o narī, o na kana mūdū o wothe ūrīa wīkaga maūdū ma njono kana ma maheeni. O tiga arīa marītwa mao mandīkitwo ibuku-inī rīrīa rīa Gatūrūme rīa muoyo.

22

Rūūī rwa Muoyo

¹ Ningī mūraika ūcio akīnyonia rūūī rwa maaī ma muoyo, makembu na makahenia o ta gīcicio, rūgītherera ruumīte gītī-inī kīa ūnene kīa Ngai na gīa Gatūrūme ² rūikūrūkīire gatagatī ka njīra īrīa nene ya itūūra inene. Mīena yeerī ya rūūī rūu, o mwena warī na mūtī wa muoyo, naguo waciaraga matunda mīthemba ikūmi na īrī, ūgaciaraga maciaro maguo o mweri. Namo mathangū ma mūtī ūcio maarī ma kūhonia andū a ndūrīrī. ³ Gūtīgacooka kūgīa na kīrumi o na kīrīkū. Gītī-kīa-ūnene kīa Ngai na gīa Gatūrūme gīgaakorwo kūu thīinī wa itūūra inene, nacio ndungata ciake nīkamūtungatagīra. ⁴ Nacio nīikoonaga ūthīū wake, narīo rītwa rīake rīkandīkwo ithiithi-inī ciao. ⁵ Gūtīgacooka kūgīa ūtukū. Nao matikabatarīo nī ūtheri wa tawa o na kana ūtheri wa rīūa, nīgūkorwo Mwathani Ngai nīwe ūgaatuīka ūtheri wao. Nao magaathamaka tene na tene.

⁶ Nake mūraika ūcio akīnjīra atīrī, “Ciugo icio nī cia kwīhokwo, na nī cia ma. Nake Mwathani, o we Ngai wa maroho ma anabii, nīatūmire mūraika wake nīguo onie ndungata ciake maūdū marīa arī o nginya mekīke ica ikuhī.”

Jesū Nīarooka

⁷ “Na rīrī, nīngūūka o narua! Kūrathimwo nī mūdū ūrīa ūrūmītie ciugo cia ūrathi ūrīa ūrī ibuku-inī rīrī.”

⁸ Nīī, Johana-rī, nī nīī ndaiguire na ngīona maūdū macio. Na rīrīa ndaarīkirie kūmaigua o na kūmona-rī, ngīgwa thī magūrū-inī ma mūraika ūcio wanyonagia maūdū macio ndīmūhooe. ⁹ No akīnjīra atīrī, “Tiga gwīka ūguo! O na nīī ndī ndungata hamwe nawe, na hamwe na ariū na aarī a thoguo arīa anabii, na arīa othe marūmītie ciugo cia ibuku rīrī. Hooya Ngai arī we!”

¹⁰ Agīcooka akīnjīra atīrī, “Ndūkahingīrīrie ciugo cia ūrathi wa ibuku rīrī, nīgūkorwo ihinda nīrīkuhīrīrie. ¹¹ Mūdū ūrīa wīkaga ūūru nīathiī na mbere gwīka ūūru, nake ūrīa kīmaramari athīī na mbere na kūmaramara; na ūrīa wīkaga ūrīa kwagīrīrie athīī na mbere gwīka ūrīa kwagīrīrie; ningī ūrīa mūtheru agīthīī na mbere gūtūika mūtheru.”

¹² “Na rīrī, ngūūka o narua! Nakīo kīheo gīakwa ndī nakīo, na ngaahē o mūdū kūringana na ūrīa aneeka. ¹³ Nīī nī nīī Alifa na Omega, wa Mbere na wa Kūrīgīrīria, ningī Kiambīrīria o na Kīrīkīro.

¹⁴ “Kūrathimwo-rī, nī arīa mathambītie nguo ciao, nīguo magīe na rūtha rwa gūkinya mūtī-inī wa muoyo na matoonyere ihingo-inī makinye thīinī wa itūūra rīu. ¹⁵ Nakuo kūu nja gūgaikarwo nī magui, na arogi, na ahūūri ūmaraya, na oragani, na ahooi mīhianano, na mūdū ūrīa wothē wendete maūdū ma maheeni na akamekaga.

¹⁶ “Nī, Jesū, nīndūmīte mūraika wakwa agūkinyīrie ūira ūyū nī ūndū wa makanitha. Nī nī nī Thuuna na Rūciaro rwa Daudi, na nī nī Njata īrīa ngengu ya Rūciinī tene.”

¹⁷ Nake Roho o na mūhiki mekuuga atīrī, “Ūka!” Nake ūrīa ūkūigua nōige atīrī, “Ūka!” Mūdū o wothē mūnyootu, nōoke; na ūrīa wothē ūkwenda, nīamūkīre kīheo kīrīa kīa maaī ma muoyo, atekūgūra.

¹⁸ Ngūkaania mūdū o wothē ūrīa ūkūigua ciugo cia ūrathi wa ibuku rīrī atīrī: Mūdū o wothē angīciongerera ūndū, Ngai nīakamuongerera mīthiro īrīa ītaarīrio thīinī wa ibuku rīrī. ¹⁹ Na mūdū o na ūrīkū angīkeeheria ciugo thīinī wa ibuku rīrī rīa ūrathi, Ngai nīakamwehereria igai rīake kuuma mūtī-inī wa muoyo, o na kuuma itūūra-inī rīu itheru, iria itaarīrio thīinī wa ibuku rīrī.

²⁰ Ūrīa ūroimbūra maūdū macio ekuuga atīrī, “Ī nīguo, ngūūka o narua.” Amenī. Ūka, Mwathani Jesū!

²¹ Wega wa Mwathani Jesū ūrogīa na andū a Ngai. Amenī.